Eteläsiiven parrastornin ylin kerros.

Huoneet 65 ja 66, sekä huoneen 59:n eteinen.

Kesäkuussa 1947.

Carl Jacob Gardberg

Sisällys.

	SIVU
Ylin kerros, pohjapiirros	1.
Huone 65	2.
Pohjapiirros	2.
Itäseinä	3.
Pohjoisseinä	6.
Länsiseinä	9.
Avotakka	11.
Eteläseinä	15.
Huoneiden 65:n ja 66:n pystysuora leikkaus	17.
Huone 66.	18.
Pohjapiirros	18.
Länsiseinä	19.
Eteläseinä	21.
Itäseinä	23.
Pohjoisseinä	26.
Huoneen 66:n ja huoneen 59:n eteisen pystysuora leikkaus	28.
Huoneen 59:n eteinen	29.
Pohjapiirros	30.
Eteläseinä	31.
Itäseinä	34.
Pohjoisseinä	38, 56.
Länsiseinä	42.
Ristiholvi	44.
Porrastornin ullakkotaso	46.
Länsiseinä	46.
Pohjoisseinä	48.
Itäseinä	50.
Eteläseinä	52.

Eteläsiiven porrastorni, ylin kerros.

Piirros 1. Ylin kerros, pohjapiirros

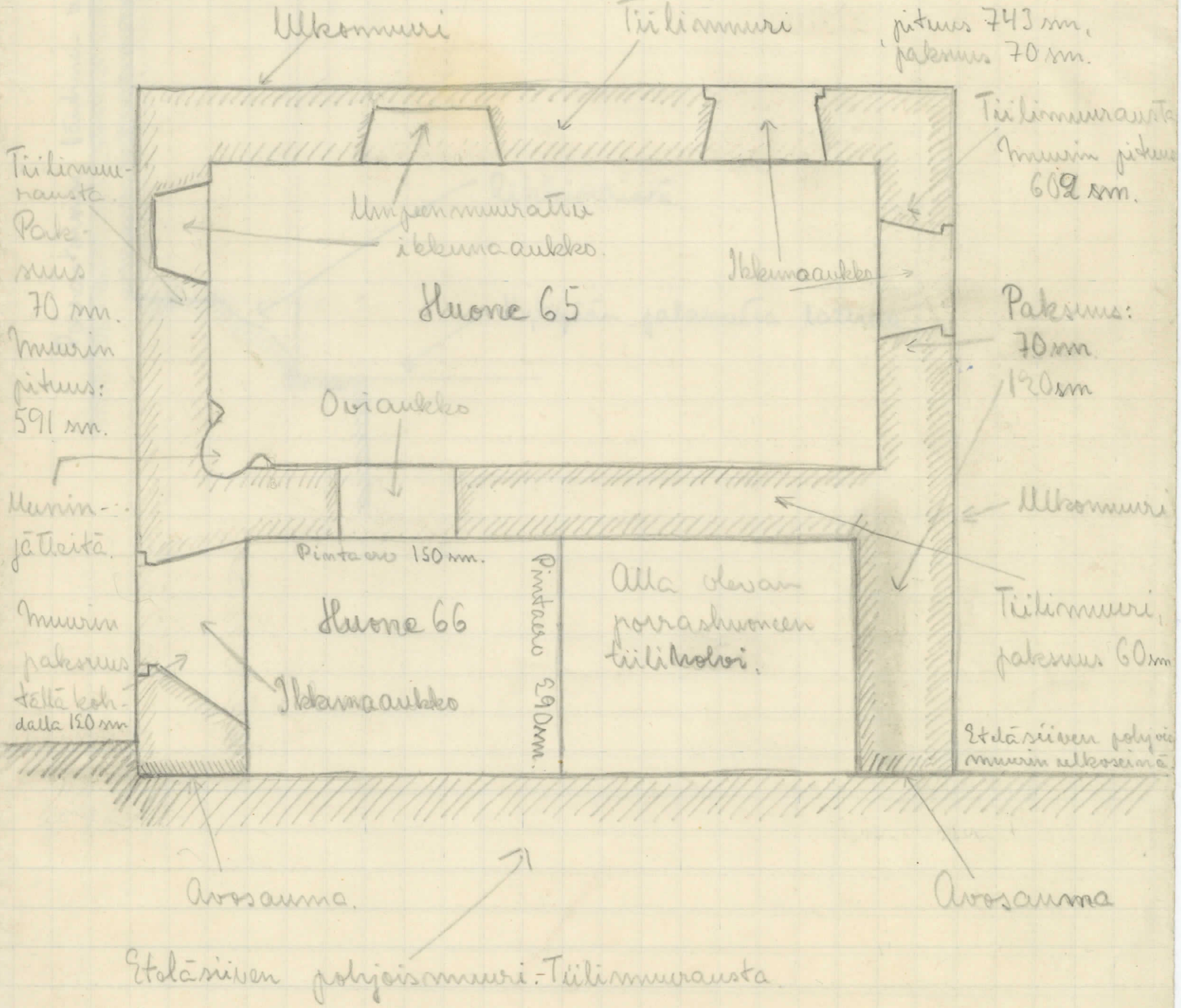

Piirros 2. Huone 65:n pohjapiirros.

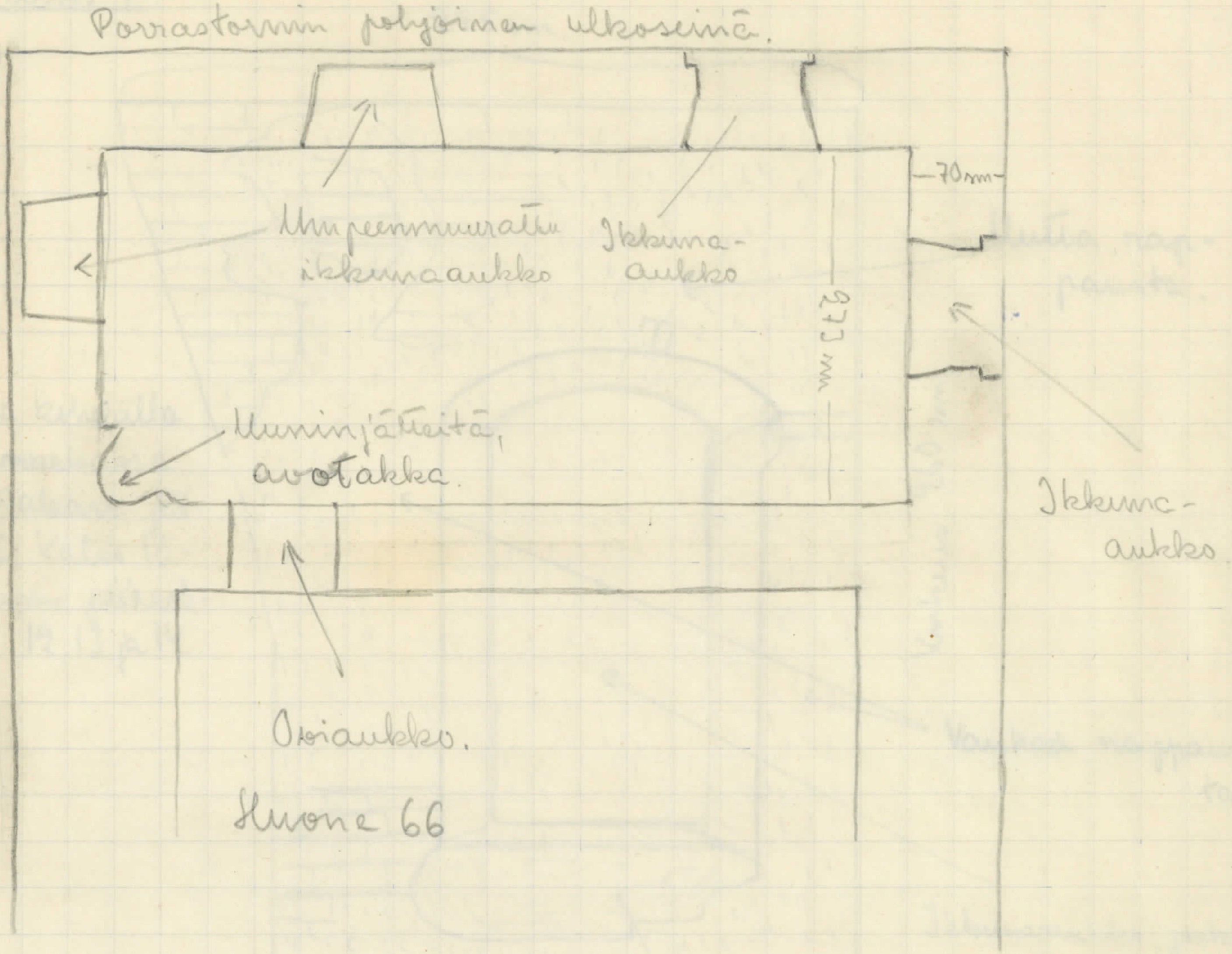

Huone 65 sijaitsee eteläisen porrastornin ylimmässä kerroksessa. Huoneessa oli ennen paloa 1941 puulattia, jonka itäpäässä oli luukku. Siitä päästiin alakerroksesta huoneeseen.

Huoneen yläpuolella on porrastornin ullakkotaso.

Itäseinässä on ikkuna-aukko. Pohjoisseinässä on kaksi aukkoa, joista toinen, läntinen, on ummessa. Länsiseinässä on umpeenmuurattu ikkuna-aukko. Länsi- ja eteläseinien nurkassa on avotakan jätteitä. Eteläseinässä on lähellä länsinurkkaa oviaukko, josta pääsee huoneeseen 66. Huoneen 65:n lattiataso on huoneen 66:n lattiatasoa 150 sm ylempänä.

Itäseinä.

Piirros 3.

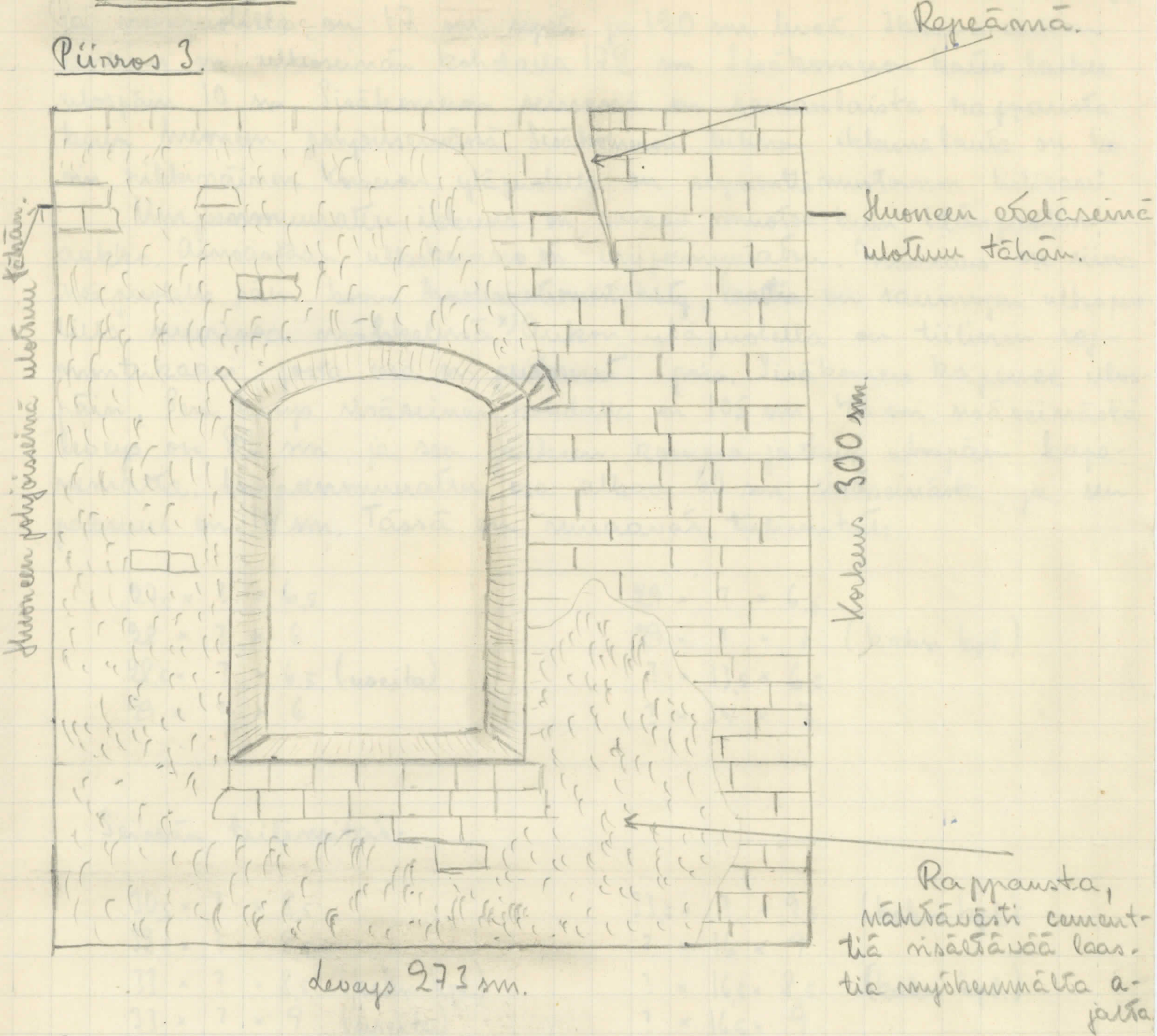

Piirros 4. Huone 65:n itäseinä. Vaakasuora leikkaus.

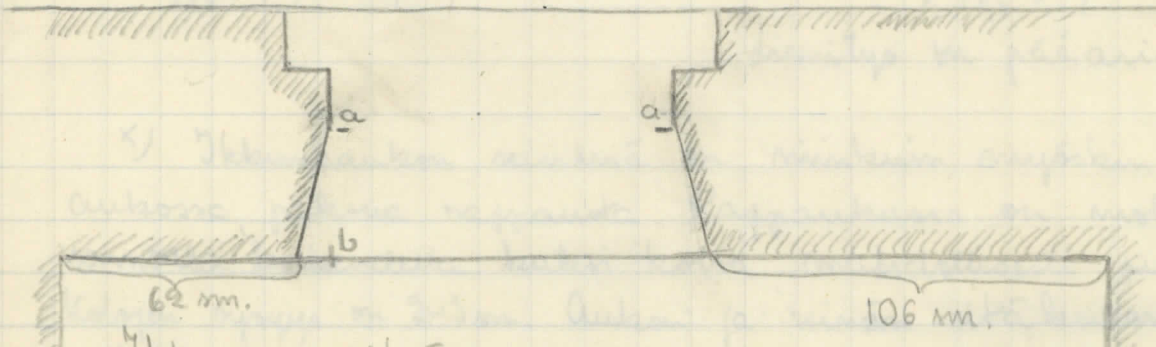

Ikkunan mitat:

Leveys sisäseinän kohdalla 106 sm.
-"- ulko -"- -"- 128 sm.
-"- kohdalla a 91,5 sm.
Syvyys 70 sm
Linja a-b 36 sm

Korkeus:
keskellä 152 sm. (sisäseinän kohdalla) (147 sm sisäkorvan ulkoreunan kohdalla)
sivulla 130 sm.
Korkeus lattiasta ikkunaan 68 sm.
-"- ikkunasta kattoon 80 sm.

Piirros 5 Huone 65:n itäseinä. Pystysuora leikkaus.

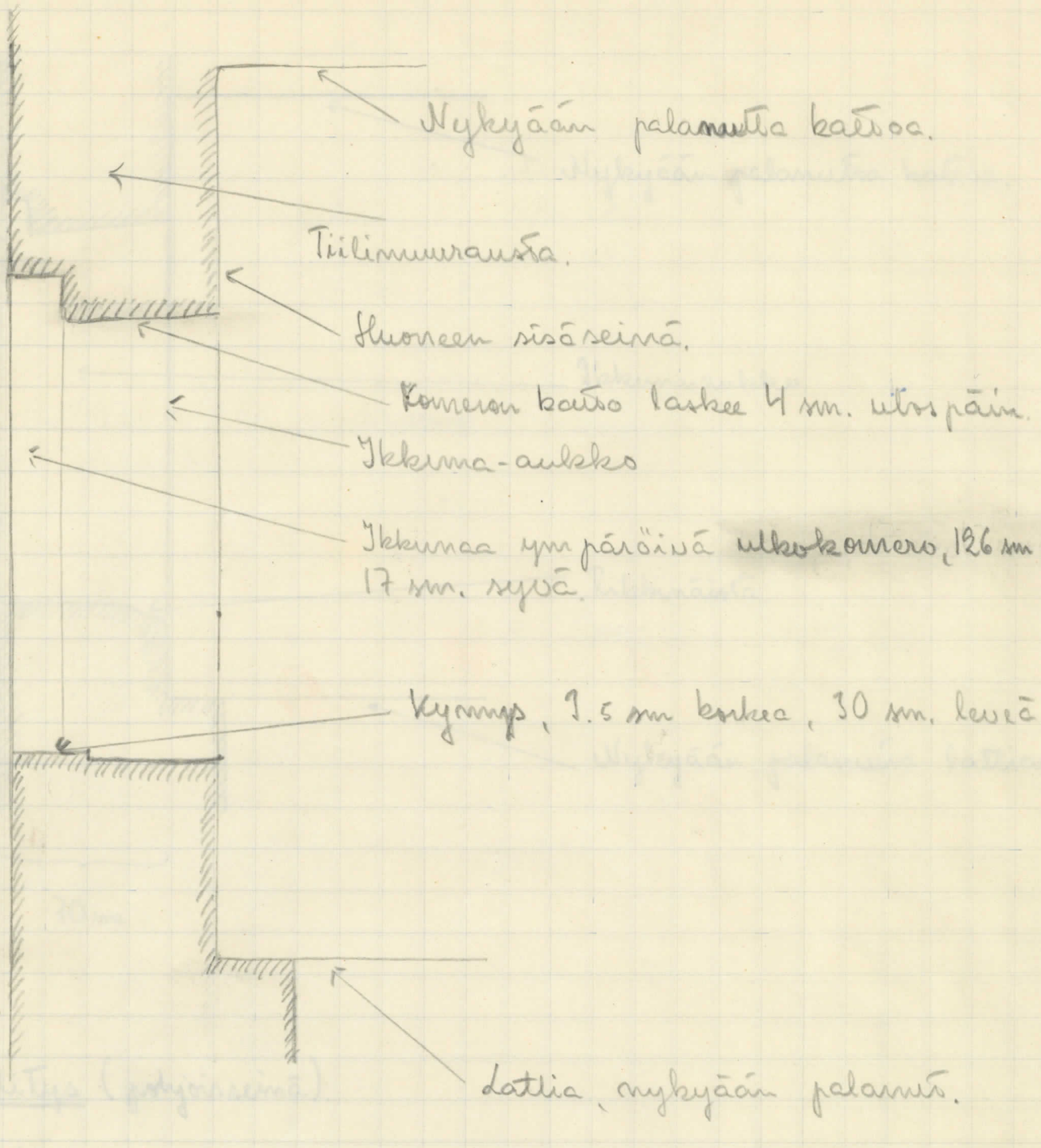

Huone 65:n itäseinä. Selitys.

Huoneen itäseinä, joka on tiilimuurausta on 300 sm korkea ja 279 sm leveä. Seinä on osa porrastornin itämuurista, ja sen paksuus on 70 sm. Keskellä seinää on ikkuna-aukko, jonka yläreuna on segmenttikaarimuotoinen. Ikkunan leveys on sisäseinän kohdalla 106 sm. Ikkuna-aukko kapenee aluksi ulospäin, ja 36 sm. sisäseinästä sen leveys on 91,5 sm. Tältä kohdalta sisäkomero jatkuu ulospäin kapenematta kunnes se 53 sm sisäseinästä siirtyy ulkokomeroon. Ulkokomero, joka kehyksenä ympäröi ikkunaa (paitsi ei alapuolella: siinä on tiilisessä ikkunalaudassa 3.5 sm. korkeinen ja 30 sm. leveinen kynnys) on 17 sm. syvä ja 126 sm. leveä. Ikkunan korkeus on sisäseinän kohdalla keskellä 152 sm, sivulla 130 sm. Komeron katto laskee ulospäin 4 sm, ikkunalauta nousee 1 sm ja ikkunan korkeus on sitä vasten kynnyksen sisäpuolella 147 sm. Ikkunakomerojen seinissä on rappausta, joka alunperin on ollut niin paksu, ettei erinäisiä tiilejä ole voitu erottaa.

Seinässä on ohutta rappausta, joka sisältää cementtiä, ja nähtävästi on myöhemmältä ajalta. Seinän etelässä osassa on ylhäällä repeämä. Limitys on vendiläinen.

Tiilimitat:

31 × ? × 9,5
33 × ? × 8,5
33,5 × ? × 8,5 (useita)
33.5 × ? × 9 -"-
34 × ? × 10
? × 16 × 9,5 (useita)
? × 16,5 × 9,5 -"-

Ikkunalaudassa olivat ylimpinä seuraavat tiilet:

28 × 13,5 × 7
28,5 × 13,5 × 6,5
28,5 × 14 × 7
29 × 13,5 × 6,5

Pohjoisseinä

Piirros 6

Korkeus 250 sm.

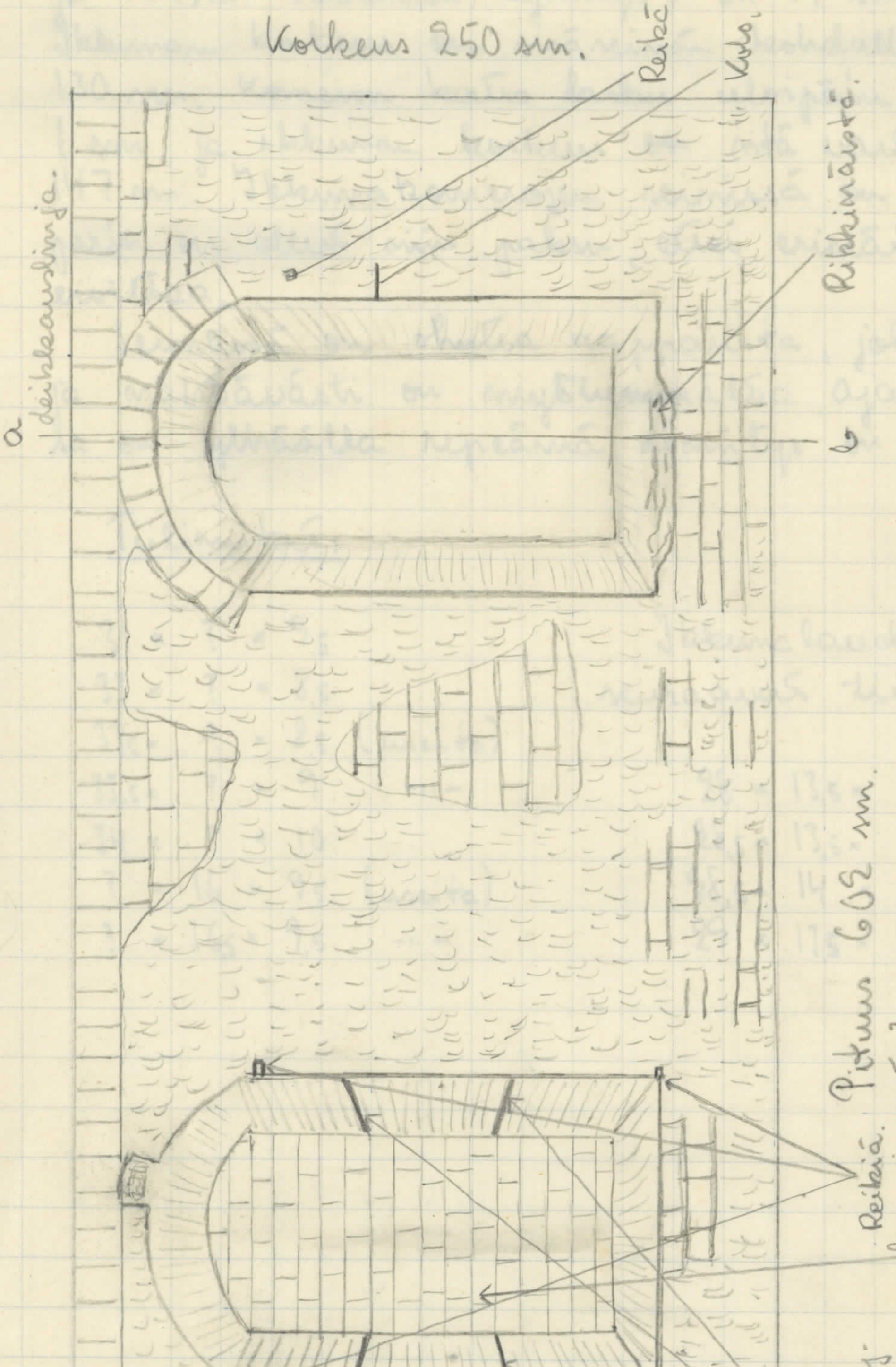

Piirros 7. Vaakasuora leikkaus.

Paksuus 70 sm.

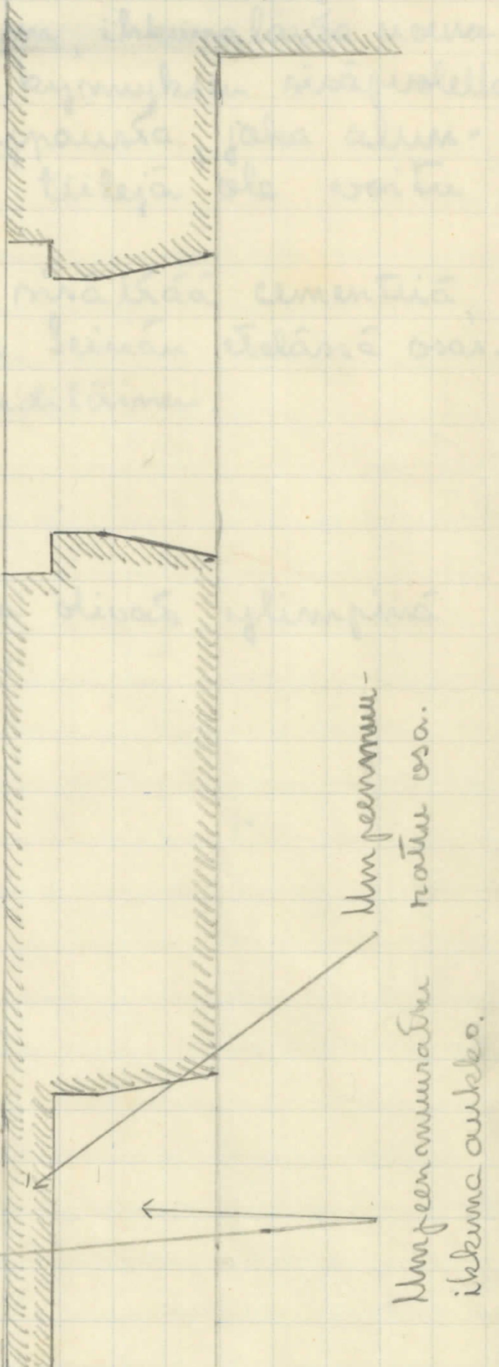

Piirros 8. Pystysuora leikkaus. Linja a-b (katso piirr. 6).

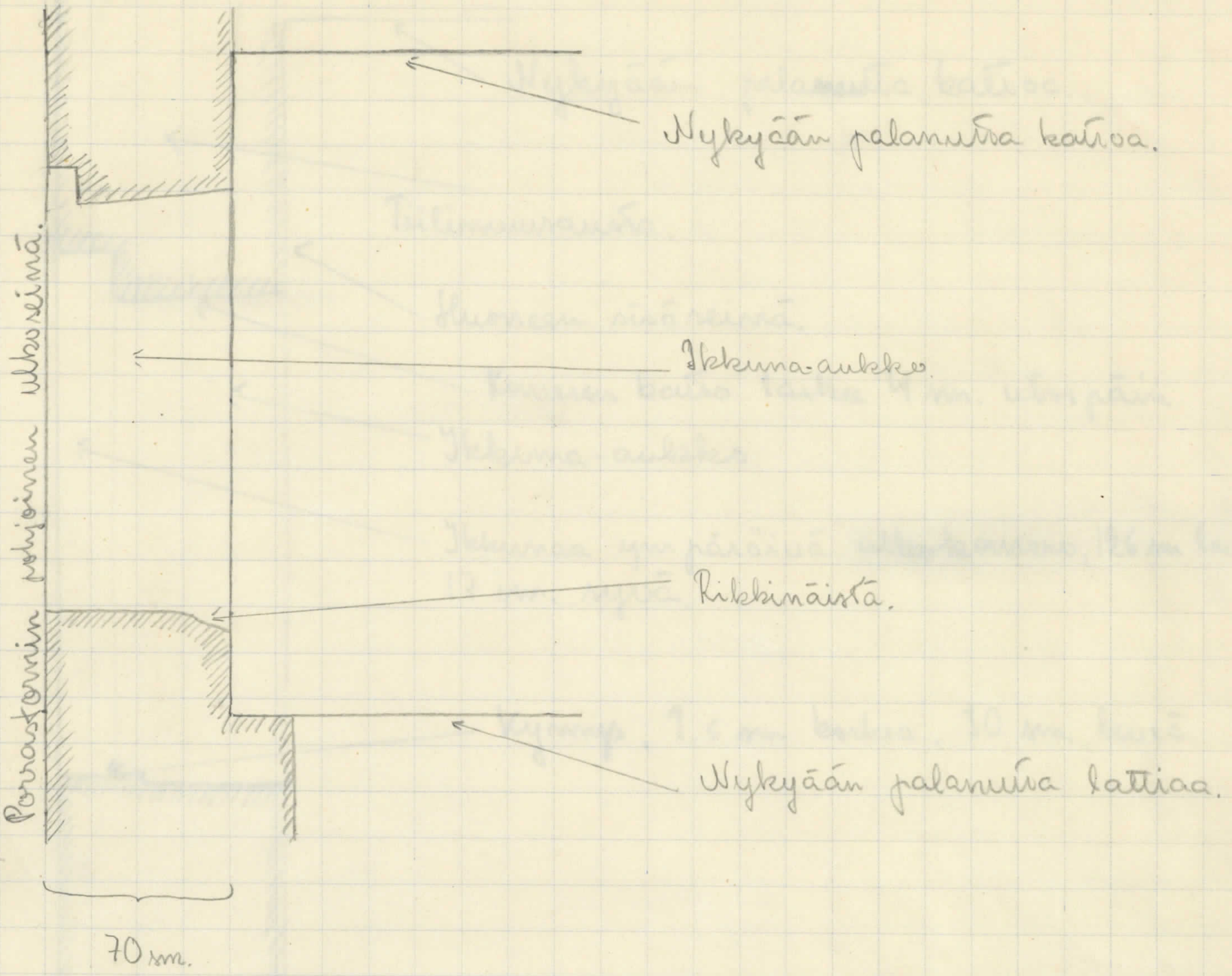

Selitys (pohjoisseinä).

Huoneen pohjoisseinä, joka on tiilimuurausta, ja osa eteläsiiven porrastornin pohjoismuurista, on sisäpuolella 609 sm. pitkä ja 250 sm korkea. Muurin paksuus on 70 sm. Seinässä on rappausta, joka alunperin on ollut niin paksu ettei erinäisiä tiilejä ole voitu erottaa. Seinässä on kaksi ikkuna-aukkoja, joista toinen, idänpuolinen, on auki, ja toinen umpeenmuurattu.

Idänpuolinen ikkuna-aukko on sisäseinän kohdalla 151 sm. korkea ja 105 sm. leveä. Sen sisäkomero kapenee ulospäin, ja 40 sm. sisäseinästä sen leveys on 86 sm. Tältä kohdalta sisäkomero jatkuu ulospäin kapenematta, kunnes se 55 sm. sisäseinästä siirtyy ulkokomeroon. Ulkokomero, joka kehyksenä ympäröi ikkunaa ylä-ja sisäpuolilla, on 17 sm. syvä ja 120 sm. leveä. Ikkuna-aukon korkeus on ulkoseinän kohdalla 172 sm. Sisäkomeron katto laskee ulospäin 10 sm. Sisäkomeron seinässä on samanlaista rappausta kuin huoneen pohjoisseinässä. Sisäkomeron tiilinen ikkunalauta on kovin rikkinäinen. Komeron yläpuolella on segmenttimuotoinen tiilikaari.

Umpeenmuurattu ikkuna on samaa muotoa kuin idänpuolinen aukko. Ainoastaan ulkokomero on umpeenmuurattu. Muuraus on siinä sisäpuolelle päin kovin huolimattomasti tehty, laastia on saumojen ulkopuolilla suurissa möhkelissä.x) Aukon yläpuolella on tiilinen segmenttikaari josta osa on pudonnut pois. Sisäkomero kapenee ulospäin. Sen leveys sisäseinän kohdalla on 105 sm. 42 sm. sisäseinästä leveys on 82 sm, ja sen jälkeen komero jatkuu ulospäin kapenematta. Umpeenmuurattu osa alkaa 60 sm sisäseinästä, ja sen paksuus on 14 sm. Tässä on seuraavat tiilimitat:

27,5 × ? × 6,5
28 × ? × 6
28,5 × ? × 6,5 (useita)
29 × ? × 6

29 × ? × 6,5
29 × ? × 7 (kaksi kpl.)
? × 13,5 × 6,5
? × 14 × 7

Seinän tiilimitat:

30,5 × ? × 8,5
32,5 × ? × 8,5
33 × ? × 8,5 (kaksi kpl.)
33 × ? × 9 (useita)
33 × ? × 9,5 (kaksi kpl.)
33,5 × ? × 9 –"–

33,5 × ? × 9,5 (kaksi kpl.)
? × 16 × 9
? × 16,5 × 8,5 (kaksi kpl.)
? × 16,5 × 9
? × 17 × 9,5
? × 17,5 × 9

Limitys on pääasiassa vendiläinen.

x) Ikkuna-aukon seinissä on, niinkuin myöskin idänpuolisessa aukossa, paksua rappausta. Rappauksessa on molemmilla puolilla samalla korkeudella kaksi koloa mahdollisesti puuhyllyjen jälkiä. Kolojen syvyys on 2-3 sm. Aukon ja seinän itäkulmassa on kaksi reikää, toinen ylä segmenttikaaren alla, toinen ikkunapenkin tasolla. Mahdollisesti ovat reijät saranoja varten. Länsinurkassa on samanlainen reikä vain yläpuolella.

Länsiseinä.

Piirros 9.

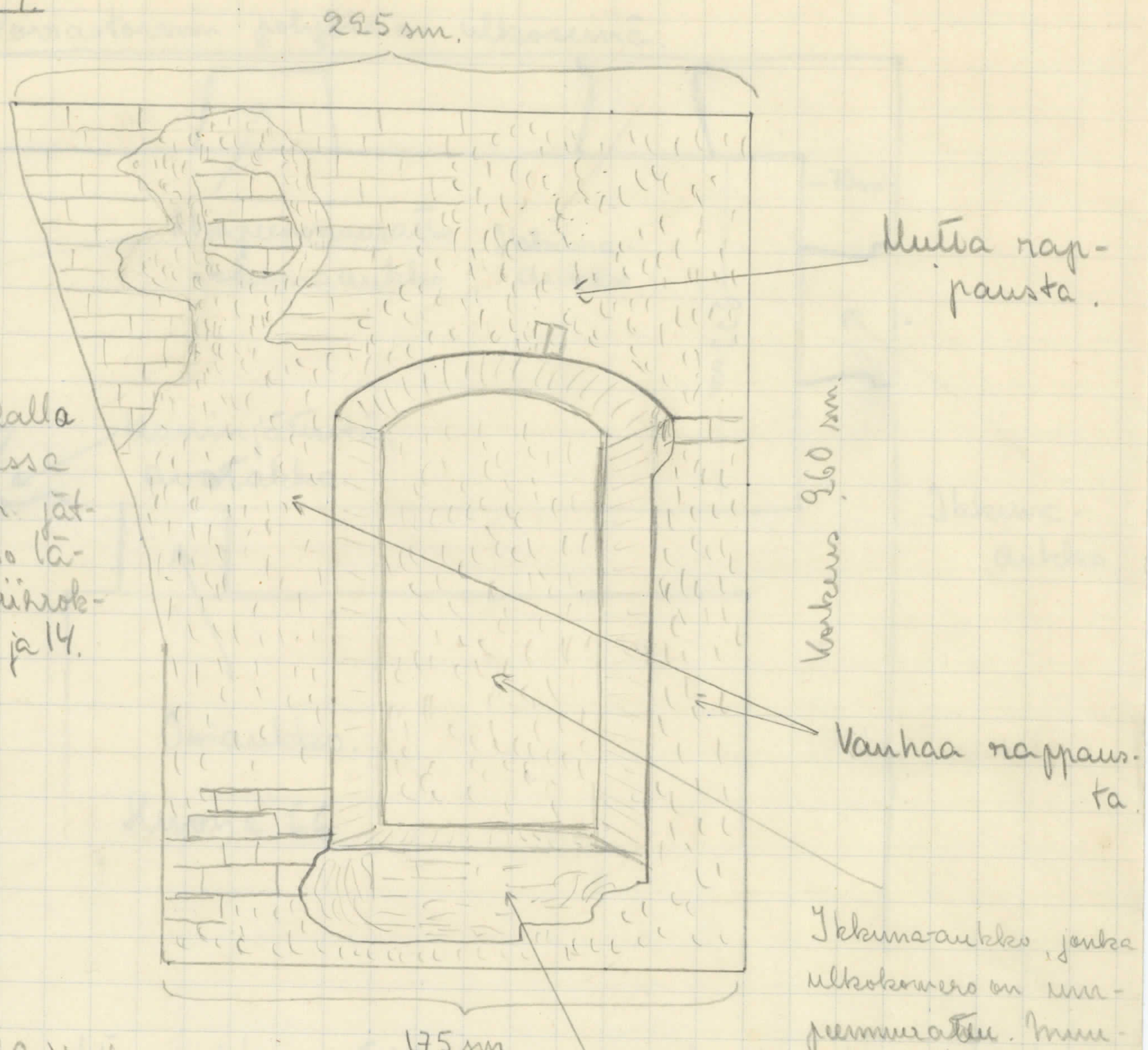

Piirros 10. Vaakasuora leikkaus.

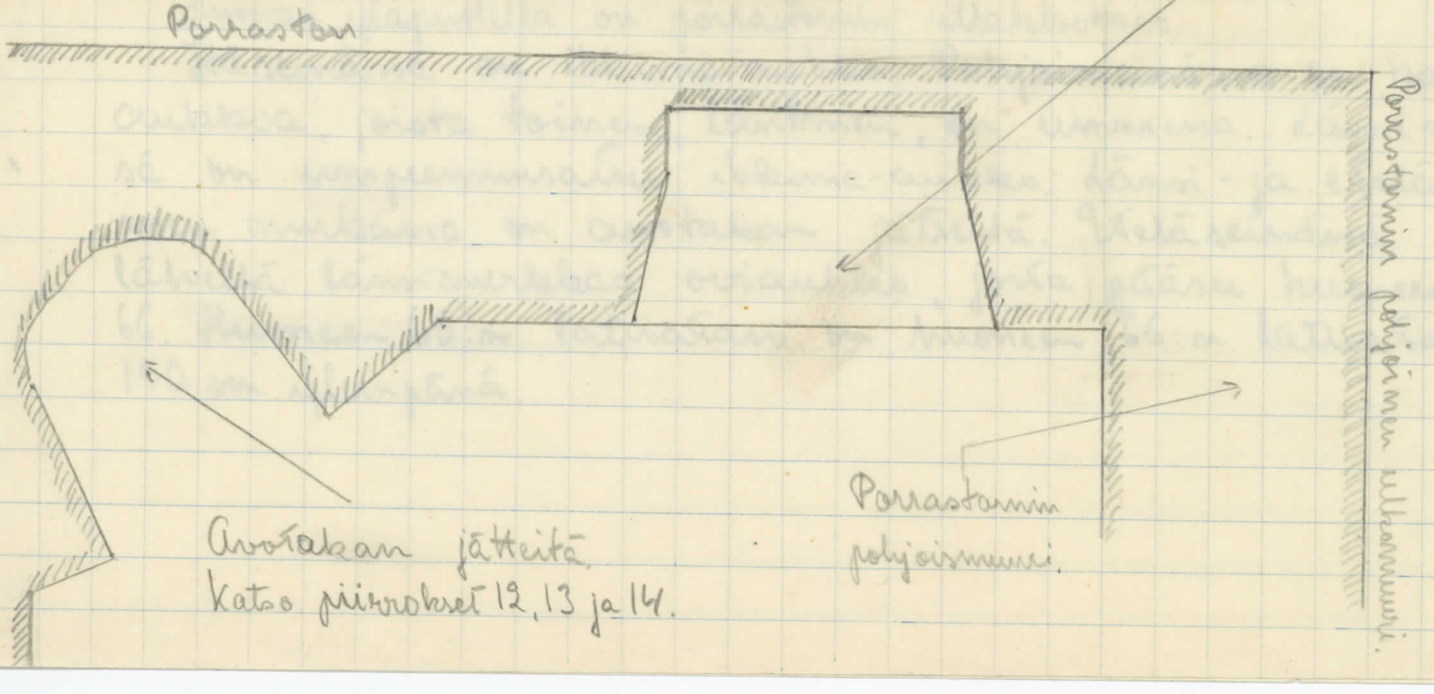

Piirros 11. Pystysuora leikkaus umpeenmuuratun ikkuna-aukon kohdalta (länsiseinä).

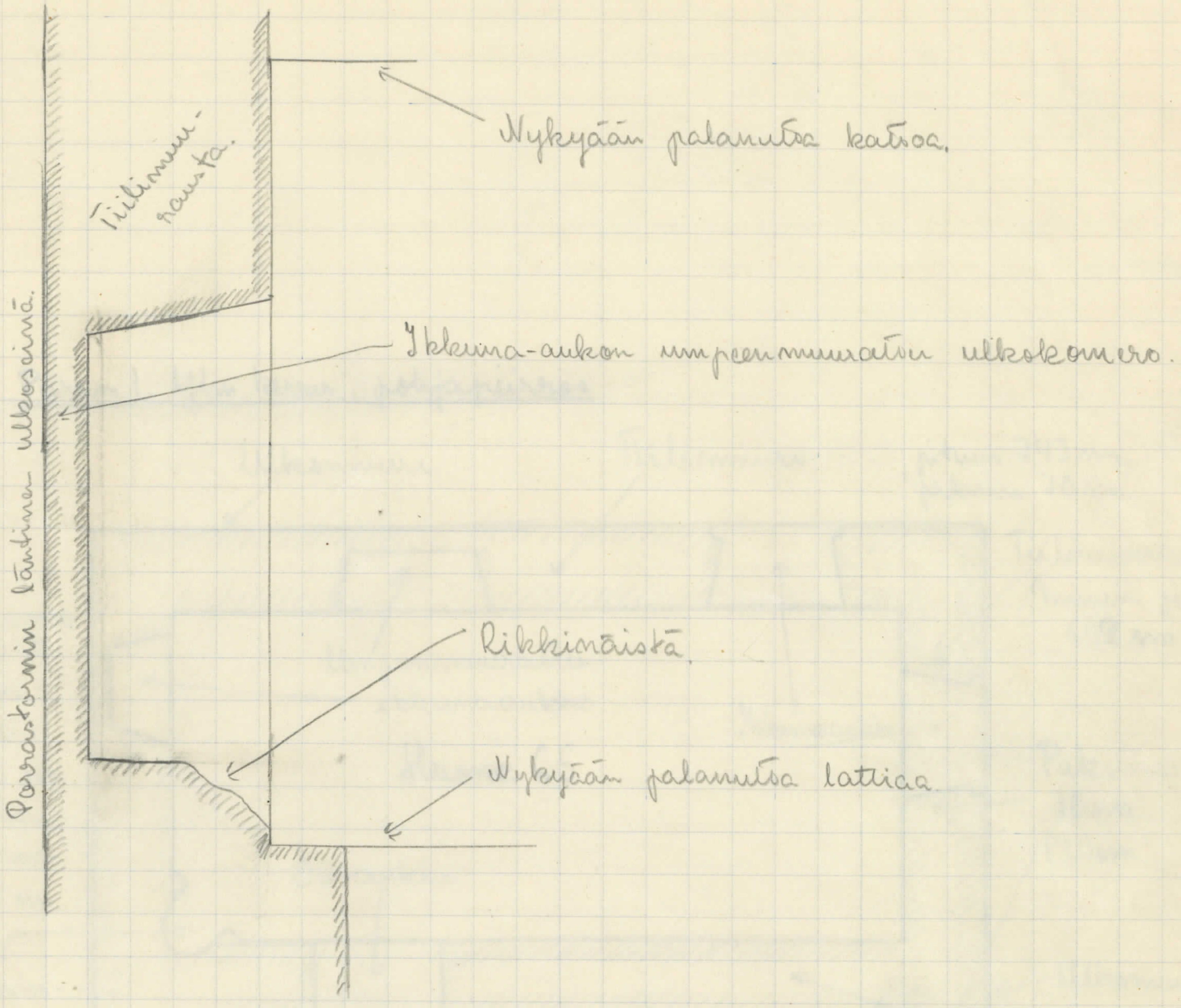

Piirros 12. Länsi- ja eteläseinän nurkassa olevien avotakan jätteiden pohjapiirros.

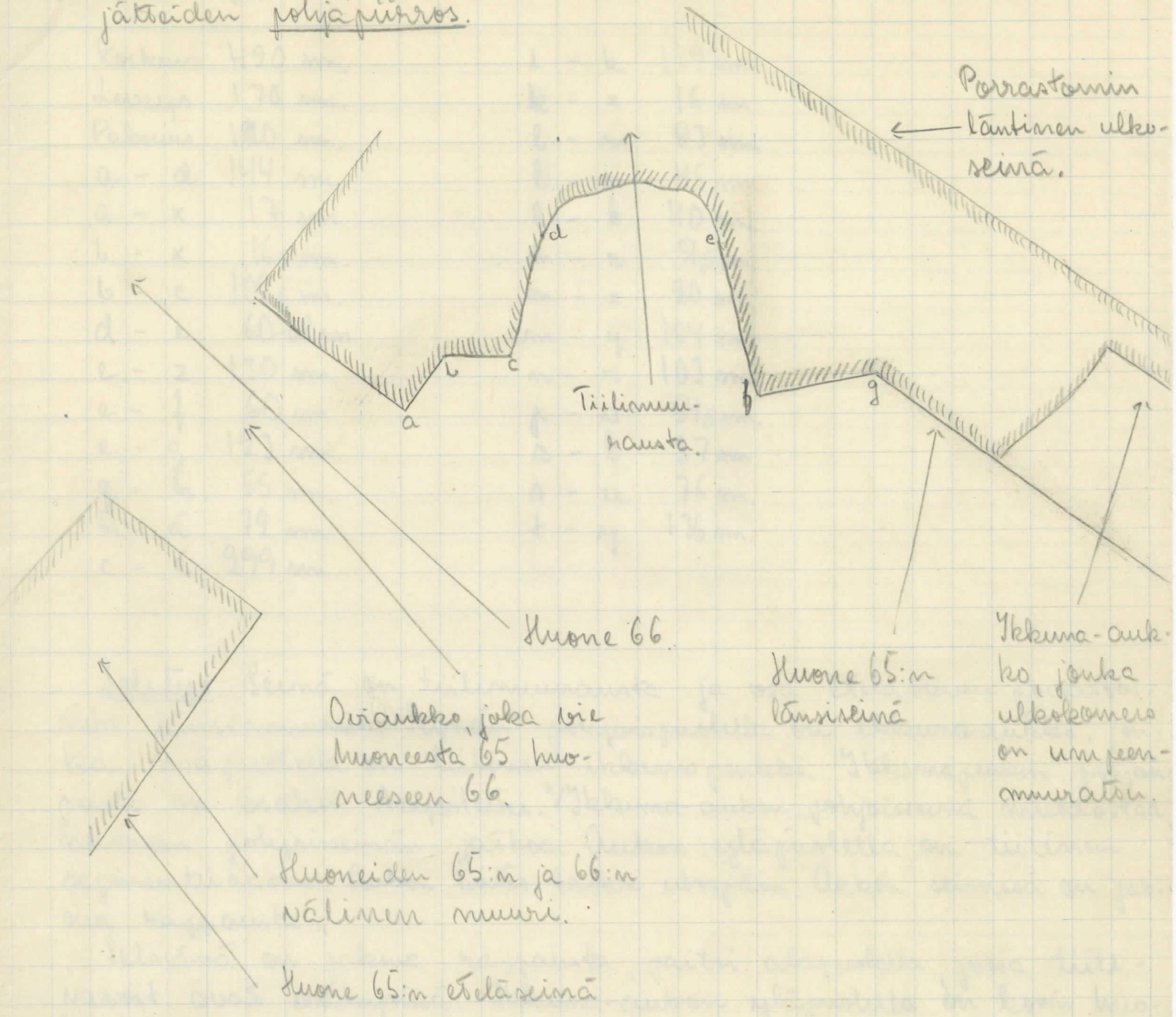

Mitat:	
a–b	20 sm.
b–c	25 sm.
c–d	45 sm.
d–e	60 sm
e–f	54 sm
f–g	40 sm
c–f	80 sm
a–g	160 sm.

Piirros 13. Avotakan pystysuora leikkaus. Länsipuoli.

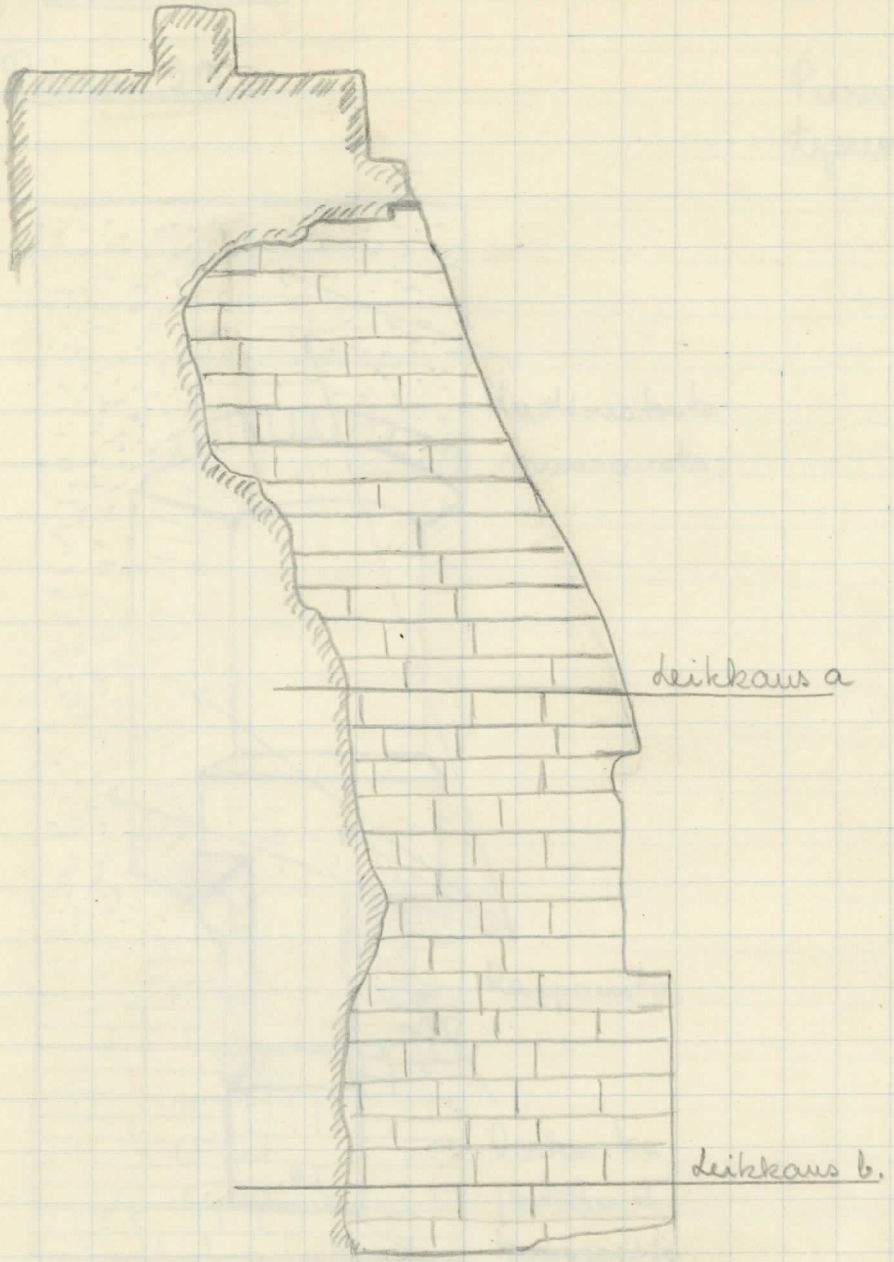

Leikkaus b.

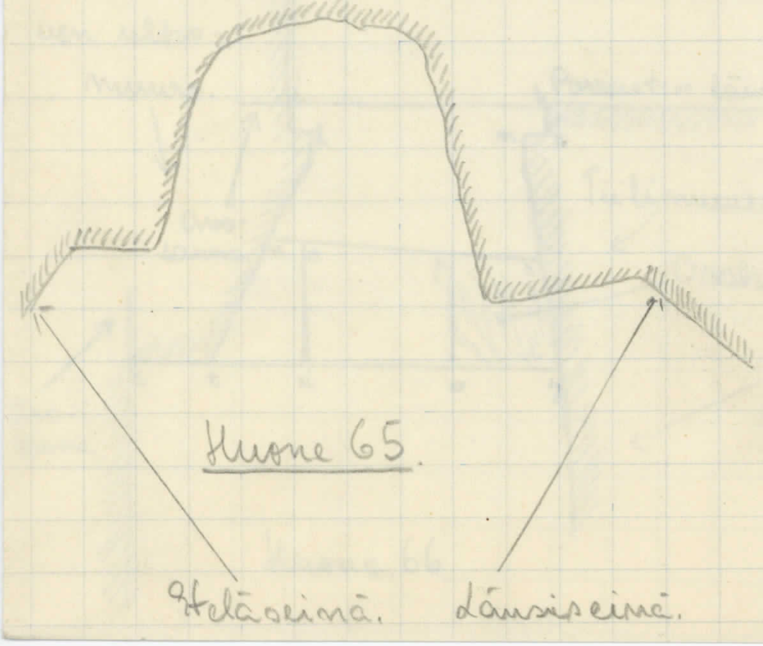

Leikkaus a.

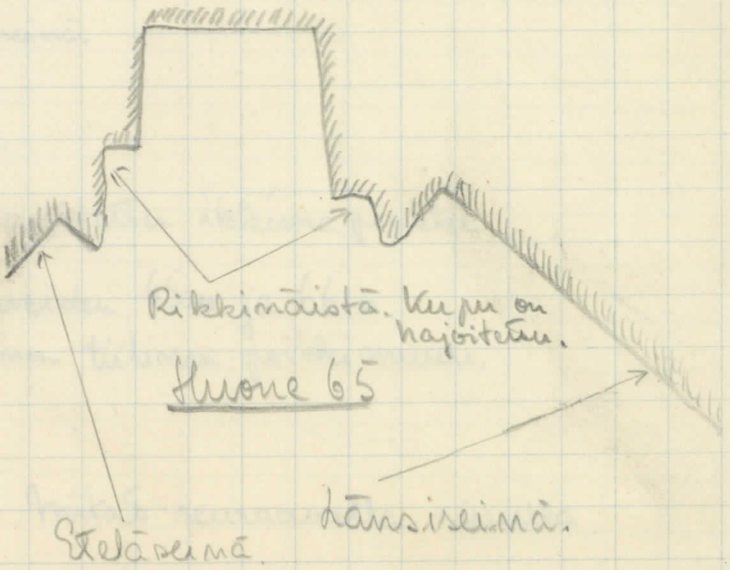

Piirros 14. Avotakka.

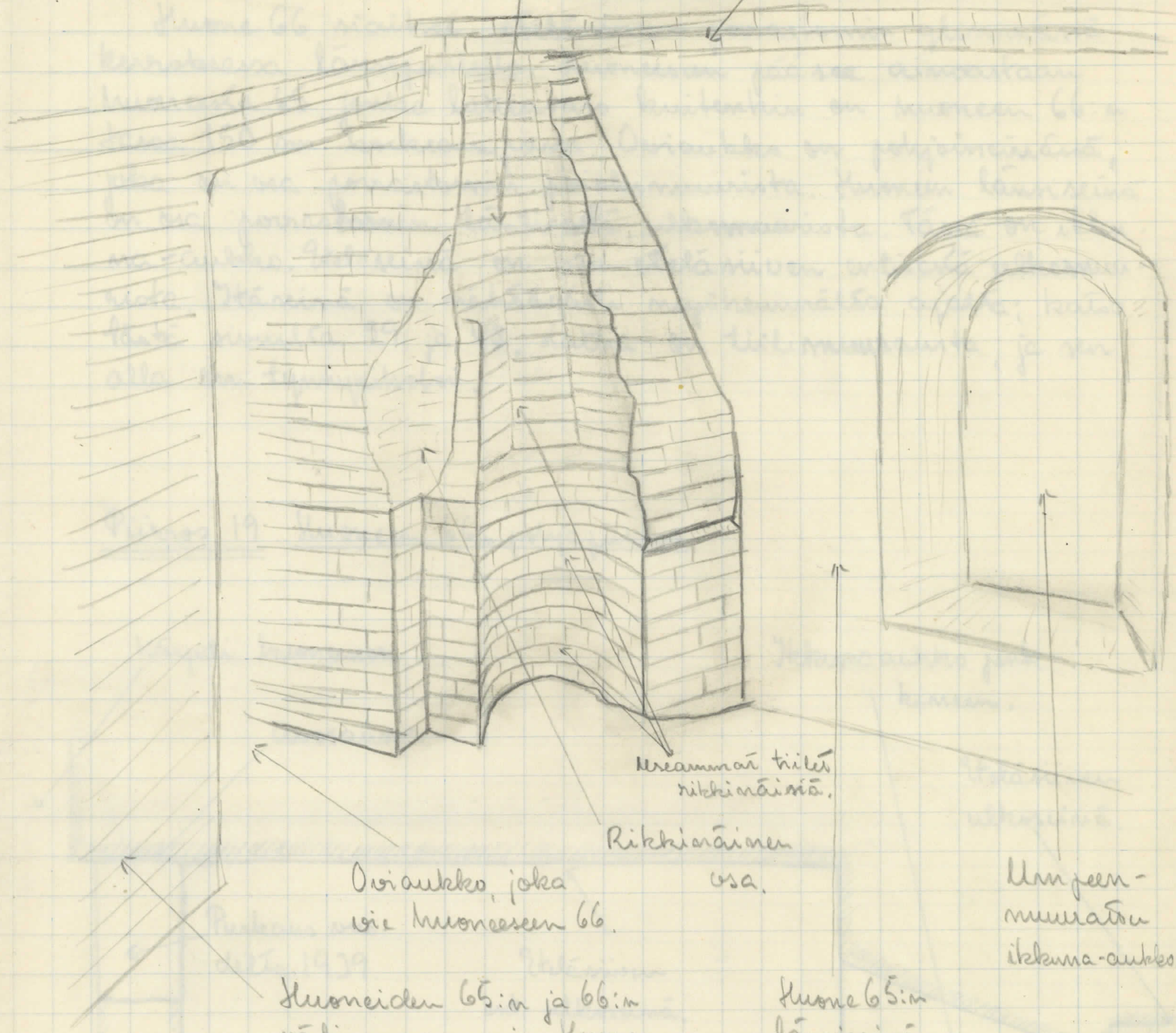

Myöhemmin muurattu katolista, joka on pannut savupiippu umpeen.

Hajoitettu savupiippu.

Useammat tiilet rikkinäisiä.

Rikkinäinen osa.

Oviaukko, joka vie huoneeseen 66.

Umpeen-muurattu ikkuna-aukko.

Huoneiden 65:n ja 66:n välinen muuri. Huone 65:n eteläseinä.

Huone 65:n länsiseinä.

Selitys (länsiseinä).

Huoneen länsiseinä joka on tiilimuurausta ja osa porrastornin länsimuurista, on 260 sm korkea ja 255 sm. leveä. Muurin paksuus on 70 sm. Limitys on sekalainen. Seinä on osaksi rappauksen peitossa. Osa rappauksesta etenkin seinän yläosassa, on nähtävästi cementtiä sisältävää laastia myöhemmältä ajalta.

Seinän pohjoisosassa on ikkuna-aukko, jonka ulkokomero on umpeenmuurattu. Sisällepäin umpeenmuurattu osa on ohuen laastikerroksen peitossa. Aukon yläpuolella on tiilinen segmenttikaari. Aukon seinät kapenevat ulospäin. Sisäkomeron leveys on sisäseinän kohdalla 97 sm. 40 sm sisäseinästä leveys on 85 sm. Sen jälkeen komero jatkuu ulospäin kapenematta. 54:n sm:n syvyydellä alkaa umpeenmuurattu osa. Komeron seinissä on paksua rappausta. Tiilinen ikkunalauta on kovin rikkinäinen. Korkeus on sisäseinän kohdalla 155 sm. Komeron katto laskee ulospäin.

Seinän etelänurkassa on hajoitetun avotakan jätteitä. Avotakka on noussut lattiasta ja savupiippuna jatkanut ylöspäin sisään nurkkaan. Savupiipun suu on myöhemmin (1614 sattuneen palon jälkeen?) umpeenmuurattu ullakkotasoa uudistettaessa. Muurin korkeus lattiasta piipun suuhun on   sm. Aukon leveys on lattian kohdalla 80 sm. Muita mittoja ilmenee piirroksesta 12, sivu 11. Avotakan tiilimitat:

32,5 × ? × 8,5
33 × 16 × 8,5
33 × ? × 9
33 × ? × 9,5

33,5 × ? × 8,5
33,5 × ? × 9
34 × 16,5 × 9

? × 15,5 × 8,5
? × 16 × 8,5
? × 16 × 9

Savupiipun suuhun muuratun tiilien mitat ovat 28-30 × 14-15 × 7-8.

Seinän tiilimitat ovat:

30 × 16 × 9
32,5 × ? × 9
33 × ? × 8,5
33 × ? × 9
33 × ? × 9,5

33,5 × 16 × 9
33,5 × ? × 9,5
34 × 16 × 8
? × 16 × 8,5
? × 16,5 × 9

Eteläseinä.

Piirros 15.

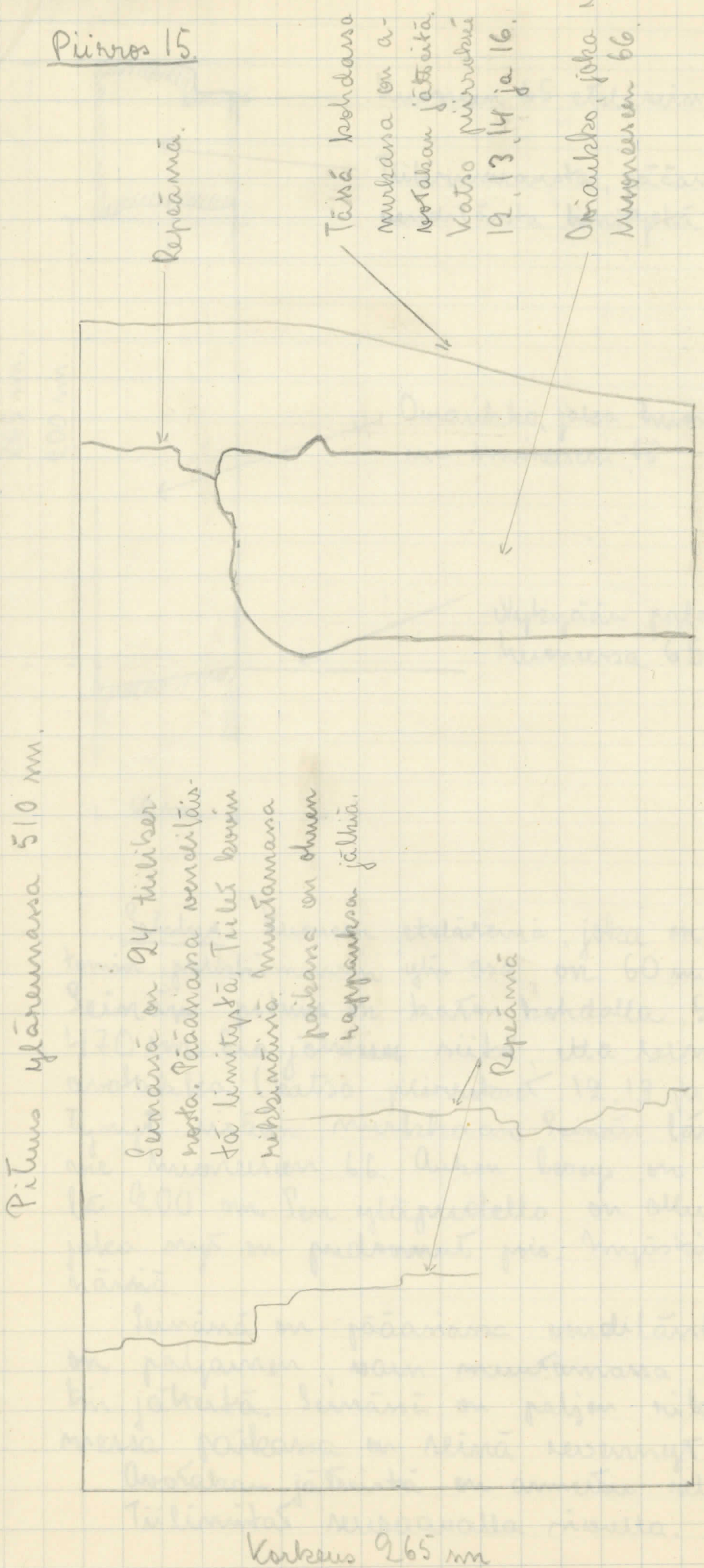

Piirros 16. Vaakasuora leikkaus.

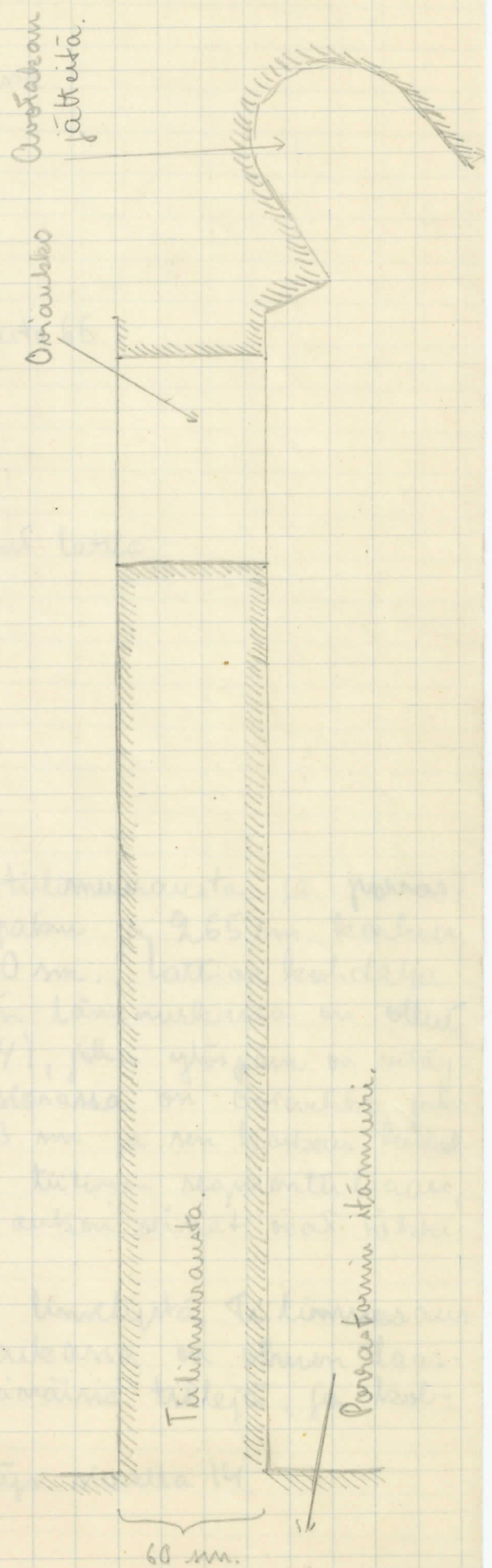

Piirros 17. Pystysuora leikkaus (eteläseinä) oviaukon kohdalta.

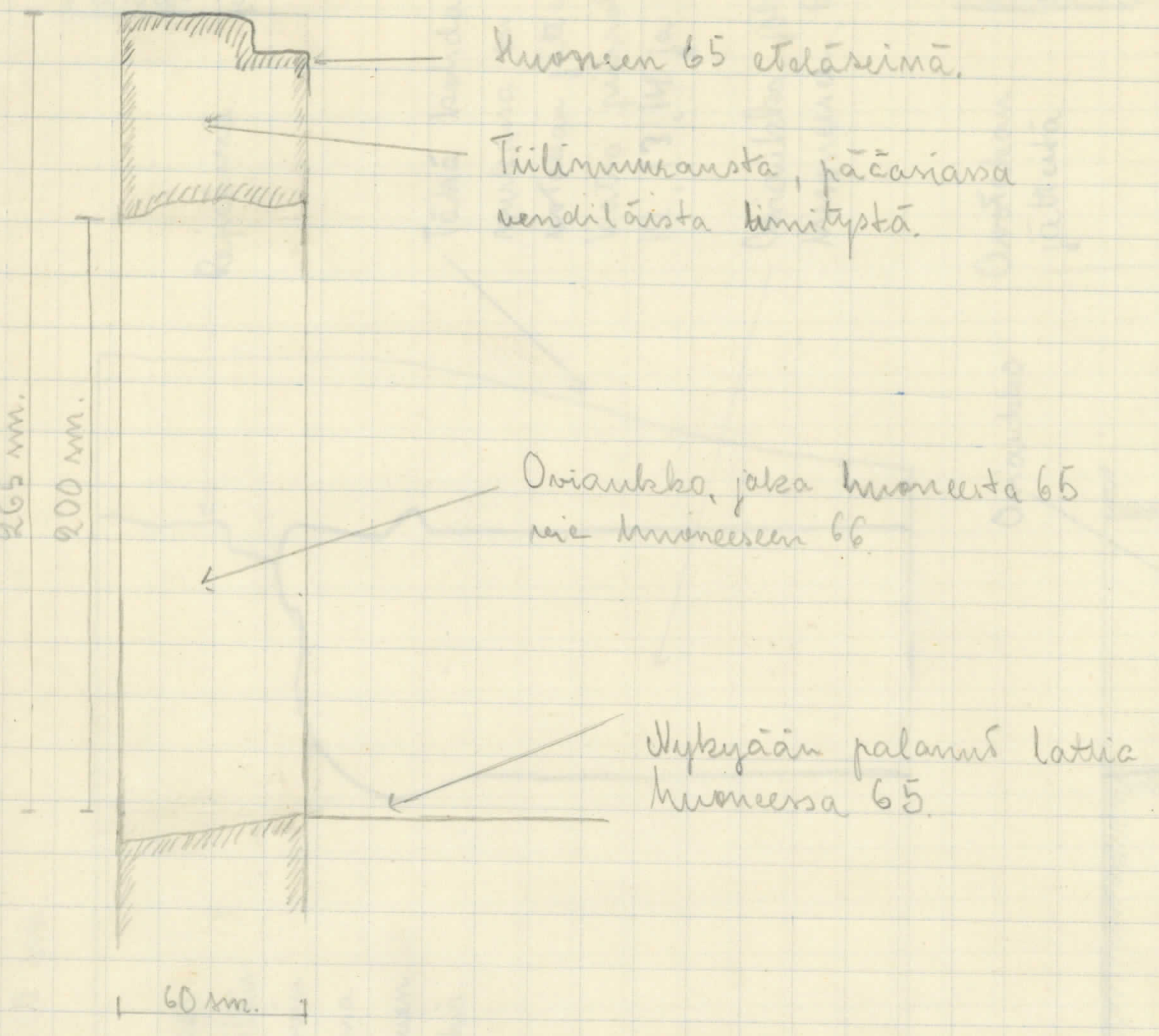

Selitys. Huoneen eteläseinä, joka on tiilimuurausta ja porrastornin perkkimuurin ylin osa, on 60 sm. paksu ja 265 sm. korkea. Seinän pituus on katon kohdalla 510 sm., lattian kohdalla 470 sm. Ero johtuu siitä, että seinän länsinurkassa on ollut avotakka (katso piirrokset 12, 13 ja 14), joka ylöspäin on vetäytynyt sisään nurkkaan. Seinän länsiosassa on oviaukko joka vie huoneeseen 66. Aukon leveys on 83 sm ja sen korkeus keskellä 200 sm. Sen yläpuolella on ollut tiilinen segmenttikaari, joka nyt on pudonnut pois. Myöskin aukon seinät ovat rikkinäisiä.

Seinässä on pääasiassa vendiläistä limitystä. Tiilimuuraus on paljainen, vain muutamassa paikassa on ohuen laastin jätteitä. Seinässä on paljon rikkinäisiä tiilejä, ja kolmessa paikassa on seinä revennyt.

Avotakan jätteistä on annettu selitys sivulla 14.

Tiilimitat seuraavalla sivulla.

Eteläseinän tiilimitat:

31,5 × ? × 8,5
32,5 × 16,5 × 9
32,5 × ? × 9,5 (useita)
33 × 15,5 × 9 —"—
33 × 16 × 9 —"—

33 × 16,5 × 9
33 × 16,5 × 9,5
33,5 × ? × 8
33,5 × ? × 8,5
33,5 × ? × 9

Piirros 18. Huoneiden 65:n ja 66:n pystysuora leikkaus.

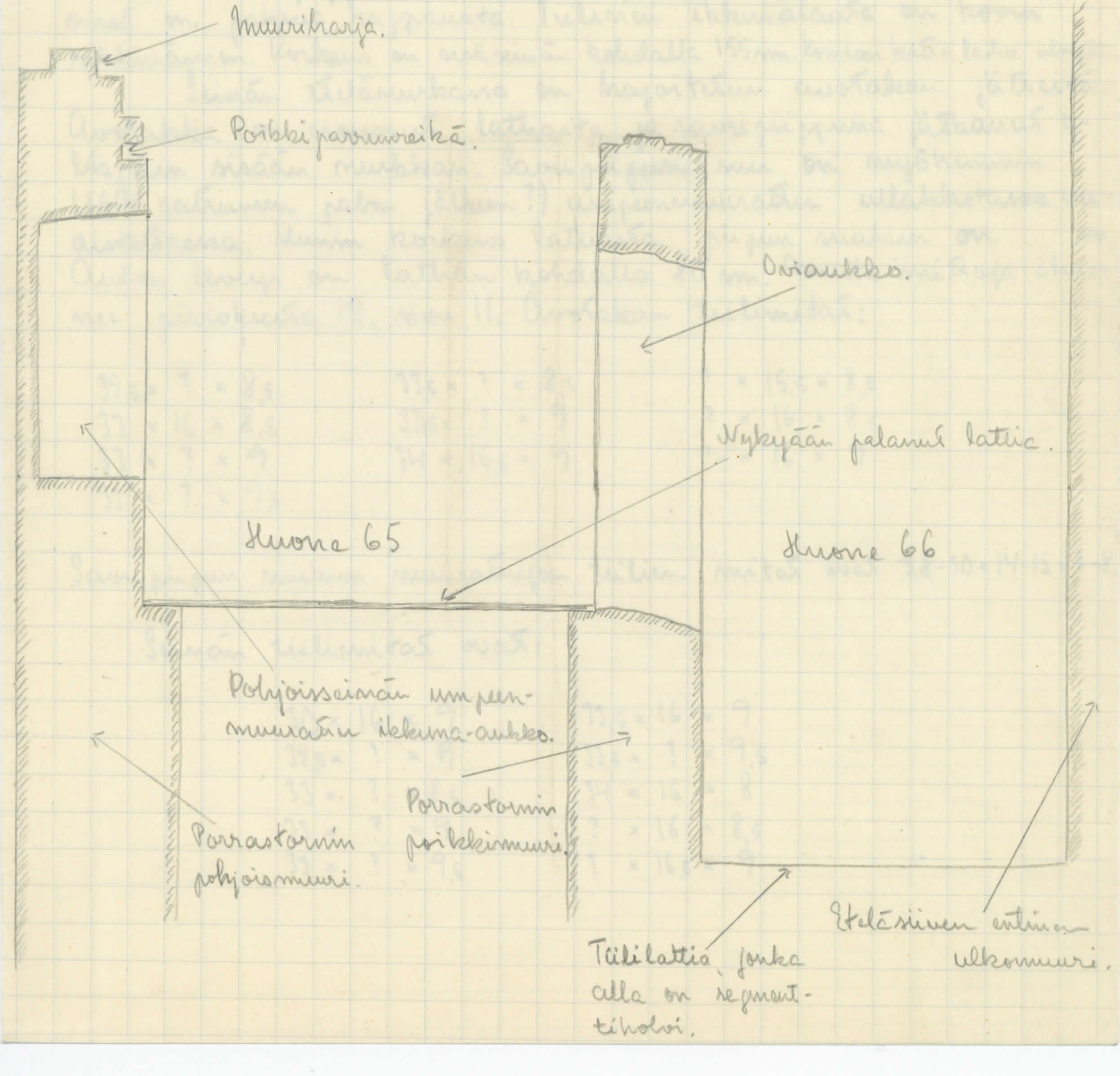

HUONE 66

Huone 66 sijaitsee eteläsiiven porrastornin ylimmässä kerroksessa länsipuolella. Huoneeseen pääsee ainoastaan huoneesta 65, jonka lattiataso kuitenkin on huoneen 66:n tasoa 150 mm. korkeampana. Oviaukko on pohjoisseinässä, joka on osa porrastornin poikkimuurista. Huoneen länsiseinä on osa porrastornin läntisestä ulkomuurista. Tässä on ikkuna-aukko. Eteläseinä on osa eteläsiiven entisestä ulkomuurista. Itäseinä on nähtävästi myöhemmältä ajalta; katso tästä sivuilta 29 ja 43. Lattia on tiilimuurausta, ja sen alla on tynnyriholvi.

Piirros 19 Huoneen 66:n pohjapiirros.

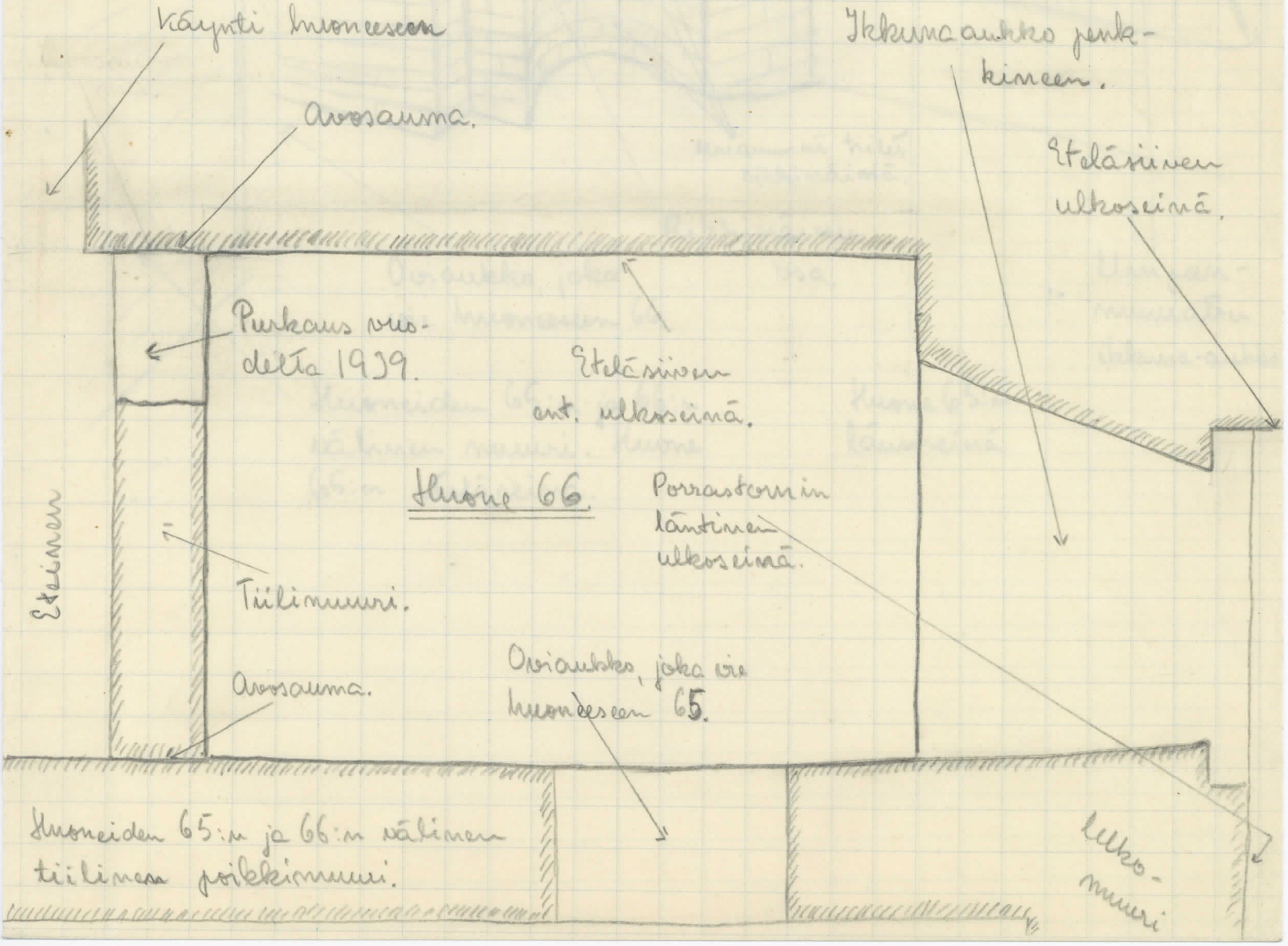

Länsiseinä.

Piirros 20.

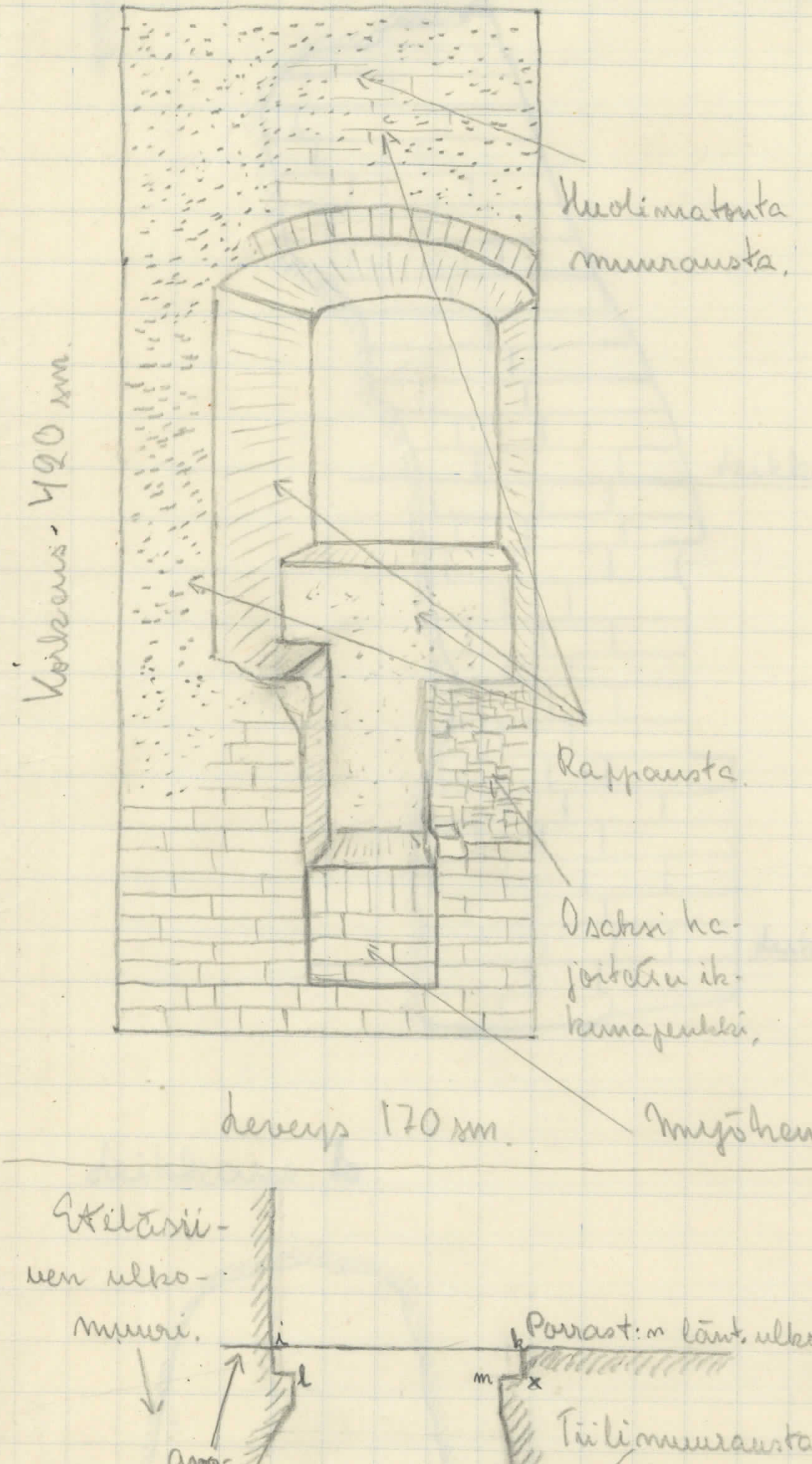

Piirros 21. Pystysuora leikkaus.

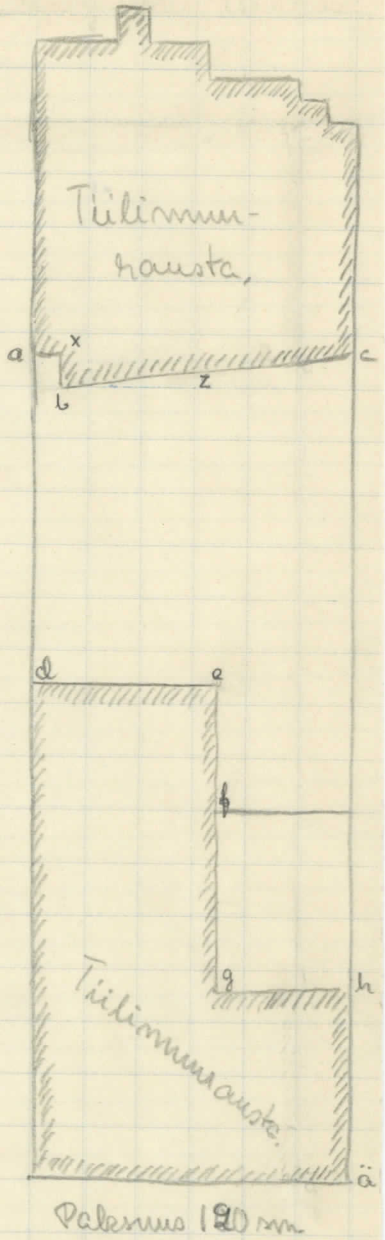

Piirros 22. Vaakasuora leikkaus.

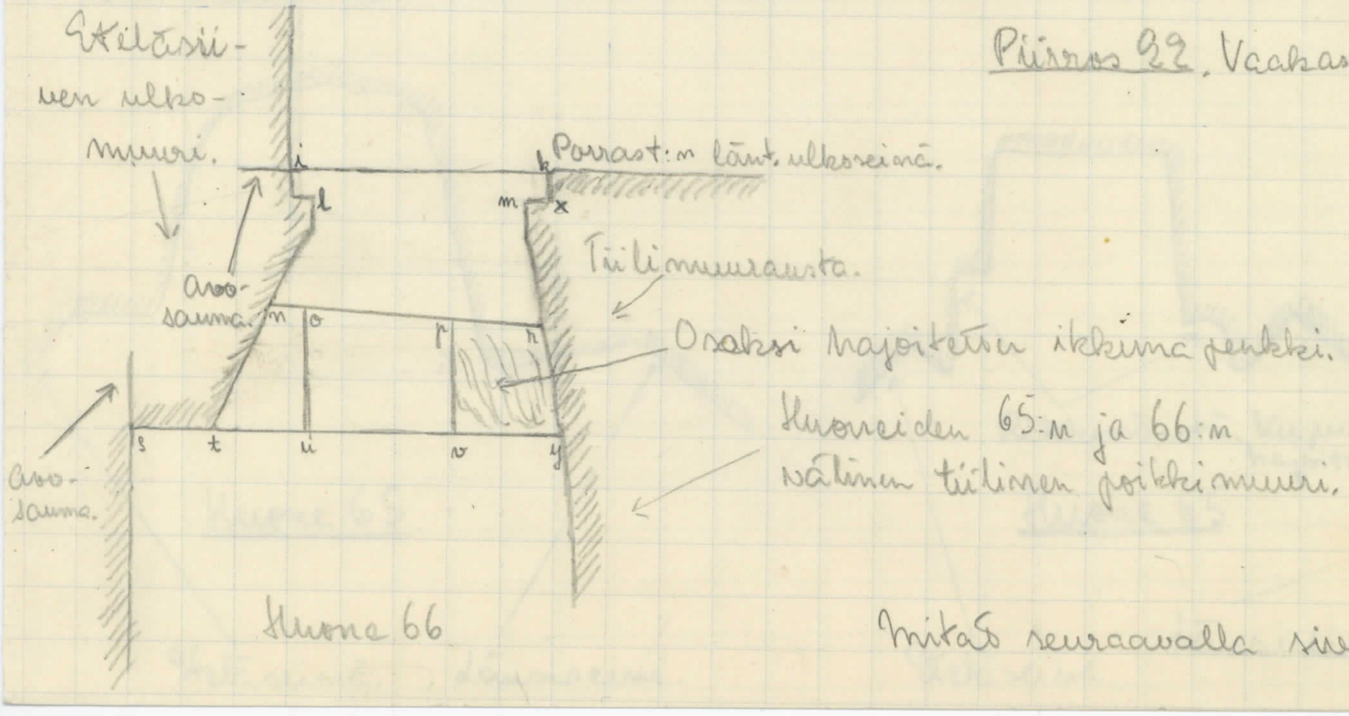

Mitat seuraavalla sivulla.

Seinän ja ikkuna-aukon mitat:

Korkeus	420 sm.
Leveys	170 sm.
Paksuus	120 sm.
a - d	144 sm.
a - x	17 sm.
b - x	16,5 sm.
b - c	102,5 sm.
d - e	60-68 sm.
e - z	130 sm.
e - f	60 sm.
e - g	123 sm.
g - h	55 sm.
h - á	72 sm.
c - ā	299 sm.

i - k	119 sm.
k - x	16 sm.
l - m	83 sm.
l - n	45 sm.
l - t	110 sm.
m - r	51,5 sm.
m - x	20 sm.
m - y	104 sm.
n - r	103 sm.
p - s	54,5 sm.
s - t	37 sm.
s - u	76 sm.
t - y	136 sm.

<u>Selitys</u>. Seinä on tiilimuurausta ja osa eteläsiiven porrastornin länsimuurista. Seinän pohjoispuolella on ikkuna-aukko, jonka sisäpuolella on tiilinen ikkunapenkki. Ikkunapenkin pohjoispuoli on osaksi hajotettu.*) Ikkuna-aukon pohjoisseinä muodostaa huoneen pohjoisseinän jatkoa. Aukon yläpuolella on tiilinen segmenttikaari. Aukon katto laskee ulospäin. Aukon seinissä on paksua rappausta.

Seinässä on paksua rappausta, paitsi alapuolella jossa tiilivarvit ovat näkyvissä. Ikkuna-aukon yläpuolella on kovin huolimattomasti tehtyä muurausta, jonka päällä on cementtiä sisältävää laastia.

Tiilimitat:

30,5 × ? × 8,5
32,5 × 16 × 9
32,5 × 16 × 9,5
32,5 × ? × 9,5
33 × ? × 8,5 (useita)
33 × ? × 9,5

33,5 × ? × 8,5 (useita)
33,5 × ? × 9,5
34 × ? × 9
? × 16,5 × 9
? × 16,5 × 9,5
? × 17 × 8,5

---

*) Penkin keskiosa on ennen ollut lattian tasolla, mutta on myöhemmin täytetty nykyiseen korkeuteensa.

Eteläseinä.

Piirros 23.

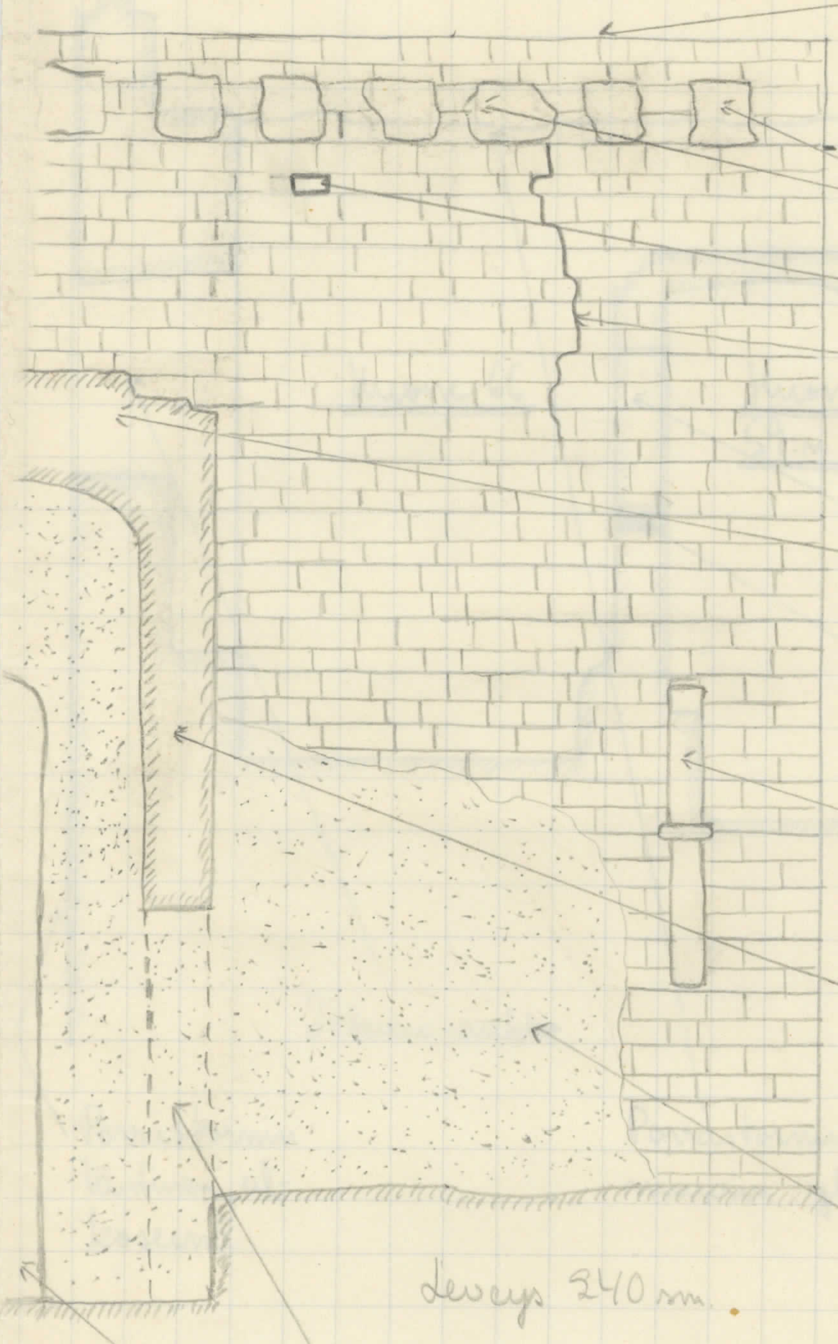

Eteläsiiven ulkomuurin yläreuna.

Parrunreikiä.

Kolo, 21 sm syvä.

Repeämä

Huoneen länsiseinä ulottuu tähän pisteeseen.

Tiilimuuraus, jonka alapuolella on holvi

Korkeus 460 sm.

Rautakramppi.

Tiilimuurausta, eteläseinästä alkava poikkimuuri.

Rappausta.

Leveys 240 sm.

Purkaus vuodelta 1939. Purkauksen vasemmalla puolella on huoneen 59:n eteinen.

Käynti huoneeseen 59.

Selitys (eteläseinä).

Huoneen eteläseinä on osa eteläsiiven pohjoismuurin ylimmästä osasta. Sen korkeus on 460 sm., ja sen leveys lattian kohdalla 240 sm. Huoneen itäseinän korkeus on 310 sm., ja sen seinän yläpuolella eteläseinä jatkuu idällepäin eteläsiiven pohjoismuurina.

Seinän yläosassa, 30 sm. yläreunasta, on parrunreikiä, joiden syvyys on 15-30 sm, korkeus 20 sm. ja leveys 20-30 sm. Seinän länsiosassa on alhaalla rautainen kramppi, jonka pituus on 118 sm. ja leveys 11 sm. Seinän itäisessä alanurkassa on rappausta. Limitys on pääasiassa vendiläinen. – Länsinurkasta laskettuna viidennen parrunreijän alla on pieni kolo, 21 sm. syvä, 13 sm. korkea ja 20 sm. leveä. Kolo on nokinen.

Tiilimitat:

29,5 × ? × 8,5
30 × ? × 8
30 × ? × 9
30 × ? × 9,5
30,5 × ? × 8,5
31 × ? × 8 (useita)
31 × ? × 8,5 –„–
31,5 × ? × 8
31,5 × ? × 8,5 (useita)

32 × ? × 8,5 (useita)
32 × ? × 9,5
32,5 × ? × 8
? × 14 × 7
? × 14,5 × 8,5
? × 15 × 8
? × 15 × 8,5
? × 15 × 10

Itäseinä   Piirros 24.

Valokuvat 894 yläosa
895 alaosa.

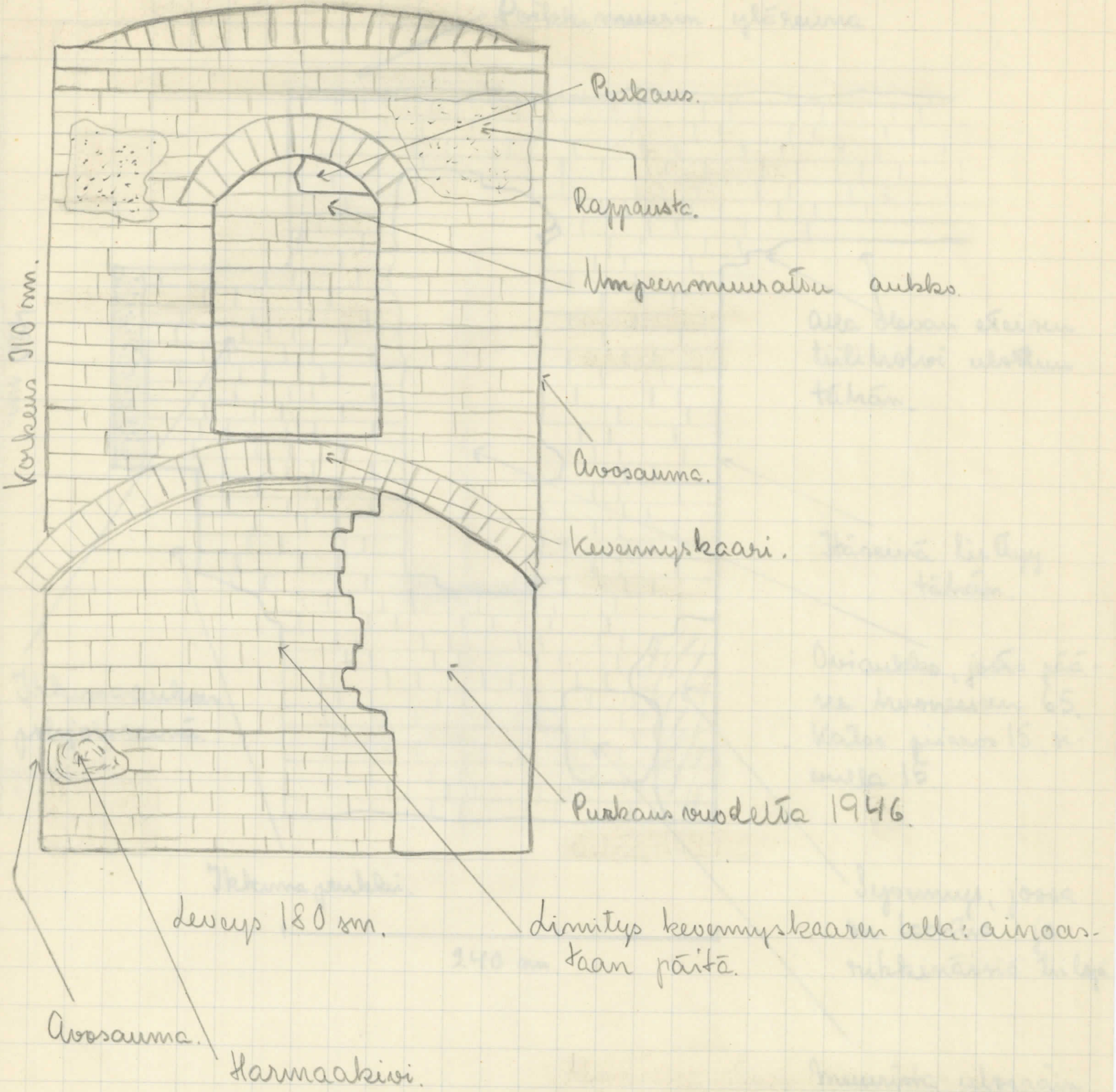

Ummessa olevan aukon korkeus: 103 sm. keskellä
85 sm sivuilla.
leveys : 64 sm.

Piirros 25. Pystysuora leikkaus (itäseinä).

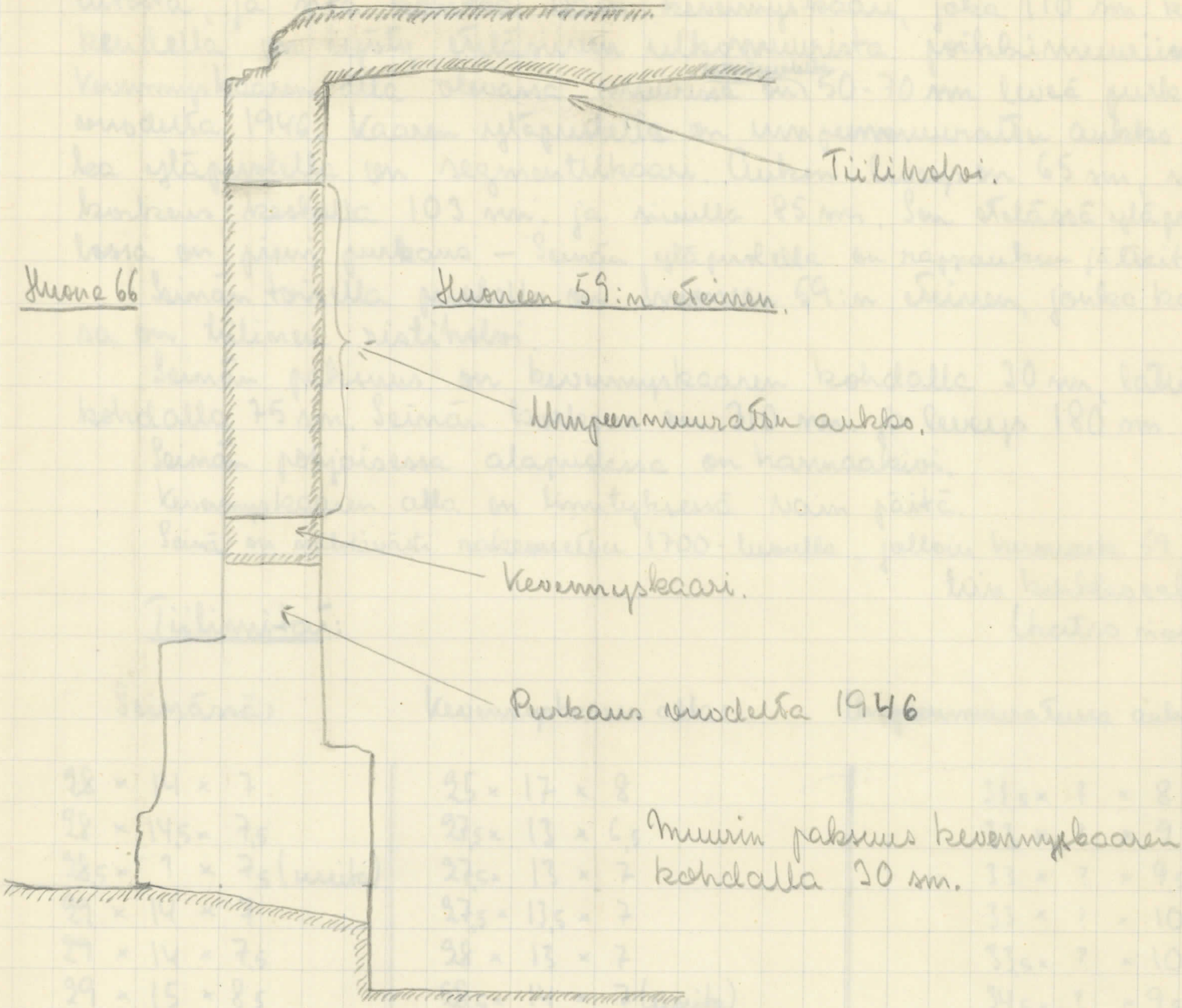

Selitys (itäseinä).

Seinä on tiilinen muuri, joka on rakennettu eteläsiiven ulkomuurin ja porrastornin poikkimuurin väliin. Sekä eteläsiiven ulkomuuriin että poikkimuuriin se liittyy ilman varsinaista liitosta, ja sitä kantaa vain kevennyskaari, joka 110 sm. korkeudella on lyöty eteläsiiven ulkomuurista poikkimuuriin. Kevennyskaaren alla olevassa muurissa (eteläpuolella) on 50-70 sm leveä purkaus vuodelta 1946. Kaaren yläpuolella on umpeenmuurattu aukko, jonka yläpuolella on segmenttikaari. Aukon leveys on 65 sm, sen korkeus keskellä 103 sm. ja sivulla 85 sm. Sen eteläisessä yläpuolessa on pieni purkaus. – Seinän yläpuolella on rappauksen jätteitä.

Seinän toisella puolella on huoneen 59:n eteinen, jonka katossa on tiilinen ristiholvi.

Seinän paksuus on kevennyskaaren kohdalla 30 sm, lattian kohdalla 75 sm. Seinän korkeus on 310 sm. ja leveys 180 sm.

Seinän pohjoisessa alapuolessa on harmaakivi.

Kevennyskaaren alla on limityksessä vain päitä.

Seinä on nähtävästi rakennettu 1700-luvulla, jolloin huoneesta 59 tehtiin kirkkosali.

(katso sivu 43)

Tiilimitat:

Seinässä:

28 × 14 × 7
28 × 14,5 × 7,5
28,5 × ? × 7,5 (useita).
29 × 14 × 7
29 × 14 × 7,5
29 × 15 × 8,5
29 × ? × 8
? × 14 × 8

Kevennyskaaren alla:

25 × 17 × 8
27,5 × 13 × 6,5
27,5 × 13 × 7
27,5 × 13,5 × 7
28 × 13 × 7
28,5 × 14 × 7 (useita)
29 × 14 × 7,5
29 × 14,5 × 7
29 × 14,5 × 7,5
31 × 15 × 9
31,5 × 15 × 8
31,5 × 15 × 8,5
32,5 × 16,5 × 9
33 × 14,5 × 9
33 × 16,5 × 9
33,5 × 16,5 × 8,5
33,5 × 16,5 × 9
34 × ? × 8,5

Umpeenmuuratussa aukossa:

31,5 × ? × 8
33 × ? × 9
33 × ? × 9,5
33 × ? × 10
33,5 × ? × 10
34,5 × ? × 9,5

Sitä paitsi oli täysteinä -muotoisia tiilejä. Mitat:

32 × 16,5 × 9
32,5 × 16 × 8
33,5 × 16,5 × 8,5
33,5 × 16,5 × 8
35,5 × 16,5 × 8

Pohjoisseinä.

Piirros 26.

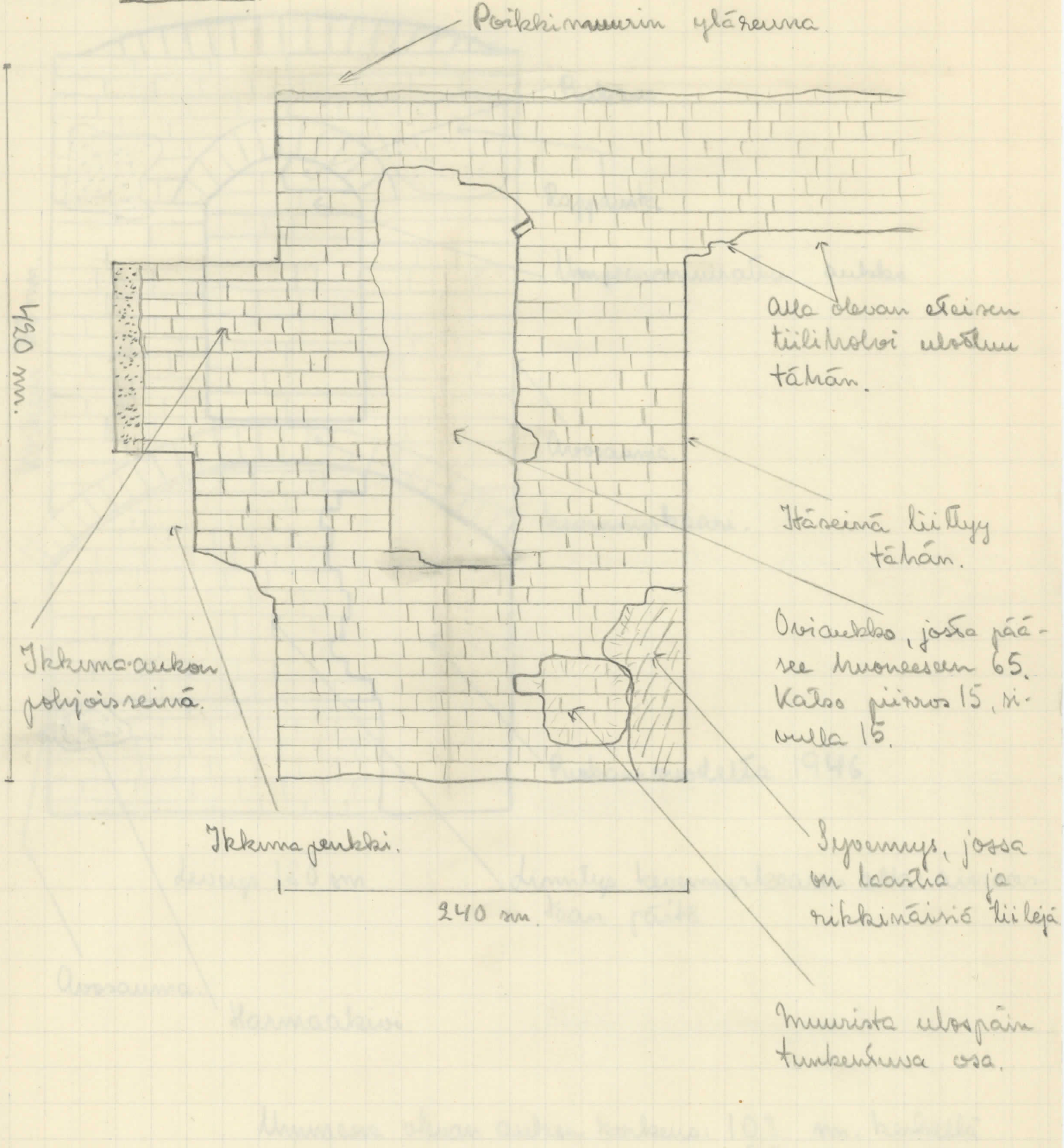

Leikkaukset sivuilla 15, 16 ja 17.

Selitys (pohjoisseinä).

Huoneen pohjoisseinä on osa porrastornin poikkimuurista. Seinän korkeus on 420 sm, sen leveys lattian kohdalla 240 sm. Paksuus on 60 sm. Muuri on tiilimuurausta; limitys pääasiassa vendiläinen. Rappausta ei ole seinässä.

Huoneen itäseinä liittyy pohjoisseinään ilman varsinaista liitosta ja muuri jatkuu sen tähden itäseinän alle. Itäseinän korkeus on 310 sm. ja tämän korkeuden yläpuolella pohjoisseinä jatkuu idälle päin 270 sm., missä kohdassa se liittyy porrastornin itämuuriin.

Seinän länsiosa jatkuu keskellä länteen päin, muodostaen länsiseinän ikkuna-aukon pohjoisseinää. 200 sm:n korkeudella seinän koko leveys on 343 sm.

Keskellä seinää, lattiaa 134 sm ylempänä, on oviaukko, josta pääsee huoneeseen 65. Aukon leveys on 83 sm. ja sen korkeus 195-225 sm. Sen yläpuolella on ollut tiilinen segmenttikaari, josta nykyään on ainoastaan jälkiä. Aukon yläpuoli niinkuin myöskin sen seinät ja lattia ovat vaikeasti vaurioituneet; useammat tiilet ovat rikkinäisiä.

Seinän itäisessä alaosassa on 20 sm. lattiasta 10-20 sm. muurista ulkoneva osa. Sen itäpuolella on syvennys, 0-20 sm. syvä

Tiilimitat:

32 × 16 × 9
32,5 × 15,5 × 8,5
32,5 × 16 × 9
32,5 × 16 × 9,5
33 × 16 × 9,5

33 × ? × 8,5
33 × ? × 9 (useita)
33,5 × ? × 9
34 × ? × 9
34 × ? × 9,5

Huoneen 66:n ja huoneen 59:n eteisen pystysuora leikkaus

Piirros 27

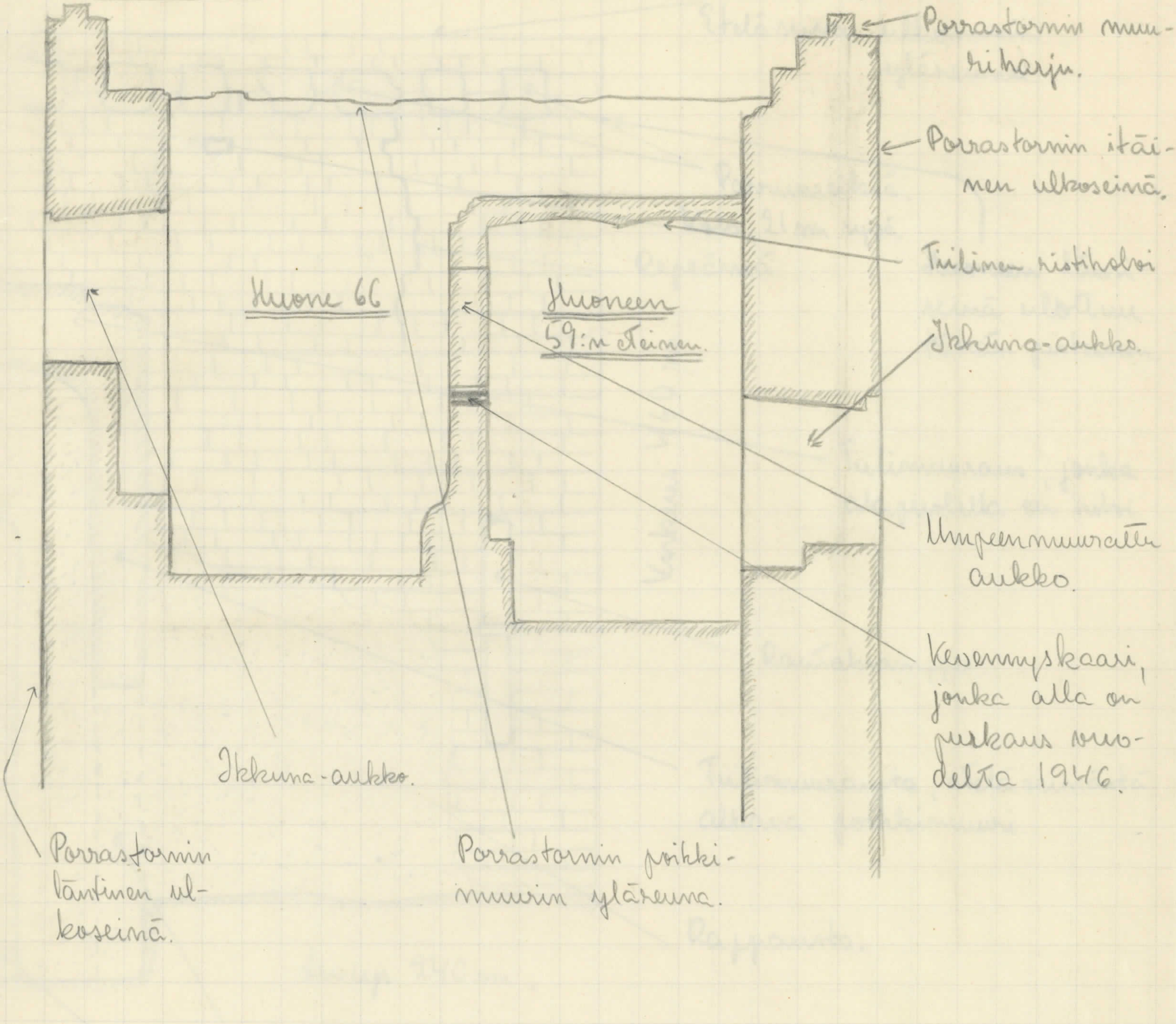

Huone 59:n eteinen.

Huoneen 59:n (eteläsiiven kirkkosalin) eteinen sijaitsee eteläsiiven porrastornin neljännessä kerroksessa itäpuolella. Eteiseen pääsee pohjoisseinässä olevasta oviaukosta, johon alta tulevat portaat johtavat. Tämän oven vastapäätä on toinen suuri oviaukko, josta pääsee huoneeseen 59 (kirkkosaliin). Eteisen itäseinässä on ikkuna-aukko. Katossa on ristiholvi. Lattia on tiilimuurausta.

Eteisen itäseinä on osa porrastornin itämuuria. Pohjoisseinä on osa porrastornin poikkimuuria. Eteläseinä on osa eteläsiiven vanhasta ulkomuurista, joka tällä kohdalla on neljänneltä rakennusvaiheelta. Länsiseinä on nähtävästi rakennettu vasta Vaasa-ajan jälkeen. Se liittyy sekä etelä- että pohjoisseiniin ilman varsinaista liitosta, ja sen kantaa ainoastaan kevennyskaari, joka on lyöty eteläseinästä pohjoisseinään. Pohjois- itä- ja eteläseinissä on kaksi rappauskerrosta, joista alempi, joka on hyvin ohut, voi olla Vaasa-ajalta, ja ylempi 1700-luvun alkuvuosilta, jolloin huoneesta 59 tehtiin kirkkosali. Alempi rappauskerros löytyy myöskin etelä- ja länsiseinien välisestä avosaumasta, jossa se on eteläseinässä, ja tästä päättäen länsiseinä on myöhemmältä ajalta. Tiiliaines eroaa selvästi eteisen toisista seinistä, niinkuin myöskin laasti.

Eteisen katossa on ristiholvi, jonka jalkoja varten on holvea rakennettaessa tehty purkauksia etelä- ja pohjoisseinien yläkulmiin. Näitä jalkoja lukuunottamatta on holven ja seinien välissä joka puolella avosaumat. Tiiliaines on täällä sama kuin länsiseinässä. Länsiseinä ja holvi on nähtävästi rakennettu samaan aikaan, ehkäpä 1700-luvun alkuvuosina, jolloin huoneesta 59 tehtiin kirkkosali, ja porrastornin neljännestä kerroksesta tuli kirkkosalin pääsisäänkäynti. Tähän voi vielä lisätä, että eteisen länsimuuri on rakennettu eteistä silmällä pitäen, sillä seinän takapuoli, joka on huoneen 66:n itäseinä, on kovin huolimattomasti muurattu. Seinänpintaa ei ole siinä milläänkään tavalla tasoitettu.

Eteisen lattia on tiilimuurausta.

Piirros 28. Pohjapiirros.

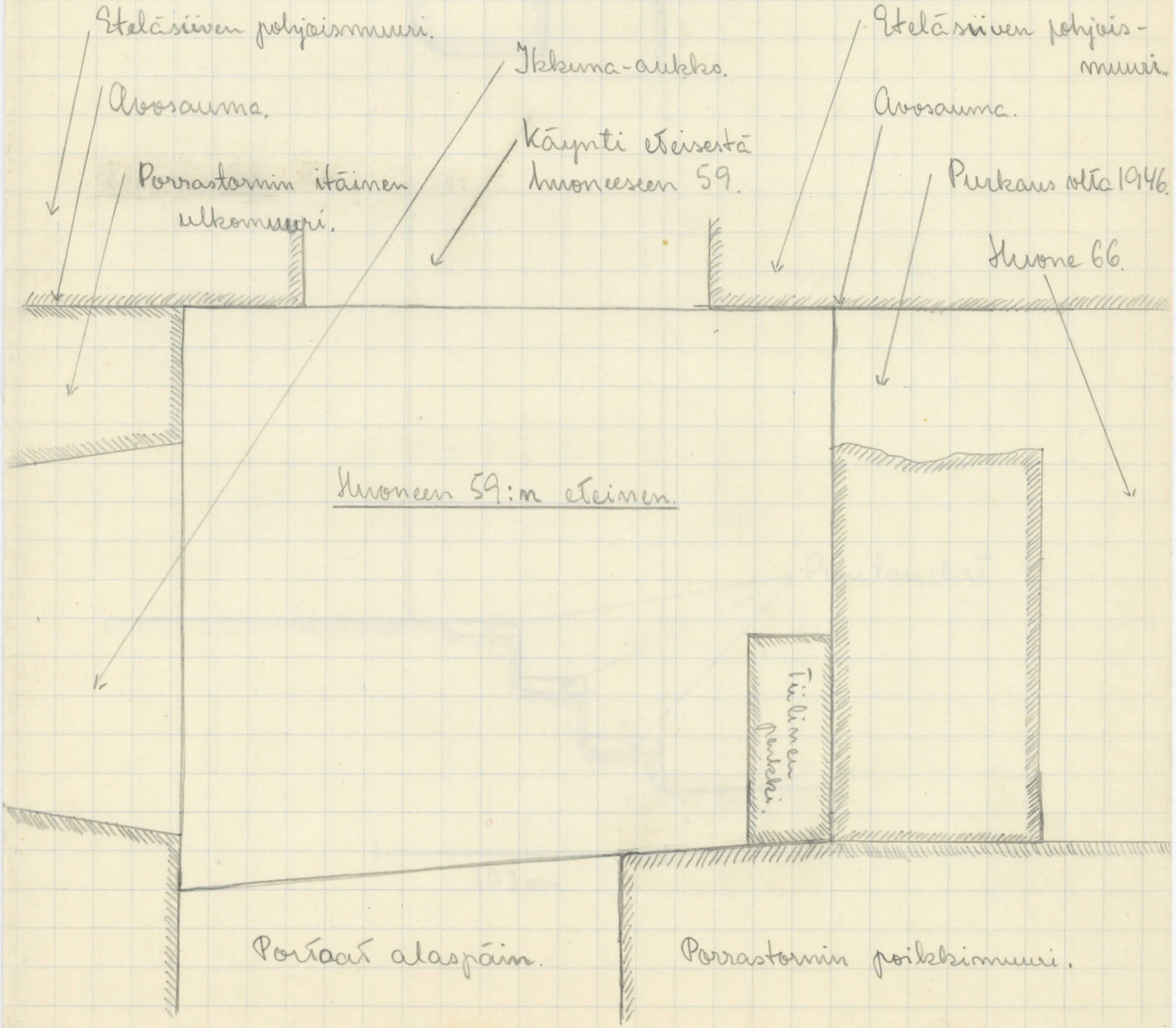

Eteläseinä.

Piirros 29

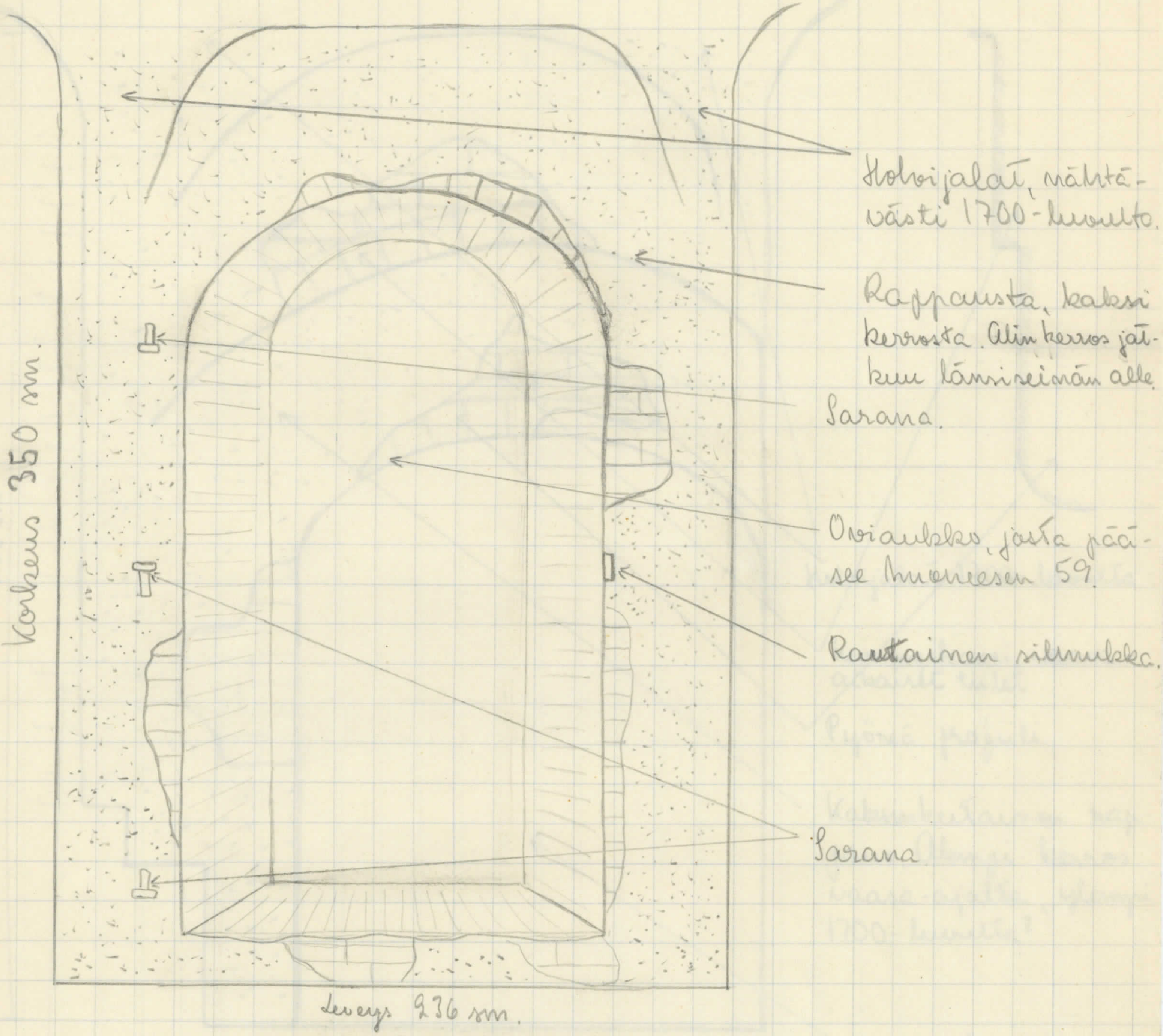

Piirros 30. Vaakasuora leikkaus.

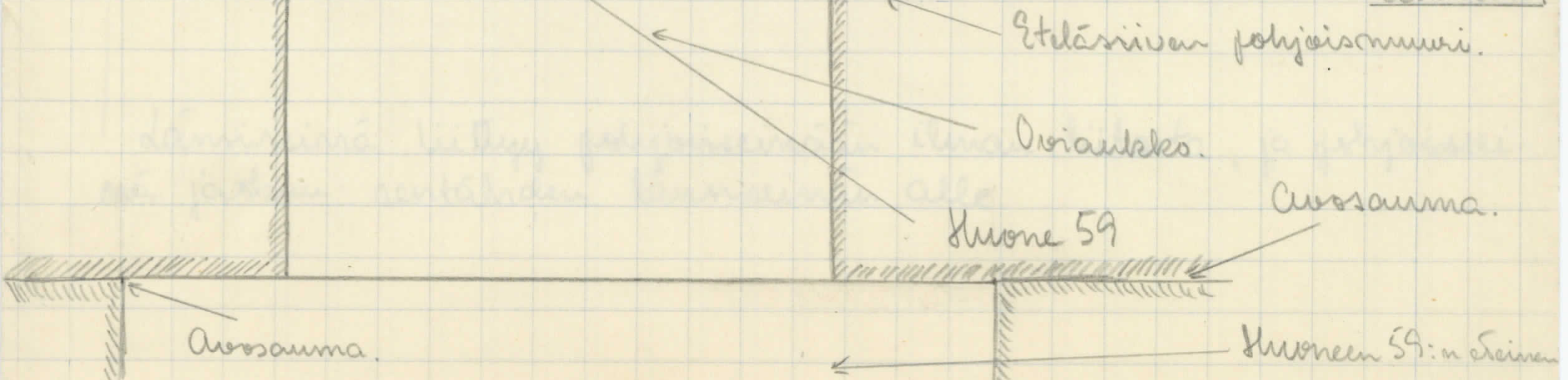

Piirros 31. Pystysuora leikkaus (eteläseinä).

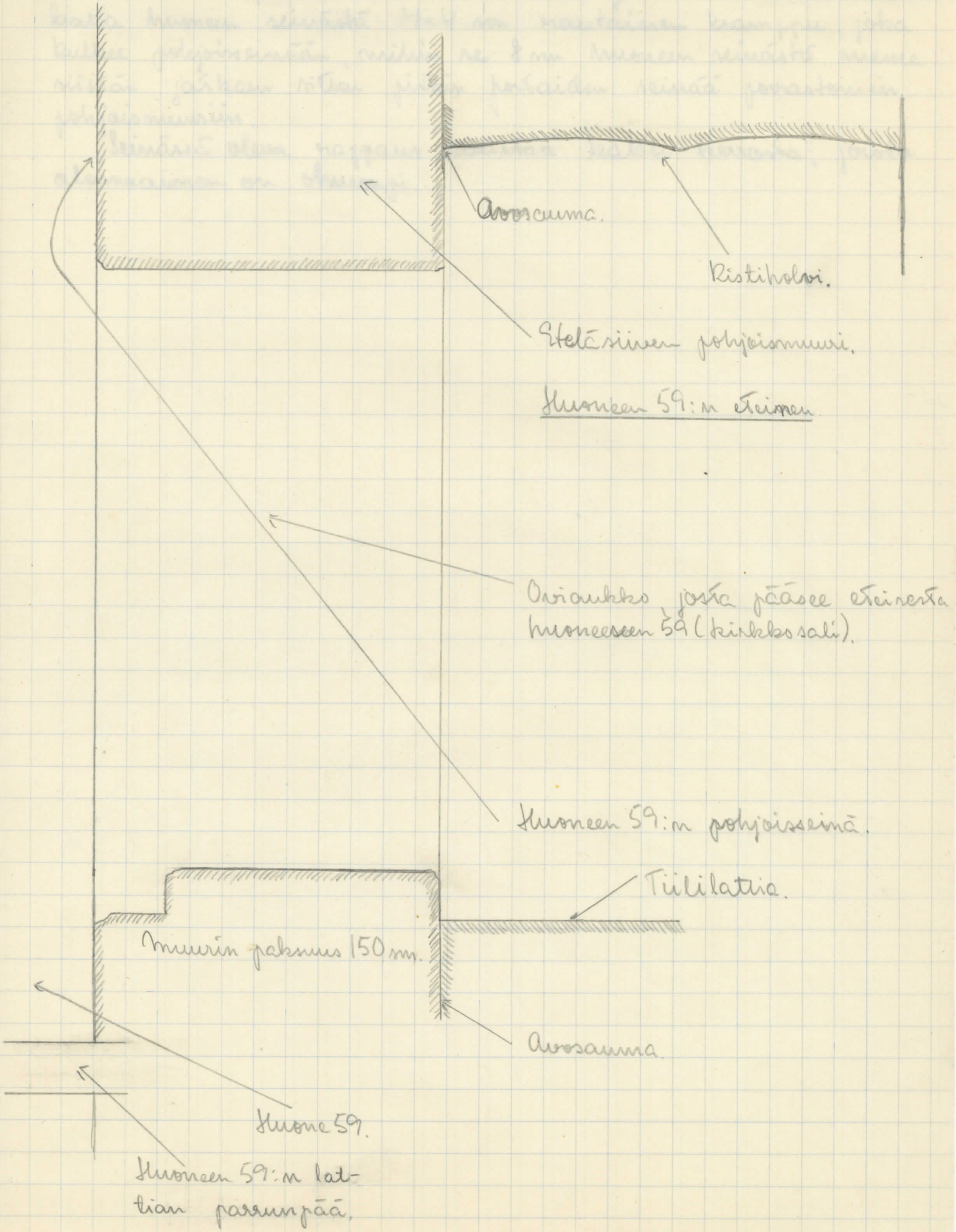

Selitys (eteläseinä).

Huoneen 59:n eteisen eteläseinä on osa eteläsiiven pohjoismuurista. Sen korkeus on keskikohdalla 350 sm, ja sen leveys 236 sm. Muurin paksuus on 150 sm. Seinä on eteisessä 0,9-1,2 sm. paksuisen rappauksen peitossa.x) Muutamasta paikasta on rappauksesta pudonnut pienempiä paloja pois.

Seinän keskellä on suuri ovi-aukko, josta pääsee huoneeseen 59 (kirkkosali). Aukon yläpuolella on pyörökaari. Korkeus on keskellä 264 sm, sivulla kaareen asti 215 sm. Leveys on 148 sm. Aukon pohjasta on eteisen lattiaan 20 sm. korkea askel. Seinän leveys on aukon itäpuolella 45 sm, länsipuolella 44 sm. Aukon seinistä on rappaus pudonnut pois. Aukon itäpuolella on eteisen seinässä kolme rautaista saranaa joiden välimatka lattiaan on 33, 137 ja 207 sm. Aukon länsipuolella on 135 sm lattiasta rautainen silmukka.

Huoneen katossa on tiilinen ristiholvi, jonka kaksi jalkaa on seinän kummassakin ylänurkassa. Nähtävästi 1700-luvulta.

Lattia on tiilimuurausta. Lattian ja eteläsiiven ulkomuurin välillä ei ole varsinaista liitosta.

x) Rappauksessa on kaksi kerrosta, joista toinen, alimmaimainen, nähtävästi on vaasa-ajalta, ja toinen 1700-luvulta. Huoneen länsiseinä liittyy eteläseinään ilman liitosta, ja etelässä seinässä oleva alimmainen rappauskerros jatkuu länsi- ja eteläseinien välissä olevaan avosaumaan.

Tiilimitat (oviaukon seinistä, koska eteisen seinässä on rappausta):

28 × ? × 8,5
30 × ? × 8
30,5 × ? × 8
31,5 × ? × 8
31,5 × ? × 8,5

32,5 × 14 × 8,5
? × 13 × 8,5
? × 13,5 × 8
? × 14 × 7,5
? × 15 × 8

Itäseinä.

Piirros 32.

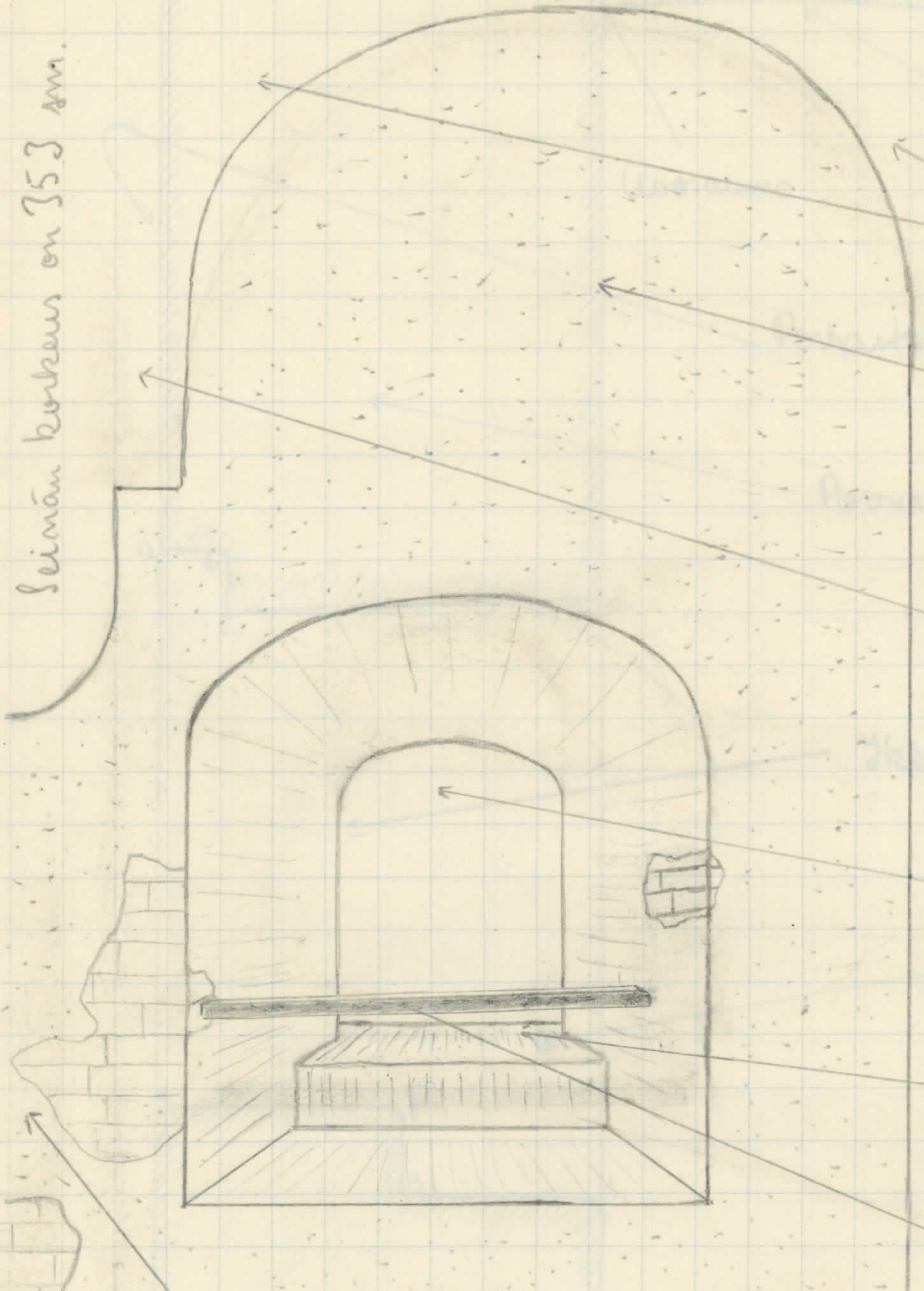

Holvijalat, nähtävästi 1700-luvulta.

Rappausta on kaksi kerrosta, joista nähtävästi alempi on vaasa-ajalta, ylempi 1700-luvulta.

Pohjoisseinän yläpuolella oleva keventyskaari.

Ikkuna-aukko.

Ikkunapenkki.

Rautakramppi.

Leveys 210 sm.

Seinä jatkuu portaiden seinänä.

Portaat alaspäin.

Piirros 33. Pystysuora leikkaus (itäseinä).

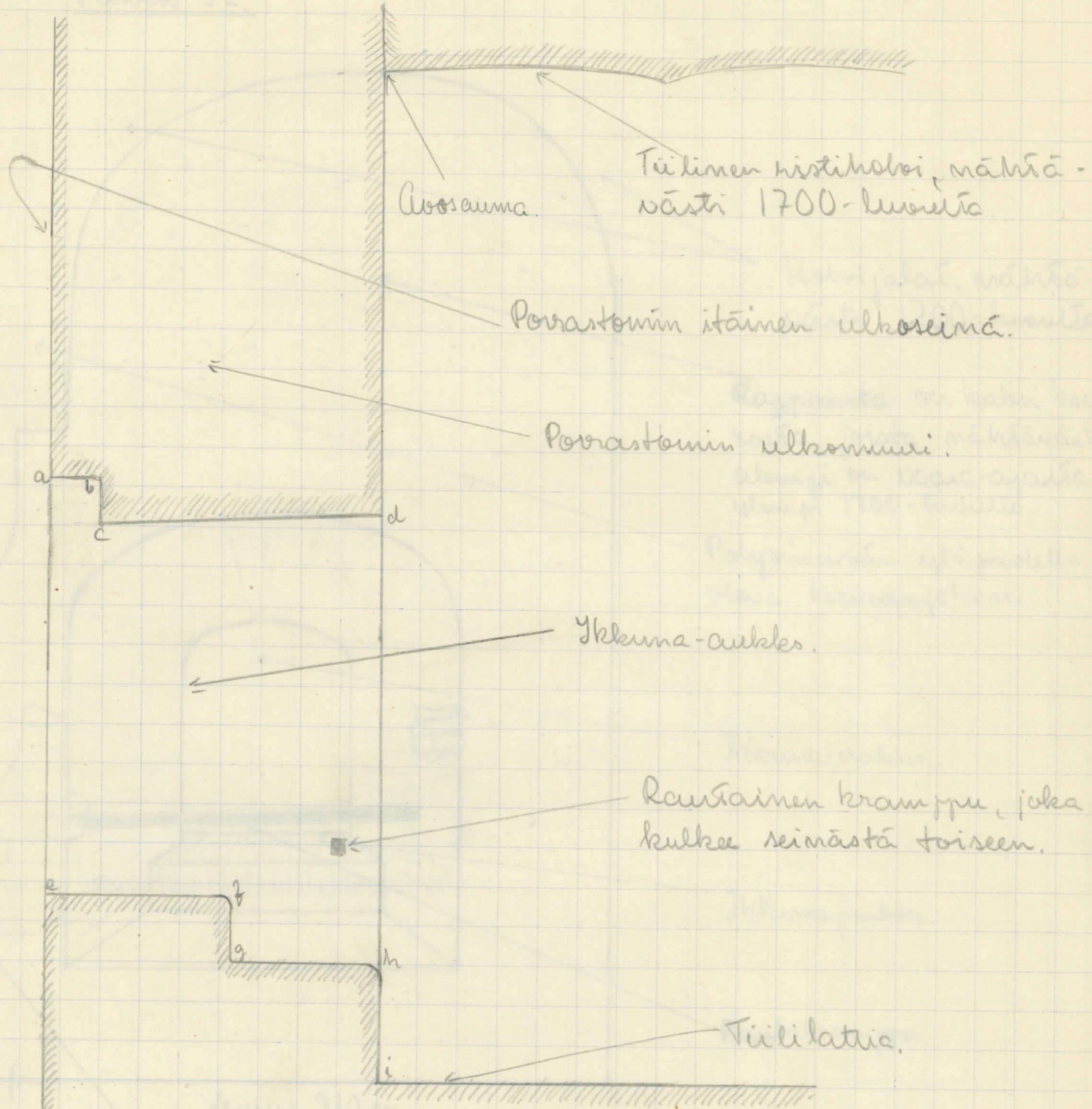

Mitat:

Seinän korkeus	353 sm.	Linja e- f	66 sm.
-"- paksuus	121 sm.	-"- f- g	24 sm
Linja a- b	18 sm.	g- h	53 sm.
-"- a- e		h- i	42 sm.
-"- b- c	18 sm.		
-"- c- d			
-"- d- h	159 sm.		

Piirros 34. Vaakasuora leikkaus (itäseinä).

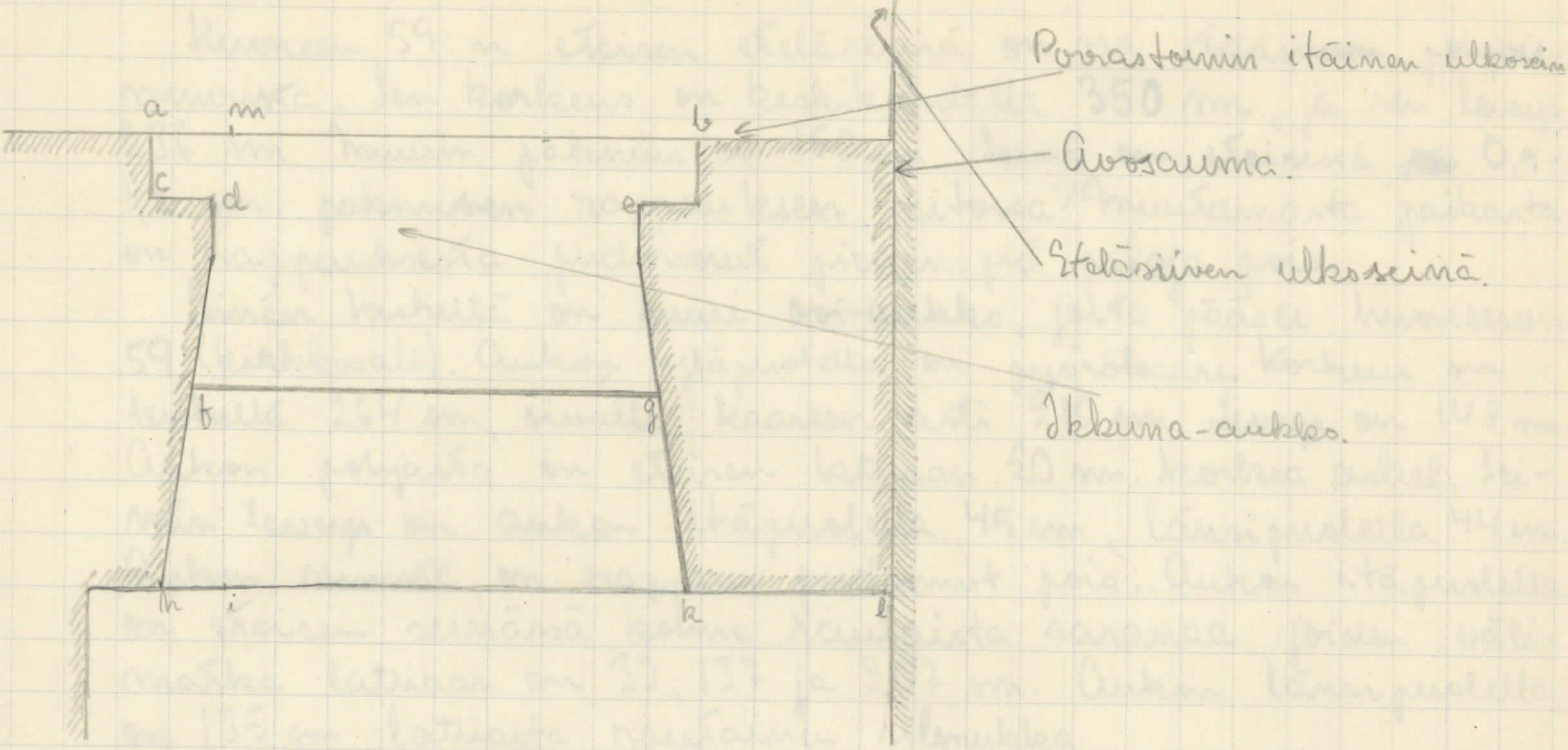

Mitat: Seinän leveys 210 sm.
-"- paksuus 121 sm.
Linja a - b 145 sm.
a - c 18 sm.
c - d 18 sm.
d - e 112 sm.
d - f 49 sm.
d - h 106 sm.
d - i 104 sm.

Linja f - g 122 sm.
-"- f - h 54 sm.
h - k 140 sm.
i - m 121 sm.
k - l 55 sm.

Näkyvissä olevien tiilien mitat:

31,5 × ? × 9
31,5 × ? × 9,5
32 × ? × 8,5
? × 16,5 × 9

Selitys (itäseinä).

Seinä, joka on osa porrastornin itämuuria, on 353 sm. korkea 210 sm. leveä lattian kohdalla ja 121 sm. paksu. Sen yläosa päättyy pyöröskaarisesti, sillä nurkissa on katossa olevan ristiholvin jalat. Seinän pohjoisnurkasta nousee pohjoisseinän kevennyskaari. Seinä on paksun rappauksen peitossa, ainoastaan pari paikassa on tiilimuurausta näkyvissä. Pohjoispuolelle seinä jatkuu portaiden seinänä. Eteläpuolelle se liittyy ilman varsinaista liitosta eteläseinään, joka on eteläsiiven entinen ulkomuuri.

Keskellä seinää on ikkuna-aukko, jonka mitat seuraanät piirroksista 33 (sivulla 34) ja 34 (sivulla 35). Ikkuna-aukon eteläseinästä tulee 50 sm:n korkeudella ja 24 sm:n välimatkalla huoneen seinästä 4×4 sm rautainen kramppu, joka kulkee pohjoisseinään, mihin se 8 sm huoneen seinästä menee siisään, jatkaen sitten pitkin portaiden seinää porrastornin pohjoismuuriin.

Seinässä oleva rappaus sisältää kaksi kerrosta, joista alemmainen on ohuempi.

Pohjoisseinä. (Katso myöskin sivu 56).

Piirros 35.

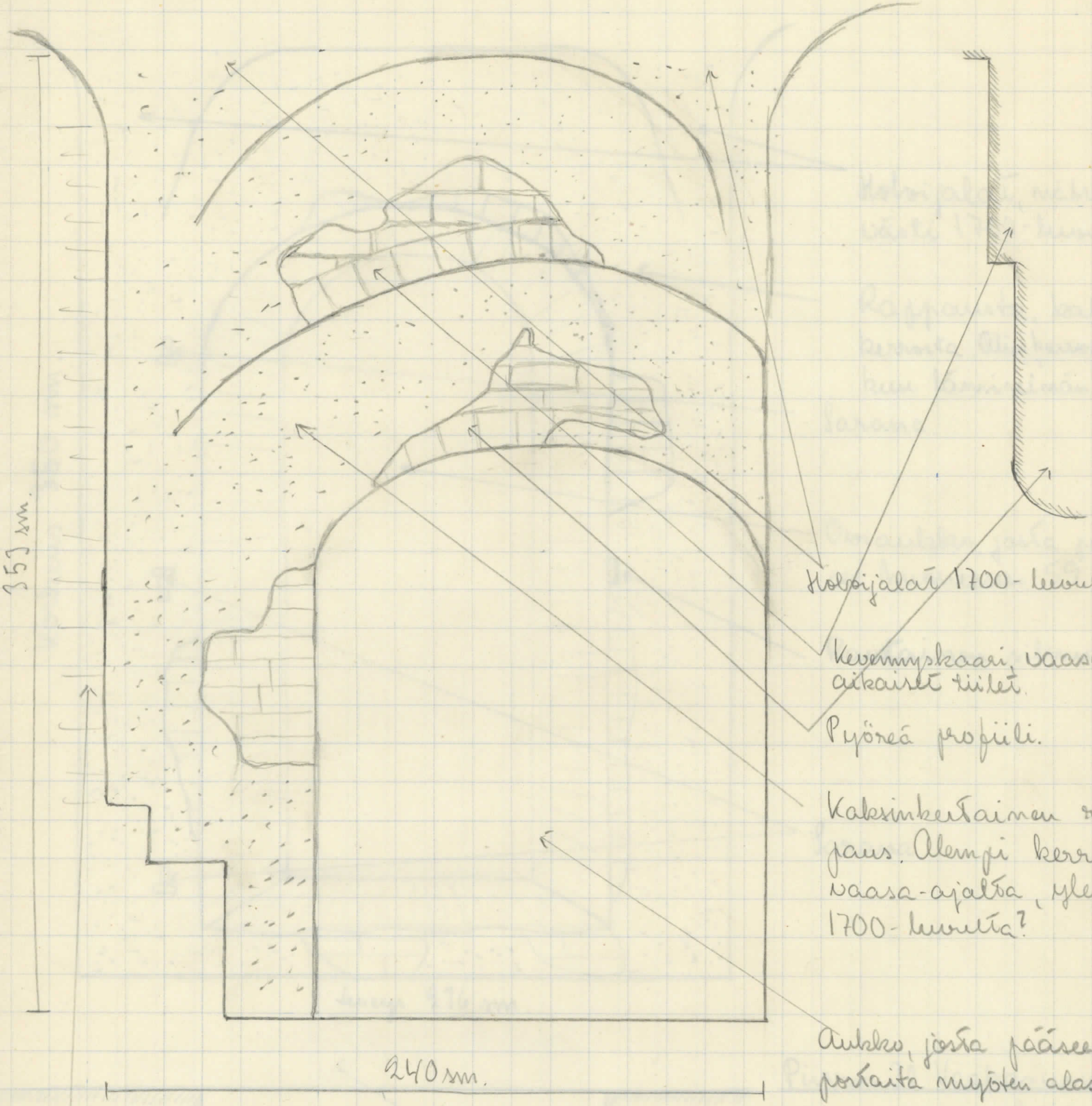

Holvijalat 1700-luvulta.

Kevennyskaari, vaasa-aikaiset tiilet.

Pyöreä profiili.

Kaksinkertainen rappaus. Alempi kerros vaasa-ajalta, ylempi 1700-luvulta?

Aukko, josta pääsee portaita myöten alas.

Länsiseinä liittyy pohjoisseinään ilman liitosta, ja pohjoisseinä jatkuu sentähden länsiseinän alle.

Piirros 36. Pystysuora leikkaus (pohjoisseinä).

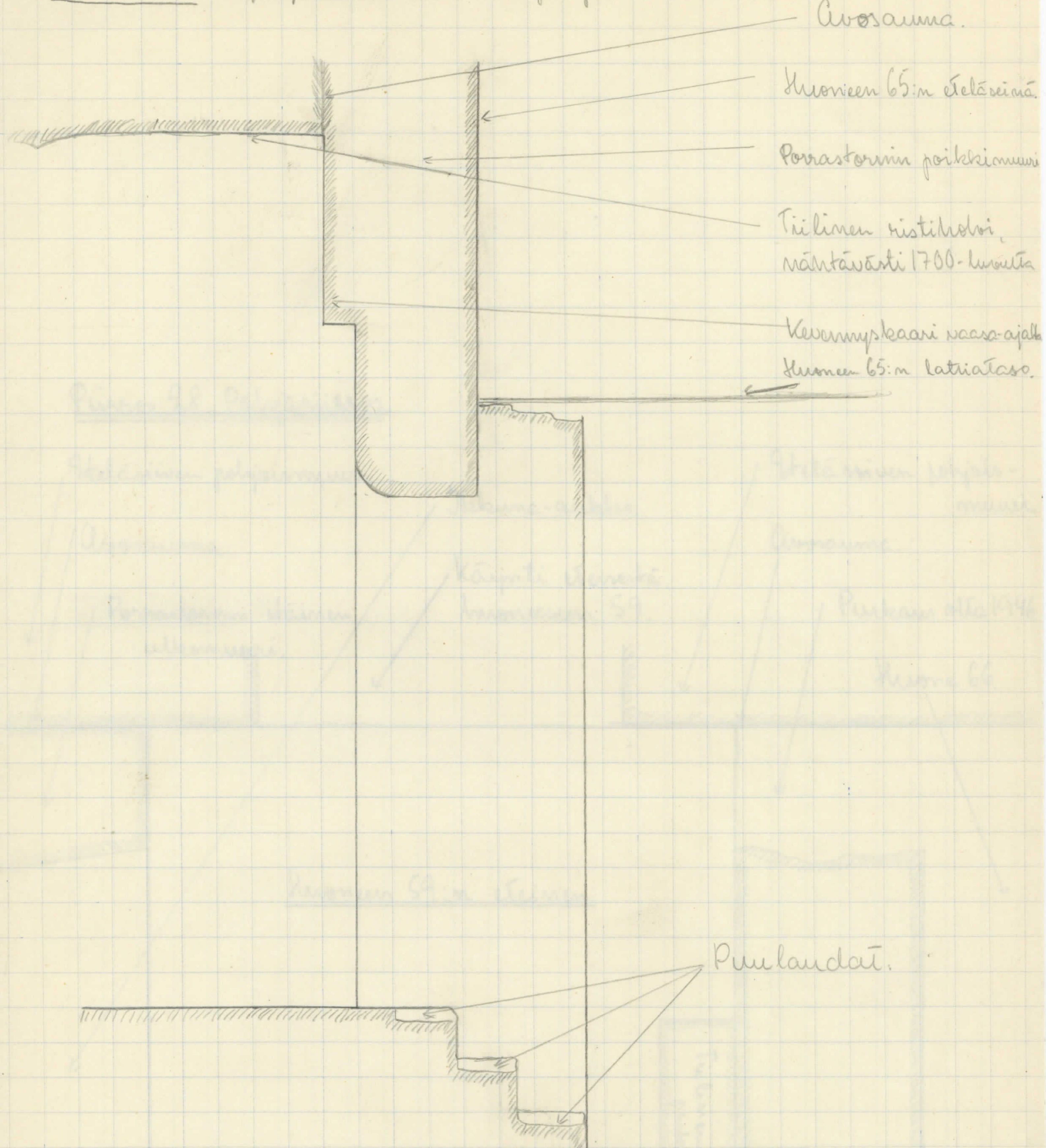

Piirros 37. Vaakasuora leikkaus (pohjoisseinä).

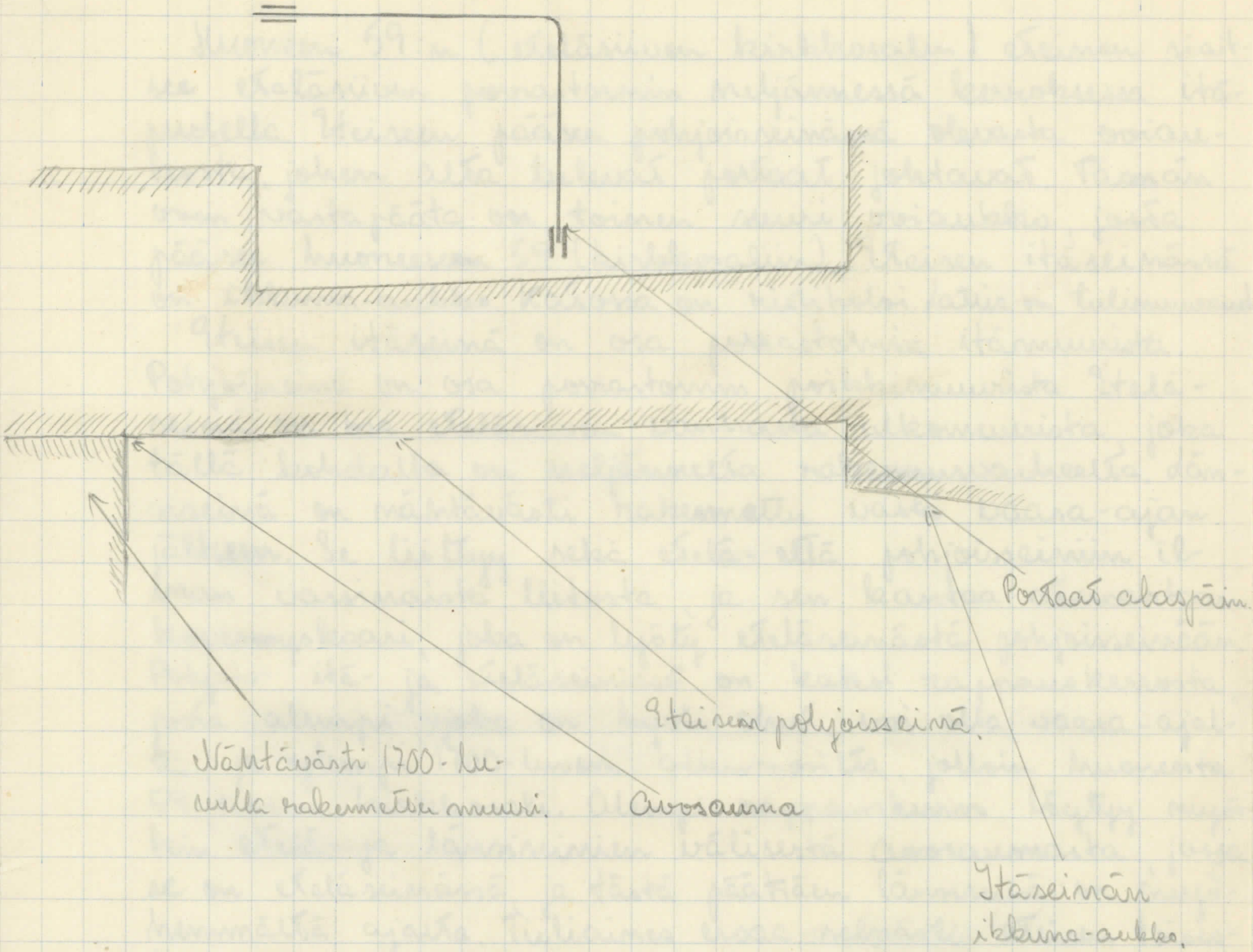

Seinän tiilimitat:

31,5 × 16 × 9
32 × 15 × 9
32,5 × ? × 9,5
33 × ? × 8,5
33,5 × 16 × 8,5

33,5 × ? × 9
34 × ? × 9 (kaksi)
34 × ? × 9,5
? × 16 × 10
? × 16,5 × 9

Selitys. (pohjoisseinä).

Eteisen pohjoisseinä on osa porrastornin poikkimuurista. Sen leveys on 240 sm. ja korkeus 353 sm. Muurin paksuus on lattian kohdalla 91 sm, 211 sm lattiasta ylöspäin 48 sm. Tämä johtuu siitä että seinän toisella puolella on 211 sm:n korkeudella eteisen lattiasta laskettuna huoneen 65:n lattiataso, josta muuri jatkuu ylöspäin 43 sm. kapeampana.

Seinän yläosa muodostaa pyörömuotoisen kaaren, sillä ylänurkissa on katossa olevan ristiholvin kaksi holvijalkaa. Holvi on nähtävästi rakennettu 1700-luvun alkuvuosina, ja sen tähden on holvijalkojen kiinnekohtia varten tehty purkauksia seinän ylänurkkiin.

Seinässä on kaksi rappauskerrosta, joista toinen, alimmainen, on ohuempi ja nähtävästi vaasa-ajalta, ja toinen paksumpi ja luultavasti 1700-luvun alkuvuosilta. Muutamasta paikasta on rappaus pudonnut pois.

Seinän itäosassa on oviaukko, josta pääsee portaita myöten alaspäin. Aukon yläpuoli on segmenttimuotoinen, ja sen reunan profiili eteiseen päin pyöreä. Aukon korkeus on keskikohdalla 202 sm, sivuilla 170 sm. Sen leveys on 165 sm.

76 sm. aukon yläpuolella on tiilinen kevennyskaari, jossa on vaasa-aikaiset tiilet. Länsinurkassa kaari ulkonee seinästä 0 sm, itänurkassa 16 sm.

Länsiseinä.

Piirros 38.

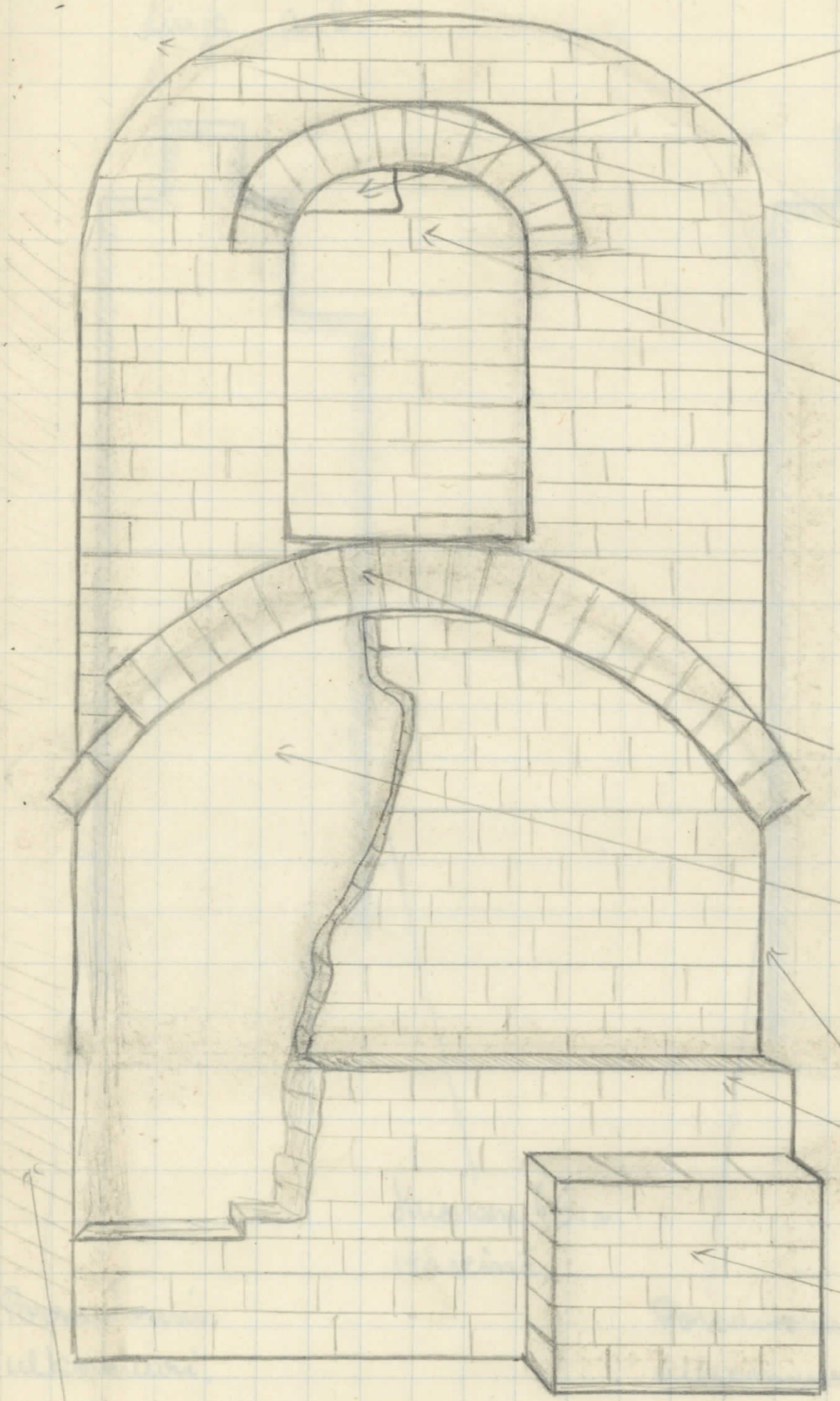

Purkaus.

Katossa olevan holvin jalat.

Umpeenmuurattu aukko.

Kevennyskaari.

Purkaus vuodelta 1946.

Avosauma

Seinän alaosa, joka ulkonee 11,5 cm. yläosaan verrattuna.

Tiilinen penkki.

Avosauma

Leikkaukset ja tiilimitat sivuilla 24 ja 25.

Selitys. (länsiseinä)

Eteisen länsiseinä on rakennettu porrastornin poikkimuurin ja eteläsiiven ulkomuurin väliin niin ettei kummallakaan puolella ole varsinaista liitosta. Ainoana kantajana toimii kevennyskaari, joka on lyöty poikkimuurista eteläsiiven entiseen ulkomuuriin 146 sm:n korkeudelle lattiasta. Kaaren korkeus on keskikohdalla 202 sm. Eteläseinässä on kaksinkertainen rappaus, jossa alimmainen kerros, nähtävästi vaasa-aikainen, jatkuu etelä- ja länsiseinien väliseen avosaumaan. Tästä päättäen olisi länsiseinä rakennettu vaasa-ajan jälkeen. Muuraaminen on tapahtunut tätä eteistä silmällä pitäen, sillä toisella puolella huoneessa 66 on seinä kovin huolimattoman näköinen. Laastia on siinä saumojen ulkopuolella suurissa möhkeleissä. Tässä seinässä ei ole samanlaista laastia kuin eteisen toisissa seinissä: väri on valkoisempi, luultavasti johtuen siitä, että siinä on enemmän kalkkia, sekä siitä, että laastiin käytetty santa on hienompaa laatua. Muutamassa paikassa on renessanssilimityksen alkua. Tiilimitat ovat sivulla 25.

Seinän korkeus on 360 sm. keskellä. Leveys on 186 sm. Paksuus on lattian kohdalla 75 sm, kevennyskaaren kohdalla 30 sm. Seinän alaosassa on 11,5 sm. yläosaan verrattuna muurista ulkoneva osa, jonka korkeus on 80 sm. Se kulkee pitkin koko seinää. Seinän pohjoisnurkassa on tiilinen penkki, jonka korkeus 56 sm, pituus 76 sm. ja leveys 30 sm.

Kevennyskaaren alla on purkaus vuodelta 1946.

Kevennyskaaren yläpuolella on umpeenmuurattu aukko, jonka yläpuolella on segmenttikaari. Sen korkeus on 103 sm. keskellä, 85 sm. sivuilla ja sen leveys 64 sm. Sen yläosassa on pieni purkaus.

Seinän yläreuna on segmenttikaarimuotoinen, sillä ylänurkissa on katossa olevan ristiholvin jalat.

Ristiholvi. Piirros 39.

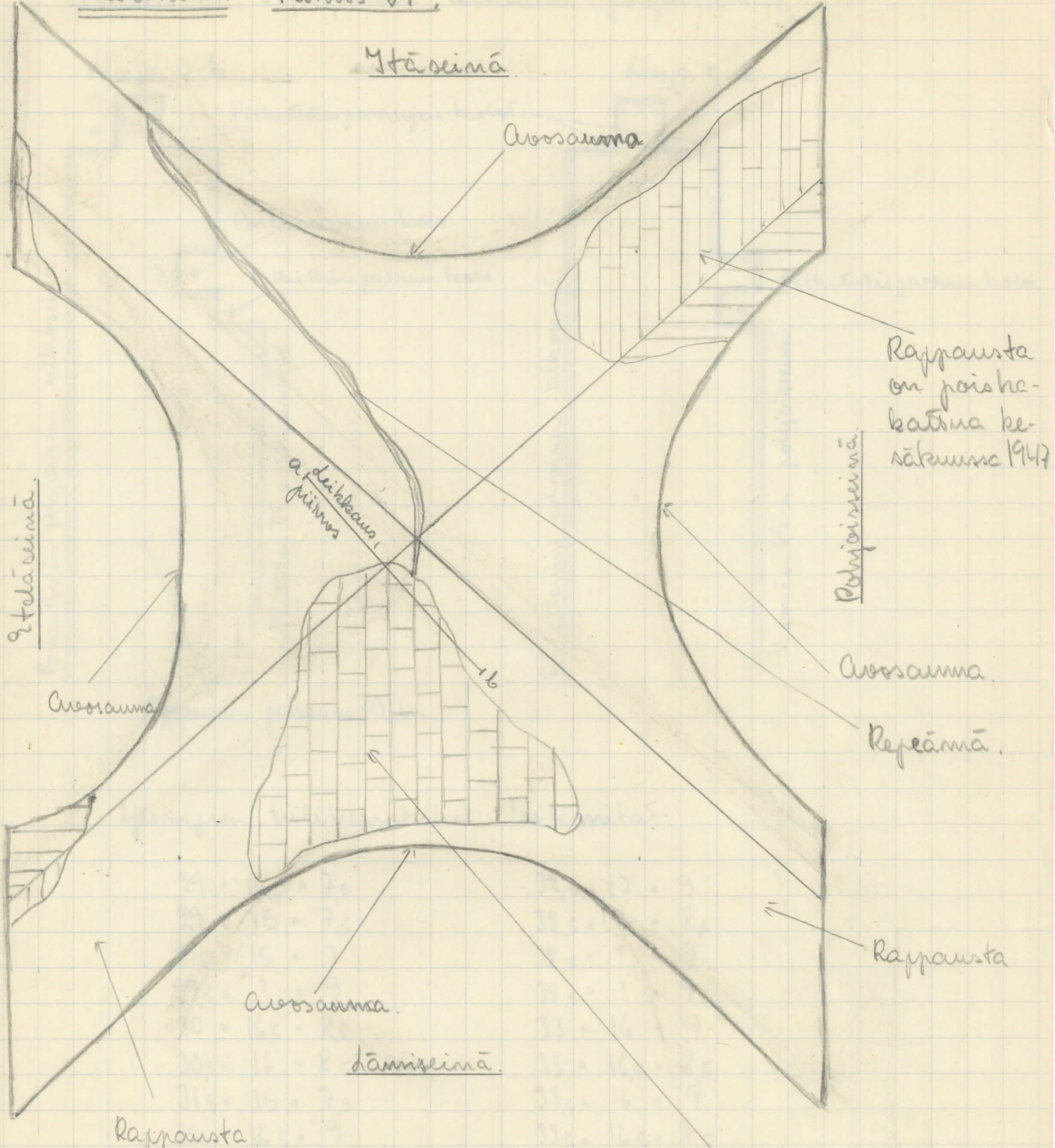

Rappausta on poishakattu kesäkuussa 1947

Poispudonneen rappauksen alla oleva tiilikatto on tasainen, ja ruoteet ovat muovailtut ainoastaan rappaukseen. Rappauksen paksuus on ruoteen kohdalla 8 mm.

Piirros 40. Leikkaus linjasta a-b, piirroksessa 39.

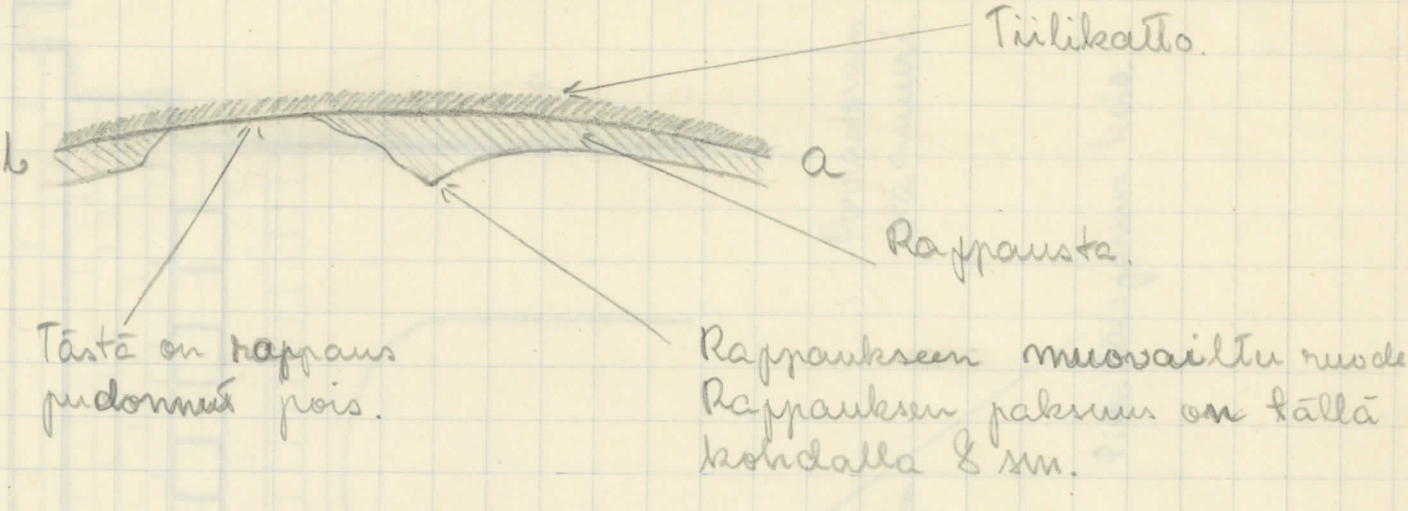

Selitys (Ristiholvi).

Eteisen katto on katettu ristiholvella, jonka jalkoja varten on holvea rakennettaessa tehty piikkauksia eteisen pohjois- ja eteläseiniin. Tästä päättäen olisi holvi seiniä nuorempi. Holven ja seinien välissä on sitä paitsi joka puolella avosaumat. Holvijaloissa on säännöllinen ristiholvimuuraus, mutta keskellä on rappauksen alla olevan tiilikaton pinta tasainen, ja ruoteet on siinä muovailtut rappaukseen, jonka paksuus tällä kohdalla on 8 sm. Rappaus on muutamasta paikasta pudonnut pois. Katossa olevaa laastia näyttää samanlaiselta kuin eteisen länsiseinän laastia. Tiiliaines on myöskin sama. Länsiseinän ja ristiholven muista seinistä eroavista yksityiskohdista päättäen, olisi seinä ja holvi rakennettu vasta Vaasa-ajan jälkeen, ehkä 1700-luvun alkuvuosina, jolloin huoneesta 59 tehtiin kirkkosali.

Tiilimitat.

28 × ? × 7,5
28 × ? × 8
28,5 × ? × 7,5
28,5 × ? × 8

30 × ? × 8,5
? × 13,5 × 7
? × 14 × 6,5
? × 14 × 7,5

? × 14 × 8 (kaksi)
? × 14,5 × 7,5
? × 14,5 × 8
? × 15 × 8

PORRASTORNIN ULLAKKOTASO.

Länsimuuri. Piirros 41.

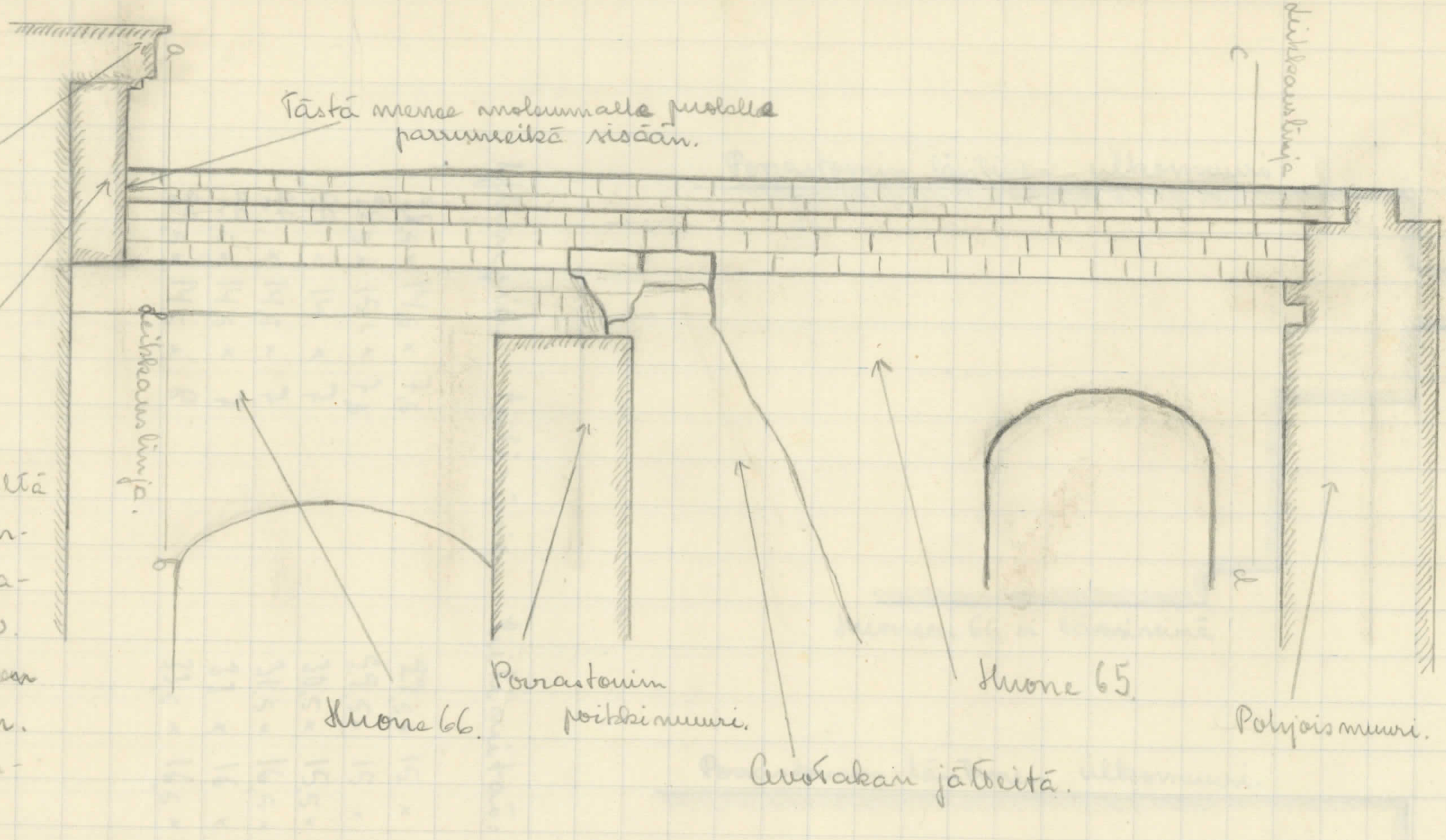

Tästä menee molemmalle puolelle parrunreikä sisään.

Eteläsiivan kattolista.

Revetkaus myöhemmältä ajalta. Mahdollisesti rakennettu v. 1614 sattuneen palon jälkeen. Renesanssimuurausta.

Länsimuurin pituus on 591 sm.

Piirros 42. Pystysuora leikkaus.

Linja a-b.

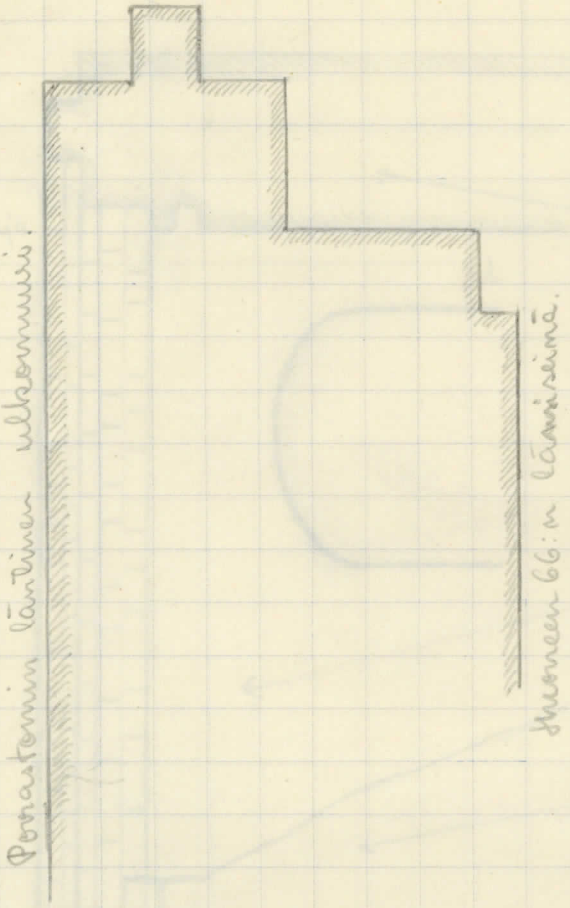

Linja c-d.

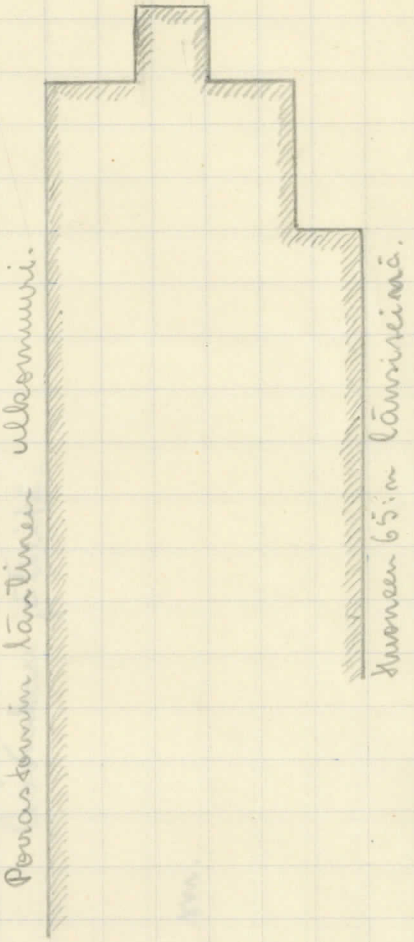

Ylimpien tiilirivien tiilimitat:

28,5 × 14,5 × 7,5	29,5 × 15 × 7
28,5 × 15 × 7,5	29,5 × 15 × 7,5
29 × 14 × 7	30,5 × 15,5 × 8
29 × 14,5 × 7	31,5 × 16,5 × 8,5
29,5 × 14,5 × 7	33 × 16 × 8,5
29,5 × 14,5 × 8	33,5 × 16,5 × 8,5

Pohjoismuuri. Piirros 43

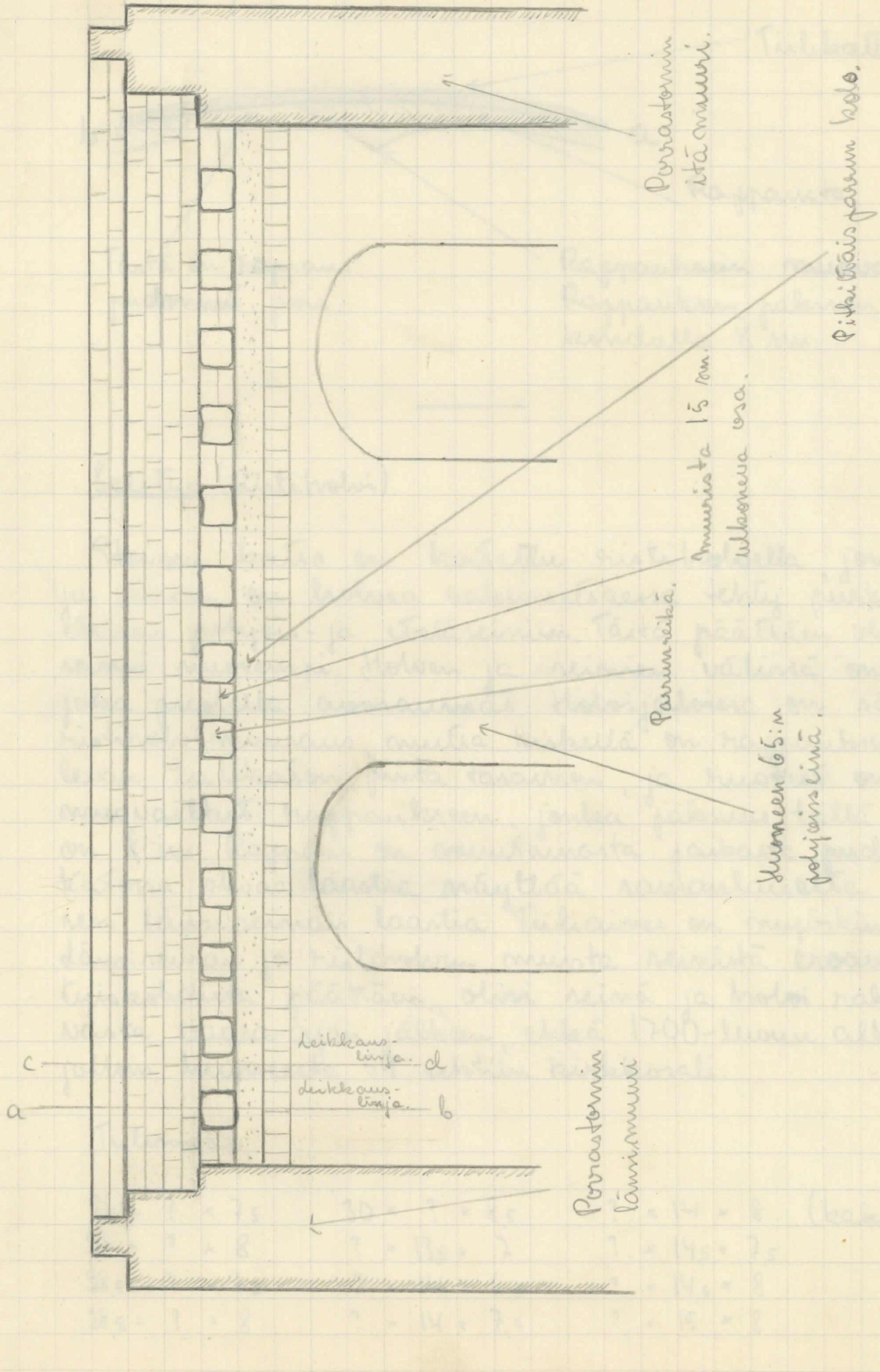

Piirros 44. Pystysuora leikkaus (pohjoisseinä).

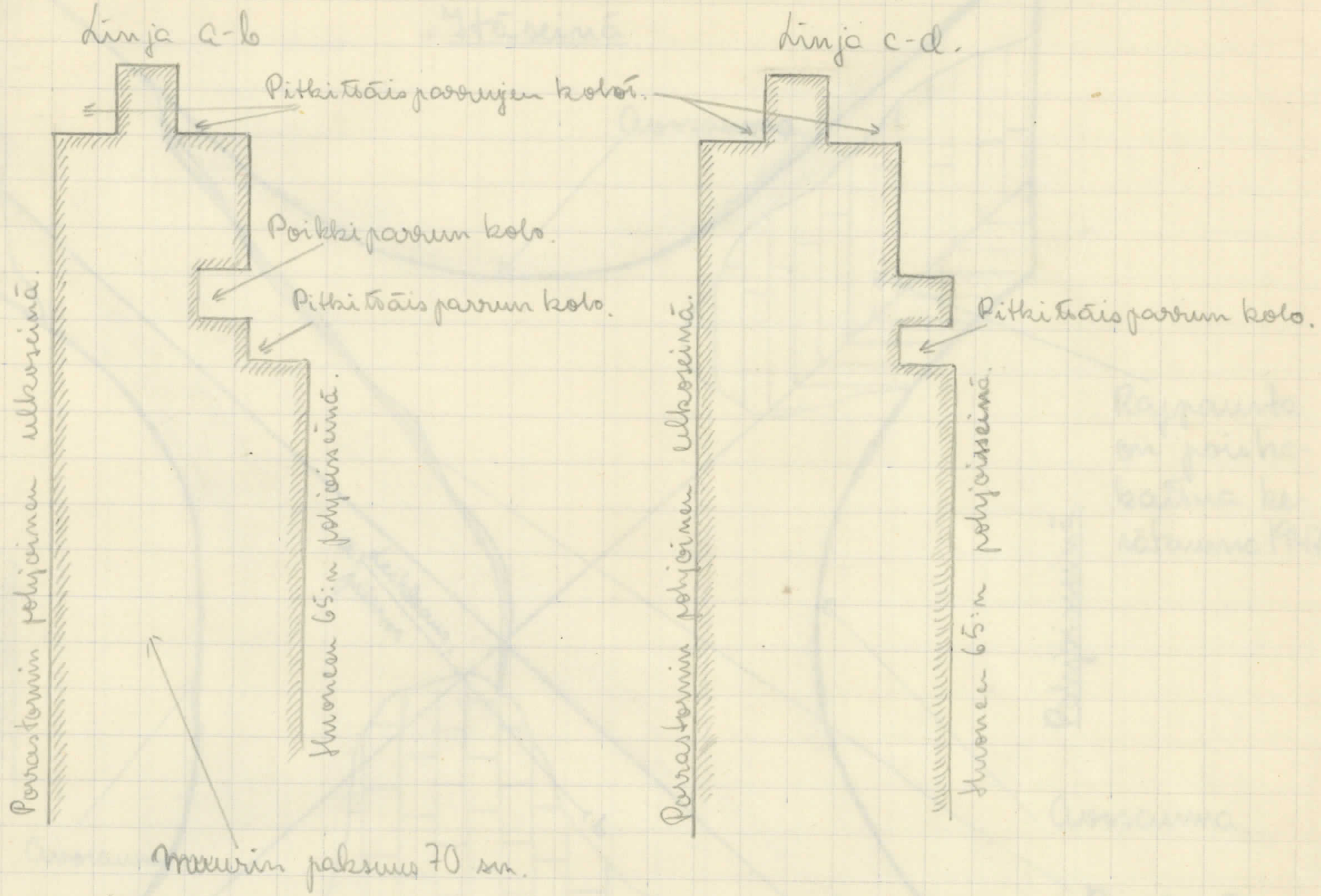

Ylimpien tiilikerroksien tiilimitat:

29 × 14,5 × 7,5
29 × 15 × 7,5
29,5 × 15 × 7
29,5 × ? × 9
30 × 16,5 × 8,5
30,5 × 16 × 8,5
31,5 × 15 × 7,5
32 × 16,5 × 9
32 × ? × 8,5

32,5 × 17 × 9
32,5 × ? × 8,5
32,5 × ? × 9
32,5 × ? × 9,5
33 × 16 × 9
33 × 16,5 × 8,5
33,5 × 16 × 9
33,5 × 16,5 × 8,5
33,5 × ? × 9
34 × ? × 17

Itämuuri.

Piirros 45.

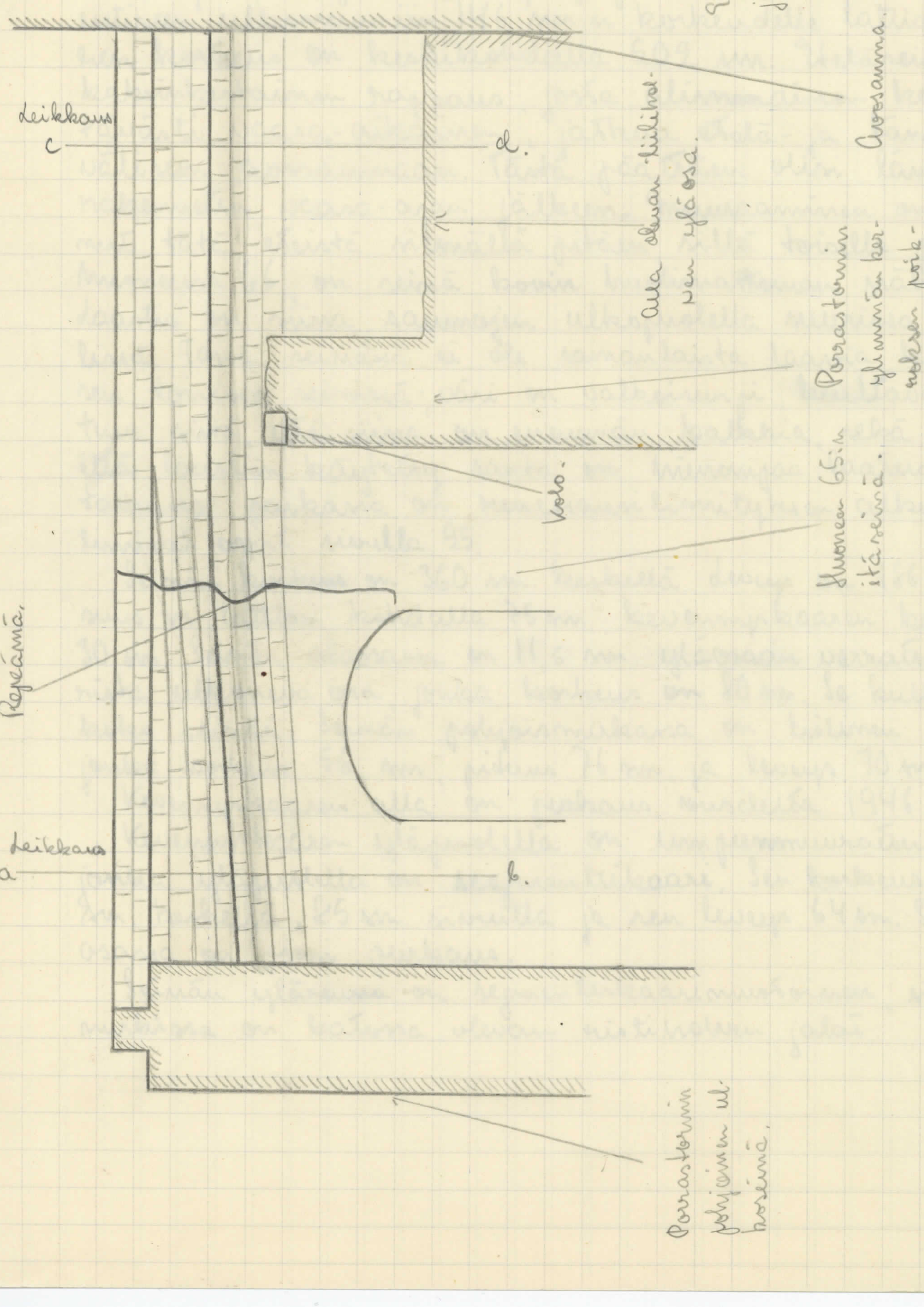

Piirros 46. Pystysuora leikkaus (itämuuri).

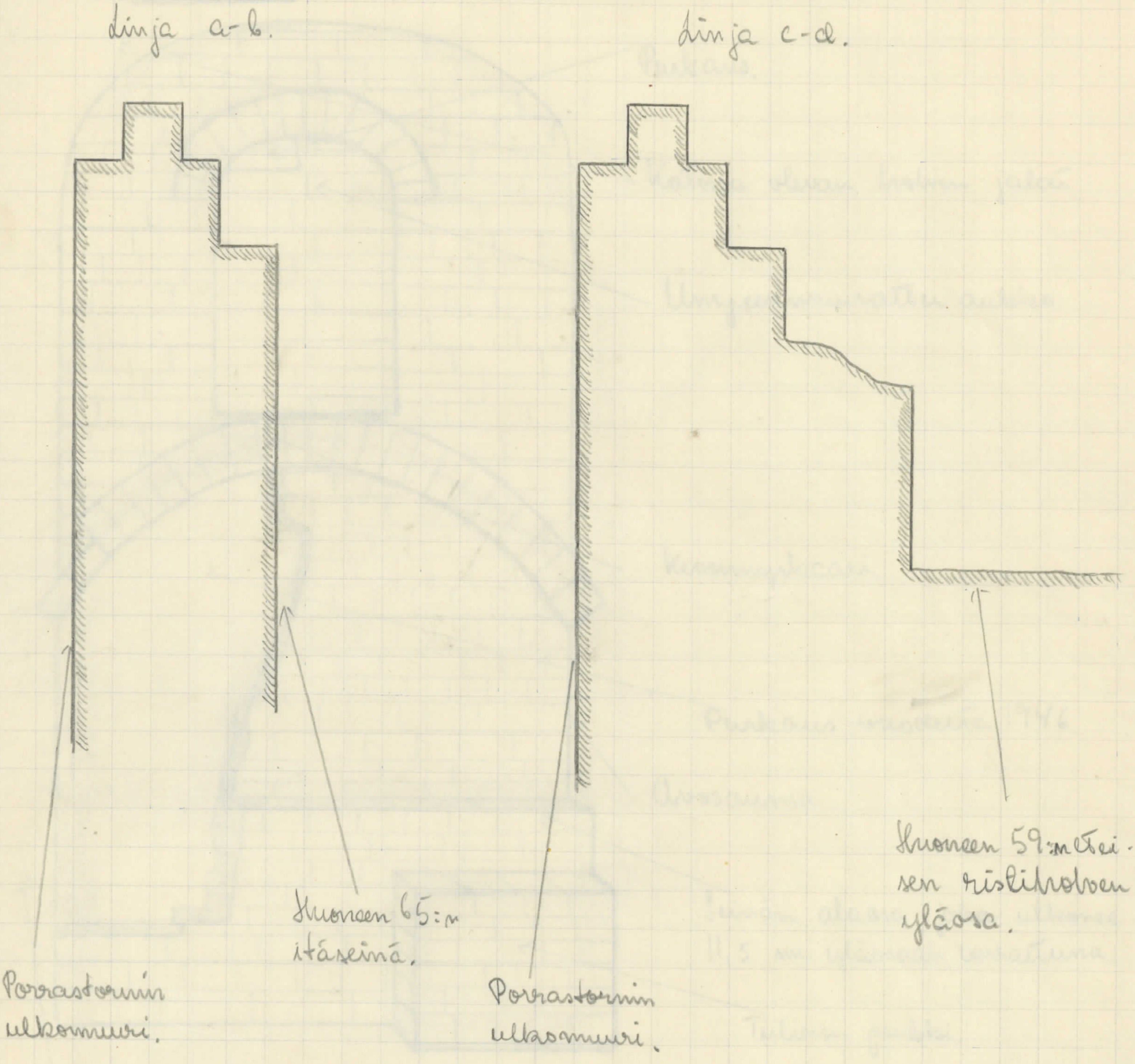

Ylimpien tiilikerroksien mitat:

29 × 14,5 × 7,5
29,5 × 14,5 × 7
29,5 × 14,5 × 8,5
29,5 × 15 × 8
30,5 × 15,5 × 8
31 × 15 × 8,5

32 × 15 × 8
32 × 15,5 × 8,5
32 × 15,5 × 9
32 × 16,5 × 8
32 × 16,5 × 9
32,5 × 14,5 × 8,5

33 × 15,5 × 9
33 × 16,5 × 9
33 × 16,5 × 9,5
33 × 17 × 9
33,5 × 16,5 × 8

Eteläseinä. Piirros 47.

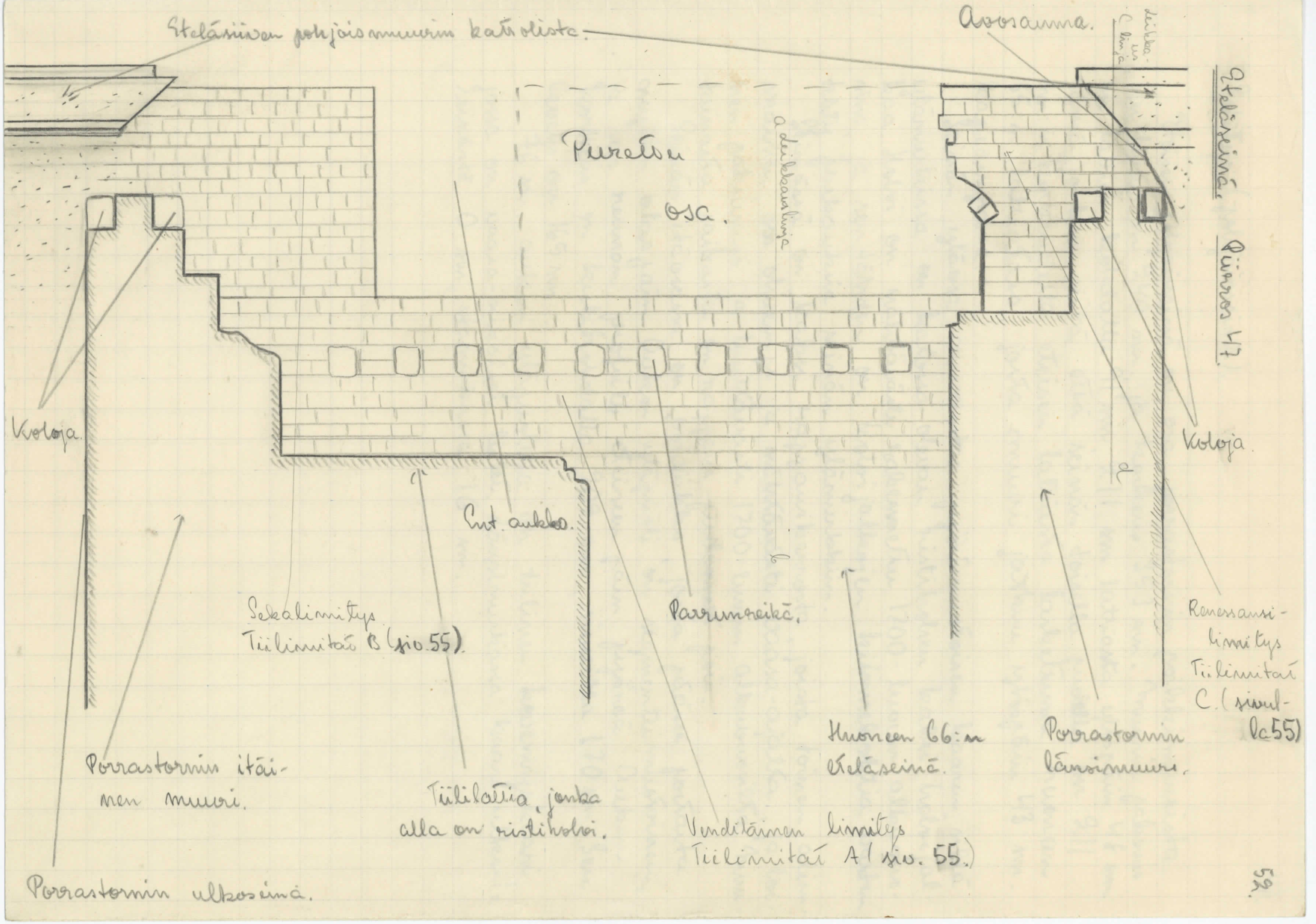

Piirros 48. Eteläi~~sen~~ muuriharjan pystysuora leikkaus.

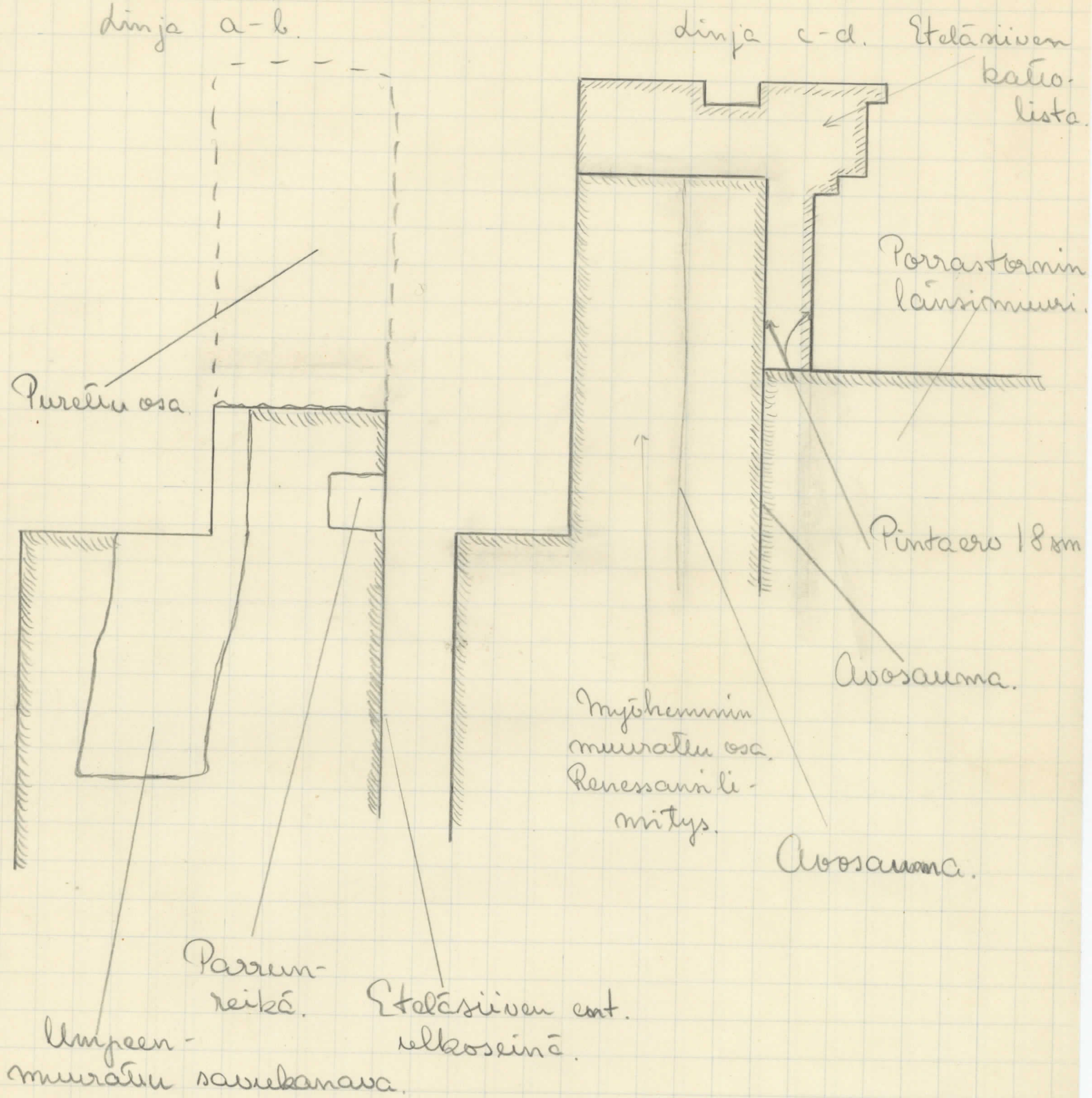

Piirros 49. Eteläisen muurihaaran vaakasuora leikkaus.

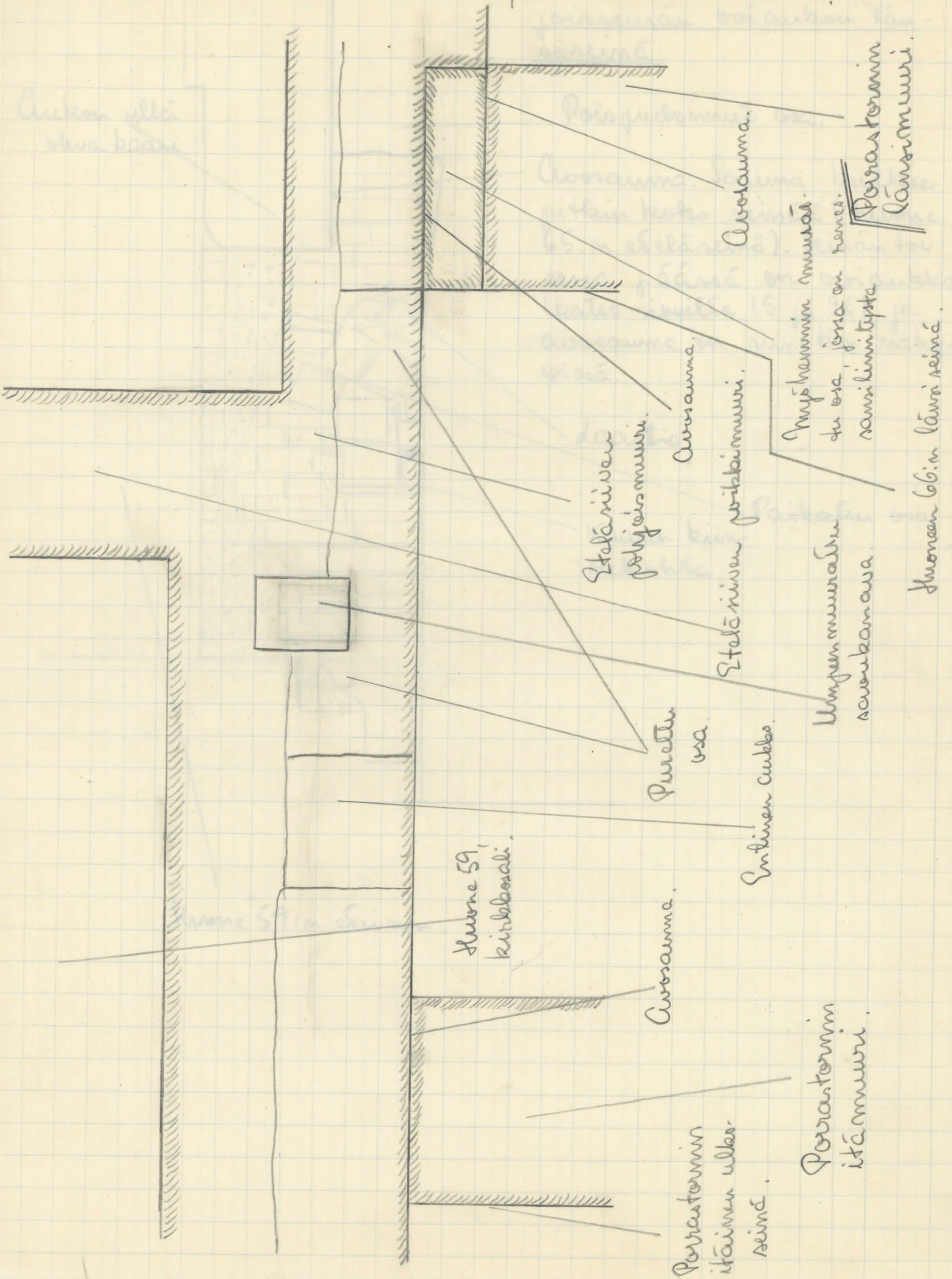

Tiilimitat:

Mitat A:

30 × ? × 8
30,5 × ? × 8
31 × ? × 7,5
31 × ? × 8,5
31 × ? × 9

32 × ? × 8 (useita)
32 × ? × 8,5
32 × ? × 9 (useita)
32,5 × ? × 7,5
32,5 × ? × 8

32,5 × ? × 8,5
? × 14,5 × 9
? × 15 × 8
? × 15 × 9 (useita)
? × 15 × 9,5

Mitat B:

27 × 15,5 × 7,5
28 × 12 × 9
29 × 15 × 7,5
29 × ? × 7,5

29 × ? × 9
29,5 × 14 × 8
30 × 15,5 × 7,5
31 × ? × 8,5

31,5 × 15 × 7
? × 13 × 9
? × 16 × 8,5

Mitat C:

28 × 15,5 × 7
29 × 15 × 7
29 × 15 × 8
29 × ? × 7,5
29 × ? × 8
29,5 × 15 × 8

29,5 × ? × 8
30 × 15 × 8
30 × ? × 8
30 × ? × 8,5 (useita).
32 × 14 × 8
? × 14,5 × 7

? × 15 × 7,5
? × 15 × 8
? × 15,5 × 7,5 (useita)
? × 15,5 × 8 —"—

Huoneen 59:n eteisen pohjoisseinä. Lisäys: Seinän toinen puoli

Piirros 50

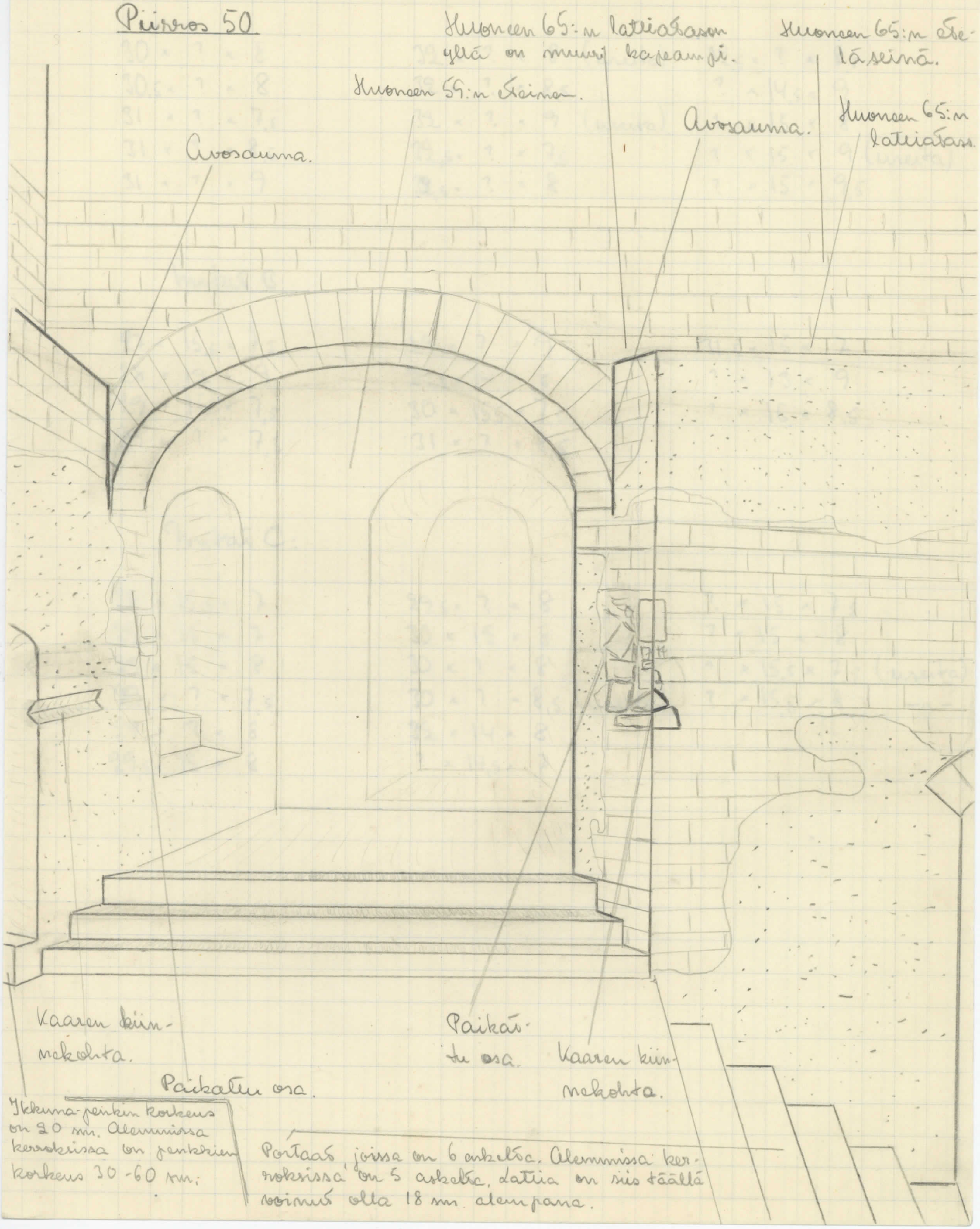

Ikkuna-penkin korkeus on 20 sm. Alemmissa kerroksissa on penkkien korkeus 30-60 sm.

Portaat, joissa on 6 askelta. Alemmissa kerroksissa on 5 askelta, lattia on siis täällä voinut olla 18 sm alempana.

Piirros 51. Huone 59:n pohjoisseinän oviaukon länsiseinä.

Aukon yllä oleva kaari.

Poispudonnut osa.

Avosauma. Sauma kulkee pitkin koko seinää (huone 65:n eteläseinä). Seinän toisessa päässä on oviaukko (katso sivuilta 15 ja 26) ja avosauma on siinäkin näkyvissä.

Laastia.

Paikattu osa.

Kaaren kiinnekohta.

Huone 59:n eteinen.

Eteläsiiven parrastornin ylin kerros.

Huoneet 65 ja 66, sekä huoneen 59:n eteinen.

Kesäkuussa 1947.

Carl Jacob Gardberg

Sisällys.

SIVU

Ylin kerros, pohjapiirros 1.

Huone 65 2.
  Pohjapiirros 2.
  Itäseinä 3.
  Pohjoisseinä 6.
  Länsiseinä 9.
    Avosakka 11.
  Eteläseinä 15.

Huoneiden 65:n ja 66:n pystysuora leikkaus 17.

Huone 66. 18.
  Pohjapiirros 18.
  Länsiseinä 19.
  Eteläseinä 21.
  Itäseinä 23.
  Pohjoisseinä 26.

Huoneen 66:n ja huoneen 59:n eteisen pystysuora leikkaus 28.

Huoneen 59:n eteinen 29.
  Pohjapiirros 30.
  Eteläseinä 31.
  Itäseinä 34.
  Pohjoisseinä 38, 56.
  Länsiseinä 42.
  Ristiholvi 44.

Porrastornin ullakkotaso 46.
  Länsiseinä 46.
  Pohjoisseinä 48.
  Itäseinä 50.
  Eteläseinä 52.

Eteläsiiven porrastorni, ylin kerros.

Piirros 1. Ylin kerros, pohjapiirros

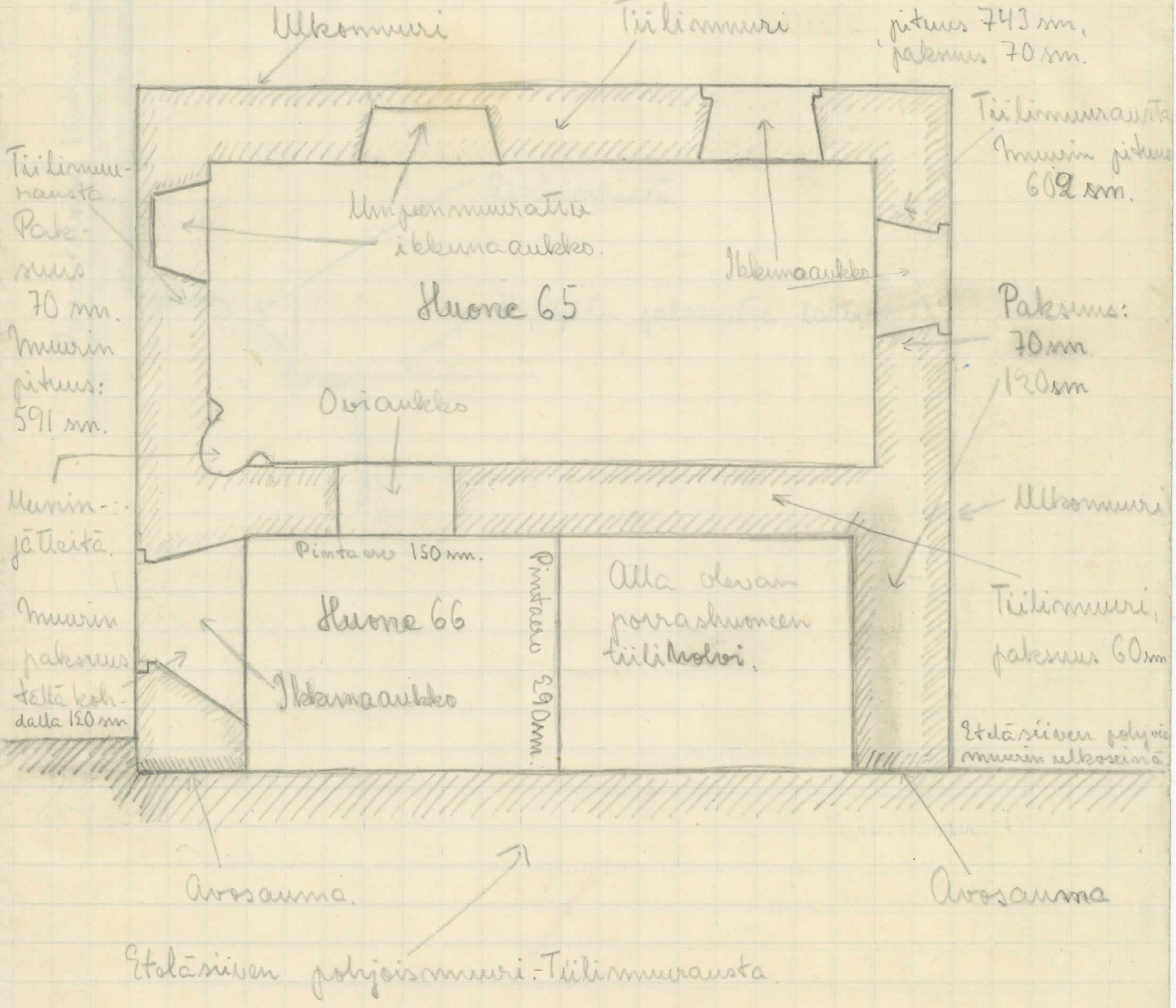

Piirros 2. Huone 65:n pohjapiirros.

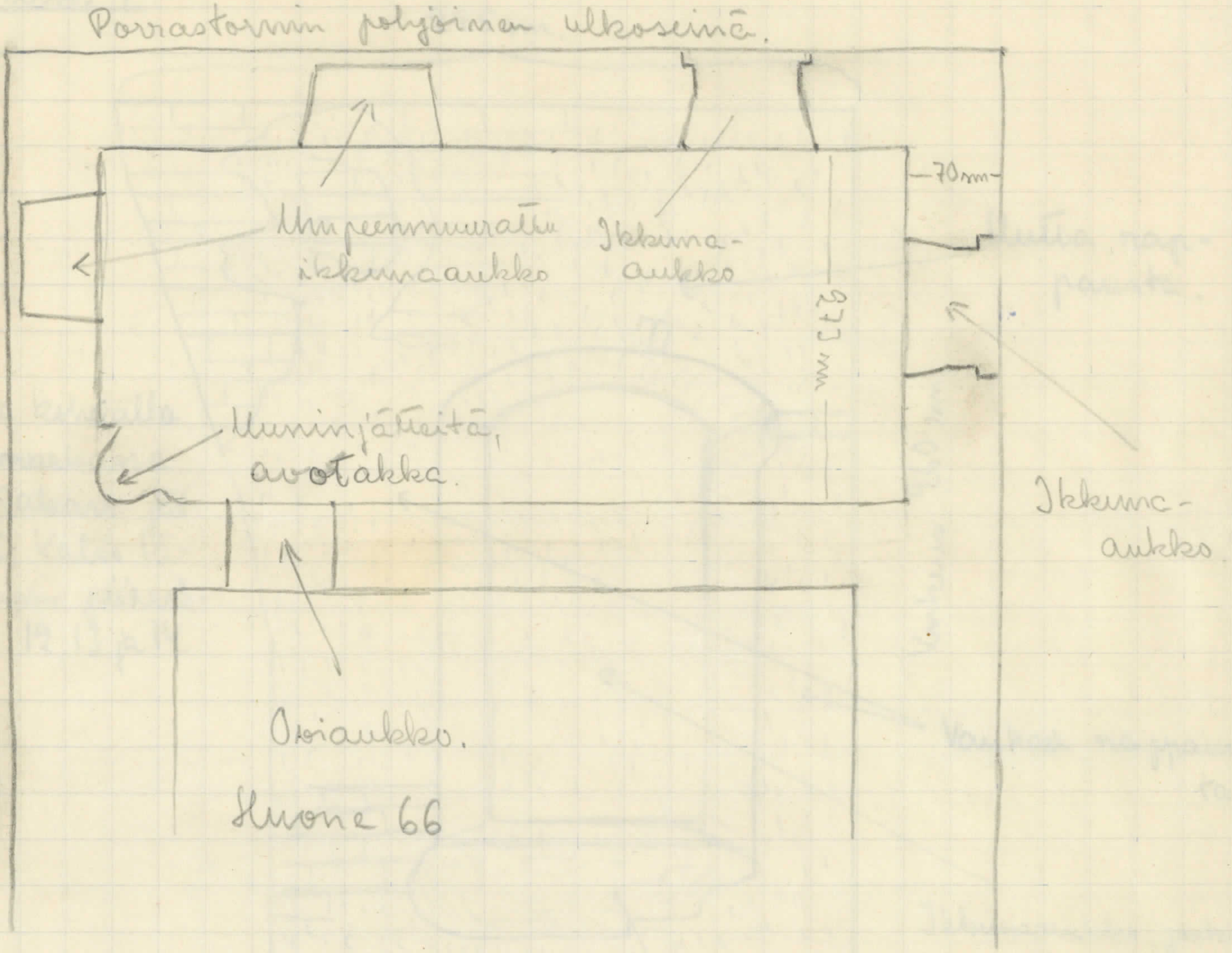

Huone 65 sijaitsee eteläsiiven porrastornin ylimmässä kerroksessa. Huoneessa oli ennen paloa 1941 puulattia, jonka itäpäässä oli luukku. Siitä päästiin alakerroksesta huoneeseen.

Huoneen yläpuolella on porrastornin ullakkotaso.

Itäseinässä on ikkuna-aukko. Pohjoisseinässä on kaksi aukkoa, joista toinen, läntinen, on ummessa. Länsiseinässä on umpeenmurattu ikkuna-aukko. Länsi- ja eteläseinien nurkassa on avotakan jätteitä. Eteläseinässä on lähellä länsinurkkaa oviaukko, josta pääsee huoneeseen 66. Huoneen 65:n lattiataso on huoneen 66:n lattiatasoa 150 sm ylempänä.

Itäseinä.

Piirros 3.

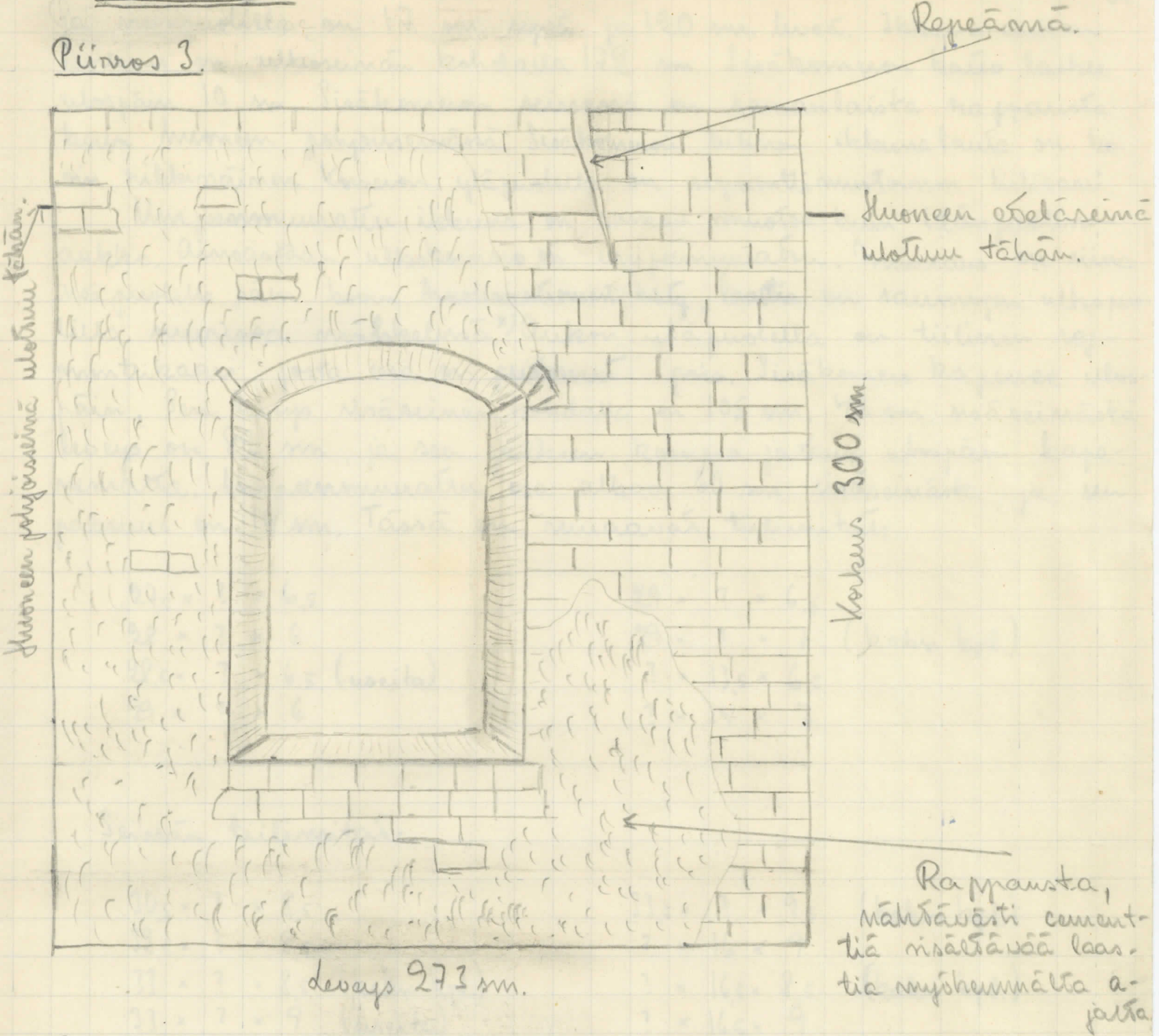

Piirros 4. Huone 65:n itäseinä. Vaakasuora leikkaus.

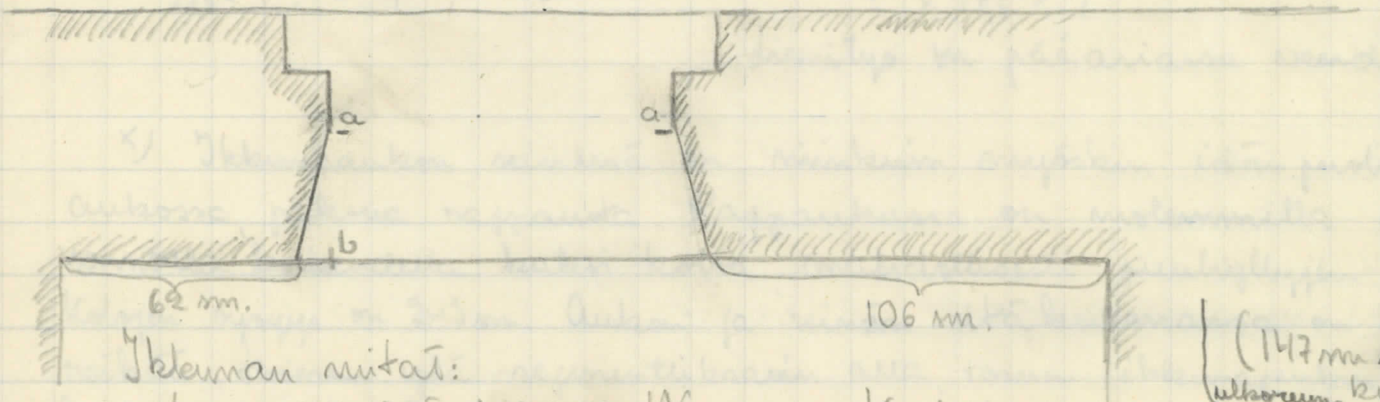

Ikkunan mitat:

leveys sisäseinän kohdalla 106 sm.
-"- ulko -"- -"- 128 sm.
-"- kohdalla a 91,5 sm.
Syvyys 70 sm
Linja a-b 36 sm

Korkeus:
keskellä 152 sm. (sisäseinän kohdalla) (147 sm sisäkomeron ulkoreunan kohdalla)
sivulla 130 sm.
Korkeus lattiasta ikkunaan 68 sm.
-"- ikkunasta kattoon 80 sm.

Piirros 5. Huone 65:n itäseinä. Pystysuora leikkaus.

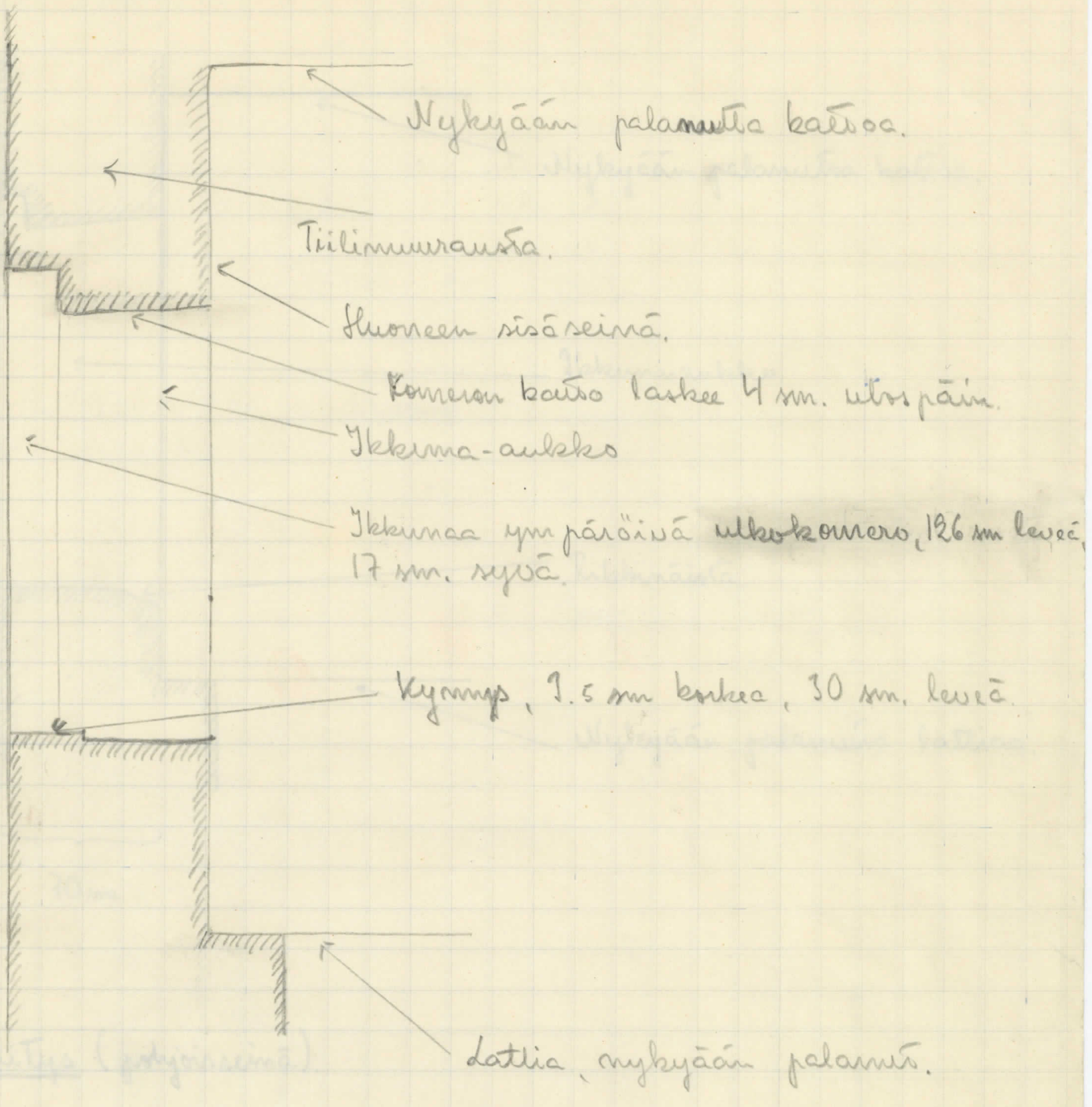

Huone 65:n itäseinä. Selitys.

Huoneen itäseinä, joka on tiilimuurausta on 300 sm korkea ja 273 sm leveä. Seinä on osa porrastornin itämuurista, ja sen paksuus on 70 sm. Keskellä seinää on ikkuna-aukko, jonka yläreuna on segmenttikaarimuotoinen. Ikkunan leveys on sisäseinän kohdalla 106 sm. Ikkuna-aukko kapenee aluksi ulospäin, ja 36 sm. sisäseinästä sen leveys on 91,5 sm. Tältä kohdalta sisäkomero jatkuu ulospäin kapenematta kunnes se 53 sm sisäseinästä siirtyy ulkokomeroon. Ulkokomero, joka kehyksenä ympäröi ikkunaa (paitsi ei alapuolella: siinä on tiilisessä ikkunalaudassa 3.5 sm. korkeinen ja 30 sm. leveinen kynnys) on 17 sm. syvä ja 126 sm. leveä. Ikkunan korkeus on sisäseinän kohdalla keskellä 152 sm, sivulla 130 sm. Komeron katto laskee ulospäin 4 sm, ikkunalauta nousee 1 sm ja ikkunan korkeus on sitä vasten kynnyksen sisäpuolella 147 sm. Ikkunakomerojen seinissä on rappausta, joka alunperin on ollut niin paksu, ettei erinäisiä tiilejä ole voitu erottaa.

Seinässä on ohutta rappausta, joka sisältää cementtiä, ja nähtävästi on myöhemmältä ajalta. Seinän etelässä osassa on ylhäällä repeämä. Limitys on vendiläinen.

Tiilimitat:

31 × ? × 9,5
33 × ? × 8,5
33,5 × ? × 8,5 (useita)
33.5 × ? × 9 -"-
34 × ? × 10
? × 16 × 9,5 (useita)
? × 16,5 × 9,5 -"-

Ikkunalaudassa olivat ylimpinä seuraavat tiilet:

28 × 13,5 × 7
28,5 × 13,5 × 6,5
28,5 × 14 × 7
29 × 13,5 × 6,5

Pohjoisseinä.

Piirros 6

Korkeus 250 sm.

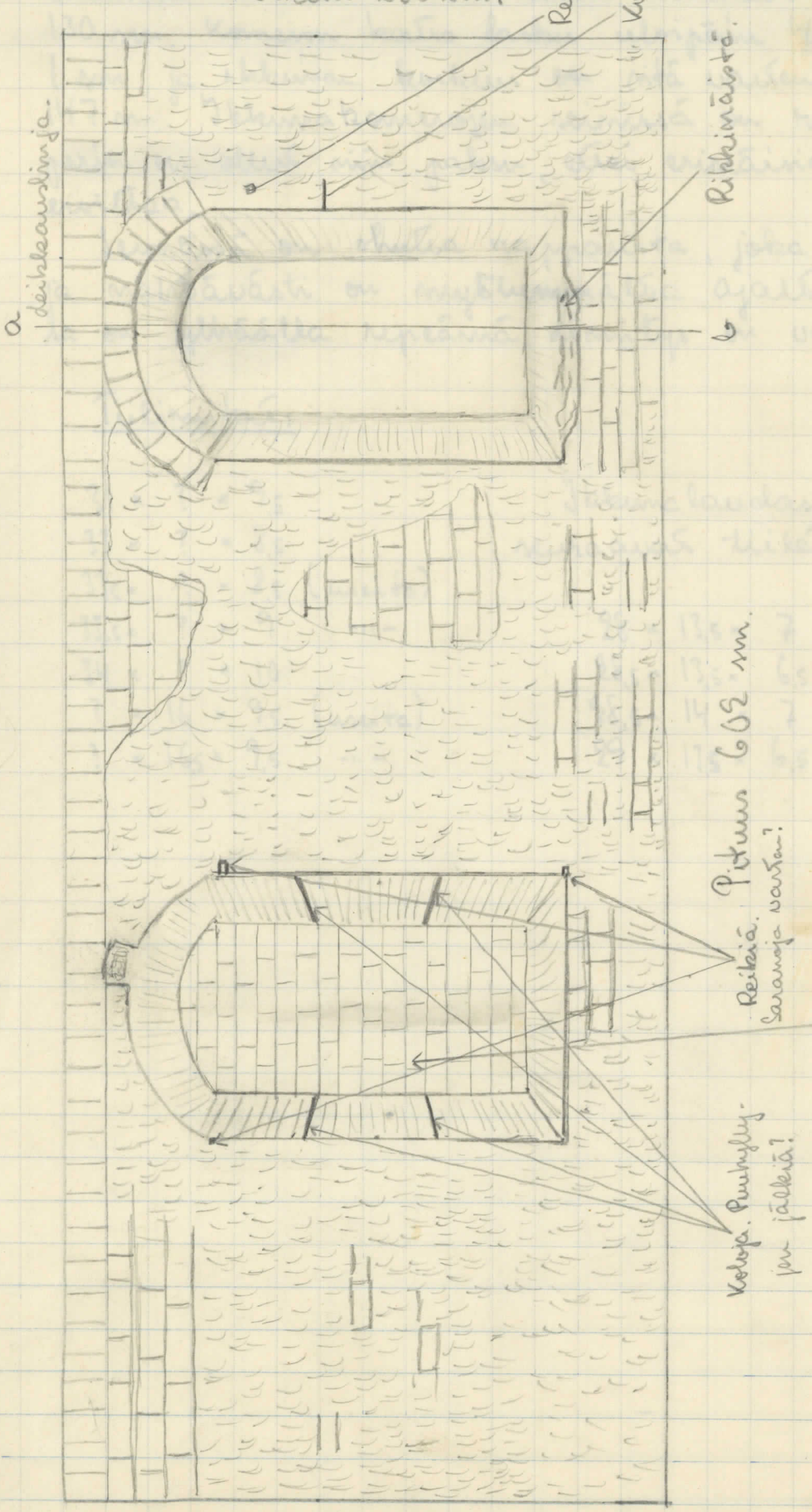

Piirros 7. Vaakasuuna leikkaus.

Paksuus 70 sm.

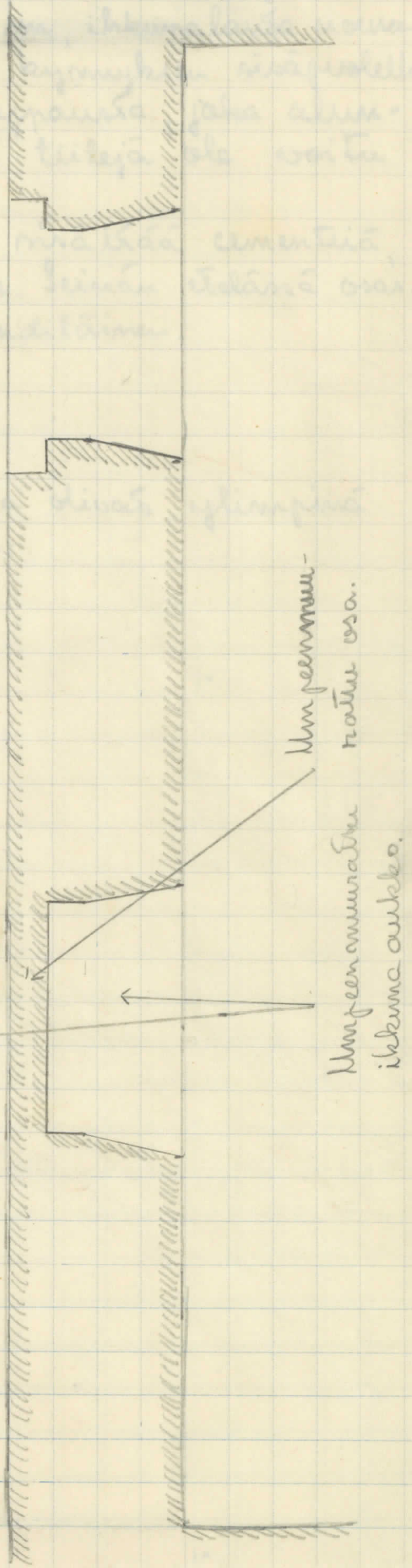

Piirros 8. Pystysuora leikkaus. Linja a-b (katso piirr. 6).

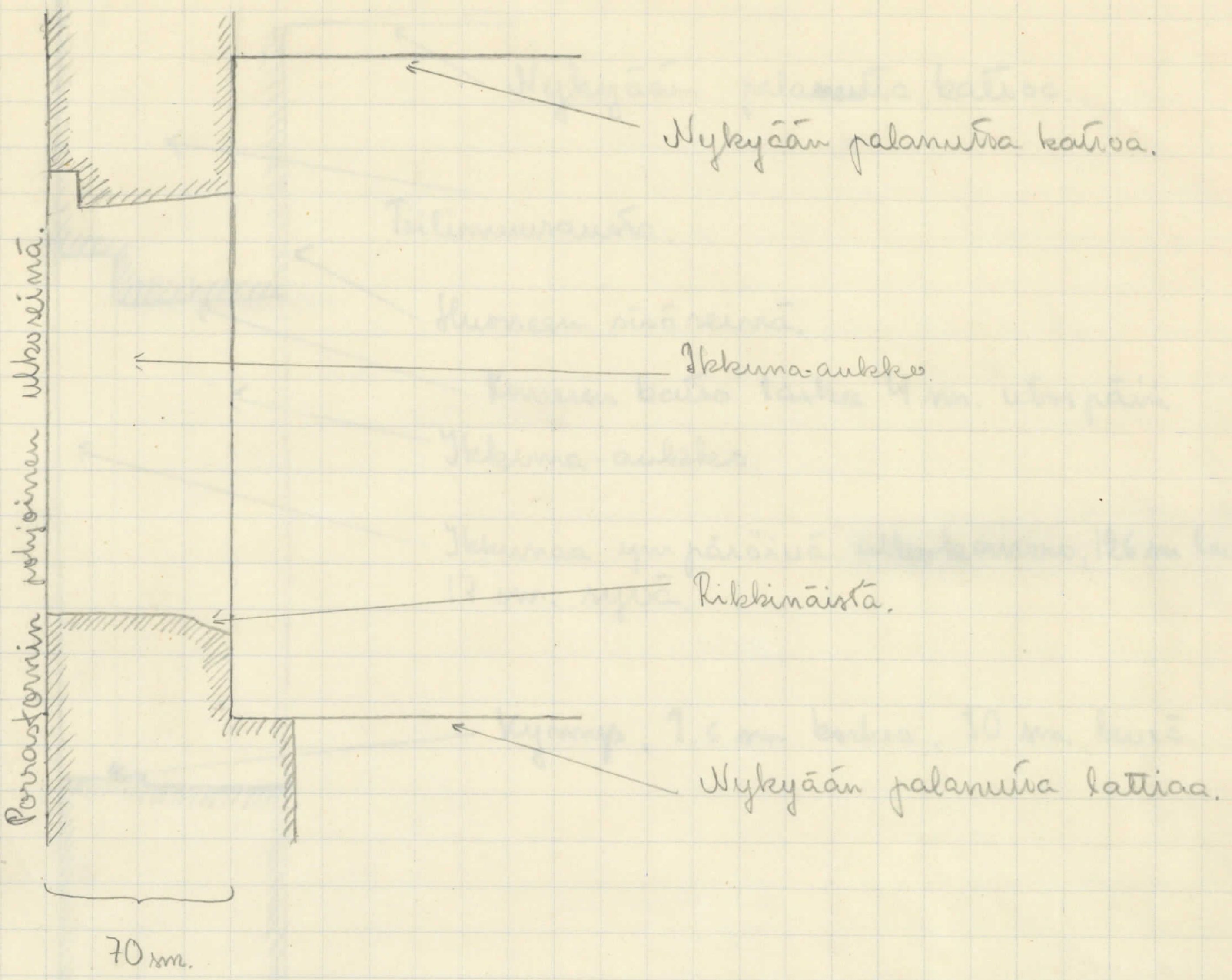

Selitys (pohjoisseinä).

Huoneen pohjoisseinä, joka on tiilimuurausta, ja osa eteläsiiven porrastornin pohjoismuurista, on sisäpuolella 609 sm. pitkä ja 250 sm korkea. Muurin paksuus on 70 sm. Seinässä on rappausta, joka alunperin on ollut niin paksu, ettei erinäisiä tiiliä ole voitu eroittaa. Seinässä on kaksi ikkuna-aukkoja, joista toinen, idänpuolinen, on auki, ja toinen umpeenmuurattu.

Idänpuolinen ikkuna-aukko on sisäseinän kohdalla 151 sm. korkea ja 105 sm. leveä. Sen sisäkomero kapenee ulospäin ja 40 sm. sisäseinästä sen leveys on 86 sm. Tältä kohdalta sisäkomero jatkuu ulospäin kapenematta, kunnes se 55 sm. sisäseinästä siirtyy ulkokomeroon. Ulkokomero, joka kehyksenä ympäröi ikkunaa ylä-ja sivupuolilla, on 17 sm. syvä ja 120 sm. leveä. Ikkuna-aukon korkeus on ulkoseinän kohdalla 172 sm. Sisäkomeron katto laskee ulospäin 10 sm. Sisäkomeron seinässä on samanlaista rappausta kuin huoneen pohjoisseinässä. Sisäkomeron tiilinen ikkunalauta on kovin rikkinäinen. Komeron yläpuolella on segmenttimuotoinen tiilikaari.

Umpeenmuurattu ikkuna on samaa muotoa kuin idänpuolinen aukko. Ainoastaan ulkokomero on umpeenmuurattu. Muuraus on siinä sisäpuolelle päin kovin huolimattomasti tehty, laastia on saumojen ulkopuolilla suurissa möhkelissä.x) Aukon yläpuolella on tiilinen segmenttikaari josta osa on putonnut pois. Sisäkomero kapenee ulospäin, Sen leveys sisäseinän kohdalla on 105 sm. 42 sm. sisäseinästä leveys on 82 sm. ja sen jälkeen komero jatkuu ulospäin kapenematta. Umpeenmuurattu osa alkaa 60 sm sisäseinästä, ja sen paksuus on 14 sm. Tässä on seuraavat tiilimitat:

27,5 × ? × 6,5
28 × ? × 6
28,5 × ? × 6,5 (useita)
29 × ? × 6

29 × ? × 6,5
29 × ? × 7 (kaksi kpl.)
? × 13,5 × 6,5
? × 14 × 7

Seinän tiilimitat:

30,5 × ? × 8,5
32,5 × ? × 8,5
33 × ? × 8,5 (kaksi kpl.)
33 × ? × 9 (useita)
33 × ? × 9,5 (kaksi kpl.)
33,5 × ? × 9 –"–

33,5 × ? × 9,5 (kaksi kpl.)
? × 16 × 9
? × 16,5 × 8,5 (kaksi kpl.)
? × 16,5 × 9
? × 17 × 9,5
? × 17,5 × 9

Limitys on pääasiassa vendiläinen.

x) Ikkuna-aukon seinissä on, niinkuin myöskin idänpuolisessa aukossa, paksua rappausta. Rappauksessa on molemmilla puolilla samalla korkeudella kaksi koloa mahdollisesti puuhyllyjen jälkiä. Kolojen syvyys on 2-3 sm. Aukon ja seinän itäkulmassa on kaksi reikää, toinen ylä segmenttikaaren alla, toinen ikkunapenkin tasolla. Mahdollisesti ovat reijät saranoja varten. Länsinurkassa on samanlainen reikä vain yläpuolella.

Länsiseinä.

Piirros 9.

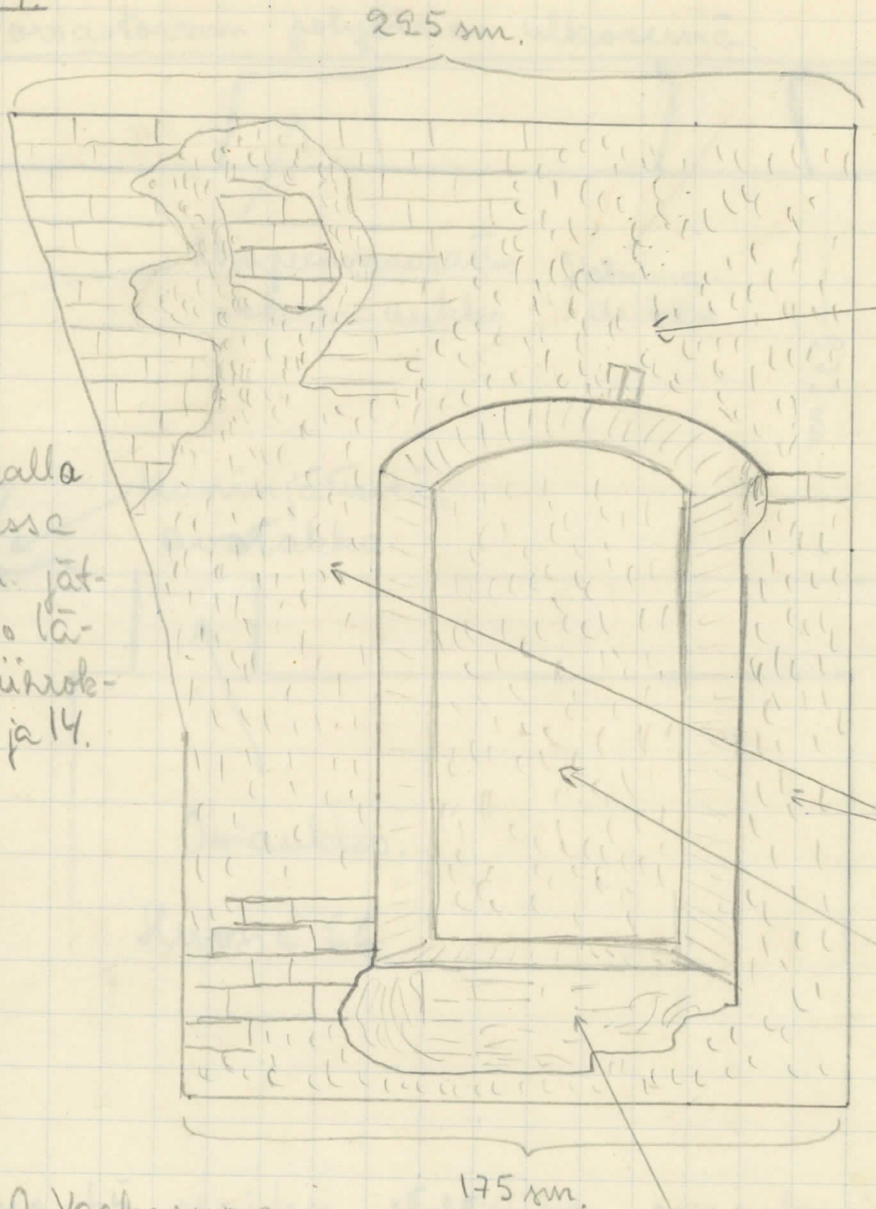

Uutta rappausta.

Tällä kohdalla on nurkassa avotakan jätteitä. Katso lähemmin piirrokset 12, 13 ja 14.

Vanhaa rappausta.

Ikkuna-aukko, jonka ulkoreuna on umpeenmuurattu. Muuraus on ohuen laastin peitossa.

Rikkinäistä.

Piirros 10. Vaakasuora leikkaus.

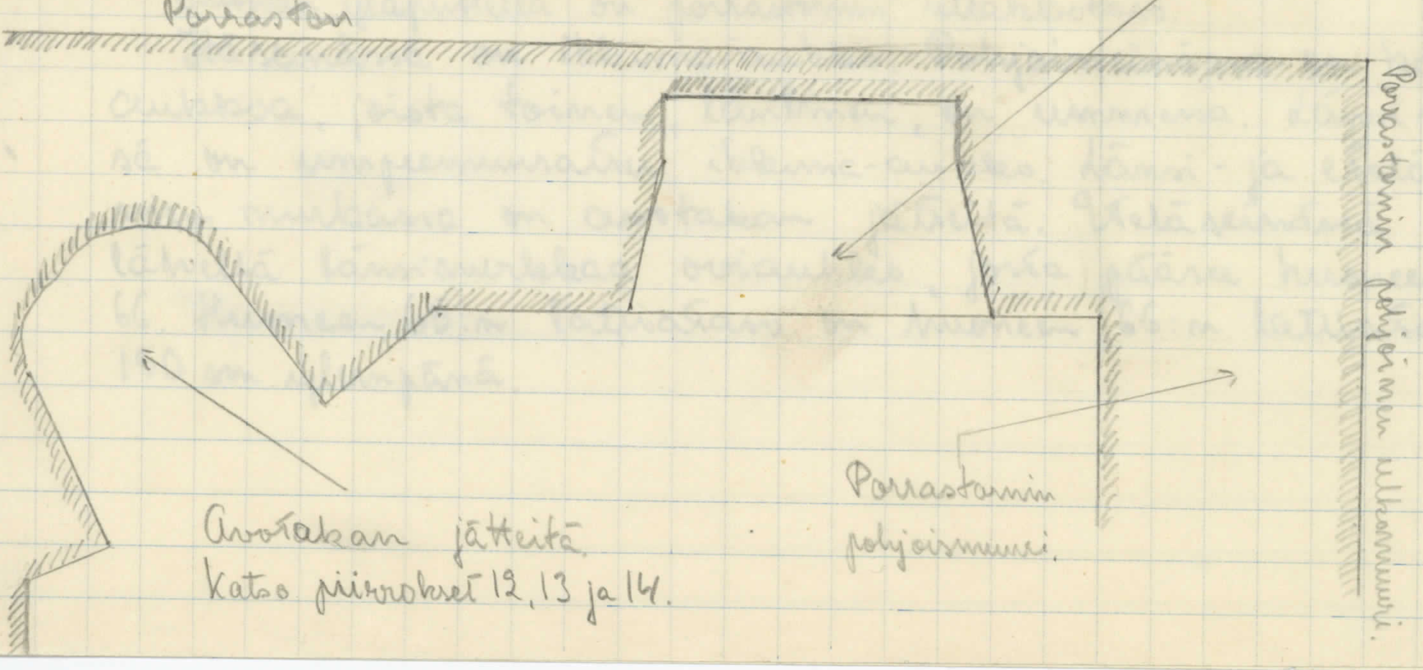

Porrastornin pohjoismuuri.

Avotakan jätteitä. Katso piirrokset 12, 13 ja 14.

Piirros 11. Pystysuora leikkaus umpeenmuuratun ikkuna-aukon kohdalta (länsiseinä).

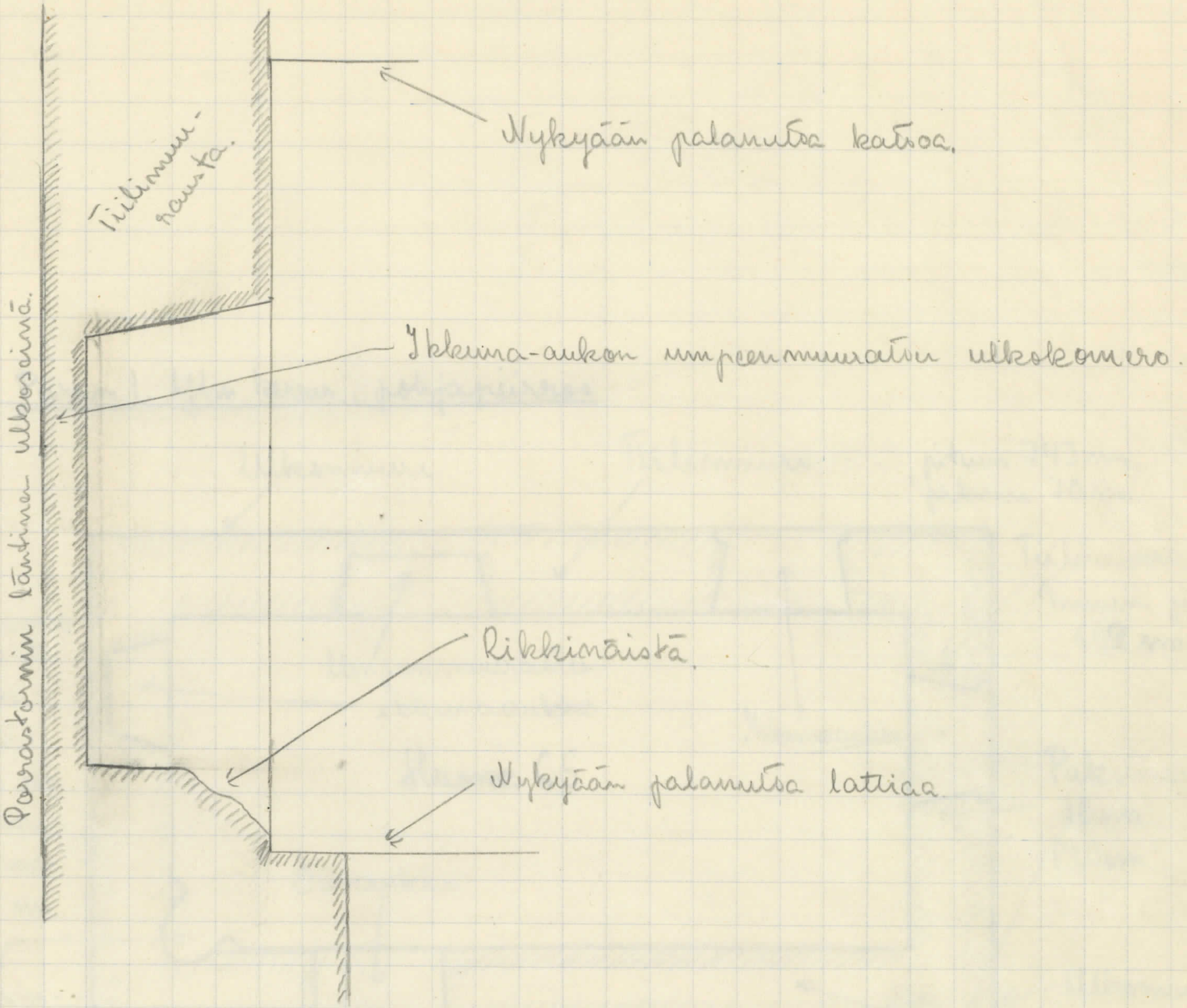

Piirros 12. Länsi- ja eteläseinien nurkassa olevien avotakan jätteiden pohjapiirros.

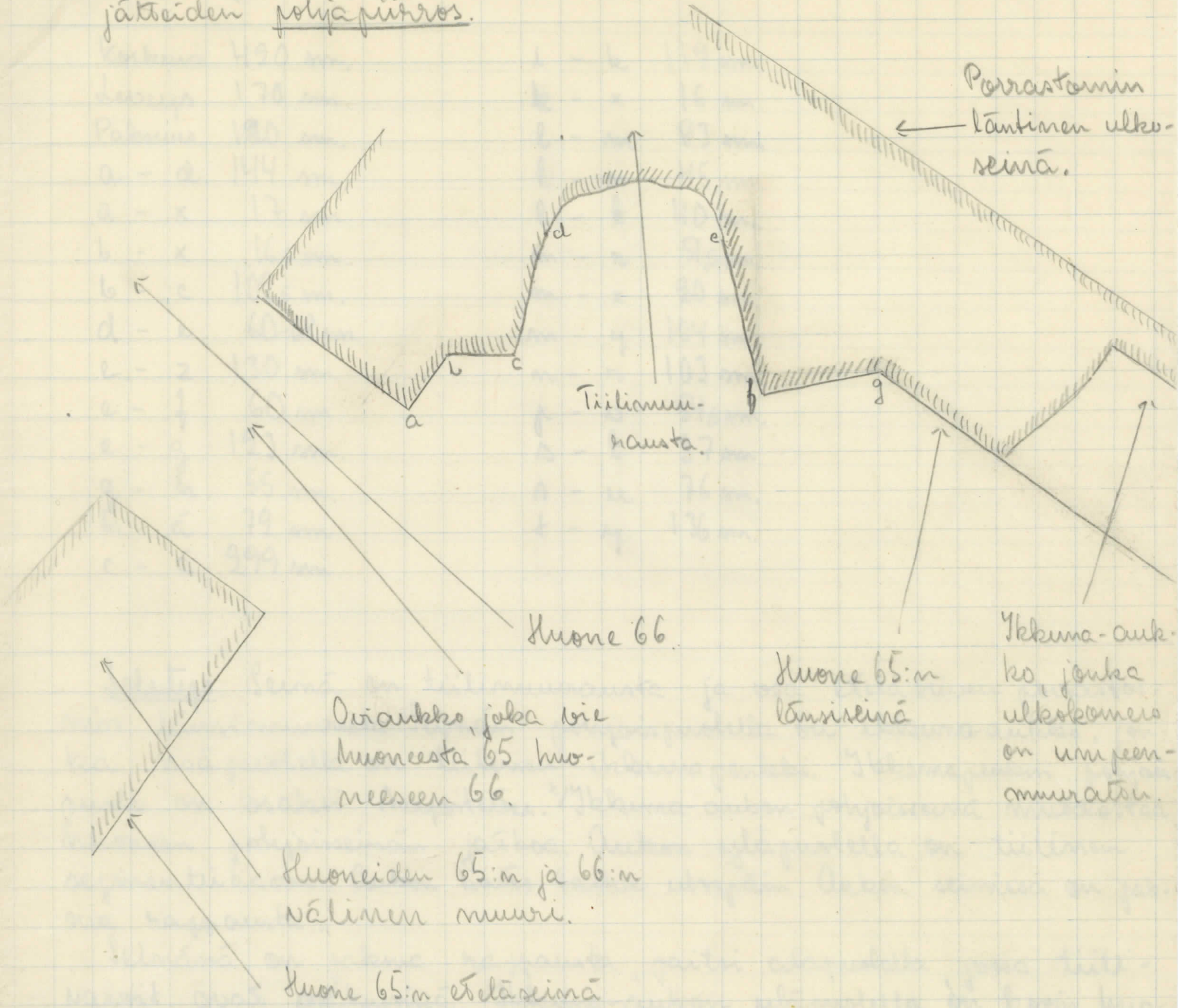

Mitat:

a-b	20 sm.
b-c	25 sm.
c-d	45 sm.
d-e	60 sm
e-f	54 sm
f-g	40 sm
c-f	80 sm
a-g	160 sm.

Piirros 13. Avotakan pystysuora leikkaus. Länsipuoli.

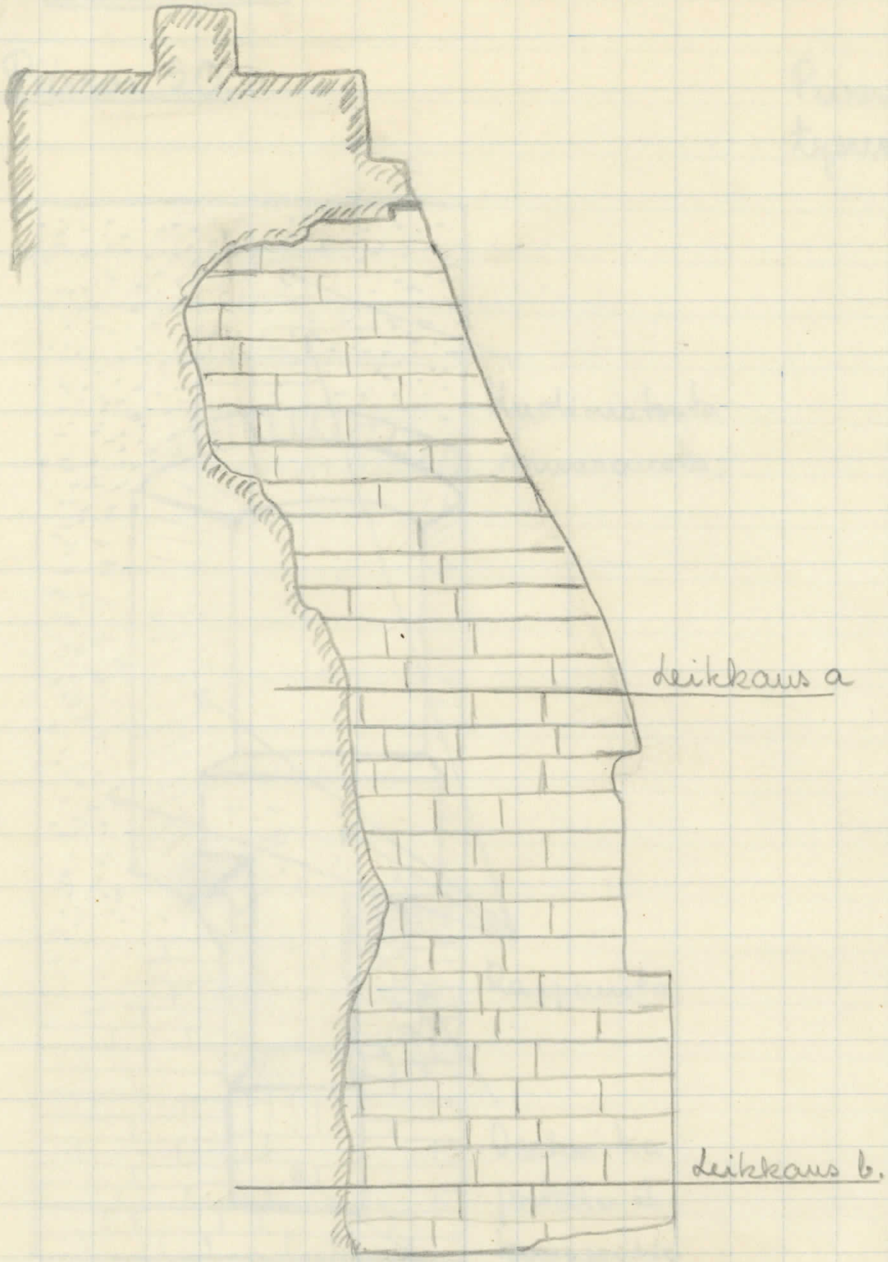

Leikkaus b.

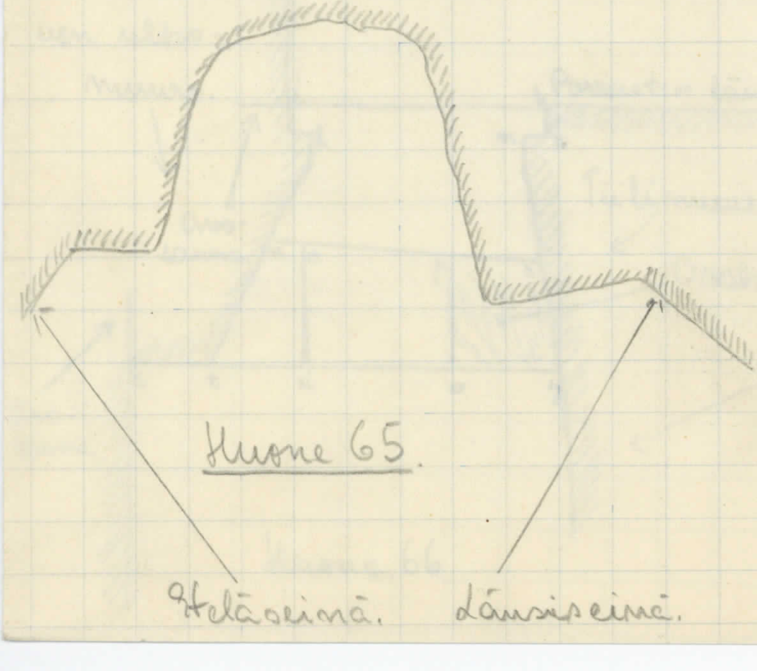

Leikkaus a.

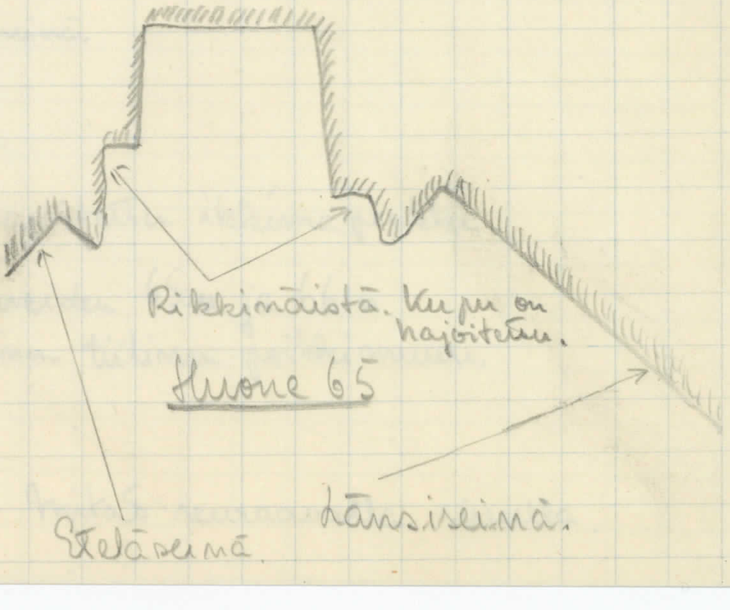

Piirros 14. Avotakka.

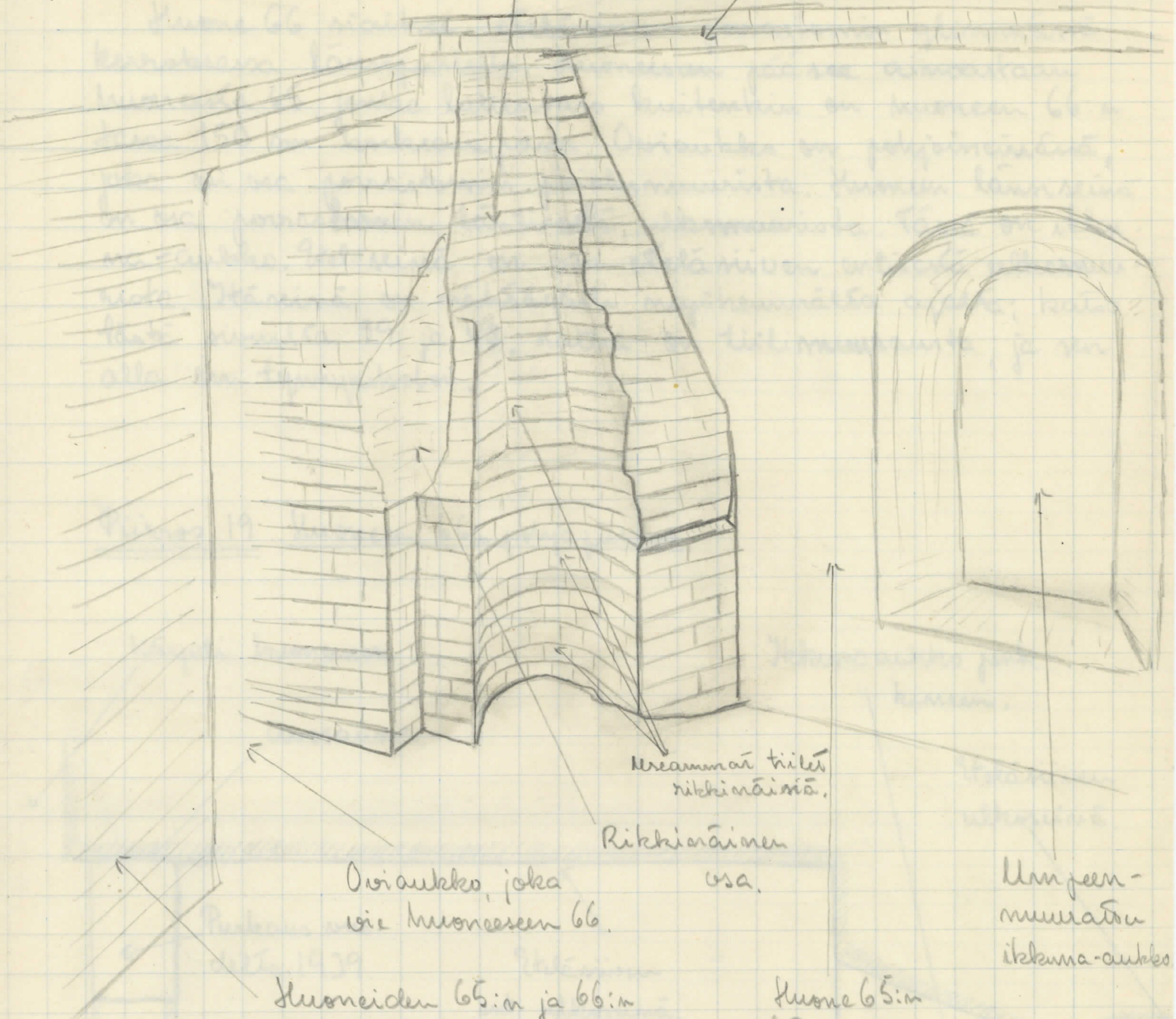

Selitys (länsiseinä).

Huoneen länsiseinä joka on tiilimuurausta ja osa porrastornin länsimuurista, on 260 sm korkea ja 255 sm leveä. Muurin paksuus on 70 sm. Limitys on sekalainen. Seinä on osaksi rappauksen peitossa. Osa rappauksesta etenkin seinän yläosassa, on nähtävästi cementtiä sisältävää laastia myöhemmältä ajalta.

Seinän pohjoisosassa on ikkuna-aukko, jonka ulkokomero on umpeenmuurattu. Sisällepäin umpeenmuurattu osa on ohuen laastikerroksen peitossa. Aukon yläpuolella on tiilinen segmenttikaari. Aukon seinät kapenevat ulospäin. Sisäkomeron leveys on sisäseinän kohdalla 97 sm. 40 sm sisäseinästä leveys on 85 sm. Sen jälkeen komero jatkuu ulospäin kapenematta. 54:n sm:n syvyydellä alkaa umpeenmuurattu osa. Komeron seinissä on paksua rappausta. Tiilinen ikkunalauta on kovin rikkinäinen. Korkeus on sisäseinän kohdalla 155 sm. Komeron katto laskee ulospäin.

Seinän etelänurkassa on hajoitetun avotakan jätteitä. Avotakka on noussut lattiasta ja savupiippuna jatkanut ylöspäin sisään nurkkaan. Savupiipun suu on myöhemmin (1614 sattuneen palon jälkeen?) umpeenmuurattu ullakkotasoa uudistettaessa. Muurin korkeus lattiasta piipun suuhun on sm. Aukon leveys on lattian kohdalla 80 sm. Muita mittoja ilmenee piirroksesta 12, sivu 11. Avotakan tiilimitat:

32,5 × ? × 8,5
33 × 16 × 8,5
33 × ? × 9
33 × ? × 9,5

33,5 × ? × 8,5
33,5 × ? × 9
34 × 16,5 × 9

? × 15,5 × 8,5
? × 16 × 8,5
? × 16 × 9

Savupiipun suuhun muurattujen tiilien mitat ovat 28-30 × 14-15 × 7-8.

Seinän tiilimitat ovat:

30 × 16 × 9
32,5 × ? × 9
33 × ? × 8,5
33 × ? × 9
33 × ? × 9,5

33,5 × 16 × 9
33,5 × ? × 9,5
34 × 16 × 8
? × 16 × 8,5
? × 16,5 × 9

Eteläseinä.

Piirros 15.

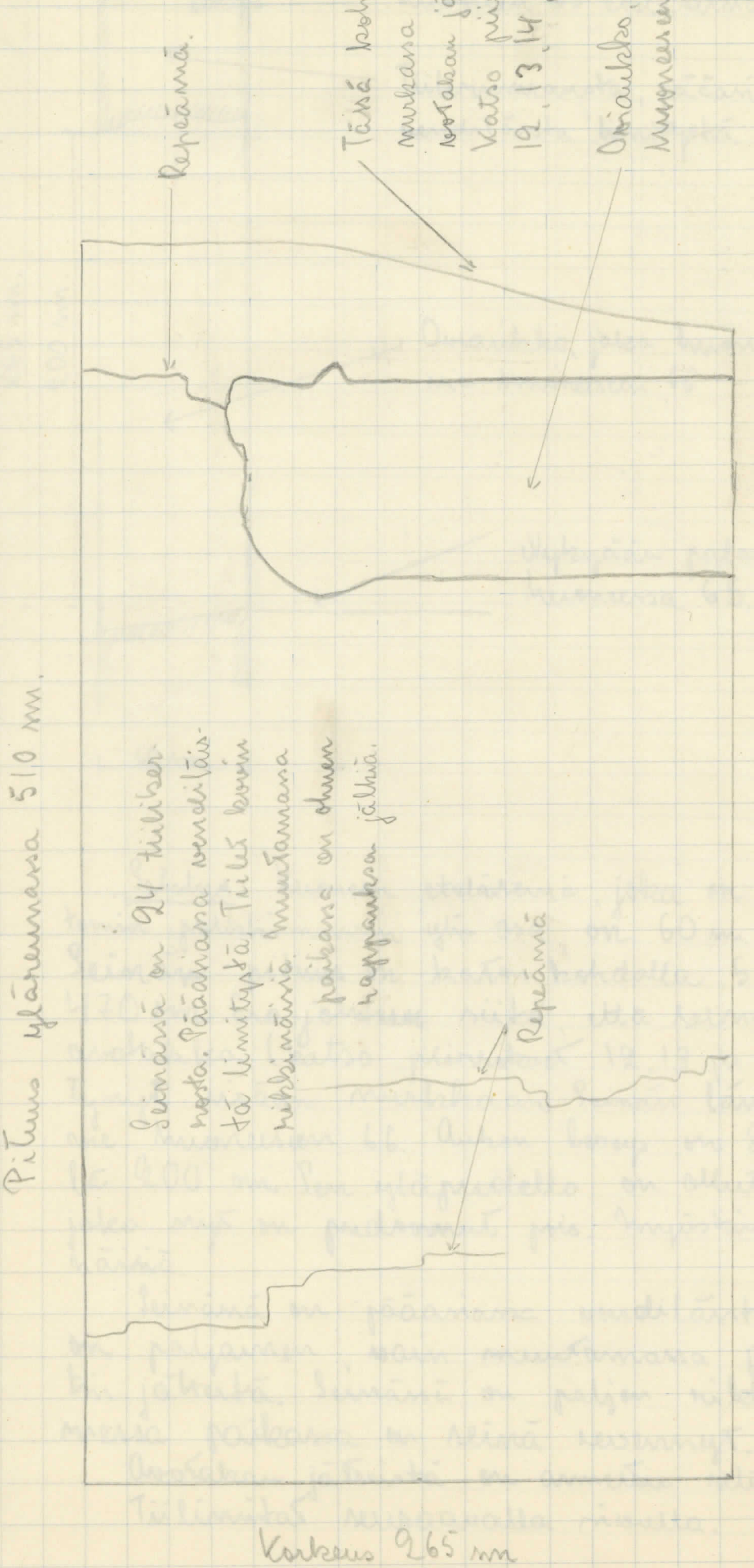

Seinässä on 94 tiilikerrosta. Pääosassa vendiläistä limitystä. Tiilet kovin rikkinäisiä. Muutamassa paikassa on ohuen rappauksen jälkiä.

Tässä kohdassa muurissa on avotakan jätteitä. Katso piirroksia 12, 13, 14 ja 16.

Oviaukko, joka vie huoneeseen 66.

Piirros 16. Vaakasuora leikkaus.

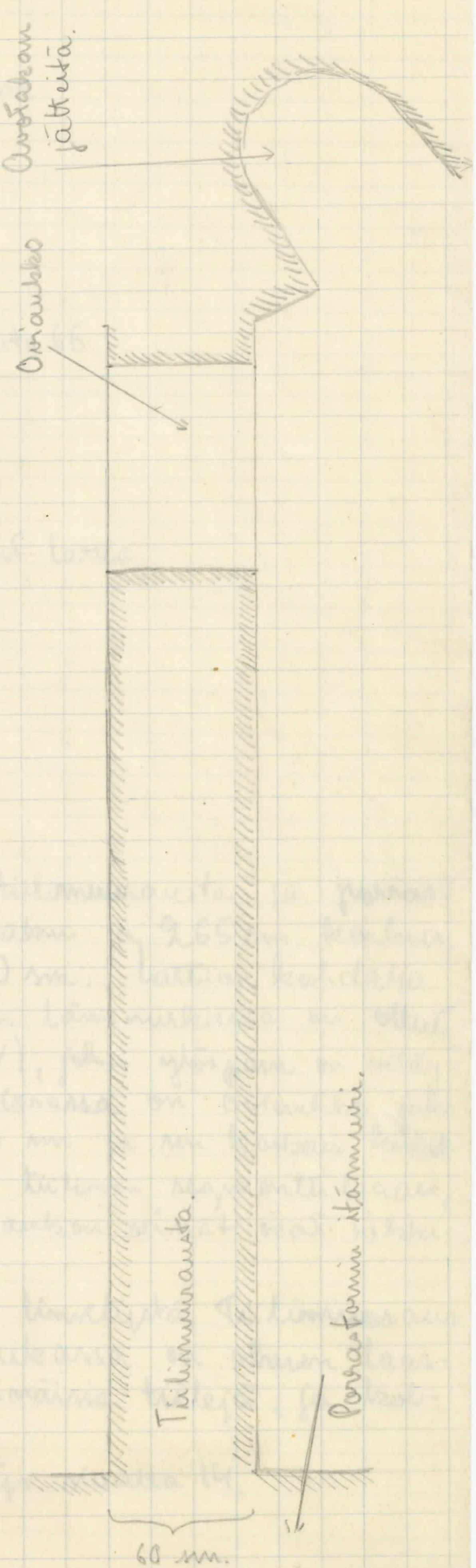

Piirros 17. Pystysuora leikkaus (eteläseinä) oviaukon kohdalta.

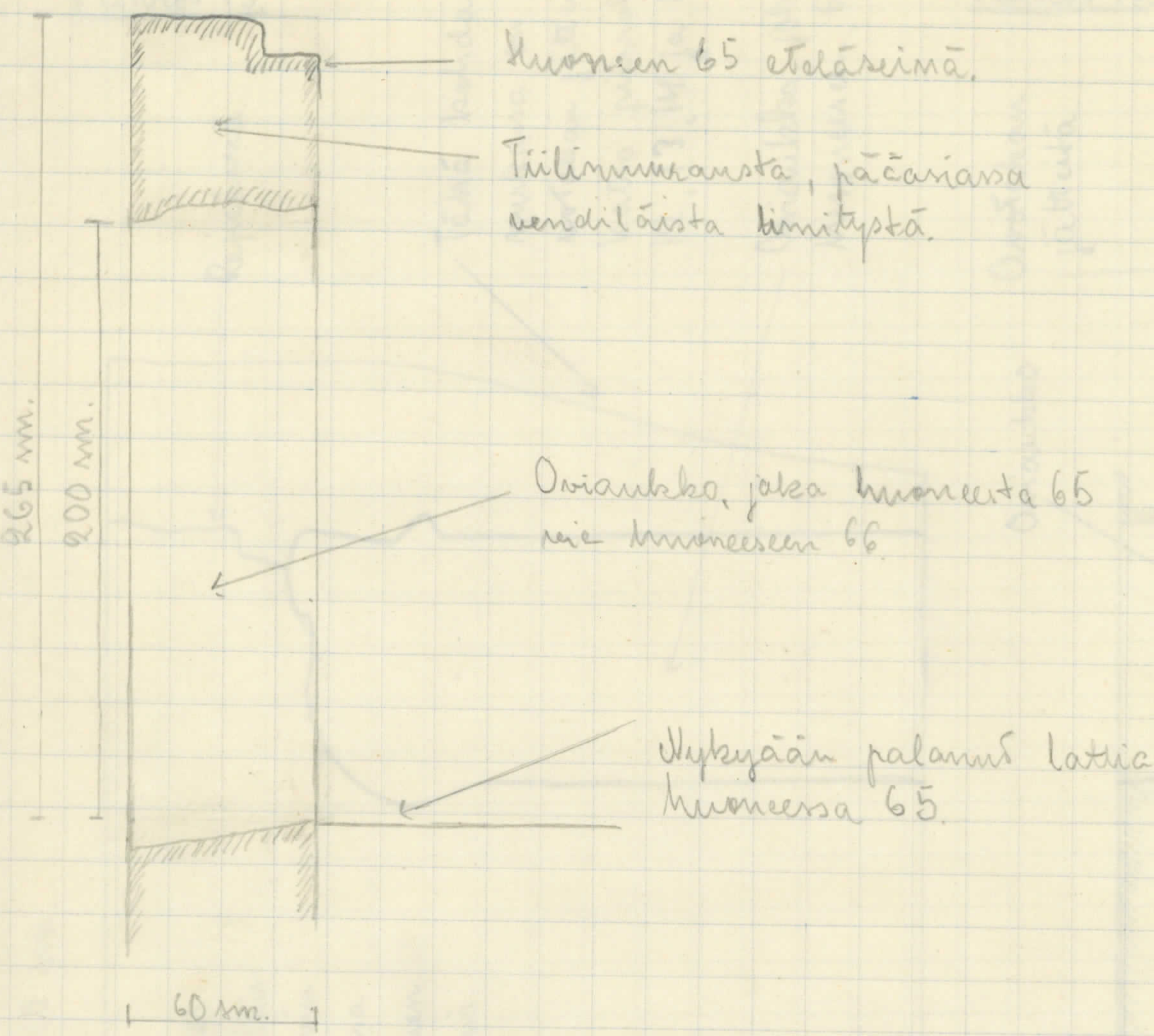

Selitys. Huoneen eteläseinä, joka on tiilimuurausta ja porrastornin poikkimuurin ylin osa, on 60 sm. paksu ja 265 sm. korkea. Seinän pituus on katon kohdalla 510 sm., lattian kohdalla 470 sm. Ero johtuu siitä, että seinän länsinurkassa on ollut avotakka (katso piirrokset 12, 13 ja 14), joka ylöspäin on vetäytynyt sisään nurkkaan. Seinän länsiosassa on oviaukko, joka vie huoneeseen 66. Aukon leveys on 83 sm ja sen korkeus keskellä 200 sm. Sen yläpuolella on ollut tiilinen segmenttikaari, joka nyt on pudonnut pois. Myöskin aukon seinät ovat rikkinäisiä.

Seinässä on pääasiassa vendiläistä limitystä. Tiilimuuraus on paljainen, vain muutamassa paikassa on ohuen laastin jätteitä. Seinässä on paljon rikkinäisiä tiilejä, ja kolmessa paikassa on seinä revennyt.

Avotakan jätteistä on annettu selitys sivulla 14.

Tiilimitat seuraavalla sivulla.

Eteläseinän tiilimitat:

31,5 × ? × 8,5
32,5 × 16,5 × 9
32,5 × ? × 9,5 (useita)
33 × 15,5 × 9 –"–
33 × 16 × 9 –"–

33 × 16,5 × 9
33 × 16,5 × 9,5
33,5 × ? × 8
33,5 × ? × 8,5
33,5 × ? × 9

Piirros 18. Huoneiden 65:n ja 66:n pystysuora leikkaus.

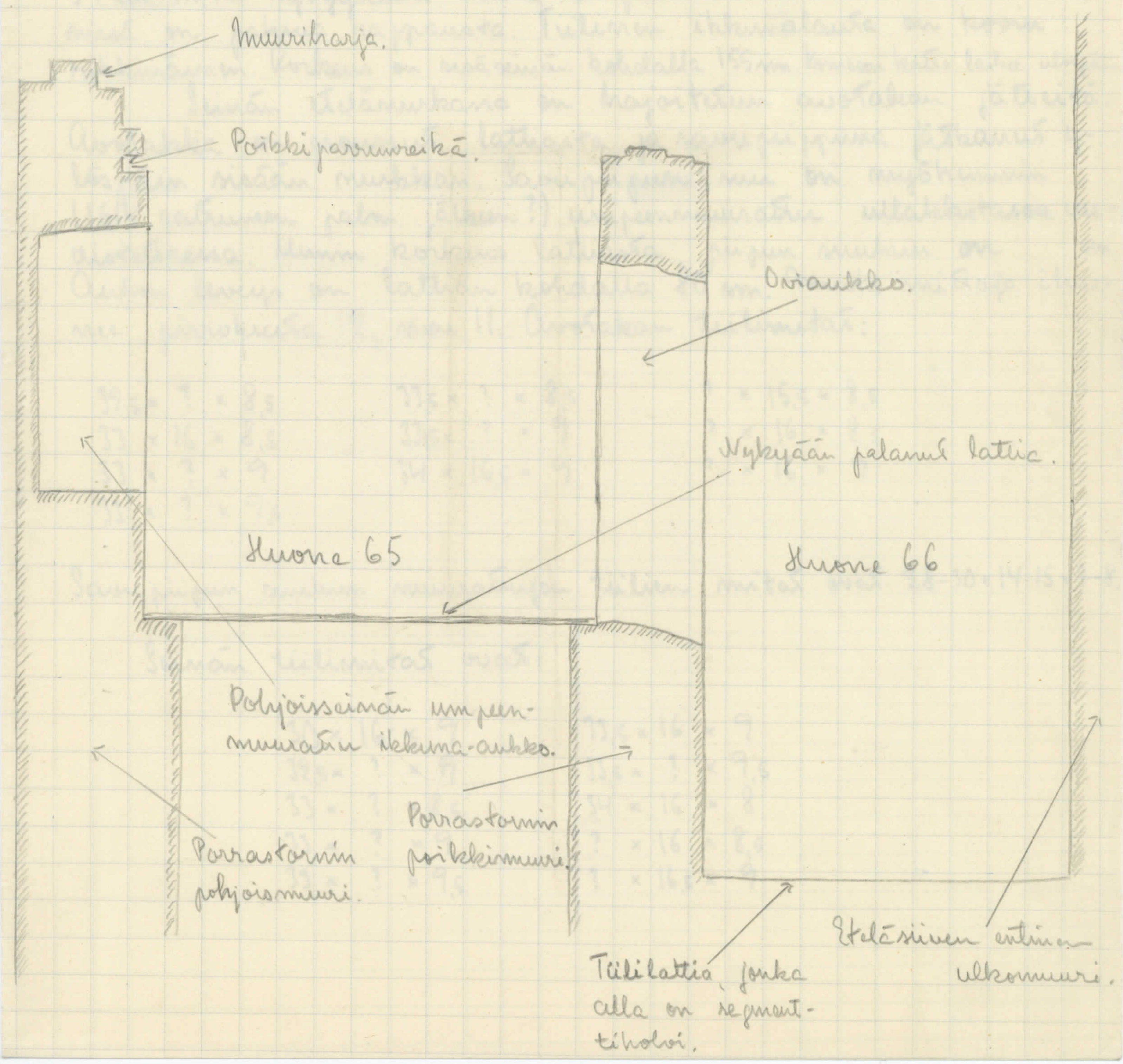

HUONE 66.

Huone 66 sijaitsee eteläsiiven porrastornin ylimmässä kerroksessa länsipuolella. Huoneeseen pääsee ainoastaan huoneesta 65, jonka lattiataso kuitenkin on huoneen 66:n tasoa 150 sm. korkeampana. Oviaukko on pohjoisseinässä, joka on osa porrastornin poikkimuurista. Huoneen länsiseinä on osa porrastornin läntisestä ulkomuurista. Tässä on ikkuna-aukko. Eteläseinä on osa eteläsiiven entisestä ulkomuurista. Itäseinä on nähtävästi myöhemmältä ajalta; katso tästä sivuilta 29 ja 43. Lattia on tiilimuurausta, ja sen alla on tynnyriholvi.

Piirros 19. Huoneen 66:n pohjapiirros.

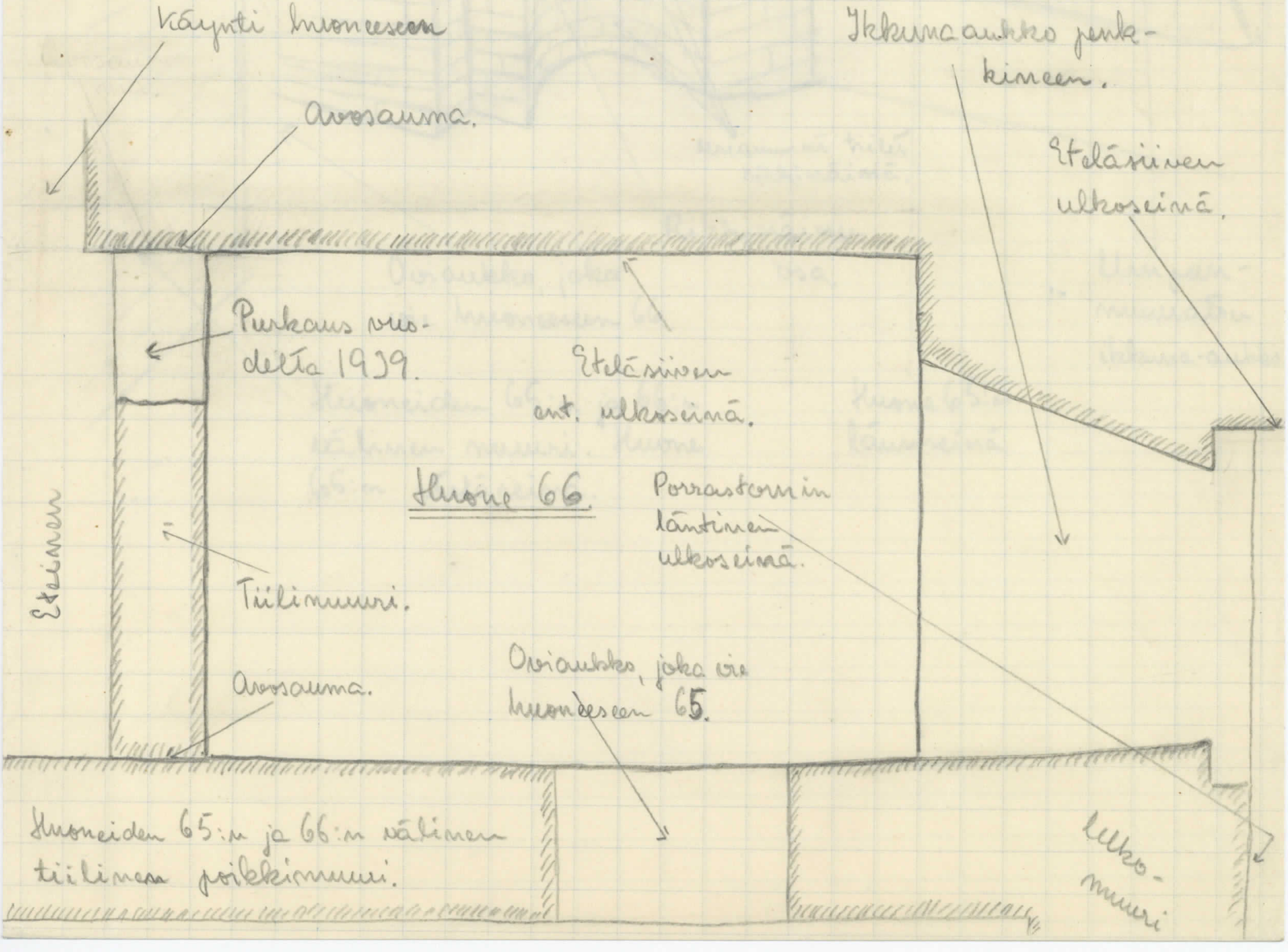

Länsiseinä.

Piirros 20.

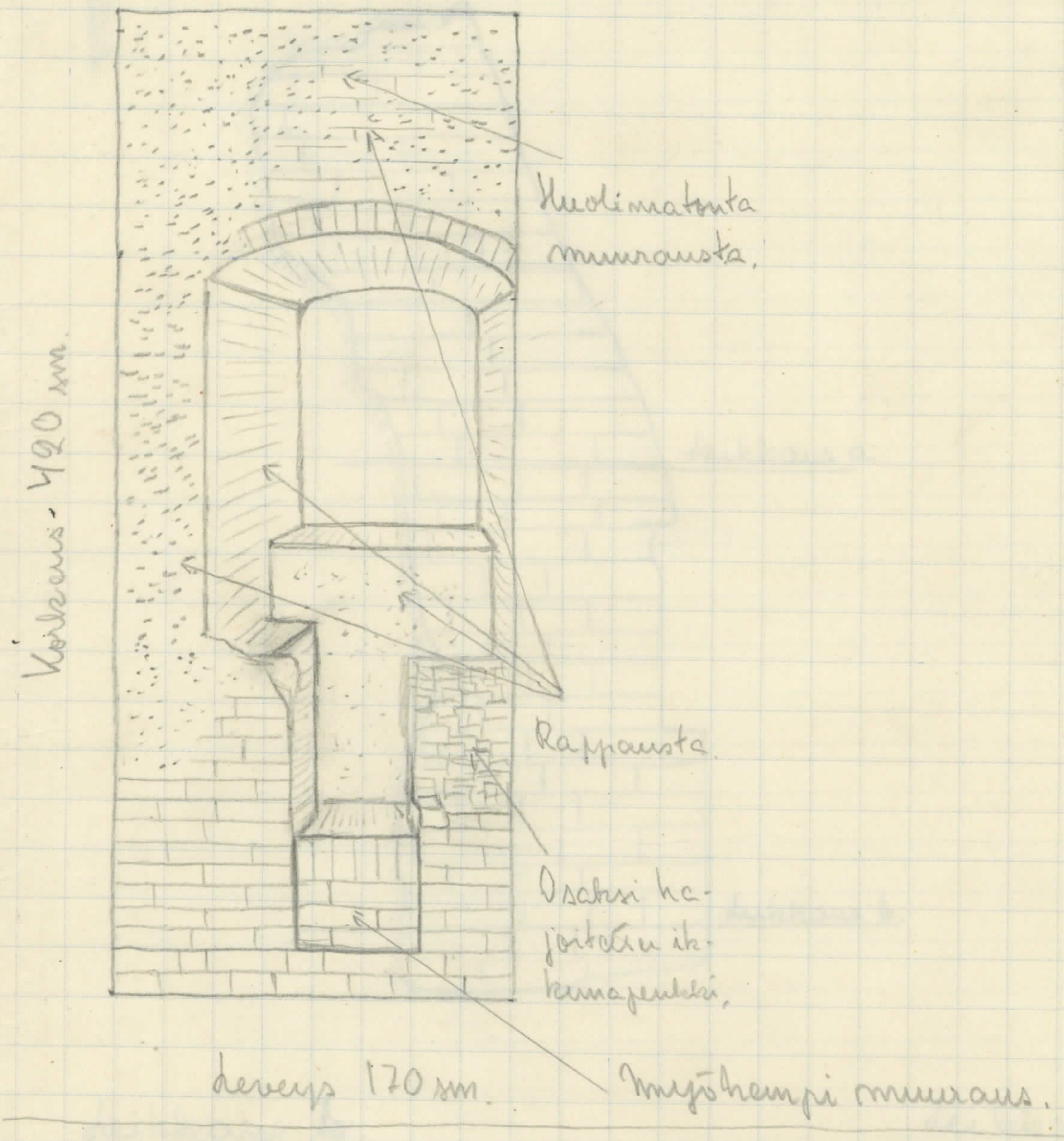

Piirros 21. Pystysuora leikkaus.

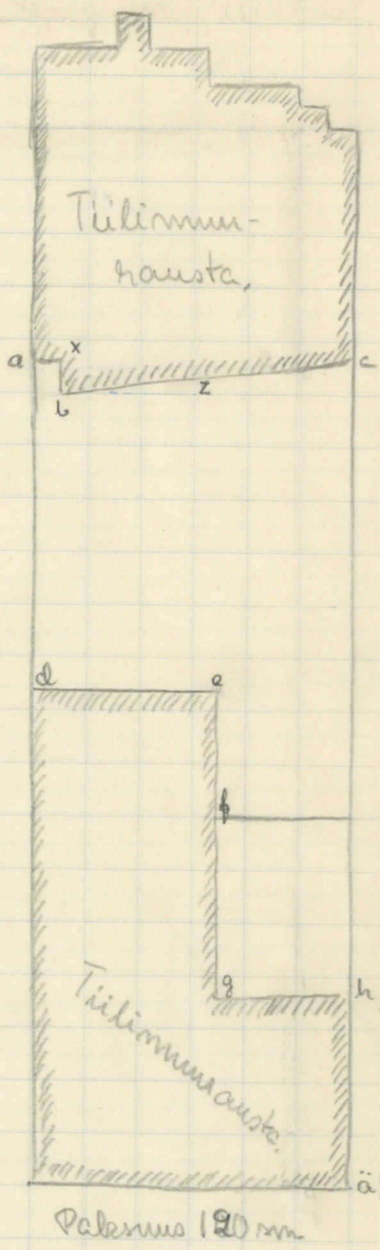

Piirros 22. Vaakasuora leikkaus.

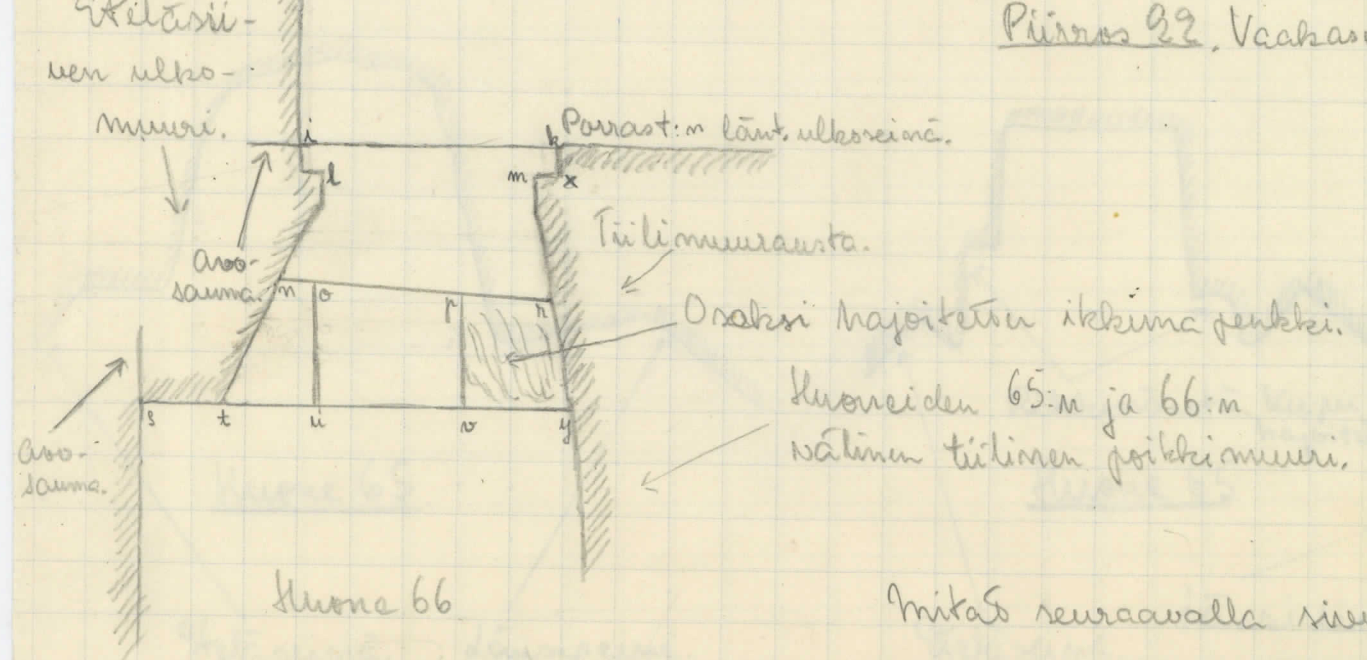

Mitat seuraavalla sivulla.

Seinän ja ikkuna-aukon mitat:

Korkeus 420 sm.
Leveys 170 sm.
Paksuus 120 sm.
a - d 144 sm.
a - x 17 sm.
b - x 16,5 sm.
b - c 102,5 sm.
d - e 60-68 sm.
e - z 130 sm.
e - f 60 sm.
e - g 123 sm.
g - h 55 sm.
h - ä 72 sm.
c - ä 299 sm.

i - k 119 sm.
k - x 16 sm.
l - m 83 sm.
l - n 45 sm.
l - t 110 sm.
m - r 51,5 sm.
m - x 20 sm.
m - y 104 sm.
n - r 103 sm.
p - s 54,5 sm.
s - t 37 sm.
s - u 76 sm.
t - y 136 sm.

Selitys. Seinä on tiilimuurausta ja osa eteläsiiven porrastornin länsimuurista. Seinän pohjoispuolella on ikkuna-aukko, jonka sisäpuolella on tiilinen ikkunapenkki. Ikkunapenkin pohjoispuoli on osaksi hajoitettu.[x] Ikkuna-aukon pohjoisseinä muodostaa huoneen pohjoisseinän jatkoa. Aukon yläpuolella on tiilinen segmenttikaari. Aukon katto laskee ulospäin. Aukon seinissä on paksua rappausta.

Seinässä on paksua rappausta, paitsi alapuolella jossa tiilinarvit ovat näkyvissä. Ikkuna-aukon yläpuolella on kovin huolimattomasti tehtyä muurausta, jonka päällä on cementtiä sisältävää laastia.

Tiilimitat:

30,5 × ? × 8,5
32,5 × 16 × 9
32,5 × 16 × 9,5
32,5 × ? × 9,5
33 × ? × 8,5 (useita)
33 × ? × 9,5

33,5 × ? × 8,5 (useita)
33,5 × ? × 9,5
34 × ? × 9
? × 16,5 × 9
? × 16,5 × 9,5
? × 17 × 8,5

---

[x] Penkin keskiosa on ennen ollut lattian tasolla, mutta on myöhemmin täytetty nykyiseen korkeuteensa.

Eteläseinä.

Piirros 23.

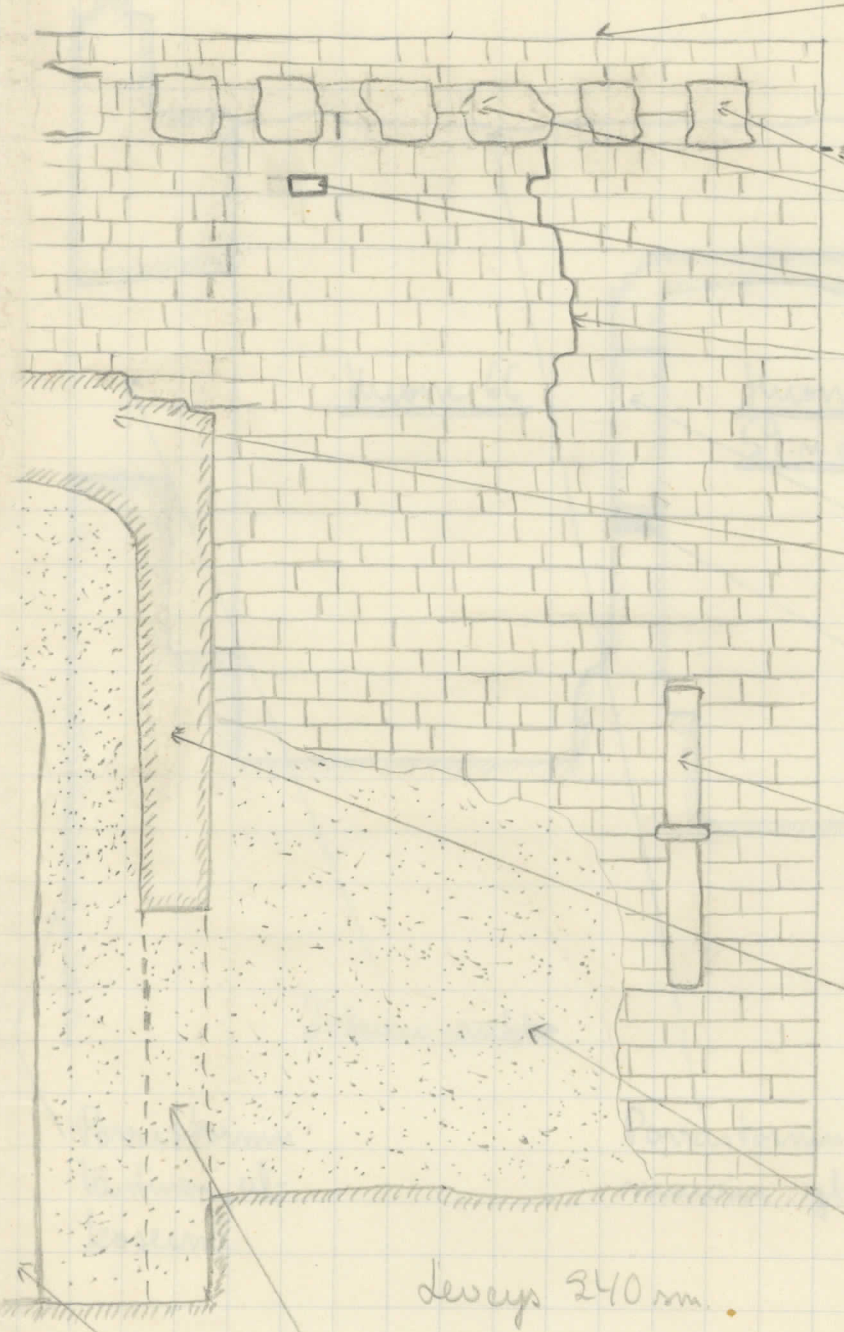

Eteläsiiven ulkomuurin yläreuna.

Parrunreikiä.

Kolo, 21 cm syvä.

Repeämä

Huoneen länsiseinä ulottuu tähän pisteeseen.

Korkeus 460 cm.

Tiilimuuraus, jonka alapuolella on holvi

Rautakramppi.

Tiilimuurausta, eteläseinästä alkava poikkimuuri.

Rappausta.

Leveys 240 cm.

Purkaus vuodelta 1939. Purkauksen vasemmalla puolella on huoneen 59:n eteinen.

Käynti huoneeseen 59.

Selitys (eteläseinä).

Huoneen eteläseinä on osa eteläsiiven pohjoismuurin ylimmästä osasta. Sen korkeus on 460 sm., ja sen leveys lattian kohdalla 240 sm. Huoneen itäseinän korkeus on 310 sm., ja sen seinän yläpuolella eteläseinä jatkuu idällepäin eteläsiiven pohjoismuurina.

Seinän yläosassa, 30 sm. yläreunasta, on parrunreikiä, joiden syvyys on 15-30 sm., korkeus 20 sm. ja leveys 20-30 sm. Seinän länsiosassa on alhaalla rautainen kramppu, jonka pituus on 118 sm. ja leveys 11 sm. Seinän itäisessä alanurkassa on rappausta. Limitys on pääasiassa vendiläinen. – Länsinurkasta laskettuna viidennen parrunreijän alla on pieni kolo, 21 sm. syvä, 13 sm. korkea ja 20 sm. leveä. Kolo on nokinen.

Tiilimitat:

29,5 × ? × 8,5
30 × ? × 8
30 × ? × 9
30 × ? × 9,5
30,5 × ? × 8,5
31 × ? × 8 (useita)
31 × ? × 8,5 –„–
31,5 × ? × 8
31,5 × ? × 8,5 (useita)

32 × ? × 8,5 (useita)
32 × ? × 9,5
32,5 × ? × 8
? × 14 × 7
? × 14,5 × 8,5
? × 15 × 8
? × 15 × 8,5
? × 15 × 10

Itäseinä Piirros 24.

Valokuvat 894 yläosa
895 alaosa.

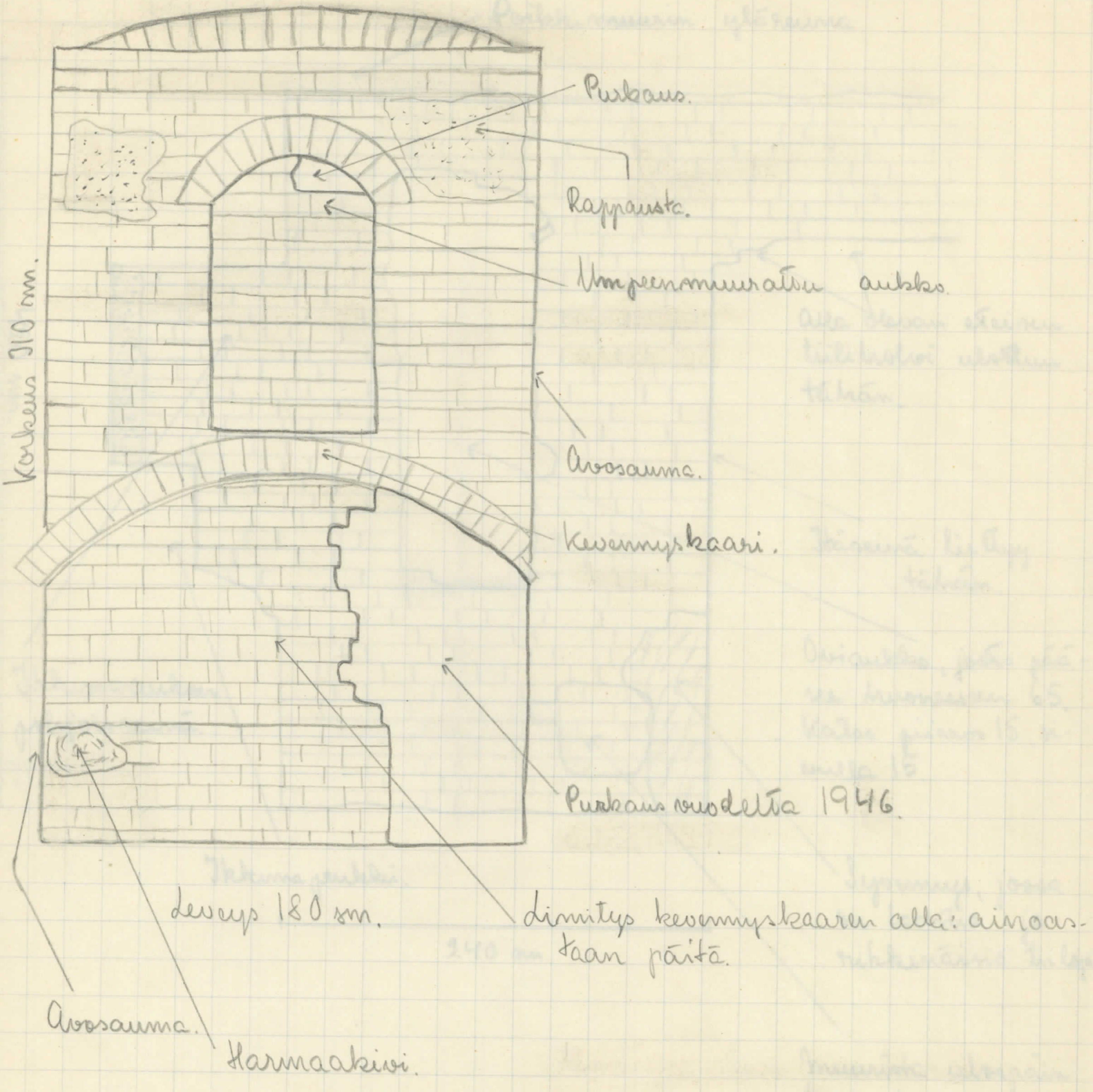

Ummessa olevan aukon korkeus: 103 sm. keskellä
85 sm sivuilla.
leveys : 64 sm.

Piirros 25. Pystysuora leikkaus (itäseinä).

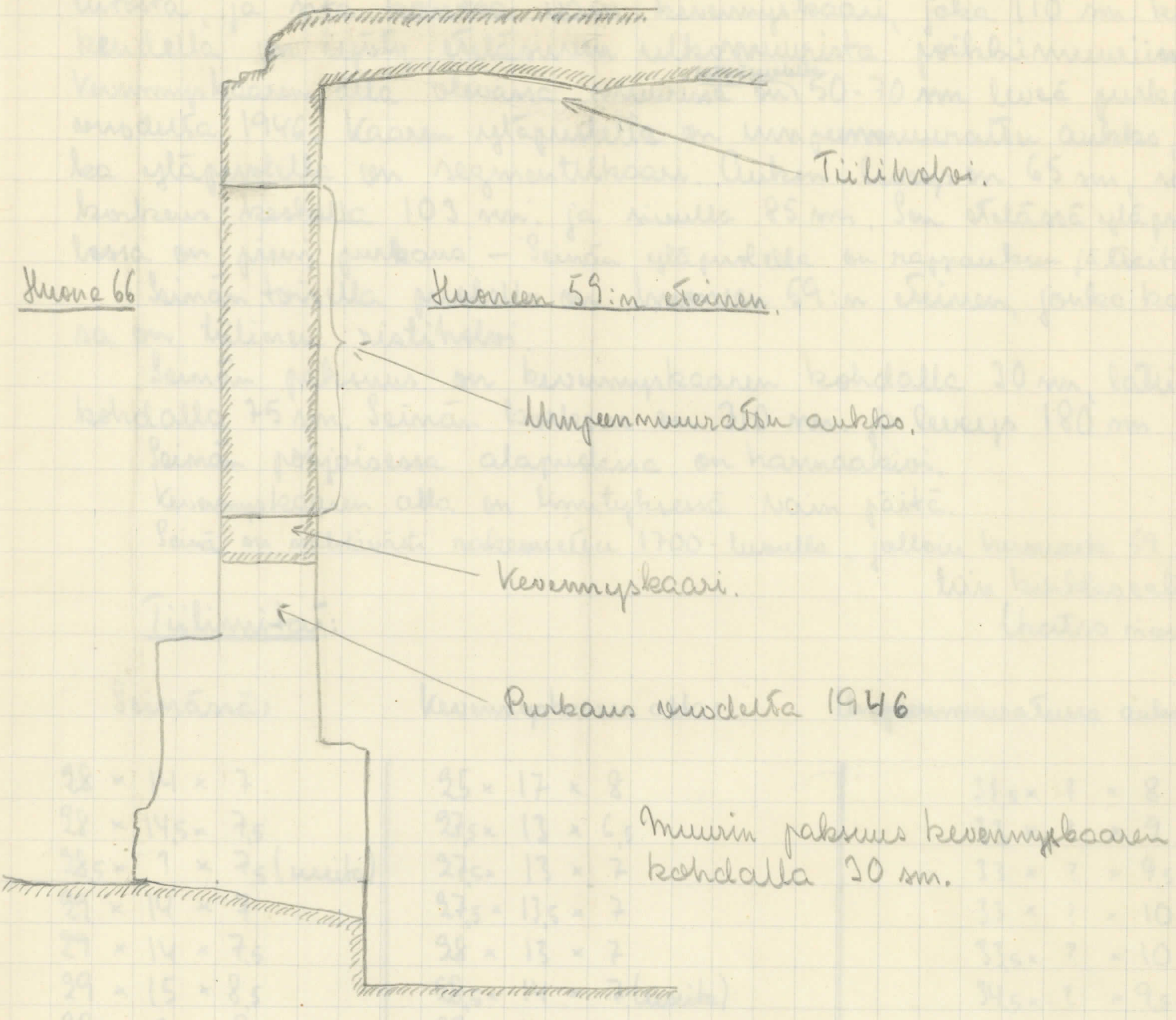

Muurin paksuus kevennyskaaren kohdalla 70 sm.

Selitys (itäseinä).

Seinä on tiilinen muuri, joka on rakennettu eteläsiiven ulkomuurin ja porrastornin poikkimuurin väliin. Sekä eteläsiiven ulkomuuriin että poikkimuuriin se liittyy ilman varsinaista liitosta, ja sitä kantaa vain kevennyskaari, joka 110 sm. korkeudella on lyöty eteläsiiven ulkomuurista poikkimuuriin. Kevennyskaaren alla olevassa muurissa (eteläpuolella) on 50-70 sm leveä purkaus vuodelta 1946. Kaaren yläpuolella on umpeenmuurattu aukko, jonka yläpuolella on segmenttikaari. Aukon leveys on 65 sm, sen korkeus keskellä 103 sm. ja sivulla 85 sm. Sen etelässä yläpuolessa on pieni purkaus. – Seinän yläpuolella on rappauksen jätteitä.

Seinän toisella puolella on huoneen 59:n eteinen, jonka katossa on tiilinen ristiholvi.

Seinän paksuus on kevennyskaaren kohdalla 30 sm, lattian kohdalla 75 sm. Seinän korkeus on 310 sm. ja leveys 180 sm.

Seinän pohjoisessa alapuolessa on harmaakivi.

Kevennyskaaren alla on limityksessä vain päitä.

Seinä on nähtävästi rakennettu 1700-luvulla, jolloin huoneesta 59 tehtiin kirkkosali.

(katso nro 43)

Tiilimitat:

Seinässä:

28 × 14 × 7
28 × 14,5 × 7,5
28,5 × ? × 7,5 (useita).
29 × 14 × 7
29 × 14 × 7,5
29 × 15 × 8,5
29 × ? × 8
? × 14 × 8

Kevennyskaaren alla:

25 × 17 × 8
27,5 × 13 × 6,5
27,5 × 13 × 7
27,5 × 13,5 × 7
28 × 13 × 7
28,5 × 14 × 7 (useita)
29 × 14 × 7,5
29 × 14,5 × 7
29 × 14,5 × 7,5
31 × 15 × 9
31,5 × 15 × 8
31,5 × 15 × 8,5
32,5 × 16,5 × 9
33 × 14,5 × 9
33 × 16,5 × 9
33,5 × 16,5 × 8,5
33,5 × 16,5 × 9
34 × ? × 8,5

Umpeenmuuratussa aukossa:

31,5 × ? × 8
33 × ? × 9
33 × ? × 9,5
33 × ? × 10
33,5 × ? × 10
34,5 × ? × 9,5

Sitä paitsi oli täytesimä 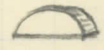 -muotoisia tiilejä. Mitat:

32 × 16,5 × 9
32,5 × 16 × 8
33,5 × 15,5 × 8,5
33,5 × 16,5 × 8
35,5 × 16,5 × 8

Pohjoisseinä.

Piirros 26.

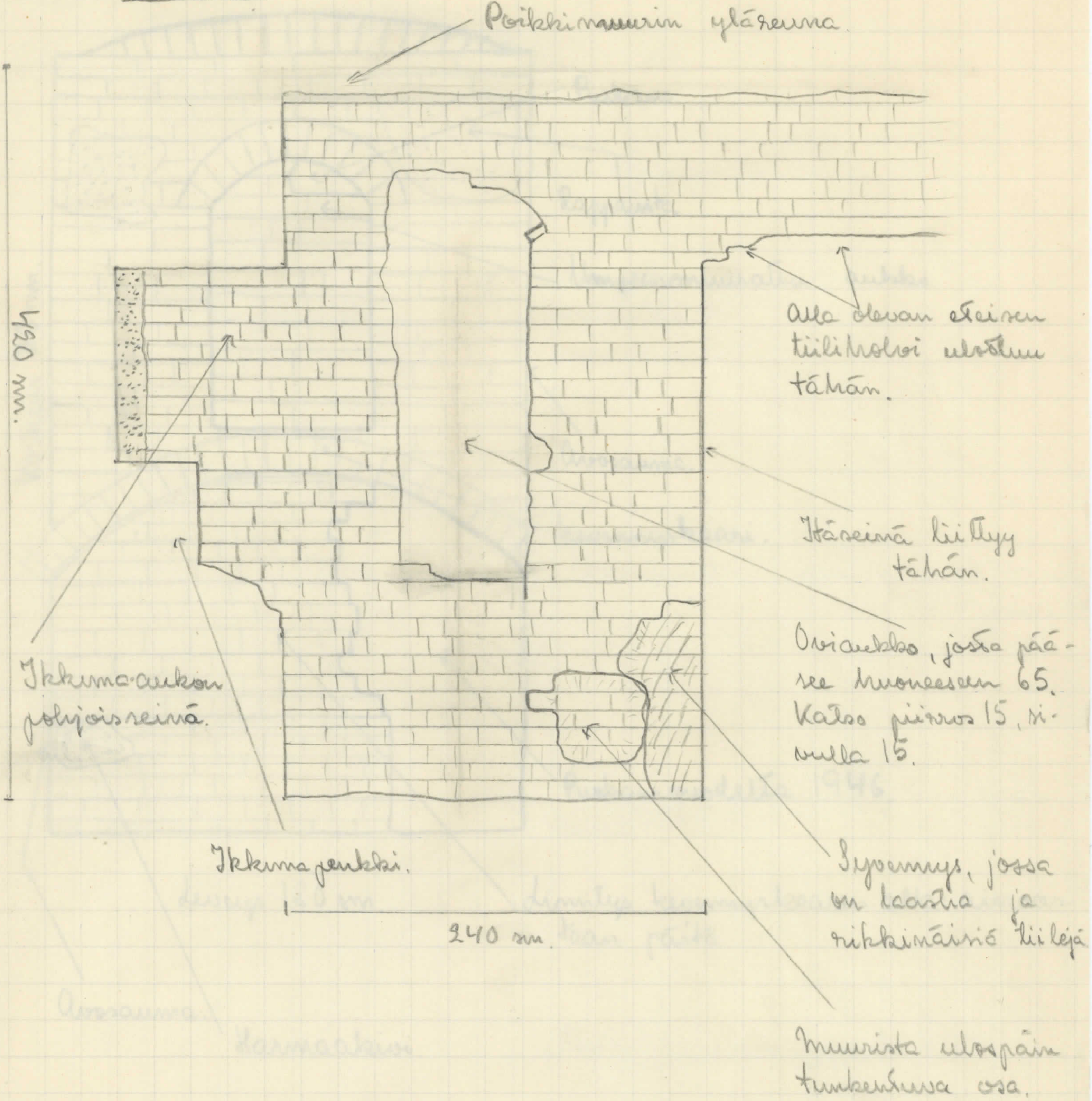

Leikkaukset sivuilla 15, 16 ja 17.

Selitys (pohjoisseinä).

Huoneen pohjoisseinä on osa porrastornin poikkimuurista. Seinän korkeus on 420 sm, sen leveys lattian kohdalla 240 sm. Paksuus on 60 sm. Muuri on tiilimuurausta; limitys pääasiassa vendiläinen. Rappausta ei ole seinässä.

Huoneen itäseinä liittyy pohjoisseinään ilman varsinaista liitosta ja muuri jatkuu sen tähden itäseinän alle. Itäseinän korkeus on 310 sm. ja tämän korkeuden yläpuolella pohjoisseinä jatkuu idälle päin 270 sm., missä kohdassa se liittyy porrastornin itämuuriin.

Seinän länsiosa jatkuu keskellä länteen päin, muodostaen länsiseinän ikkuna-aukon pohjoisseinää. 200 sm:n korkeudella seinän koko leveys on 343 sm.

Keskellä seinää, lattiaa 134 sm ylempänä, on oviaukko, josta pääsee huoneeseen 65. Aukon leveys on 83 sm. ja sen korkeus 195-225 sm. Sen yläpuolella on ollut tiilinen segmenttikaari, josta nykyään on ainoastaan jälkiä. Aukon yläpuoli niinkuin myöskin sen seinät ja lattia ovat vaikeasti vaurioituneet; useammat tiilet ovat rikkinäisiä.

Seinän itäisessä alaosassa on 20 sm. lattiasta 10-20 sm. muurista ulkoneva osa. Sen itäpuolella on syvennys, 0-20 sm. syvä

Tiilimitat:

32 × 16 × 9
32,5 × 15,5 × 8,5
32,5 × 16 × 9
32,5 × 16 × 9,5
33 × 16 × 9,5

33 × ? × 8,5
33 × ? × 9 (useita)
33,5 × ? × 9
34 × ? × 9
34 × ? × 9,5

Huoneen 66:n ja huoneen 59:n eteisen pystysuora leikkaus

Piirros 27

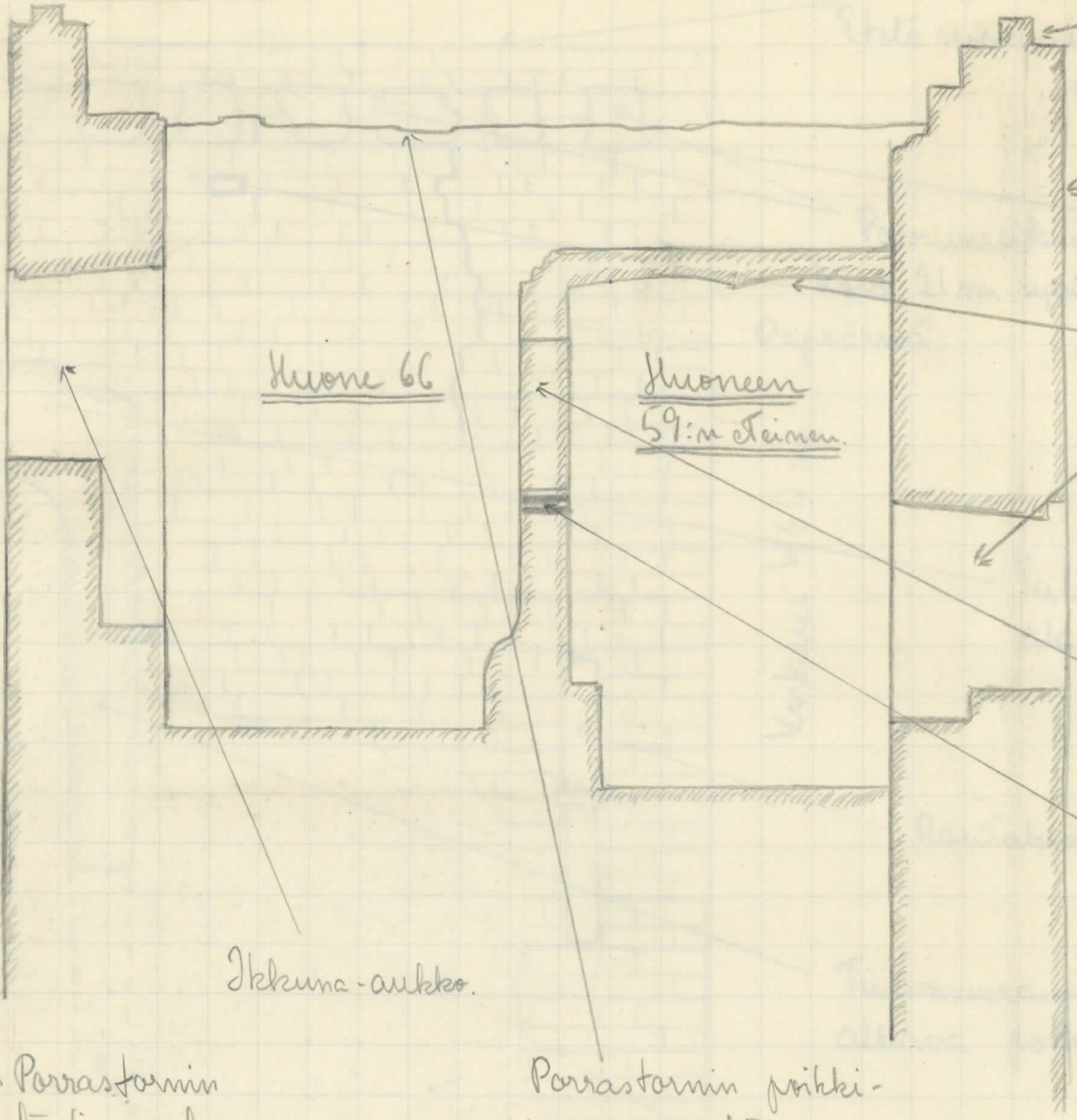

Porrastornin muurinharju.

Porrastornin itäinen ulkoseinä.

Tiilinen ristiholvi

Ikkuna-aukko.

Umpeenmuurattu aukko.

Kevennyskaari, jonka alla on purkaus vuodelta 1946.

Ikkuna-aukko.

Porrastornin läntinen ulkoseinä.

Porrastornin poikkimuurin yläreuna.

Huone 59:n eteinen.

Huoneen 59:n (eteläsiiven kirkkosalin) eteinen sijaitsee eteläsiiven porrastornin neljännessä kerroksessa itäpuolella. Eteiseen pääsee pohjoisseinässä olevasta oviaukosta, johon alta tulevat portaat johtavat. Tämän oven vastapäätä on toinen suuri oviaukko, josta pääsee huoneeseen 59 (kirkkosaliin). Eteisen itäseinässä on ikkuna-aukko. Katossa on ristiholvi. Lattia on tiilimuuraust

Eteisen itäseinä on osa porrastornin itämuurista. Pohjoisseinä on osa porrastornin poikkimuurista. Eteläseinä on osa eteläsiiven vanhasta ulkomuurista, joka tällä kohdalla on neljänneltä rakennusvaiheelta. Länsiseinä on nähtävästi rakennettu vasta vaasa-ajan jälkeen. Se liittyy sekä etelä- että pohjoisseiniin ilman varsinaista liitosta, ja sen kantaa ainoastaan kevennyskaari, joka on lyöty eteläseinästä pohjoisseinään. Pohjois- itä- ja eteläseinissä on kaksi rappauskerrosta, josta alempi, joka on hyvin ohut, voi olla vaasa-ajalta, ja ylempi 1700-luvun alkuvuosilta, jolloin huoneesta 59 tehtiin kirkkosali. Alempi rappauskerros löytyy myöskin etelä- ja länsiseinien välisestä avosaumasta, jossa se on eteläseinässä, ja tästä päättäen länsiseinä on myöhemmältä ajalta. Tiiliaines eroaa selvästi eteisen toisista seinistä, niinkuin myöskin laasti.

Eteisen katossa on ristiholvi, jonka jalkoja varten on holvea rakennettaessa tehty purkauksia etelä- ja pohjoisseinien yläkulmiin. Näitä jalkoja lukuunottamatta on holvin ja seinien välissä joka puolella avosaumat. Tiiliaines on täällä sama kuin länsiseinässä. Länsiseinä ja holvi on nähtävästi rakennettu samaan aikaan, ehkäpä 1700-luvun alkuvuosina, jolloin huoneesta 59 tehtiin kirkkosali, ja porrastornin neljännestä kerroksesta tuli kirkkosalin pääsisäänkäynti. Tähän voi vielä lisätä, että eteisen länsimuuri on rakennettu eteistä silmällä pitäen, sillä seinän takapuoli, joka on huoneen 66:n itäseinä, on kovin huolimattomasti muurattu. Seinänpintaa ei ole siinä milläänkään tavalla tasoitettu.

Eteisen lattia on tiilimuurausta.

Piirros 28. Pohjapiirros

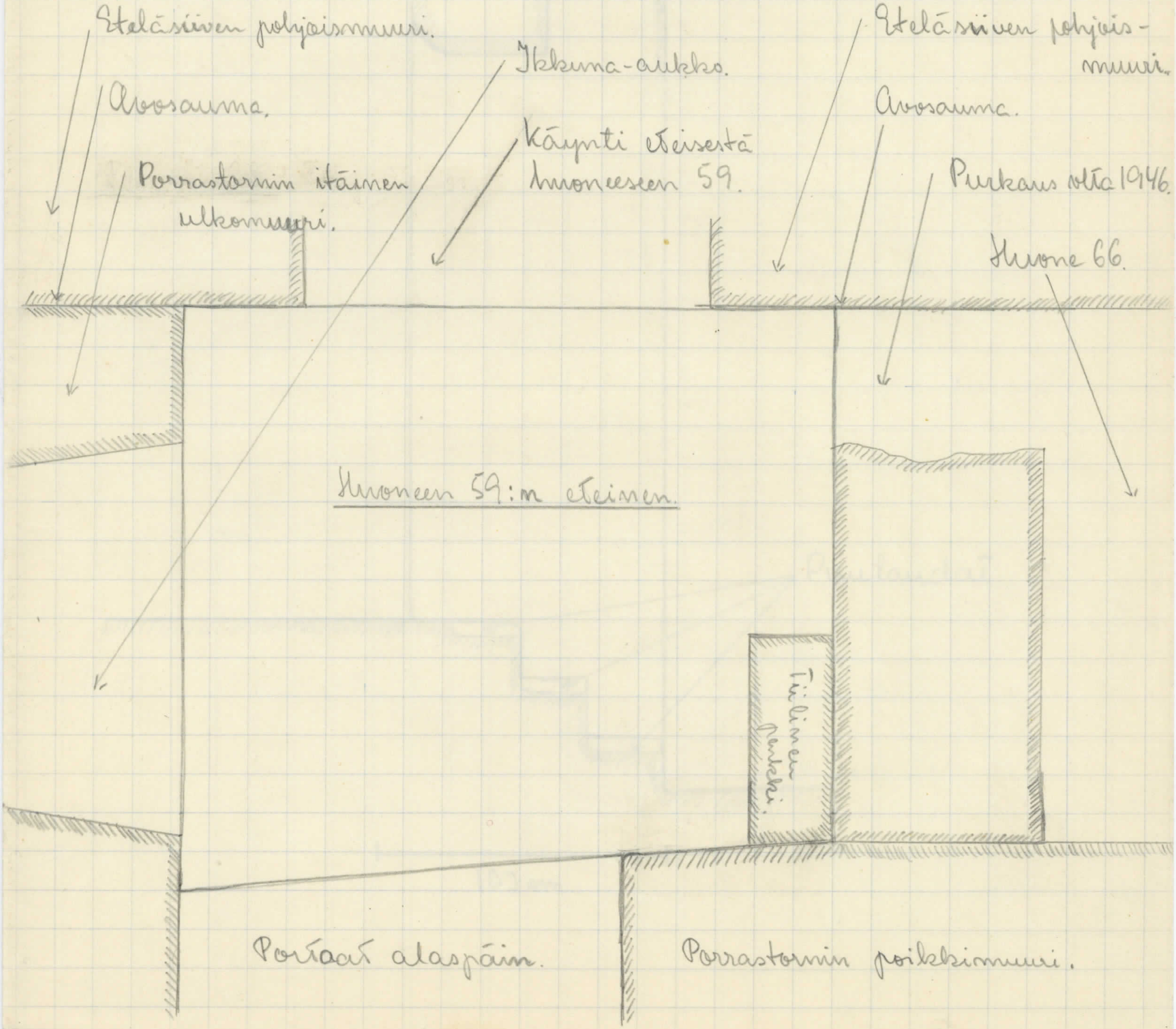

Eteläseinä

Piirros 29

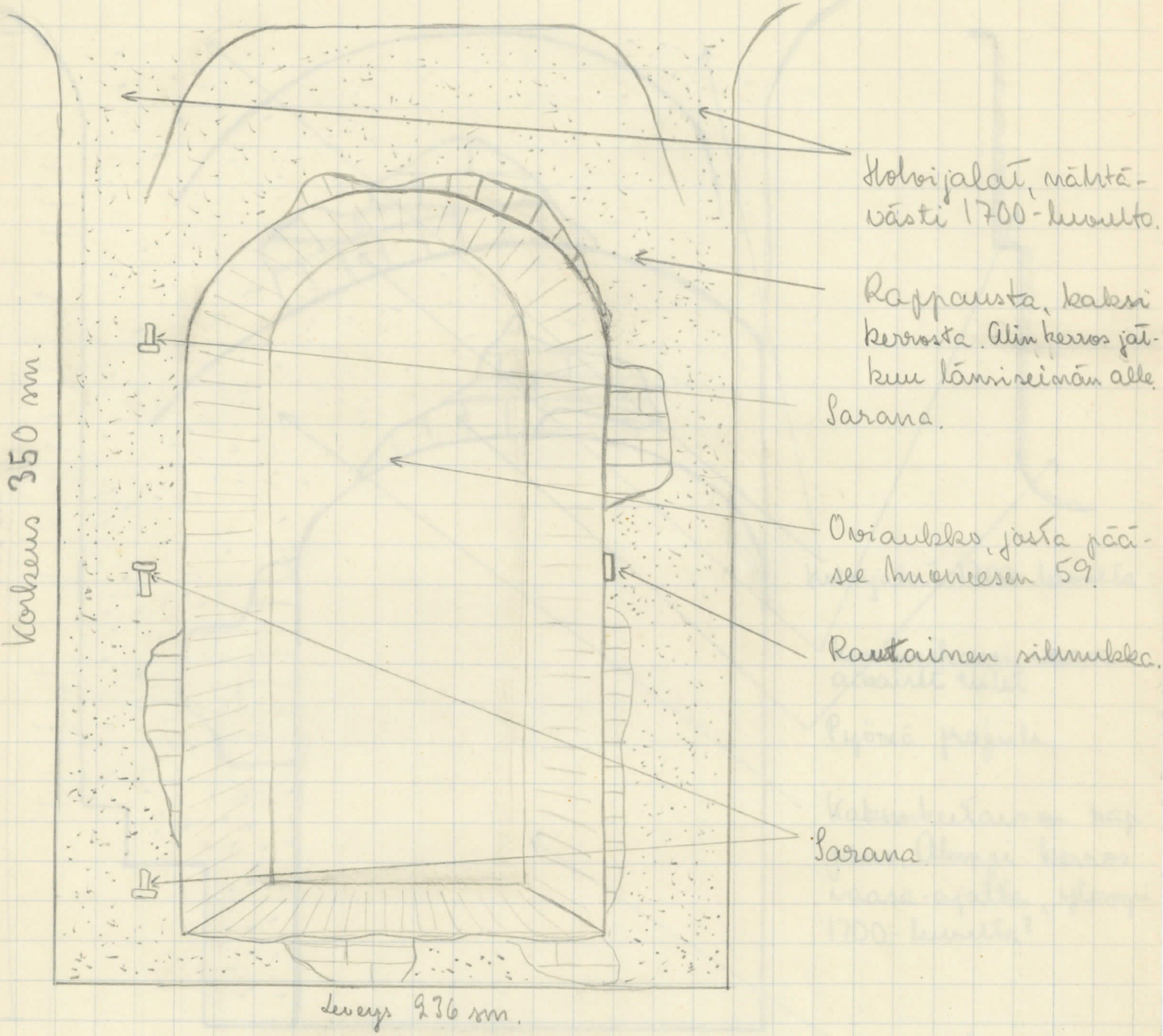

Piirros 30. Vaakasuora leikkaus.

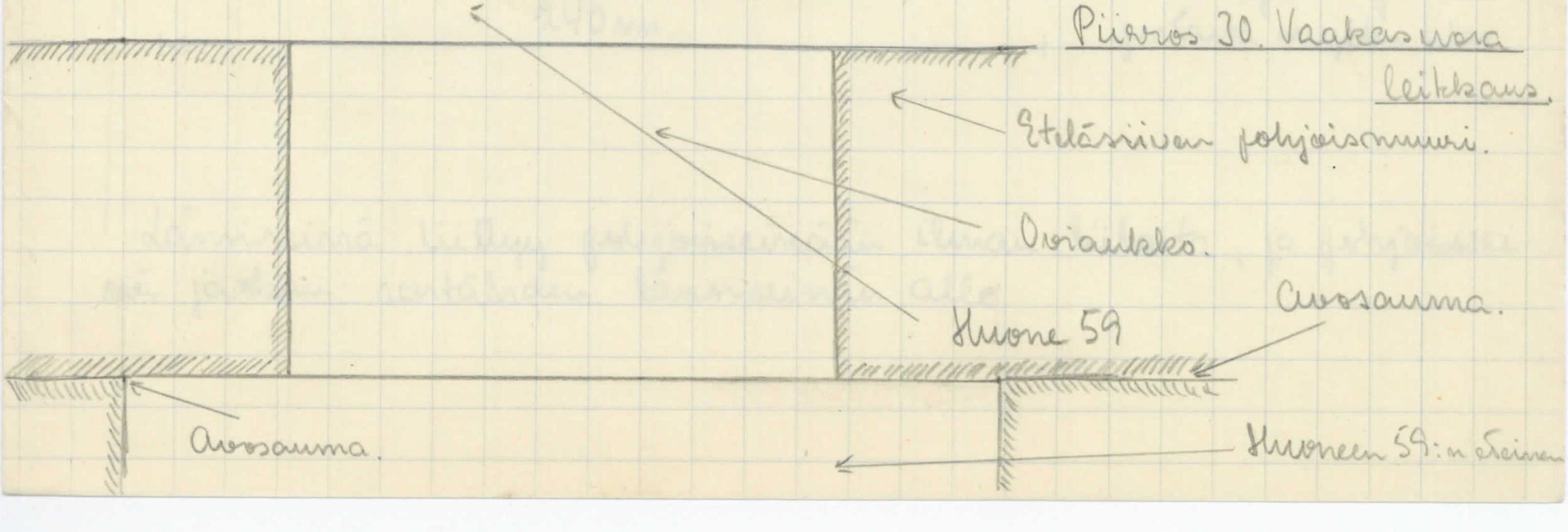

Piirros 31. Pystysuora leikkaus (eteläseinä).

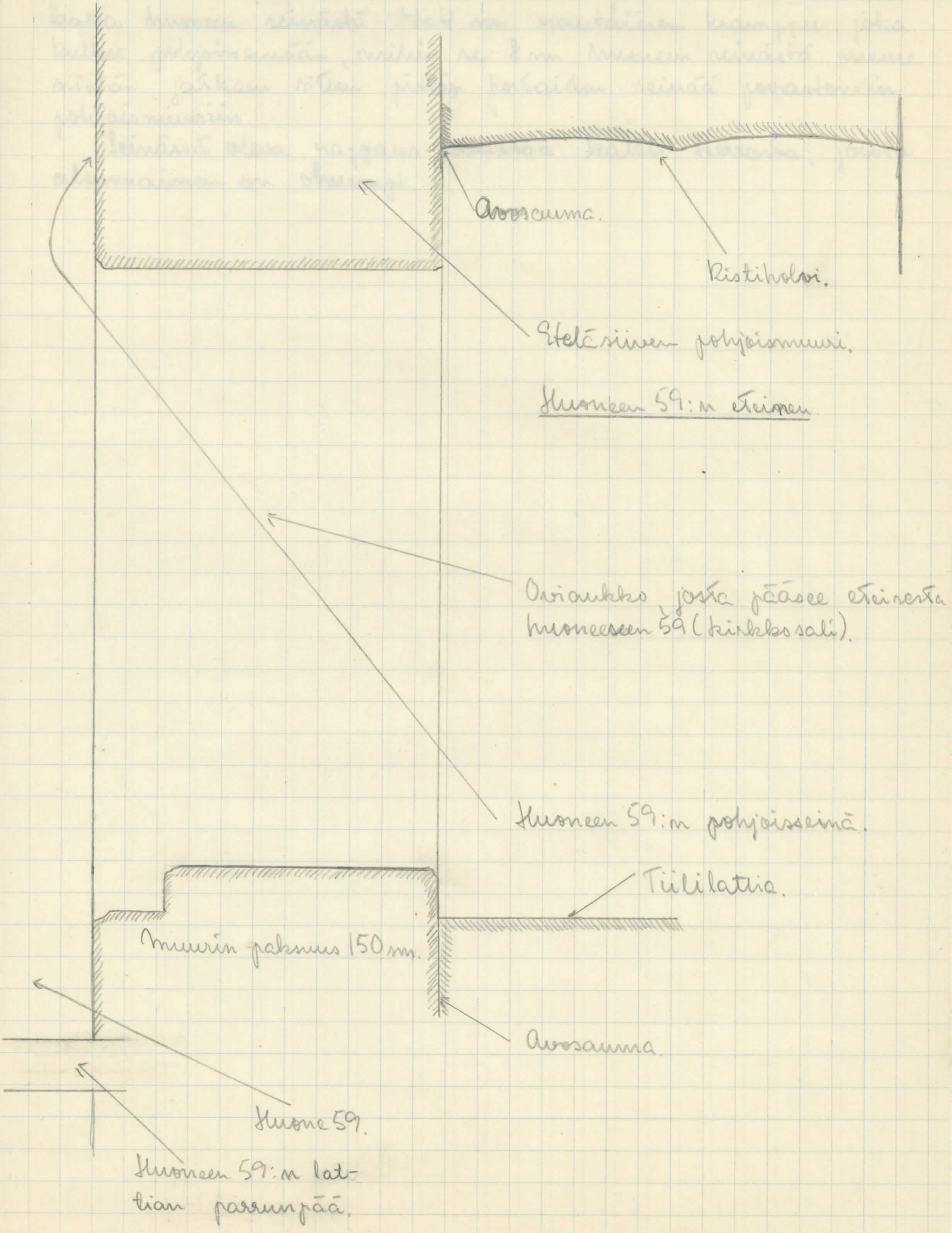

Selitys (eteläseinä).

Huoneen 59:n eteisen eteläseinä on osa eteläsiiven pohjoismuurista. Sen korkeus on keskikohdalla 350 sm, ja sen leveys 236 sm. Muurin paksuus on 150 sm. Seinä on eteisessä 0,9-1,2 sm. paksuisen rappauksen peitossa.*) Muutamasta paikasta on rappauksesta pudonnut pienempiä paloja pois.

Seinän keskellä on suuri ovi-aukko, josta pääsee huoneeseen 59 (kirkkosali). Aukon yläpuolella on pyöröokaari. Korkeus on keskellä 264 sm, sivuilla kaareen asti 215 sm. Leveys on 148 sm. Aukon pohjassa on eteisen lattiaan 20 sm. korkea askel. Seinän leveys on aukon itäpuolella 45 sm, länsipuolella 44 sm. Aukon seinistä on rappaus pudonnut pois. Aukon itäpuolella on eteisen seinässä kolme rautaista saranaa joiden välimatka lattiaan on 33, 137 ja 207 sm. Aukon länsipuolella on 135 sm lattiasta rautainen silmukka.

Huoneen katossa on tiilinen ristiholvi, jonka kaksi jalkaa on seinän kummassakin ylänurkassa. Nähtävästi 1700-luvulta.

Lattia on tiilimuurausta. Lattian ja eteläsiiven ulkomuurin välillä ei ole varsinaista liitosta.

*) Rappauksessa on kaksi kerrosta, joista toinen, alimmaimainen, nähtävästi on vaasa-ajalta, ja toinen 1700-luvulta. Huoneen länsiseinä liittyy eteläseinään ilman liitosta, ja eteläisessä seinässä oleva alimmainen rappauskerros jatkuu länsi- ja eteläseinien välissä olevaan avosaumaan.

Tiilimitat (oviaukon seinistä, koska eteisen seinässä on rappausta):

28 × ? × 8,5
30 × ? × 8
30,5 × ? × 8
31,5 × ? × 8
31,5 × ? × 8,5

32,5 × 14 × 8,5
? × 13 × 8,5
? × 13,5 × 8
? × 14 × 7,5
? × 15 × 8

Itäseinä.

Piirros 32.

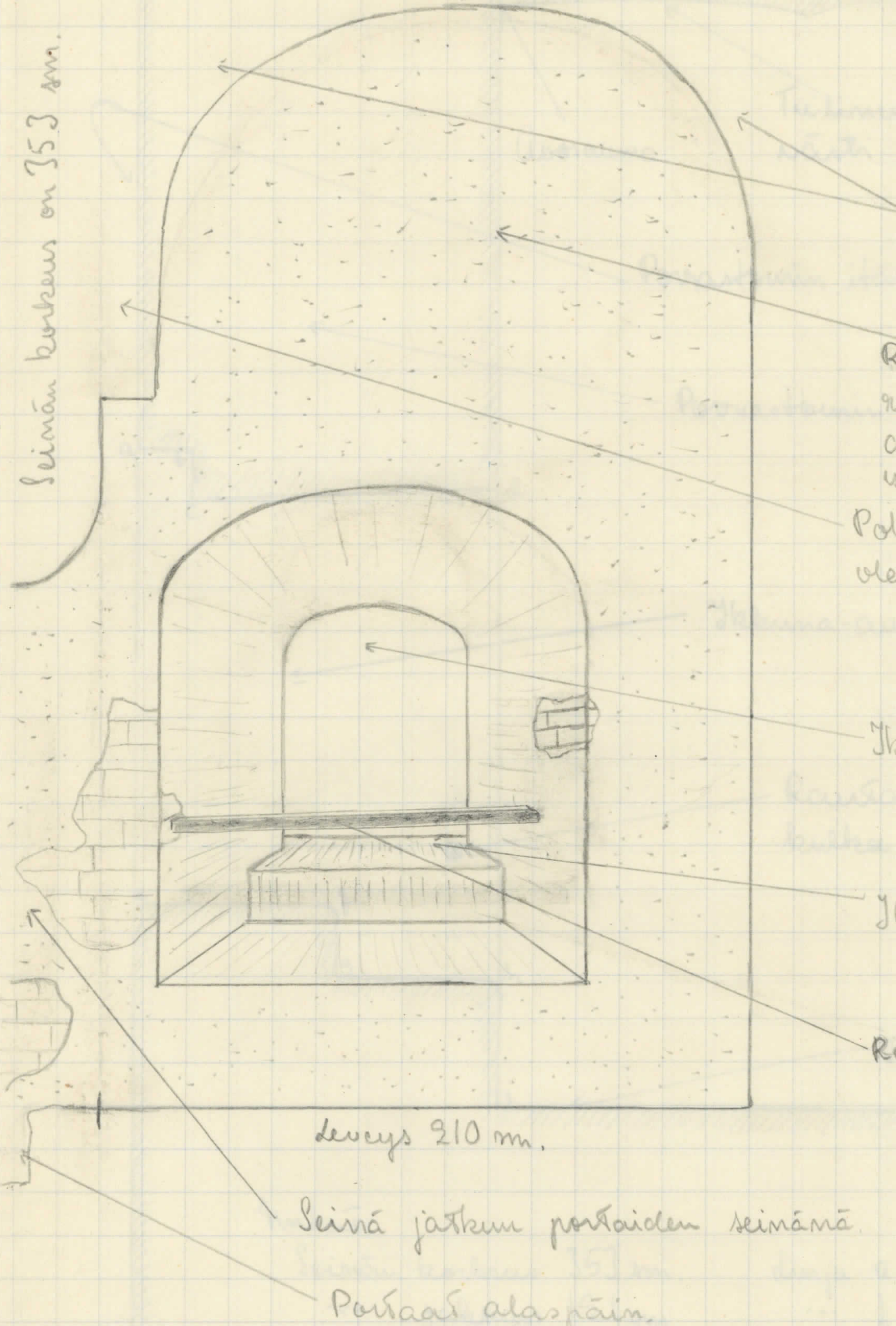

Holvijalat, nähtävästi 1700-luvulta.

Rappausta on kaksi kerrosta, joista nähtävästi alempi on vaasa-ajalta, ylempi 1700-luvulta.

Pohjoisseinän yläpuolella oleva kevennyskaari.

Ikkuna-aukko.

Ikkunapenkki.

Rautakramppu.

Seinä jatkuu portaiden seinänä.

Portaat alaspäin.

Piirros 33. Pystysuora leikkaus (itäseinä).

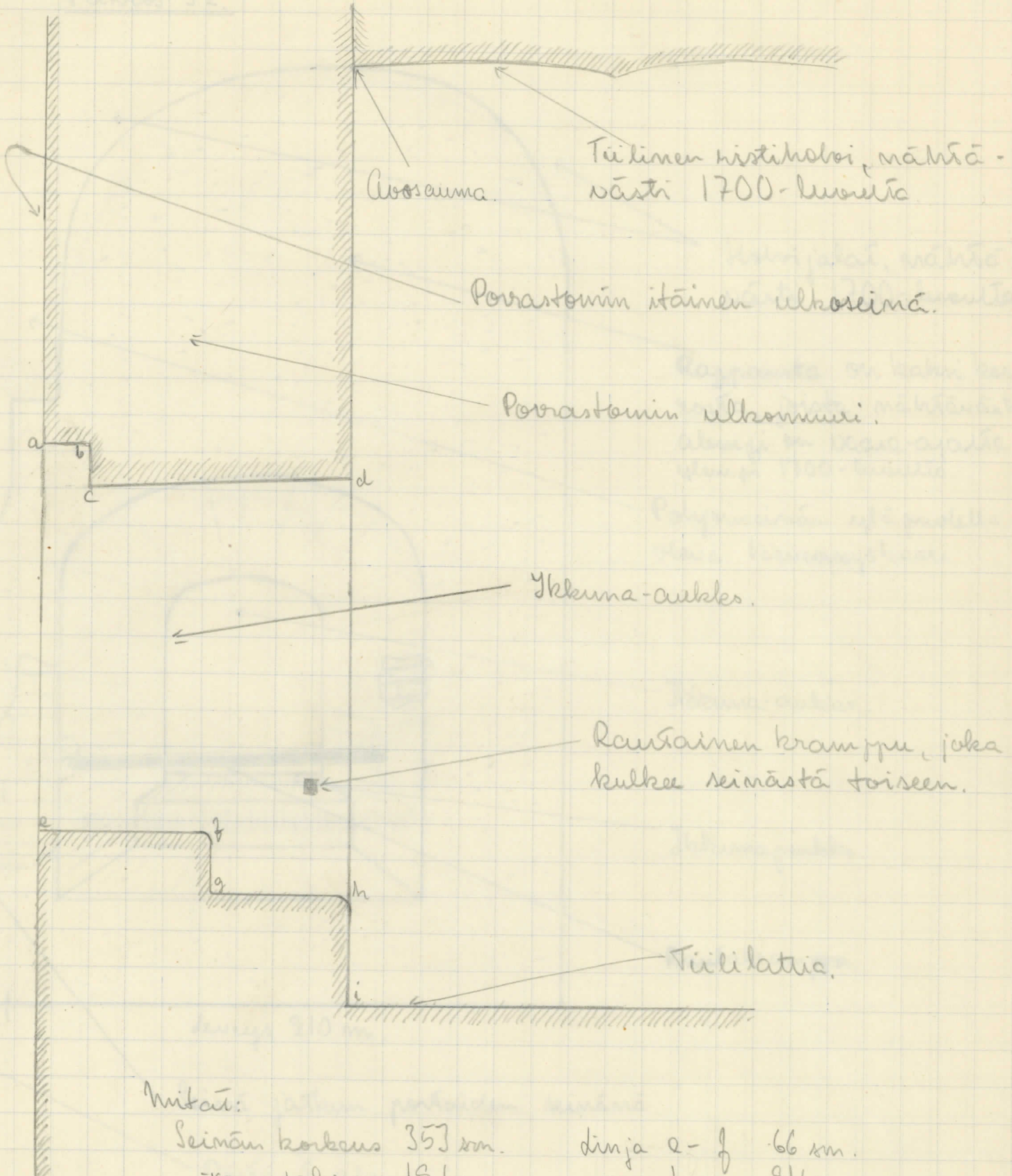

Mitat:

Seinän korkeus 353 sm.
-"- paksuus 121 sm.
Linja a-b 18 sm.
-"- a-e
-"- b-c 18 sm.
-"- c-d
-"- d-h 159 sm.

Linja e-f 66 sm.
-"- f-g 24 sm
g-h 53 sm.
h-i 49 sm.

Piirros 34. Vaakasuora leikkaus (itäseinä).

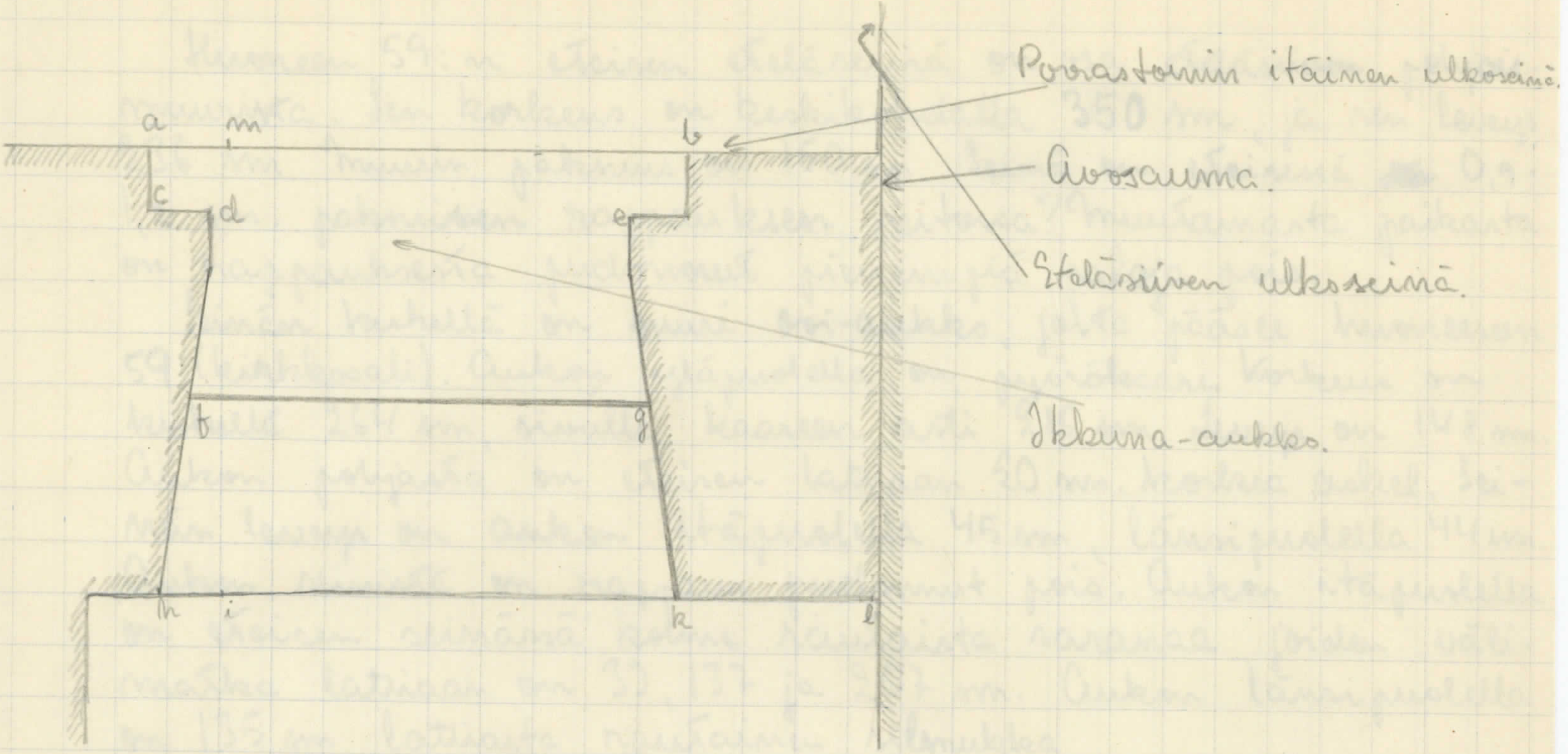

Mitat: Seinän leveys 210 sm.
-"- paksuus 121 sm.

Linja	a - b	145 sm.
	a - c	18 sm.
	c - d	18 sm.
	d - e	112 sm.
	d - f	49 sm.
	d - h	106 sm.
	d - i	104 sm.
Linja	f - g	122 sm.
-"-	g - h	54 sm.
	h - k	140 sm.
	i - m	121 sm.
	k - l	55 sm.

Näkyvissä olevien tiilien mitat:

31,5 × ? × 9	32 × ? × 8,5
31,5 × ? × 9,5	? × 16,5 × 9

Selitys (itäseinä).

Seinä, joka on osa porrastornin itämuurista, on 353 sm. korkea 210 sm. leveä lattian kohdalla ja 121 sm. paksu. Sen yläosa päättyy pyöröikaarisesti, sillä nurkissa on katossa olevan ristiholvin jalat. Seinän pohjoisnurkasta nousee pohjoisseinän kevennyskaari. Seinä on paksun rappauksen peitossa, ainoastaan pari paikassa on tiilimuurausta näkyvissä. Pohjoispuolelle seinä jatkuu portaiden seinänä. Eteläpuolelle se liittyy ilman varsinaista liitosta eteläseinään, joka on eteläsiiven entinen ulkomuuri.

Keskellä seinää on ikkuna-aukko, jonka mitat seuraavät piirroksista 33 (sivulla 34) ja 34 (sivulla 35). Ikkuna-aukon eteläseinästä tulee 50 sm:n korkeudella ja 24 sm:n välimatkalla huoneen seinästä 4×4 sm rautainen kramppu, joka kulkee pohjoisseinään, mihin se 8 sm huoneen seinästä menee sisään, jatkaen sitten pitkin portaiden seinää porrastorniin pohjoismuuriin.

Seinässä oleva rappaus sisältää kaksi kerrosta, joista alemmainen on ohuempi.

Pohjoisseinä. (Katso myöskin sivu 56).

Piirros 35.

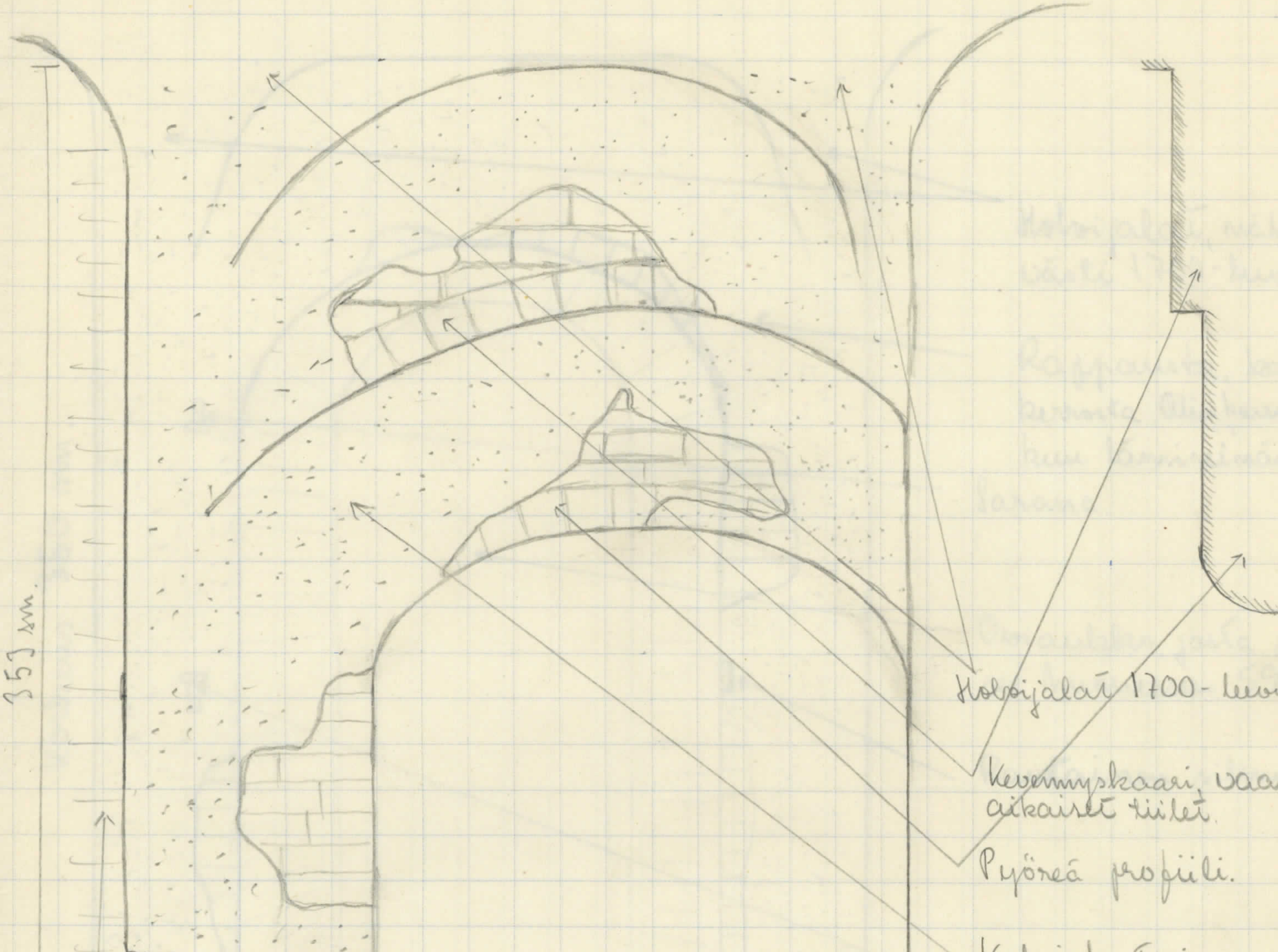

Holvijalat 1700-luvulta.

Kevennyskaari, vaasa-aikaiset tiilet.

Pyöreä profiili.

Kaksinkertainen rappaus. Alempi kerros vaasa-ajalta, ylempi 1700-luvulta?

Aukko, josta pääsee portaita myöten alas.

Länsiseinä liittyy pohjoisseinään ilman liitosta, ja pohjoisseinä jatkuu sentähden länsiseinän alle.

Piirros 36. Pystysuora leikkaus (pohjoisseinä).

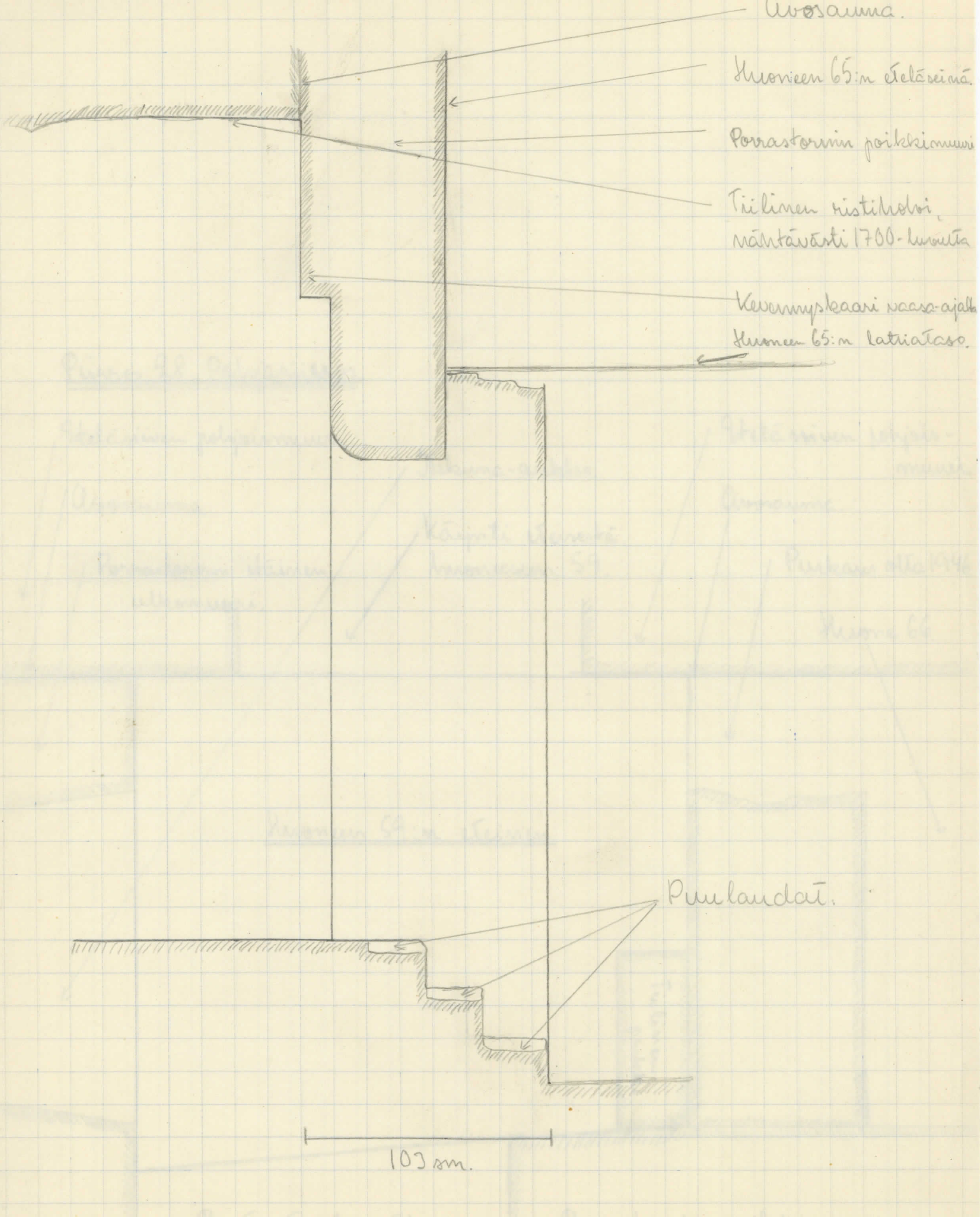

Piirros 37. Vaakasuora leikkaus (pohjoisseinä).

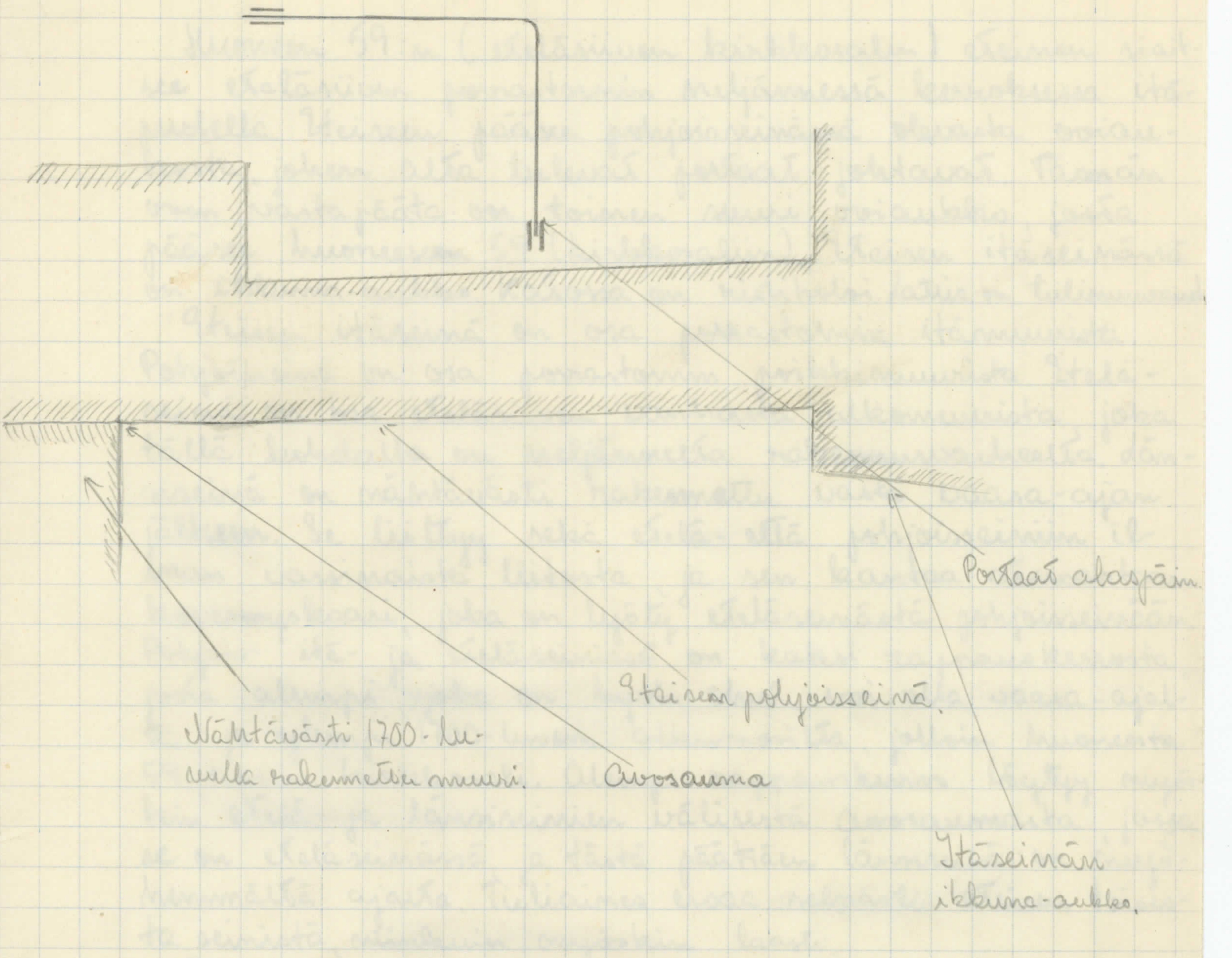

Seinän tiilimitat:

31,5 × 16 × 9
32 × 15 × 9
32,5 × ? × 9,5
33 × ? × 8,5
33,5 × 16 × 8,5

33,5 × ? × 9
34 × ? × 9 (kaksi)
34 × ? × 9,5
? × 16 × 10
? × 16,5 × 9

Selitys. (pohjoisseinä).

Eteisen pohjoisseinä on osa porrastornin poikkimuurista. Sen leveys on 240 sm. ja korkeus 353 sm. Muurin paksuus on lattian kohdalla 91 sm 211 sm lattiasta ylöspäin 48 sm. Tämä johtuu siitä että seinän toisella puolella on 211 sm:n korkeudella eteisen lattiasta laskettuna huoneen 65:n lattiataso, josta muuri jatkuu ylöspäin 43 sm. kapeampana.

Seinän yläosa muodostaa pyörönmuotoisen kaaren, sillä ylänurkissa on katossa olevan ristiholvin kaksi holvijalkaa. Holvi on nähtävästi rakennettu 1700-luvun alkuvuosina, ja sentähden on holvijalkojen kiinnekohtia varten tehty puhkauksia seinän ylänurkkiin.

Seinässä on kaksi rappauskerrosta, joista toinen, alimmainen, on ohuempi ja nähtävästi Vaasa-ajalta, ja toinen paksumpi ja luultavasti 1700-luvun alkuvuosilta. Muutamasta paikasta on rappaus pudonnut pois.

Seinän itäosassa on oviaukko, josta pääsee portaita myöten alaspäin. Aukon yläpuoli on segmenttimuotoinen, ja sen reunan profiili eteiseen päin pyöreä. Aukon korkeus on keskikohdalla 202 sm, sivuilla 170 sm. Sen leveys on 165 sm.

76 sm. aukon yläpuolella on tiilinen kevennyskaari, jossa on vaasa-aikaiset tiilet. Länsinurkassa kaari ulkonee seinästä 0 sm, itänurkassa 16 sm.

Länsiseinä.

Piirros 38.

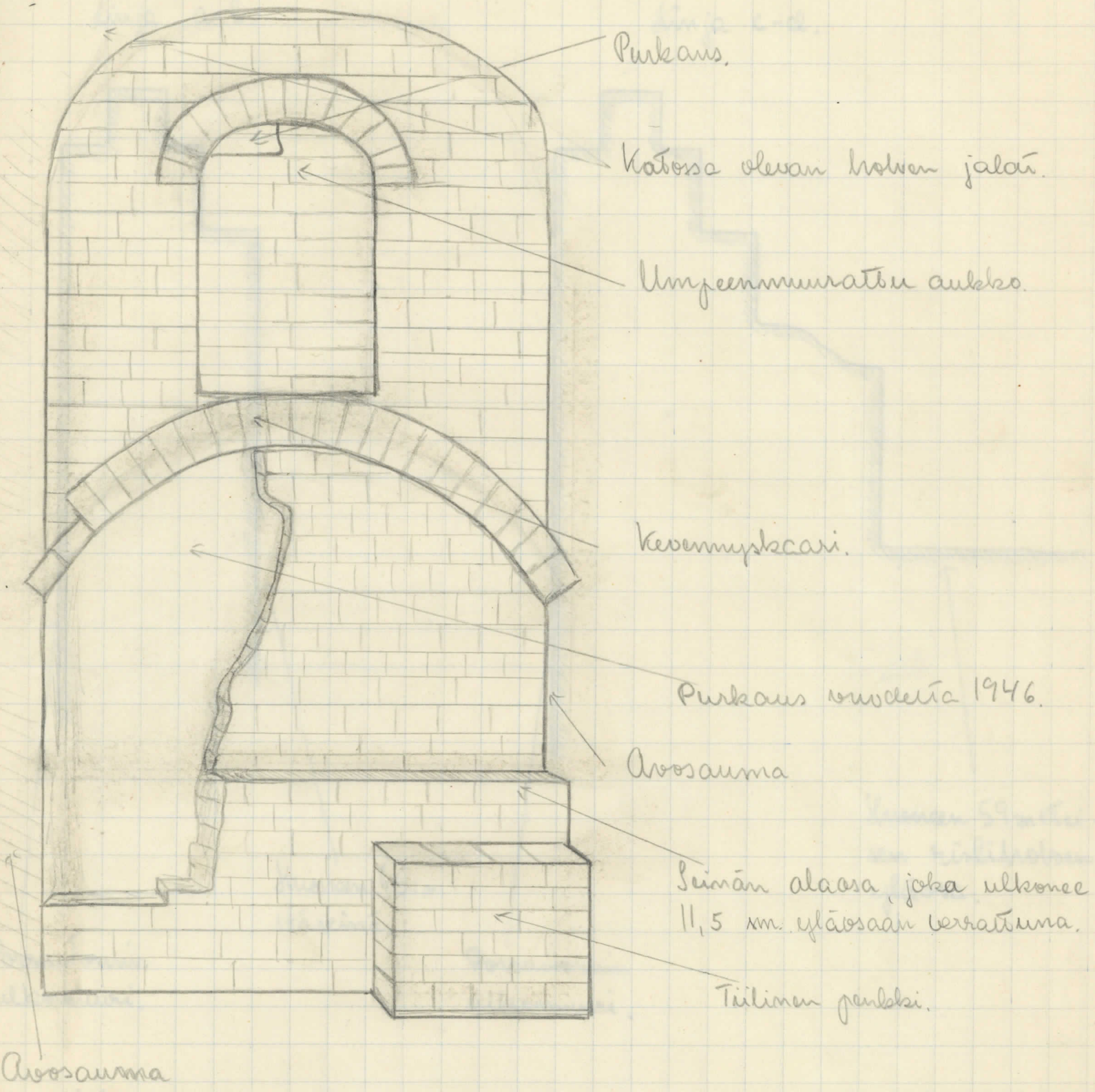

Leikkaukset ja tiilimitat sivuilla 24 ja 25.

Selitys. (länsiseinä)

Eteisen länsiseinä on rakennettu porrastornin poikkimuurin ja eteläsiiven ulkomuurin väliin niin, ettei kummallakaan puolella ole varsinaista liitosta. Ainoana kantajana toimii kevennyskaari, joka on lyöty poikkimuurista eteläsiiven entiseen ulkomuuriin 146 sm:n korkeudelle lattiasta. Kaaren korkeus on keskikohdalla 202 sm. Eteläseinässä on kaksinkertainen rappaus, josta alimmainen kerros, nähtävästi vaasa-aikainen, jatkuu etelä- ja länsiseinien väliseen avosaumaan. Tästä päättäen olisi länsiseinä rakennettu vaasa-ajan jälkeen. Muuraaminen on tapahtunut tätä eteistä silmällä pitäen, sillä toisella puolella huoneessa 66 on seinä kovin huolimattoman näköinen. Laastia on siinä saumojen ulkopuolella suurissa möhkelissä. Tässä seinässä ei ole samanlaista laastia kuin eteisen toisissa seinissä: väri on valkoisempi, luultavasti johtuen siitä, että siinä on enemmän kalkkia, sekä siitä, että laastiin käytetty santa on hienompaa laatua. Muutamassa paikassa on renessanssilimityksen alkua. Tiilimitat ovat sivulla 35.

Seinän korkeus on 360 sm. keskellä. Leveys on 186 sm. Paksuus on lattian kohdalla 75 sm, kevennyskaaren kohdalla 30 sm. Seinän alaosassa on 11,5 sm. yläosaan verrattuna muurista ulkoneva osa, jonka korkeus on 80 sm. Se kulkee pitkin koko seinää. Seinän pohjoisnurkassa on tiilinen penkki, jonka korkeus 56 sm, pituus 76 sm. ja leveys 30 sm.

Kevennyskaaren alla on puhkaus vuodelta 1946.

Kevennyskaaren yläpuolella on umpeenmuurattu aukko, jonka yläpuolella on segmenttikaari. Sen korkeus on 103 sm. keskellä, 85 sm. sivuilla ja sen leveys 64 sm. Sen yläosassa on pieni puhkaus.

Seinän yläreuna on segmenttikaarimuotoinen, sillä ylänurkissa on katossa olevan ristiholvin jalat.

Ristiholvi. Piirros 39.

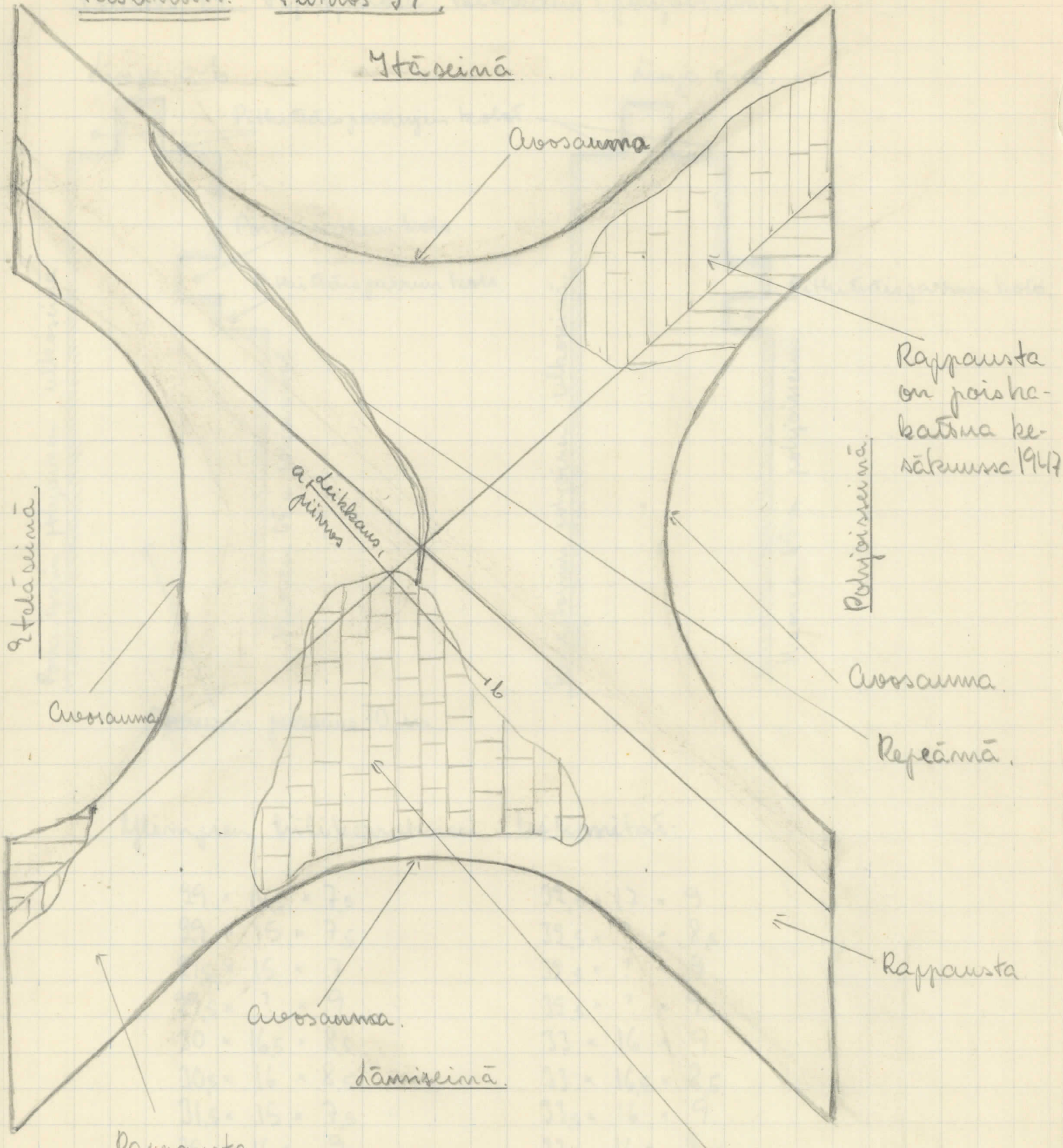

Poispudonneen rappauksen alla oleva tiilikatto on tasainen, ja ruoteet ovat muovailtut ainoastaan rappaukseen. Rappauksen paksuus on ruoteen kohdalla 8 sm.

Piirros 40. Leikkaus linjasta a-b, piirroksessa 39.

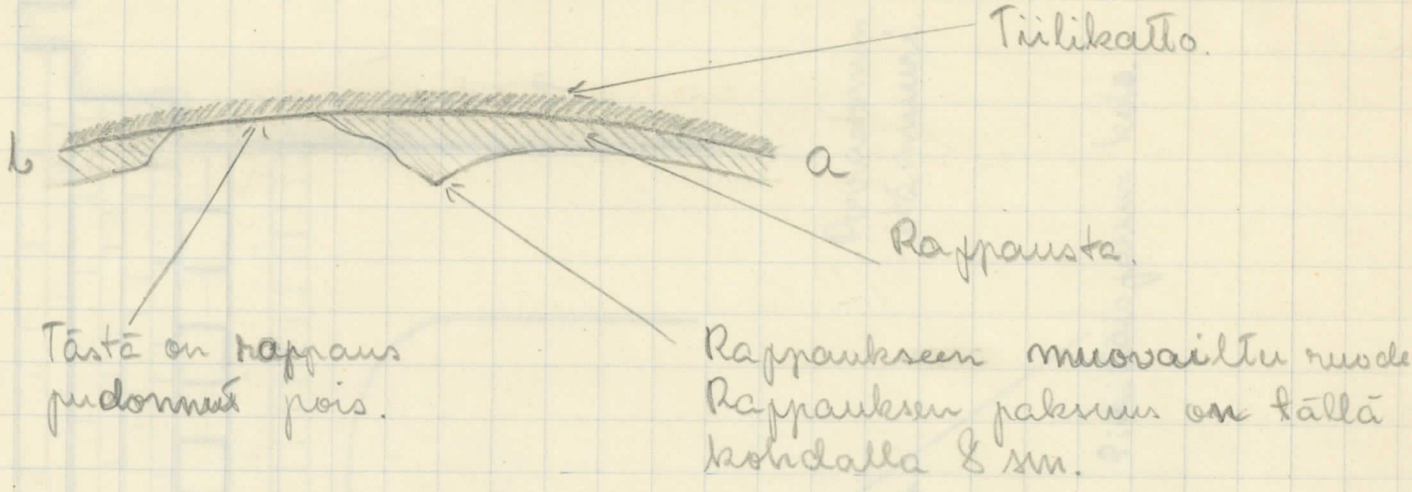

Selitys (Ristiholvi).

Eteisen katto on katettu ristiholvella, jonka jalkoja varten on holvea rakennettaessa tehty purkauksia eteisen pohjois- ja eteläseiniin. Tästä päättäen olisi holvi seiniä nuorempi. Holven ja seinien välissä on sitä paitsi joka puolella avosaumat. Holvijaloissa on säännöllinen ristiholvimuuraus, mutta keskellä on rappauksen alla olevan tiilikaton pinta tasainen, ja ruoteet on siinä muovailtu rappaukseen, jonka paksuus tällä kohdalla on 8 sm. Rappaus on muutamasta paikasta pudonnut pois. Katossa olevaa laastia näyttää samanlaiselta kuin eteisen länsiseinän laastia. Tiiliaines on myöskin sama. Länsiseinän ja ristiholven muista seinistä eroavista yksityiskohdista päättäen, olisi seinä ja holvi rakennettu vasta Vaasa-ajan jälkeen, ehkä 1700-luvun alkuvuosina, jolloin huoneesta 59 tehtiin kirkkosali.

Tiilimitat:

28 × ? × 7,5	30 × ? × 8,5	? × 14 × 8	(kaksi)
28 × ? × 8	? × 13,5 × 7	? × 14,5 × 7,5	
28,5 × ? × 7,5	? × 14 × 6,5	? × 14,5 × 8	
28,5 × ? × 8	? × 14 × 7,5	? × 15 × 8	

PORRASTORNIN ULLAKKOTASO.

Länsimuuri. Piirros 41.

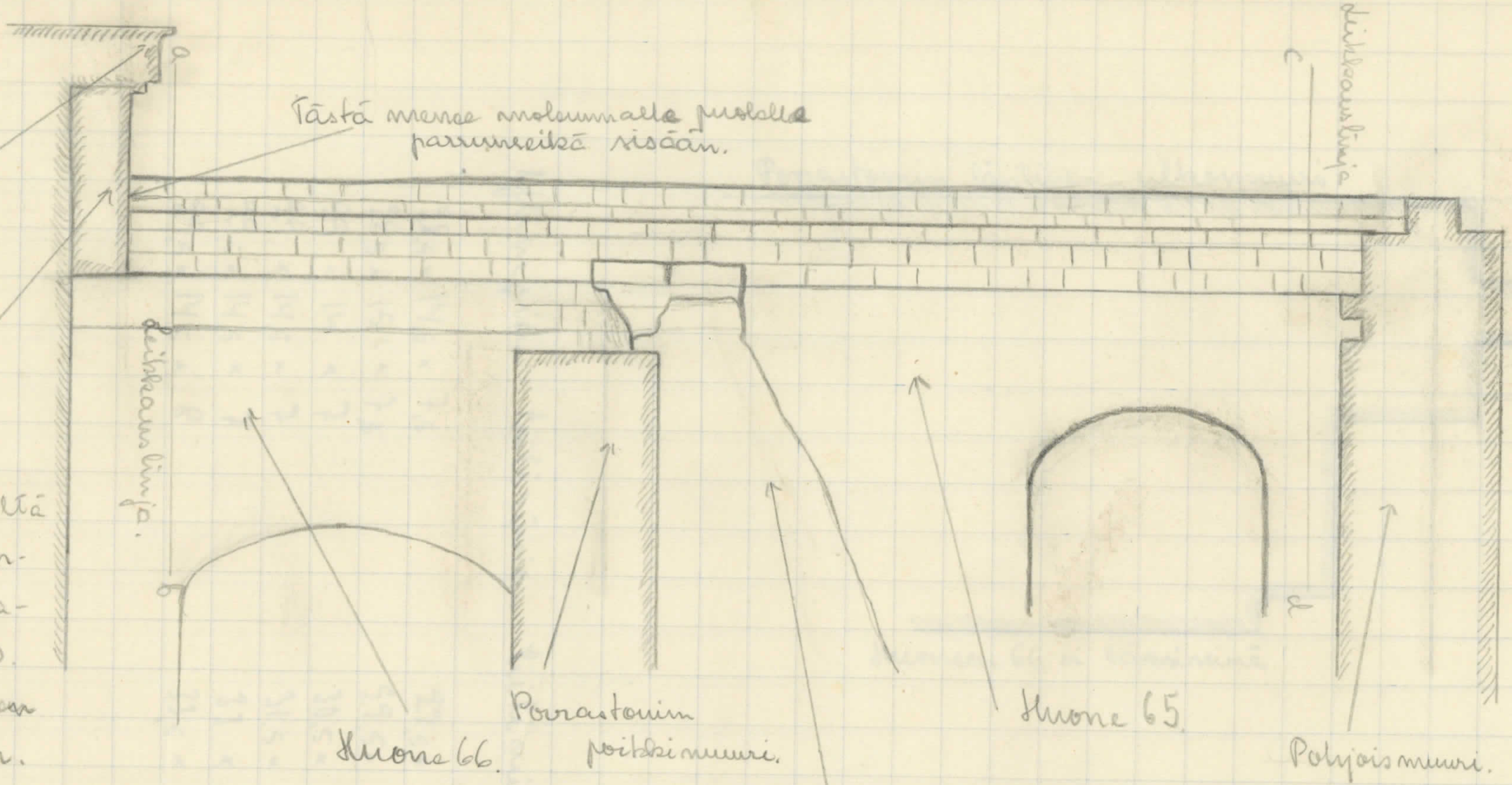

Tästä menee molemmalla puolella parrunreikä sisään.

Eteläsiivun kattolista.

Reveteeraus myöhemmältä ajalta. Mahdollisesti rakennettu v. 1614 sattuneen palon jälkeen. Renesanssimuurausta.

Länsimuurin pituus on 591 sm.

Piirros 42. Pystysuora leikkaus.

Linja a-b.

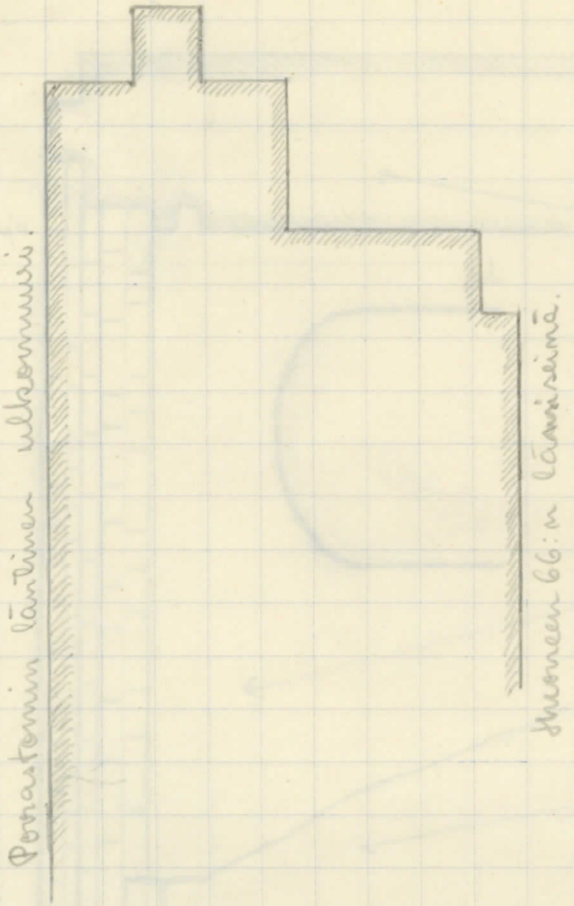

Linja c-d.

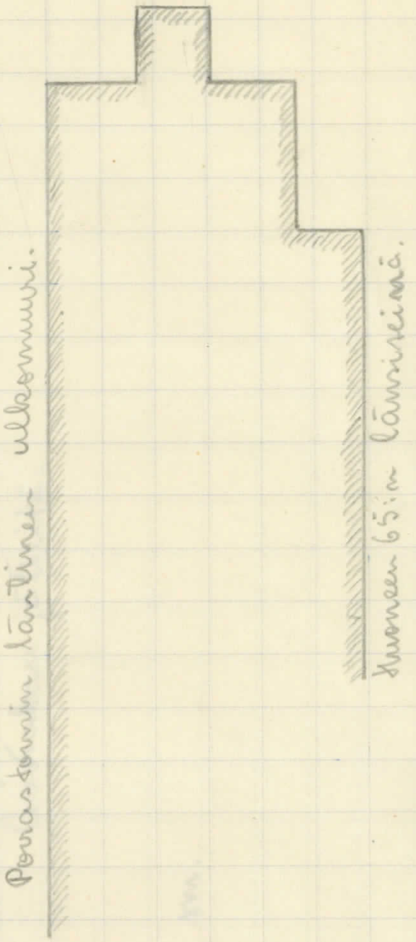

Ylimpien tiilirivien tiilimitat:

28,5 × 14,5 × 7,5
28,5 × 15 × 7,5
29 × 14 × 7
29 × 14,5 × 7
29,5 × 14,5 × 7
29,5 × 14,5 × 8

29,5 × 15 × 7
29,5 × 15 × 7,5
30,5 × 15,5 × 8
31,5 × 16,5 × 8,5
33 × 16 × 8,5
33,5 × 16,5 × 8,5

Pohjoismuuri. Piirros 43.

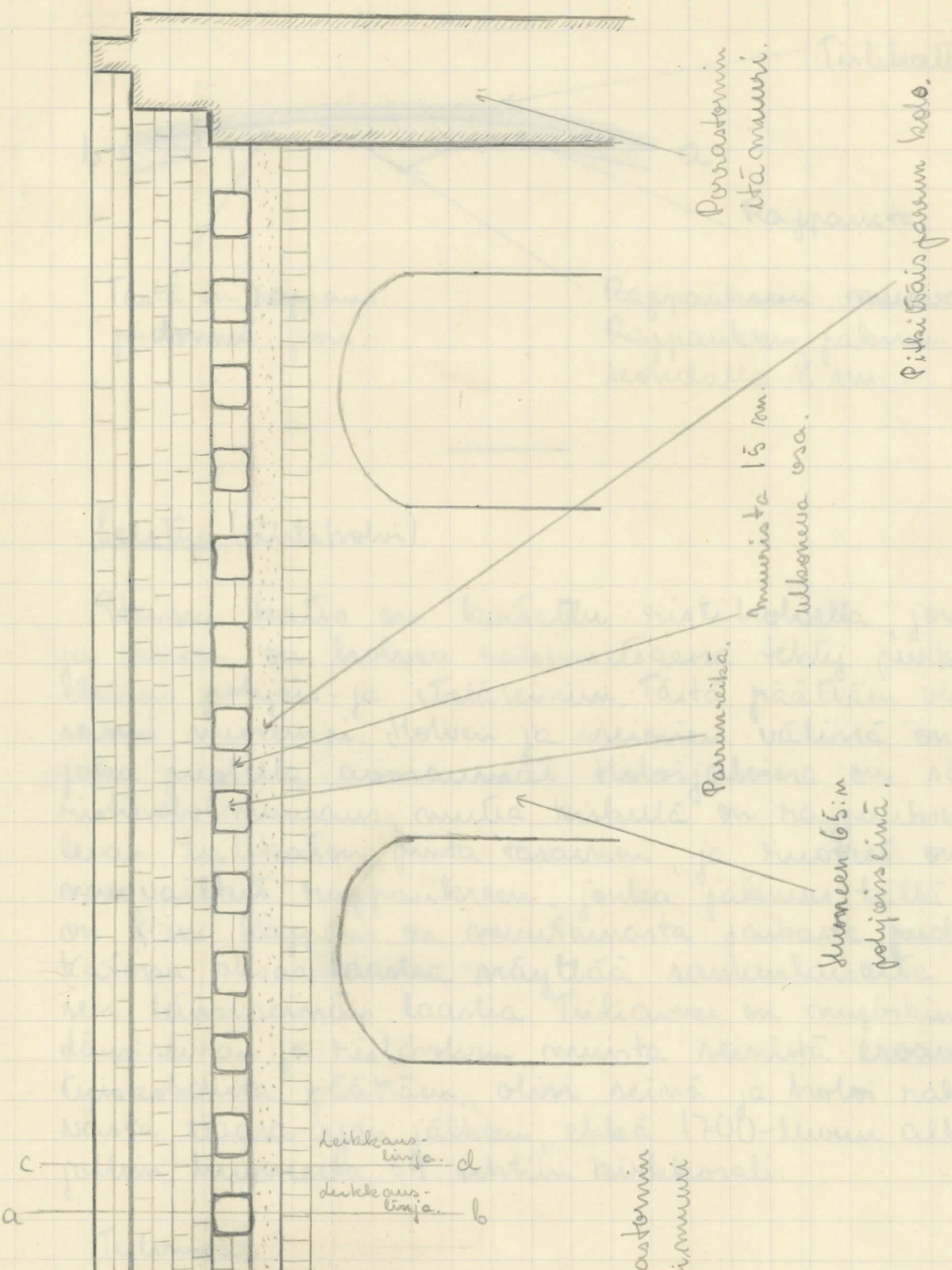

Piirros 44. Pystysuora leikkaus (pohjoisseinä).

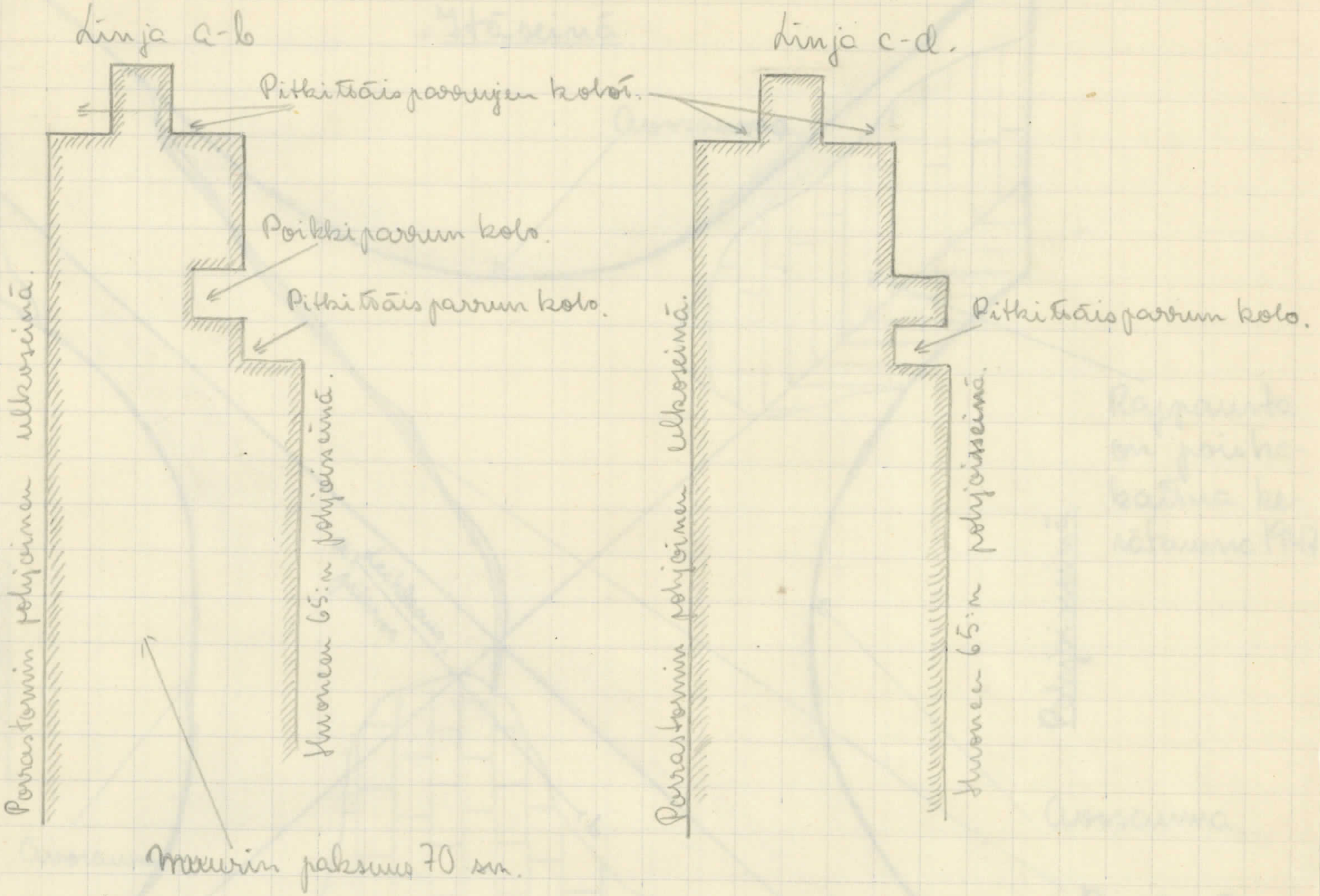

Ylimpien tiilikerroksien tiilimitat:

29 × 14,5 × 7,5
29 × 15 × 7,5
29,5 × 15 × 7
29,5 × ? × 9
30 × 16,5 × 8,5
30,5 × 16 × 8,5
31,5 × 15 × 7,5
32 × 16,5 × 9
32 × ? × 8,5

32,5 × 17 × 9
32,5 × ? × 8,5
32,5 × ? × 9
32,5 × ? × 9,5
33 × 16 × 9
33 × 16,5 × 8,5
33,5 × 16 × 9
33,5 × 16,5 × 8,5
33,5 × ? × 9
34 × ? × 17

Itämuuri.

Piirros 45.

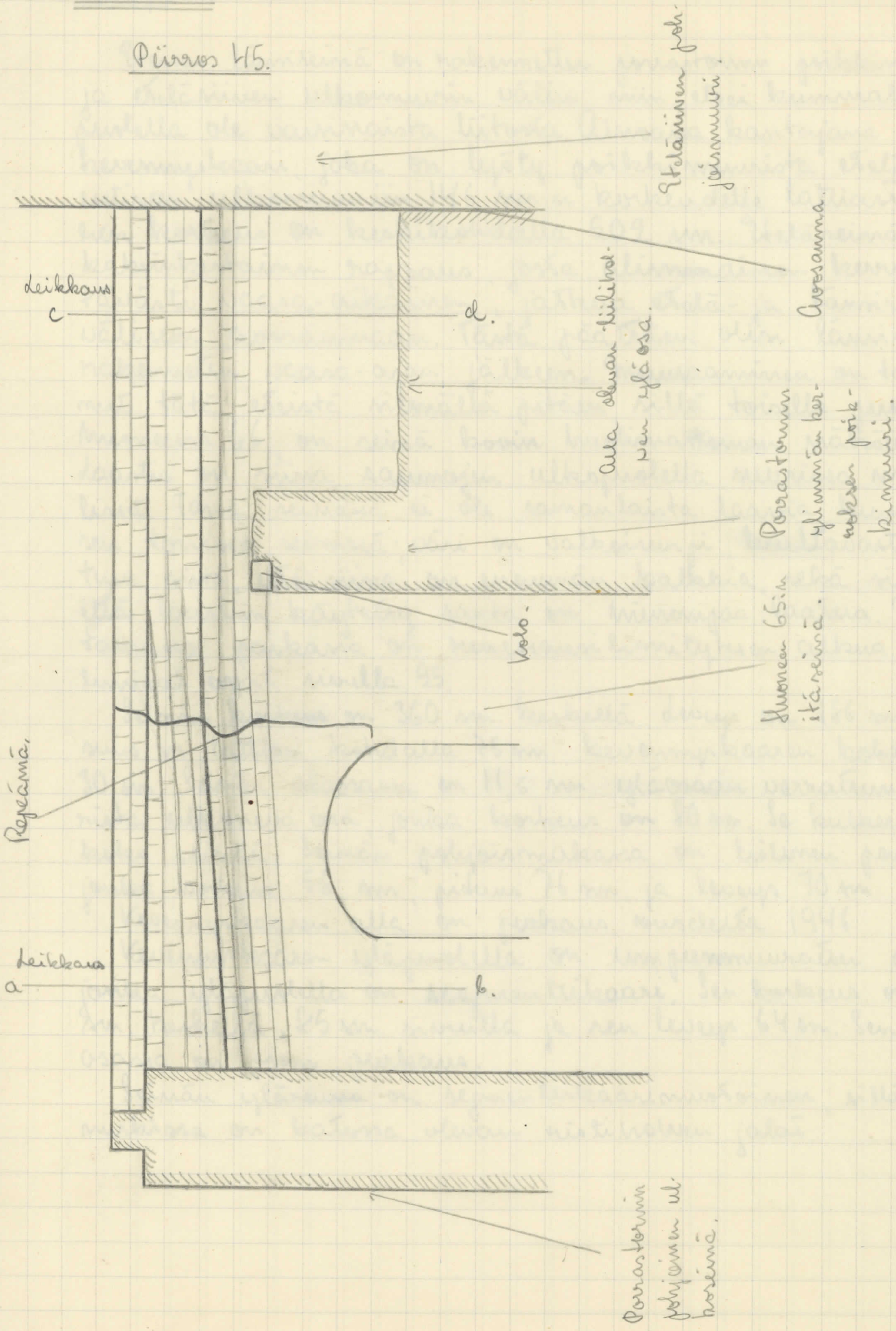

Piirros 46 Pystysuora leikkaus (itämuuri).

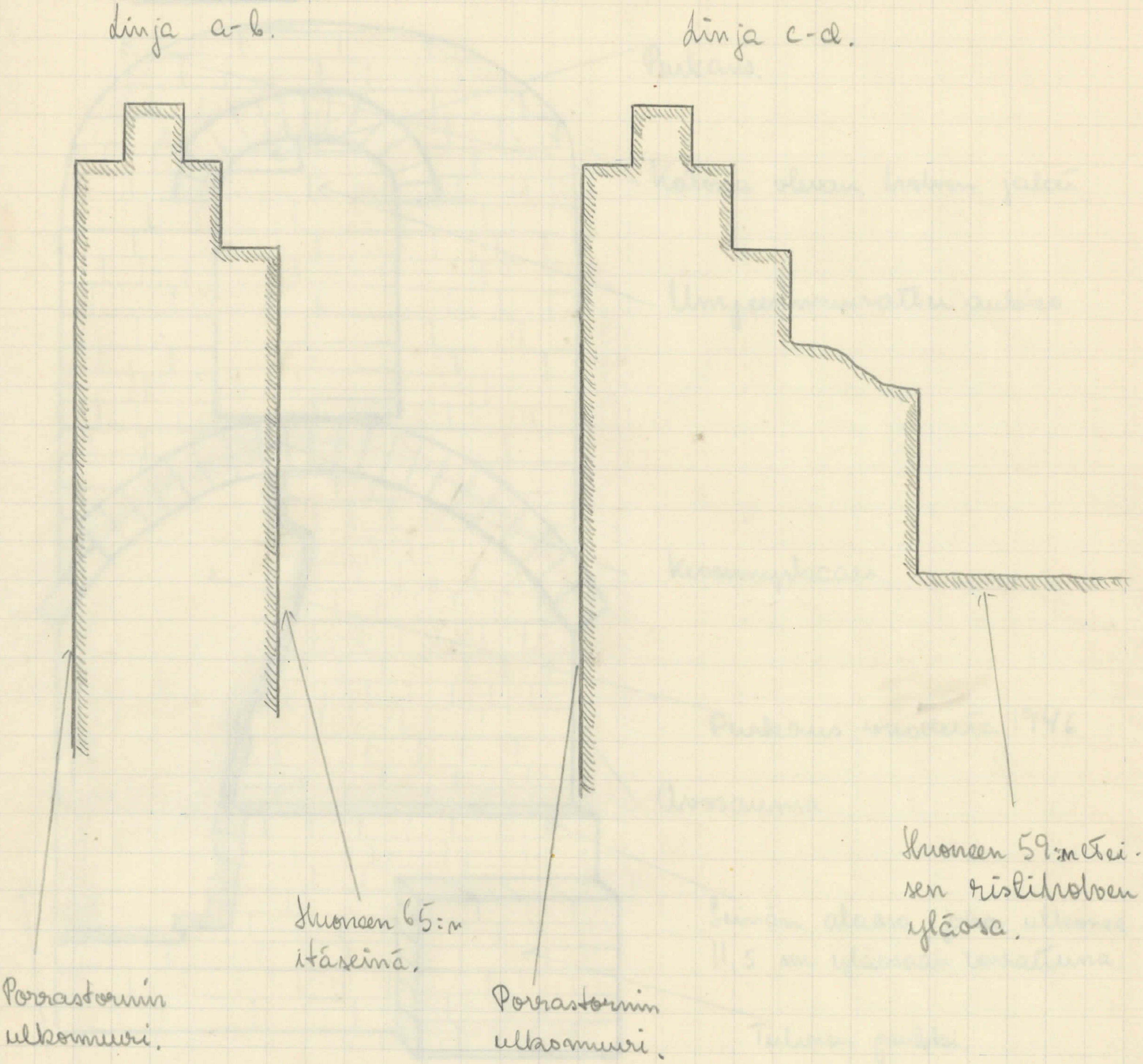

Ylimpien tiilikerroksien mitat:

29 × 14,5 × 7,5
29,5 × 14,5 × 7
29,5 × 14,5 × 8,5
29,5 × 15 × 8
30,5 × 15,5 × 8
31 × 15 × 8,5

32 × 15 × 8
32 × 15,5 × 8,5
32 × 15,5 × 9
32 × 16,5 × 8
32 × 16,5 × 9
32,5 × 14,5 × 8,5

33 × 15,5 × 9
33 × 16,5 × 9
33 × 16,5 × 9,5
33 × 17 × 9
33,5 × 16,5 × 8

Eteläseinä. Piirros 47.

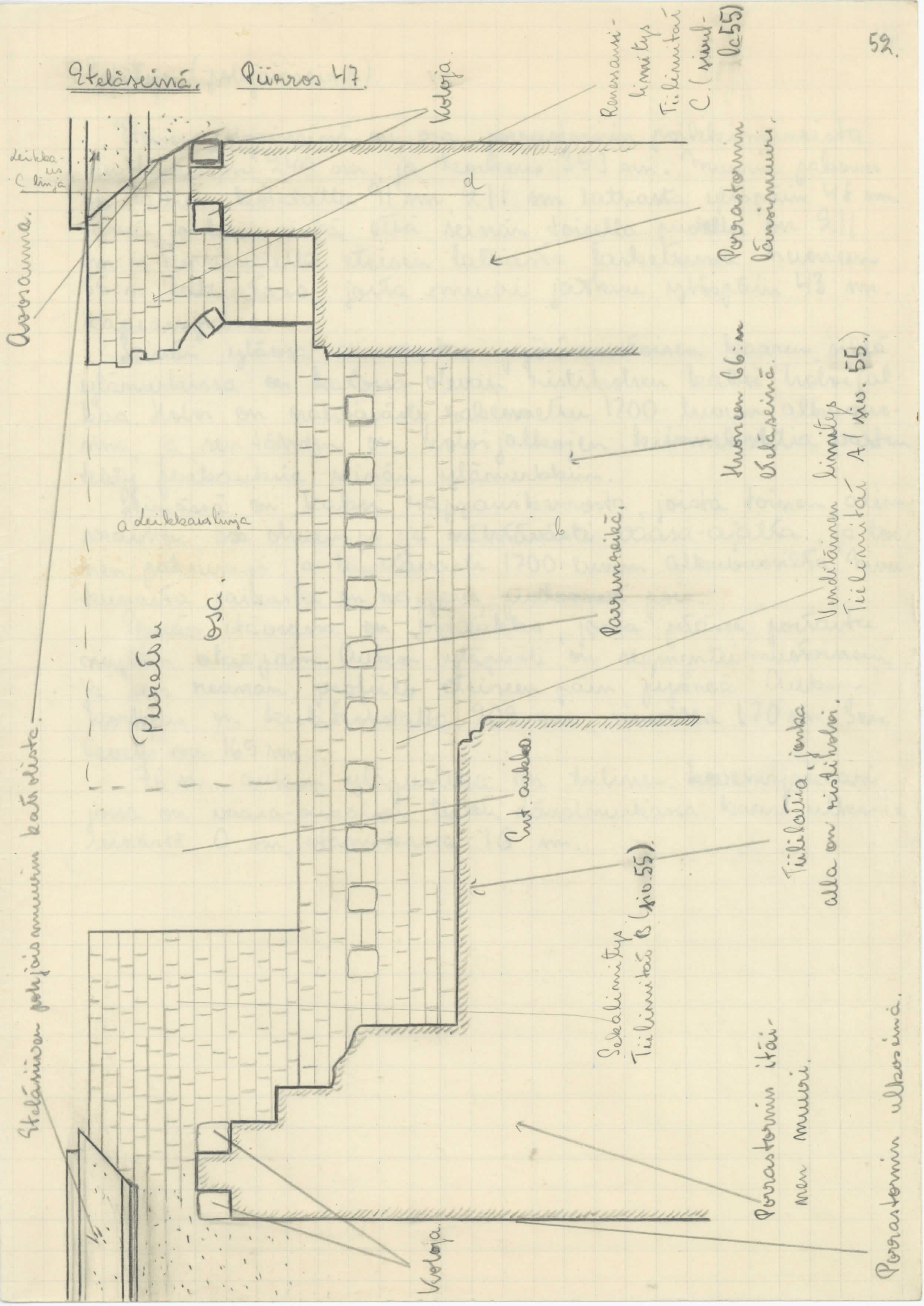

Piirros 48. Eteläisen muuriharjan pystysuora leikkaus.

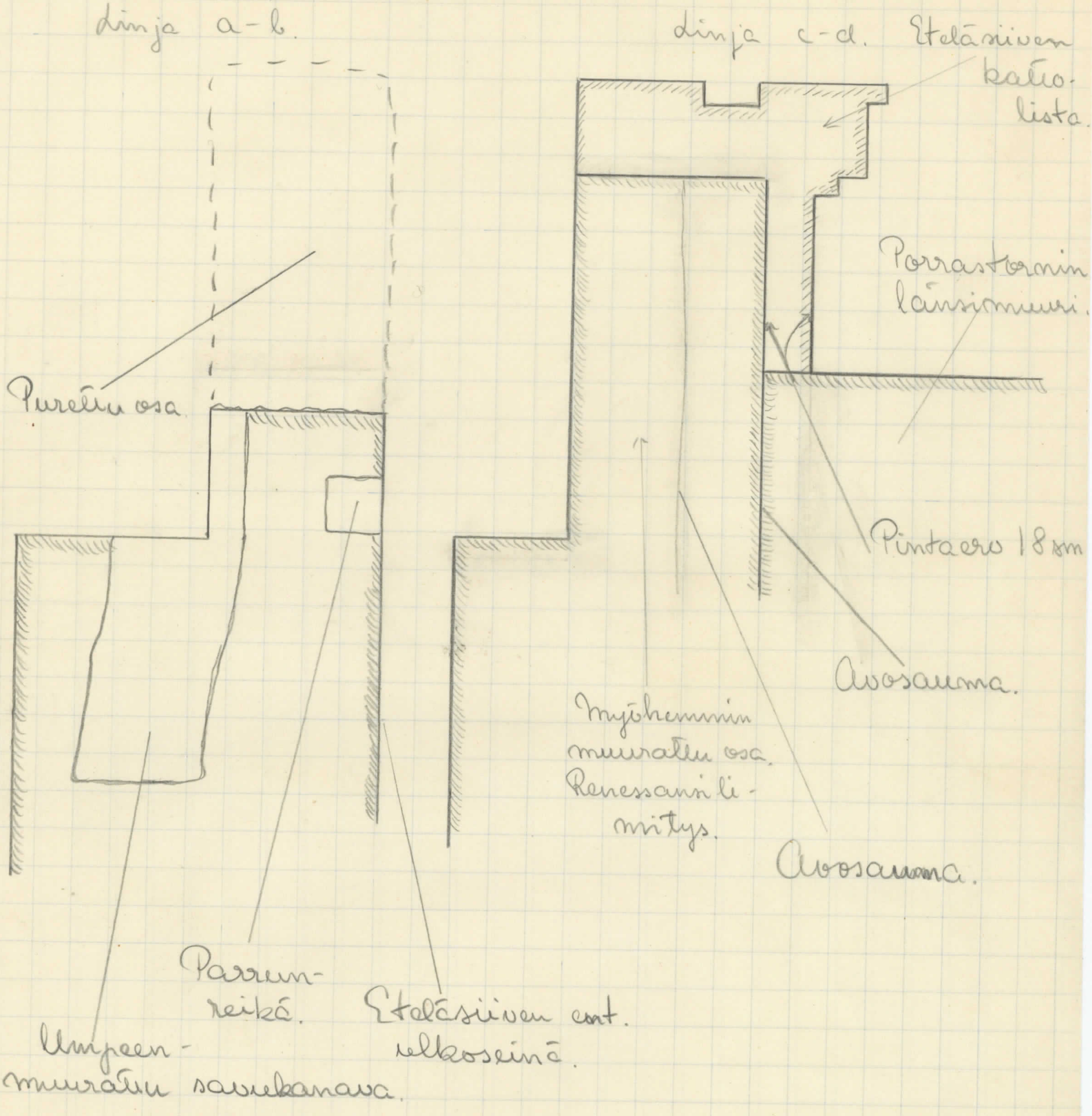

Piirros 49. Eteläisen muurihajan vaakasuora leikkaus.

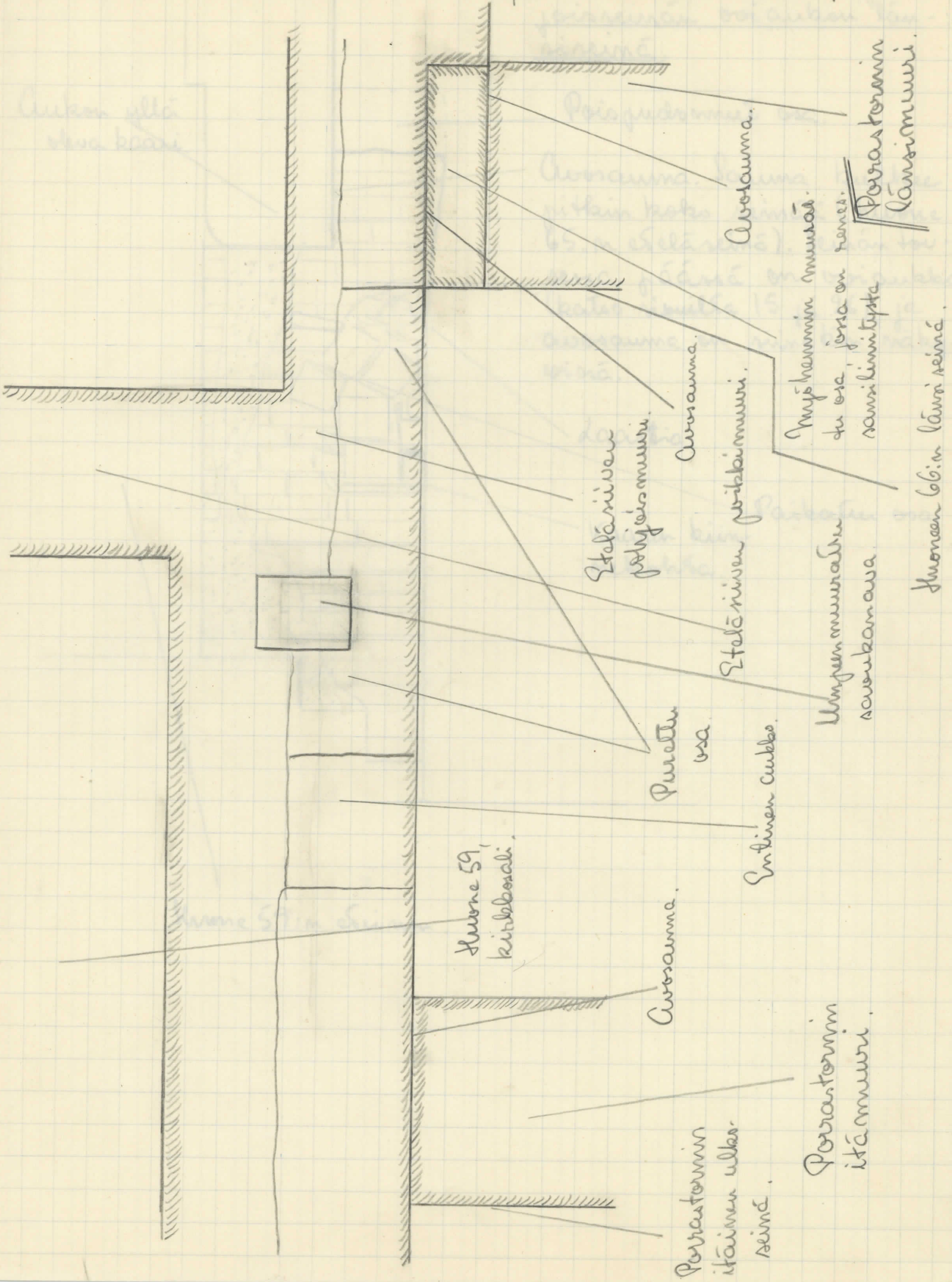

Tiilimitat:

Mitat A:

30 × ? × 8
30,5 × ? × 8
31 × ? × 7,5
31 × ? × 8,5
31 × ? × 9

32 × ? × 8 (useita)
32 × ? × 8,5
32 × ? × 9 (useita)
32,5 × ? × 7,5
32,5 × ? × 8

32,5 × ? × 8,5
? × 14,5 × 9
? × 15 × 8
? × 15 × 9 (useita)
? × 15 × 9,5

Mitat B:

27 × 15,5 × 7,5
28 × 12 × 9
29 × 15 × 7,5
29 × ? × 7,5

29 × ? × 9
29,5 × 14 × 8
30 × 15,5 × 7,5
31 × ? × 8,5

31,5 × 15 × 7
? × 13 × 9
? × 16 × 8,5

Mitat C:

28 × 15,5 × 7
29 × 15 × 7
29 × 15 × 8
29 × ? × 7,5
29 × ? × 8
29,5 × 15 × 8

29,5 × ? × 8
30 × 15 × 8
30 × ? × 8
30 × ? × 8,5 (useita).
32 × 14 × 8
? × 14,5 × 7

? × 15 × 7,5
? × 15 × 8
? × 15,5 × 7,5 (useita)
? × 15,5 × 8 — " —

Huoneen 59:n eteisen pohjoisseinä. Lisäys: Seinän toinen puoli

Piirros 50

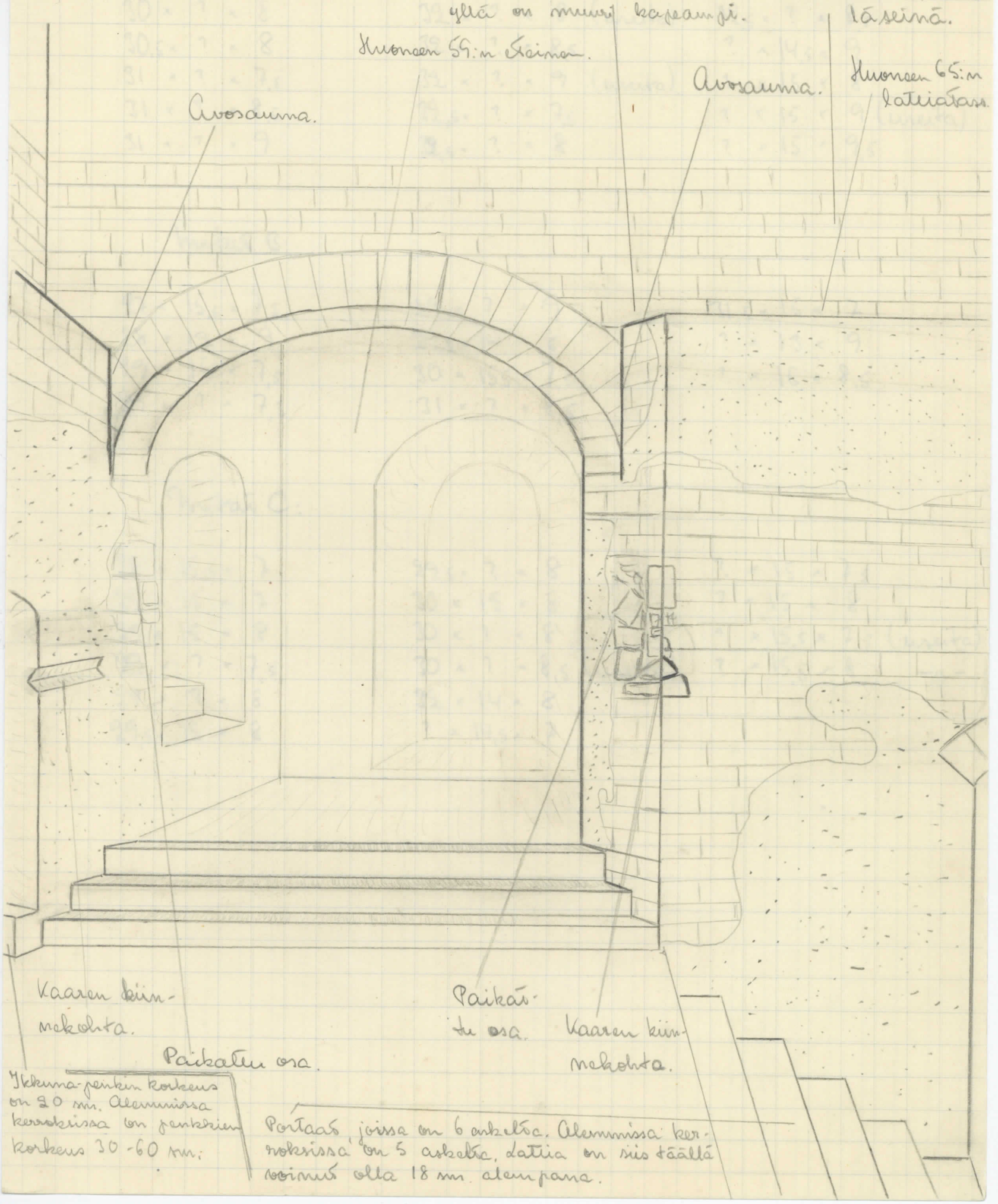

Ikkuna-penkin korkeus on 20 sm. Alemmissa kerroksissa on penkkien korkeus 30-60 sm.

Portaat, joissa on 6 askelta. Alemmissa kerroksissa on 5 askelta, Lattia on siis täällä voinut olla 18 sm alempana.

Piirros 51. Huone 59:n pohjoisseinän oviaukon länsiseinä.

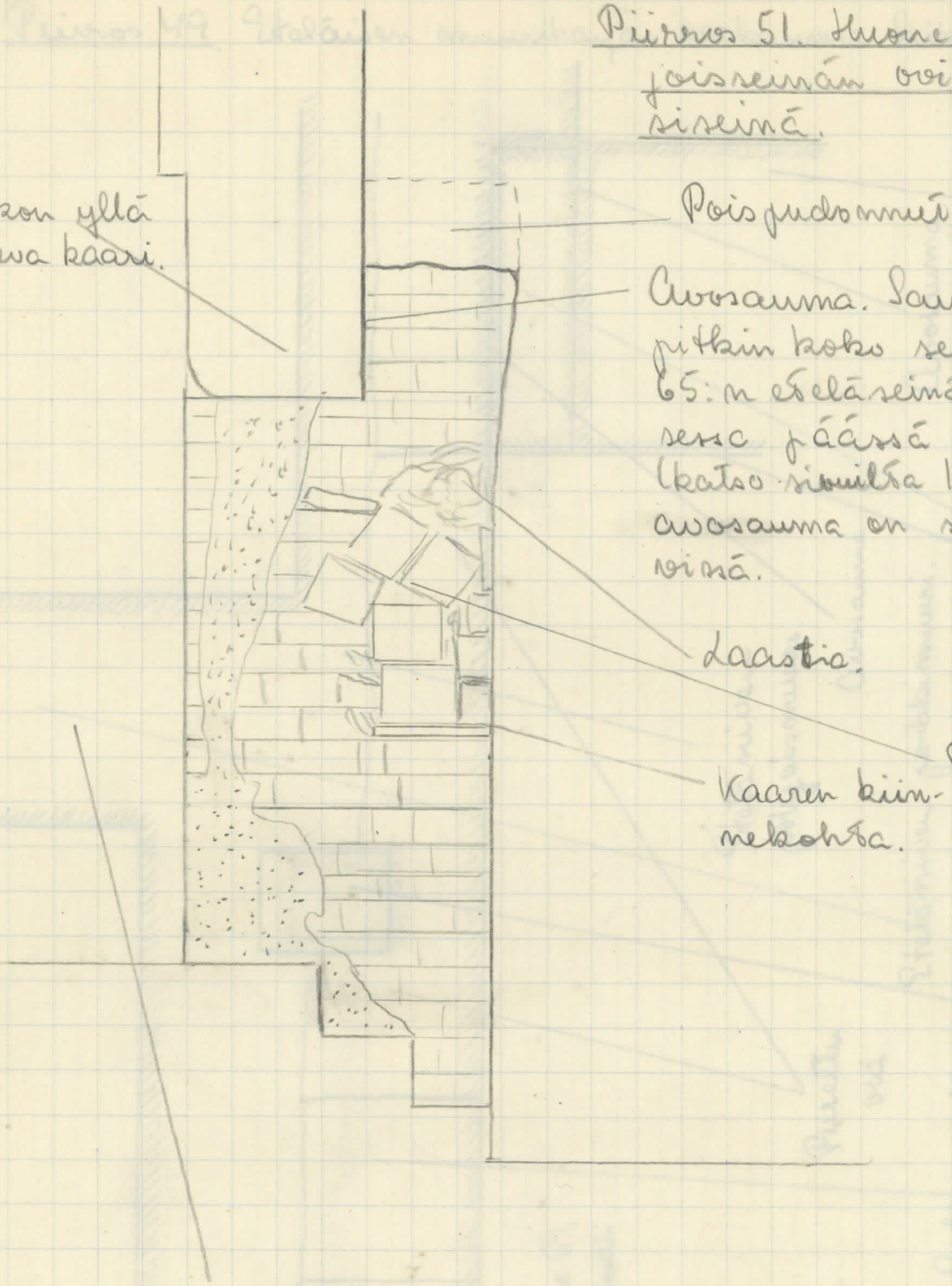

Aukon yllä oleva kaari.

Poispudonnut osa.

Avosauma. Sauma kulkee pitkin koko seinää (huone 65:n eteläseinä). Seinän toisessa päässä on oviaukko (katso sivuilta 15 ja 26) ja avosauma on siinäkin näkyvissä.

Laastia.

Paikattu osa.

Kaaren kiinnekohta.

Huone 59:n eteinen.

Huone 67.

(Läntisen tornin ylin kerros
ja ullakkotaso).

Carl Jacob Gardberg

Kesäkuussa 1947.
Kesäkuussa 1948.

Sisällys.

sivu
Pohjapiirros 1.
Pohjoismuuri 2.
Itämuuri 8.
Etelämuuri 14.
Länsimuuri 20.
Lattia 26.

Pohjapiirros.

Piirros I.

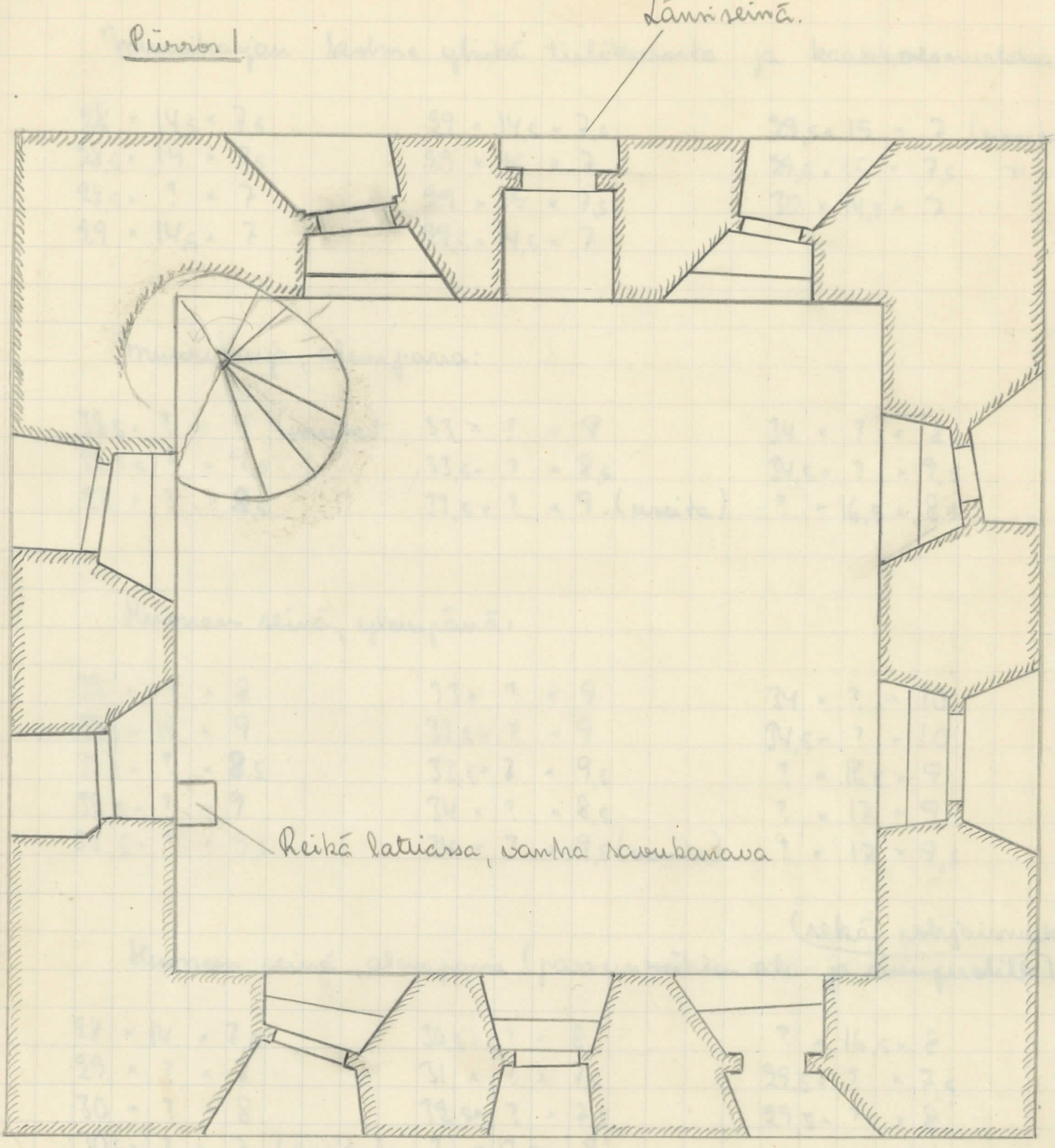

Pohjoisseinä.

Piirros 9. Pohjoisseinä ja ullakkotaso.

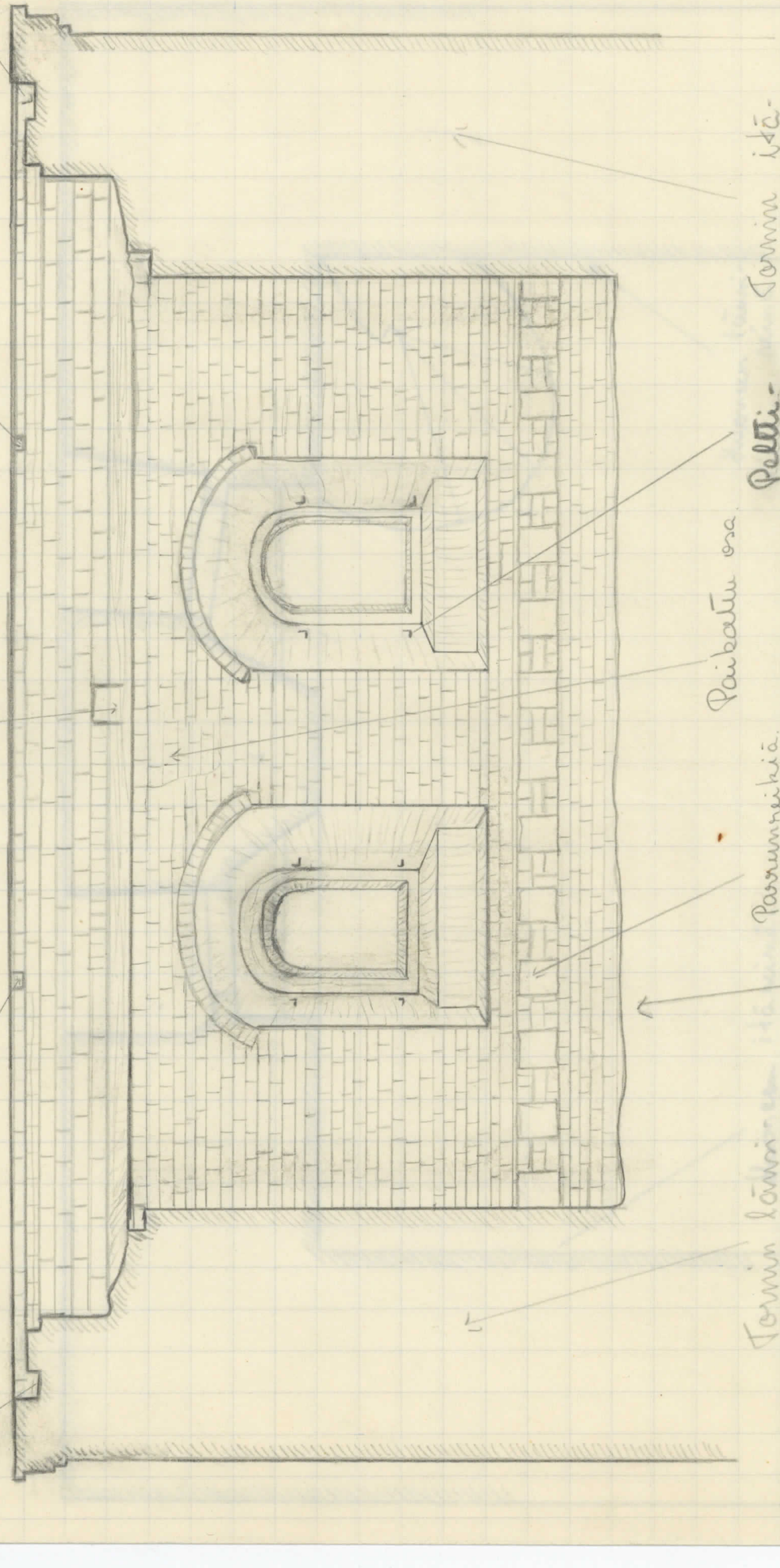

Piirros 3. Ullakkotaso. Pystysuora leikkaus keskikohdalta.

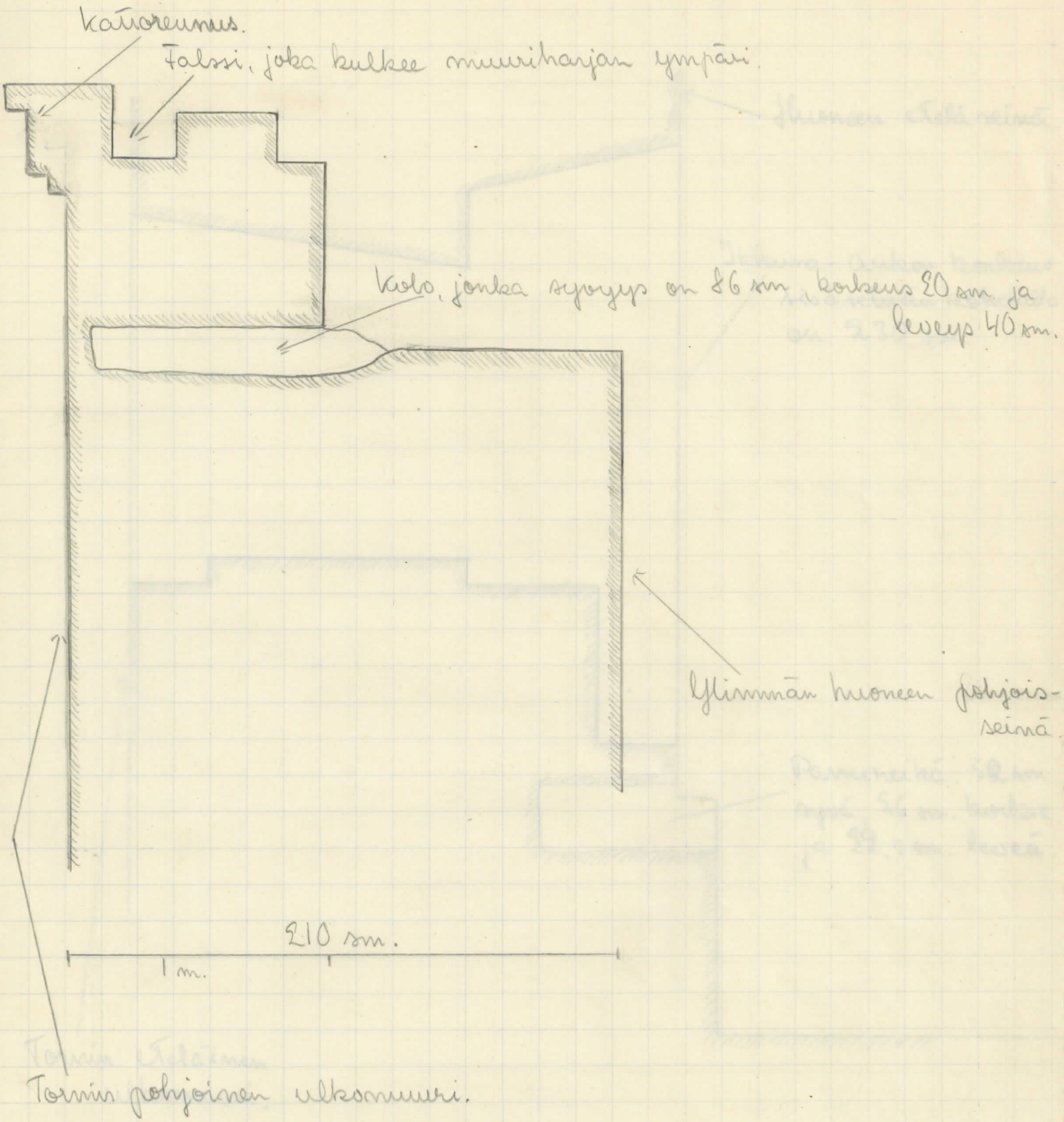

Piirros 4. Pohjoismuurin pystysuora leikkaus länsi ikkunan kohdalta.

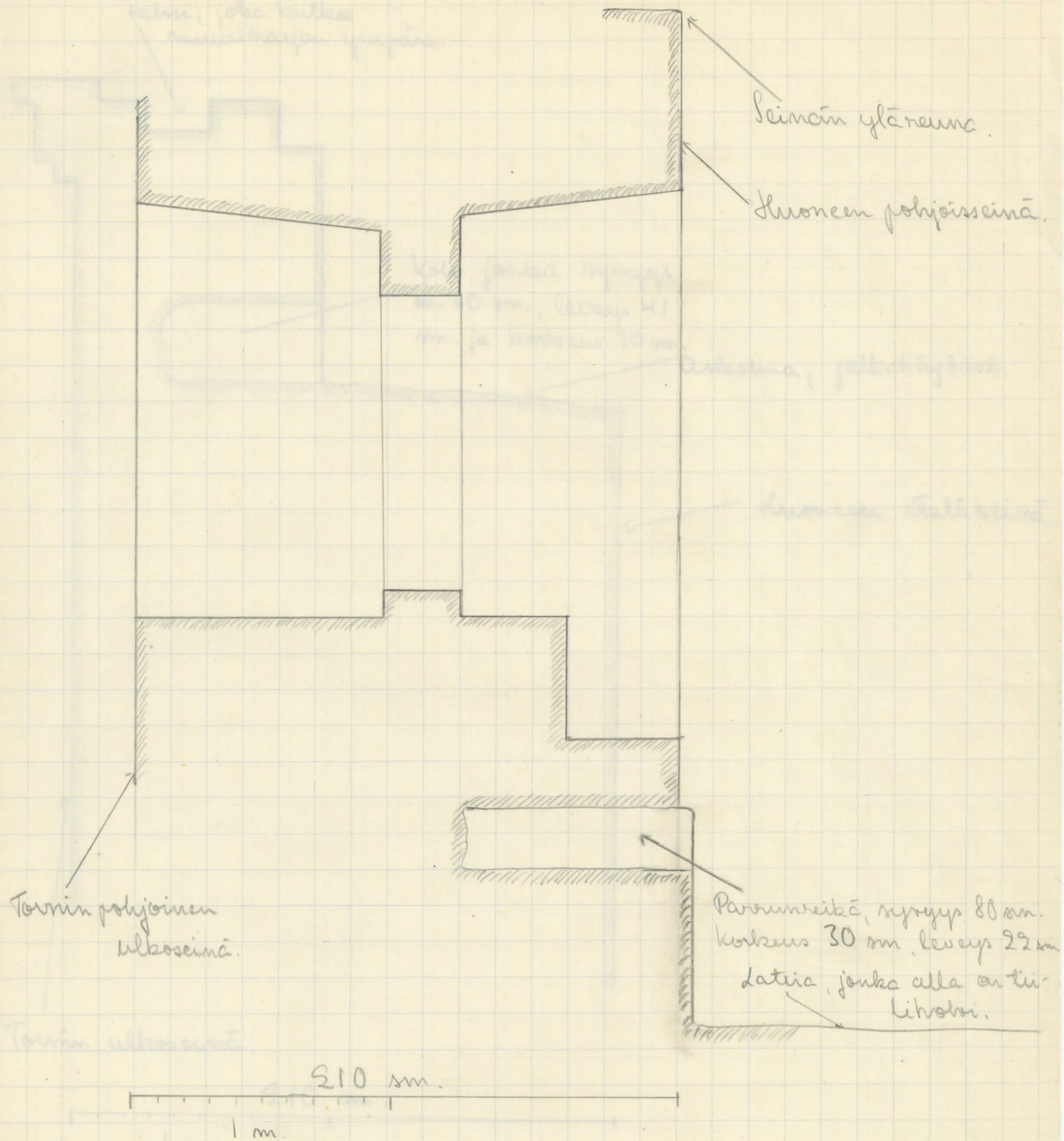

Piirros 5. Pohjoismuurin vaakasuora leikkaus.

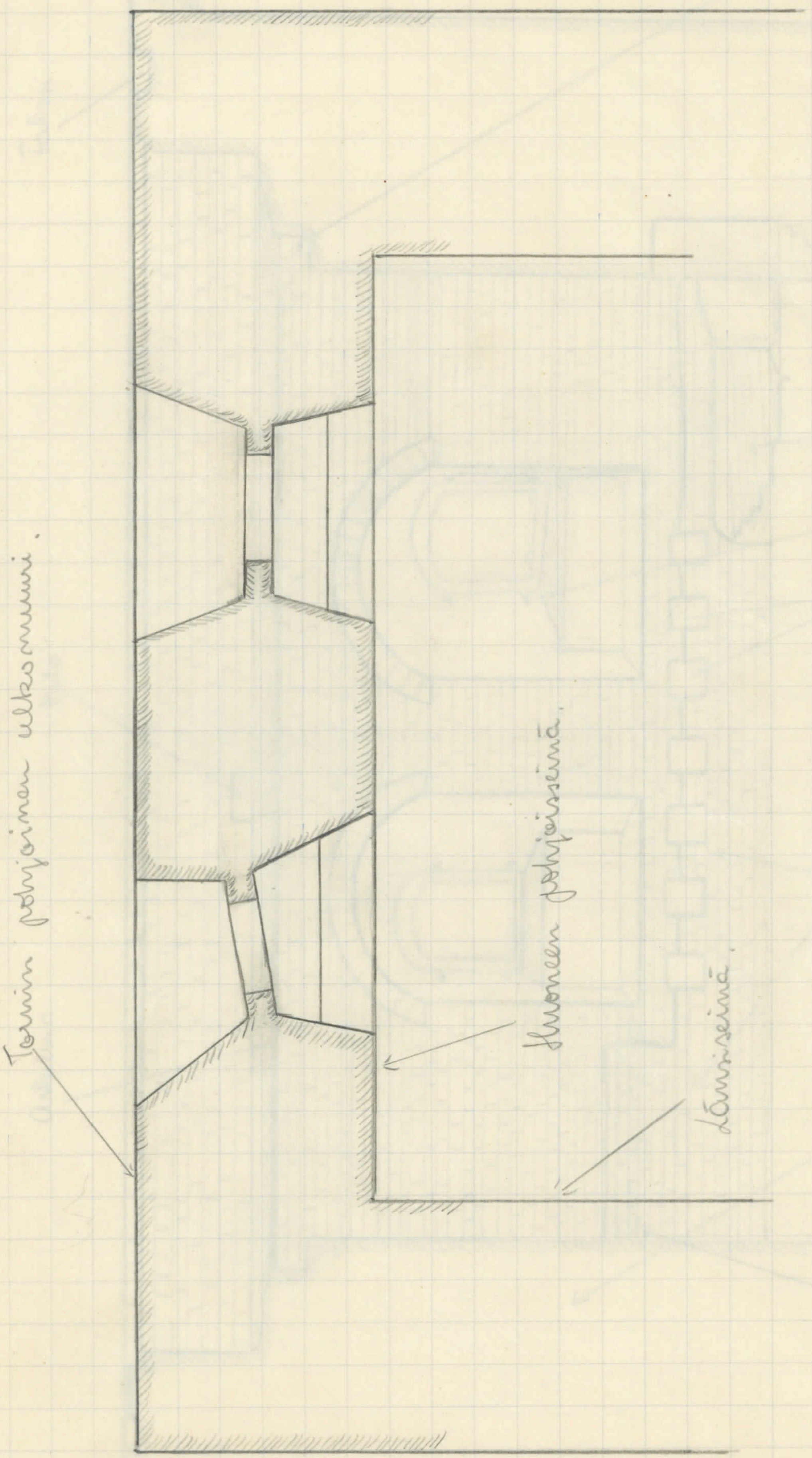

Tiilimittaa:

Muuriharjan kolme ylintä tiilikerrosta:

28,5 × 15,5 × 8
29 × 15 × 7
29 × 15 × 7,5
29 × 15 × 8
29 × 15,5 × 7 (kaksi)

29 × 15,5 × 8
29,5 × 14 × 7
29,5 × 14,5 × 7
30 × 14 × 7,5
30 × 14,5 × 7

30 × 15 × 7
30,5 × 15 × 8,5
31 × 15,5 × 7,5
31 × 16 × 7

Muuriharja alempana:

30 × ? × 8,5
32 × ? × 9
32,5 × ? × 8
32,5 × ? × 9 (kaksi)
32,5 × ? × 9,5

33 × ? × 9,5
33,5 × ? × 8,5 (useita)
33,5 × ? × 9 -"-
34 × ? × 8,5
34 × ? × 9,5

? × 15 × 9,5
? × 16 × 9
? × 16,5 × 8,5
? × 17 × 9

Huoneen seinä:

31,5 × ? × 8,5
33,5 × ? × 8,5
33,5 × ? × 9 (useita)
33,5 × ? × 9,5 -"-
34 × ? × 8,5
34 × ? × 9 (useita)
34 × ? × 9,5
34 × ? × 10

34,5 × ? × 8,5 (useita)
34,5 × ? × 9 -"-
34,5 × 16 × 9,5
34,5 × ? × 9,5
35 × ? × 9
35 × ? × 9,5
? × 16 × 9
? × 16 × 9,5

? × 16,5 × 9 (useita)
? × 16,5 × 9,5
? × 16,5 × 10
? × 17 × 9 (useita)
? × 17 × 10 -"-
? × 17,5 × 9,5

Parrunreikien ala- ja sivupuolilla.

28 × ? × 8,5
29,5 × 13 × 7
29,5 × ? × 8
30 × ? × 9
30 × ? × 9,5

30,5 × ? × 7,5
30,5 × ? × 8,5
31,5 × ? × 8,5
32 × ? × 8
32 × ? × 8,5

? × 13,5 × 8
? × 14 × 8,5
? × 14,5 × 7,5
? × 14,5 × 8

Selitys (pohjoisseinä)

Muurin pituus on tornin ulkoseinän kohdalla 1230 sm. ja sen paksuus 210 sm. Sekä länsi- että itämuurit ovat myöskin 210 sm:n paksuiset, ja huoneen pohjoisseinä on sen tähden 810 sm. pitkä.

Ylimpänä on muurin harja, jonka ylin osa kattoreunuksena ulkonee ulkoseinästä suunnilleen 25 sm. 40 sm. ulkoreunan sisäpuolella on 24 sm. leveä ja 20 sm. syvä falssi, joka kulkee pitkin koko muuriharjaa. Kattoreunuksessa on kahdessa paikassa pieni tiilen suuruinen kolo, toinen 382 sm:n päästä länsikulmasta, toinen 353 sm:n päästä itäkulmasta. Muurin harja on 90 sm. korkea ja 122 sm. paksu. Sen jalan kohdalla on 114 sm. leveä askelma, josta alkaa huoneen pohjoisseinä. Askelman tasolla on muuriharjassa keskikohdalla kolo, jonka syvyys on 86 sm, leveys 22 sm. ja korkeus 30 sm.

Huoneen pohjoisseinässä on alla 14 parrunreikää. Seinän korkeus on parrunreijistä askelmaan 310 sm. Seinässä on 2 ikkuna-aukkoa, joista toinen, läntinen, avautuu vinossa luoteeseen päin. Ikkuna-aukkojen sisäpuolella on peltiluukkuja. Läntisen aukon korkeus on sisäseinän kohdalla 224 sm, ja sen leveys 179 sm. Itäisen aukon korkeus on samalla kohdalla 215 sm., ja sen leveys 180 sm.

Rappausta ei ole seinässä, eikä ikkuna-aukoissa.

Limitys on pääasiassa vendiläinen.

Itäseinä. Piirros 6.

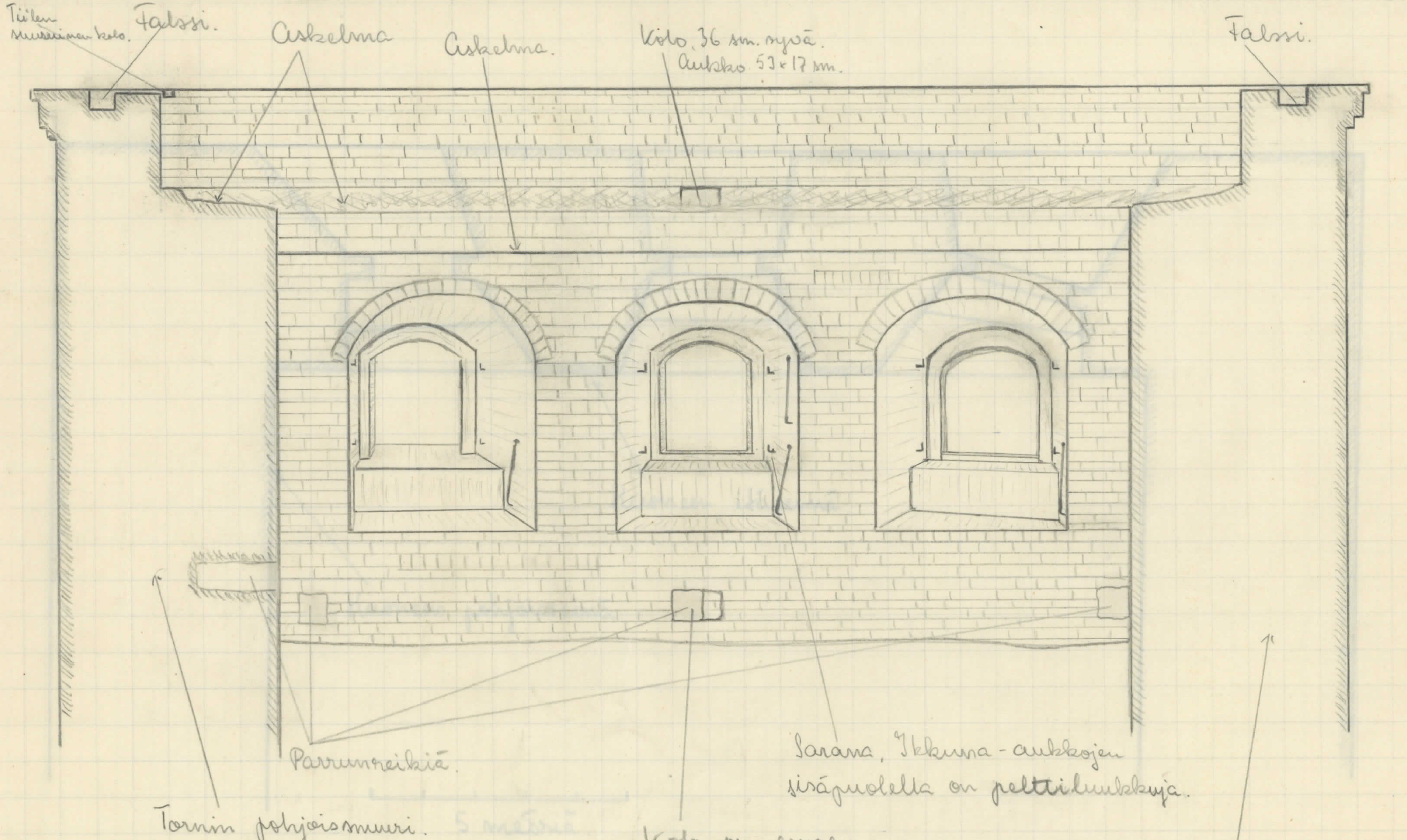

Kolo on ennen
nähtävästi ollut
suurempi. Tässä on kai
ollut suurempi keskiparru,
koska eteläseinässä on vas-
taavalla kohdalla samanlainen iso kolo.

Piirros 7. Ullakkotaso. Pystysuora leikkaus keskikohdalta.

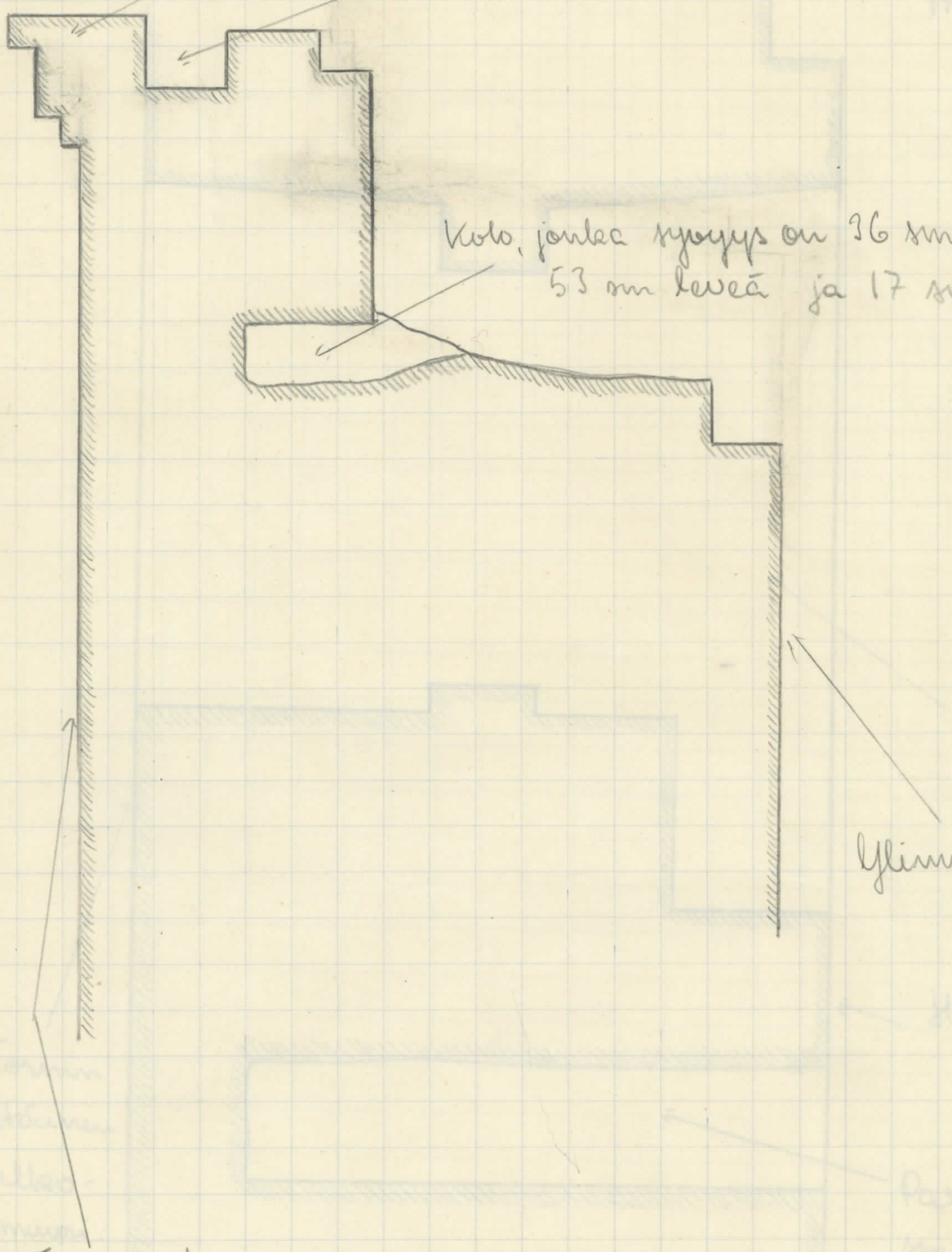

Kattoreunus.

Falssi, joka kulkee muuriharjan ympäri.

Kolo, jonka syvyys on 36 sm. Aukon suu on 53 sm leveä ja 17 sm. korkea.

Ylimmän huoneen itäseinä.

Tornin itäinen ulkomuuri.

Piirros 8. Itäseinän pystysuora leikkaus keskimmäisen ikkunan kohdalta

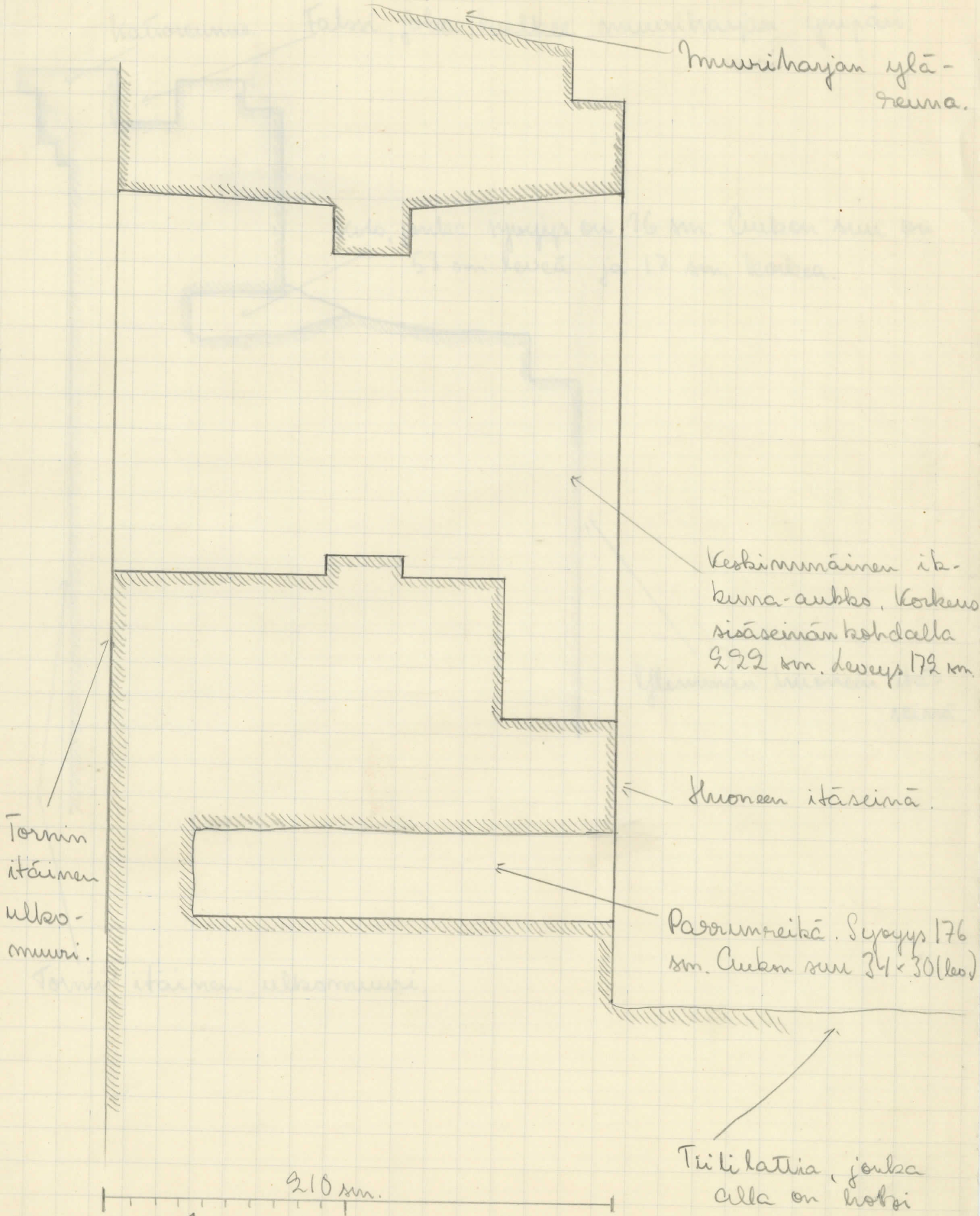

Piirros 9. Itäseinän vaakasuora leikkaus.

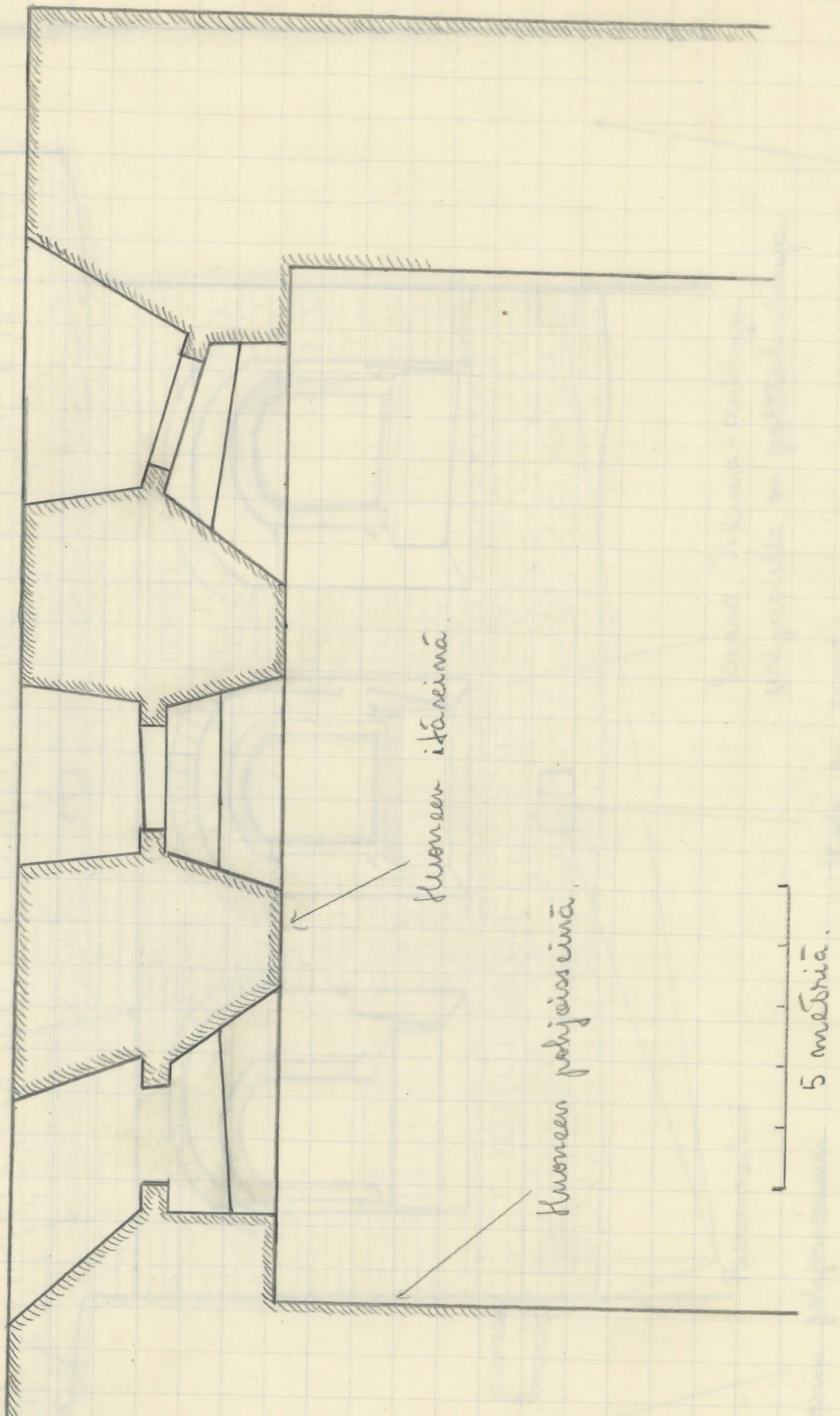

Tiilimitat:

Muurihaijan kolme ylintä tiilikerrosta:

28,5 × 14,5 × 7
29,5 × 14 × 7
29,5 × 14,5 × 8 (useita)
29,5 × 14,5 × 8,5 -"-
29,5 × 15 × 7,5

29,5 × 16 × 7,5
29,5 × 16 × 8
30 × 15 × 7,5
30 × 15 × 8
30,5 × 15 × 7,5

30,5 × 15 × 8
31 × 15 × 8
31 × 16 × 8
31,5 × 15 × ?

Muurihaija, alempana:

29 × ? × 7,5
29,5 × ? × 8
32,5 × ? × 8,5
32,5 × ? × 9
33 × ? × 8,5

33 × ? × 9,5
33,5 × ? × 8,5
33,5 × ? × 9
33,5 × ? × 9,5
34 × ? × 8,5

34 × ? × 9
? × 16 × 8
? × 16,5 × 8,5
? × 16,5 × 9

Seinä:

31 × ? × 9
32 × ? × 9
32 × ? × 9,5
32,5 × ? × 8,5
33 × ? × 8,5
33 × ? × 9,5
33,5 × 16,5 × 9
33,5 × 16,5 × 9,5

33,5 × ? × 8,5
33,5 × ? × 9,5
34 × ? × 8,5
34 × ? × 9 (useita)
34 × ? × 9,5 -"-
34,5 × 16,5 × 10
34,5 × ? × 9
34,5 × ? × 9,5

35 × 17 × 8
35 × 17 × 9
? × 16 × 9,5
? × 16,5 × 9,5
? × 17 × 9
? × 17 × 9,5

Parrunreikien ala- ja sivupuolilla:

28,5 × ? × 8
30 × ? × 8,5
31 × ? × 8

31,5 × ? × 8
32 × ? × 8,5
32 × ? × 9

32,5 × ? × 9
? × 14 × 7,5
? × 14,5 × 8,5

Selitys. (itäseinä).

Muurin pituus on tornin ulkoseinän kohdalla 1264 sm. ja sen paksuus on 210 sm. Sekä pohjois- että etelämuurit ovat myöskin 210 sm:n paksuiset, ja huoneen itäseinä on sen tähden 844 sm. pitkä.

Ylimpänä on muurin harja, jonka ylin osa kattoreunuksena ulkonee ulkoseinästä suunnilleen 25 sm. 40 sm. ulkoreunan sisäpuolella on 25 sm. leveä ja 20 sm. syvä falssi, joka kulkee pitkin muurin harjaa. Kattoreunuksessa on 200 sm. pohjoiskulmasta pieni tiilen suuruinen kolo. Muurin harja on 90 sm. korkea ja 120 sm. paksu. Sen jalan kohdalla on 131 sm. leveä askelma, josta alkaa huoneen itäseinä. Askelman tasolla on muurin harjassa keskikohdalla kolo, joka on 36 sm. syvä, 53 sm. leveä ja 17 sm. korkea.

Huoneen itäseinässä on kolme ikkuna-aukkoa, joiden sisäpuolella on rautaluukkuja. Pohjoisimpana oleva aukko avautuu vinossa koilliseen päin. Sen korkeus on sisäseinän kohdalla 228 sm, ja sen leveys 186 sm. Varsinaisen aukon korkeus on 133 sm, ja sen leveys 87 sm. Keskimmäinen ikkuna-aukko avautuu suoraan eteenpäin. Sen korkeus on sisäseinän kohdalla 226 sm. ja sen leveys 174 sm. Varsinaisen aukon mitat ovat 122 sm × 84 sm. Etelänurkassa oleva ikkuna avautuu vinossa kaakkoon päin. Sen korkeus on sisäseinän kohdalla 230 sm. ja sen leveys 193 sm. Varsinaisen aukon mitat ovat 130 sm × 92 sm.

Seinän alaosassa on kolme parrunreikää: pohjoisnurkassa, keskimmäisen ikkuna-aukon alla ja etelänurkassa. Keskimmäisen reijän syvyys on 176 sm., sen leveys 30 sm. ja sen korkeus 34 sm. Kaikki kolme parrunreikää on pohjois- ja eteläseinien parrunreikiä parrunmittaa alempana. Itäseinän kolme parrua on siis kantaneet pohjoisseinästä eteläseinään kulkeneet parrut.

Rappausta ei ole seinässä. Limitys on pääasiassa vendiläinen.

Eteläseinä Piirros 10.

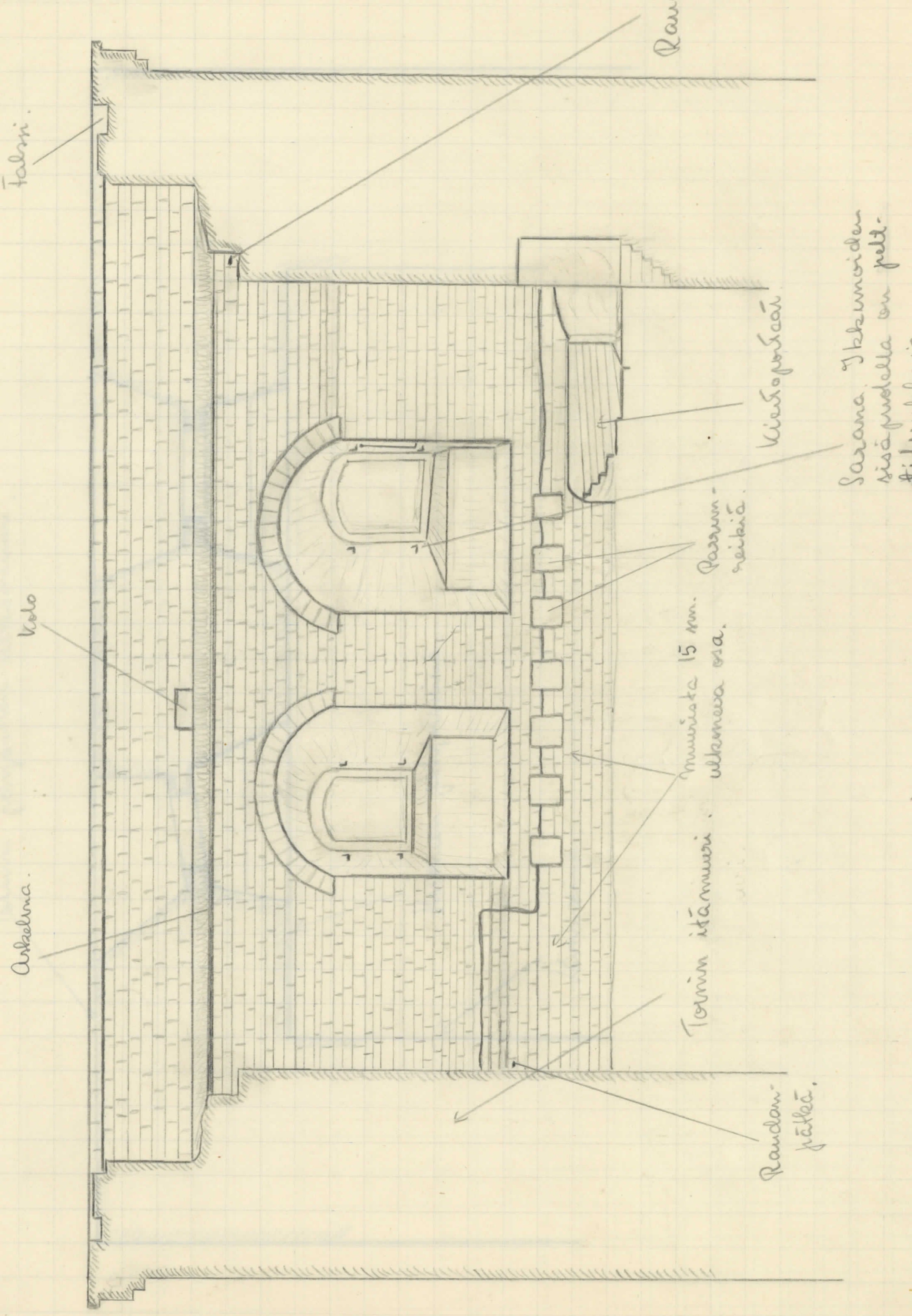

Piirros 11. Etelämuurin ullakkotaso. Pystysuora leikkaus keskikohdalta.

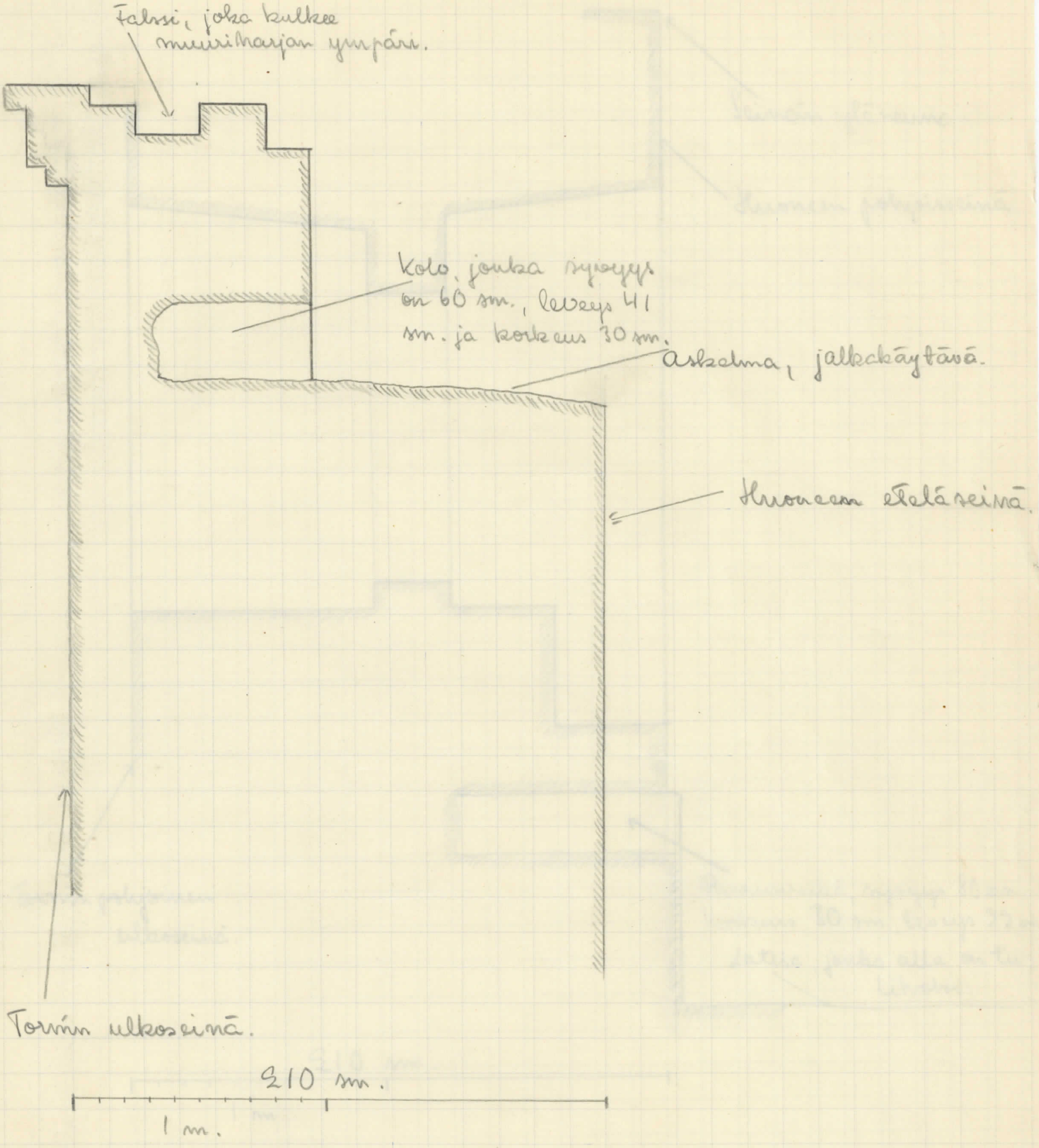

Piirros 12. Etelämuurin pystysuora leikkaus Länsiikkunan kohdalta.

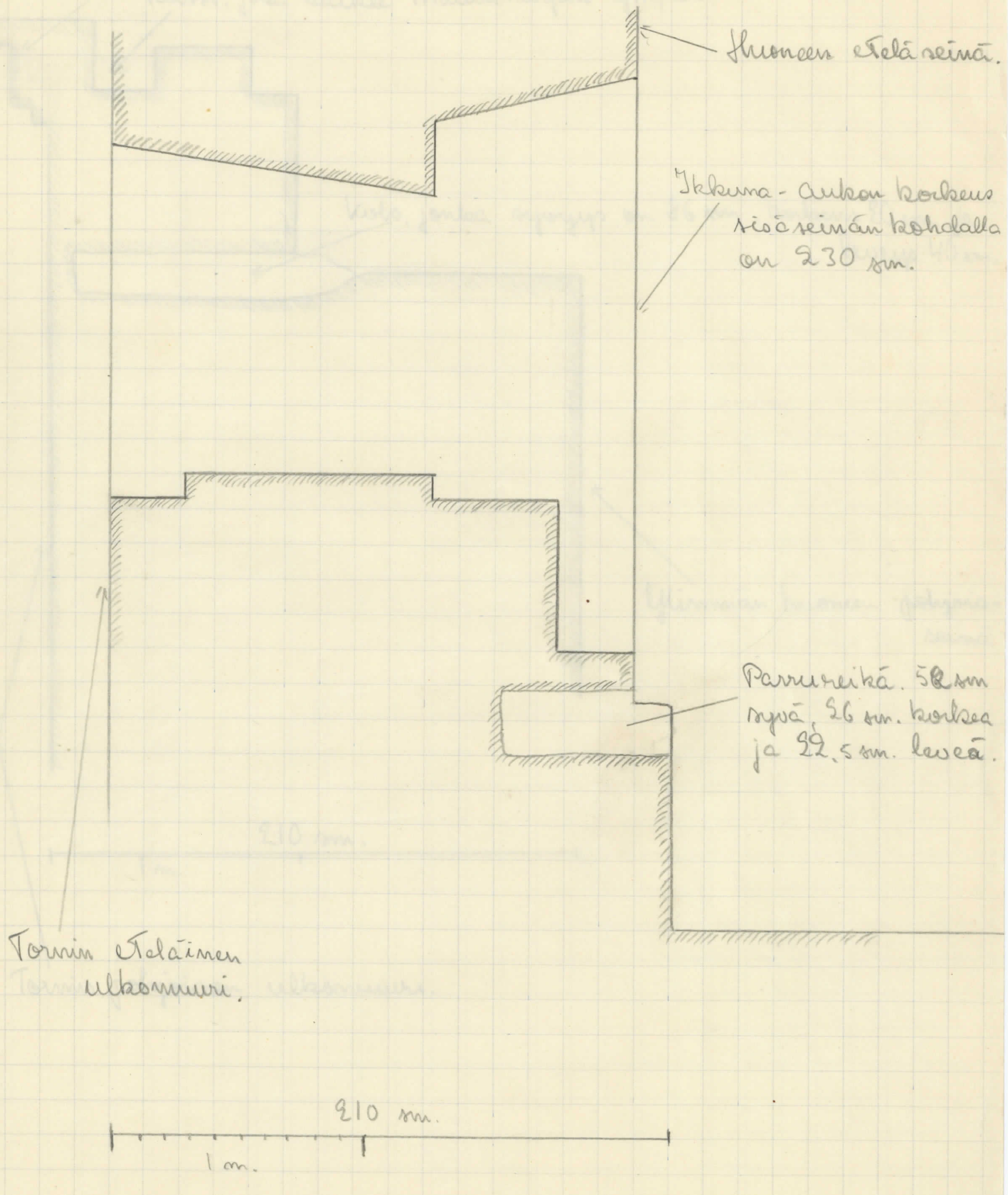

Piirros 13. Etelämuurin vaakasuora leikkaus.

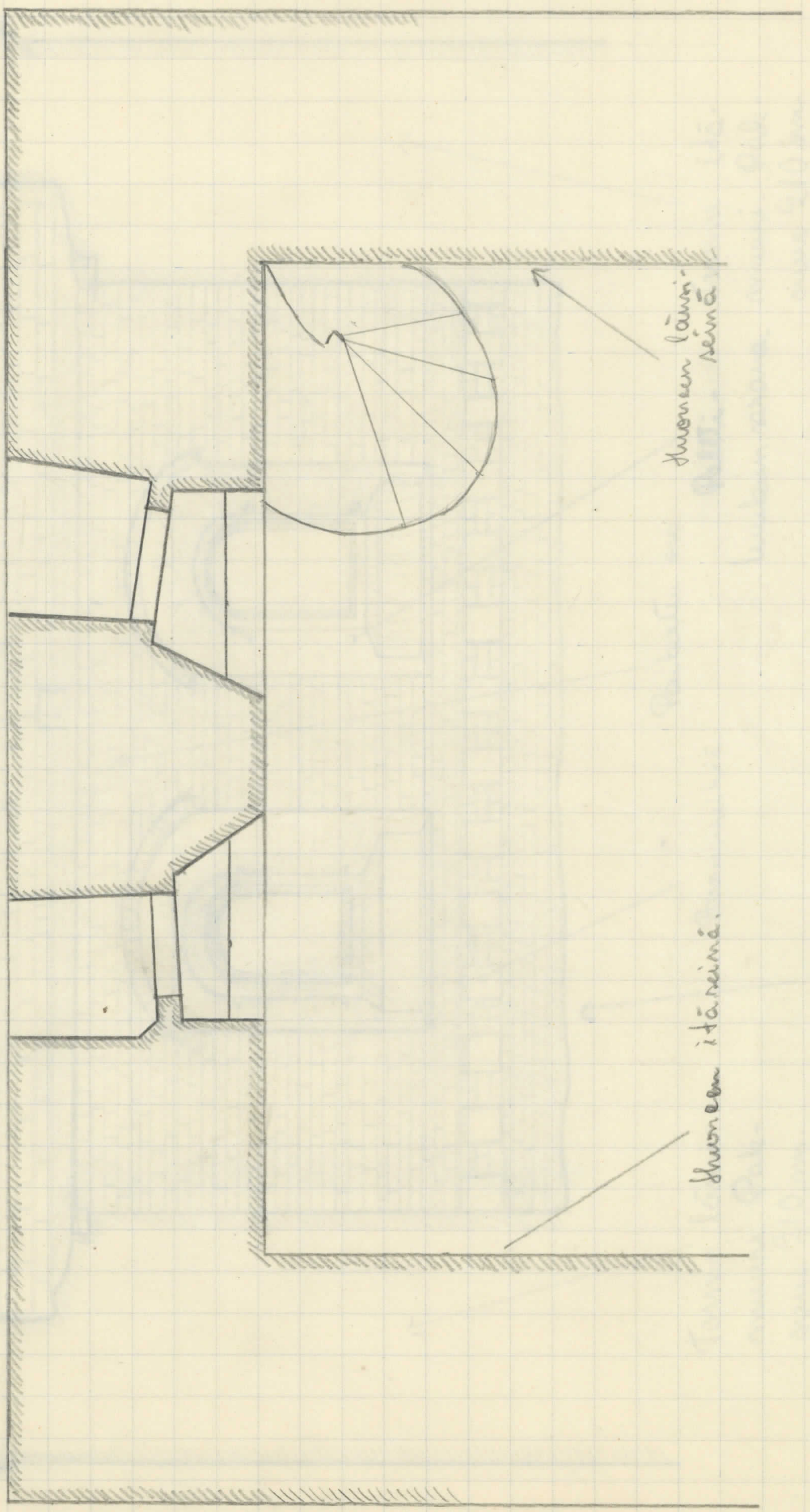

Tiilimitat:

Muurihajan kolme ylintä tiilikerrosta ja kaakkoisnurkka:

28 × 14,5 × 7,5
28,5 × 14 × 7,5
28,5 × ? × 7
29 × 14,5 × 7

29 × 14,5 × 7,5
29 × 15 × 7
29 × 15 × 7,5
29,5 × 14,5 × 7

29,5 × 15 × 7 (useita)
29,5 × 15 × 7,5 –〃–
30 × 14,5 × 7

Muurihaja, alempana:

32,5 × ? × 9 (useita)
32,5 × ? × 9,5
33 × ? × 8,5

33 × ? × 9
33,5 × ? × 8,5
33,5 × ? × 9 (useita)

34 × ? × 8
34,5 × ? × 9,5
? × 16,5 × 8,5

Huoneen seinä, ylempänä:

32 × ? × 8
32,5 × 15 × 9
32,5 × ? × 8,5
32,5 × ? × 9
32,5 × ? × 9,5

33 × ? × 9
33,5 × ? × 9
33,5 × ? × 9,5
34 × ? × 8,5
34 × ? × 9,5 (useita)

34 × ? × 10
34,5 × ? × 10
? × 16,5 × 9
? × 17 × 9
? × 17 × 9,5

Huoneen seinä, alempana (parrunreikien ala- ja yläpuolilla) (sekä pohjoisnurkan).

28 × 14 × 7,5
29 × ? × 7
30 × ? × 8
30,5 × ? × 7 (useita)
30,5 × ? × 7,5 –〃–

30,5 × ? × 8
31 × ? × 7,5
32,5 × ? × 7,5
? × 13,5 × 8
? × 13,5 × 8,5

? × 16,5 × 8
29,5 × ? × 7,5
29,5 × ? × 8

Ikkuna-aukkojen pohjassa (ylimpänä):

27 × 13 × 6
27 × 13 × 6,5
27 × 13,5 × 6

27 × 13,5 × 6,5 (useita).
27,5 × 13 × 6
27,5 × 14 × 7

28 × 14 × 7
28 × 14 × 7,5

Huoneen itäisen ikkunaaukon seinien tiilenmitat:

28 × ? × 8,5.
28,5 × ? × 8,5
29 × ? × 8,5

29 × ? × 9
29,5 × ? × 8
29,5 × ? × 9

30 × 14 × 9
30 × ? × 9,5

Selitys (etelämuuri).

Muurin pituus on tornin ulkoseinän kohdalla 1253 sm, ja sen paksuus on 210 sm. Sekä itä- että länsimuurit ovat myöskin 210 sm:n paksuiset, ja huoneen eteläseinä on sen tähden 833 sm. pitkä.

Ylimpänä on muurin harja, jonka ylin osa kattoreunuksena ulkonee ulkoseinästä suunnilleen 25 sm. 40 sm. ulkoreunan sisäpuolella on 25 sm leveä ja 20 sm syvä falssi, joka kulkee pitkin muurin harjaa. Muurin harja on 90 sm korkea ja 115 sm. paksu. Sen jalan kohdalla on 130 sm. leveä askelma, josta alkaa huoneen eteläseinä. Askelman tasolla on muuriharjan keskellä kolo, jonka syvyys on 60 sm., leveys 41 sm. ja korkeus 30 sm.

Huoneen eteläseinässä on alla 7 parrunreikää keskikohdalla. Seinän korkeus on parrunrejistä askelmaan 306 sm. Seinässä on kaksi ikkuna-aukkoa, joiden sisäpuolella on peltiluukkuja. Aukot ovat hiukan vinossa muuriin nähden. Itäisen ikkunan korkeus on 228 sm, ja leveys 172 sm. Varsinaisen aukon mitat ovat 101 sm. × 90 sm. Läntisen aukon korkeus on 230 sm ja leveys 174. Varsinaisen aukon mitat ovat 109 × 92 sm.

Parrunreikien alla muuri ulkonee 15 sm. Koillisnurkassa ulkonema nousee 120 sm:n korkeuteen. Tiiliaines ei täällä ole sama kuin seinän yläosassa. Ikkuna-aukkojen pohjassa ja itäisen ikkunan seinissä on myöskin toisenlaista tiiliainesta. Muuriharjan kaakkoisnurkassa on niinikään erilainen tiiliaines

Seinän kaakkoisnurkasta nousevat kiertoportaat ylös. Nurkasta ne ulottuvat 215 sm. sisään huoneeseen.

Seinän koillisnurkassa on 76 sm:n korkeudella raudanpätkä.

Rappausta ei ole seinässä. Limitys on pääasiassa venäläinen.

Länsiseinä. Piirros 14.

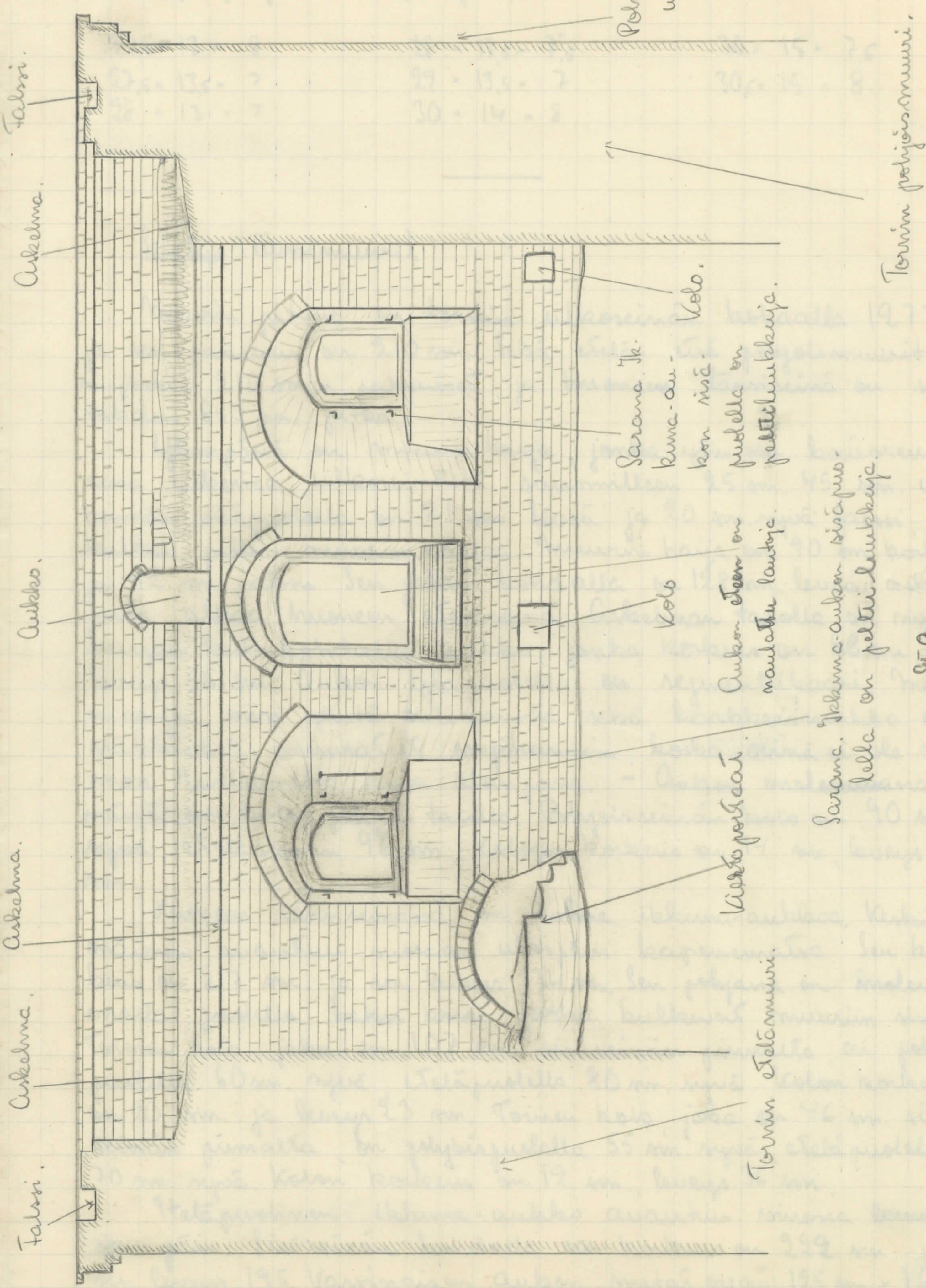

Piirros 15. Ullakkotaso. Pystysuora leikkaus keskikohdalta.

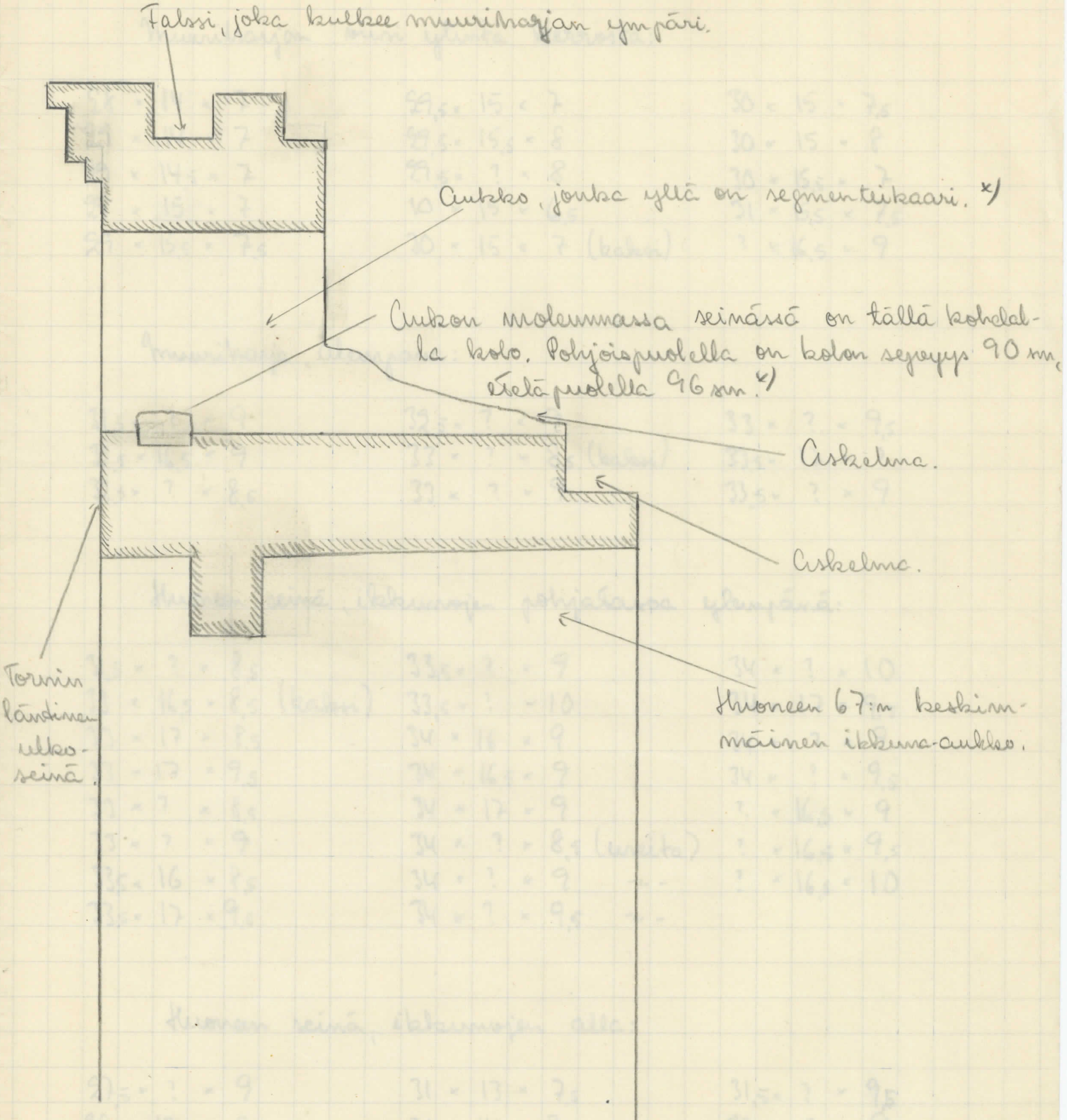

x) Aukossa on nähtävästi ollut nostolaite, jolla kanuunat nostettiin alla olevaan aukkoon. Aukossa ollut parru on ehkäpä estänyt tiilipohjaa kulumasta.

Piirros 16. Länsiseinän pystysuora leikkaus keskikohdalta.

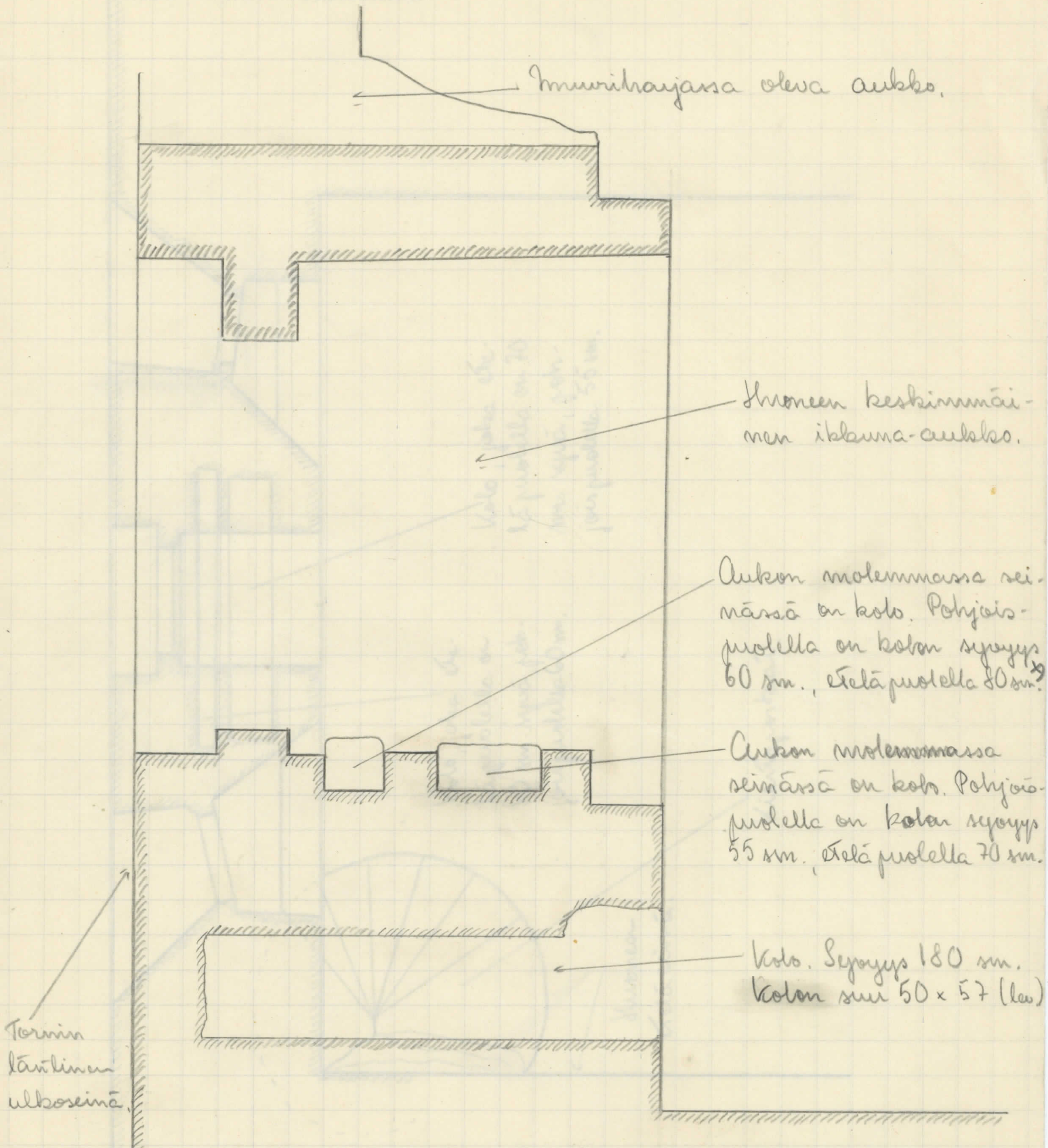

x) Koska yläpuolella on nostolaitteeseen sopiva aukko, on mahdollista että aukosta on nostettu tiilit sisään. Pohjassa olleet parrut olisivat silloin estäneet tiilipohjaa kulumasta

Piirros 17. Länsiseinän vaakasuora leikkaus.

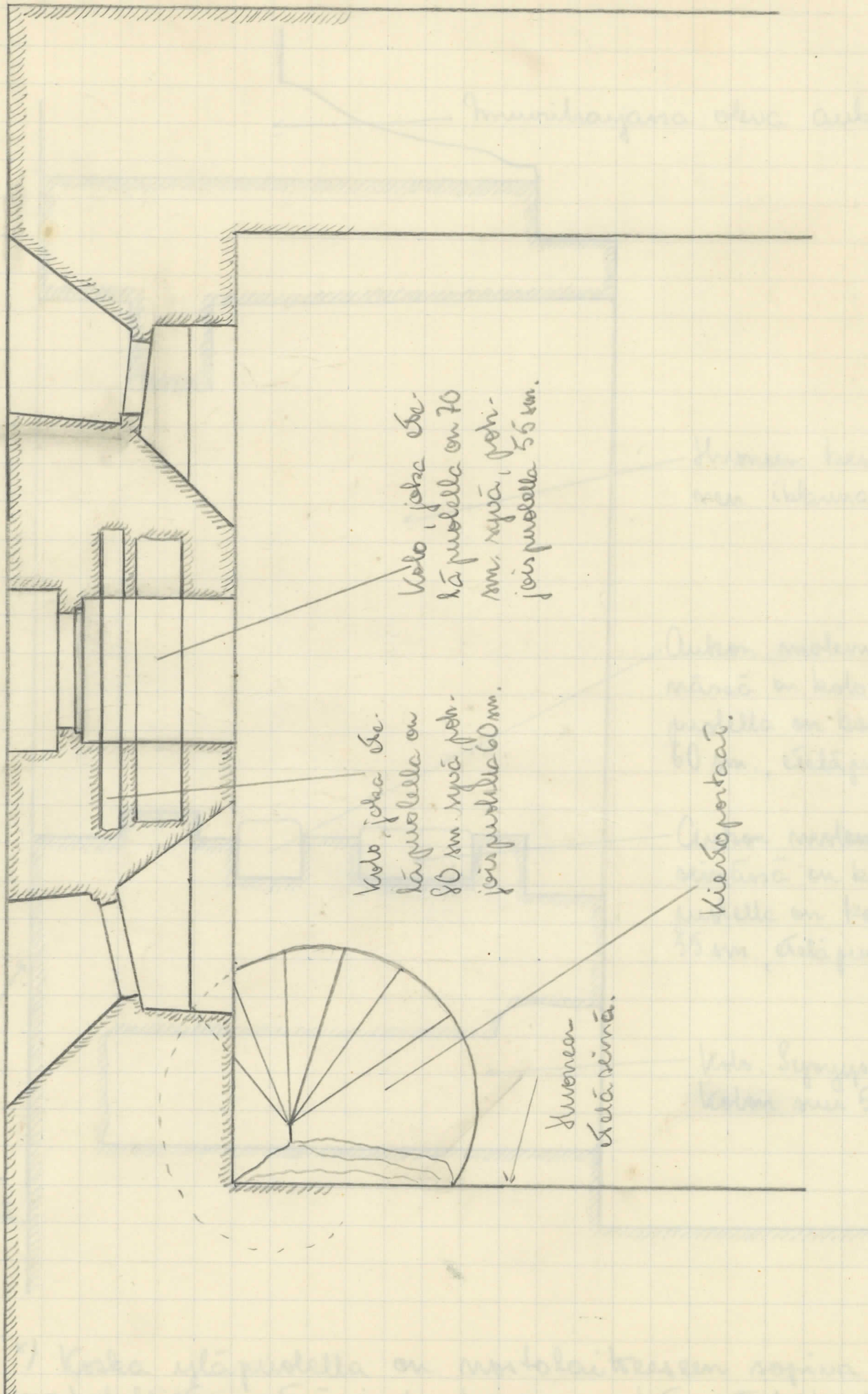

Tiilimitat:

Muuriharjan viisi ylintä kerrosta:

28 × 14 × 7
29 × 14 × 7
29 × 14,5 × 7
29 × 15 × 7
29 × 15,5 × 7,5

29,5 × 15 × 7
29,5 × 15,5 × 8
29,5 × ? × 8
30 × 15 × 6,5
30 × 15 × 7 (kaksi)

30 × 15 × 7,5
30 × 15 × 8
30 × 15,5 × 7
31 × 15,5 × 7,5
? × 16,5 × 9

Muuriharja, alempana:

31,5 × ? × 9
32,5 × 16,5 × 9
32,5 × ? × 8,5

32,5 × ? × 9
33 × ? × 8,5 (kaksi)
33 × ? × 9

33 × ? × 9,5
33,5 × 17 × ?
33,5 × ? × 9

Huoneen seinä, ikkunojen pohjalautaa ylempänä:

31,5 × ? × 8,5
33 × 16,5 × 8,5 (kaksi)
33 × 17 × 8,5
33 × 17 × 9,5
33 × ? × 8,5
33 × ? × 9
33,5 × 16 × 8,5
33,5 × 17 × 9,5

33,5 × ? × 9
33,5 × ? × 10
34 × 16 × 9
34 × 16,5 × 9
34 × 17 × 9
34 × ? × 8,5 (useita)
34 × ? × 9 -"-
34 × ? × 9,5 -"-

34 × ? × 10
34 × 17 × 9,5
34 × ? × 9
34 × ? × 9,5
? × 16,5 × 9
? × 16,5 × 9,5
? × 16,5 × 10

Huoneen seinä, ikkunojen alla:

27,5 × ? × 9
28,5 × 13,5 × 8
29 × 13 × 8
29,5 × 14 × 8
29,5 × ? × 8,5
30,5 × ? × 8

31 × 13 × 7,5
31 × 14 × 8,5
31 × ? × 8
31 × ? × 8,5
31,5 × 13 × 8,5
31,5 × ? × 9 (kaksi)

31,5 × ? × 9,5
32 × ? × 9
? × 13,5 × 8 (kaksi)
? × 14 × 8

Etelä- ja pohjoisikkunojen pohjien tiilimitat:

27,5 × 13 × 8
27,5 × 13,5 × ?
28 × 13 × ?
28 × 13,5 × 7,5
29 × 13,5 × 7
30 × 14 × 8
30 × 15 × 7,6
30,5 × 15 × 8

Selitys (länsimuuri).

Muurin pituus on tornin ulkoseinän kohdalla 1973 sm. ja sen paksuus on 210 sm. Sekä etelä- että pohjoismuurit ovat myöskin 210 sm:n paksuiset, ja huoneen länsiseinä on sen tähden 853 sm. pitkä.

Ylimpänä on muurin harja, jonka ylin osa kattoreunuksena ulkonee ulkoseinästä suunnilleen 25 sm. 45 sm. ulkoreunan sisäpuolella on 21 sm leveä ja 20 sm. syvä falssi, joka kulkee pitkin muurin harjaa. Muurin harja on 90 sm korkea ja 92 sm paksu. Sen jalan kohdalla on 128 sm. leveä askelma, josta alkaa huoneen eteläseinä. Askelman tasolla on muuriharjan keskikohdalla aukko, jonka korkeus on 88 sm ja leveys 55 sm. Aukon yläpuolella on segmenttikaari. Muuriharjan viisi ylintä tiilikerrosta sekä kaakkoisnurkka ? ovat nähtävästi muuratut myöhemmin, koska siinä ei ole samaa tiiliainetta kuin alempana. – Aukon molemmassa seinässä on kolo pohjan tasolla. Pohjoisseinän kolo on 90 sm. syvä, eteläseinän 96 sm. Kolojen korkeus on 14 sm, leveys 23 sm.

Huoneen länsiseinässä on kolme ikkuna-aukkoa. Keskimmäinen avautuu suoraan ulospäin kapenematta. Sen korkeus on 217 sm. ja sen leveys 134 sm. Sen pohjassa on molemmalla puolella kaksi koloa, jotka kulkevat muuriin sisään. Toinen kolo, joka on 107 sm. sisäseinän pinnalta, on pohjoispuolella 60 sm. syvä, eteläpuolella 80 sm. syvä. Kolon korkeus on 20 sm. ja leveys 23 sm. Toinen kolo, joka on 46 sm. sisäseinän pinnalta, on pohjoispuolella 55 sm. syvä, eteläpuolella 70 sm. syvä. Kolon korkeus on 12 sm., leveys 36 sm.

Eteläpuolinen ikkuna-aukko avautuu vinossa lounaaseen päin. Sisäseinän kohdalla sen korkeus on 222 sm. ja sen leveys 195. Varsinaisen aukon mitat ovat 125 sm × 76 sm.

Aukon yläpuolella on segmenttikaari. Pohjoispuolinen ikkuna-aukko avautuu vinossa luoteeseen päin. Sen korkeus on sisäpuolella 224 sm. ja sen leveys 184 sm. Varsinaisen aukon mitat ovat 126 × 80 sm. Aukon yläpuolella on segmenttikaari. Etelä- ja pohjoispuolien ikkuna-aukkojen pohjat ovat nähtävästi myöhemmin uudistetut. Näiden kahden aukon sisäpuolella on palttiluukkuja.

Keskimmäisen ikkuna-aukon alla on kolo, jonka syvyys on 180 sm. Kolon suu on 50 sm. korkea ja 57 sm. leveä. Samalla korkeudella on luoteismurkassa toinen kolo, jonka syvyys on 65 sm, korkeus 28 sm. ja leveys 25 sm.

Seinän lounaismurkasta nousevat kiertoportaat ylös.

Limitys on pääasiassa vendiläinen. Rappausta on ainoastaan alhaalla luoteismurkassa, jossa kuitenkin on vain mitättömiä jätteitä. x)

Lattia.

Huoneen lattia, joka on tiilimuurausta, on epätasainen, johtuen siitä, että se on alla olevan tiiliholvin yläpuoli. Lattiassa on lähellä eteläseinän kaakkoismurkkaa reikä, mahdollisesti vanha savukanava. xx)

Lattian lounaismurkassa on kiertoportaat, jotka nousevat 44 sm:n korkeuteen. Kiertoportaiden ylimpien tiilien mitat:

26 × 12 × 9,5 (useita) 26 × 12,5 × 10 26,5 × 12,5 × 10
26 × 12 × 10 -"- 26,5 × 12 × 10

---

x) Seinän keskiaukosta on mahdollisesti tykit nostettu sisään, koska sen yläpuolella on nostolaitteeseen sopiva aukko. Pohjassa olleet parrut olisivat siinä tapauksessa estäneet tiilipohjaa kulumasta

xx) Tämän lattian yläpuolella oli ennen toinen puinen lattia, jonka parrureikät vielä ovat seinässä näkyvissä. Länsiseinästä itäseinään kävi kolme suurta parrua, yksi keskellä ja yksi molemmassa sivuosassa. Niiden yläpuolella kävi pienempiä parruja pohjoisseinästä eteläseinään. Pohjoisseinässä on 14 parrunreikää, mutta eteläseinässä on vain 7, sillä lounaisnurkassa on kiertoportaat. Mihin tätä kohtaa vastaavien pohjoisseinästä tulevien parrujen eteläpäät ovat liittyneet ei ole todettavissa.

Muuriharjan neljä ylintä kerrosta, uran ulkopuolella, ovat rakennetut renessanssi limityksessä. Näyttää siltä kuin olisi tornin ylin huone muuten rakennettu vendiläisessä limityksessä.

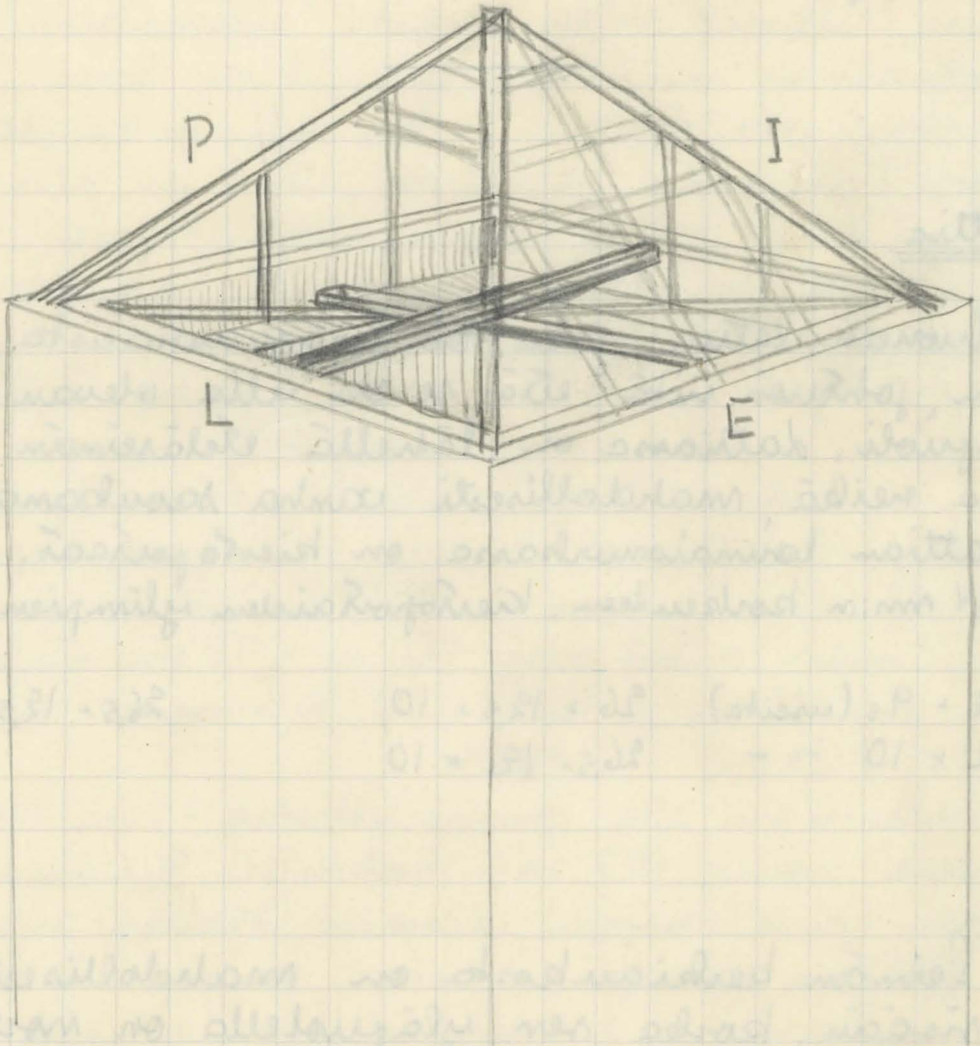

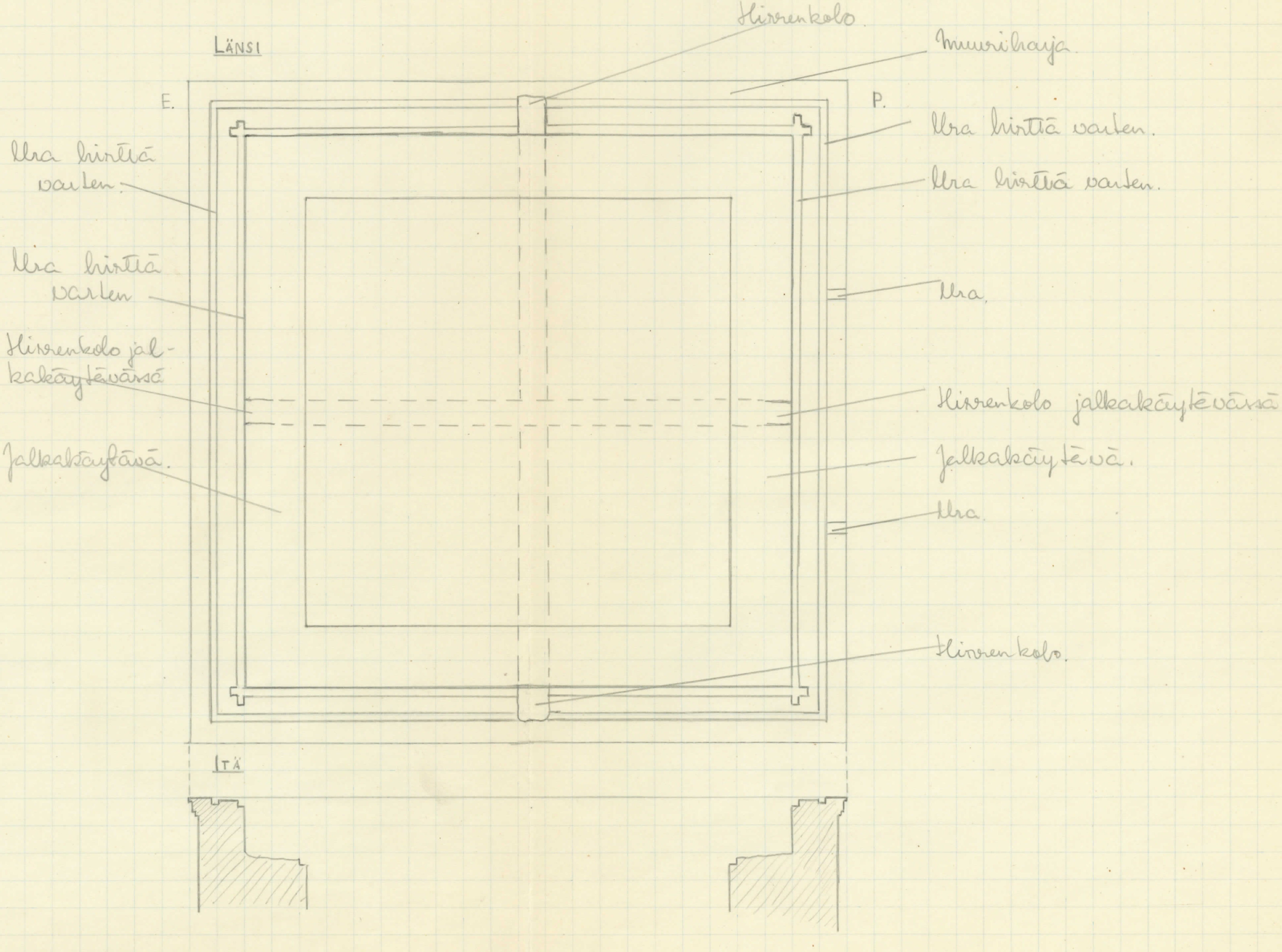
LÄNSI
E.
P.
Hirrenkolo.
Muurihaja.
Ura hirttä varten.
Ura hirttä varten.
Ura hirttä varten.
Ura hirttä varten.
Ura.
Hirrenkolo jalkakäytävässä
Hirrenkolo jalkakäytävässä.
Jalkakäytävä.
Jalkakäytävä.
Ura.
Hirrenkolo.
ITÄ

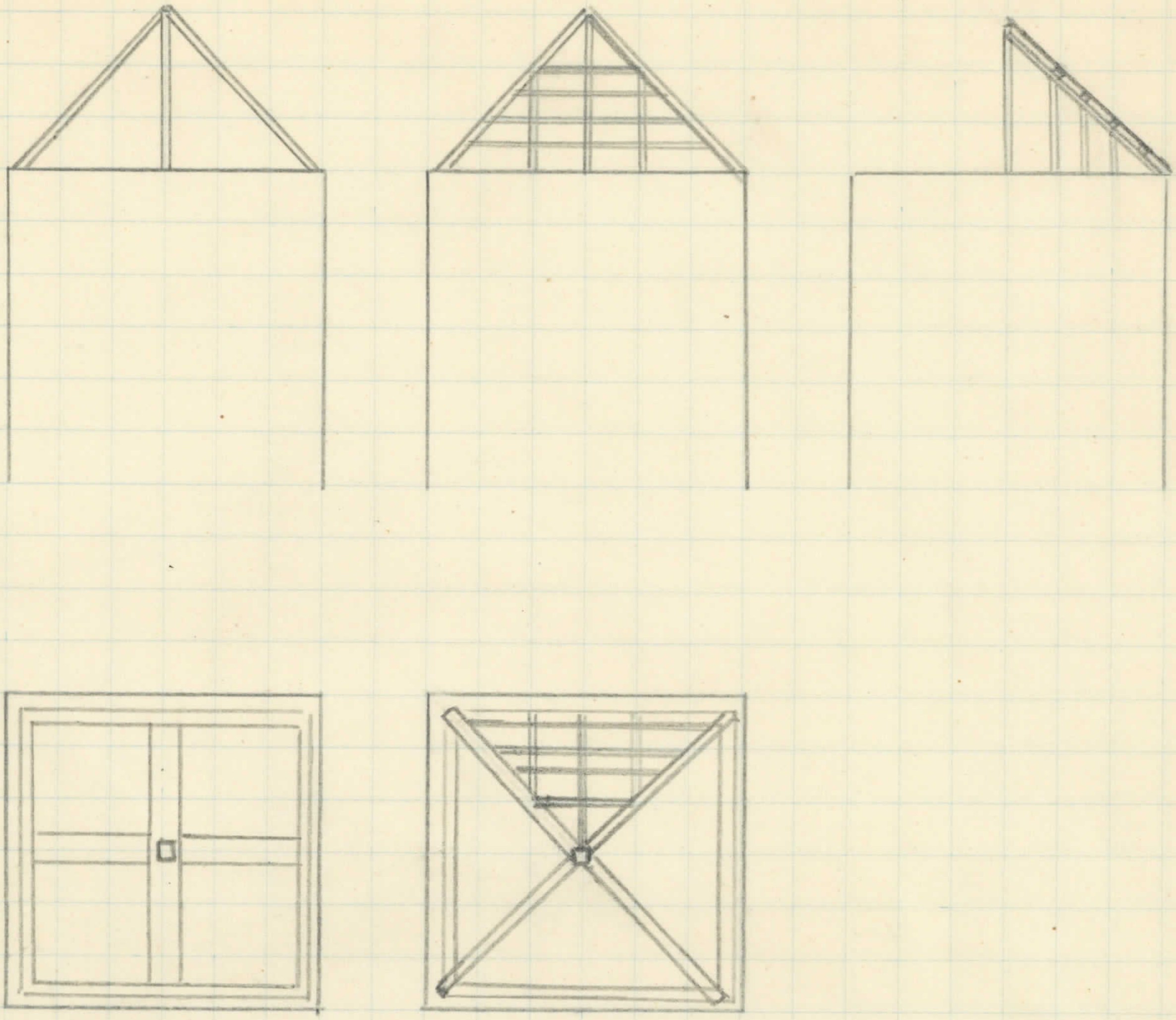

HUONE 67

Tiilet

Huone № 67. (Länsitornin VI kerros)

Pohjois-seinä. Seinä kokonaan tiilimuurausta. Seinässä, alhaalla, olevien parrureikien, alapuolella, olevat seinätiilet: noin 5-6 varvia 8×13×30,5, 8,5×12,5×30,5, 8,5×13,5×31,5, 8×?×30,5, 8×?×32-32,5, 8×15×?, 8,5×13,5×?, 8,5×14×?, 8,5×14,5×?, 8,5×15×?, 8,5×13×?, 8,5×?×30,5-31-31,5-32, 8,5×?×29,5, sekä muutamia 8,5×12×?, 8,5×?×27, 9×12,5-13×?, 9×?×27, 9×?×30? 7,5×?×29,5 7,5-8×13,5×27?, 7×15×?, sekä yksi tiili: 9×?×25,5. Parrureikien välien muuraus: 8×13×31-31,5 8×14×30,5 8×13,5×30, 8,5×13×30,5, 8,5×13×28, 7,5×14,5×30,5 sekä lähellä itänurkkaa parrureikien välit korjausmuurausta sekalaisilla tiilillä 7×14×28, 7,5×14,5×?, 9×16-16,5×?. Seinässä parrureikien yläpuolella noin 4 varvia rappauksen peitossa, osa tiiliä näkyvissä 8×13,5×? 8×14×? 8,5×13,5×?, 8×?×31, 9×?×31, 8,5×?×31,5 9×13,5×28?, Edellisen yläpuolella, seinällä olevien aukkojen holvi-kaaman korkeuteen asti (lattiaparrureiistä ylös päin noin 40-195 sm välisellä osalla) olevat seinätiilet sekä seinällä olevien aukkojen pielten etelä-osien tiilet (A kohdissa) 8,5-9,5×16-17×33,5-34, enimmäkseen 9×16,5×33,5-34, (9×16,5×33,5 9×16,5×34, 9×16,5×?, 9×?×33,5-34, 9×17×?, 8,5×16-16,5-17×?, 8,5×?×34) muutamia tiiliä 9×17,5×? 9×?×33 9×?×34,5 9,5×16,5×?, 9,5×16×34. Seinän ylä-osan tiilet: 8,5×13×?, 9×13×?, 9,5×13×?, 8,5×13,5×?, 8×?×30-30,5-

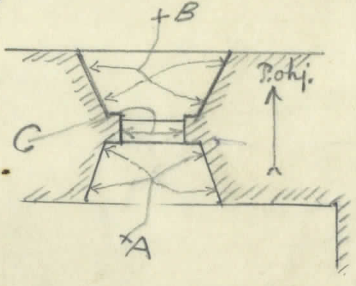

31,5, 8,5×?×29,5?-30-31-31,5-32,5, 9×?×31-31,5 sekä muutamia 7,5×13×?, 9,5×13×?, 8,5×?×28,5 9×?×27,5, 9×16,5×? 9×?×33. Sekä korjausmuurausta pieni ala länsinurkassa ylhäällä, ja aukkojen välissä: 7-7,5×15-15,5×30-31,5 (7×15×30,5 7×15,5×31,5, 7,5×15×30, 7,5×15,5×31). Itäisempi, aukko. (luukku) Aukon pohjois, osan pielet ja holvi (B kohdassa): rapp. peitossa, osa tiiliä näkyvissä 8,5-9,5×16-16,5×33-34, pohjois-osan pohja 7×14×28, ?×15×32, ?×13,5×27, ?×12,5×27, ?×16,5×33,5-34 ?×17×34. Peltiluukun kohdalla, olevat pielet ja holvi (C kohdassa) 8-10×16-17×33,5-34,5, (8×17×34,5 8,5×16,5×33,5, 8,5×16×?, 9×16×33,5, 9×16,5×?, 9,5×16×?, 9,5×?×33,5, 10×16,5×33,5.) peltiluukun kohdalla, oleva kynnys 8×13,5×27, 8,5×13×27, 8×15×30,5. Aukon eteläisimmän, osan holvi (A kohdassa) 8,5-9×16,5×33-34, sekä yksi tiili 8?×?×32,5. Eteläisimmän, osan pohja rapp. peitossa, osa tiiliä näkyvissä, mahd. korjausmuurausta 6,5×12×24, 8×13×27, 8?×16×33, 8,5×16,5×? 9,5×16,5×?. Läntisempi aukko (luukku). Aukon pohjois; osan pielet: rapp. peitossa, osa tiiliä näkyvissä 9-10×16,5×33,5-34, pohjois, osan holvi: rapp. peitossa, vain muutama tiili näkyvissä 8,5×16,5×?, 7,5×?×24, pohjois-osan pohja: 7×13×27, 7×12×26,5, 7,5×12,5×26,5, ?×13,5×30-31, ?×17×?. Peltiluukun kohdalla, olevat pielet ja holvi: 8-9×16-17×33-34, peltiluukun kohdalla, oleva kynnys: 7×14,5×29,5 7×15×30, 6,5×14×28,5, ?×13×28. Aukon eteläisimmän, osan holvi: 8,5-9×16-16,5×34, sekä 6,5×?×25,5, 7×?×26,5, 7×?×27,5, 7×?×31, eteläisimmän, osan pohja: rapp. peitossa, osa tiiliä näkyvissä, mahd. korjausmuurausta 8,5×15,5×30,5-31,5, 7×14×29,5?, ?×11,5×26, ?×17×?.

Itäinen seinä. Seinä kohonaan tiilimuurausta, osittain rappauksen peitossa. Seinässä, alhaalla noin 7-8 varvia 8,5×13×31, 8,5×13×29,5?, 8×13×31, 8×15?×30,5 8×14×31,5, 8×13×?, 8,5×13×?, 8,5×13,5×?, 8×14×?, 8,5×14,5×?, 9×14,5×?, 8×15×?, 7,5?×13,5×?, 9×12,5×?, 8×?×31,5-32, 8×?×31, 8,5×?×30-31,5-32, 8,5×14×?, edellisen yläpuolella noin 4-5 varvia rapp. peittämää muurausta, mahd. saman-aikuista korjausmuurausta kuin seinällä, olevien aukkojen (luukku) länsi, osien pohjat. Korjausmuurauksen yläpuolella, aina seinällä olevien, aukkojen holvikannan korkeuteen asti, olevat seinätiilet, sekä seinällä, olevien aukkojen (luukkujen) länsi, osien pielet (sama kuin pohj. seinän A kohdassa) 8,5-9,5×16-17×33-34, muutama 8×?×33. Seinän ylä, osan tiilet: 8,5×13×31, 8×13,5×?, 8,5×13,5×? 8×12,5×?, 8,5×14,5×?, 7,5-8×14,5×?, 9×14×?, 8×?×30,5-31,5, 8,5×?×30-30,5-31-31,5, 8,5×?×29, 8,5×?×28,5, 9×?×

32, ylin varvi mahd. korjausmuurausta 7-8×15-15,5×29,5-31,5 (7×15×29,5 7×15×30,5, 7,5×15×30,5, 7,5×15,5×31,5 7,5×15×31, 8×15,5×30,5-31,5, 7×14,5×?.) sekä seinän etelänurkassa ylhäällä muutamia 8,5×?×33,5. Pohjoisempi (luukku) aukko. Aukon itäisemmän osan pielet: rapp. peitossa, osa tiiliä näkyvissä 8,5-10×16,5×33,5-34, sekä osittain pielissä ja kulmissa korjausmuurausta 6×?×26,5?, 6,5×?×28, 6,5×?×28,5, itäisemmän osan holvi: rapp. peitossa, muutama tiili näkyvissä 8×12,5×?, 8×13?×?, 8,5×13,5×?, 9×15?×?. Peltiluukun kohdalla olevat pielet ja holvi: 8,5-10×16-17×33-34, sekä pielissä osittain korjausmuurausta 6×13×27, 7×13,5-14×?, Aukon pohja 8,5×16×33, 8×16×34, ?×14×28,5, ?×14,5×29,5, ?×12×27, pohjan länsi osa (alempana oleva osa) mahd. korjausmuurausta 6,5×12,5×?, 7×13×?, 8×13×?, 8,5×13,5×?, aukon länsi-osan holvi: 9×16-17×33,5-34,5, pienempi osa 8,5×13,5×?, 8,5×?×31,5, 8,5×?×30,5.

Keskimäinen (luukku) aukko: Aukon itäisemmän osan pielet: 8,5-9×17×33,5-34, sekä osittain mahd. korjausmuurausta 6,5×13,5×?, 7×?×27, ?×14×27, ?×14×28,5, itäisemmän osan holvi: rapp. peitossa, vain muutama tiili näkyvissä 8×16,5×?, 9×14,5?×?.

Peltiluukun kohdalla olevat pielet: 8,5-9,5×16,5-17×33, peltiluukun kohdalla oleva holvi: mahd. korjausmuurausta 6×13,5×27, 6,5×13,5×27, 6,5×14×28. Aukon läntisemmän osan holvi 8×9×16-17×33-34, sekä muutama 8,5×?×31, 6,5×?, läntisemmän osan pielet: sama kuin viereiset seinätiilet. Eteläisempi (luukku) aukko. Aukon itä osan pielet: rapp. peitossa, osa tiiliä näkyvissä 8,5-9×17×33-34, muutama 8,5×?×30,5, 8,5×?×29?, itä osan holvi: rapp. peitossa, vain muutama tiili näkyvissä 9×14×?, 8,5×13×? 8×13,5?×?, 9×17×? itä osan pohja 7×14,5×28, 7×14,5×29, ?×14×28,5, ?×14,5×29. peltiluukun kohdalla olevat pielet ja holvi 8,5-9,5×16-16,5×33-34, muutamia 10×16×?, 8,5×13,5×? 9×14×31, peltiluukun kohdalla oleva kynnys 7×15×30, 7×16×29,5, 7×15,5×29,5, aukon länsi-osan holvi 8-9×16-16,5×33-34, muutamia 8×?×28,5, 7,5×?×30,5, 8,5×?×31,5, 7,5?×?×28, aukon länsi osan pielet: sama kuin viereiset seinätiilet. Aukon länsi-osan pohja: korjausmuurausta 9×16,5×?, ?×16×33, 8,5×14,5×?, ?×13,5×?, pohjan alempi osa: korj. muurausta 6,5×13,5×28, 6×14×?, 6,5×14,5×30, 8,5×13×30, 8×12×26,5.

(Huone № 67.)

Eteläinen seinä. Seinä tiilimuurausta, osittain rapp. peittämä. Seinässä parruseikien alapuolella olevat seinätiilet 8×13×?, 8×14×? 8×14,5×?, 8,5×12,5, 9×13×?, 10×13×?, 8×12,5×? 8×?×30,5-31, 8,5×?×30-31-31,5, 8,5×?×32, muutama 8×?×33, 7?×?×30.

Itäisen nurkan ja itäisemmän aukon väliset seinätiilet aukon holvikannan korkeuteen asti, sekä osittain itäisemmän aukon itäpieli mahd. korjausmuurausta tiilet enimmäkseen pätkiä 7×16×31, 7,5×15×28, 7×?×30,5-31, 7×15×29-29,5, 9×16,5×? 9,5×16×?, 9×?×33, 8,5×?×29,5 8,5×?×32,5?, sekä yksi tiili 6,5×?×23, seinän itänurkassa holvikannan korkeustason yläpuolella noin 7-8 varvia 9×14,5×?, 9×16,5×? 8×?×30,5, 9×?×31,5, 9×?×32-32,5, 8,5×?×33, 9×16,5×33, 8×17×32, itänurkassa ylhäällä, edellisen yläpuolella mahd. korjausmuurausta, noin 4 varvia 7×14×29,5, 7×15×31, 7×15,5×30-30,5, 7,5×?×31. Länsinurkassa olevat seinätiilet: alhaalla spiraliporrasmuurauksen yläpuolella noin 3-4 varvia 8×13×?, 8×?×29, 8×?×31 edellisen yläpuolella noin läntisemmän aukon holvin korkeustasoon asti 9-9,5×16-17×33-34, länsinurkassa ylhäällä 8×13×? 8×14×?, 7,5?×12,5×? 8×?×30-30,5, 9×?×31, 8,5-9×?×33. Itäisempi (luukku-) aukko (I). Aukon eteläosan pielet: aukon länsipieli: (A kohdassa) 7,5-8×12,5×27-27,5 (7,5×12,5×?, 8×12,5×?, 7,5×?×27,5 8×?×27, 7,5-8×?×27,5.) pielen kulmassa korjausmuurausta

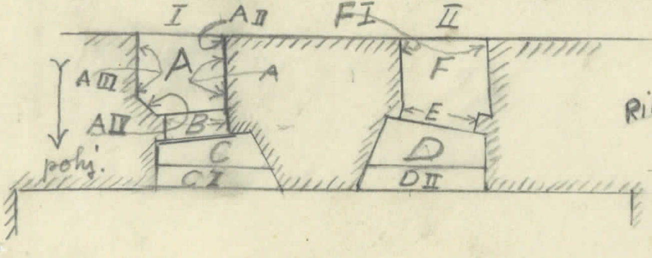

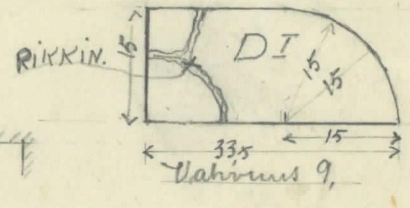

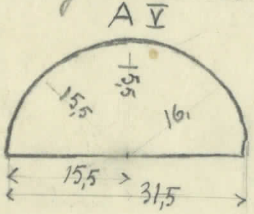

(AII kohdassa) 6,5×13,5×?, 7×13,5×?. Aukon itäpieli (AIII): korjausmuurausta 6,5×13×?, 6,5×12,5×? 7×?×27, sekä pielen kulmassa 7×12,5×? 7×?×27, itäpielessä osittain aikaisempaa muurausta (AIV) vain muutama tiili: 9×?. Aukon eteläisen osan pohja (A) 6,5×13×26,5-27, 6,5×13,5×27,5, 7×13×

26,5, ?×16,5×33, ?×15×?, sekä yksi profiilitiili (A V), aukon etelä ,osan holvi: rapp. peitossa., ,osa tiiliä näkyvissä 7,5-8×?×27,

Peltiluukun kohdalla ,olevat pielet: (B) 8,5×14×30, 9×14×?, 8×13,5×?, peltiluukun kohdalla ,oleva holvi: 8×17×33, 9×16×33, 9,5×15,5×32, peltiluukun kohdalla ,oleva kynnys 7×13×27,5, ?×13×28,5. aukon pohjoisemman ,osan holvi (C kohdassa 8×16×31, 9×16,5×?, 8×?×30,5 7?×?×31, aukon pohjoisemman ,osan pielet (C kohdassa): läntinen pieli 8,5×14,5×31?, 9×14×30,5?, 8×?×29,5, 8,5×?×29,5, 9×?×29,5-30, 9×16,5×?. Aukon pohjoisemman ,osan pohja (C kohdassa): mahdollisesti korjausmuurausta 6,5×12,5×26,5, 6,5×13×27, 7×13,5×27,5, 7×14,5×28, alempi ,osa (C I): mahd. korjausmuurausta 7?×16,5×?, 7?×16×? 9×15,5×?, 8×14,5×?.

Läntisempi (luukku-) aukko. (II) Aukon pohjois-,osan pielet (D Kohdassa): rappauksen peitossa., ,osa tiiliä näkyvissä 9×16,5×33, 9×16×?, 8,5×?×33,5, 8,5×?×32-32,5, 8,5×13,5×29-30, pohjois-,osan holvi 8×16,5×33, 8×17×33, 9×17×? 10×17×?, 8×16×?, 8,5×16,5×?, 8,5×?×33, muutamia 7×13×?, 9×15,5×?, 9×?×29, pohjois-,osan pohja: mahd. korjausmuurausta 8×16,5×?, 8,5×16,5×?, 9,5×16×?, 8×?×27, 8,5×?×34, 8×?×26,5, sekä yksi profiilitiili (D I kohdassa) pohjan alempi ,osa (D II) 7×15×27?, 7×14,5×?, 6,5×13×?, Peltiluukun kohdalla ,olevat pielet (E kohdassa): 8,5×14×? 9×15,5×?, 8,5×14×30,5, 9×16×32,5, 9×16,5×?, 7×14,5?×28,5, peltiluukun kohdalla ,oleva kynnys 7×14,5×28? 6,5×13×28, 7×13×28, peltiluukun ja aukon etelä ,osan (F) holvi: mahd. korjausmuurausta 6,5×13,5×27, 6,5×12,5×? 6×13×?, 6,5-7×?×28, 6,5×?×28,5, aukon etelä ,osan pielet 7,5×13×?, 7×?×27,5, 7,5×?×26,5?, sekä pielien kulmissa mahd. korjausmuurausta (F I) 7×14×? 7×?×27, aukon eteläisen ,osan pohja (F) mahd. korjausmuurausta 7×13,5×27, 7×13×27, 6,5×13,5×27, 6×13×27.

Läntinen seinä. Seinä tiilimuurausta, osittain rappauksen peittämä. (Huone № 67n seinissä ,on rapp. peitossa ainoastaan mahdollinen korjausmuuraus sekä aukoissa peltiluukkujen ulkopuolella ,olevat pielet ja holvit.) Seinässä alhaalla ,aukkojen alapuolella ,olevat seinätiilet noin 12-15? varvia: 8×13×30, 8,5×13×32, 8,5×14×31, 8,5×13×? 8×14×?, 9×13,5×?, 8,5×?×29,5-30,5, 8×?×31,5-32, 8,5×13,5×?, 9×?×31, sekä seinän pohjoisnurkassa ,alhaalla ,olevan parrureiän ympäristö mahd. rapp. peittämää korjausmuurausta. Edellisten yläpuolella ,olevat seinätiilet, seinällä ,olevien aukkojen holvien korkeuteen asti, sekä aukkojen itä-,osien pielien ja holvien tiilet: 8,5-9,5×16-17×33-34, (8,5×16,5×34, 9,5×16×33, 9,5×17×33,5-34,) muutamia 8,5-9×?×32,5, 9×?×35, 9,5×?×34,5, Seinässä ylhäällä edellisen yläpuolella olevat seinätiilet 8×13,5×30, 8×13,5×? 8×15×?, 9×13,5×?, 8×?×29, 8×?×31, 8,5×14×?, 8,5×?×29,5-30,5-31-31,5, 7,5×?×30, 7,5×?×28,5, 8×?×27,5, 8×15,5?. sekä edellisen yläpuolella muutamia varveja mahd. korjausmuurausta: 7-7,5×15-15,5×30-31, (7×15×30, 7×15,5×30, 7,5×?×31.)

Pohjoisempi (luukku) aukko. Aukon länsi-osan pielet (peltiluukun ulkopuolella olevat pielet): rapp. peitossa, osa tiiliä näkyvissä 8,5-9×16,5-17×33-34, sekä muutama 7,5×?×30,5, 8×13,5?×?, länsi osan holvi: vain muutama tiili näkyvissä 9×16,5×?, 9,5×16×?, länsi-osan pohja 8?×16,5×33,5, 7×14×27, ?×14×32?, ?×13×?. Peltiluukun kohdalla olevat pielet ja holvi 8,5-9,5×16,5-17×33,5-34, sekä osittain korjausmuurausta 6,5-7×13,5×?, peltiluukun kohdalla oleva kynnys 6,5×13,5-14×28, 7×14×29. Aukon itä-osan holvi ja pielet: sama kuin viereiset seinätiilet, sekä pielissä alhalla muutamia 8,5×?×25,5, 8×?×27, 9×?×30,5, 7?×14,5×?. Aukon itä-osan pohja: 8×15,5×32, 8×14,5×?, 9,5×16×?, 9,5×13×?, pohjan alempi osa: pätkiä 8,5-9×16,5×?.— Eteläisempi (luukku) aukko. Aukon länsi-osan pielet (peltil. ulkop. olevat pielet): rapp. peitossa, osa tiiliä näkyvissä 8,5-9×16,5×34, länsi-osan holvi: vain muutamia tiiliä näkyvissä 9,5×16,5×?, länsi-osan pohja: 8,5×15,5×31, 8×16×32-33, ?×16×32, ?×17×34, ?×12×26,5, ?×12,5×27,5, ?×13×27,5. Peltiluukun kohdalla olevat pielet ja holvi: osa tiiliä näkyvissä 8,5-9×16,5-17×33-33,5, peltiluukun kohdalla oleva kynnys: 7×15×30-31, 7×12,5×28. Aukon itä-osan pielet ja holvi: sama kuin viereiset seinätiilet, sekä pielien ala-osassa osittain korjaus-muurausta tiilen pätkillä. Aukon itä-osan pohja: pätkiä 8×16,5-17×?, 8,5×17×?, 9×16-16,5×?, ?×13,5×?, pohjan alempi osa 8×14×31,5, ?×13,5×31.— Keskimäinen ikkuna-aukko. Aukon pielet ja holvi: sama kuin viereiset seinätiilet, aukon pohja 7,5×15×31, 8×15×30, 9×15,5×?, 9×16,5×?, ?×16,5×34, 7×12,5×?, 6,5×14×?, 7,5?×15×?, lisäksi on aukon pohjassa muutamia hirsiä. Aukon pohja karmin ulkopuolella 8×15×32, 8×15,5×31, 8,5×15,5×?, karmin vieressä ja yläpuolella oleva muuraus saman aikuista kuin karmin paikallepano: 6×12,5×?, 6,5×14-14,5×?, 7×14,5-15-15,5×?, 7×13,5×?, karmin alla: 6,5×13,5-14×?, 7×15×?.— Seinän etelänurkassa alhaalla, spiraliportaikon yläpuolella oleva holvi 9×13×27, 8?×13,5×30,5, 8×14×32,5, 8,5×?×31, holvin pohjois osa korjausmuurausta 6,5×13×?, 7,5?×15,5×?, 9×15×?,

Edellisen holvin alla oleva spiraliportaikko. Portaikon länsipuolikkaan seinätiilet: rapp. peitossa, osa tiiliä näkyvissä 8×13×?, 8×14×?, 8,5×13,5-14×?, 9×13,5×?, 9,5×14,5×?, 8,5×?×29,5 9×13,5×29, länsipuolikkaan etelä-osassa (edellisestä vähän alempana) rapp. peitossa osa tiiliä näkyvissä 8×12×?, [*] sekä pienempi osa mahdollisesti holvitiiliä 9,5×18,5×?, 9,5×19×?, 9,5×20,5×?, 10×20,5×? 10,5×21×?. ([*jatkoa, muutamia rautapalanneita 8×11,5×?) Porras-askelat (huone № 67m kohdalla, ylin kierros) korjausmuurausta melko uusilla tiilillä 9-10×11,5-12×25,5-26, (9,5×12×26, muutamat: 9×12×26, 9,5×11,5-12×25,5-26, 10×12×26.) sekä pienempi osa 7×14-14,5×27-28, muutamia 6,5×12×26, sekä pienempi osa korjausmuurauksesta vanhoilla tiilillä 8,5×?×28, 8×?×30, 10×?, 9,5×19×?, ?×21×?. Spiraliportaikon ylin holvi (huone № 67m ala osan korkeuden kohdalla) rappauksen peitossa, osa tiiliä näkyvissä 8×14×30, 7,5×?×29?, 8×?×29-30.

Huone 68

M. Jokipii

heinäk. -47.

Huone 68. 17.7.47.

H. 68 on itätornin VI. kerroksessa. Sinne johtavat kiertoportaat edellisestä kerroksesta; portaat jatkuvat seuraavaan kerrokseen.

Seinät ovat kaikki tiilimuurausta.

A. Vanha muuraus vaaleahkoista 27-28 × 13 × 9.5 cm:in tiilistä muodostaa koko itä ja eteläseinän, länsiseinän eteläpuolen ja pohjoisseinän keskiosan. Tälle muuraukselle on ominaista munkkilimitys, joka jatkuu ylöspäin H. 69:ssä niin pitkälle kuin vastaava tiiliaines.

B. Itä ja länsiseinän alaosa sekä länsiseinän ovenpäällystä on korjattu pienillä 23 × 11.5 × 6.5, 24 × 12.5 × 7 tiilillä.

C. Savukanavan kohta pohjoisseinän länsipäässä on korjattu vaaleilla 33.5 × ? × 8 tiilillä (f)

D. Sekalaisilla tiilillä on paikattu pohjoisseinän itänurkka (i) ja eteläseinän ylin osa.

E. Uusin korjaus on tummanpunaisilla tiilillä suoritettu länsiseinän ovessa (d)

Rakennusvaiheet.

Kerros on todennäköisesti syntynyt IV rakennusvaiheessa; tähän sen vanhuuteen viittaa mm. tiilimitat ja keskiaikainen munkkilimitys sen seinissä.

Vanhimmassa asussa ovat kiertoportaat lounaisnurkassa nähtävästi jatkuneet välittömästi ylöspäin, jolloin pohjoisseinän ovi on kai yhtynyt länsiseinän oveen. Tätä puoltaa useita seikkoja: 1. Nykyinen betonilattia on jonkun verran ylempänä, kuin joustava sisäänkäynti länsiseinän ovesta sallisi. 2. Sekä länsiseinän että pohjoisseinän ovesta nurkkaan olevat osat ovat myöhempää huonosta muurausta. Avosaumat ovat selvästi nähtävissä. (ks. pohjapiirros.) Sen sijaan nurkassa hyvin näkyvä kiertoportaan keskipylväs vaikuttaa vanhalta. 3. V. kerroksen uunin savukanava kulkisi, jos olisi ehjä, juuri nykyisen pohj. seinän oven kohdalla. Savukanavat ovatkin todennäköisesti kulkeneet juuri tästä, siis silloisen kiertoportaan kolvin itäpuolelta.

Samaan vanhimpaan aikaan on koillisnurkassa ollut takka, jonka kuvun jätteet näkyvät tiiliketjuina sekä itä- että pohjoisseinässä. Keskeltä pohjoisseinää ja eteläseinän länsiosassa on mennyt käytävä läpi muurin, arvatenkin jonkunlaiselle parvekkeelle, koska näin korkealla ei enään alle huoneita. Pohjoispuolella on käytävän paikka selvästi nähtävissä ulkoalta käsin. Pohjoisseinän käytävä on kokonaan umpeenmuurattu, eteläseinän käytävää on kavennettu ja umpeenmuuraus on suoritettu vasta verraten läheltä seinän pintaa.

Länsiseinän ikkuna on todennäköisesti entisellään. Huoneen seinien yläosassa on pieniä säännöllisiä koloja säännöllisen välimatkojen päässä toisistaan. Niiden ikä on sama kuin vanhan seinämuurauksen, mutta käyttötarkoitus epäselvä. Ne eivät yleensä satu sillä tavalla toistensa kohdalle, että ne olisivat kannattaneet yli huoneen kulkevia parsia.

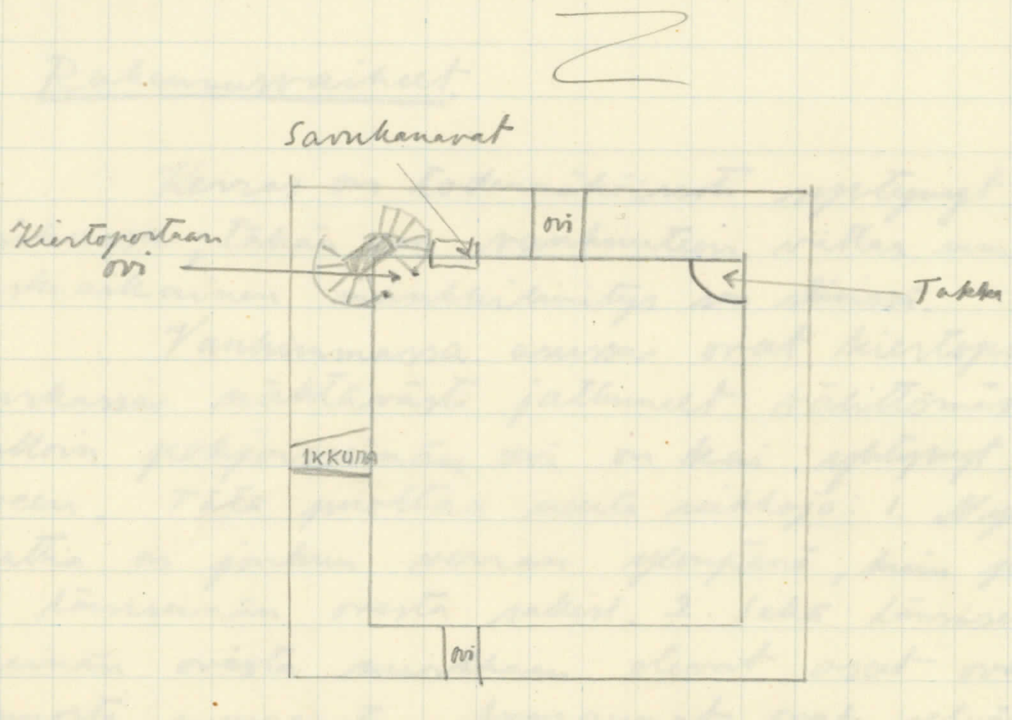

Vanhin asu.

Huone 68.

Seinän sisäpuolella näkyy tämän seinän ja kiertoportaan pylvään avaaluma hyvin.

Ylöspäin vievien kiertoportaiden alapäässä oleva ikkuna on ollut suurempi. Ump. muuraus näkyy seinän molemmin puolin.

Vanha oven umpeenmuuraus näkyy selvästi sekä huoneen sisäseinässä että sen ulkoseinässä pohjois-sivun ulkapuolella.

Kiertoportaan keskipylväs

Kaivauksen aukko

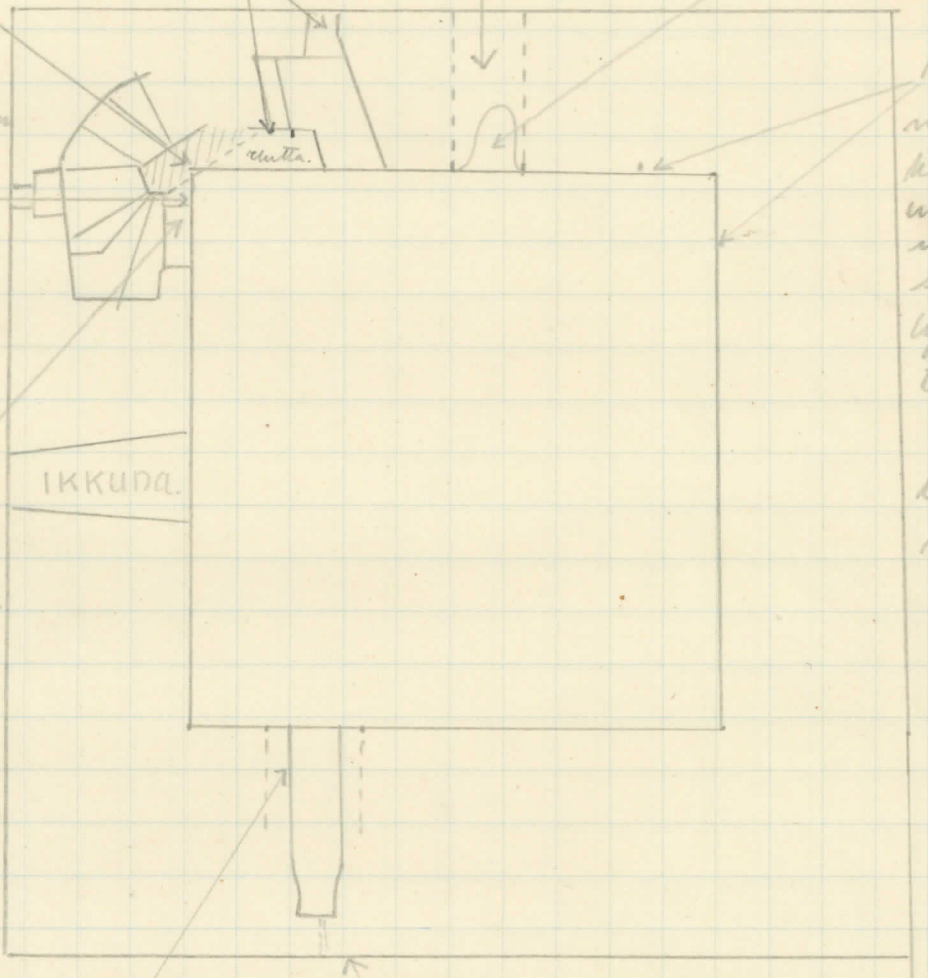

Tämä seinän osa on selvästi myöhäsyntyinen sillä sen ja kiertoport. keskipylvään välinen rako on niin selvä (us. milleja) että siitä näkee valoa läpi.

Alhaalta tulevat kiertoportaat päättyvät nyt noin ½ m. lattiatason alapuolelle.

Koska ulkoseinässä tällä kohtaa ei ole umpeenmuurauksia, ovat seinässä säilyneet jätteet todennäköisesti takan holvista peräisin.

Vanhaa ump. muurausta, jolla käytävää on kavennettu.

Seinän pinta on laajalta alalta uusittu prof Rinteen aikana tehdastiilillä, joiden sivu on pilkutettu.

Huone 68
Eteläseinä

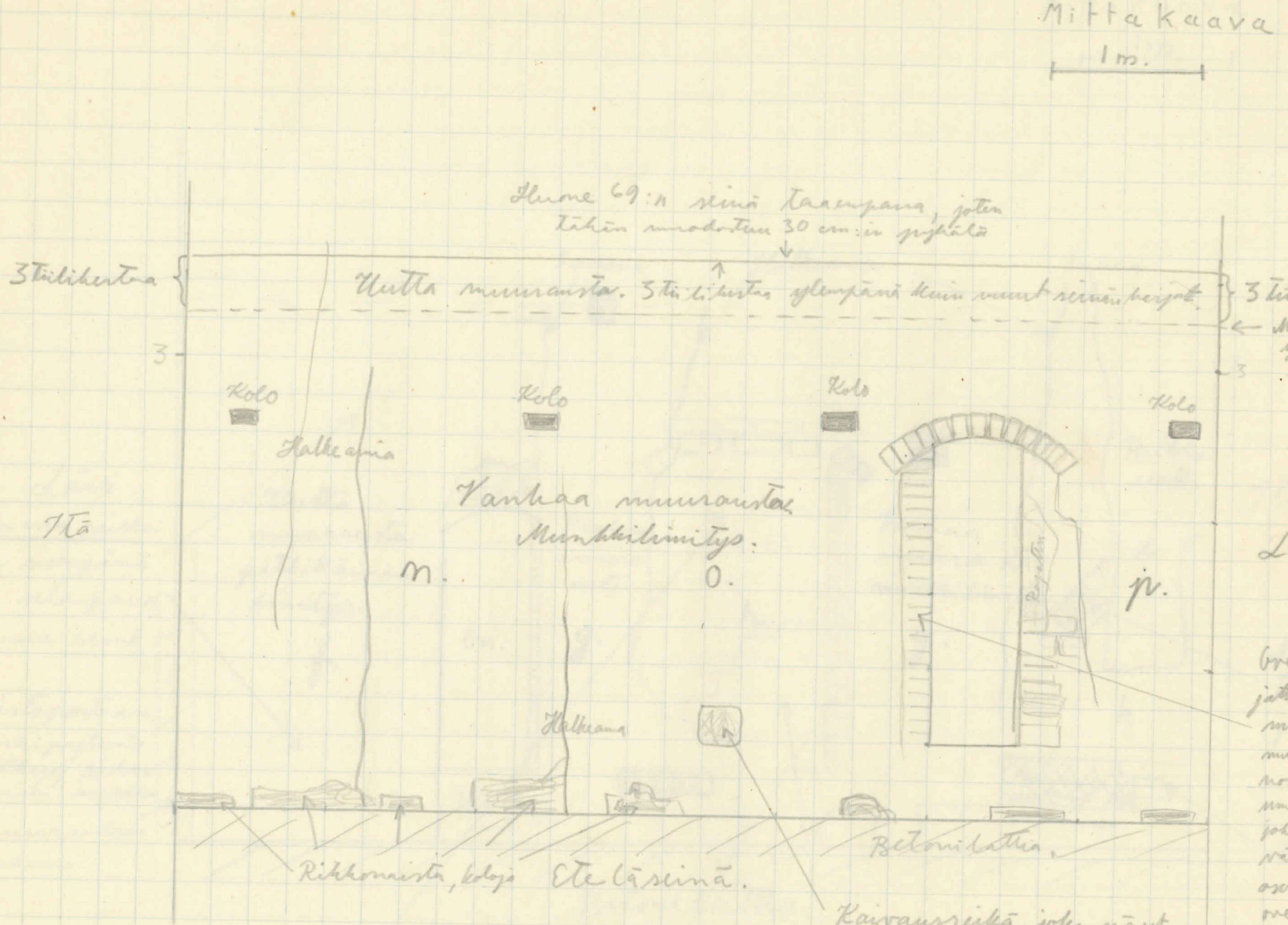

Ovenpieli on korjattu uudella muurauksella, mutta tällöin on noudatettu vanhaa umpeenmuurausta, joka näkyy sen takaisessa käytävässä. Yläkaari osittain vanhinta ovea.

Kaivausreikä, joka näyttää että seinän täytteenä on harmaakiveä

-5-

Huone 68
Pohjoisseinä

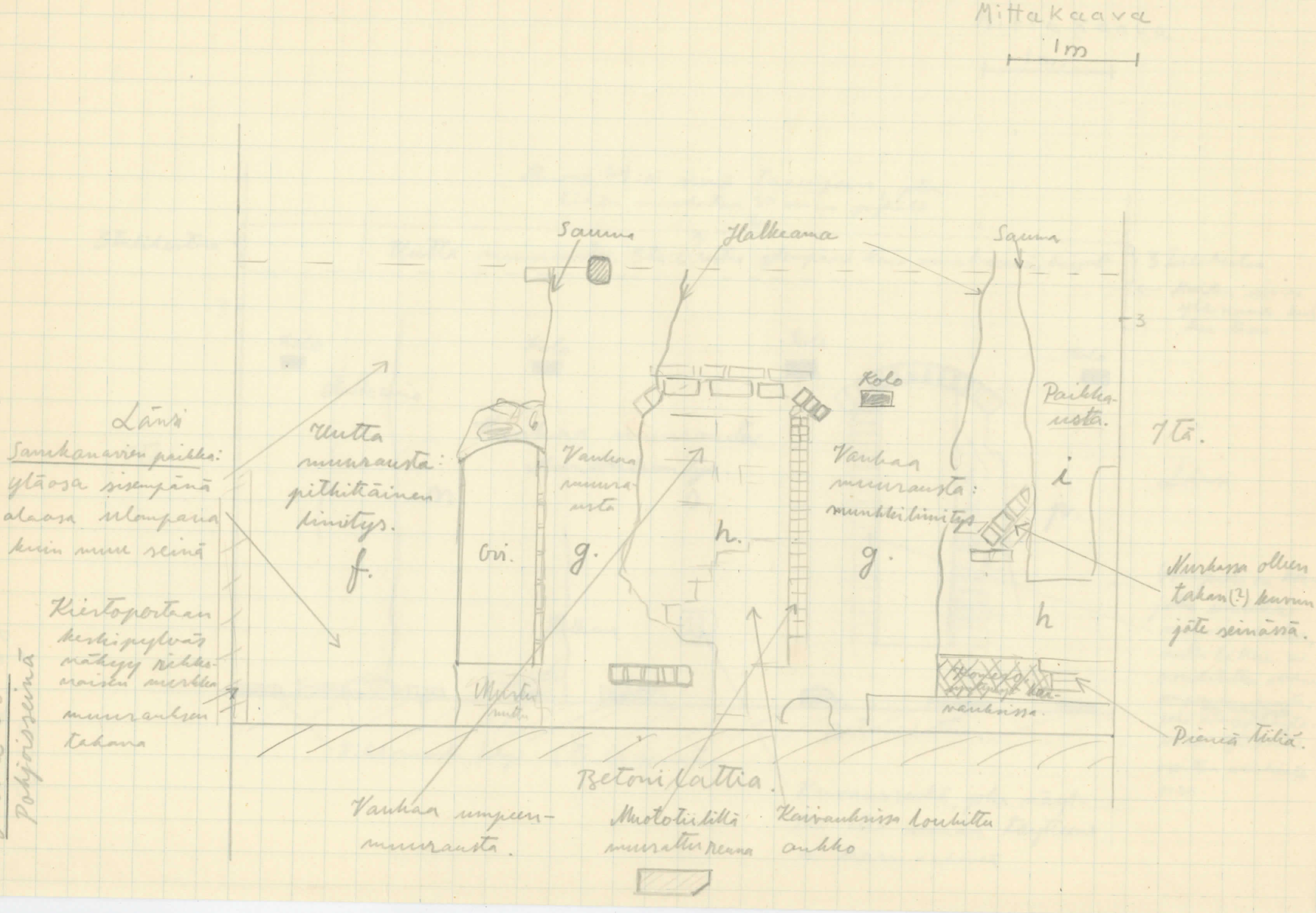

-6-

Huone 68
Itäseinä

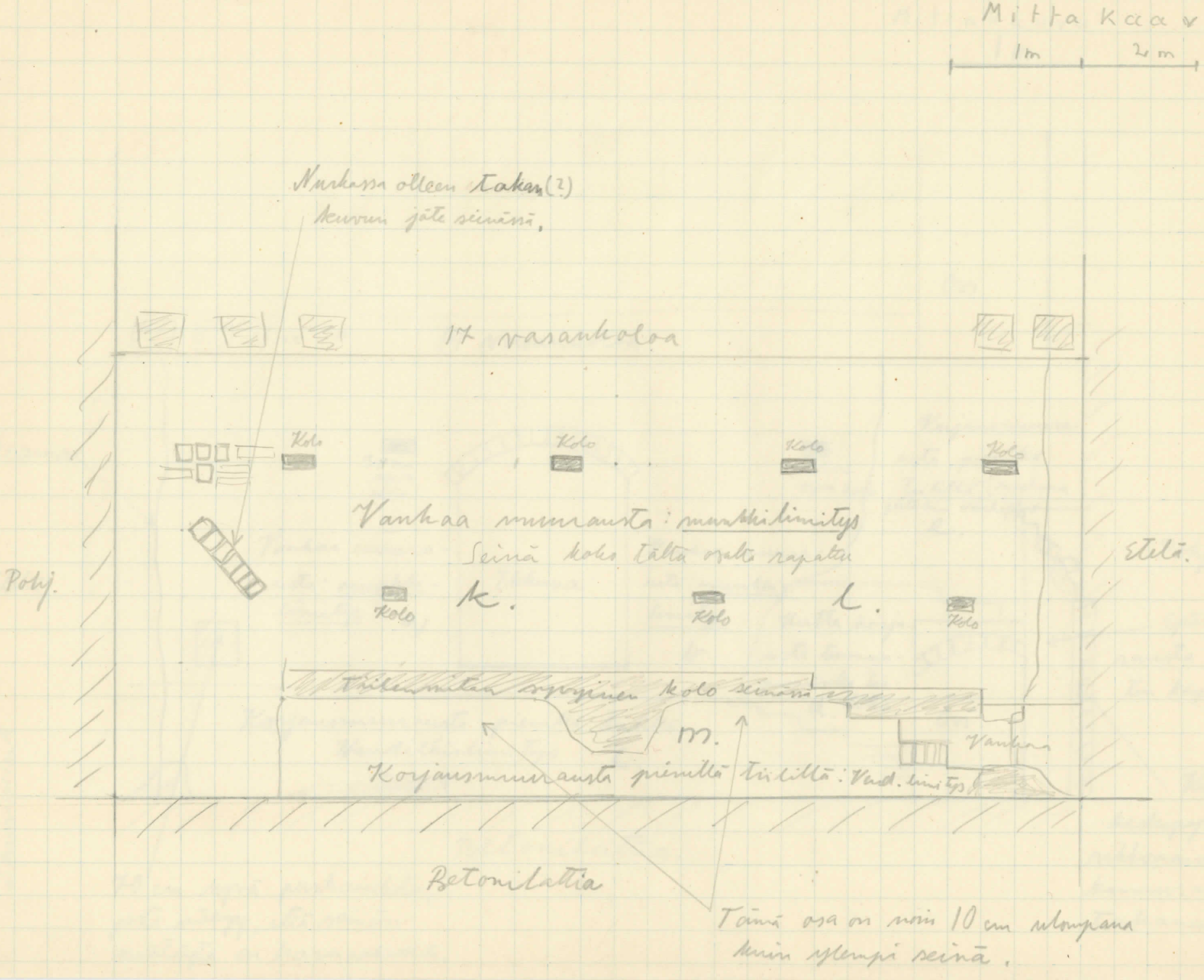

Huone 68.

Länsiseinä

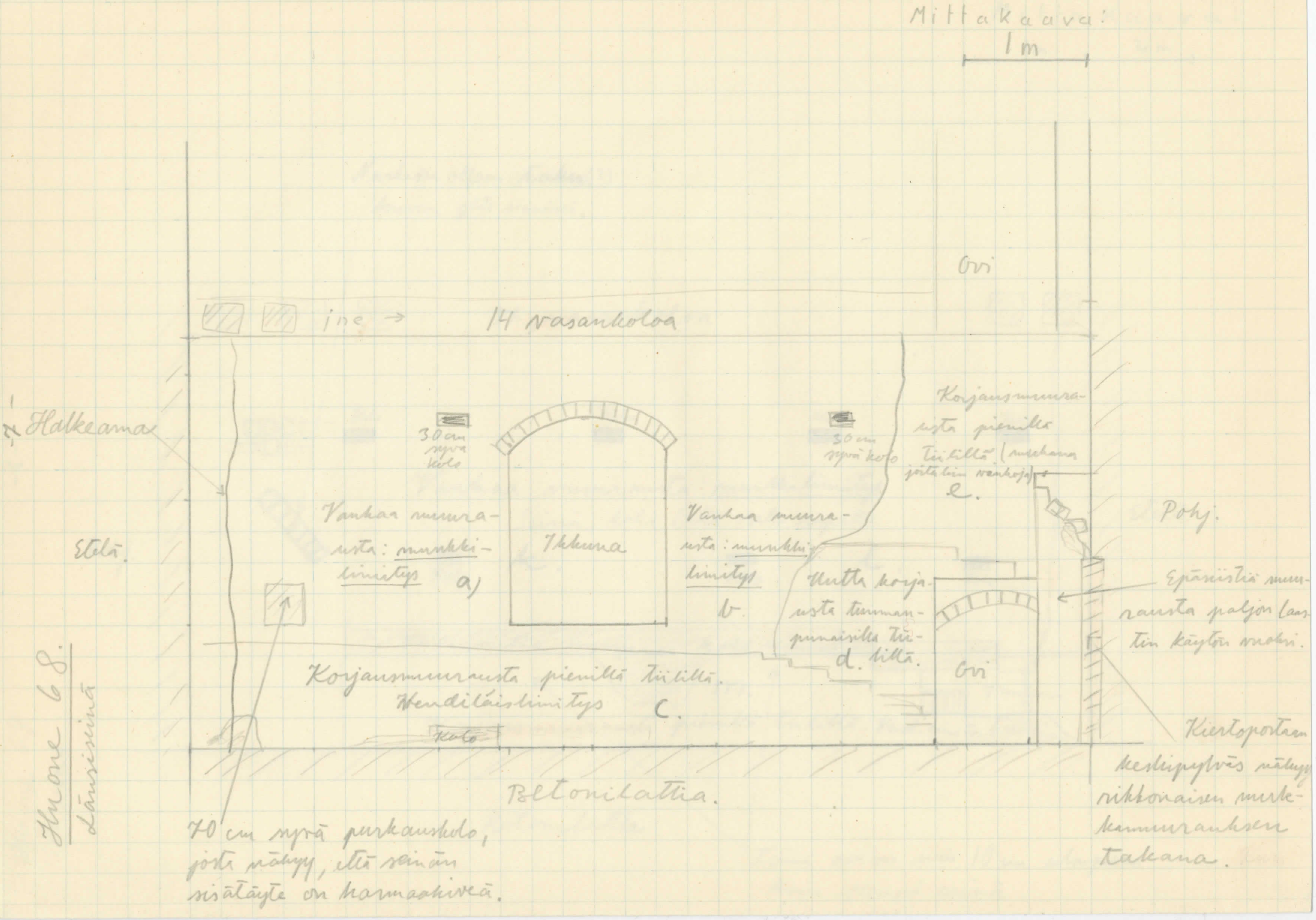

Huone 68

Länsiseinä

a

27.5 × ? 8
28.5 × ? × 9.5
13 × 9
27 × ? × 9.5
28 × ? × 9
28 × ? × 9
13 × 9
27.5 × ? × 8.5
13 × 9.5
27.5 × ? × 9.5
29 × ? × 9.5
13 × 9.5
27 × ? × 9.5
27 × ? × 9.5

b

28 × ? × 10
27 × ? × 9.5
13 × 10
27.5 × ? × 9
27.5 × ? × 9.5
27 × ? × 9.5
13.5 × 9.5
27.5 × ? × 9
27 × ? × 9.
26.5 × ? × 9.5
27.5 × ? × 8.5
13.5 × 9.5
28.5 × ? × 9.5
28 × ? × 9
27 × ? × 9.5
27 × ? × 9

c

23 × ? × 5.5
12 × 6.5
24 × ? × 7
22 × ? × 6
23 × ? × 7
21.5 × ? × 6.5
13.5 × 6
11 × 7
23.5 × ? × 6
23.5 × ? × 6.5
25.5 × ? × 6.5
12.5 × 6.5
11 × 6
12.5 × 6
23 × ? × 7
23.5 × ? × 7
24.5 × ? × 6.5
11.5 × 7
24.5 × ? × 7.5
12.5 × 6
23 × ? × 7

d

25.5 × ? × 9
20 × ? × 9
26 × ? × 9
26 × ? × 9.5
26.5 × 11.5 × 9.5
25.5 × ? × 9
26.5 × ? × 9.5
26 × ? × 9
26.5 × 12 × 9.5
12 × 9.5
26.5 × ? × 9
26 × ? × 9

e

10.5 × 6
22 × ? × 6.5
11. × 7
22 × ? × 6.5
11 × 6.5
22 × ? × 7
12 × 7
11.5 × 7
24 × ? × 6
25 × ? × 6

Pohjoisseinä

f

34 × ? × 8.5
33 × ? × 8.5
33.5 × ? × 7.5
33.5 × ? × 9
26 × ? × 7.5
32 × ? × 8.5
33 × ? × 8.5
32.5 × ? × 8
33 × ? × 8
34 × ? × 8
32.5 × ? × 8
31.5 × ? × 7.5
23.5 × ? × 8
33 × ? × 8
33.5 × ? × 8
34 × ? × 8
32.5 × ? × 8
34 × ? × 7.5

h

ovi) 27.5 × ? × 9
13 × 9.5
27.5 × ? × 9
28 × ? × 9
26 × ? × 9
13 × 9
27.5 × ? × 9
12.5 × 9
13 × 8.5
26 × ? × 9.5
26.5 × ? × 9

Uuni) 28 × ? × 9.5
27 × ? × 10
27.5 × ? × 9.5
13 × 9
27 × ? × 9
28 × ? × 9
13 × 9

g

27.5 × ? × 9.5
27.5 × ? × 9.
27 × ? × 9.
28 × ? × 9.5
25.5 × ? × 10.5
28.5 × ? × 9
13 × 9
27.5 × ? × 9
27 × ? × 9
27.5 × ? × 9.5
13 × 9
27.5 × ? × 9
27 × ? × 9
29 × ? × 10
13 × 9
27.5 × ? × 10
13 × 9.5
28.5 × ? × 10.

i

27 × ? × 9.5
27.5 × ? × 8
33 × ? × 8
22 × ? × 9
27.5 × ? × 9
16.5 × 10
26.5 × ? × 7
24 × ? × 5.5
22 × ? × 15.5
14.5 × 9
13 × 9
26 × ? × 7

H.68.
7 Kāseinā

k

26.5 × ? × 9.5
13 × 9.5
28 × ? × 8
13 × 10
28.5 × ? × 9
13 × 9.5
27.5 × ? × 9
27 × ? × 9.5
28 × ? × 9.5
27.5 × ? × 9.5
12.5 × 9.5
27.5 × ? × 9.5
28 × ? × 9.5
13 × 9.5
27.5 × ? × 9.5
28. × ? × 9

l

27 × ? × 9
27 × ? × 9.5
26.5 × ? × 9
27.5 × ? × 9
28 × ? × 9
28 × ? × 9.5
27.5 × ? × 9.5
13 × 9.5
13 × 9
27 × ? × 9
28 × ? × 9
13 × 10
28 × ? × 10
29 × ? × 9
28 × ? × 10
28 × ? × 9.5
13 × 8
27 × ? × 8.5
28 × ? × 9

m

24 × ? × 7
22.5 × ? × 7
23 × ? × 6
12.5 × 6
23 × ? × 7
11 × 7
22.5 × ? × 6.5
23 × ? × 6.5
18 × 7
12 × 7
24 × ? × 7.5
23 × ? × 7
11.5 × 7
12 × 7
21 × 11.5 × 6
24.5 × ? × 7
23 × ? × 6.
22 × ? × 7
12 × 8
24 × ? × 7
22 × ? × 7.5
23.5 × ? × 6.5
24 × ? × 7
13 × 7

Huone 68
Eteläseinä

m
27 × ? × 9.5
26 × ? × 9
13 × 9.5
20 × ? × 9
13 × 10
26 × ? × 10
13 × 9.5
27 × ? × 10
17 × ? × 9
29 × ? × 9
27 × ? × 9
28 × ? × 10
24 × ? 8.5

n.
26 × ? × 9
26 × ? × 9.5
27.5 × ? × 9.5
27.5 × ? × 9
28.5 × ? × 9
13 × 10
26 × ? × 9.5
26.5 × ? × 9
26.5 × ? × 9.5
15 × 9
27 × ? × 10

o
28 × ? × 9.5
13 × 10.5
27.5 × ? × 9.5
27.5 × ? × 9
28.5 × ? × 10
13 × 9.5
28.5 × ? × 9.5
18 × ? × 9
29 × ? × 9
27.5 × ? × 9
29 × ? × 9
28.5 × ? × 9.5
28.5 × ? × 10
26.5 × ? × 9
27 × ? × 8.5
13.5 × 9
25 × ? × 9
27 × ? × 9.5
12 × 9
28 × ? × 10
12.5 × 9.5

Oven suulta
sisäpuolimmaista.

28.5 × 14.5 × 7.5
14 × 8.5
29 × 14 × 8
13.5 × 8.5
30 × 14.5 × 9
31.5 × 15 × 8

HUONE N:o 68

ja portaikko 64 A:n yläosa

Tiilet

Huone №68.

Itätornin VI kerros. Eteläseinä. Seinä kokonaan tiilimuurausta, osittain rappauksen peittämä. Tiilien suuruus 9-10×12,5-13,5×27-28,5, muuntama tiili 9,5×12,5×26,5, 9×?×26,5, 8×?×26. Lähellä länsinurkkaa olevan komeron pielet tiilimuurausta, tiilet sama suuruus kuin seinässäkin. Pielien kulmat korjausmuurausta 7,5×14×29-29,5 8,5×14×29, 8,5×14,5×29 komeron holvi: enimmäkseen korjausmuurausta 7,5×14,5×28,5 7×?×29, 7,5×?×29 (korjausmuuraus luultavasti melko vanhaa) komeron umpeenmuuraus lähellä seinän ulkopinnan tasoa, tiilet enimmäkseen pätkiä:
8,5×16×? 8?×16,5×? 8,5×?.

Itäinen seinä.

Seinä kokonaan tiilimuurausta, osittain rappauksen peittämä. Tiilien suuruus: alhaalla pohjoisnurkasta etelään päin noin 1,40 - 6,50 mtr välisellä osalla noin 9 varvia (6-7×10-13×20,5-25,5,) 6,5×11,5×23,5 6,5×12×23,5 6,5×12×22 6,5×10×20,5, 6×?×23, 6,5×?×22,5 6,5×10×?, 6,5×11×?, 6,5×13×?, 7×12×?, 7×?×23-24-25,5.

Seinän muut tiilet: (suurin osa itäseinästä) 9,5-10×12,5-13,5×27-28,5, pienempi, osa 9×12,5-13,5×27-28,5, muutamia 8,5×12,5×?, 9×?×26, Seinän pohjoisnurkassa ylhäällä muuraus vähän epatasaista, muutamia tiiliä kantillaan, osa tiilistä rikkinäisiä, joka on korjattu laastilla ja tiilenpalaisilla, samoin ylhäällä keskella pieni ala korjattu laastilla ja tiilenpalaisilla.

Pohjainen seinä.

Seinä kokonaan tiilimuurausta, Itänurkassa ylhäällä ja (it nurkassa-) keskellä pieni ala rappauksen peitossa. A) Lähellä länsi-nurkkaa tornin VII kerrokseen johtavan ovi-aukon tiilet, aukon itäpieli 9-10×?×27-28,5 muutama 9,5×?×26,5, eli sama kuin aukon itäpuolella olevat seinätiilet. Aukon länsipieli sekä länsinurkan ja aukon väliset seinä tiilet: (B) 8-9×16-17×33-34,*] paitsi, alhaalla (C) länsinurkan ja aukon välillä noin 8 varvia: 6,5-7×12,5-13×23-25,5. Aukon holvi 8,5×16×33, 9×16×33,5, Aukon itäpielen kulma (D) korjausmuurausta: (7,5-8×14,5-15×29-29,5) 7,5×14,5×29,5, 7,5×15×29,5 7,5×?×29, 8×?×29. Seinässä, ovi-aukon yläpuolella epätasaista tiilimuurausta, muutamia tiiliä kantillaan sekä muutamia karmaakiviä, (E) tiilimittoja: 9×17×?, 8,5×?×34, 9×?×34, 8,5?×18×?, 7×?×24, 9×13×?. Seinässä, ovi-aukon ja itänurkan välillä näkyvissä umpeenmuuratun aukon itäinen pieli, (F kohdassa) muutamia tiiliä näkyvissä (9,5-10,5×?×28,5-29,5) 9,5×?×28,5, 9,5×?×29, 10×?×29,5, 10,5×?×29. Pielen kulmassa muototiiliä (FI). Pielen itäpuolella olevat seinä tiilet: (G kohdissa) alhaalla ja keskellä 9-10×13-13,5×27-28,5 muutama 10×?×29, ylhäällä 9,5-10×12,5-13×27-28,5, muutama 8,5×?×26, 9×?×26,5, sekä ylhäällä (GIII) olevan noin 40 sm. pituisen kanttivarvin tiilet 8,5×12×?, 8×12,5×?, 9×12×?, ump. muuratun aukon holvin tiilet (GI) osa tiiliä jälillä: 9×13×? 9,5×12,5×?, 9,5×13,5×?, Ovi-aukon itäpuolella olevat seinätiilet: (GI) 9-10×12,5-13,5×27-28, muutamia 9,5×?×26,5, ylhäällä olevan kattoparrujen tukena olevan parrun ympärillä oleva muuraus: korjausmuurausta (H kohdassa) 7,5×14,5×29,5. Alhaalla (GII) oleva kanttivarvi: 9,5×13×? 10×12,5×?, 9,5×13×?. Aukon umpeenmuu-

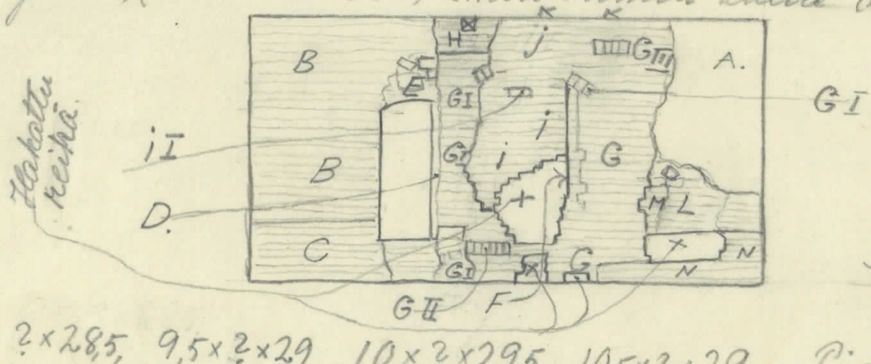

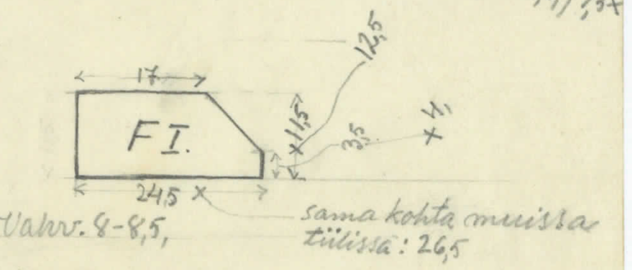

([* jat. oviaukon ja länsinurkan välillä (B ja C) ollut aik. savukanalit jotka on purettu pois)

raus (İ kohdassa): 9-10×12,5-13,5×27-28 (9,5×12,5×28, 10×13×28,
9×12,5×?, 9,5×13×?, 9,5×13,5×?, 10×13×?, 9×?×27-27,5-28, 9,5×?×27-27,5-28
10×?×28.) sekä yksi tiili (İI kohdassa) 8×?×32,5. Seinässä
ylhäällä ump. muuratun aukon yläpuolella (j kohdassa):
9-10×12,5-13,5×27,5-28,5, sekä ylhäällä kattoparrun korkeuden
kohdalla (K) 8-9×?×33,5. Seinässä alhaalla lähellä itä-
nurkkaa, olevat seinätiilet (L kohdassa): 9-10×12,5-13×28-28,5,
(9×13×? 9,5×13×?, 9,5×12,5×?, 9×?×28, 9,5×?×28, 10×?×28-28,5) sekä pieni
ala korjausmuurausta sekalaisilla tiilillä (M) 8,5×14,5×?, 9×12,5×
?, 10×13×?. sekä aivan alhaalla uudempaa korjausmuuraus-
ta melko uusilla ja muutamilla vanhoilla tiilillä (N kohdassa)
uudet tiilet 8×12,5×28,5.

Läntinen seinä

Seinä kokonaan tiilimuurausta, osittain rappauksen
peittämä. Pohjoisnurkasta noin 170-215 sm etelään päin
ja etelänurkan väliset seinätiilet: 9-10×12,5-13,5×27-28,5,
paitsi lähellä pohjoista nurkkaa, olevan ovi-aukon
ja etelänurkasta noin 40-50 sm. pohjoiseen päin välisellä
, osalla, seinässä alhaalla noin 90 sm. korkuinen ala:
enimmäkseen 6-7×11,5-13×23-25,5, (6×11,5×? 6,5×11,5×? 7×11,5×?, 6,5×?×25,5
6,5×12×? 6×12,5×?, 6,5×12,5×?, 7×12,5×?, 6,5×12×?, 6×13×?, 6,5×13×?, 7×?×23-23,5
7×?×24,5, 6,5×?×24, 6,5×?×23,5,) sekä muutamia tiiliä 8×?×26, 9×12,5×?,
9,5×?×27, 9,5×?×27,5-28-28,5, 9×?×27, 10×13×?, 9×16×?, 9,5×16×?, 8×?×
33, 9×?×33, 7,5-8×?×32. Ovi aukon yläpuolella, pohjois-
nurkan ja pohj. nurkasta etelään päin noin 170-215 sm
välisellä, osalla, olevat seinätiilet: sekalaisia, 6,5×12-12,5×
?, 7×11,5-12×?, 7×11,5×23, 6,5×?×25,5, 7×?×24,5-25, 7×?×25,5, 7,5×?×24,5,
8×12×?, 8×13×?, 8,5×12×?, 8×12,5×?, 8×?×27,5, 8×?×30,5, 8×?×31,
8,5×?×31, 9,5×?×28,5, 8,5×14×?, 9×?×33, 7,5-8×12,5×?, Ovi-aukon
eteläpielen itäinen kulma, sekä seinässä, oviaukon etelä-
puolella pieni ala uudempaa korjausmuurausta enim-
mäkseen melko uusilla tiilillä, uudet tiilet: 9-9,5×
12×26-26,5. Seinällä, oleva ikkuna-aukko (peltiluukku):
aukon pielet ja kolvi rapp. peitossa, osa tiiliä näkyvissä, tiili-
en suuruus sama kuin aukon vieressä ja yläpuolella ole-
vat seinätiiletkin, eli 9-10×13×27-28, aukon pohja:

enimmäkseen tiilen pätkiä, sekä muutamia kokonaisia. ?×13×27, ?×17×?, sekä lähellä seinän ulkopintaa mahd. korjausmuurausta ?×14,5×29, samoin aukon pohjan itäisempi osa mahd. korjausmuurausta 10×13,5×?, 9×16,5×?, 9,5×12×?.

Huoneiden № 64 ja 68 välinen itätornin länsi- ja pohjois-seinien sisällä olevan portaikon ylä-osa, huone №68:n lattia pinnasta osittain noin 130 sm ylös ja noin 300 sm alespäin välisellä osalla. (Ainoastaan osa seinistä ja holveista on lattian yläpuolella, porras-askelat ovat lattia pinnan korkeustason alipuolella.)

Huone № 68 ja portaikon välisen ovi-aukon eteläpielen länsikulma 9-10×12,5-13,5×27,5-29, porras-askelien ympäröimän pilarin tiilet 9-10×12,5-13,5×27-28,5, sekä 9×14×28,5-30, 9×?×29-30, 9,5×?×31, 9×?×29,5, muutamia 8,5-9×13×?, 8,5×13×28,5. Huone № 68 ja portaikon välisen ovi-aukon holvin tiilet 9-10×12,5-13×27,5-28,5 (pituus 27,5-28,5 hieman epävarma koska tiilien kulmat on hakattu pois , samoin ovi-aukon eteläpielen länsikulmassa) Portaikon eteläseinä: 9-10×13×27,5-28,5, sekä alhaalla pieni ala mahd. korjausmuurausta: 9×?×27,5, 9×?×30 samoin ylhäällä pieni ala korjausmuurausta 7×?, 10×?.

Portaikon länsiseinä: 9-10×13×27-28,5, sekä muutamia 9×14×?, 8,5×13×?, 9,5×14×?, 9,5×?×29, 9×?×29?. Seinällä olevan pienen ikkuna-aukon yläpuolella pieni ala korjausmuurausta melko uusilla tiilillä: 9,5×12×26,5. Ovi-aukon pohja (ylin porras-askela): 6,5×12,5×26,5, 6,5×12×?, 6,5×?×27,5, 9×?×27, 9,5×?×27,5, porras-askelat: korjausmuurausta enimmäkseen melko uusilla tiilillä 9,5×12×26-26,5, muutamia 10×12×?, 9,5×11,5×?, 9×11,5×26, sekä muutamilla vanhoilla tiilillä 9×?×28-29, 9×13,5×?. Muutamissa askelissa osittain mahd. aikaisempaa muurausta (ei askelien kulmissa) tiilet tummiksi poltettuja: ?×13×28,5, ?×13,5×28, ?×12,5×? ?×13,5×?.

Portaikon ylä-osan holvi: rapp. peitossa, muutama tiili näkyvissä: 9×13×? 9,5×13,5×?, 10×?×28,5. Portaikon keskikohdalla, itään päin laskeutuvan holvin tiilet: 9-9,5×?×27,5-28,5, muutama 10×?×28, edellisen holvin kohdalla oleva portaikon pohjois-seinä: ylhäällä 9,5×13×27,5-28, muutama 9,5×?×29,5 alhaalla ja keskellä 9×12,5×?, 9×13,5×?, 9-9,5×?×28-28,5, 9,5×13×?, 9×14×?, 9,5×14×?, 9,5×14,5×?, 9-9,5×?×29-29,5, 8,5-9×?×29,5.

HUONE 69

Tiilet

Huom. Kuvaus olemassa! [kuoressa]

(Huone № 69)

Itäinen seinä. Seinä tiilimuurausta, osittain rappauksen peitossa. Lähellä pohjoista nurkkaa, oleva komero, komeron pielet; osa tiiliä näkyvissä 5,5-6×12-13×23-25, (5,5×12×23,5, 5,5×12×23, 5,5×12,5×23, 5×12×24, 5,5×13×24 6×12×23, 6×13×24, 6×13×25,) sekä muutamia 9×16×34, 8,5×16×?, Aukon holvi: muutamia tiiliä näkyvissä 6,5×12,5×25,5, 6,5×?×27, 7,5×?×28,5, 7×13×?, 6,5×13×?, 5,5×12,5×?. Aukon umpeenmuuraus lähellä seinän ulkopintaa: enimmäkseen 6×15×?, muutamia 6,5×15,5×?, 6,5×15×?, 6×14,5×?. Aukon pohja: ,osittain puuta, ,osittain tiilimuurausta 8,5×16×33,5, ?×16,5×34, ?×13×?

Seinässä, aukon yläpuolella, olevat, seinätiilet: 8,5×16,5×33,5-34,5, (8,5×?×34,5, 9×?×33,5, 9,5×16,5×?, 10×16,5×?, 10×?×33, 10×?×33,5.)

Aukon alapuolella, olevat seinätiilet 9×?×33,5, sekä, osittain korjausmuurausta sekalaisilla tiilillä.

Seinässä pohjoisimman ja keskimäisen ikkuna-aukon välillä mahd. aikaisempaa muurausta lattiaparruista ylös noin 130 sm. asti: 9-10×13×27-28, (9×?×27, 9,5×?×27, 9,5×13×?, 9,5×?×28, 10×13×?, 10×?×27, 10×?×27,5) muutama 9×12,5×?, 8,5-9×?×27,5, seinässä ylhäällä edellisen muurauksen yläpuolella 8-10,5×16-16,5×33-34, (8×?×33, 8,5×?×34 9×16×?, 10×16,5×?, 8,5×?×33, 9,5×?×33,5, 10,5×?×34, sekä muutamia 9,5×13×?, 7,5×14×?, 7×?×24,5, 7,5-8×?×31,5. Seinän keskikohdalla, oleva ikkuna-aukko. Aukon pielet: rapp. peitossa, vain muutamia tiiliä näkyvissä: 8,5×?×33-33,5-34, 9×?×34, 8×?×33, 8,5×16×32, 8,5×15,5×32,5, 8,5×?×32-32,5, 8×?×32,5, 8,5×?×31,5, Aukon holvi: muutamia tiiliä näkyvissä 6,5×13×26,5, 7×13,5×28, 6×12,5×?, 7×12×?, 7,5×13,5?×?. Ikkuna-aukon itäseinä (karmin alla ja sivuilla, oleva muuraus): vain muutama tiili näkyvissä 6,5×?×26,5, 6,5×?×28, 5,5?×?×29, 6?×?×29,5, 9×?×28,5. Seinässä keskimäisen ja eteläisimmän ikkuna-aukkojen välillä ,olevat seinätiilet, lattiaparruista ylöspäin noin 140 sm asti 9-10×12,5-13,5×27-28,5, (9×12,5-13×?, 10×13,5×?, 9×?×27-27,5, 9,5×?×28, 9×?×28,5, 10×?×27,5,) sekä muutama 8,5×12,5×?. Edellisen muurauksen, sekä keskimäisen ikkuna-aukon yläpuolella, olevat seinätiilet: 8-9×16-16,5×33-34, (8,5×16-16,5×?, 9×16,5×?, 8×?×33-33,5, 8,5×?×33, 9×?×34,) sekä muutama tiili 6,5×?×26,5, 9×?×27.

Lähellä etelänurkkaa, oleva ikkuna-aukko. Aukko umpeenmuurattu lähellä seinän ulkopintaa. Aukon pielet: rappauksen peitossa, ,osa tiiliä näkyvissä 8-9×16-16,5×33-34

(Huone № 69)

(9×16,5×34, 8×16×33?, 9×16×33?, 8-8,5×16×?, 8×?×33-34, 8,5×?×33-33,5, 9×?×33,5, 9×16,5×?.) Aukon holvi: rapp. peitossa vain muutamia tiiliä näkyvissä, holvin itä, osa 8×?×33,5, 8×?×32, 9×?×32,5?, holvin länsi, osa 6,5×12×? 6,5×13×?, 7,5×13,5×?, 7,5-8×13×?, sekä, osittain korjausmuurausta holvin länsi, osassa 7×14×27,5, 7×14×? 7,5×15×? 7×?×27, 8×?×29. Aukon keskikohdalla, olevat pielet: (samaa kohta kun pohjois-seinän ikkuna-aukon A kohdassa, oleva muuraus) 8,5×16-16,5×33-34, (8,5×16×? 8,5×16×33, 8,5×16,5×34,) sekä muutama 8×14,5×?, edellisen muurauksen päällä, olevan holvin tiilet: 8,5×16-16,5×33,5-34. (8,5×16×33,5-34, 8,5×16,5×33,5-34) Aukon umpeenmuuraus lähellä seinän ulkopintaa: 6×15×?, 6×15,5×?, 6×14,5-15×?, 6,5×15×?, 6,5×15,5×?. Etelanurkassa, olevat seinätiilet: alhaalla lattiaparruista ylös päin noin 140 sm. asti 9-10×13×27-28 (9×13×?, 9×?×27-27,5, 9,5×?×27,5, 10×?×28,), Edellisen muurauksen yläpuolella, sekä eteläisimmän ikkuna-aukon yläpuolella, olevat seinätiilet: 8-9×16-16,5×33-34, (9×16-16,5×?, 9,5×16,5×?, 8×?×33-34, 8,5×?×33,5-34, 9×?×33,5,) sekä muutamia 6×12,5×?, 6,5×?×23,5. Seinässä ylhäällä, lähellä pohjoista nurkkaa, sekä lähellä etelänurkkaa, olevien kattoparrujen vieressä ja yläpuolella pienet alat mah. korjausmuurausta: (ei uutta) 7-8×14,5-15×28-29,5 (7×14,5×28,5, 7,5×14,5×29, 7,5×15×29,5, 8×14,5×29, 7×?×28-28,5-29,5, 7,5×?×28,5-29-29,5. Seinässä eteläisimmän ikkuna-aukon alla olevat seinätiilet: mahd. korjausmuurausta 8,5×17×?, 8×16×32, 9×?×33, 7,5×?×32, 6×?×25, 9,5×?.

Etelä seinä.

Seinä kokonaan tiilimuurausta, osittain rappauksen peittämää. Itänurkassa, olevat seinätiilet: alhaalla lattiaparruista ylös päin noin 120-130 sm. asti 9-10×12,5-13,5×27-28,5. (9,5×12,5×?, 9,5×13×?, 10×13,5×?, 9×?×27-28, 9,5×?×27,5-28,5, nurkassa edellisen yläpuolella, sekä itäisimmän ikkuna-aukon yläpuolella, olevat seinätiilet 8-9×16-16,5×33-34, (8,5×16-16,5×?, 9×16×?, 8×?×33,5-34, 8,5×?×33, 9×?×33-34, muutamia 8,5×17×?, 7,5-8×?×32,5, 8,5×12×?, It. nurkassa olevan ankkuri-raudan tukena (kiilana) kaksi tiiltä: 7×13,5×27,5, ?×14×28.

Ikkuna-aukkojen välillä, olevat seinätiilet: alhaalla lattiaparruista ylös päin, osittain noin 180 sm. asti; sekä, osittain itä ja läntisemmän ikkuna-aukkojen alla olevat seinätiilet 9-10×12,5-13×27-28,5, (9×12,5-13×?, 9,5-10×13×?, 9×?×27-27,5-28, 9,5×?×27-28, 10×?×27,5-28,5.) Ikkuna-aukojen välillä ylempänä oleva seinämuuraus: 8,5-9×16,5×33-34, muutamia 8,5×17×?, 8×14,5×?, 7,5×13×?, 7×?×25, 7×?×27, Seinän itänurkasta noin 40 ja 360 sm välillä, lattiaparruista noin 280 sm ylöspäin olevan kanttivarvin tiilet: 6,5×12×?, 9×12-13×?, 9×13,5×?, 9,5×12×?, 9×15,5×?, 9×16×?, 8,5×16×?, 10,5×16×?.

Itäisempi ikkuna-aukko (luukku). Aukon pohjois osan pielet (peltiluukun pohjoispuoleinen osa): 8-9×16,5×33,5-34,5, (9×16,5×?, 8×?×34, 9×?×33,5-34-34,5,) muutamia 8,5×14,5×?, 8×?×31, 9×?×31,5, 8,5×?×32,5. Aukon pohjois osan holvi: 8-9×16×34, (8,5×16×34, 9×16×?, 8-8,5×?×34, sekä osittain korjausmuurausta 7×14×28, 7×14,5×28, 7,5×14,5×29. Aukon pohjois osan pohja: 9×16,5×33,5, 8,5×17×33, 9×17×34, ?×16×?, ?×12×27, ?×12,5×27,5, ?×14×?. Aukon etelä osan pielet: rapp. peitossa, muutamia tiiliä näkyvissä 9×16,5×?, 8×?×33, 8,5×?×33, 8,5×15,5×?, 8,5×13?×?, 8×?×31, pielien kulmat seinän ulkopinnan kohdalla mahd. korjausmuurausta 6,5×14,5×?, 7,5×?×30, 6,5×14×?, 7,5×?×28?, Aukon etelä osan holvi rapp. peitossa muutama tiili näkyvissä 7,5×14×28,5, 7,5×?×29, 9×15?×32, 7-8×?. Aukon etelä osan pohja: 6×15×30, 6×15×29,5?, ?×15×30,5, ?×15-15,5×30.

Läntisempi ikkuna-aukko:(luukku) Aukon pohjois osan pielet: 8-9×16-16,5×33-34,5, muutamia 7,5-8×?×33, 8×?×32, 8,5×?×31,5 8×?×28, 9×?×28, 8,5×13×27,5, aukon pohjoisimman osan holvi: rapp. peitossa, osa tiiliä näkyvissä 6-6,5×12,5-13×? (6×12,5×? 6,5×12,5×?, 6,5×13×?, sekä osittain mahdollisesti korjausmuurausta 7,5×14,5×28,5, 7,5×14,5×?, 7×14×28?, 7×15×?. Aukon pohjois osan pohja: 8-9×16-16,5×33-34, 8×15,5×31, ?×15×31,5. Aukon eteläisemmän osan pielet: rapp. peitossa, osa tiiliä näkyvissä 8,5-9×16×?, 8,5×?×33, 9,5×?×33,5, 8,5×?×32,5, 9×?×32,5, sekä pielien kulmissa ja holvin kulmassa seinän ulkopinnan kohdalla mahd. korjausmuurausta 7×14×?, 7×?×29,5, 7×?×28,5?, 7,5×?, eteläisimmän osan holvi 9×?×33 luukun kohdalla olevat holvitiilet; 7×14?×28,5, 7,5×?×29, 7×14,5×?, edellisen alla olevat pielet: 9×16,5×?, 8×16×?. Aukon eteläisimmän osan pohja: ?×16×33.

Länsinurkassa olevat seinätiilet: alhaalla lattiaparruista ylöspäin noin 75 sm? asti 9-10×13-13,5×27-28,5, seinässä ylhäällä, edellisen yläpuolella olevat seinätiilet: 8,5-9×16-16,5×33,5-34, sekä muutamia (ankkuriraudan vieressä, ank. rauta on noin 120 sm lattiaparruista ylös päin) 9×13×? 9×?×28-28,5. Eteläseinän ikkuna-aukkojen, alla, olevat seinätiilet: itäisemmän aukon alla osittain 9-10×12,5-13×27-28,5, sekä, osittain myöhäisempää muurausta sekalaisilla tiilillä 6-6,5×13×? 8×?×34,5, 9,5×?, läntisemmän, aukon alla 9-10-12,5-13×27-28,5, sekä, osittain myöhäisempää muurausta sekalaisilla tiilillä 6×?×23-24, 6,5×13×?, 8×?×27?, 8,5-9×?.

Läntinen seinä. Seinä tiilimuurausta, osittain rappauksen peittämää. Etelänurkassa olevat seinätiilet: alhaalla, lattiaparruista noin eteläisimmän ikkuna-aukon holvi kantaan asti 9-10×13-13,5×27-28, (9,5×13-13,5×?, 9×?×27-28, 9,5×?×27,5-28, 10×?×28.) muutama 8,5×?×26,5, nurkassa edellisen yläpuolella sekä eteläisen ikkuna-aukon yläpuolella olevat seinätiilet: 8-9×16-17×33-34, muutama 9×?×32?. Eteläisen ikkuna-aukon, alla, olevat seinätiilet: 5,5-6,5×12-12,5×24,5-27, (5,5×12×?, 5,5×12,5×?, 6×12,5×?, 5,5×?×25,5, 6×?×26, 6×?×27, 6,5×?×24,5, 6,5×?×26, 5×?×22,) sekä muutamia tiiliä 8,5-9×16-16,5×33.

Eteläisempi ikkuna-aukko. mahd. luukku, ei varsinaista ikk. Aukon pielet: rapp. peitossa, osa tiiliä näkyvissä 9-10×13×27-28, sekä etelä pielessä alhaalla muutamia 8×?×33, 8,5×?×33,5, 7×?, Aukon holvi rapp. peitossa, osa tiiliä näkyvissä 9,5-10×?×27,5-28 muutama 8,5×?×27,5, sekä, osittain mahd. korjausmuurausta 7×?×28,5-29, 8×?×29, 7,5×?, Holvin kulmatiilet sekä aukon pielien kulmatiilet profiilitiiliä (A).

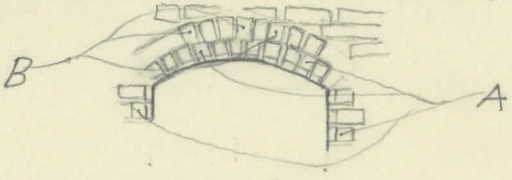

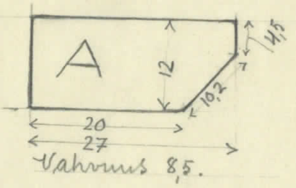

Seinässä aukon yläpuolella olevat holvitiilet: (B kohdassa) 9-10×13-13,5×?.

Etel. ikkuna-aukon ulkopinnan kohdalla, olevan holvin tiilet: 6-6,5×15-15,5×?, edellisen, alla, olevat pielet 6,5×?×26,5, 7×14,5×?. Et. ikkuna-aukon pohja: 9×16,5×34 ?×16,5×33,5 ?×11,5×?, ?×13×?, ?×14-14,5×?. Ikk. aukon ja komeron välillä, olevat seinätiilet: alhaalla lattiaparruista ylös noin 55-165 sm asti korjaus muurausta (mahd. saman aikuista kuin eteläisen ikkuna aukon alla oleva muuraus) sekalaisilla tiilillä 5×13×? 5,5×?×24, 6×?×24,5 6×?×27, 8×?×31, 9×?. Edellisen yläpuolella lattiaparruista ylös noin 55-170 sm välisellä, osalla 9-10×12,5-13×27-28,5 (9×12,5×?, 9,5×13×?, 10×13×?, 9×?×27,5-28,5, 9,5×?×27-27,5, 10×?×28,5,) muutama 10×?×29. Ylhäällä edellisen yläpuolella, olevat seinätiilet: rap. peitossa, osa tiiliä näkyvissä 8-9×16-16,5×33,5, kattoparrun korkeuden kohdalla, oleva kanttivarvi: 6x12x24 6,5x12,5x?, 9x13x?, kanttivarvin yläpuolella muutamia tiiliä tiilimuurausta: 6,5x12x 24, 6,5x?x25, 8x15?x?. Pohjoisempi aukko (komero). Aukon pielet, holvi ja länsiseinä: 9-10x12,5-13,5x27-28,5, (9x12,5-13x?, 9,5x13-13,5x?, 10x13x?, 9x?x 27-27,5-28, 9,5x?x27-27,5-28-28,5, 10x?x27,5,) sekä muutamia tiiliä 8,5x?x26,5 9x?x26,5, 8,5x12,5x?, 8,5x?x27,5, aukon pielien ja holvin kulmassa profiilitiiliä samanlaatuisia kuin eteläisimmän aukon kulmissa (A kohdissa). Aukon pohja: ?x12,5x27,5, ?x13x28, ?x16x?. Seinässä aukon yläpuolella, olevat holvitiilet (sama kohta kuin eteläisimmän aukon B kohdassa, olevat tiilet,): 9-9,5x13x?, 10x12,5 x?. Pohj. aukon yläpuolella, olevat seinätiilet: 8,5-9x16-16,5x 33-34, muutamia 7x?x 24, 7,5x?x26,5?, 9x13,5x?, sekä alempana holvin vieressä 9,5x13x?, 9,5x?x 27,5, kattoparrun korkeuden kohdalla, oleva kanttivarvi: 8,5x14,5x?, 9x13x?, 9,5x13x?, 9x16,5x?, kanttivarvin yläpuolella muutamia tiiliä tiilimuurausta: 6,5x?x25, 7x13,5?x?, 8,5x14,5x ?, 8x?x32. Pohjoisemman aukon alla, olevat seinätiilet: osittain rapp. peitossa, osa tiiliä näkyvissä 9-10x12,5-13,5x27,5-28,5, (9x12,5-13x?, 9x13,5?x?, 9,5x?x28,5, 10x?x27,5,) muutamia 10x?x26, 8,5x?x28, aivan alhaalla noin 2-3 varvia korjausmuurausta, (muuraus saman aikuista kuin et. aukon alla ja aukkojen välillä seinässä alhaalla, oleva korjausmuuraus): 5,5x25,5, 7x?x25,5. Aukon alla oleva ylin varvi mahd. korj. muurausta 9x?x30, 8,5x?x32?, 7,5?x ?x31?. Seinässä pohjoisimman aukon pohjoispuolella ja osittain aukon yläpuolella (A kohdissa), olevat seinätiilet 9-10x13x27-27,5, (9,5-10x 13x?, 9x?x27-27,5, 9,5x?x27,5,) muutama 8,5x12,5x?. Pohjoisnurkassa olevan portaikon, ovi-aukon yläpuolella, olevat seinätiilet: (B kohdassa) 8-9x16-16,5x 33-34, muutamia 8x?x 32-32,5, 8,5x?x32,5

Pohjoisnurkassa, olevan, ovi-aukon pielien tiilet (C) 8-9x16-16,5x 33-33,5, (8x16x?, 9x16,5x?, 8,5x?x33, 9x?x33,5, 8,5x? 32?,) aukon eteläpieli korjausmuurausta, sekalaisilla tiilillä ja tiilen pätkillä 5x?x24, 5,5-6x?, 9x?, sekä muutamilla profiilitiilillä, ovi-aukon holvi: profiilitiiliä (D kohdassa). Seinässä, ovi-aukon yläpuolella olevat holvitiilet: (DI) 9x?x33-33,5.

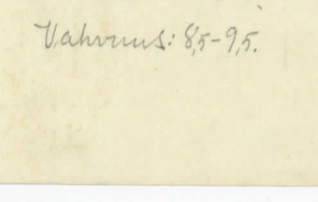

Vahvuus: 8,5-9,5.

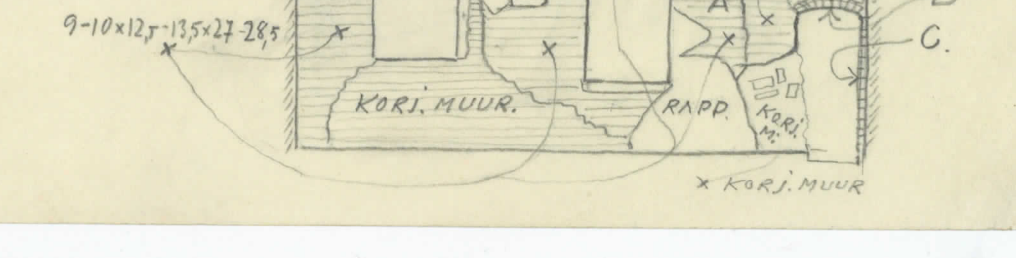

Huone № 69.

(Itätornin VII kerros.) <u>Pohjois-seinä</u>. Seinä koko-
naan tiilimuurausta, osittain rappauksen peittämää.
Seinän länsi-, osan tiilet: (seinäpinnasta ulkoneva, mahd.
savukanalin tiilet), osittain rapp. peitossa, osa tiiliä nä-
kyvissä, 8-9,5×16-16,5×33-34, (8×16×33,5, 9×16,5×34, 9,5×16×33, 8,5×?×33,
8,5×?×33,5, 8×?×33,5, 9×?×33,5, 9×16,5×?, 9×?×34) sekä muutamia tiiliä
mahd. korjausmuurausta (ei uutta) 8×14,5×?, 8×?×29, 7,5×?×28,5,
7×12,5×26, 5,5?×12×24,5. Savukanaalimuurauksen ja itänurkan
väliset seinätiilet: ylhäällä, keskellä sekä, alhaalla savu-
kan. muurauksen vieressä noin 70 sm levyinen ala 8-9×
15,5-16,5×32,5-34, (leveys 15,5-16,5 mitattu vain muutamista tiilistä)
(8,5×16,5×33, 9×15,5×33, 8,5×15,5×32, 8×?×33,5-34, 8,5×?×32,5-33-34, 9×?×
34, 8,5×16-16,5×?.) Seinässä osittain ikkuna-aukon (peltiluukku) ali-
puolella, sekä aukon länsipuolella noin 80-90 sm levyinen,
ja lattiaparruista noin 2 mtr korkuinen ala mahdollisesti
aikaisempaa muurausta: 9-10×12,5-13,5×27-28,5, (9×12,5-13×?, 9,5×13-
13,5×?, 9,5×?×27-28, 10×?×27,5-28-28,5.) muutama 9×?×26,5, sekä al-
haalla muutama tiili 8×?×32,5?. Seinän itänurkassa alhaalla
pieni ala mahd. korjausmuurausta (ei uutta): enimmäkseen
pätkiä 6,5×12,5×?, 7,5-8×?, 6×?, 8×?×32,5. Lähellä itänurkkaa
oleva ikkuna-aukko: (peltiluukku) aukon pielet, osa
tiiliä näkyvissä 8-9×16-16,5×33-34,5 (8×16,5×33,5, 8,5×16,5×34,5, 9×17×
34, 9×?×33-34-34,5, 8,5×16×?, 8,5×?×33,5) muutamia 8,5×15×? 8×14,5?×
?. sekä aukon pielien seinän ulkopinnan kohdalla, olevissa
kulmissa osittain korjausmuurausta 7×?. Aukon holvi
rapp. peitossa, muutamia tiiliä näkyvissä 9×16,5×34, 8×?×33,5,
8,5×?×33. Aukon pohja 8,5×16,5×32?, 8×16×32,5, 7,5×14×29, ?×13×29.
8,5×12×27, 7×14×28, 7,5×15×29, ?×14,5×28,5. Peltiluukun kohdalla
oleva muuraus: (A kohdissa) pielet, rapp. peitossa, osa tiiliä näky-
vissä, mahd., osittain korjausmuurausta, pielien tiilet: 8,5×16,5×
33, 9,5×16×33,5, 8,5×16×?, 9×15-15,5×?, 8,5×13×28. Peltiluukun
kohdalla, oleva holvi 8,5×16,5×33-33,5, 9×16×33, sekä mahd.
korjausmuuraus 9×13×28, 8×14,5×30, 6,5×12,5×26. Pelti-
luukun kohdalla (B kohdassa), oleva kynnys 9×
13×28, 9,5×?.

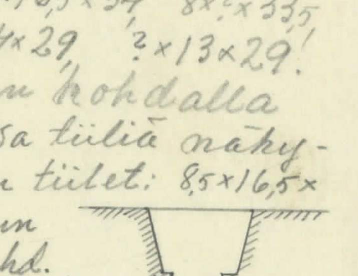

Carl Jacob Gardberg. Kesäkuussa-48.

Huone 69. Itäseinän eteläisin ikkuna-aukko (umpeenmuurattu).

Piirros 1. Pohjapiirros.

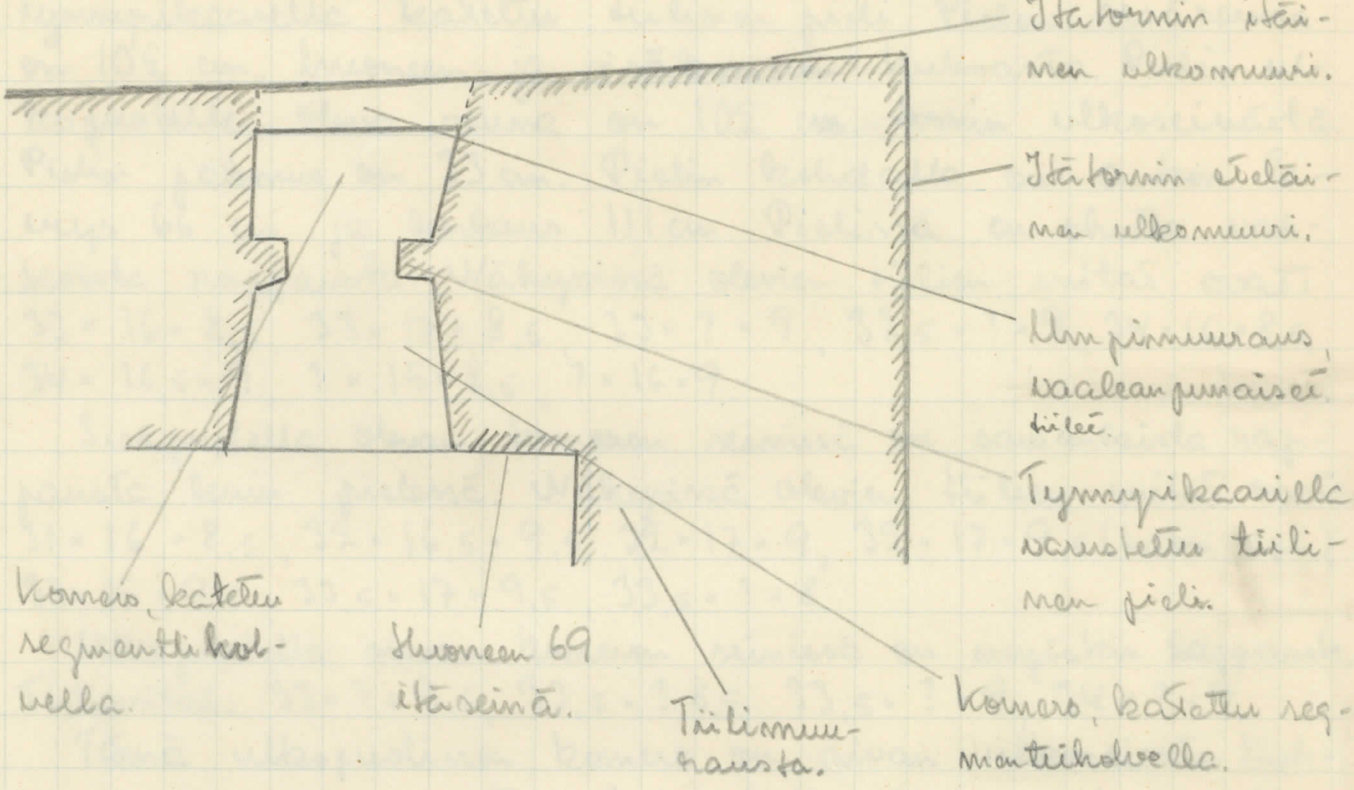

Piirros 2. Pystysuora leikkaus.

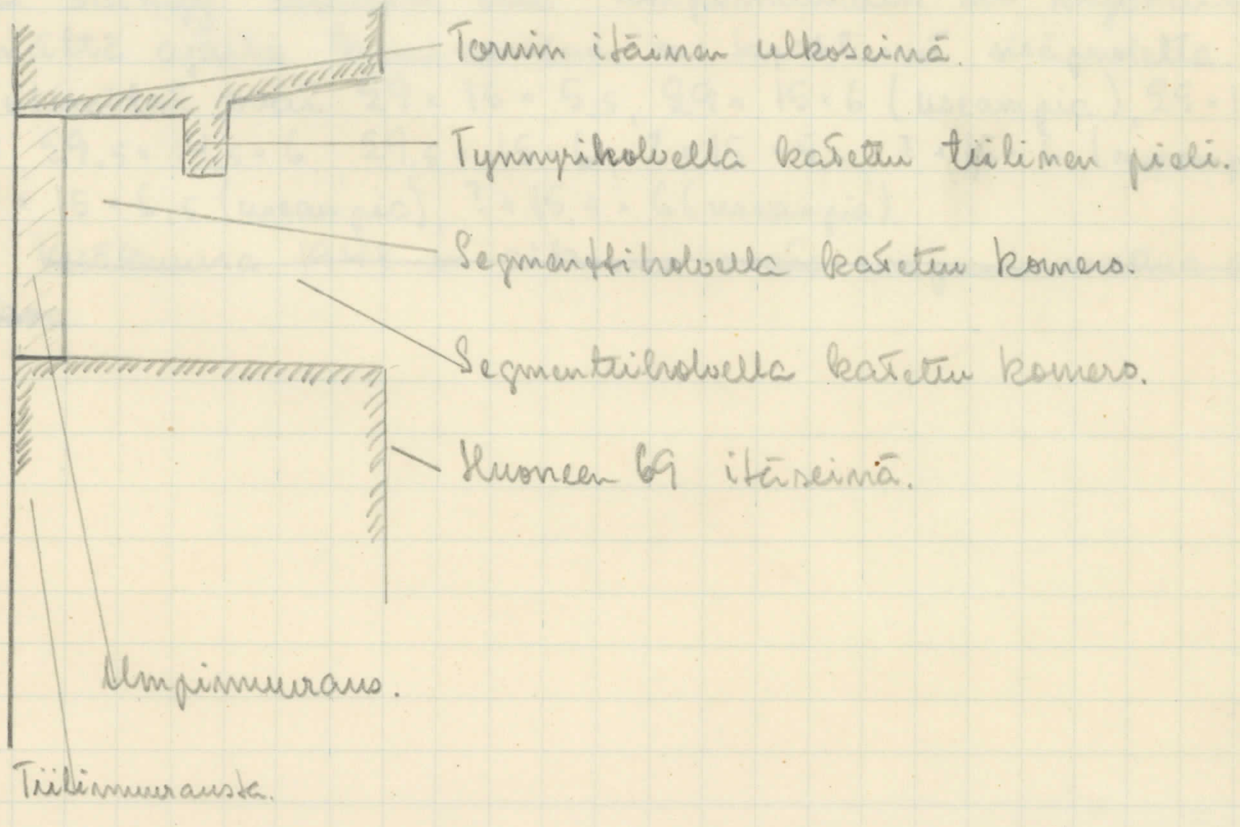

Itätornin ylimmässä kerroksessa, huoneessa 69, on itäseinässä kolme ikkunanaukkoa, joista tässä käsitellään eteläisin aukko.

Seinän paksuus on tällä kohdalla 240 cm. Aukko on rakennettu kahtena komerona, joiden välissä on tynnyrikaarella katettu tiilinen pieli. Pielen sisäreuna on 102 cm. huoneen ja sisäkomeron kulmasta. Pielin ulkopuolelle oleva reuna on 102 cm. ~~tornin~~ ulkoseinästä. Pielin paksuus on 33 cm. Pielin kohdalla on aukon leveys 66 cm ja korkeus 111 cm. Pielissä on ohutta valkoista rappausta. Näkyvissä olevien tiilien mitat ovat: 33 × 16 × 8,5, 33 × 17 × 8,5, 33 × ? × 9, 33,5 × ? × 9, 34 × 16 × 8,5, 34 × 16,5 × 9, ? × 15 × 8,5, ? × 16 × 9.

Sisäpuolella olevan komeron seinissä on samanlaista rappausta kuin pielessä. Näkyvissä olevien tiilien mitat ovat: 31 × 16 × 8,5, 32 × 16,5 × 9,5, 32 × 17 × 9, 32 × 17 × 9,5 (kaksi kpl.), 33 × 15 × 9,5, 33,5 × 17 × 9,5, 33,5 × ? × 8.

Ulkopuolella olevan komeron seinissä on myöskin rappausta. Tiilimitat: 33 × ? × 9,5, 33,5 × ? 8,5, 33,5 × ? × 9, 34 × ? × 9.

Tämä ulkopuolinen komero on aivan ulkoseinän kohdalla umpeenmuurattu yhden tiilijuoksun paksuisella muurilla. Tiilien laatu on täällä toinen kuin varsinaisessa aukossa, niiden väri on vaaleanpunainen, ja näkyy selvästi että umpimuuraus on myöhäisemmältä ajalta. Muuraaminen on tapahtunut sisäpuolelta. Tiilimitat ovat 29 × 15 × 5,5, 29 × 15 × 6 (useampia), 29 × 15,5 × 7, 29,5 × 14,5 × 6 29,5 × 15 × 6, ? × 15 × 5,5, ? × 15 × 6 (useampia), ? × 15 × 6,5 (useampia), ? × 15,5 × 6 (useampia).

~~Kesäkuussa 1948 on aikomus avata umpeenmuurattua aukko~~a.

(Huone 69.)

Itätornin ullakko.

Mauno Jokipii.

kesäk. 1947.

Itätornin ullakkotaso.

18.6.47

Itätornin ullakkotasolle noustaan tikkaita myöten VI. kerroksesta. Ullakkotason muodostaa kaksi pääosaa: Noin metrin levyinen ja 60-80 cm korkea muurinharja ja käytävä, joka noin 1.5 metrin levyisenä kiertää seinän päällä muurinharjan sisäpuolella. Ainoastaan luoteisnurkassa pohjoisseinää pitkin kulkevat savuhanavat kaventavat käytävän noin 40 cm:in levyiseksi.

Käytävästä on sisempi, muurinläheisin osa noin 50 cm:in leveydeltä erotettu erityiseksi jalkakäytäväksi, joka on 5 cm ylempänä muuta osaa. Jalkakäytävän reunaa on kulkenut parru, jonka jäljet useissa paikoin ovat rappauksessa näkyvissä. Käytävän seinän puoleinen ulompi osa on nykyään kaikilla sivuilla erittäin rikkonaista, irtotiilien, tiilenkappaleiden, laastin, soran, tuhkan ja roskien peitossa, niin että tasainen pinta saadaan siitä näkyviin vain suorittamalla puhdistöitä. Pahin kuoppa on lounaiskulmassa.

Suunnilleen käytävätasossa on kulkenut ullakon lattia. Sitä on tukenut:

1. Pohjoisseinän ja eteläseinän viereiset länsiseinästä itäseinään kulkevat vasat. 2 kpl (a)
2. Edellisten päällä pohjoisseinästä eteläseinään kulkevat vasat 3 kpl (b)

Näiden kaikkien taipuneet tukirandat ovat jäljellä, usein nauloineen, törröttäen koloistaan ulospäin.

Tämän lisäksi on lattiaa tukenut muita vasoja, vaikka niistä reunan rikkonaisuuden takia on vaikea saada selvää: luoteisnurkassa länsisivulla on käytävässä 35 cm leveä ja 85 cm sen sisään ulottuva syvä vasanholo selvästi nähtävissä – vasa on kulkenut itäseinään, sekä pohjois ja eteläsivujen itäosassa useita tasaisia paikkoja, joihin on voinut vasoja tukea.

Länsiseinässä ja itäseinässä on kummassakin keskellä kaksi vinossa olevaa vasankoloa, joista on lähtenyt vasat keskelle pohjois- ja eteläseinää, vaikka viimemainitut päihat ovat niin rikki, etteivät kolot niissä erotu. Nämä vasat (c) ovat alunperin katolla 1500-1700-luvulla olleen vartiokojun lisäkannattajia; kolojen muuraus on siisti ja varmasti seinän kanssa samanaikainen.

Muurit ovat yleensä pitkittäistä tiililimitystä (juoksutiiliä), joskin pientä korjumista seka- tai vendiläisen (pohjoismuurin alaosa) etenkin alaosassa siellä täällä esiintyy. Koska lounais, luoteis ja koillisnurkat on liitetty toisiinsa varsin erikoisella tavalla neljän ylimmän tiilikerroksen osalta, jotka kerrokset puhtaimmin ovat pitkittäistä limitystä, ovat liitos ja pitkitt. limitys samanaikaisia. — Muuri on ollut sisäpuolelta rapattu ja valkoiseksi kalkittu, mikä näkyy vielä länsi- ja pohjoissivuilla olevista läiskistä. Tukirautoja, jotka tällä tasolla kulkevat muurin läpi näkyy etelämuurin sisäpuolella lattian lähellä 4.

Muurinharjaa kiertää ensin sisäreunassa noin 20 cm leveä ja saman korkuinen pykälä, jossa todennäköisesti on kulkenut kattotuolin „rimsparru". Länsi-, pohjois- ja itämuurissa kiertää tämän lisäksi keskeltä muuria 20 cm leveä ja 15 cm syvä ura; etelämuurista keskiura puuttuu. Keskiurassa on todennäköisesti kulkenut toinen rimsparru. Etelä- ja pohjoismuurin pykälät ulottuvat nurkissa sivumuurien uriin asti. Muurinharjassa on myös matalina syvennyksinä näkyvissä kattotuolin jalkojen sijat, 7 joka sivulla kun nurkat mukaanluetaan.

Kattotuolin tärkein ja suurin kannatinvasa kulkee vähän muurinharjaa alempana pohjoisseinän keskeltä eteläseinän keskelle. Kannatinvasan keskikohdalta on lähtenyt huippua kannattava puu. Huipussa on yhtynyt nurkista ja keskeltä sivuja lähtevät harjapuut, ainakin siis 8 puuta. Nurkista lähteviä harjapuita vastaan lepäävät myös sivuseinien kattotuolit (Ks piirros nr. 1.). Siksi näitä puita on pitänyt erikoisesti tukea. Se on voinut tapahtua esim. vinoista vasoista (c) lähtevillä tuilla. (Mahdollinen rekonstruktio: piirros nr. 10.).

(**Obs!** Kuvaus tarkoittaa pommituksessa tuhoutunutta kattoa. Väliaikaista matalaa peltikattoa ei tarkoiteta.)

Itätornin ullakkatason tiilimittoja. 13.6.47.
(g – i = pohjoisseinä, k – m itäseinä.)
Limitys miltei poikkeuksetta puolentiilen.)

g

31.5 × 14 × 8.5
32 × 16 × 8
31.5 × 16 × 9.5
32. × 14 × 9
29 × 15.5 × 9
32 × ? × 8
32 × ? × 8.5
33 × ? × 8.5
21 × ? × 9
15.5 × 8.5
33.5 × ? × 9
16 × 9
32 × ? × 8.5
32.5 × ? × 8
33 × ? × 7.5

i

30.5 × 14.5 × 8.5
33.5 × 16 × 9
32 × ? × 9.5
31 × ? × 8.5
33 × ? × 8.5
31.5 × ? × 8.5
32.5 × ? × 8.5
32. × ? × 8.5
33 × ? × 8
32.5 × ? × 9.5
31.5 × ? × 8.5
32 × ? × 8
33 × ? × 8.5
33 × ? × 8.5
32.5 × ? × 8.5

l

32 × 17 × 8
31 × 15 × 8
34 × 15 × 9
31.5 × ? × 8.5
32 × ? × 9
32 × ? × 8.5
32 × ? × 8.5
32 × ? × 8
32.5 × ? × 8.5
32. × ? × 8.5
31.5 × ? × 9.5
31.5 × 16 × 8
29 × 15.5 × 8
32 × ? × 9
33.5 × ? × 8.5

h

33 × ? × 9
32 × ? × 9
32.5 × ? × 8
33 × ? × 8.5
16.5 × 8.5
32.5 × ? × 8.
14.5 × 9
29 × ? × 8.5
31 × ? × 7.5
32 × ? × 8.5
25 × ? × 8.5
25 × ? × 8
31.5 × ? × 8.5
32 × 16 × 9
32.5 × 16.5 × 8
32.5 × ? × 8
26 × ? × 8
33 × ? × 8.5

k

33 × ? × 8.5
33.5 × ? × 8.5
27.5 × ? × 8.5
30.5 × ? × 8
15 × 7.5
32.5 × ? × 7.5
32.5 × ? × 9
33 × ? × 8
31 × ? × 9.5
31 × ? × 9
31 × ? 9.5
31.5 × ? × 8
33 × ? × 9
34 × ? × 9
16 × 8.5
34.5 × ? × 8.5
31.5 × ? × 8
31 × ? × 8

m.

33.5 × 16 × 9
32 × 16.5 × 8.5
20.5 × 15 × 8
20 × ? × 8.5
30 × ? × 8
31 × ? × 8
26 × ? × 8
31.5 × ? × 9
28.5 × ? × 8
15.5 × 9
31.5 × ? × 8
33 × ? × 9.
32 × 16.5 × 8.5
19 × 18 × 9
32 × ? × 7.5
31.5 × ? × 8.5
31 × ? × 8.5
18 × 9
32.5 × ? × 7.5

Itätornin ullakkotason tiilimittoja. 13.6.47
(a–c eteläseinästä, d–f länsiseinästä.)
Limitys miltei poikkeuksitta puolentiiliä.

a.

27 × 12.5 × 7
27 × 12.5 × 7
29 × 14 × 7
23.5 × 13 × 6.5
31 × ? × 7.5
29.5 × ? × 8
25 × ? × 9.5
16 × 8.5
16.5 × 9
29.5 × ? × 8
31.5 × ? × 7.5
29 × ? × 9
28 × ? × 8.5
24.5 × ? × 9
31 × ? × 8

b

25.5 × ? × 9
28 × ? × 9
32.5 × ? × 9
29 × ? × 8
27 × ? × 9.5
31.5 × ? × 7.5
31 × ? × 8.5
28.5 × ? × 7.5
29.5 × ? × 8
28.5 × ? × 8.5
28.5 × ? × 7.5
14.5 × 8
15 × 8
30 × ? × 8
28.5 × ? × 7.5
29.5 × ? × 8
15 × 7
28.5 × ? × 7

c

28 × 14.5 × 7
28 × 15 × 7.5
29.5 × 14.5 × 7.5
29. × 15.5 × 7
28.5 × ? × 7.5
28.5 × ? × 7.5
29 × ? × 8
29.5 × ? × 8
29 × ? × 8.5
29 × ? × 8
29 × ? × 8.5
28.5 × ? × 8
26.5 × ? × 9.5
13 × 9
24 × ? × 8

d

27.5 × 14 × 7
27 × 14 × 7.5
29 × 15 × 7.5
27 × 14.5 × 7.5
32 × ? × 9.5
32 × ? × 9
27.5 × ? × 8.5
32 × ? × 7.5
14.5 × 8.5
29.5 × ? × 7
21.5 × ? × 9
29.5 × ? × 7.5
30 × ? × 8
24 × ? × 8.5
21.5 × ? × 9
14.5 × 8.5
31.5 × ? × 9
28 × ? × 8

e

31 × ? × 9
31.5 × ? × 9
32.5 × ? × 9
31.5 × ? × 8.5
33 × ? × 9
33 × ? × 9
30 × ? × 8
32 × ? × 7.5
31 × ? × 9
31 × ? × 8.5
33 × ? × 8.5
31 × ? × 7
25 × ? × 9
35.5 × ? × 13
30.5 × ? × 8

f

31 × ? × 8.5
21 × ? × 8
32 × ? × 9
31 × ? × 9.5
33 × ? × 9
31 × ? × 9.5
31 × ? × 7.5
15.5 × 8.5
33 × ? × 8.5
31 × ? × 8.5
31.5 × ? × 8
32 × ? × 9
14.5 × 9.5
26 × ? × 9
27 × 15 × 8.5
33 × ? × 9
32.5 × ? × 9
32 × ? × 8.5

Piirros 1.

Turun linna

14. 6. 47.

Itätornin ullakkotaso.

Kattorakenteen rekonstruktio

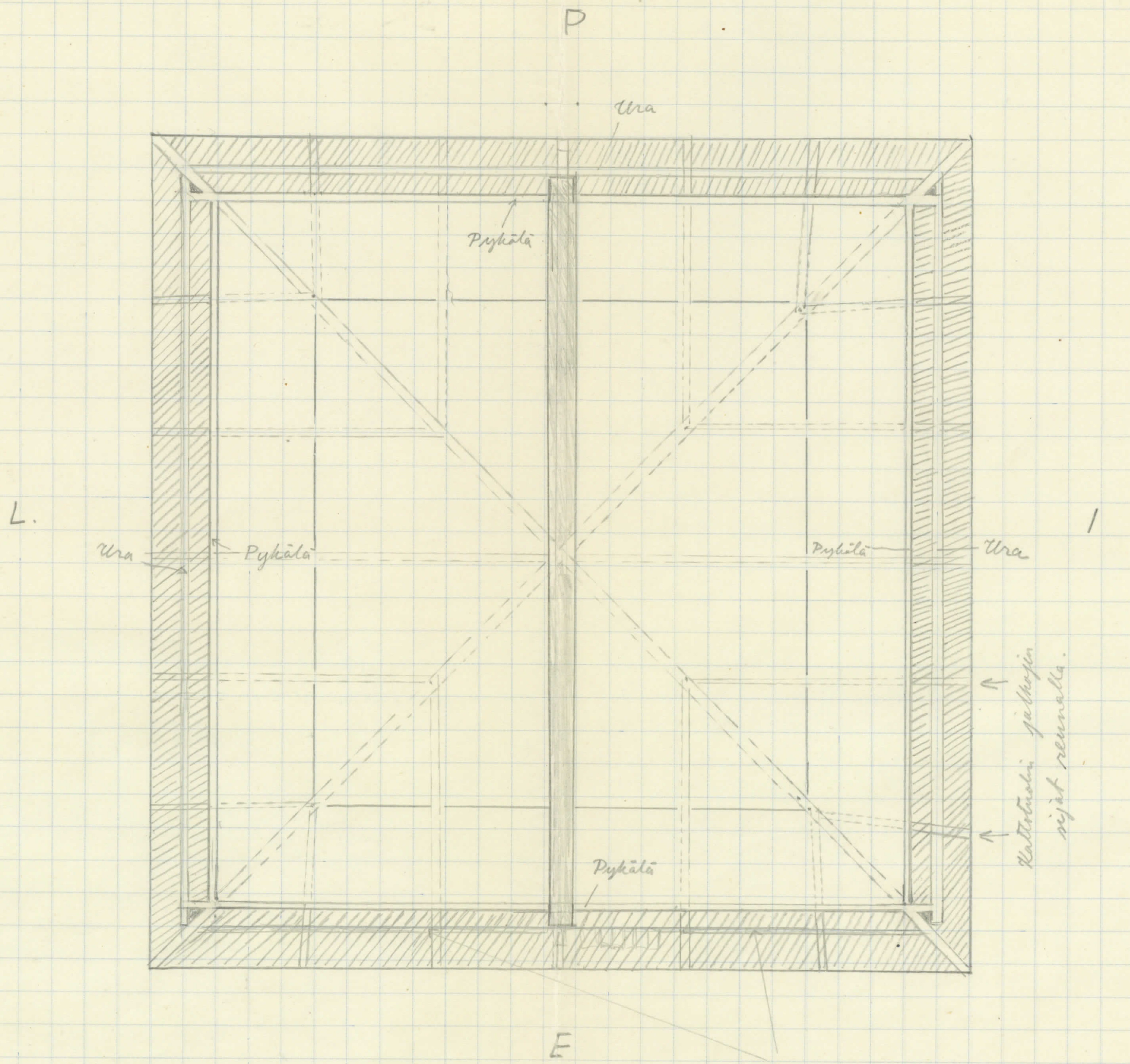

Hammastus (ks. läpileikkaukset 1 ja 2)
Ura puuttuu kokonaan eteläseinältä.

Piirros 2.

Turun linna
Itätornin ullakkotaso.

Lattian rekonstruktio.

14. 6. 47.

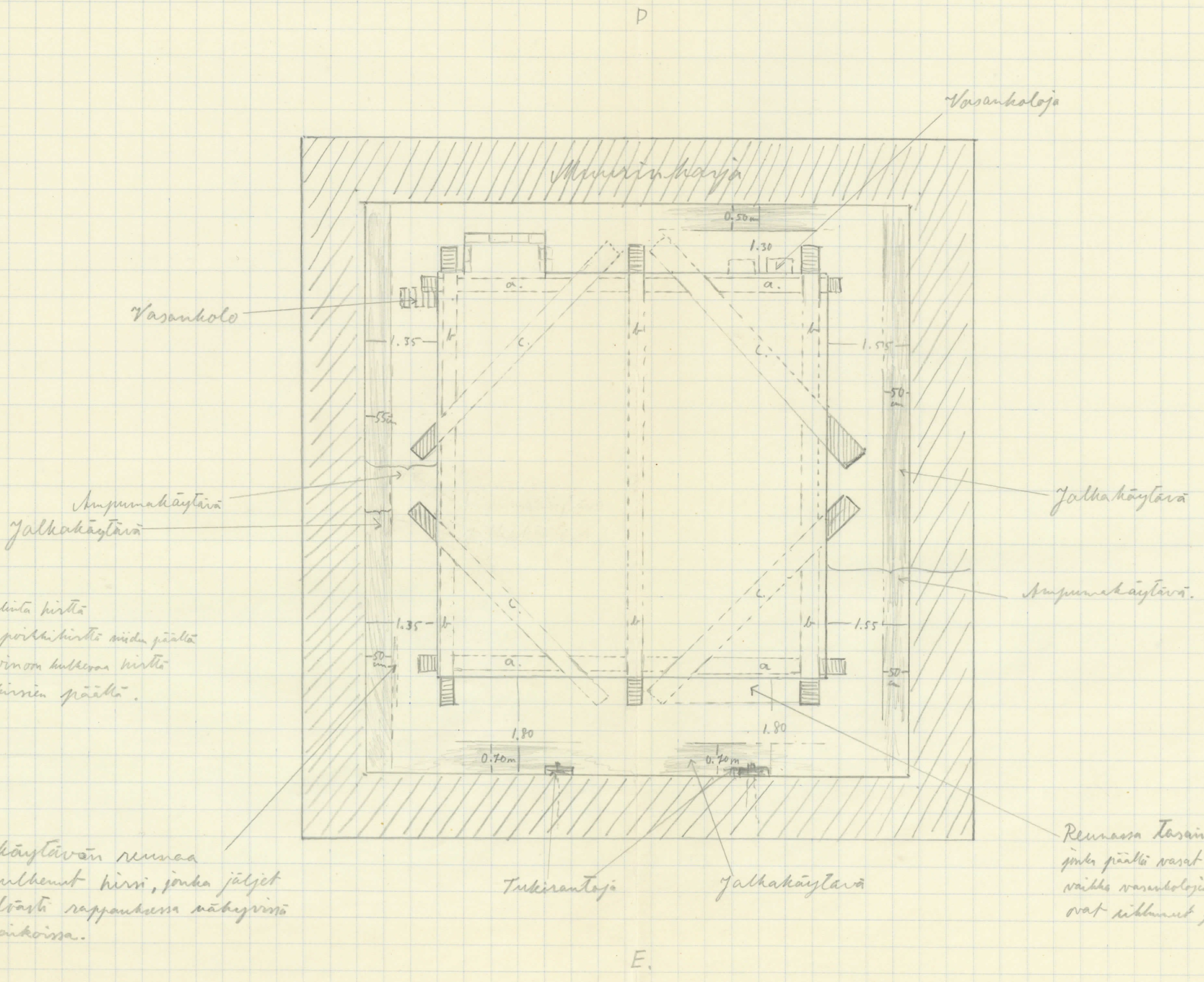

a - kaksi alinta hirttä
b - kolme poikkihirttä niiden päällä
c - neljä vinoon kulkevaa hirttä
poikkihirsien päällä.

Jalkakäytävän reunaa
on kulkenut hirsi, jonka jäljet
ovat selvästi rappauksessa näkyvissä
eri paikoissa.

Reunassa tasainen tiilikerta,
jonka päällä vasat ovat olleet,
vaikka vasankolojen reunat
ovat sikkuneet ja poistettu.

Piirros 3

Turun linnan itätorni
ullakkotason läpileikkauksia.

14. 6. 47.

Eteläsivu

1.

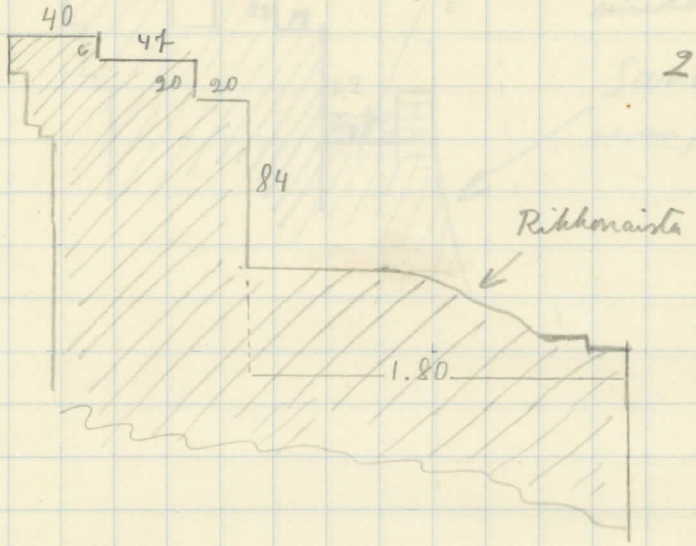

2.

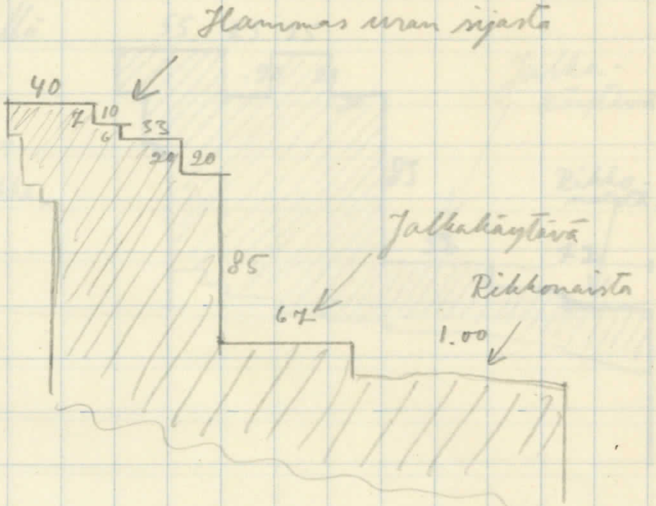

Länsisivu

3.

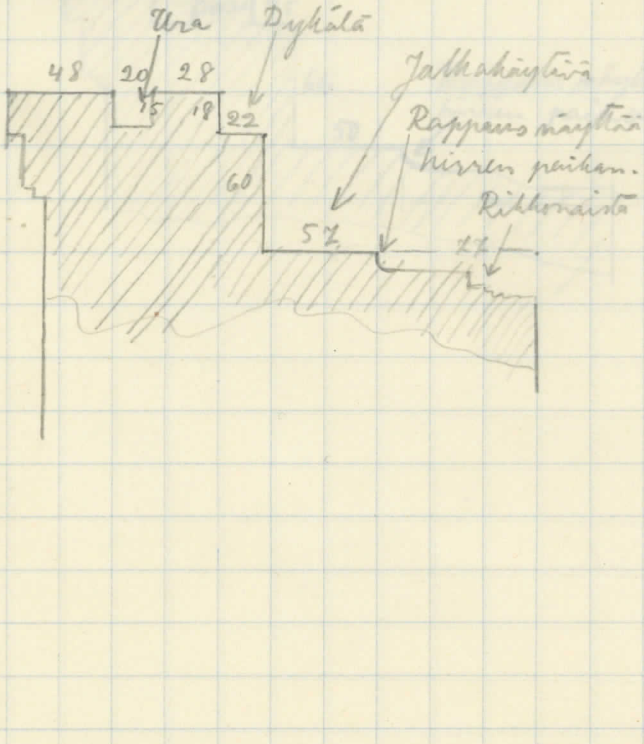

4.

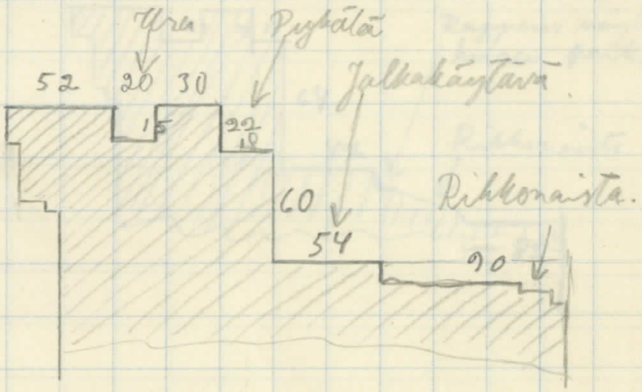

Mittakaava:
1m.

5. Pohjoissivu

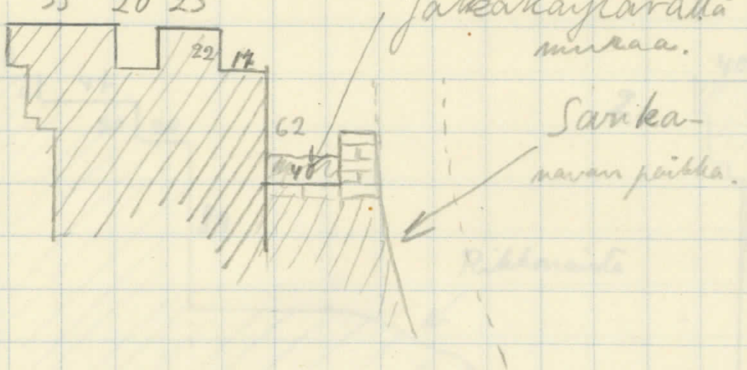

6.

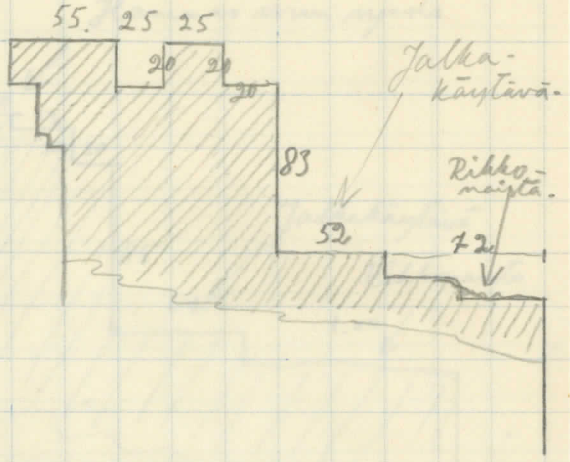

7. Itäsivu

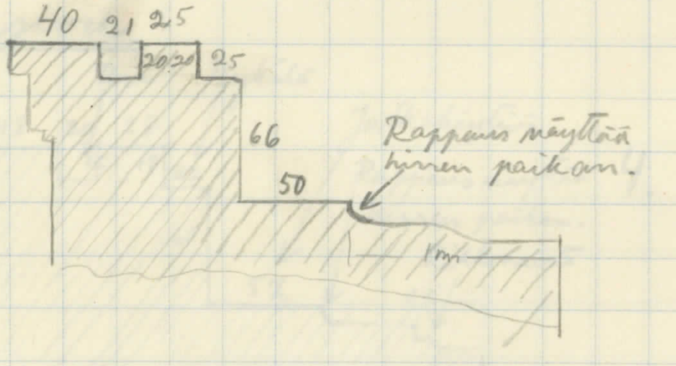

8.

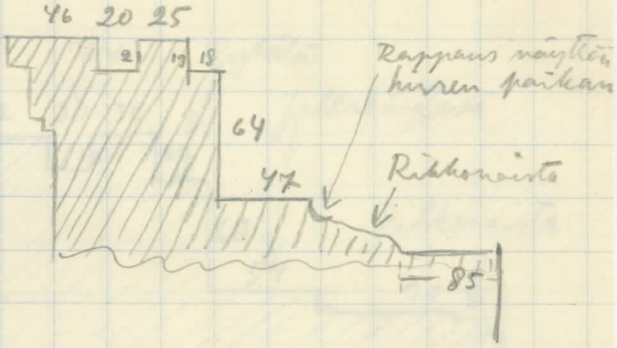

Piirros 4

Itätornin ullakkotaso
Eteläseinän sisäpinta.

18.6.47.

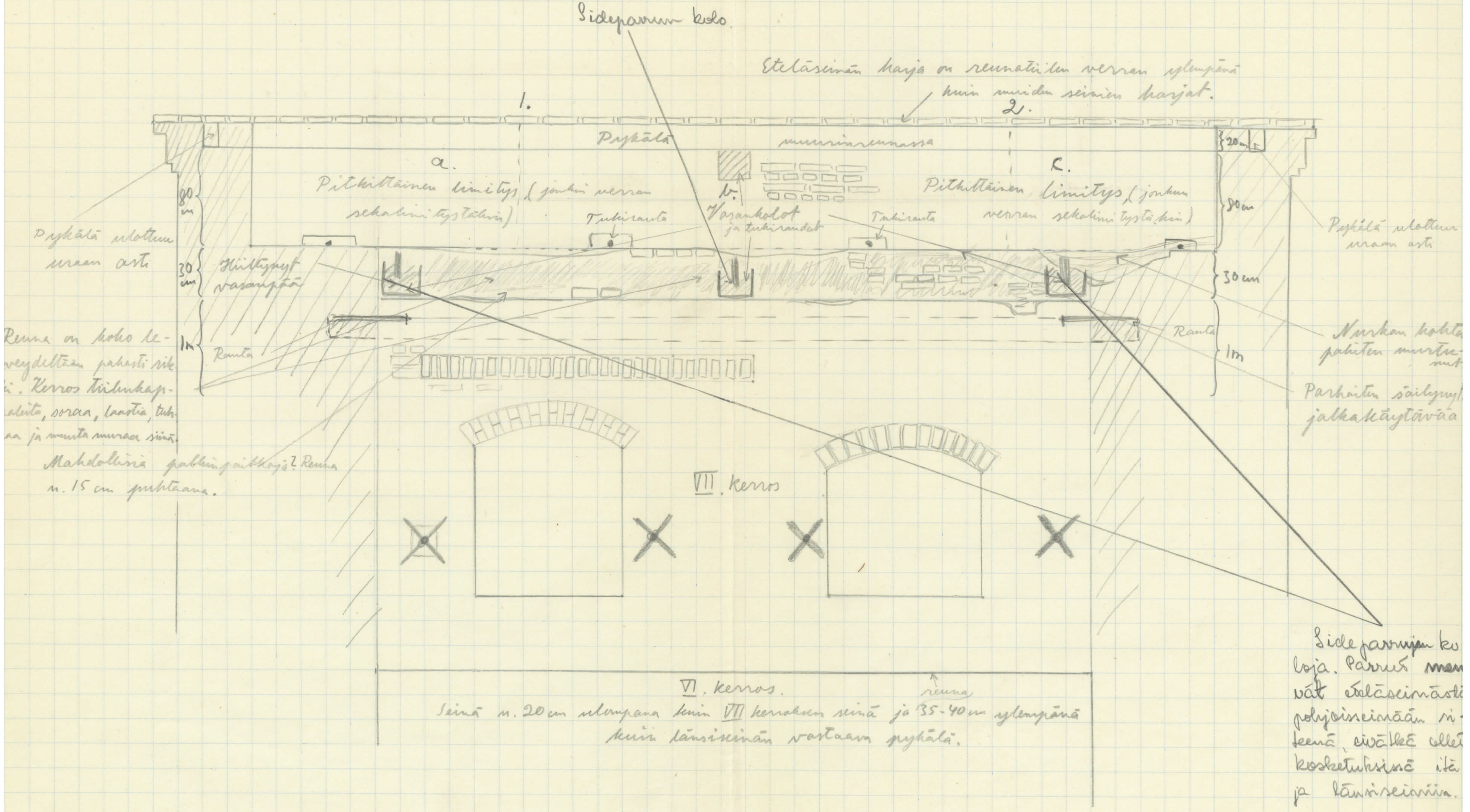

Reuna on koko le-
veydeltään pahasti rik-
i. Kerros tiilenkap-
aleita, soraa, laastia, tuh-
aa ja muuta muraa siinä.

Mahdollisia palkin paikkoja? Reuna n. 15 cm puhtaana.

Seinä n. 20 cm ulompana kuin VII kerroksen seinä ja 35-40 cm ylempänä kuin länsiseinän vastaava pykälä.

Sideparrujen ko
loja. Parrut men
vät eteläseinästi
pohjoisseinään si-
teenä, eivätkä ollei
kosketuksissa itä
ja länsiseiniin.

{a – c tiilimittojen ottojaksot
{1 – 2. läpileikkausten paikat

Piirros 5.

Itätornin ullakkotaso
Pohjoisseinän sisäpinta.

17. 6. 47.

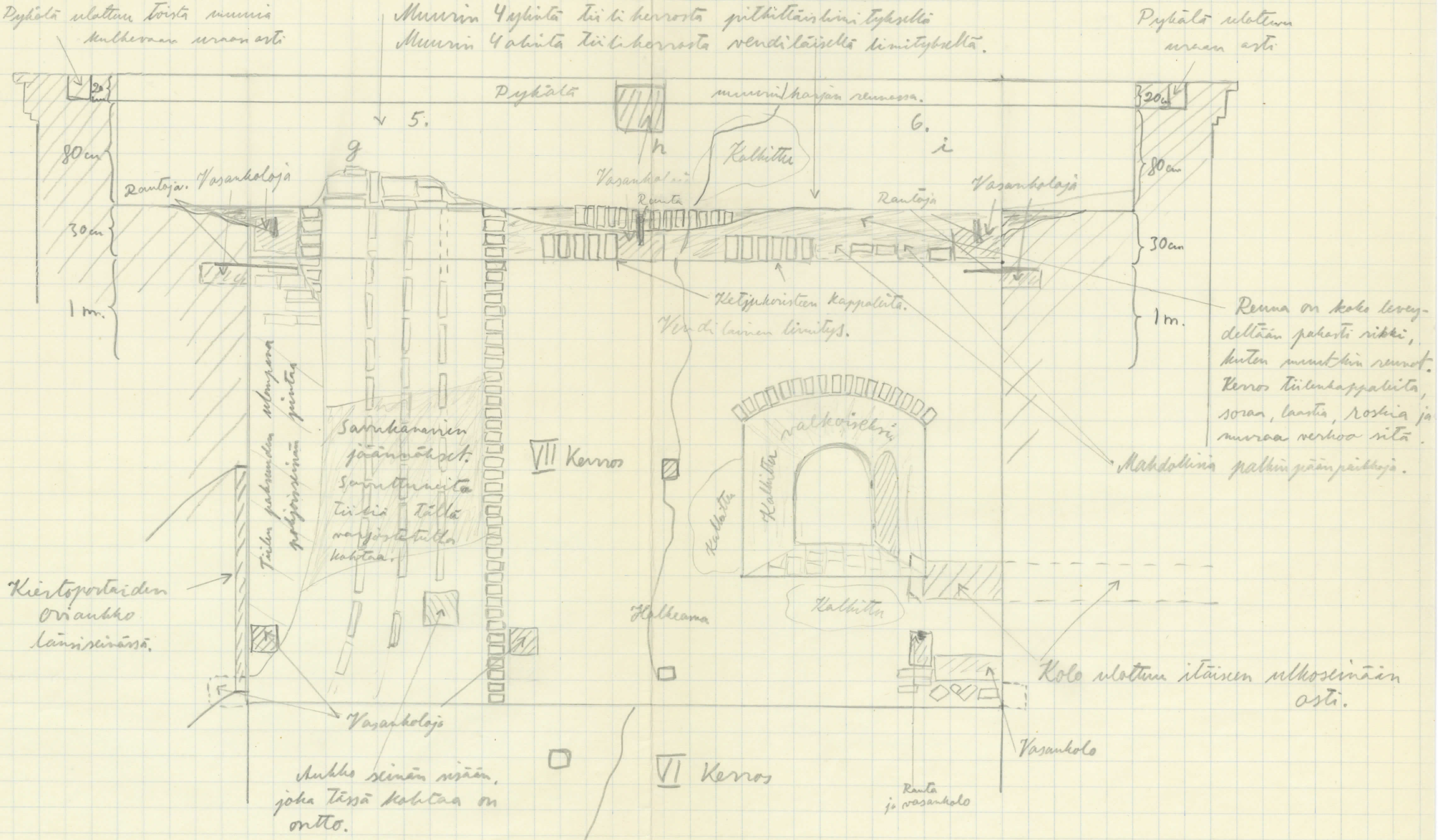

Pykälä ulottuu toista muuria kulkevaan uraan asti

Muurin 4 ylintä tiilikerrosta pitkittäislimityksellä
Muurin 4 alinta tiilikerrosta vendiläisellä limityksellä.

Pykälä ulottuu uraan asti

Pykälä muurinharjan reunassa.

Renna on koko leveydeltään pahasti rikki, kuten muutkin reunat. Kerros tiilenkappaleita, soraa, laastia, roskia ja muuraa verhoa sitä.

Mahdollisia palkinpäänpaikkoja.

Ketjukoristeen kappaleita.

Vendilainen limitys.

Tiilen paksuuden ulompana pohjoisseinän pinta

Savukanavien jäännökset. Savuttuneita tiiliä tällä varjostetulla kohtaa.

Kiertoportaiden oviaukko länsiseinässä.

Kolo ulottuu itäisen ulkoseinään asti.

Aukko seinän sisään, joka tässä kohtaa on ontto.

{g - i Tiilimittojen ottopaikat
{5 - 6 läpileikkauspaikat

Mittakaava.
1m.

Piirros 6 ja 7.

Itäseinä

k – m Tiilimittojen ottojaksot.
7 – 8 läpileikkauspaikat.

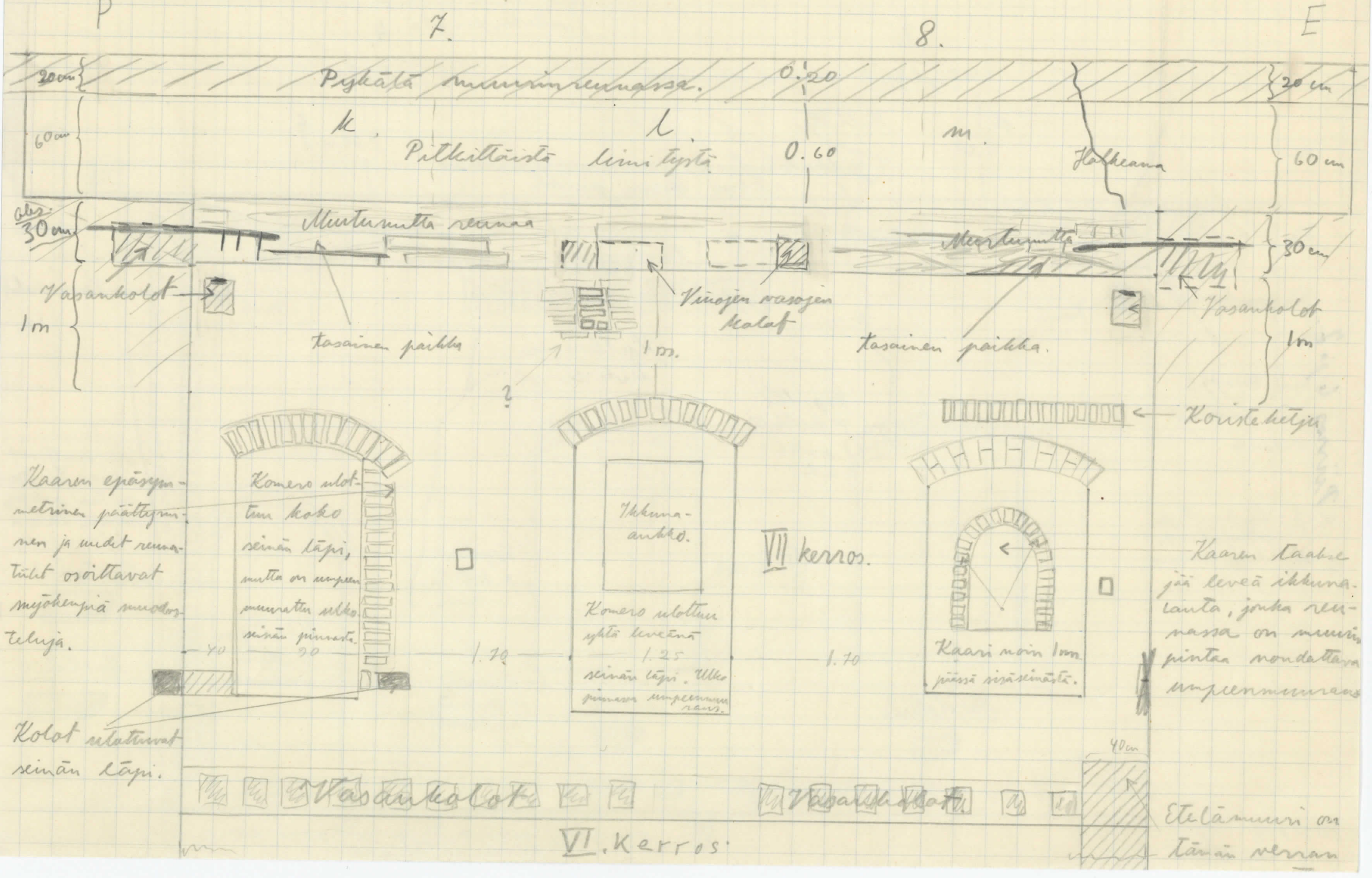

Kaaren epäsymmetrinen päättyminen ja muut remontit osoittavat myöhempiä muodosteluja.

Komero ulottuu koko seinän läpi, mutta on umpeen muurattu ulkoseinän pinnasta.

Komero ulottuu yhtä leveänä seinän läpi. Ulkopinnassa umpeenmuuraus.

Kaari noin 1 m päässä sisäseinästä.

Kaaren taakse jää leveä ikkunalauta, jonka reunassa on muurin pintaa noudattava umpeenmuuraus

Kolot ulottuvat seinän läpi.

Etelämuuri on tämän verran

Länsiseinä.

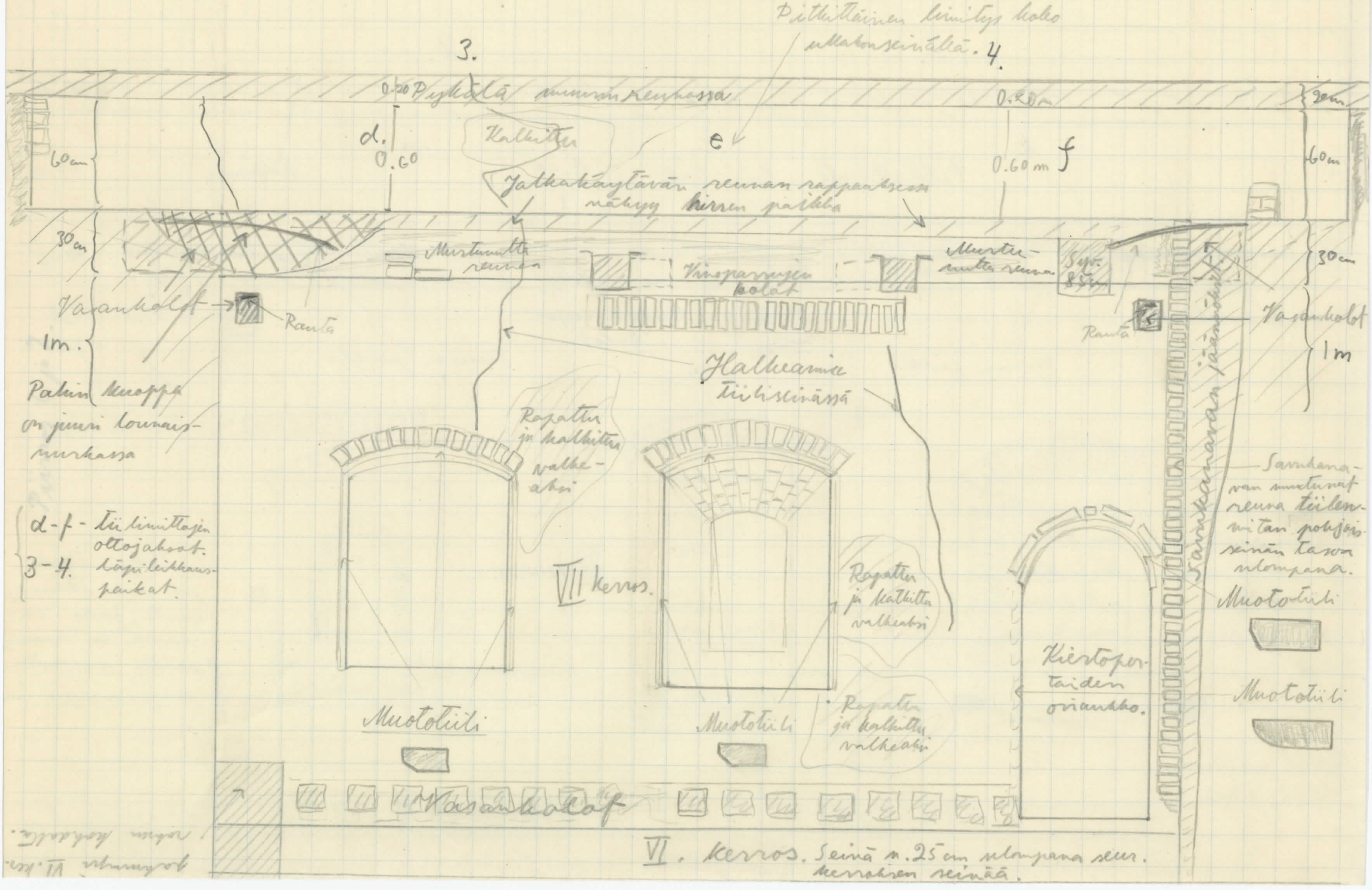
Pitkittäinen liimitys kolo ullakonseinällä.
3.
4.
0.20 Pykälä muurin reunassa
0.20 m
20 cm
d.
0.60
e
0.60 m
f
60 cm
60 cm
Kalkitteu
Jatkakäytävän reunan rappauksessa näkyy hirren paikka
30 cm
30 cm
Murtunutta reunaa
Vinoparrujen kolot
Murtu-nutta reuna
Syv. 85 cm
Vasankolot
Vasankolot
Rauta
Rauta
1m.
1m
Palun kuoppa on juuri lounaisnurkassa
Halkeamia tiiliseinässä
Rapattu ja kalkittu valkeaksi
Rapattu ja kalkittu valkeaksi
Rapattu ja kalkittu valkeaksi
d-f - Tiililimittäjen ottojaksot.
3-4. Läpileikkauspaikat.
VII kerros.
Muototiili
Muototiili
Muototiili
Muototiili
Sarvikanavan jäännökset
Sarvikanavan murtunut reuna tiilenvitan pohjoisseinän tason ulompana.
Kiertoportaiden oviaukko.
Vasankolot
VI. kerros. Seinä n. 25 cm ulompana seur. kerroksen seinää.
pakenugi VI. kerroksen kohdalta.

Piirros 8

Itätorni
Ullakkotaso.

17.6.47.

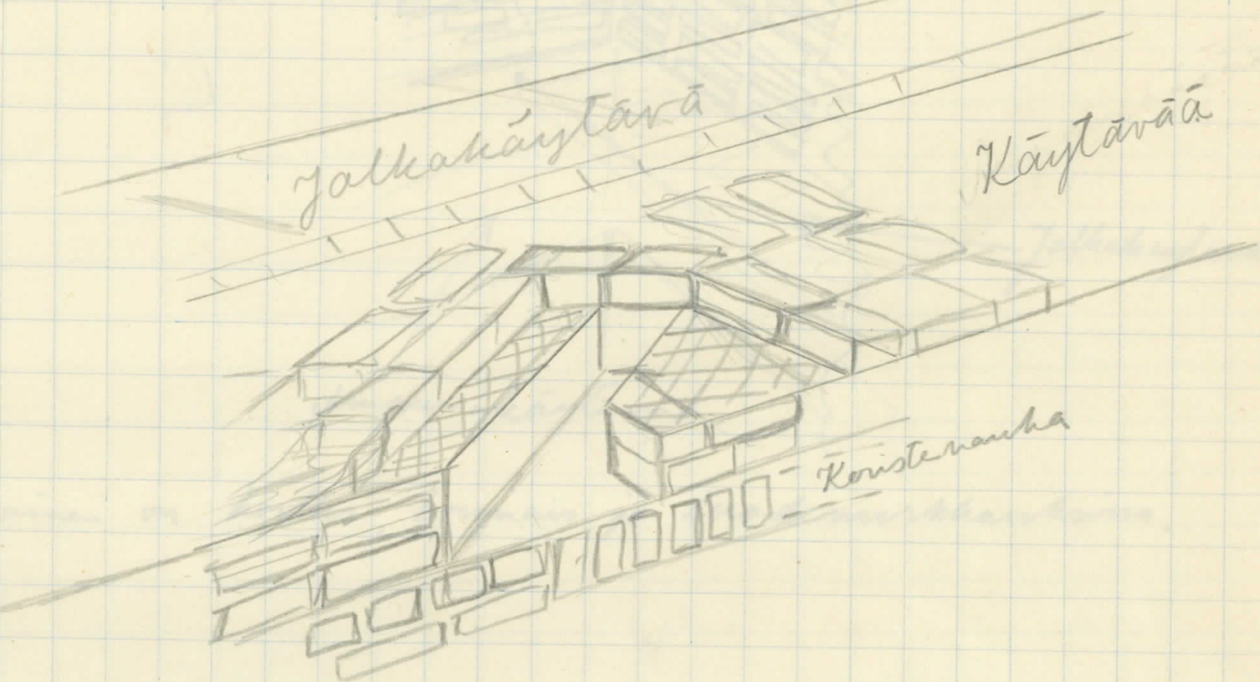

Kaavakuva vinosti kulkevien vasojen koloista, jotka näkyvät länsi ja itäseinillä. Ehjimmän, länsiseinän vasemmanpuoleisen mukaan idästä katsoen.

Piirros 9.

Itätorni, ullakkotaso

17.6.47

Nurkkaliitos

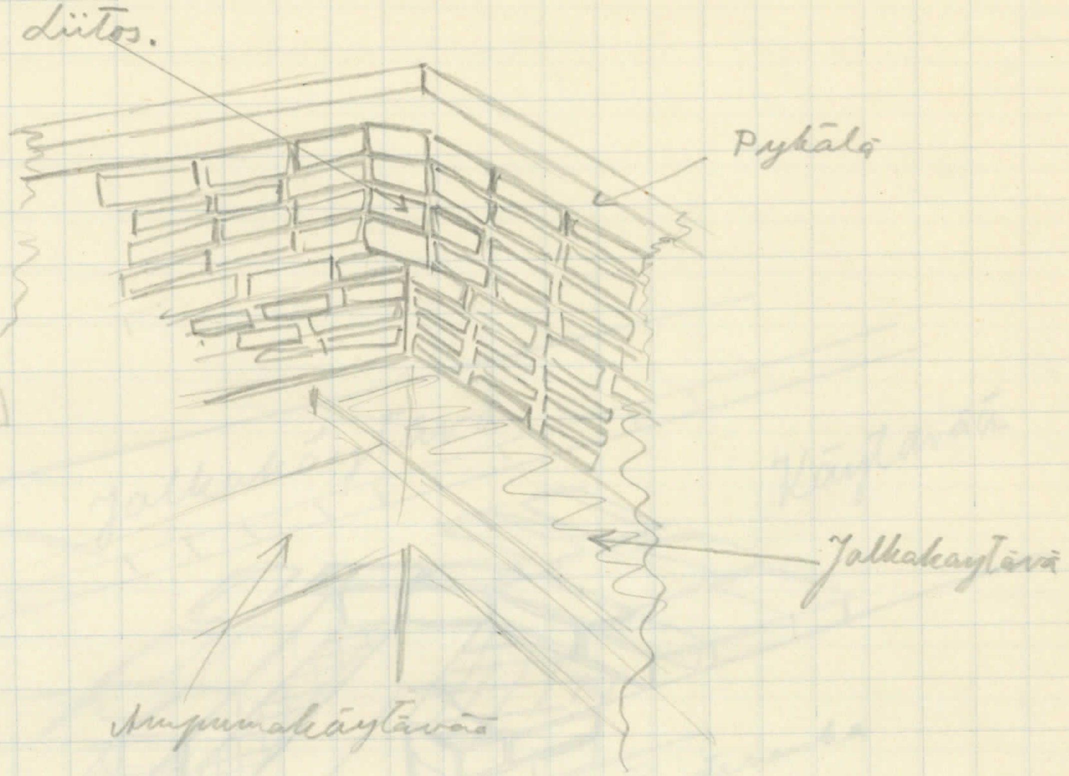

Tällainen on koillis, lounais ja luodenurkkauksissa.

Itätorni

Piirros 10.

18.6.47.

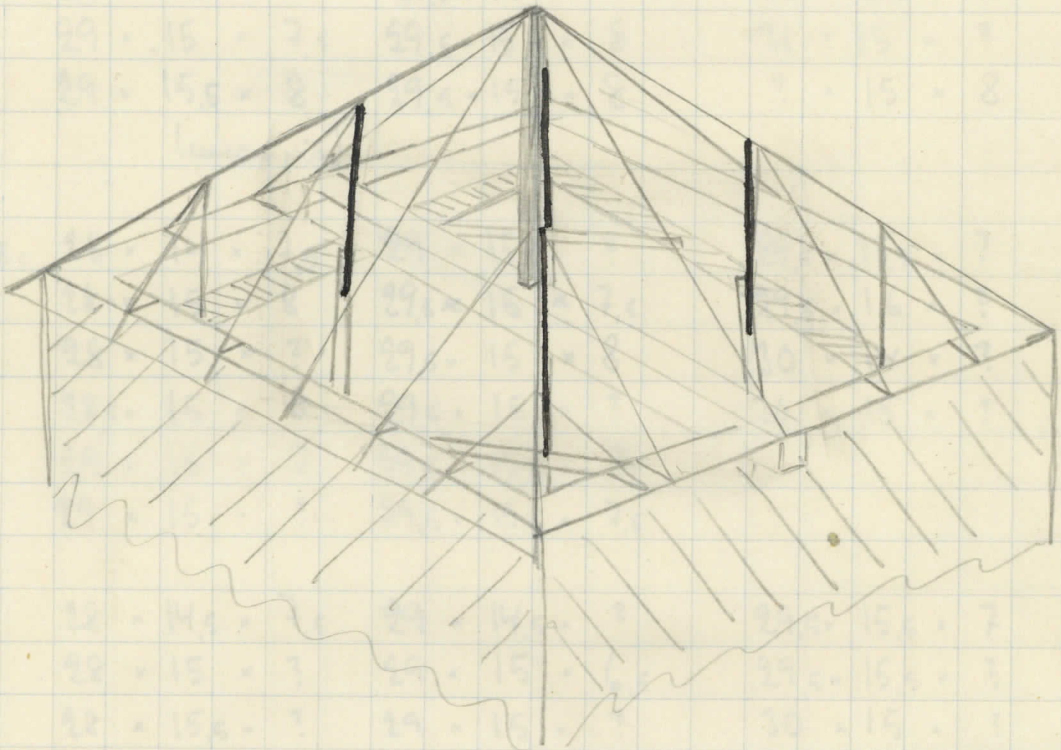

Kattorakenteen rekonstruktio.

Vinoista vasoista lähtevät
oletetut merkkiin menevien
harjapuiden kannattajat
merkitty tuškilla.

Ylimmän muuriharjan (räystäslistan) tiilimitat ovat:

Itäseinä:	27 × 15,5 × 7	29 × 15,5 × 7	30 × 15 × 8
	27,5 × 14 × 7	29 × 15,5 × 7,5	30 × 15 × ?
	28 × 14,5 × ?	29 × 15,5 × 8	30 × 15,5 × 7,5
	28,5 × 15 × ?	29 × 15,5 × ?	30 × 15,5 × 8
	29 × 15 × 7,5	29,5 × 15 × 7,5	30 × 15,5 × ?
	29 × 15 × 8	30 × 14,5 × 8	
	29 × 15 × ?	30 × 15 × 7,5	
Pohjoisseinä:	28 × 14 × ?	29 × 15,5 × 8	30 × 15 × 8
	28 × 15,5 × ?	29 × 15,5 × ?	30 × 15 × ?
	28,5 × 14,5 × 7	29,5 × 15 × 7,5	30 × 15,5 × 7,5
	29 × 15 × 7	29,5 × 15 × ?	30 × 15,5 × ?
	29 × 15 × 7,5	29,5 × 15,5 × 8	31 × 15 × ?
	29 × 15,5 × 8 (useampia)	29,5 × 15,5 × 8	? × 15 × 8
Länsiseinä:	28 × 14 × 7,5	29 × 15,5 × ?	29,5 × 15,5 × ?
	28 × 15 × 8	29,5 × 15 × 7,5	29,5 × 16 × ?
	28 × 15 × ?	29,5 × 15 × 8	30 × 14 × ?
	28,5 × 15 × 8	29,5 × 15 × ?	30 × 15 × ?
	29 × 15 × 7	29,5 × 15,5 × 7	
	29 × 15 × ?	29,5 × 15,5 × 7,5	
Eteläseinä:	28 × 14,5 × 7,5	29 × 14,5 × ?	29,5 × 15,5 × 7
	28 × 15 × ?	29 × 15 × 6,5	29,5 × 15,5 × ?
	28 × 15,5 × ?	29 × 15 × ?	30 × 15 × ?
	28,5 × 15 × 7	29 × 15,5 × 7.	30 × 15,5 × 7,5
	28,5 × 15 × ?	29,5 × 14,5 × 7	30 × 15,5 × ?
	28,5 × 15,5 × 7	29,5 × 15 × 7,5	
	29 × 14 × ?	29,5 × 15 × ?	

Tiilet mitattu muuriharjan ollessa paljastettuna.

Kesäkuussa 1948, Carljacob Sandberg

Pohjoissiiven ullakkotaso.

C.J. Gardberg
1946.

V. 1946 avattu aukko pohjoissiiven eteläseinässä.

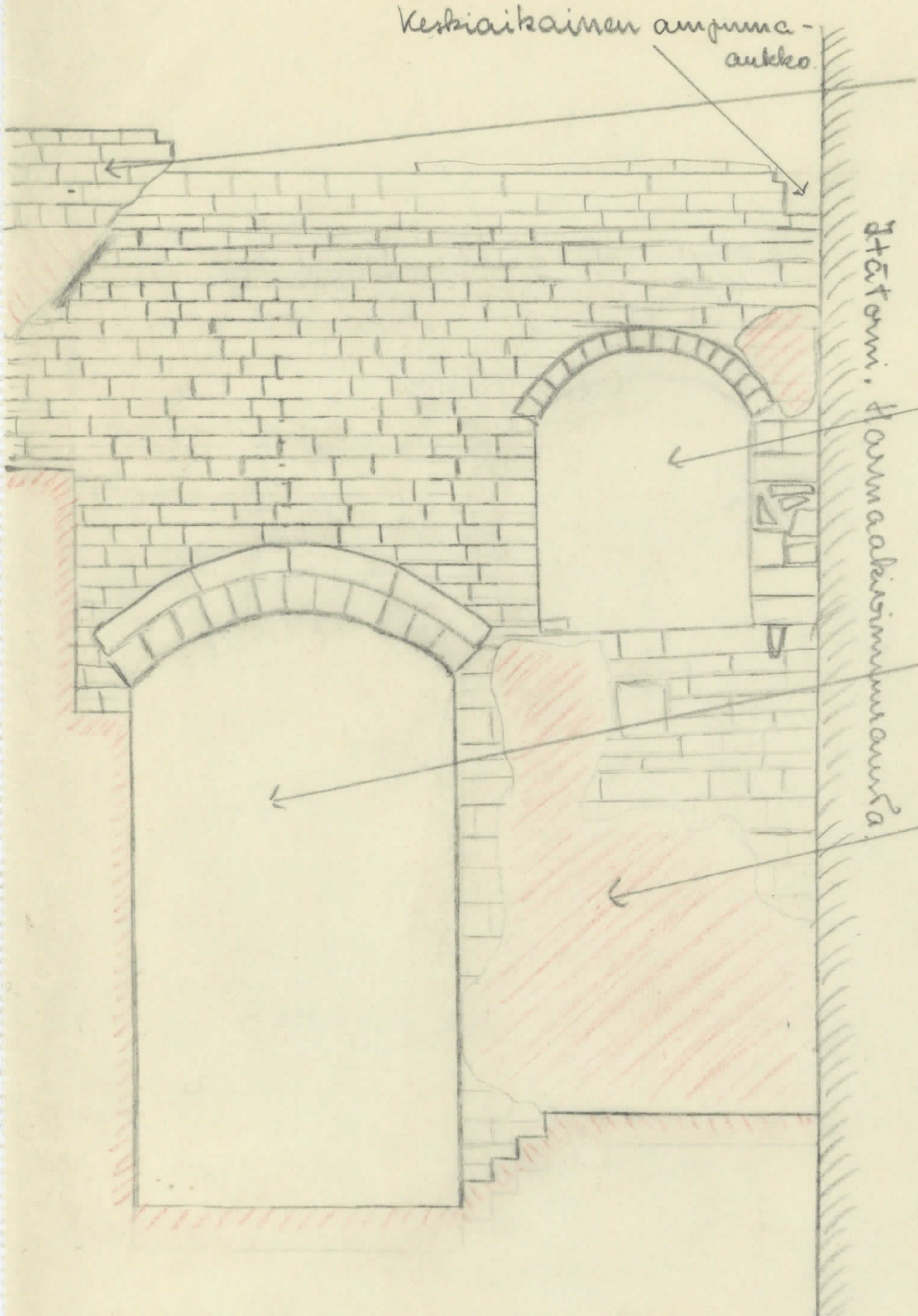

katonreunus. Reunus on nähtävästi alusta asti loppunut tähän. Sen itäpuolella (kuvassa oikealla puolella) oli porrastornin katto.

V. 1946 avattu umpeenmuurattu aukko. Aukko oli täynnä tiilimurskaa ja pieniä kiviä.

Oviaukko joka vie huoneeseen 57.

Rappausta. Myöskin seinän yläosat olivat ennen rappauksen peitossa.

Seinän tiilipinta on oviaukon yläpuolella rikkonainen. Ylimmäinen seinäosa on huolimattomasti muurattu.

Seinän sisässä on samanlaista murskaa kuin aukossa sitä avattaessa. Seinä on keskiaikainen, mutta murska on Vaasa-ajalta, jolloin aukko muurattiin umpeen ja seinä korjattiin. Oviaukko on nähtävästi rakennettu samaan aikaan kuin aukko muurattiin umpeen.

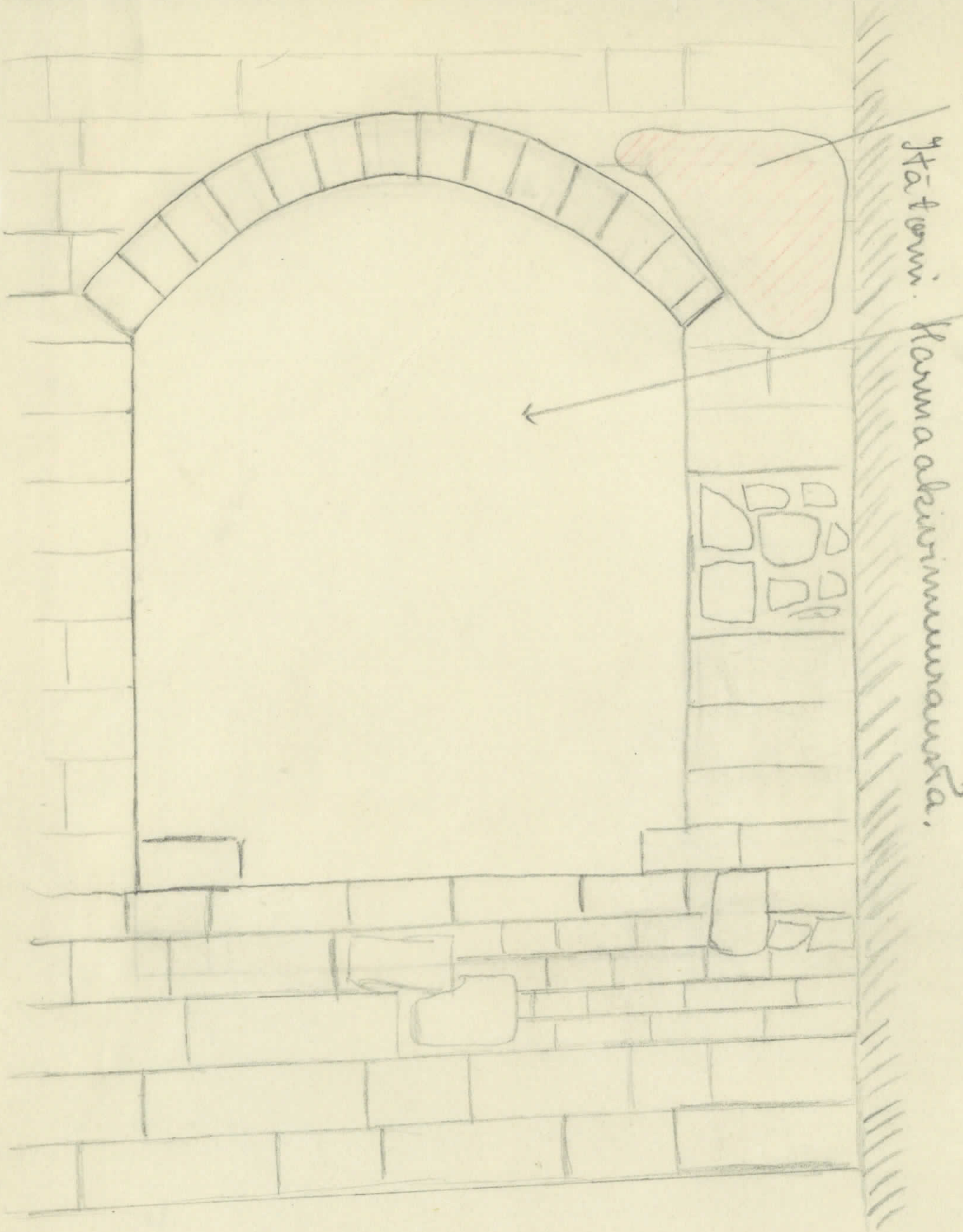

V. 1946 avattu aukko, joka avattaessa oli täynnä tiilimurskaa ja soraa. Aukon seinät ovat tiilimuurausta ja niiden paksuus on 45 sm. Takaaseinää ei aukossa ole, vaan on siinä samanlaista murskaa kuin aukossa oli avattaessa.

Kun aukko oli umpeenmuurattu, oli sen suussa tiilimuurausta. Tiilien mitat ovat: 26 × 7 × 14; 27,5 × 8,5 × 12,5; 28,5 × 7,5 × 14,5; 29 × 7 × 14; 29 × 7,5 × 14,5; 29,5 × 8 × 14,5; ? × 6,5 × 14; ? × 7 × 13,5; ? × 7 × 14,5; ? × 8,5 × 13; ? × 9 × 15; ? × 9,5 × 16,5. Aukosta löydettiin sitäpaitsi 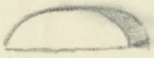 -muotoinen tiili. Pituus 34,5. Paksuus 8,5. Suurin leveys 17,5.

Piirros 3. Pystysuora läpileikkaus.

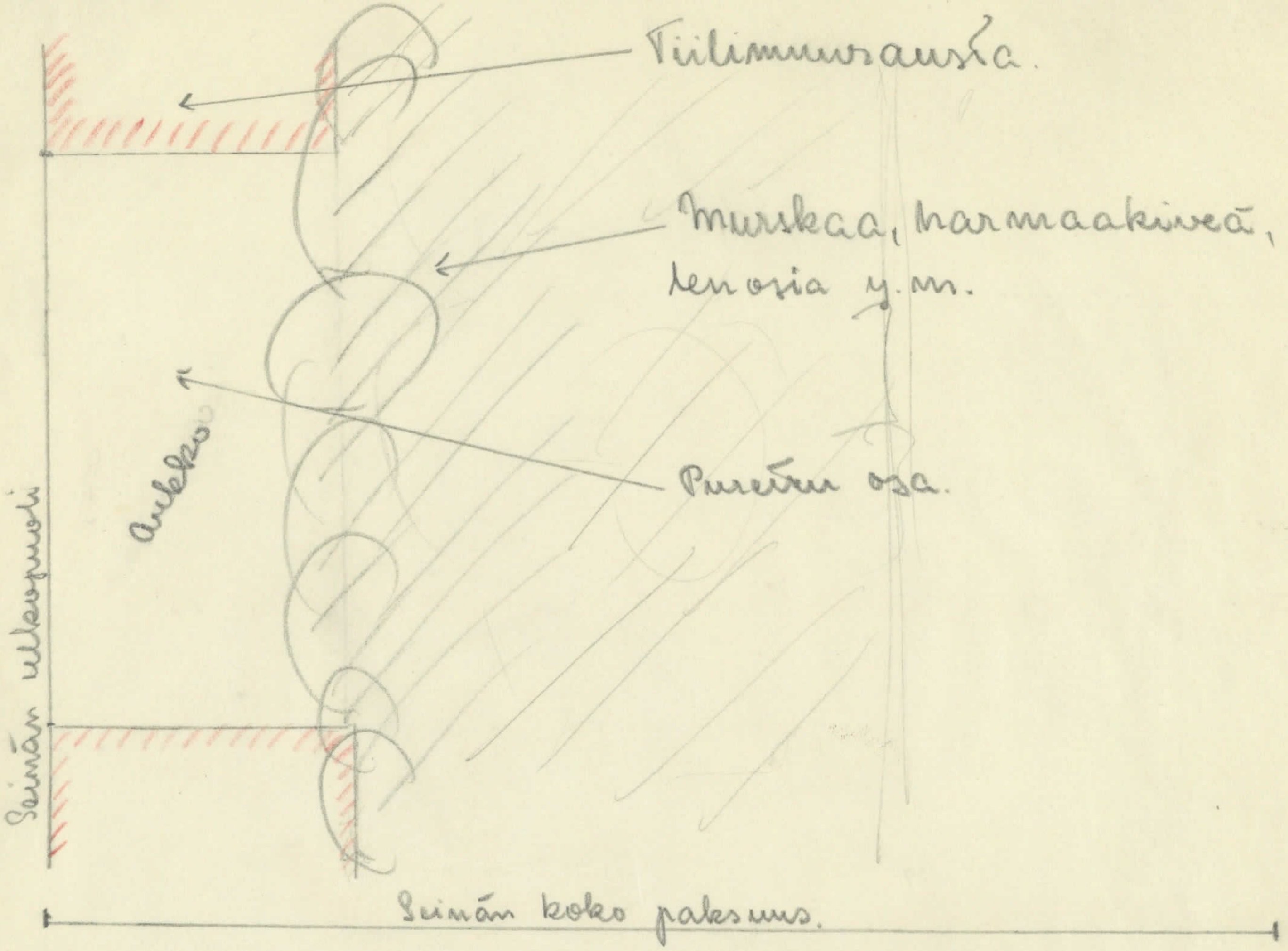

Piirros 4. Vaakasuora läpileikkaus.

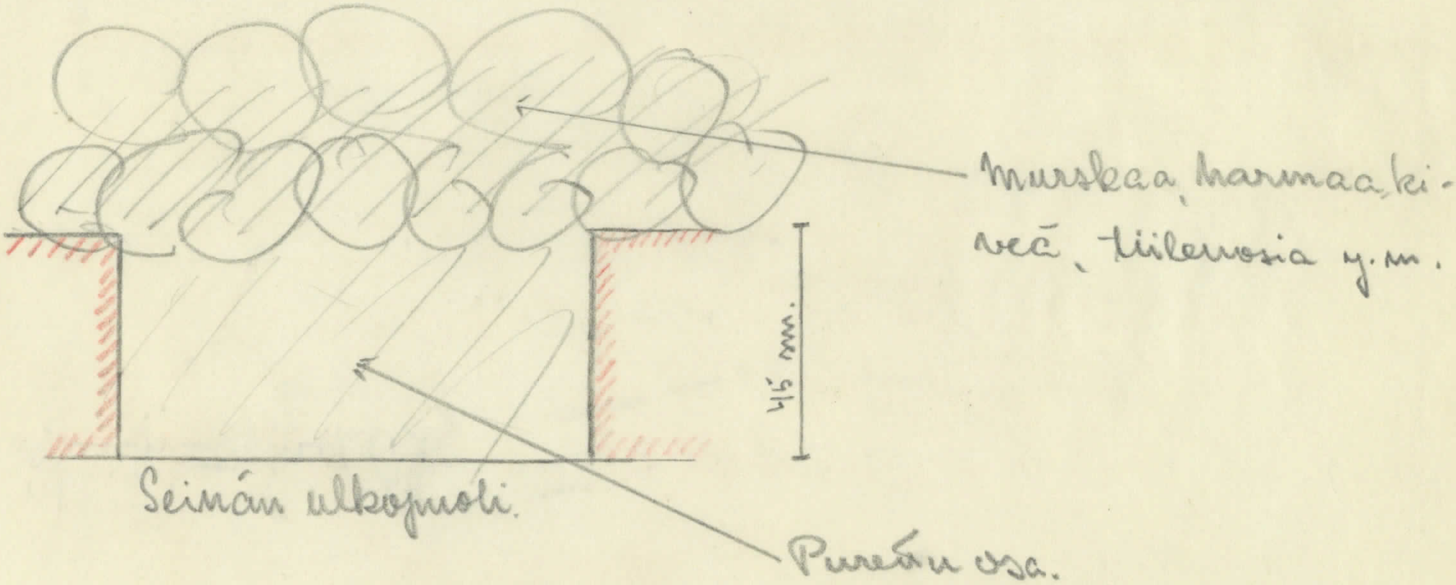

Keskiaikainen ampuma-aukko

Piirros 1.

Nähtävästi keskiaikainen ampuma-aukko, joka vaasa-ajalla muurattiin umpeen kuninkaansalia sisustettaessa. Aukon leveys on 28 sm. ja sen pituus 53 sm.

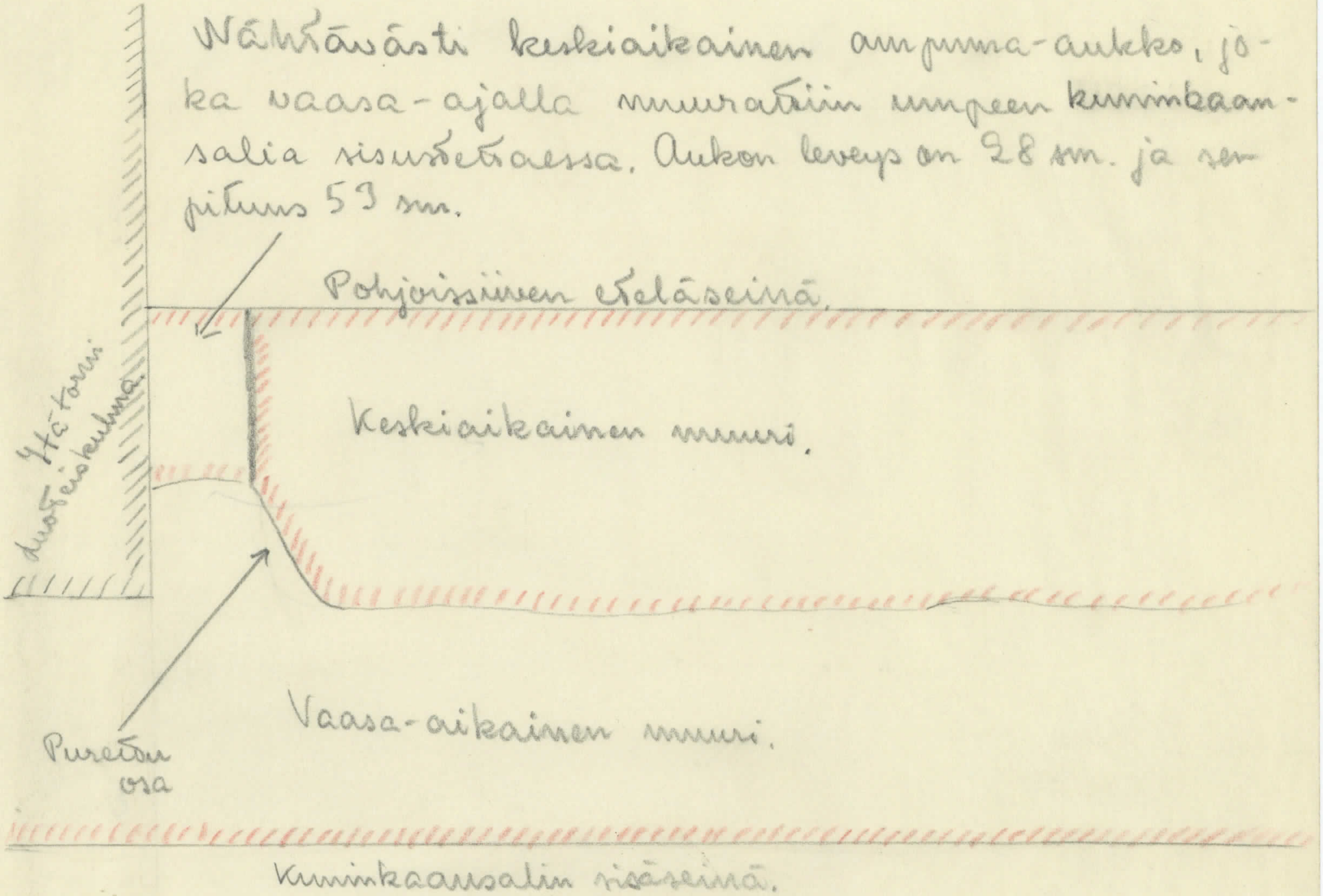

Piirros 2.

Pystysuora läpileikkaus.

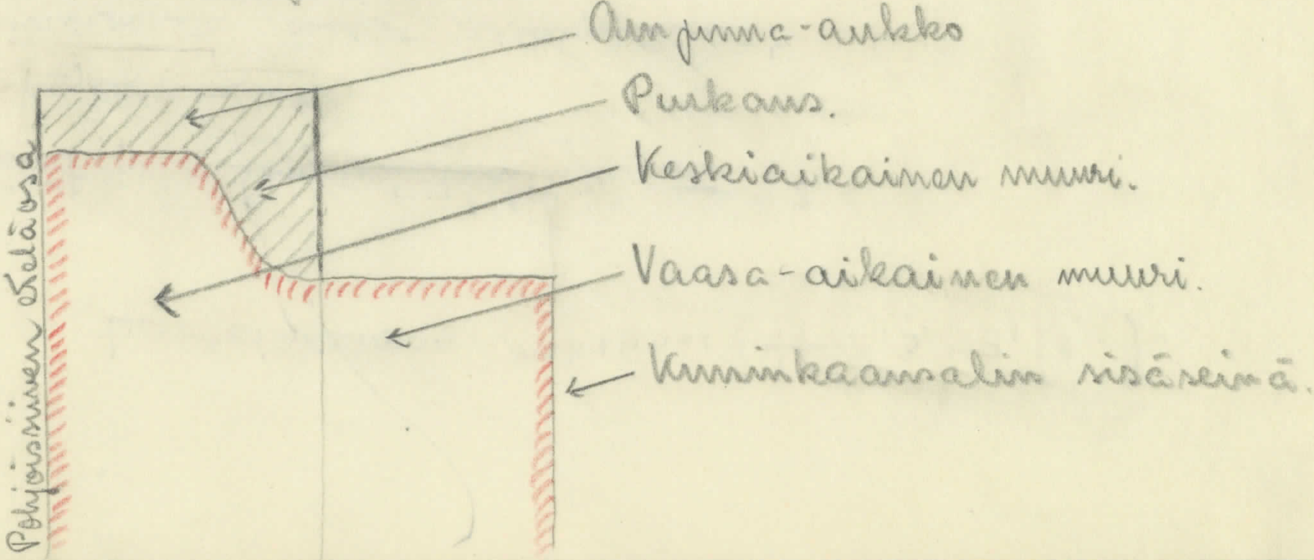

Piirros 3. Ampuma-aukko sisältä päin.

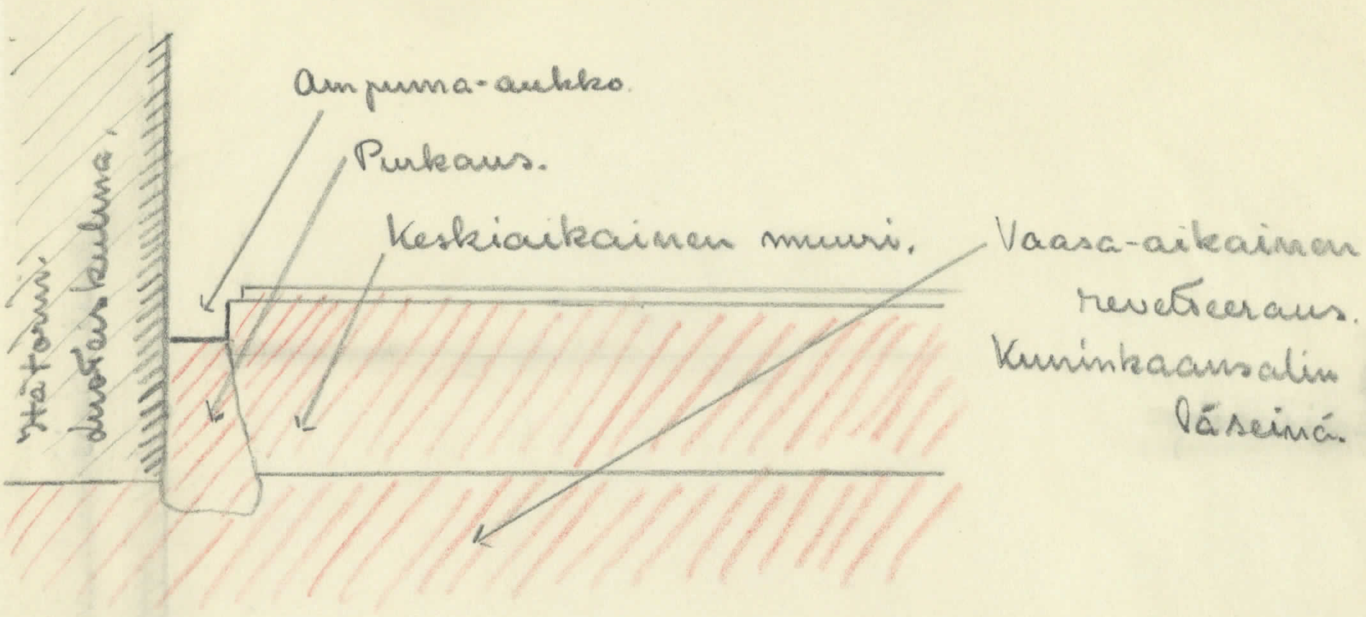

Piirros 4. Ampuma-aukko ulkopuolelta (porrastornista).

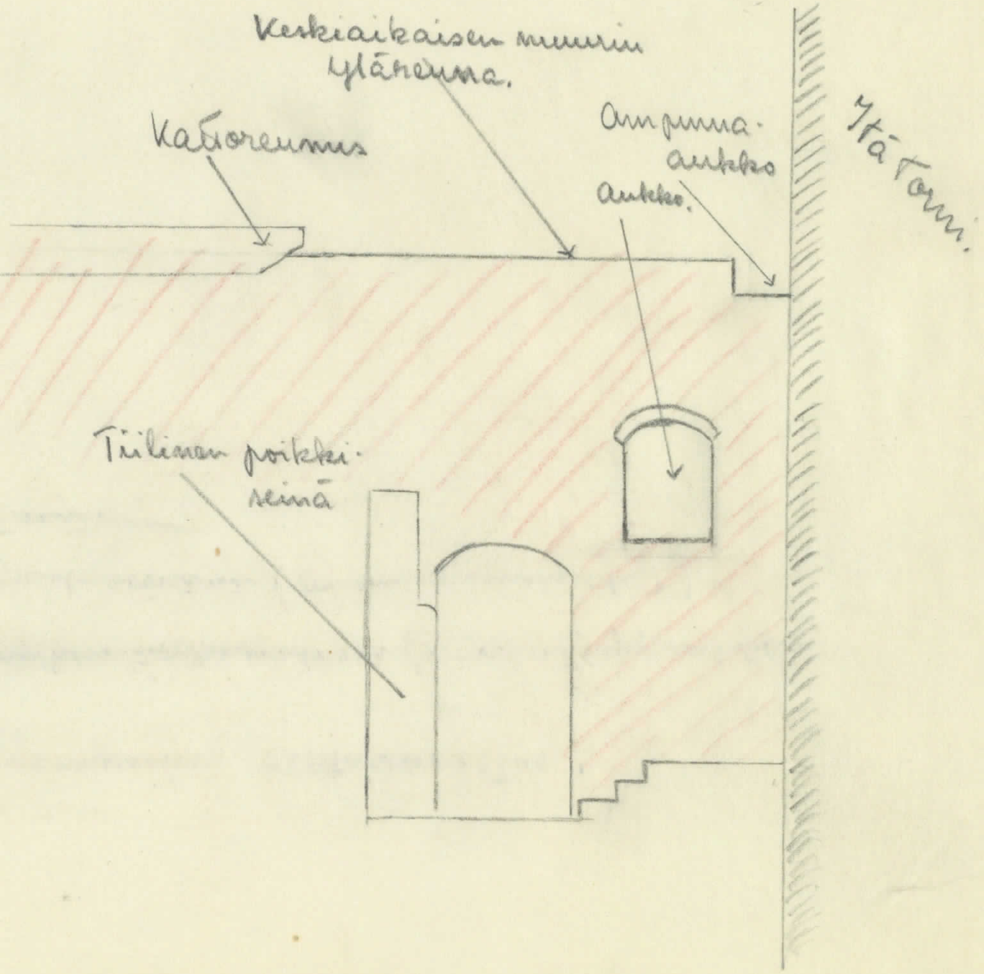

Vanha ikkuna-aukko pohjoissiiven itäpäädyssä.

Carl Jacob Gardberg
25.VI.46.

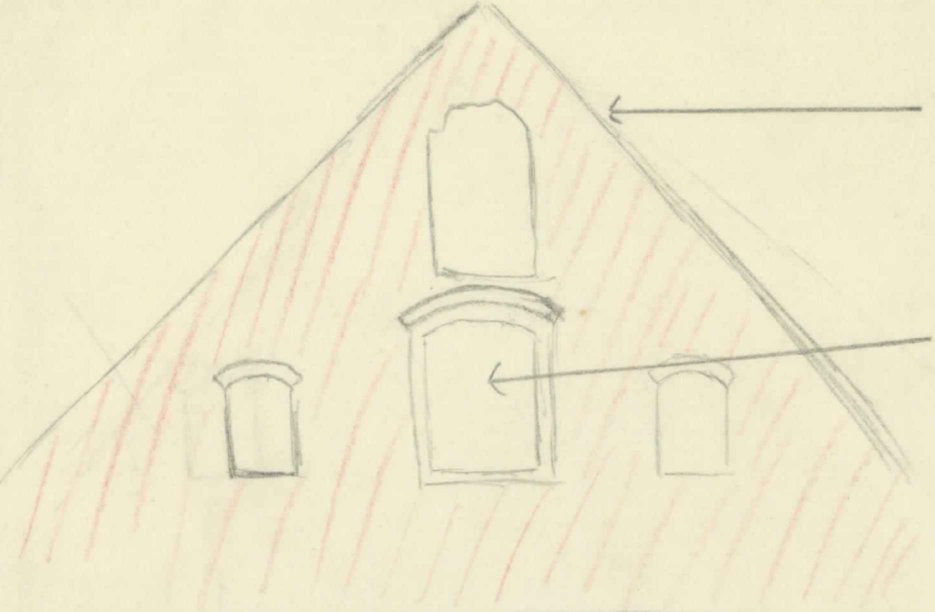

Pääty on tiilimuurausta.

Piirros I.

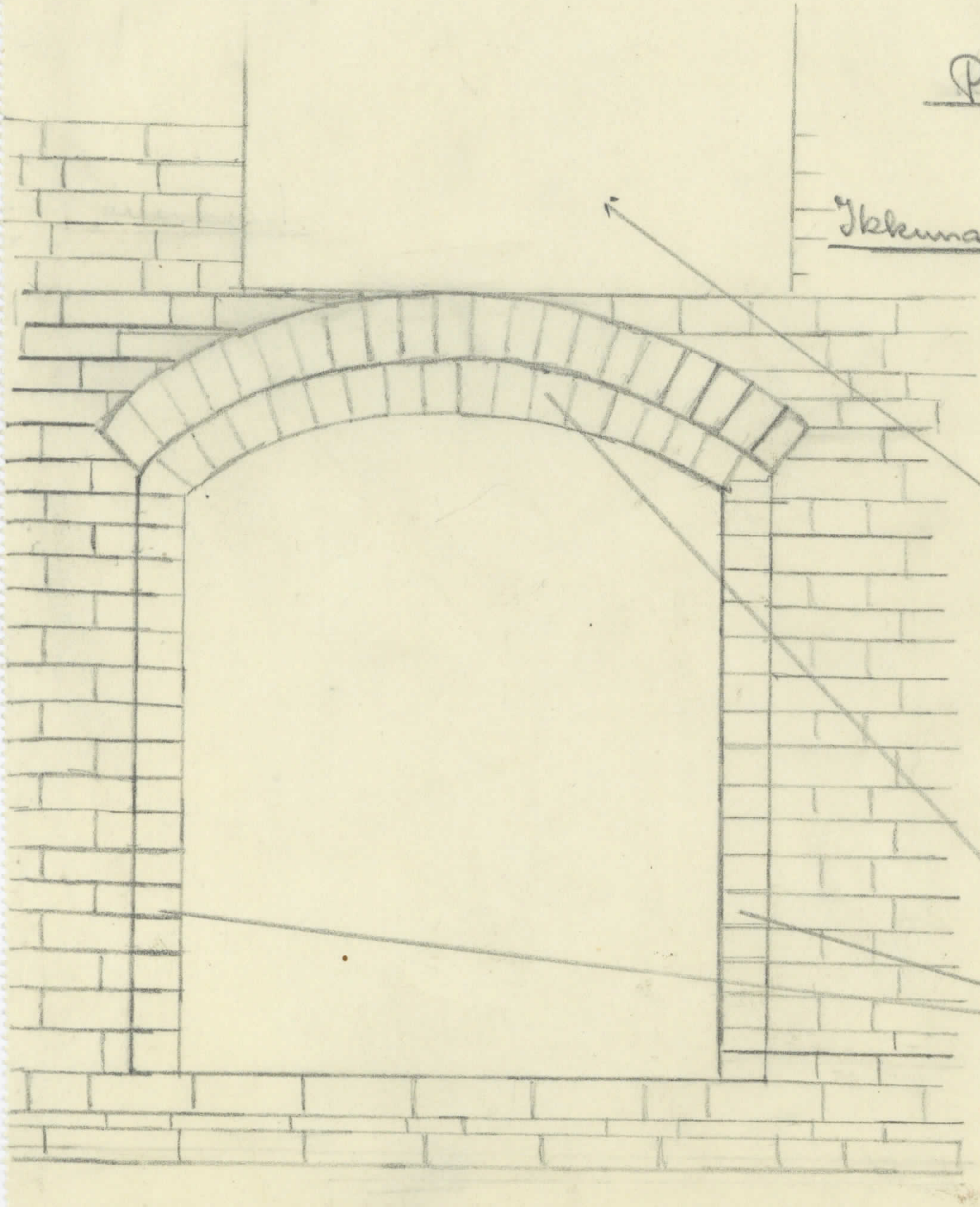

Piirros 2.

Ikkuna-aukko ulkopuolelta.

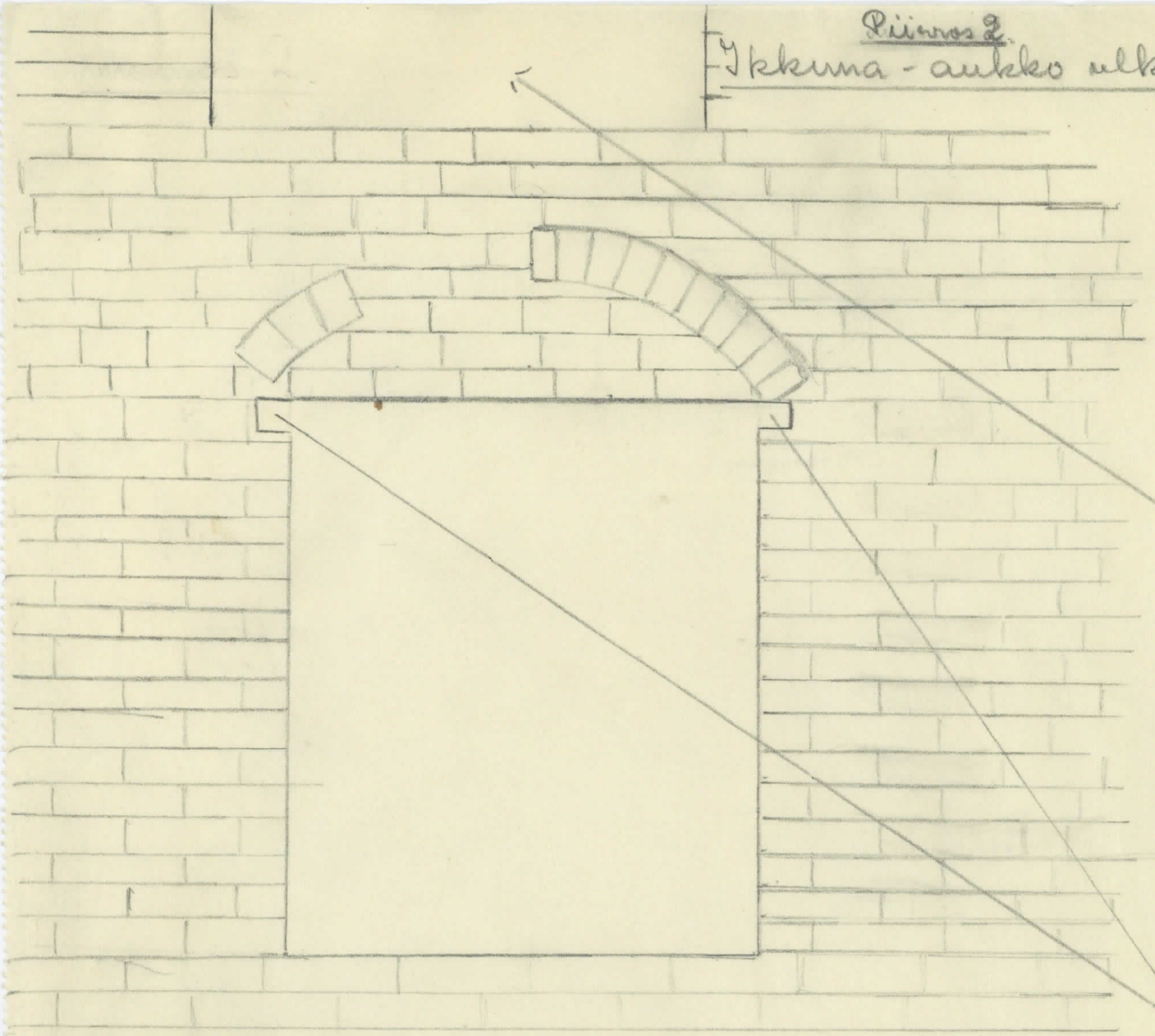

Yllä oleva ikkuna-aukko

~~parrureikä~~

Kolot vaakapuita varten joka on kannattanut kaarentäytemuurausta ulkoseinän pinnassa

Aukko on tiilimuurausta. Tiilimitat:

30 × 8,5 × ?
30,5 × 8 × ?
31 × 8,5 × ?
31,5 × 8 × ?
32 × 9 × ?
32,5 × 8 × 16
32,5 × 9 × 17
33 × 8 × ?

32 × 8,5 × ?
33 × 8,5 × ?
33,5 × 9 × ?
34 × 8 × ?
34,5 × 9 × 16
35 × 8 × ?
? × 8 × 15
? × 9,5 × 14,5

Piirros 3.

Pystysuora läpileikkaus.

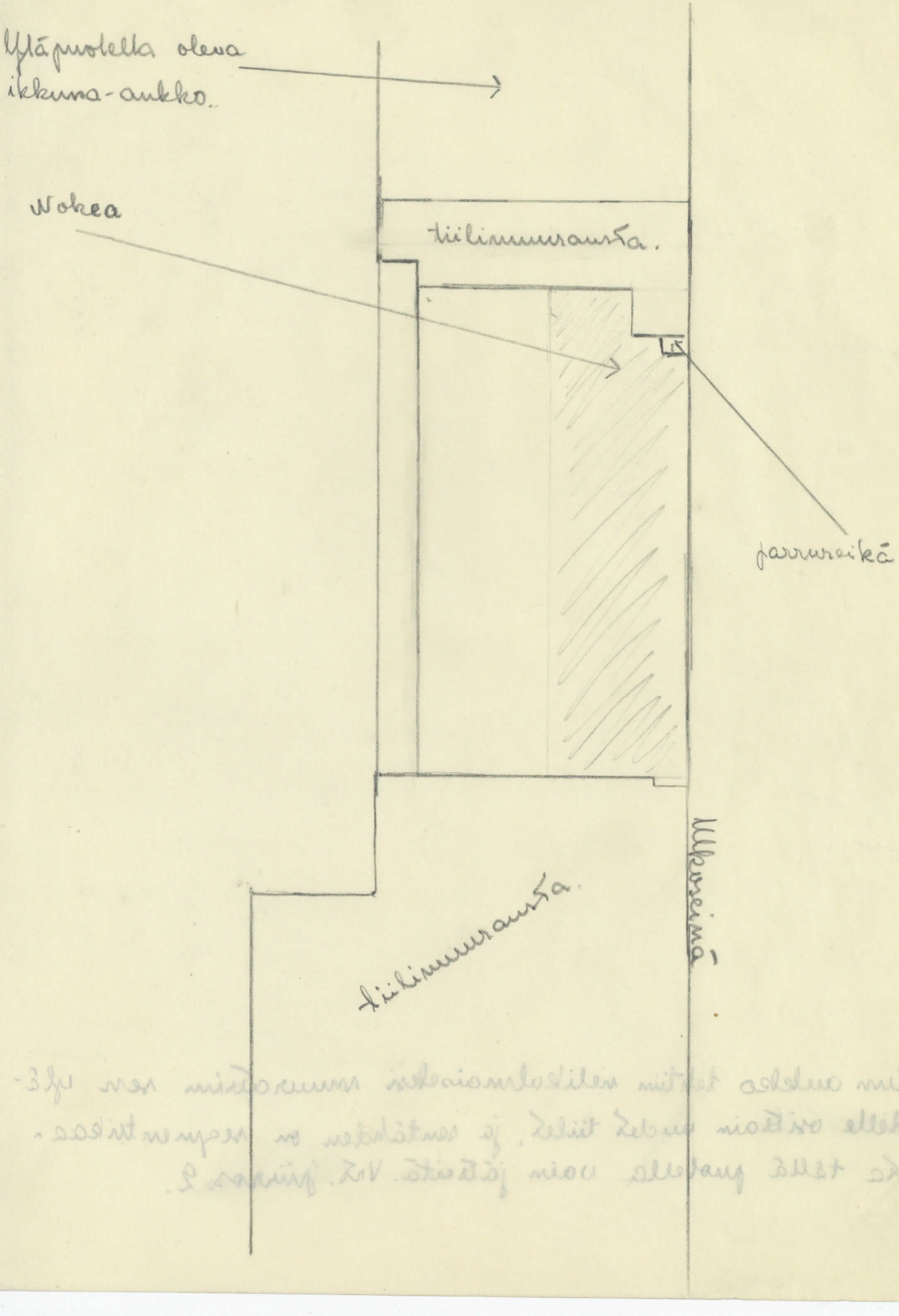

x). Kun aukko tehtiin nelikulmaiseksi muurattiin sen yläpuolelle osittain uudet tiilet, ja sentähden on segmenttikaaresta tällä puolella vain jätteitä. Vrt. piirros 2.

Ikkunaaukko siaitsee pohjoissiiven itäpäädyn keskiosassa noin viisi metriä katonharjun alapuolella. Aukon yläpuolella on toinen ikkuna-aukko, joka on vain 50 cm. ylempänä. Aukon molemmilla sivupuolilla on myöskin ikkuna-aukkoja.

Aukon leveys on 140 cm., ja sen korkeus keskellä 2 m. Sisäpuolelta nähtynä aukko on segmenttikaarimuotoinen, mutta ulkopuolella se on nelikulmainen (170 × 140). Tämän nelikulmaisen aukon yläpuolella on kuitenkin tiilisen segmenttikaaren jätteitä. Aukon yläkulmissa on reikiä, jotka osoittavat, että aukossa aikoinaan on ollut puinen ikkunakarmi.

Aukossa on seinien leveys 107 cm. Näissä seinissä on 40 cm. levyinen nokireuna, joka menee ulkoseinästä sisällepäin. Tämä nokireuna on luultavasti vuodelta 1614, jolloin linna paloi. Palon jälkeen aukko muurattiin umpeen, ja tiilimuurauksen peitossa noki on säilynyt. Nokisen rappauksen alhaalla on toinen rappauskerros, joka on maalattu vaaleanpunaiseksi.

Näistä seikoista käy ilmi, että aukko on rakennettu kolmessa vaiheessa. Ensin aukko on ollut segmenttikaarimuotoinen vaaleanpunaisine seinineen. Sen jälkeen on aukkoon rakennettu puinen nelikulmainen karmi, ja tämän yhteydessä aukon ulkopuoli tuli nelikulmaiseksi.x) Tällainen aukko oli 1614 kun linna paloi. Kolmas vaihe oli palon jälkeen, jolloin aukko muurattiin umpeen.

8.6.-46.

Pohjoissiiven itäpääty kolmion sisäseinä

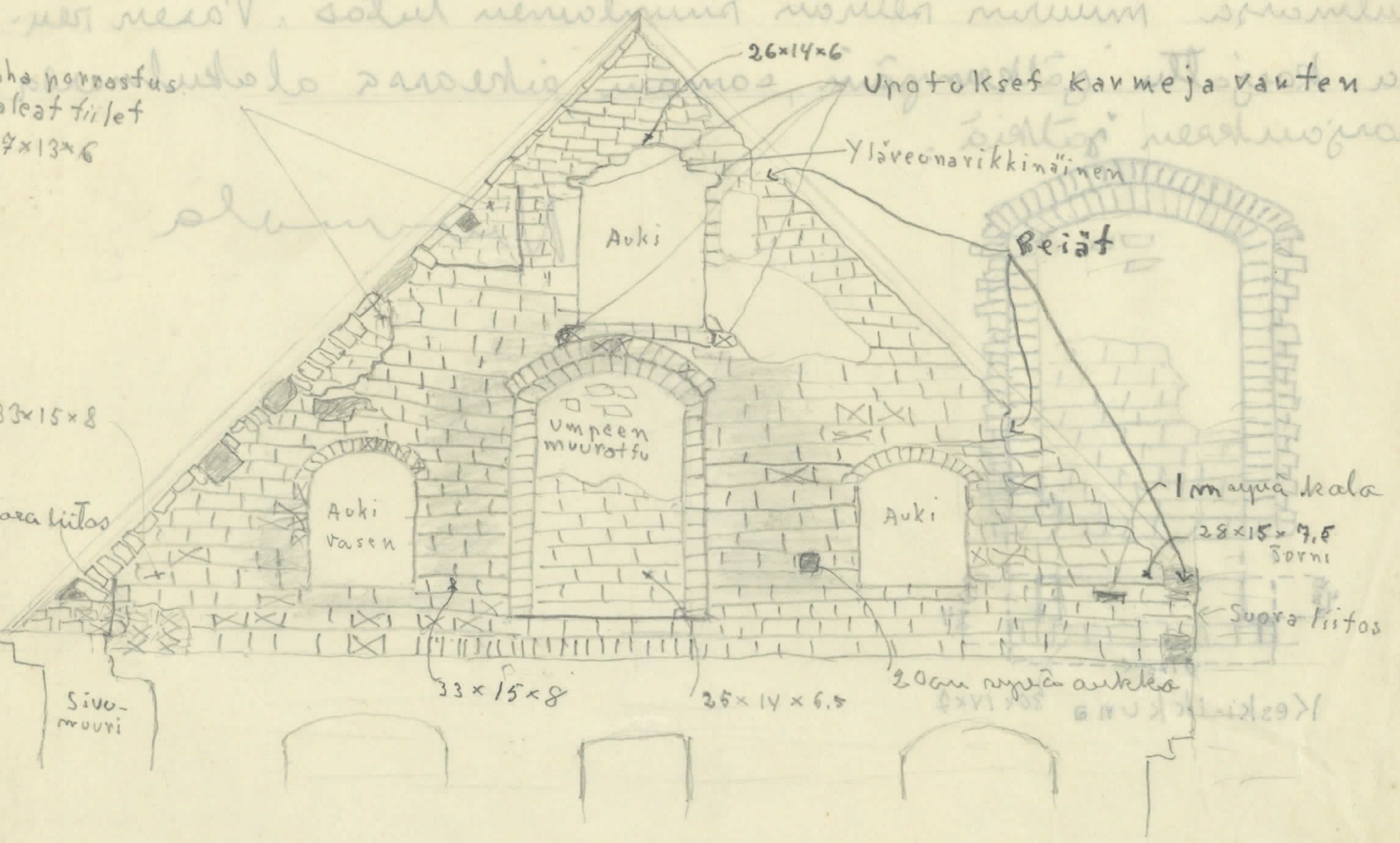

Kolmion keskiosan (varjostetun alueen) tiilet ovat päältä sangen tummia, sisältä vaaleaksi poltettuja, suuruus 33×15×8. Rakennustapa: pitkä lyhyt, pitkä lyhyt . . (-tiili) Yläikkuna ylhäältä rikkinäinen, sisäreunassa puiset pihtipielet, joista vaakasuorat ovat muuriin upotetut. Sivuikkunoissa ~~ikkunasyvennyksen ulkoreunassa~~ (sivuilla) puiset pihtipielet ja ikkunasyvennys rapattu. Vasemmassa ikkunassa oikea laita on loiva, vasen suora.

Kolmion oikea laita rosoinen alhaalta, ja siinä on reunassa kolme muurin läpi ulottuvaa syvennystä (kattopalkkeja varten) Päätykolmion oikeassa alakulmassa on kolo, jonka syvyys on 73 cm ja läpimitta 33×33 Vasen reuna ehjä, ylhäällä tiilet lappeellaan pää sisäänpäin, alaosassa kyljellään (katso kuvaa) Reunassa neljä reikää, jotka ulottuvat muurin läpi. Vasemmassa alakulmassa muurin seinän suuntainen liitos. Vasen reuna korjattu jälkeenpäin, samoin oikeassa alakulmassa korjauksen jälkiä

Niemmela

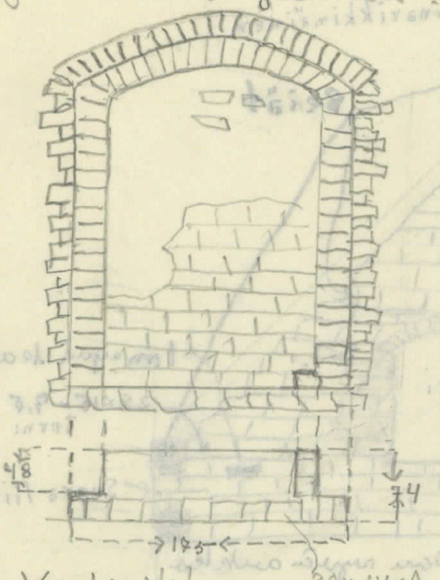

Keski-ikkuna

Pohjoissiiven itäpäädyn ylin ikkuna-aukko.

Ikkuna-aukko sijaitsee pohjoissiiven itäpäädyssä aivan ylimpänä. Noin 50 cm. sen alapuolella on toinen aukko, joka muurattiin umpeen vuonna 1614 ja avattiin vasta kesäkuun 25 päivänä 1946.

Ylä-aukko on 240 cm. korkea ja 140 cm. leveä. Välimatka ulkoseinästä sisäseinään on 127 cm. Aukon yläosa on ehkä ennen ollut kaarimuotoinen, mutta siitä on pudonnut tiilejä pois, ja tämä osa on sentähden myös kovin epätasainen. Niissä tiileissä, jotka ovat tässä ylä-osassa, on ruohon jälkiä, ja tiilet ovat siis ennen polttamista olleet ruohoa vastaan. - Aukon seinissä on hiiltyneitä laudanjätkiä noin

---

Piirros 1. Itäpääty sisäpuolelta katsottuna.

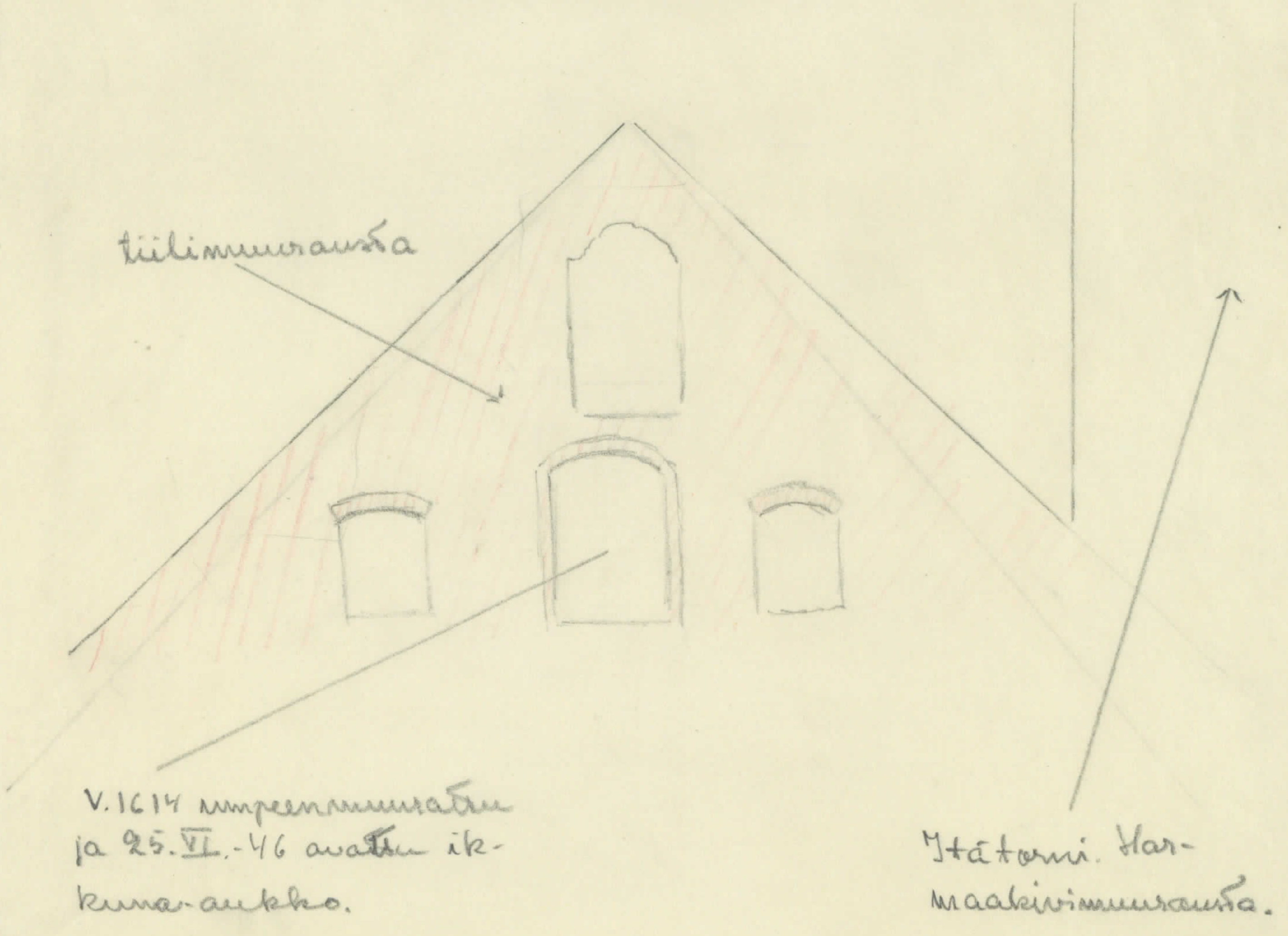

Piirros 2 Aukko sisäpuolelta.

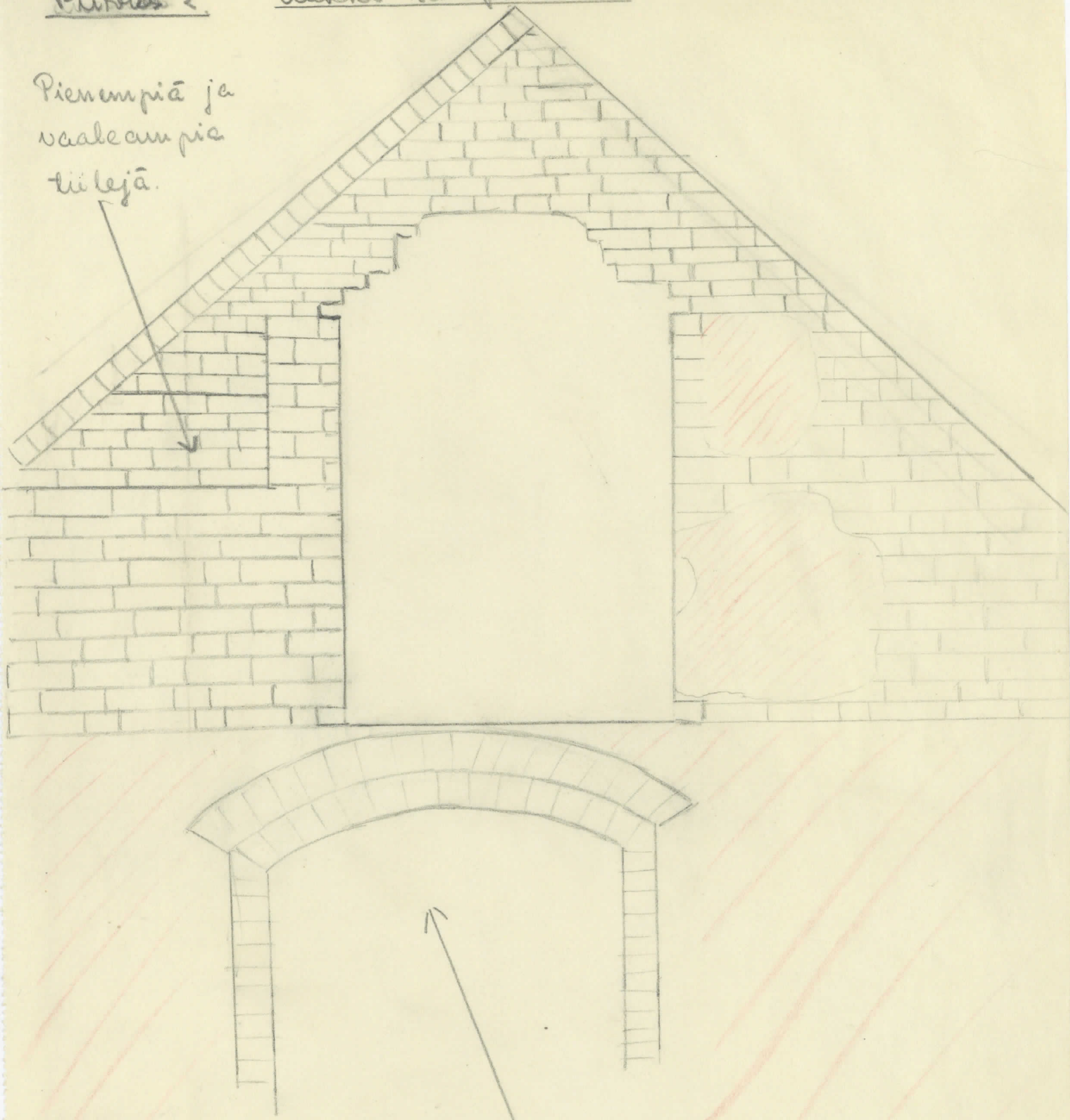

Pienempiä ja vaaleampia tiilejä.

V. 1614 umpeenmuurattu ja 25.VI.-46 avattu ikkuna-aukko.

Piirros I. Aukko ulkopuolelta.

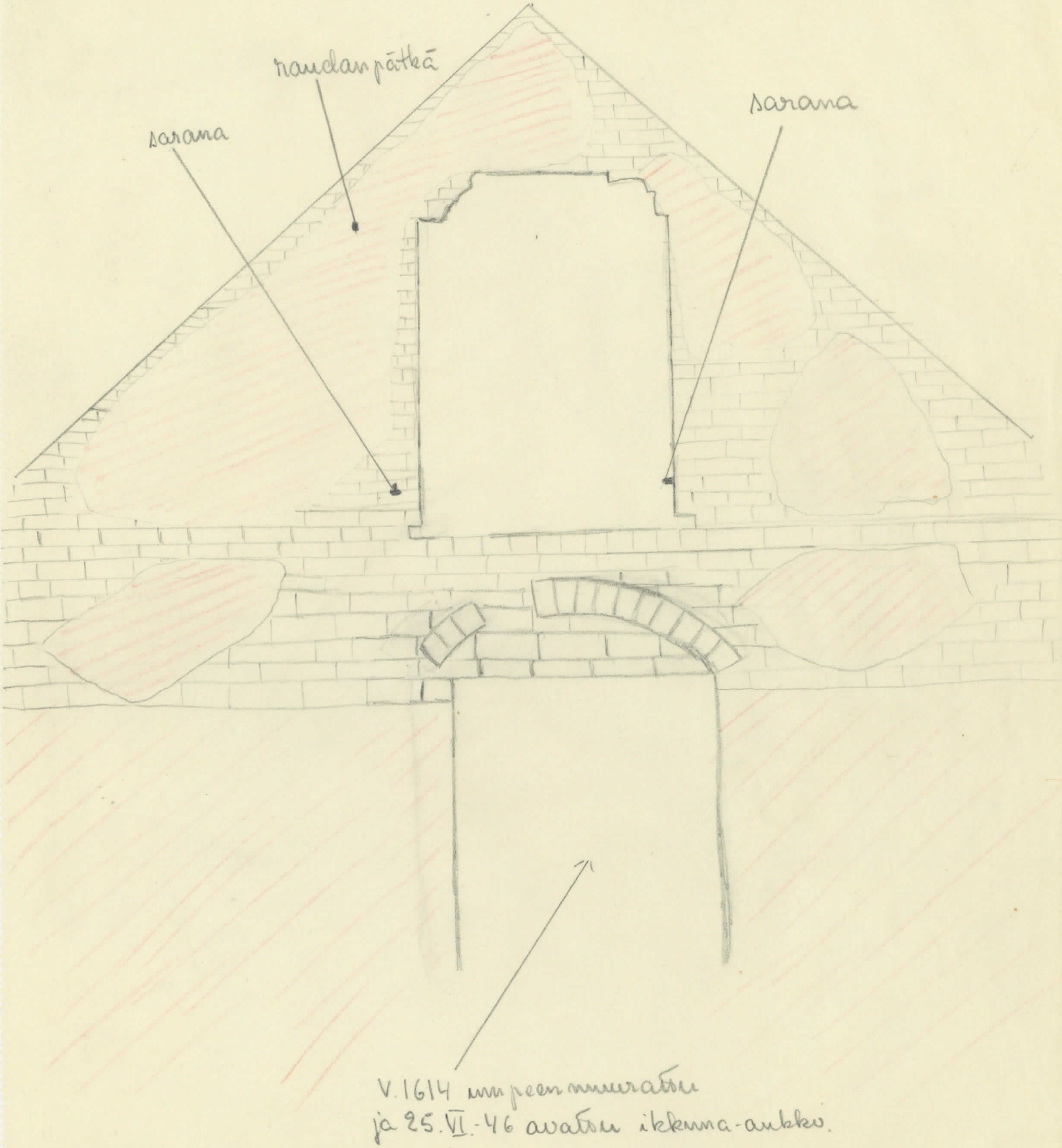

V. 1614 umpeen muurattu
ja 25.VI.-46 avattu ikkuna-aukko.

Piirros 4. Pystysuora läpileikkaus.

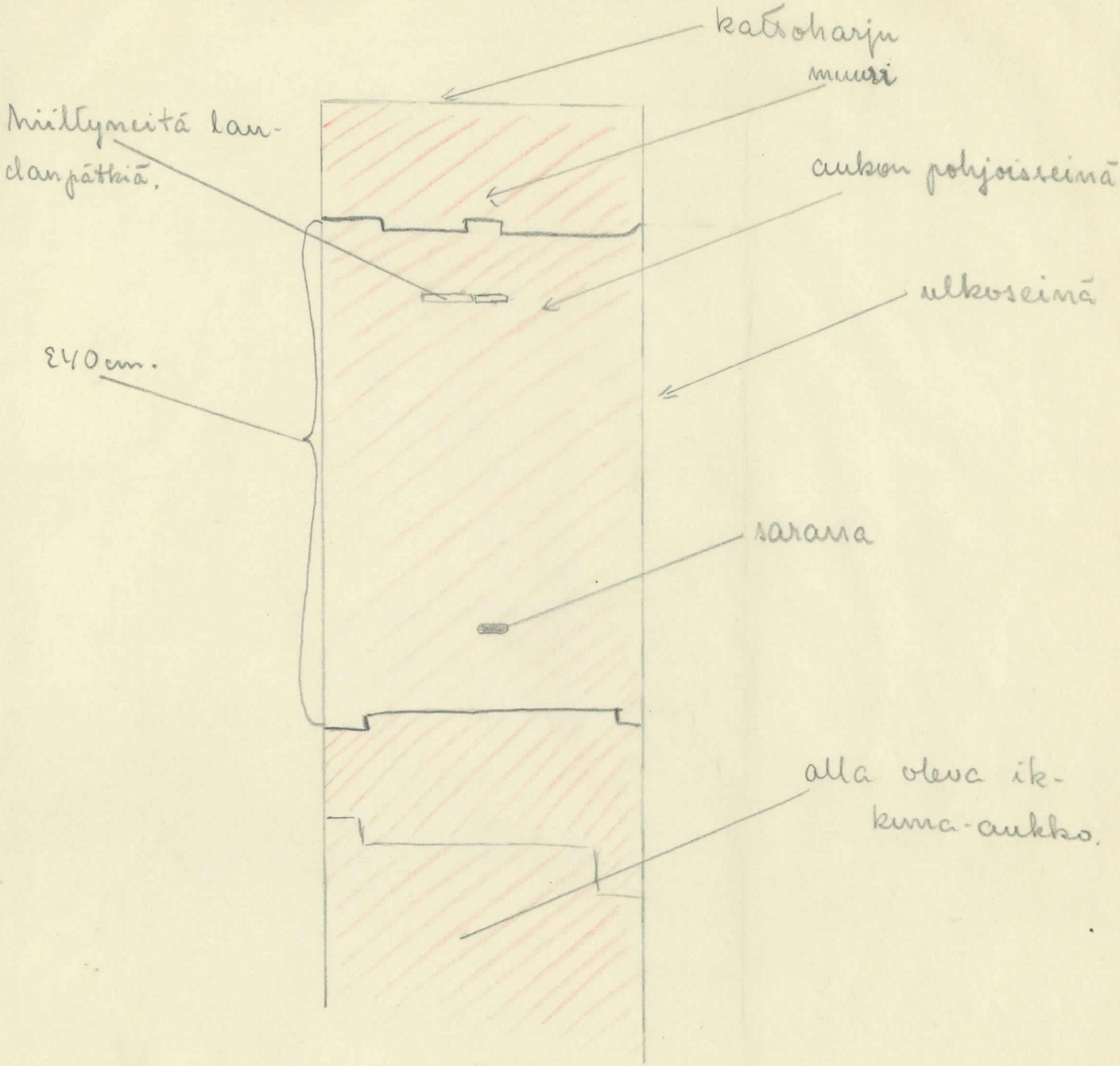

Pääty on kokonaisuudessaan tiilimuurausta.

(jatkoa)

170 sm:n korkeudella. Eteläseinällä on sitäpaitsi 1 metrin pituinen ja 15 sm. leveinen kiiltynyt lauta. Pohjoisseinässä on keskellä seinää noin 30 sm:n korkeudella sarana. Ulkoseinässä on eteläpuolella aukon alakulmassa toinen sarana. Saman sivun yläkulmassa on raudanpätkä.

Pääty on tiilimuurausta ja aukossa on kaksi tiililajia, tummia ja vaaleita. Tiilimitat ovat:

A Tummat tiilet.	B. Vaaleat tiilet
29,5 × 7 × ?	23 × 7,5 × ?
30 × 7 × ?	23 × 8,5 × ?
31 × ? × 15,5	25 × 7 × ?
31 × ? × 16	25 × 8 × 12
31,5 × ? × 16,5	25,5 × ? × 12,5
32 × 8 × ?	27,5 × 7,5 × ?
32 × ? × 17	27,5 × 9 × ?
32,6 × ? × 15,5	29 × 7 × ?
33 × 7,5 × ?	
33 × 8 × ?	
33 × ? × 15,5	
33 × ? × 16,5	
35 × ? × 16	

·Näissä tiileissä on ruohonjälkiä.

Piirros 5. Aukon permanto Suhm. 1:10.

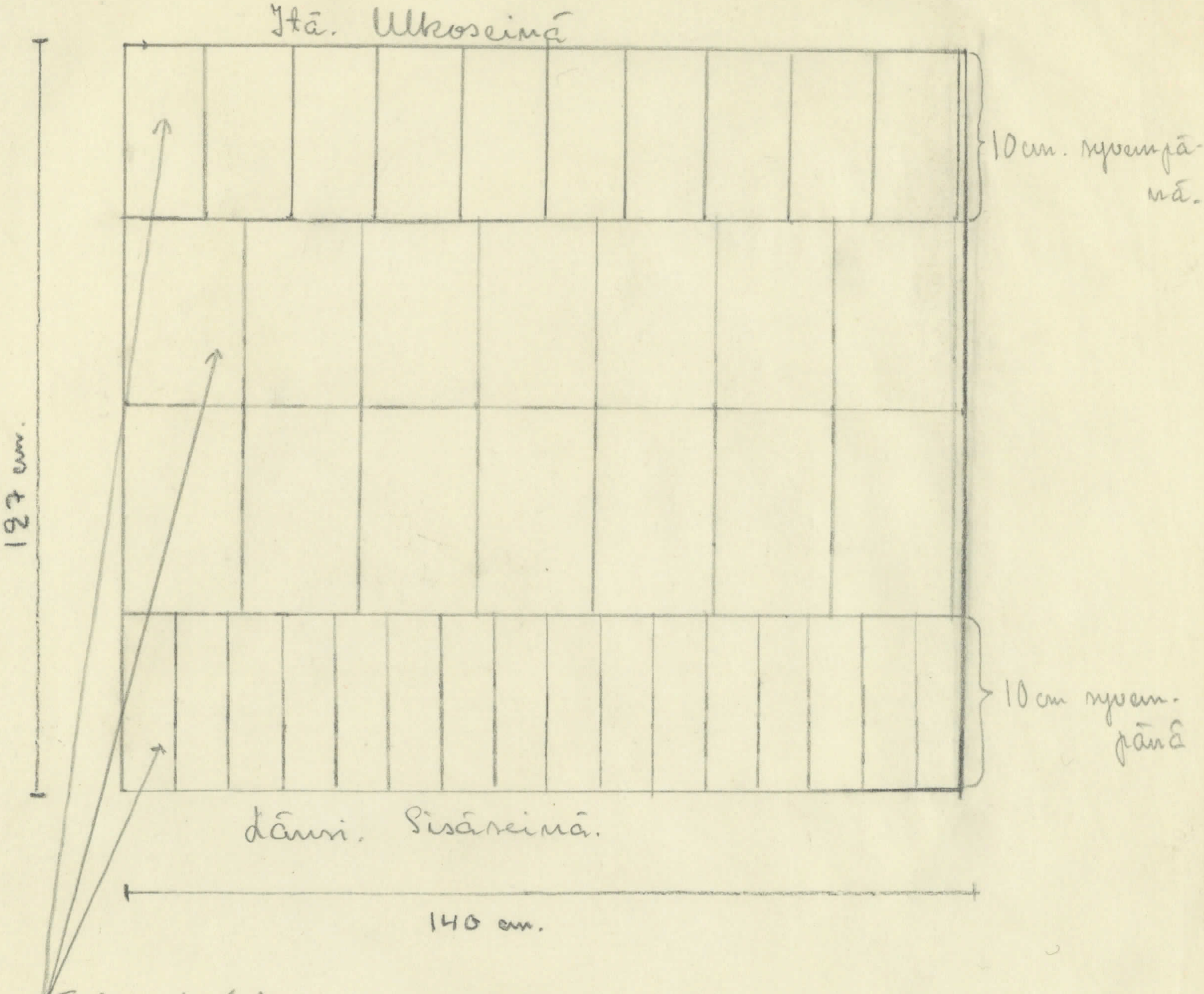

Tiilimitat A,
edellisellä sivulla.

Carl Jacob Gardberg.
1946

Carl Jacob Gardberg
1946.

Pohjoissiiven itäpääty.

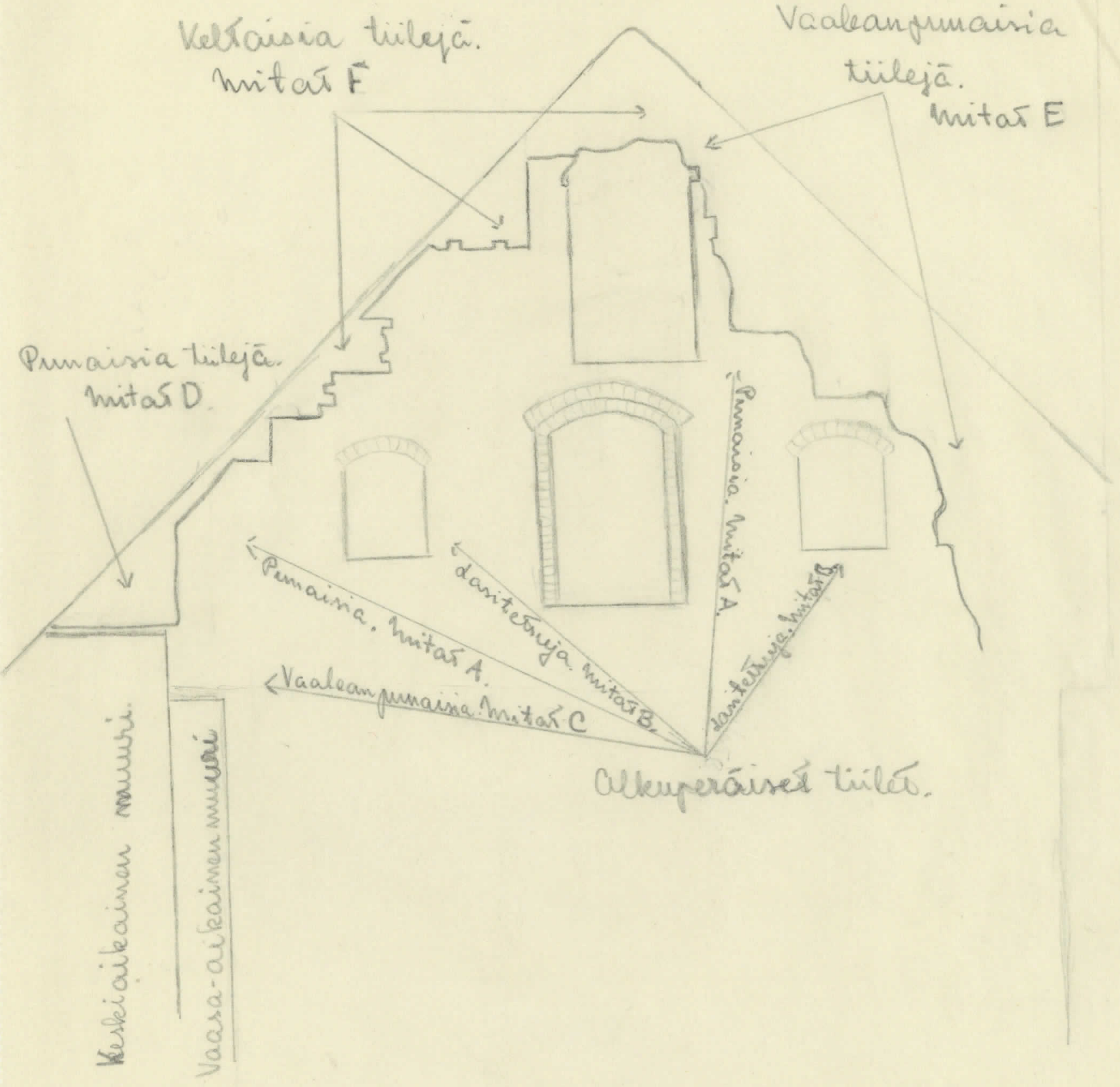

Pohjoissiiven itäpäädyn yläosa on kolmio-muotoinen. Pääty on nähtävästi rakennettu vaasa-ajalla, mutta nykyisen muotonsa se sai vasta 1700-luvun lopussa. Vaasa-ajalla pääty oli näet porraspääty-muotoinen. Päädyssä on nyt neljä ikkuna-aukkoa, ja ne ovat jaetut niin, että yksi on yläpuolella ja kolme alapuolella. Ne aukot jotka ovat keskellä ovat suuremmat kuin sivupuolen aukot. Alapuolen aukoissa

Tiilimitat.

A.

31,5 × 8 × ?
32 × 7,5 × ?
32 × 9 × ?
33 × 8 × ?
33,5 × 8,5 × ?
33,5 × 9,5 × ?
34 × 8 × ?
34 × 8,5 × ?
34,5 × 8 × ?
? × 8,5 × 16
? × 9 × 15,5
? × 9 × 16

B.

31,5 × 8,5 × 15
32 × 8 × ?
32,5 × 8 × 15
32,5 × 8 × 16
32,5 × 9 × 16
33 × 7,5 × 15,5
33 × 8,5 × 17
33,5 × 8,5 × 16,5
33,5 × 9,5 × 15
33,5 × 9,5 × 16,5
34 × 8,5 × 17

C.

23 × 7,5 × ?
23,5 × 7 × ?
23,5 × 7,5 × ?
24 × 6,5 × ?
24 × 7 × ?
24 × 7,5 × ?
24,5 × 7 × ?
? × 7 × 13
? × 7,5 × 13
? × 7,5 × 13,5

D.

30 × 8 × 13,5
32 × 8,5 × ?
32 × 8 × 16,5
33 × 8,5 × 15
34,5 × 8 × 15
35 × 10 × 13
? × 8 × 14,5
? × 8 × 15,5
? × 9 × 16,5

E.

32 × 8 × ?
33 × 8,5 × ?
33 × 9 × ?
33,5 × 8 × ?
33,5 × 8,5 × ?
33,5 × 9,5 × ?
34,5 × 8,5 × ?
? × 8 × 15,5
? × 8 × 16
? × 8,5 × 16
? × 9 × 15,5

F.

25,5 × 7 × ?
26 × 7 × 13
27 × 7 × 13,5
27 × ? × 13
? × 6,5 × 13

on segmenttikaarinen yläosa. Yllä olevan aukon yläpuoli on rikkoutunut.

Pääty on tiilimuurausta, ja siinä voidaan (sisäseinänä) erottaa monta erilaista tiililajia. Ensin siinä on alkuperäiset tiilet, ja niitä on kaksi eri lajia: lasitettuja (mitat B) ja tavallisia punaisia (mitat A). Mitoista päättäen nämä tiilet kuitenkin ovat samaa lajia, vaikka toiset ovat lasitetut, toiset ei. Alkuperäisessä muurissa on sitäpaitsi pohjoispuolen alapuolella vaaleanpunaiset tiilet (mitat C). — Päädyn reunoissa on taas tiiltä eri korjausvaiheista. Pohjoisreunassa on alapuolella samanlaiset tiilet kuin alkuperäisessä muurissa, mutta muurin ja reunan välissä on sauma. (Mitat D). Näiden tiilien yläpuolella on keltaiset tiilet (mitat F) ja ne ovat muuratut porraspäädyn askeleittain. Samanlaiset tiilet on myöskin ylimmäin ikkuna-aukon yläpuolella. Näissä tiileissä on ruohon jälkiä, jotka osoittavat, että tiilet ennen polttamista ovat olleet vasten maata. Päädyn eteläreunassa on vaaleanpunaiset tiilet (mitat E). Seinä on tällä puolella ollut niin rikkoutunut, ettei porraspäätystä ole jälkiä.

Ulkopuolella pääty on rappauksen peittämä.

Pääty on rakennettu niin, että se muodostaa keskiaikaisen muurin jatkoa. Sentähden se sisäpuolella olevaan vaasa-aikaiseen revetteraukseen verattuna on vinossa.

Carl Jacob Gardberg
3-4.VII-46.

Pohjoissiiven länsipääty.

Piirros 1. Pääty sisältäpäin.

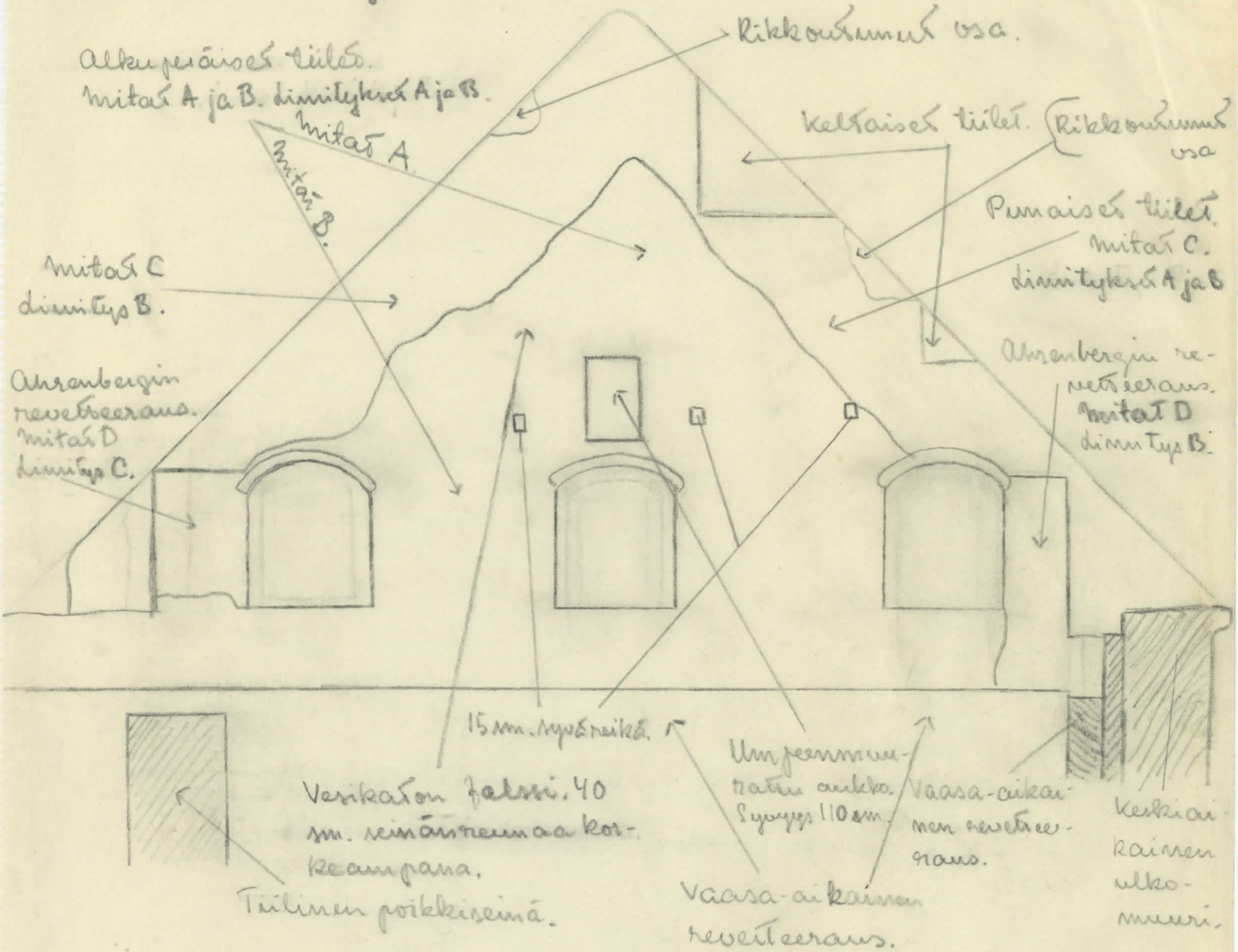

Piirros 2. Vaakasuora läpileikkaus.

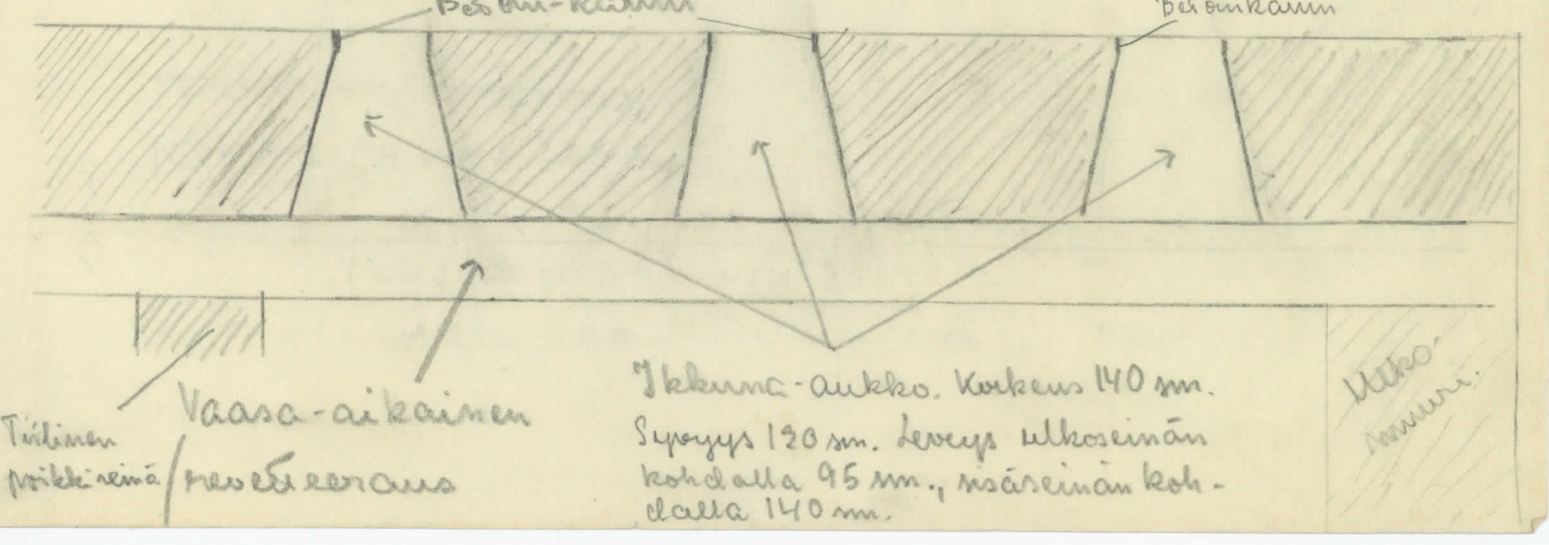

Tiilimitat.

A.	B.	C.	D.
29 × 8 × 14,5	23,5 × 6,5 × ?	29 × 8 × 15	26 × 7 × 14,5
29,5 × 8 × 15	23,5 × 7 × ?	29,5 × ? × 15,5	27 × 7,5 × ?
30 × 8 × ?	24 × 7 × ?	29,5 × 7 × 14,5	27 × 8 × 15
30 × 8,5 × 15	25 × 6,5 × ?	30 × 7,5 × ?	27,5 × 7 × 14
30,5 × 7,5 × ?	25 × 7 × 13,5	30,5 × 7 × ?	28 × 7,5 × 14
30,5 × 8,5 × ?	25 × 7,5 × 13	31 × 8 × ?	28,5 × 7,5 × ?
32 × 8 × ?	25 × 8 × ?	31 × 8,5 × ?	28,5 × 8 × ?
32 × 8,5 × ?	27 × 7 × ?	31,5 × 7,5 × ?	29 × 7 × 13,5
? × 7,5 × 14	28,5 × 6,5 × ?	? × 7 × 15	29 × 7,5 × 14,5
? × 8 × 12,5	? × 6 × 12	? × 7,5 × 15,5	29 × 8 × ?
? × 8 × 14.	? × 6,5 × 11,5	? × 8 × 14,5	

Limitykset.

A. juoksu, pää, juoksu, pää, juoksu, pää j.n.e.

B. juoksu, juoksu, pää, juoksu, pää, juoksu, juoksu, pää, juoksu, pää j.n.

C. juoksu, juoksu, juoksu, pää — juoksu, juoksu, juoksu, pää — j.n.e.

Pohjoissiiven länsiseinän päätykolmio on nähtävästi vaasa-ajalta. Nykyisen muotonsa se kuitenkin sai vasta 1700-luvun lopulla, sillä vaasa-ajalla pääty oli porraspääty-muotoinen. Vesikatto oli silloin porraspäätyä hieman alempana ja tämän vesikaton jälki on säilynyt. Se on kolmio-muotoinen ja sijaitsee seinän sisäpuolella noin 120 cm. seinän reunoista ja 40 cm. seinänpintaa korkeampana. — Seinässä on

Piirros 3. Pystysuora läpileikkaus.

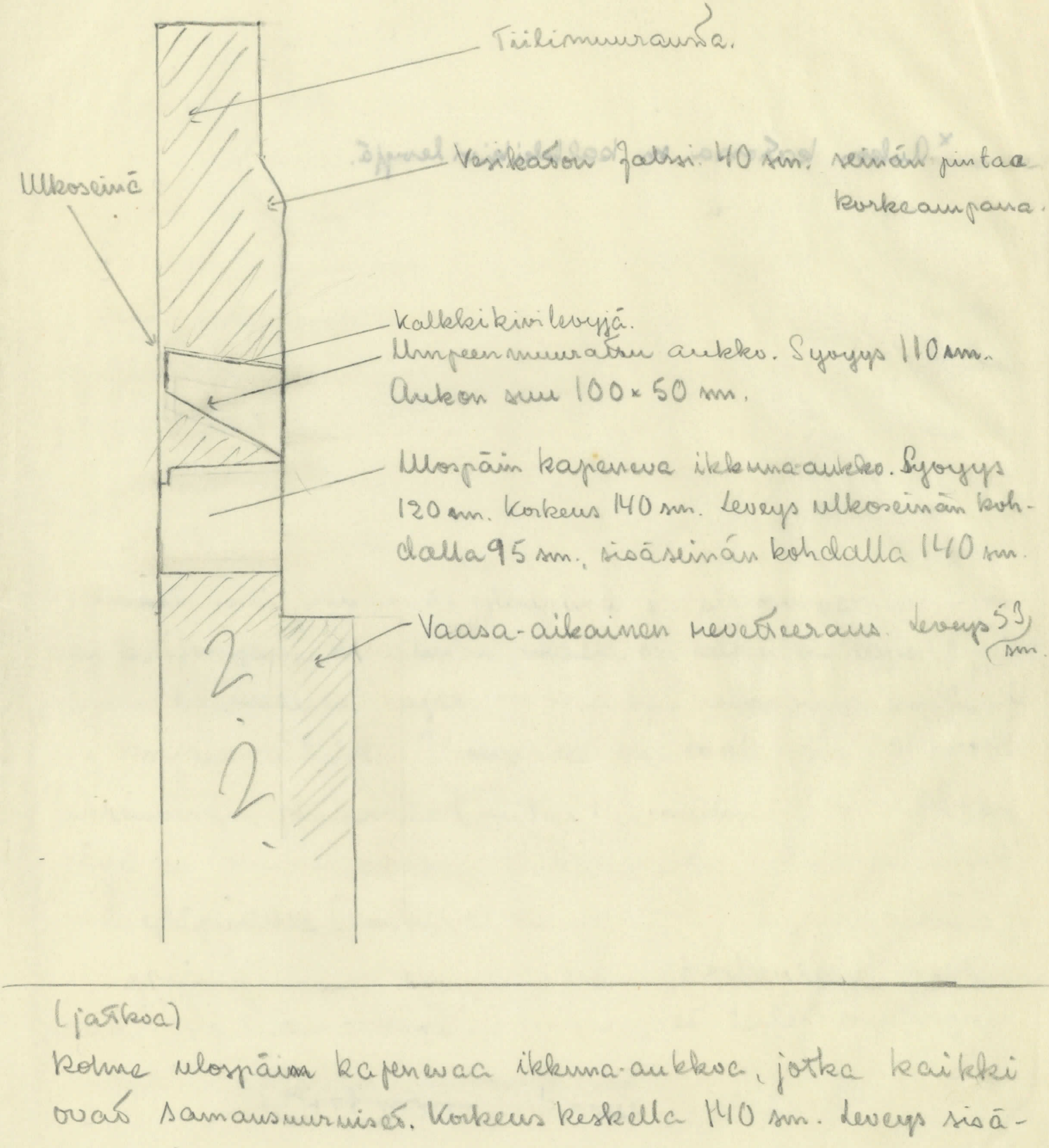

Tiilimuuraus.

Vesikaton jalka 40 sm. seinän pintaa korkeampana.

Kalkkikivilevyjä.

Umpeen muurattu aukko. Syvyys 110 sm. Aukon suu 100 × 50 sm.

Ulospäin kapeneva ikkuna-aukko. Syvyys 120 sm. Korkeus 140 sm. Leveys ulkoseinän kohdalla 95 sm., sisäseinän kohdalla 140 sm.

Vaasa-aikainen revetteeraus. Leveys 53 sm.

(jatkoa)

Kolme ulospäin kapenevaa ikkuna-aukkoa, jotka kaikki ovat samansuuruiset. Korkeus keskellä 140 sm. Leveys sisäseinän kohdalla 140 sm., ulkoseinän kohdalla 95 sm. Syvyys 120 sm. Jokaisessa aukossa on yläpuolella tiilinen segˣAukon katossa on kalkkikivi levyjä.

(jatkoa)

mentiikaari. Aukoissa on ulkoseinän kohdalla nelikulmainen betonikarmi (Ahrenbergin ajalta?) Karmin paksuus on 18,5 sm, korkeus 107 sm ja leveys 95 sm. Keskimmäisen aukon yläpuolella on toinen pienempi aukko, joka ulkomuurin kohdalla on umpeenmuurattu.ˣ Tämä aukko kapenee ulospäin ja kulkee 45°:ssa ylöspäin. Sen syvyys on 110 sm ja aukon suun mitat ovat 50×100 sm. Tämän aukon pohjoispuolella on 50 sm:n ja 180 sm:n välimatkoilla kaksi pientä reikää ja eteläpuolella on 55 sm:n välimatka toinen samanlainen reikä. Näiden reikien syvyys on 15 sm, korkeus 13 ja leveys 13 sm.

Päädyn alkuperäisessä osassa - vesikaton jaksissa - on suuremmat tiilet (mitat A) ylempänä ja pienemmat tiilet (mitat B) alempana. Limitystä täällä on kaksi eri lajia (A ja B) ilman varsinaista rajaa. — Päädyn reunoissa on tiiltä eri korjausvaiheista. Alimpana on molemmalla puolella Ahrenbergin muuraus (mitat D, limitykset B ja C) Ylempänä on suurin piirtein samanlaista tiiltä kuin keskiosa yläpuolella (mitat C, limitys B). Pohjoisreunassa on yläpuolella keltaiset tiilet, jotka korkeutensa vuoksi ovat mittaamattomat. Samanlaiset tiilet on pohjoissiiven itäpäädyn pohjoisreunassa.

Turun Linna. 3. 7. 1946
Pohjoissiiven ullakkotaso
ja vaasa-aikainen juhlakerros.

////// — myöhäiskeskiaik. muurausta
\\\\\\ — vaasa-aikaista —"—
〰 — keskiaik. ja vaasa-aik. muuraus ovat muurinharjassa yhdistetty vaasa-ajan uudistuksessa

Per. IV:n muurinharja ei ulotu seinän yläpintaan asti vaan jää se n. 30-40 cm. kattolistan alapuolelle

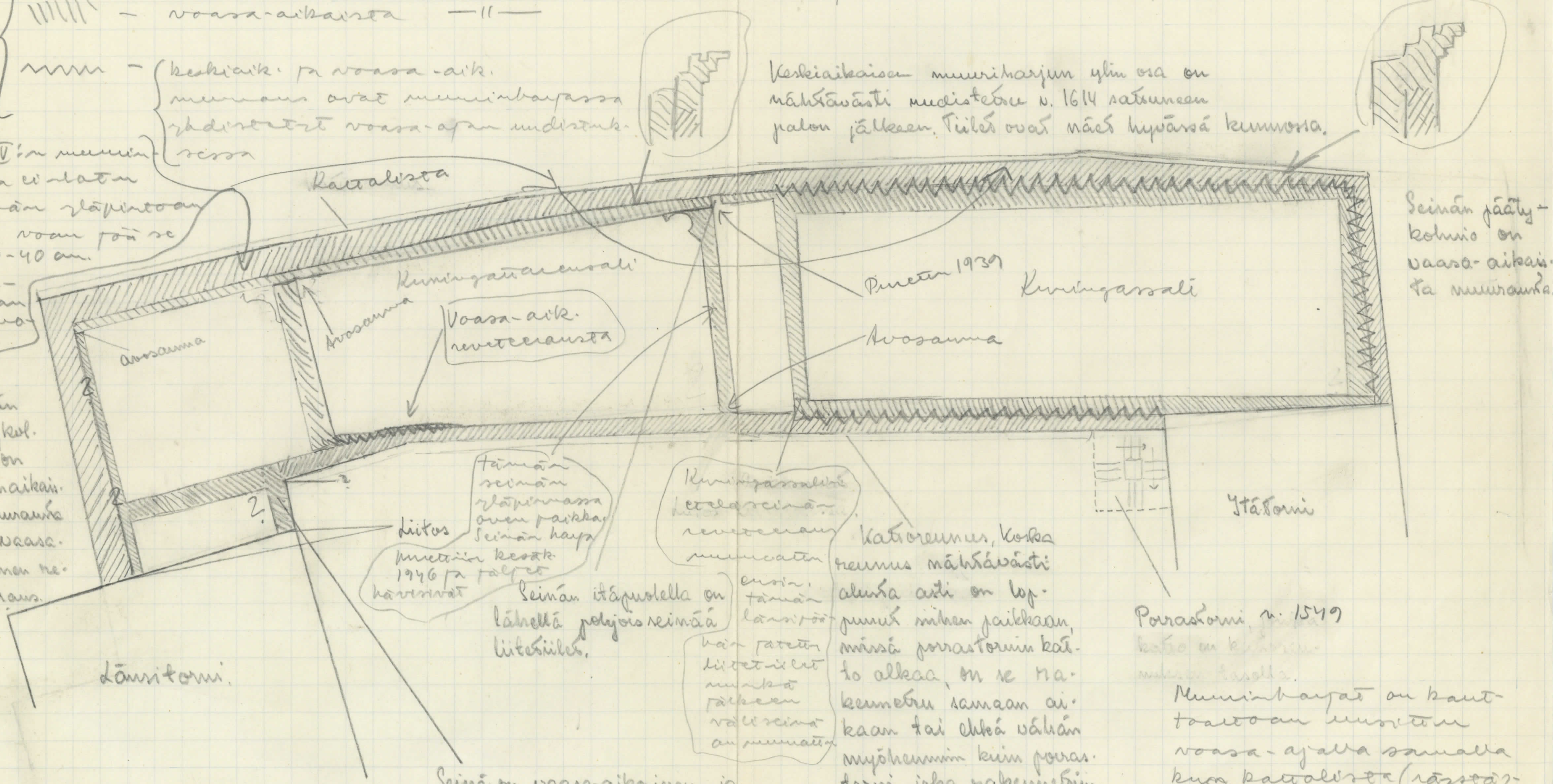

Keskiaikaisen muuriharjun ylin osa on nähtävästi uudistettu n. 1614 sattuneen palon jälkeen. Tiilet ovat näet hyvässä kunnossa.

Seinän päätykolmio on vaasa-aikaista muurausta.

Vaasa-aik. reveteerausta

Seinän päätykolmio on samanaikaista muurausta kuin vaasa-aikainen reveteeraus.

tämän seinän yläpinnassa oven paikka. Seinän harja purettiin kesäk. 1946 ja jäljet hävisivät

Seinän itäpuolella on lähellä pohjoisseinää liitossiilos.

Kuningassalin eteläseinän reveteeraus muurattiin ensin, tämän länsipää vain jätettiin liitteelle minkä jälkeen väliseinä on muurattu

Katonreunus, koska reunus nähtävästi alusta asti on loppunut siihen paikkaan, missä porrastornin katto alkaa, on se rakennettu samaan aikaan tai ehkä vähän myöhemmin kuin porrastorni, joka rakennettiin vuonna 1549.

Seinä on vaasa-aikainen ja muodostaa alla olevan seinän jatkoa. Alla oleva seinä on keskiaikainen.

Muurinharjat on kauttaaltaan muurattu vaasa-ajalla samalla kun kattolistat (räystäslistat) on muurattu. Viimemainittua on perusteellisesti korjattu n. 1614 tulipalon jälkeen uutta vesikattoa tehtäessä.

Nämä muistiinpanot on tilaisuuden tullen tarkistettava tekemällä koepuhkauksia juhlakerroksen seinissä.

////// — myöhäiskeskiaik. muurausta

\\\\\\ — vaasa-aikaista —"—

∼∼∼ — keskiaik. ja vaasa-aik. muuraus ovat muurinkapassa yhdistetyt vaasa-ajan uudistuksessa

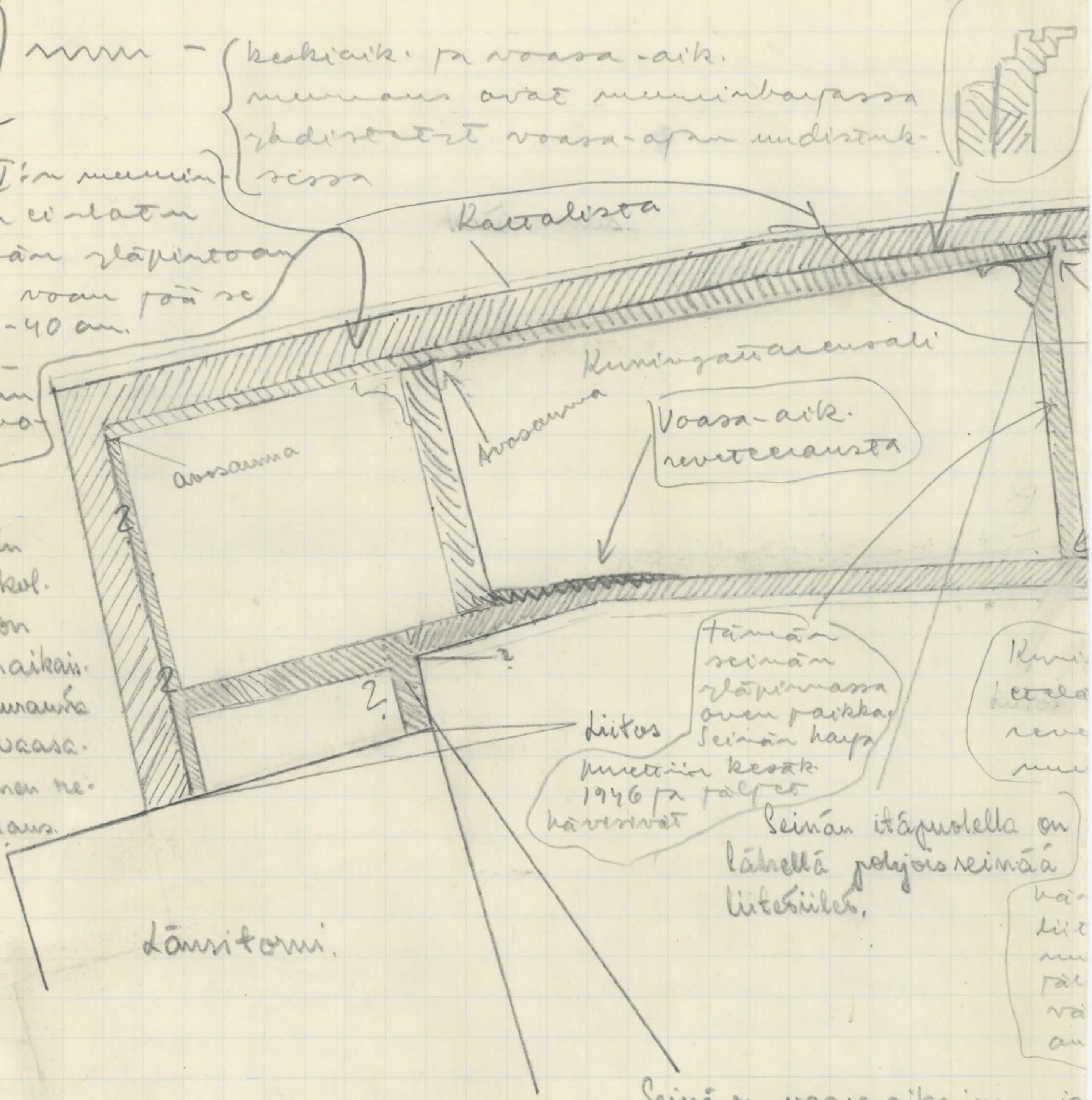

Per. IV:n muurinkappa ei ulotu seinän yläpintaan asti vaan jää se n. 30-40 cm. kattolistan alapuolelle

Seinän päätykolmio on samanaikaista muurausta kuin vaasa-aikainen reveteeraus.

tämän seinän yläpinnassa oven paikka. Seinän kappa purettiin kesäk. 1946 ja jäljet hävisivät

Seinän itäpuolella on lähellä pohjoisseinää liitossiiles.

Seinä on vaasa-aikainen ja muodostaa alla olevan seinän jatkoa. Alla oleva seinä on keskiaikainen.

Nämä muistiinpanot on tilaisuuden tullen tarkistettava tekemällä koepuhkauksia juhlakerroksen seinissä.

Turun Linna. 3.7.1946
Pohjoissiiven ullakkotaso.
ja vaasa-aikainen jalkakenas.

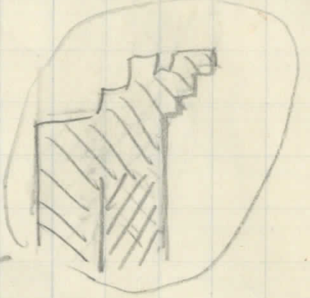

Keskiaikaisen muuriharjun ylin osa on nähtävästi uudistettu n. 1614 sattuneen palon jälkeen. Tiilet ovat näet hyvässä kunnossa.

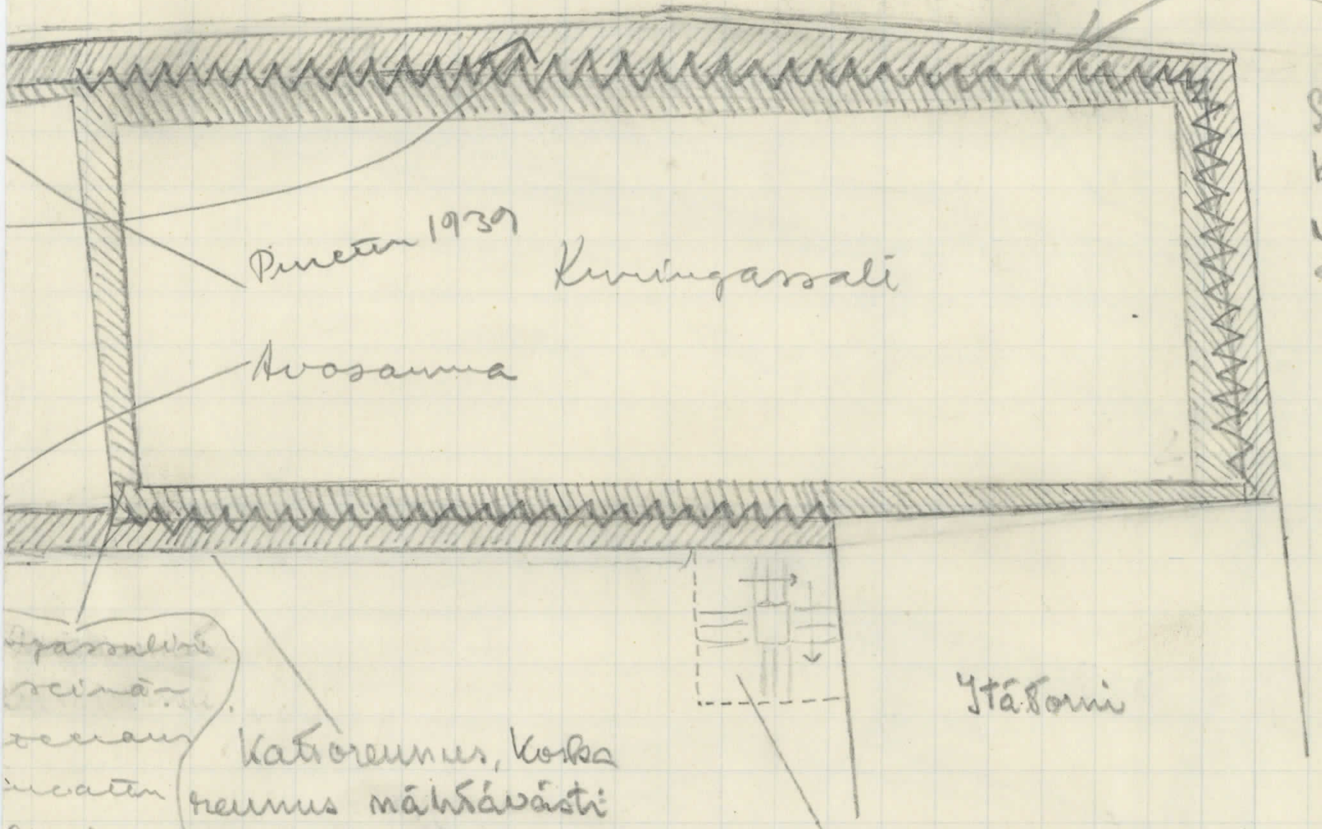

Seinän päätykolmio on vaasa-aikaista muurausta.

gassalin
seinän-
seenan
uurattu
ensin.
tämän
länsipää
jätetty
et-iilet
ukä
keen
üseinä
muurattu

Kattoreunus, koska reunus nähtävästi alusta asti on loppunut siihen paikkaan, missä porrastornin katto alkaa, on se rakennettu samaan aikaan tai ehkä vähän myöhemmin kuin porrastorni, joka rakennettiin vuonna 1549.

Porrastorni n. 1549 ~~jonka katto on k[illegible] [illegible] tasolla.~~

Muurinharjat on kauttaaltaan muurattu vaasa-ajalla samalla kun kattolista (räystäslista) on muurattu. Viimeisenä on pensselillisesti korjattu n. 1614 tulipalon jälkeen uutta vesikattoa tehtäessä.

Eteläsiiven ullakkotaso ja kattorakenne.

1. Länsipääty. ss. 1–7.
2. Itäpääty ss 8–12.
3. Huone 60:n ullakko- ss 13–21.
Huone 59:n ullakko ks. maist Hällströmin esitystä.
4. Yhteenveto kattorakenteista. ss 22.

M. Jokipii.

kesäk. 1947.

Yhteenveto eteläsiiven länsipäädyn ja viereisten seinien tutkimuksesta ullakkotasolla.

I/ Jo II. rakennusvaiheessa on tornin eteläseinässä ollut syvien parrunkolojen kannattama tuntematon rakenne. Koska parrunkolot ovat harmaakivimuurauksen ikäisiä — mikään ei viittaa siihen, että kaksi yli kaksi metriä syvää koloa olisi muodostettu muuriin jälkeenpäin — täytynee oviaukkoakin pitää tämän aikaisena. Näin olisi tässä ollut esim. tähystyssilta joelle päin — pohjoispuolella tornin ei aukkoa tällä korkeudella ole, koska suunta ei ole tärkeä.

II/ Eteläsiiven länsipäädyn pohjatasoa tiilen paksuuden alempana on kolme suurta parrunkoloa, joiden suunta viittaa samaan pisteeseen luoteen vastapäisellä seinällä, 2.30 m tornin seinästä. Niistä ovat ilmeisesti lähteneet IV. rakennusvaiheessa aumakaton kannattimet.

III/ Etelämuurin reunaa kulkeva tiilikoriste on nykyistä päätyä vanhempi, koska se keskeytymättä kulkee sen alle. Päädyn varsinainen tiiliosa on tiilimuotoista päättäen Vaasa-aikana syntynyt. Kaksi alaikkunaa ovat todennäköisesti toiminut ampuma-aukkoina, kuten vastaavassa paikassa tornin pohjoispuolella. Yläikkuna on tällöin ollut — saman analogian mukaan — kapea ruudinsavukanava; se, että ikkunaa on myöhemmin laajennettu, näkyy selvästi erilaisesta tiiliaineksesta. Pääty oli tällöin porraspääty (4 porrasta), mikä käy ilmi vielä E. Moranssonin piirroksista v 1770. Tämän ajan kattorakenteen muistona on muurinharjan keskellä kulkeva ura, joka on toiminut kattotuolin „rimsparrun" tarvitsemana syvennyksenä. Vähän yli metrin välein toisistaan näkyvät kattotuolin jatkojen paikat reunaa kulkevassa tiilikoristeessa.
(Valokuva) Nämä syvennykset

ovat todennäköisesti rennan ikäiset, koska nämä matalammatkin paikat ovat samasta tiiliaineksesta kuin rennakoviste. Ne näkyvät myös huone 61:n ullakolla, jossa myöhempi rimsparru on kulkenut ylempänä, eivätkä kattotuolin jalat siis koskettaneet muurinharjaa; korjatuissa kohdissa syvennyksiä ei taas ole.

Tornin seinässä olevaa oviaukkoa on ehkä Vaasa-aikana laajennettu, jolloin sen tiilimuuraukset syntyivät (Tiiliä 30 × 12.5 × 7.5, 30 × 14 × 8.5, 31.5 × ? × 8, 30 × ? × 8, 30 × ? × 7.5, ? × 14 × 7, ? × 13 × 8.5, ? × 12.5 × 8.)

IV) Porraspääty tasoitettiin nykyiselleen 1700-luvun lopulla, koska A. F. Sköldebrandin piirroksessa on jo nykyinen viistokatto, samoin Prytzin akvarellissa vuodelta 1807. Tällöin ovat siis syntyneet päädyn sivuissa havaittavat uudemmat tiilimuuraukset. Kattotuolirakenne, jota täytyi korottaa, muutettiin siten, että rimsparru siirrettiin kulkemaan muurin sisäreunassa olevan hampaan päälle. (V:n 1937 mittapiirros, leikkaus $E-E_1$) Huoneen 61. ullakolla rimsparru kulki samaa suuntaa kuin hampaan päällä kulkeva rimsparru, mutta täällä se oli n. 20 cm ylempänä tukien nyk. puretussa väliseinässä ja länsipäädyssä olleisiin koloihin. (V:n 1937 mittapiirros, leikkaus $A-A_1$) Itse kattotuolien jalat tehtiin (ed. piirr. päättäen) entisiin kohtiin.

Tällöin tukkivat myös poikkihirret tornista tulevan oviaukon, joka siten jäi käytännöstä.

Yläikkuna laajennettiin nykyiseen kokoonsa. Sen kautta piti voida vastaanottaa tavarat, jotka sen päällä olevan nosturin avulla oli tänne kohotettu. (Ks. valokuva läntinen julkisivu R:14)

Eteläsiiven länsipäädyn sisäpinta.

Eteläsiiven länsipäädyn sisäpinta.

Tiilien mittoja

a) 32 × ? × 9 (useita)
32 × ? × 8 (")
? × 15.5 × 9
? × 15 × 8.5
? × 17 × 9.

b) 33 × ? × 9
32 × ? × 8 useita
28 × ? × 9
? × 15 × 9
? × 15 × 9

c) 34 × ? × 9
32.5 × ? × 9
27 × ? × 9
28 × ? × 9

d) 32 × ? × 9 useita
27 × ? × 8
? × 16 × 9.5
? × 15.5 × 8.5

e) 34 × ? × 9
33 × ? × 9 useita
? × 16 × 8 useita

f) 32 × ? × 9.5
32 × ? × 9 useita
24 × ? × 8
? × 16 × 9 useita

g) 30 × ? × 7.5
27 × ? × 8.5
27 × ? × 8
? × 12 × 8 useita
? × 13.5 × 8.

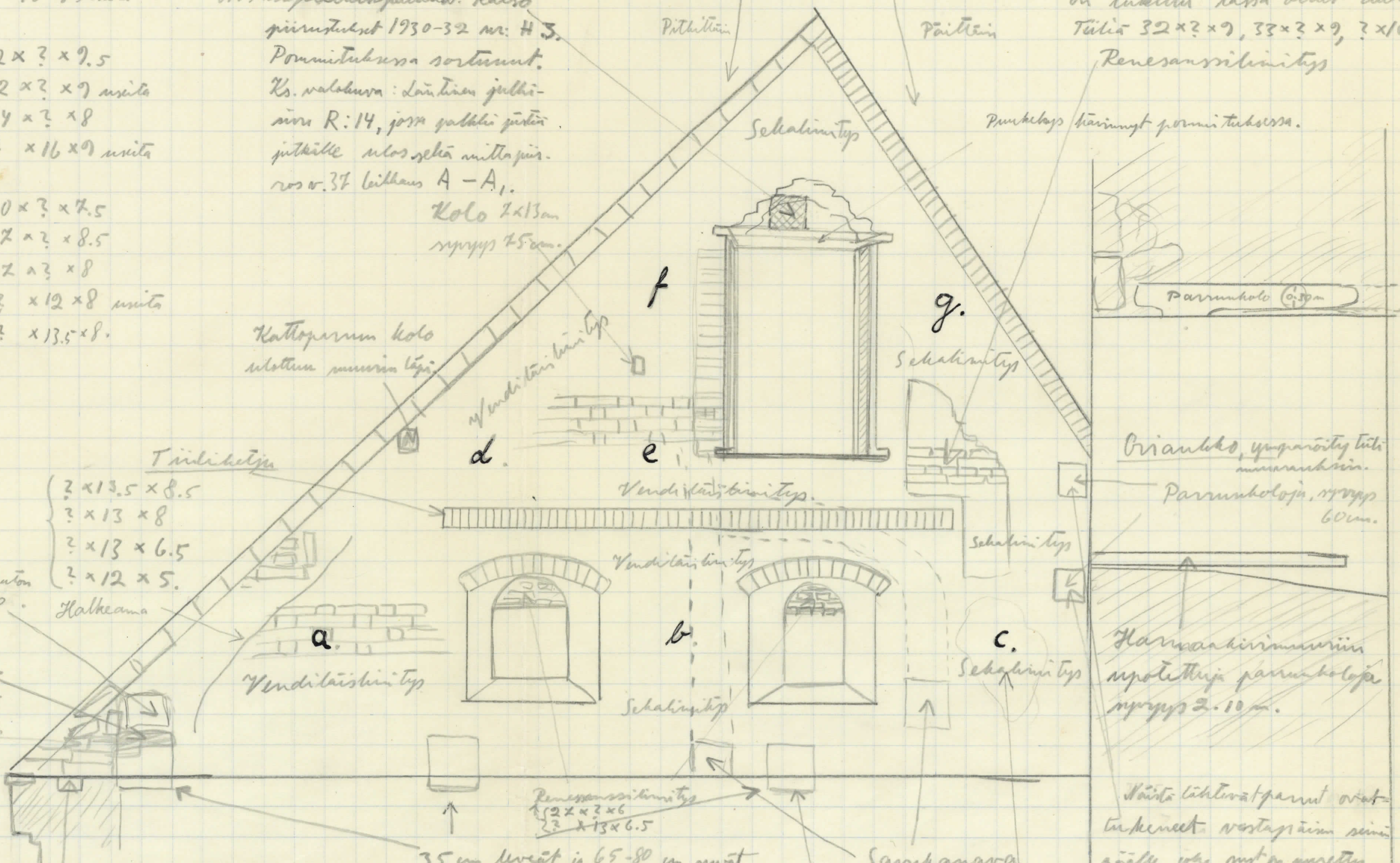

Uusia tiiliä reunassa

Nosturipalkinpaikka. Katso piirustukset 1930-32 nr: H 3. Pommituksessa sortunut. Ks. valokuva: Lounainen julkisivu R:14, jossa palkki pistää jatkeille ulos sekä mittapiirros n.o 37 leikkaus A – A$_1$.

Kolo 7×13 cm syvyys 75 cm.

Vaaleammanpunaisella tiilellä on tukittu tässä ollut aukko Tiiliä 32×?×9, 33×?×9, ?×16×9.

Renesanssilimitys

Puukehys hävinnyt pommituksessa.

Kattoparrun kolo ulottuu muurin läpi.

Tiilikerta
{? × 13.5 × 8.5
? × 13 × 8
? × 13 × 6.5
? × 12 × 5.

Oviaukko, ympäröity tiilimuurauksin.

Parrunkoloja, syvyys 60 cm.

Pommituksessa tuhoutuneen katon kattotuolin rimaparrunkolo. Syvyys n 20 cm

Halkeama

Muurin sisässä harmaakivi kolon päällä

Uutta muurausta vaaleilla tiilillä

Harmaakivimuuriin upotettuja parrunkoloja syvyys 2.10 m.

Ikkunakomerot ja niiden kaaret
{33 × 16 × 9
32 × 16 × 8.5
33 × 16 × 8
31 × 16 × 8

Renessanssilimitys
{27 × ? × 6
? × 13 × 6.5

Näistä lähtevät parrut ovat tukeneet vastapäisen seinän päälle, joka nyt on purettu, mutta jonka jälki näkyy tornin seinässä.

Muurin harjaa kulkeva ura jatkuu 20 cm päätymuurin sisään.

35 cm leveät ja 65-80 cm syvät parrunkolot, joiden pohjat ovat tiilen paksuuden sitä tasoa alempana, jolta pääty on rakennettu. Kolot ovat vinot seinää vastaan. (vrt. piirros 2.)

Savukanava. 40 × 40 cm.

Läikkä keltaista väriä.

Tiilimittoja
{27 × 11.5 × 7
27 × 13 × 9
28 × ? × 8.

Mittakaava
1 m

M. Jokipii 4. 6. 47.

Huone 61:n ullakko

4. 6. 47.

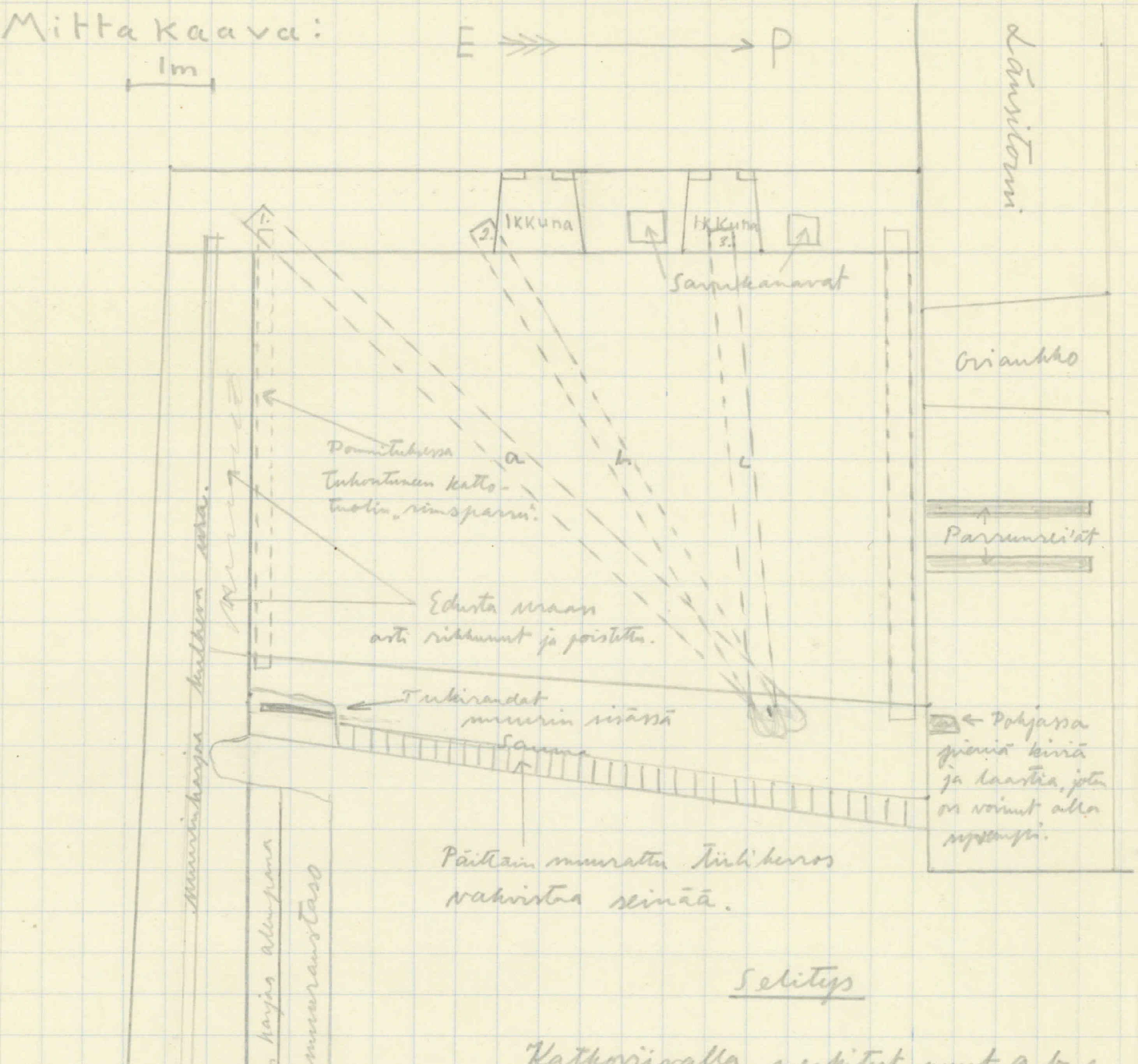

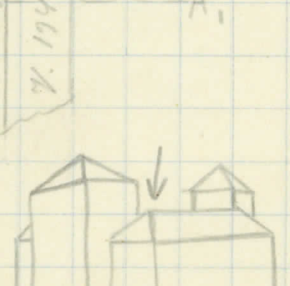

Aumakatto.

Selitys

Katkoviivalla merkityt puut a, b, c ovat ilmeisesti olleet aumakaton kannatinpuita, jotka IV rakennusvaiheessa ovat kulkeneet muurin koloihin 1, 2 ja 3. Kolojen pinta on alempana kuin se pinta, jolle pääty on rakennettu ja niiden tiiliaineskin poikkeaa päädyn tiiliaineksesta, mikä viittaa niiden vanhemmuuteen päätyyn verraten. Koska puut eivät ulotu muurin läpi, eivät ne ole kannattaneet räystästä, vaan on niiden ulkopuolella muurinharjalla todennäköisesti ollut myöhemmin purettu parapetitiilimuuri.

Huone 61:n ullakko.

10.6.47

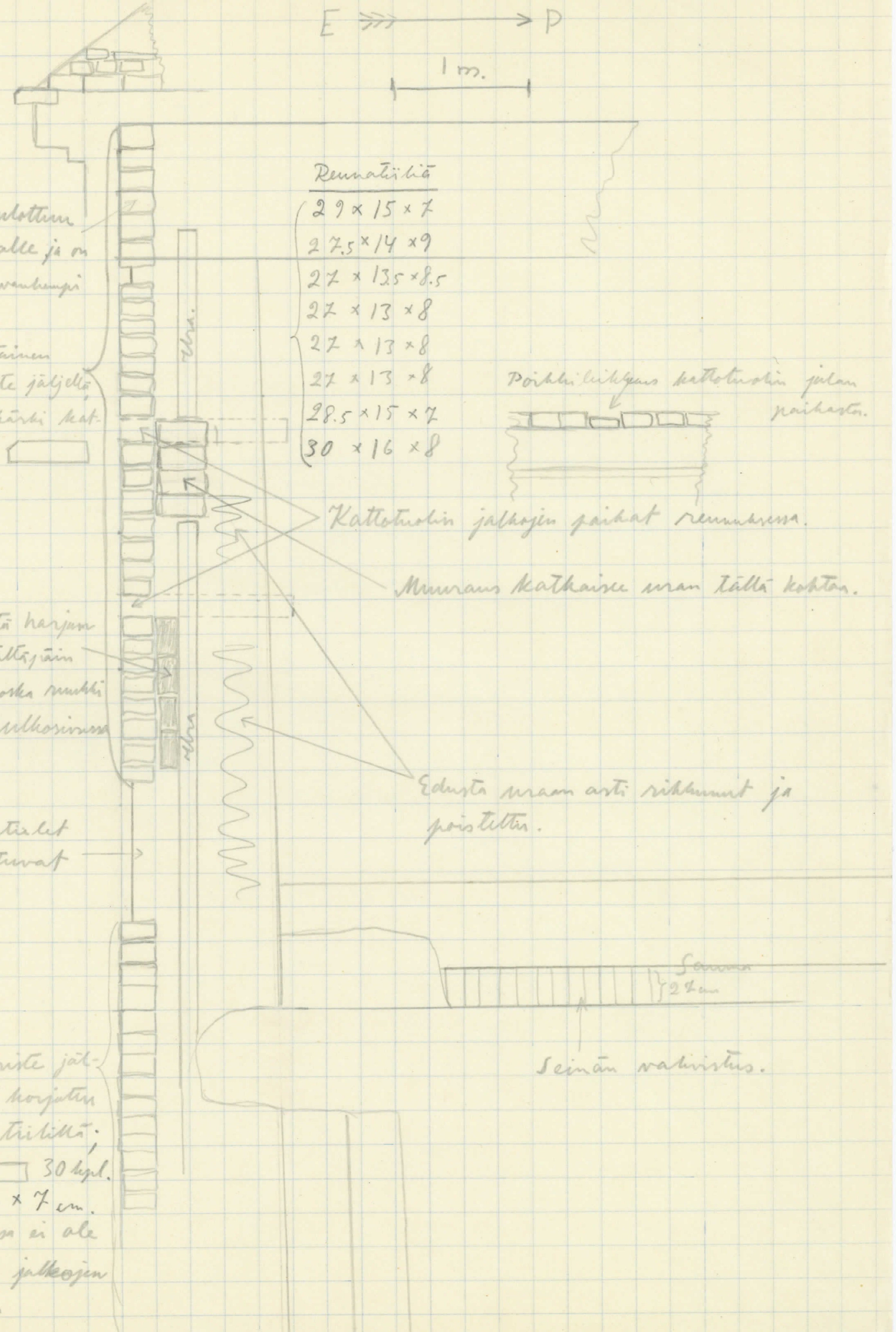

Reunatiiliä

29 × 15 × 7
27.5 × 14 × 9
27 × 13.5 × 8.5
27 × 13 × 8
27 × 13 × 8
27 × 13 × 8
28.5 × 15 × 7
30 × 16 × 8

Reuna ulottuu päädyn alle ja on siis sitä vanhempi

Alkuperäinen reunakoriste jäljellä, jossa tiilen kärki katkaistu

Poikkileikkaus kattotuolin jalan paikasta.

Kattotuolin jalkojen paikat reunuksessa.

Muuraus katkaisee uran tällä kohtaa.

Neljä tiiltä harjan päällä. Sisältä päin työnnetty, koska muuri pullistelee ulkosivussa

Edusta uraan asti rikkonut ja poistettu.

Reunatiilet puuttuvat

Seinän vahvistus.

Reunakoriste jälkeenpäin korjattu ehjillä tiilillä; yli 30 kpl. 30 × 15 × 7 cm. Korjauksessa ei ole kattotuolin jalkojen paikkoja.

Etelämuuri, Huone 61:n päällä
Ullakkotaso

7. 6. 47.

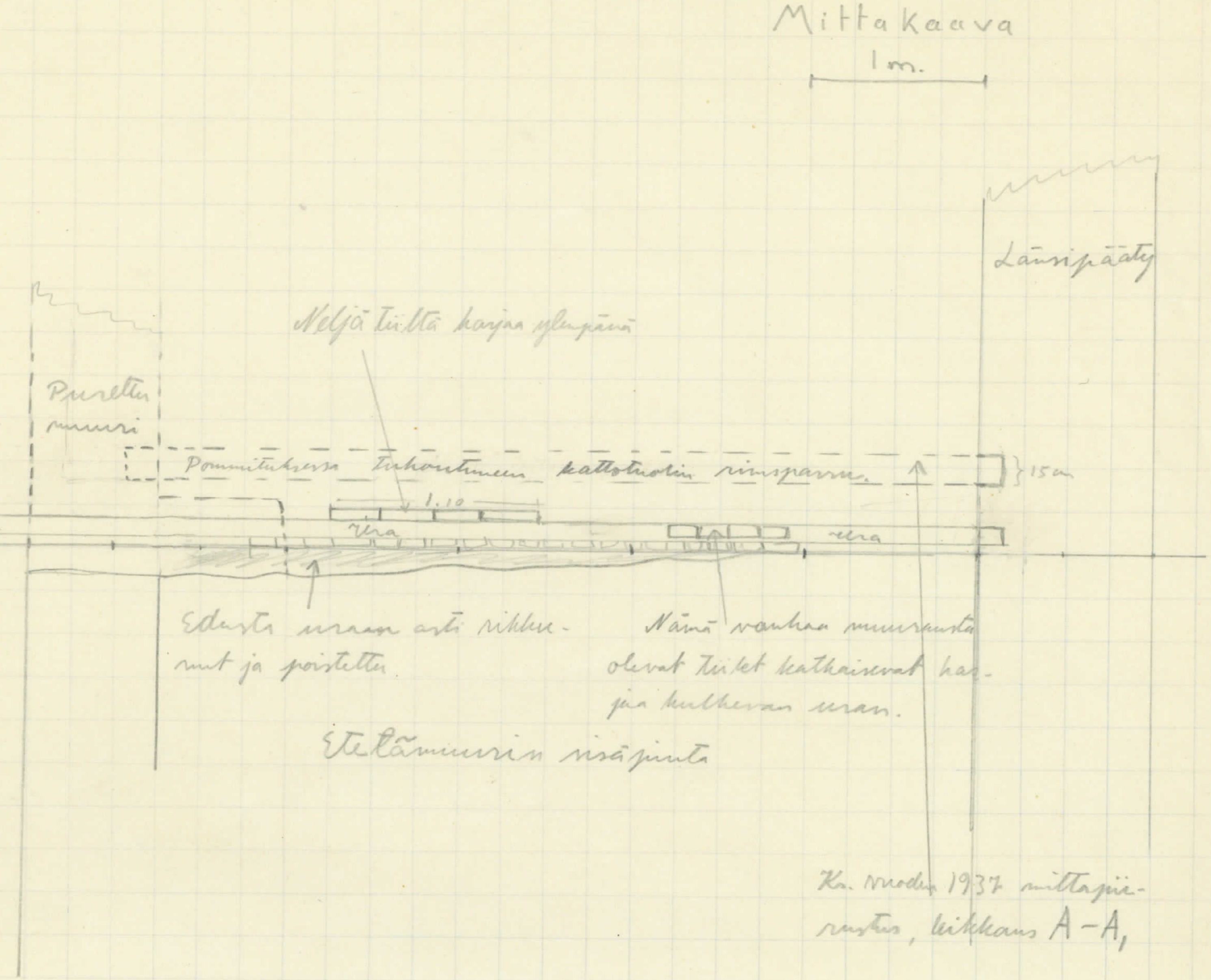

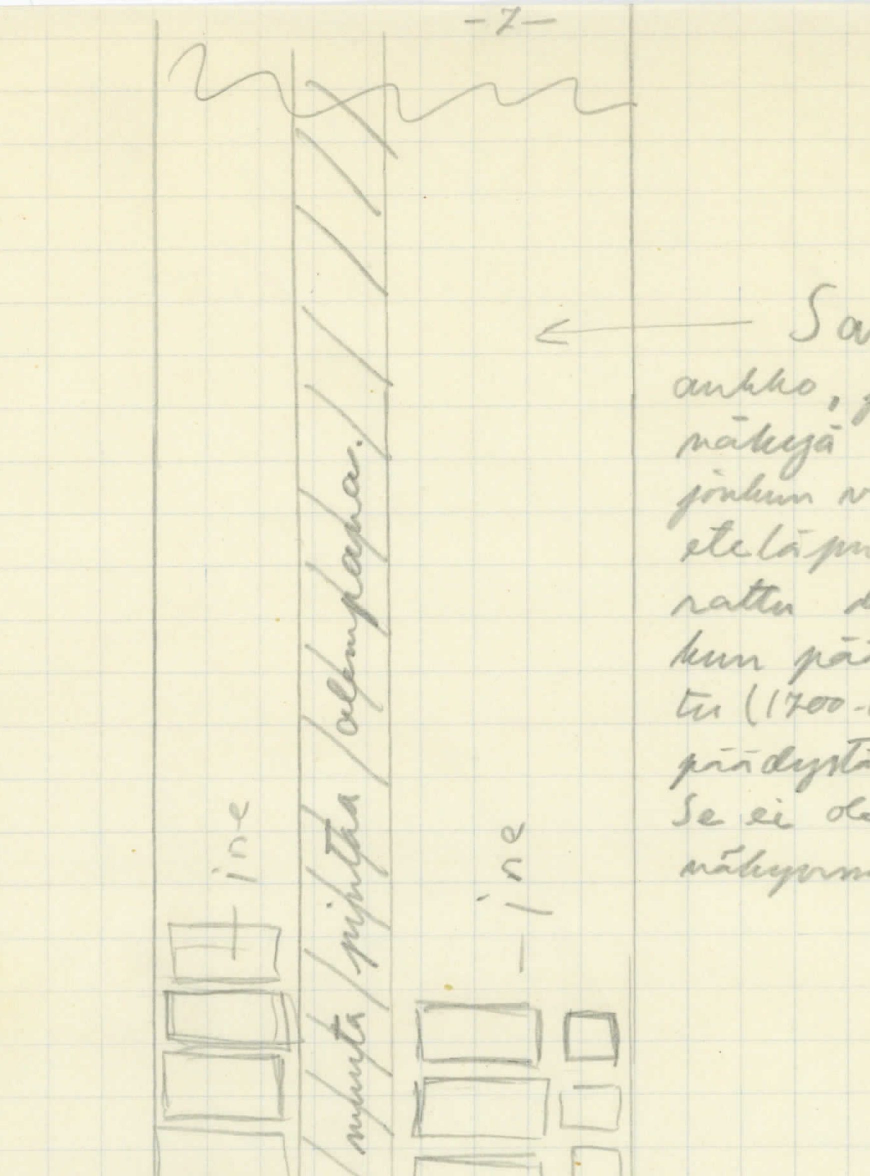

Savukanavan aukko, jonka pitäisi näkyä muurissa jonkun verran harjan eteläpuolella, on muurattu umpeen samalla kun pääty on tasoitettu (1700-luv lopussa) porraspäädystä nykyiselleen. Se ei ole nyt lainkaan näkyvissä.

Urassa on lahonnut hirsi, johon peltikaton poikkipuut oli lyöty

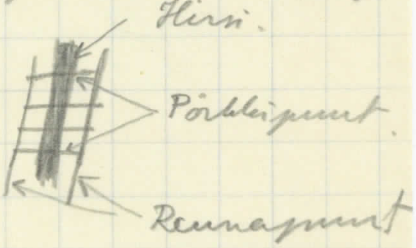

Eteläsiiven länsipäätyä nähtynä etelästä.

Eteläsiiven itäpääty
Ullakkotaso.

5. 6. 47.

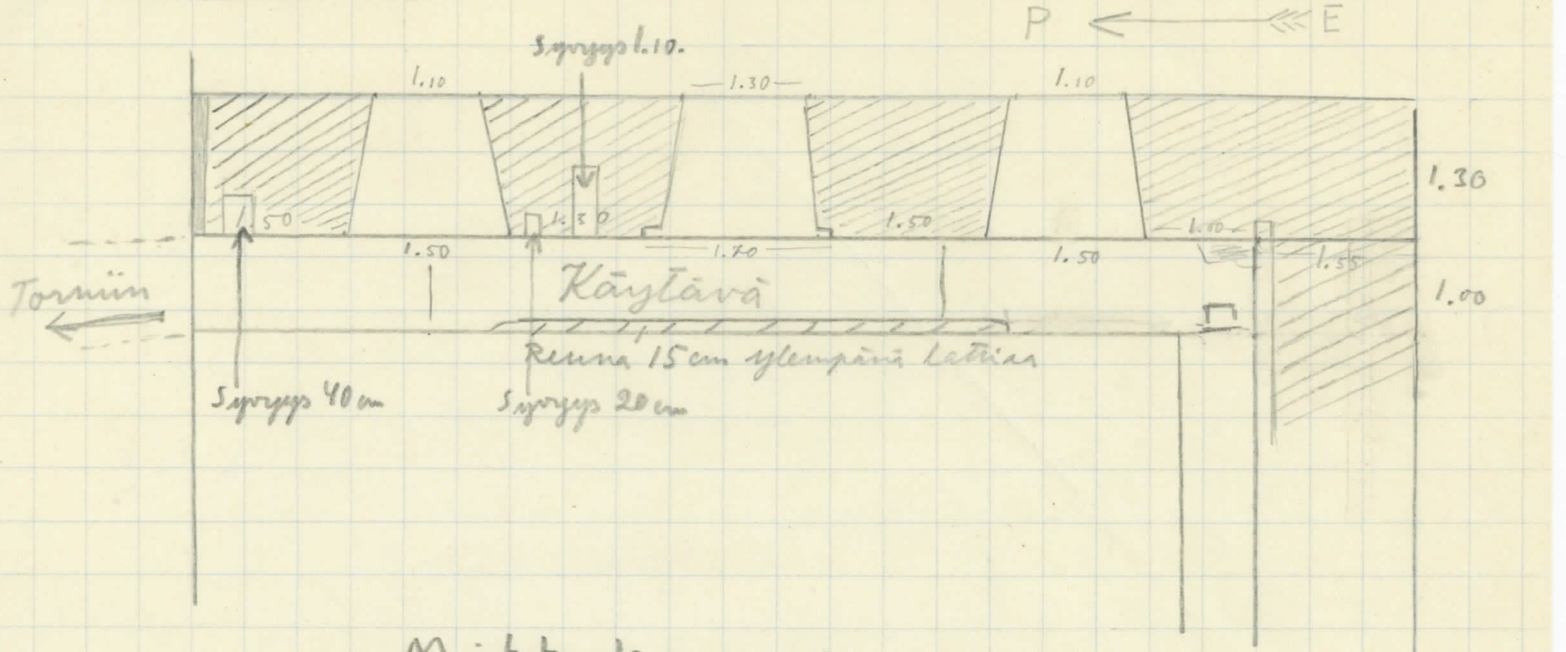

Mittakaava:
1m

Sisäpinta.

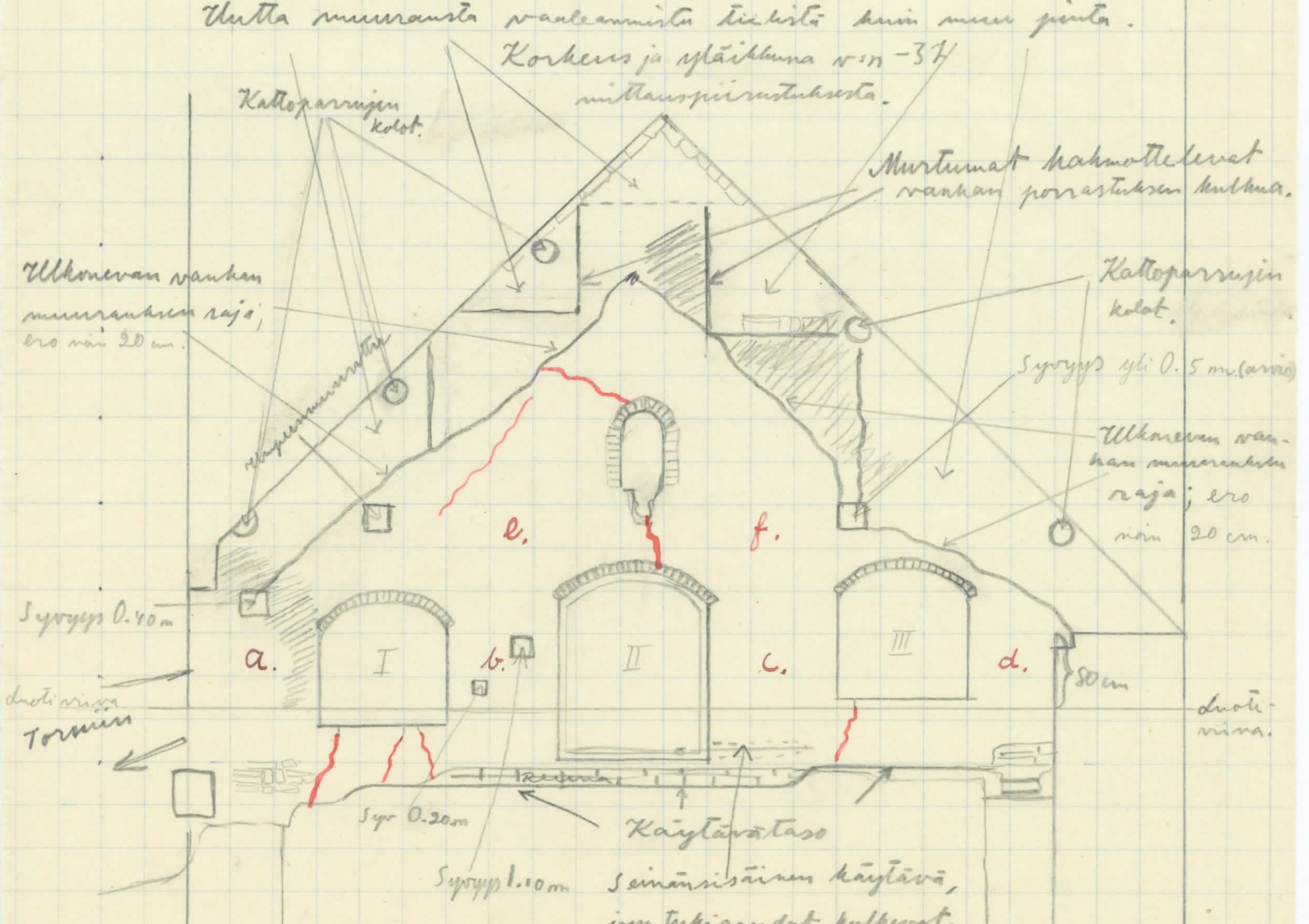

▨ Eniten rapautuneet kohdat.

— Halkeamia

Eteläsiiven itäpääty
Ullakkotaso

6.6.47.

Keski-ikkuna

Komeron yläkaaressa on hyvin säilynyt kerros kalkkia, joka näyttää, että komero on ollut sillä valkaistu.

Tällä sivulla erittäin yhtenäinen tiililajinen 29× 14× 8-7.

Rautoja muurin sisällä.

Korjattu renessanssilimityksellä, tummanpunaiset tiilet

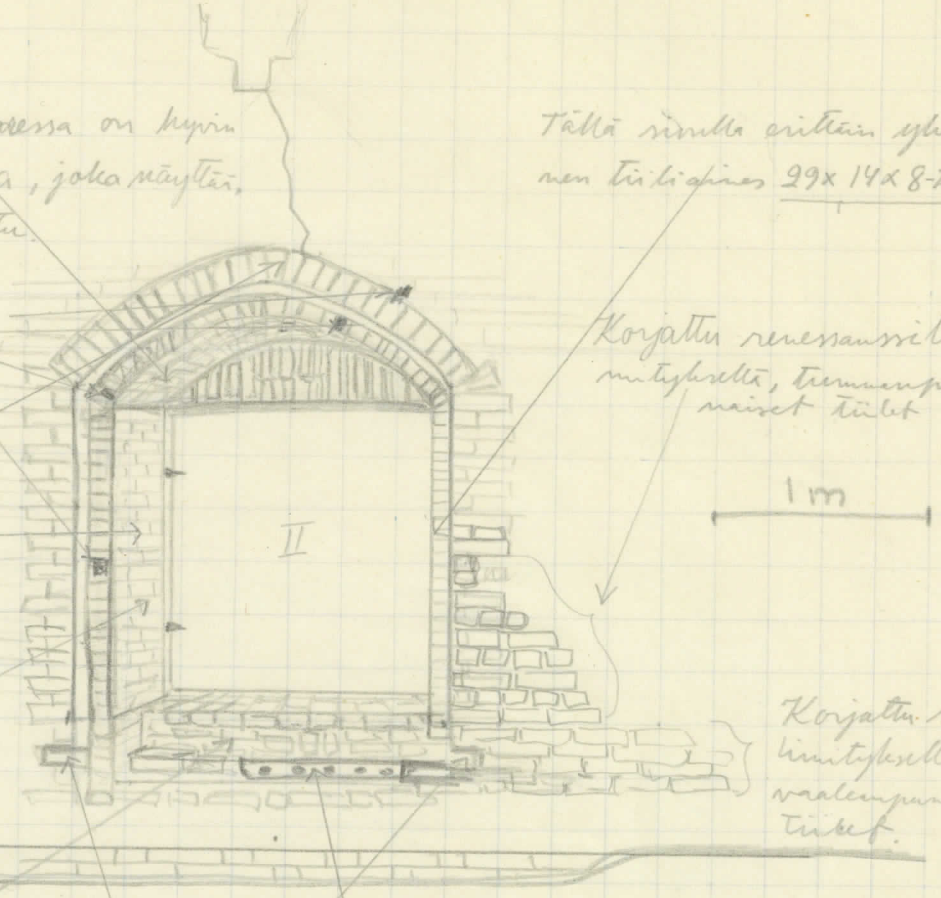

Tiiliä
31 × ? × 8
32 × ? × 9
27 × ? × 8

(Kaikki seinätiilet yleensä juoksutiiliä, pitkittäin.)

Korjattu sekalimityksellä, vaaleampunaiset tiilet.

Tämä kohta korjattiin heinäk. 1947, jolloin ikkunalauta muurattiin ehjäksi ulompana näkyvän entistä tasoaan myöten.

Ikkunalaudan (?) lovet.

Tukirauta, joka jatkuu seinän sisään ratakiskona.

P ← E

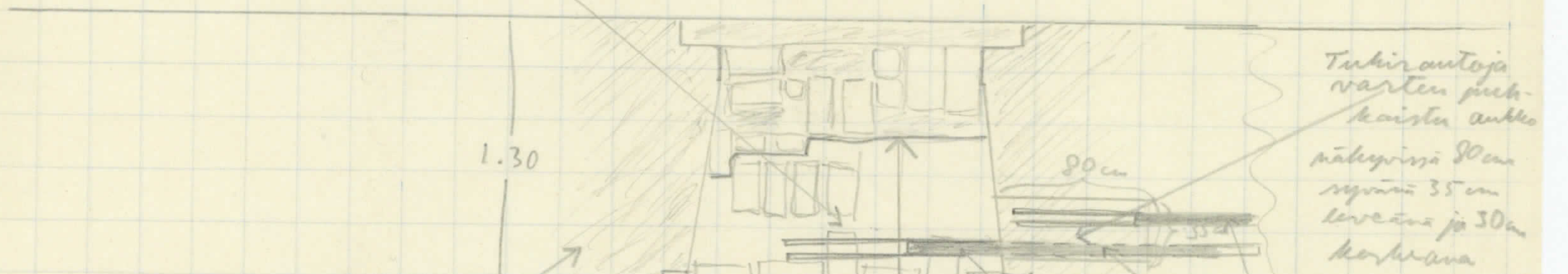

Tukirautoja varten puhkaistu aukko näkyvissä 80 cm syvänä 35 cm leveänä ja 30 cm korkeana

Keski-ikkunan pohja.

Tukirauta (ratakisko)

Obs! Ankkurointi jäänyt ilmeisesti kesken, koska tällä puolella ei ole mitään tukirautaja.

Eteläsiiven itäpääty
Ullakkatoso.

6. 6. 47.

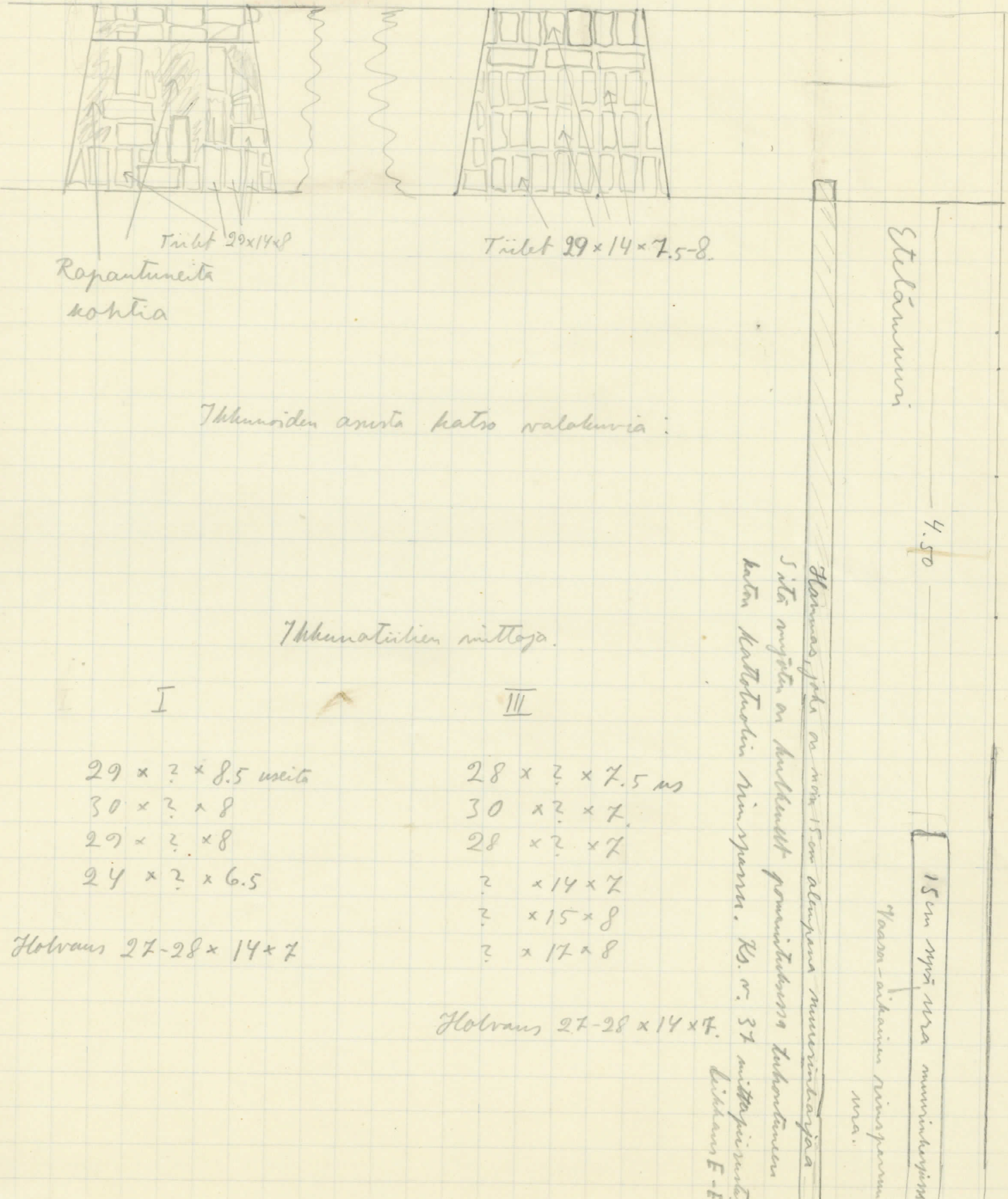

Hammas, joka on noin 15 cm alempana muurinharjaa. Sitä myöten on kulkenut pommituksessa tuhoutuneen katon kattotuolin riimsparru. Ks. n:o 37 mittapiirustus, leikkaus E-E1.

Ikkunoiden asusta katso valokuvia.

Ikkunatiilien mittoja.

I	III
29 × ? × 8.5 useita	28 × ? × 7.5 us
30 × ? × 8	30 × ? × 7.
29 × ? × 8	28 × ? × 7
24 × ? × 6.5	? × 14 × 7
	? × 15 × 8
	? × 17 × 8

Holvaus 27-28 × 14 × 7

Holvaus 27-28 × 14 × 7.

Eteläsiiven itäpääty.

Tiilien mittoja

a) 28 × ? × 7.5
28.5 × ? × 8.5
29 × ? × 8
31 × ? × 8
? × 16 × 8
? × 14 × 8
? × 14 × 8.5
Vendiläinen limitys

b) 31 × ? × 9
32 × ? × 8
30 × ? × 8
29 × ? × 7.5
14 × 7
14 × 8
14.5 × 7.5
14.5 × 8
Vendiläinen ja sekalimitys

c) 30 × ? × 8 useita
31 × ? × 9 —"—
29 × ? × 8
28 × ? × 8
14.5 × 8
14 × 8
14 × 7.5
13 × 8
Vendiläinen limitys

d) 30 × ? × 8 useita
31 × ? × 8
31 × ? × 9
29.5 × ? × 9
14.5 × 8.5 useita
14 × 8
13 × 9.5
Vendiläinen limitys

e) 27 × ? × 8
28 × ? × 8.5
27.5 × ? × 8
28 × ? × 8
30 × ? × 9
23.5 × ? × 5
20 × ? × 5
14 × 8 useita
14 × 7.5
14 × 8.5
13.5 × 8.
Vendiläinen limitys.

f) 29 × ? × 8
31 × ? × 9 useita
28 × ? × 8
30 × ? × 8
21.5 × ? × 5.5
17.5 × 10
14.5 × 8 useita
12.5 × 7.5
15 × 7.5
Vendiläinen limitys.

Ullakkotaso, huone 59.

? × 17 × 8.5
15 × 9
15 × 9
13 × 8.5
31 × 14.5 × 8
14 × 8
13 × 9
15 × 9
31 × 15 × 7.5
14.5 × 9
28 × 13 × 8
13 × 8.5
13 × 7
30.5 × 15 × 8
31 × 17 × 8
30 × 16 × 8
17 × 8.5
14 × 7
30 × 14.5 × 6.5
14.5 × 7
14.5 × 6.5
13 × 8
30 × 14.5 × 6.5
14.5 × 7.5
14 × 7
14.5 × 6.5

Tiiliä etelämuurista läheltä itäpäätyä.

31 × 17 × 9
30.5 × 15 × 7.5
14 × 7.5
14 × 6.5
29.5 × 14.5 × 6.5
14.5 × 7
32 × 16 × 8.5
17 × 9
15 × 7
28 × 14 × 6.5
14.5 × 6.5
30 × 14.5 × 6.
15 × 6.5
14 × 8
30 × 14.5 × 6.5
14.5 × 6.5
15 × 7
30 × 15 × 7
16 × 9.5
15 × 6.5
13.5 × 8
16 × 11.

Huone 60:n
Ullakk

—P

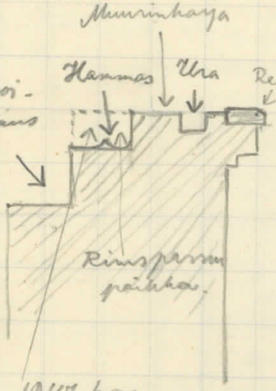

Kesäk. 1947 hammas muurattiin umpeen harjan tasoon.

Kattotuolin j

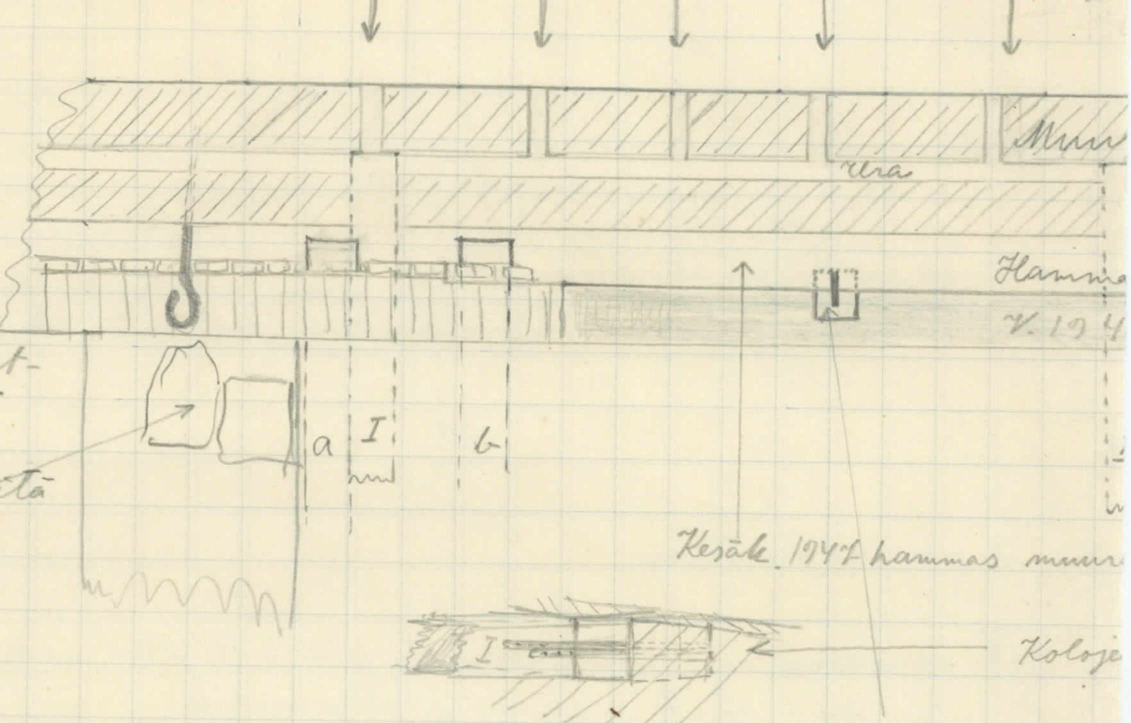

Harmaakivi järkäleitä tiilimuurauksessa.

Kesäk. 1947 hammas muur

Näämä kolat on
betonikaton ka

— Si

Parrunkolo a.

Parrunkolo b.

Kesäk 1947 hammas muurattiin harjan tasoon asti umpeen.

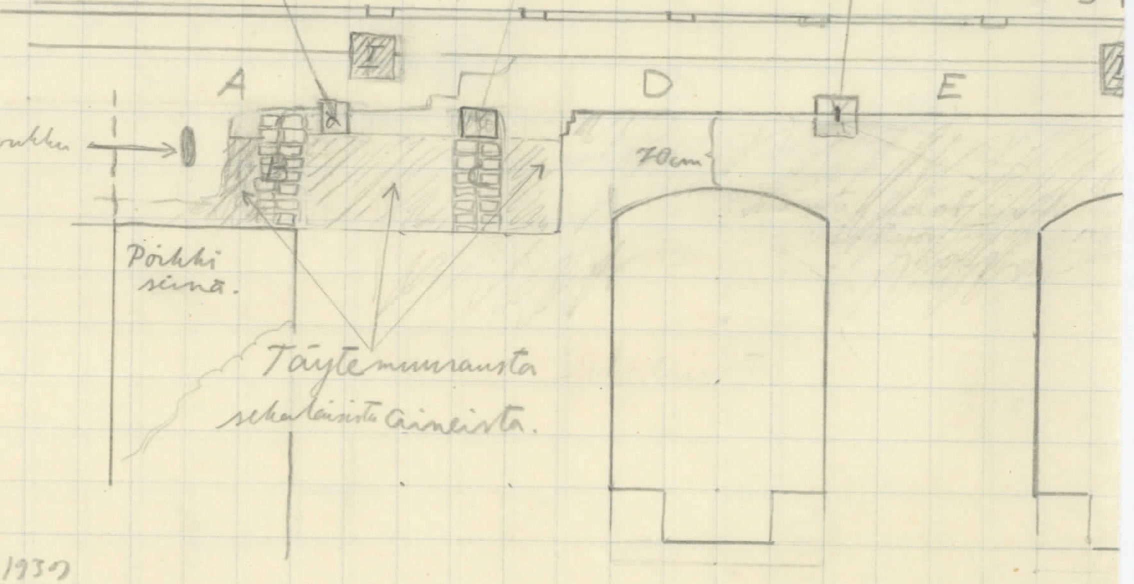

A–H tiilimittojen ottojaksot

Täytemuurausta sekalaisista aineista.

Mittapiirustuksessa vuodelta 1930 näkyy koko lattiavasasarja, josta a ja b ovat vielä näkyvissä. Tämä on todennäköisesti <u>Vaasa-ajan lattia</u>. Vasat I–IV ovat muureja yhdistäviä tukiparruja, eivätkä kuulu mihinkään lattiarakenteeseen.

Huone 60 on Vaasa-ajan „suuri eteläinen
huone 59, itäpään suuri sali eli „pitkä ki
suuren salin täytyy olla Vaasa-aikainen,
katto tulee niin lähelle, ettei puolustusk
salin päälle mahdu.

3–

eteläseinä.

otaso.

10. 6. 47

Mittakaava:

1m

Päältä.–

lkojen paikat.

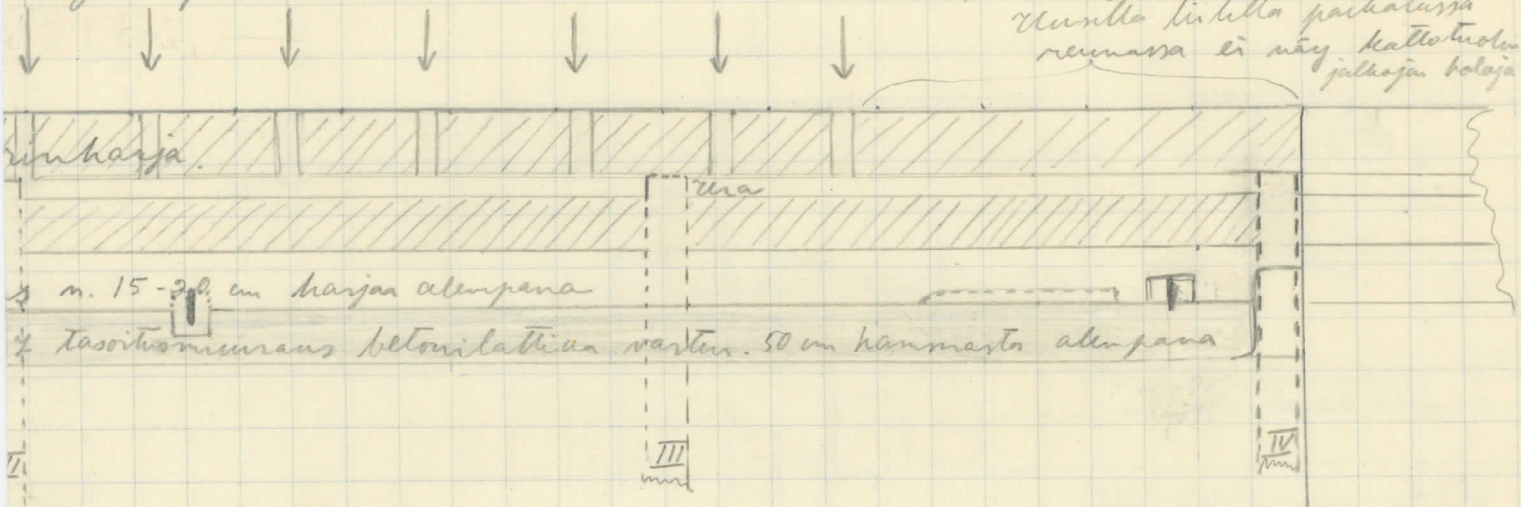

attiin umpeen harjan tasoon.

I - IV sivuseinissä on n. 1 metrin raudat, jotka ovat olleet vahvistamassa niistä lähteviä lattiavasoja.

vasta 1947 avattu seinästä ulostyöntyvien vanhojen rautajen ympärille
arien tukemista varten. Ne eivät ole vasankoloja.

vukuva–

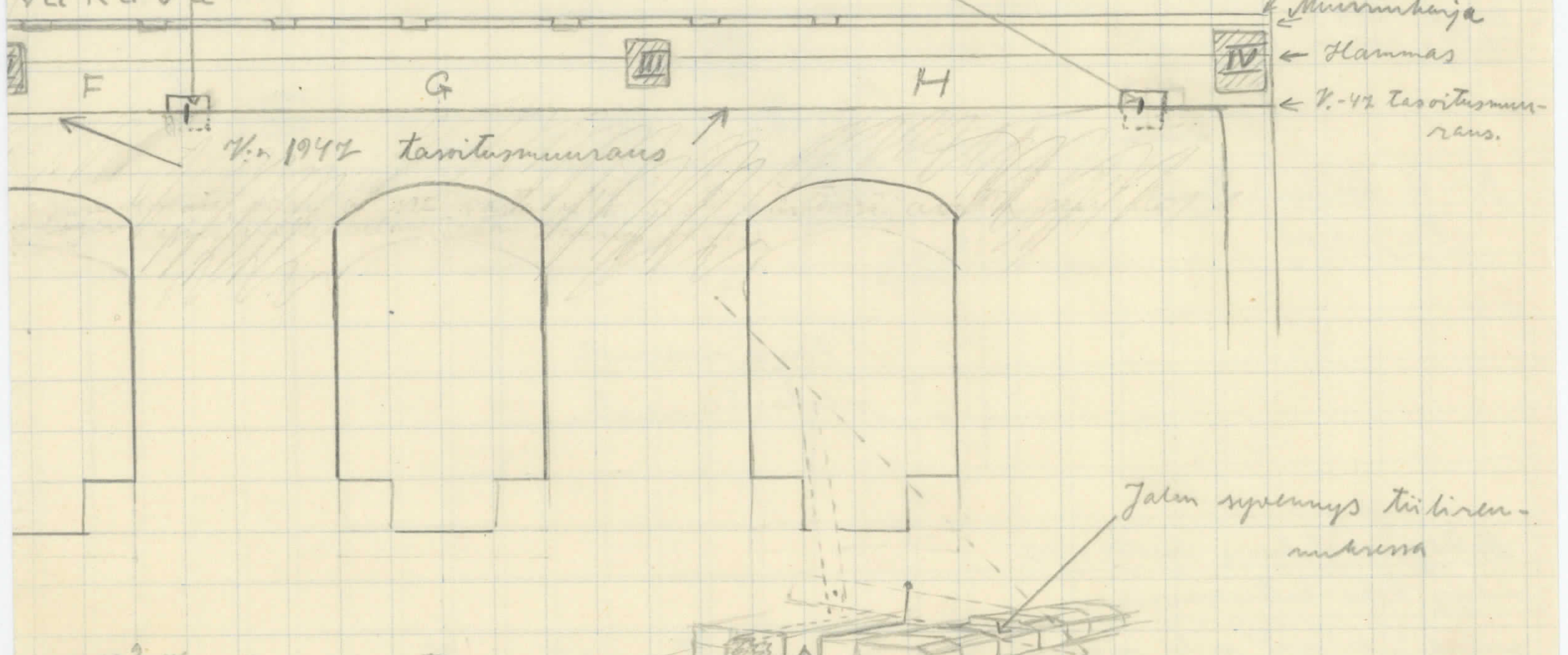

Kattotuolin jalan paikka.

n sali." V. 1557 on rakennettu
hkosali." Myöskin eteläisen
illä IV rakennuskauden ulko
nosta eteläisen muuren

Huone 60:n päällä
Ullakkokerros, Etelämuuri.

7. 6. 47.

Huoneen 60 eteläseinä on vankastaan tämän verran paksumpi kuin huoneen 59 eteläseinä

Hammas, joka on kaksi tiilen paksuutta muurinharjaa alempana.

Muurinharjaa kulkeva ura (Porraspäädyn aikainen riisparrun paikka)

Pommituksessa tuhoutuneen kattotuolin riisparru.

V. 1947 tasoitusmuuraus betonilattiaa varten.

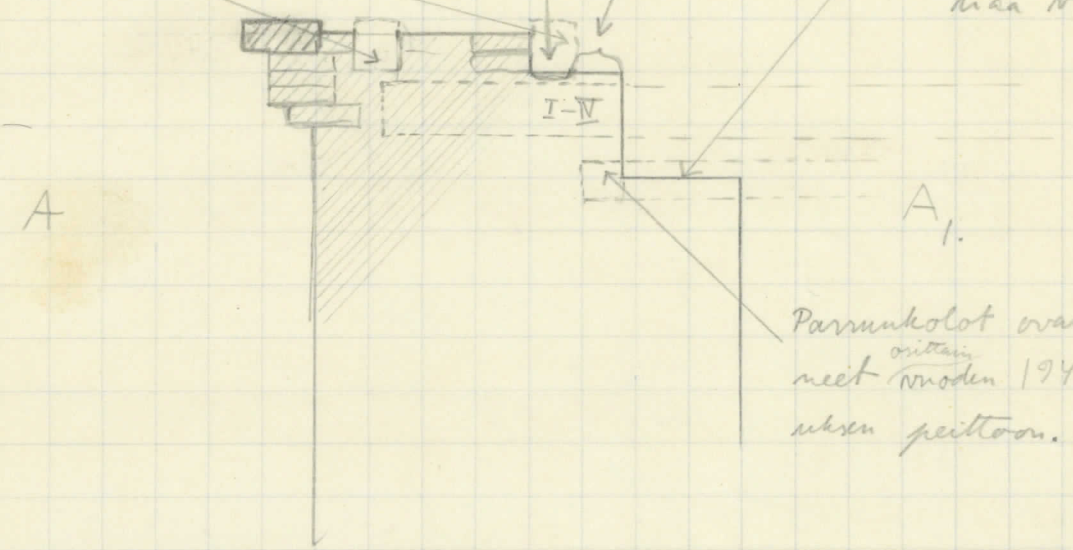

Parrunkolot ovat jääneet osittain vuoden 1947 muurauksen peittoon.

Mittakaava.
1 m.

-15-

Hämeen 60 pohjoismuuri
Ullakkotaso

11. 6. 77

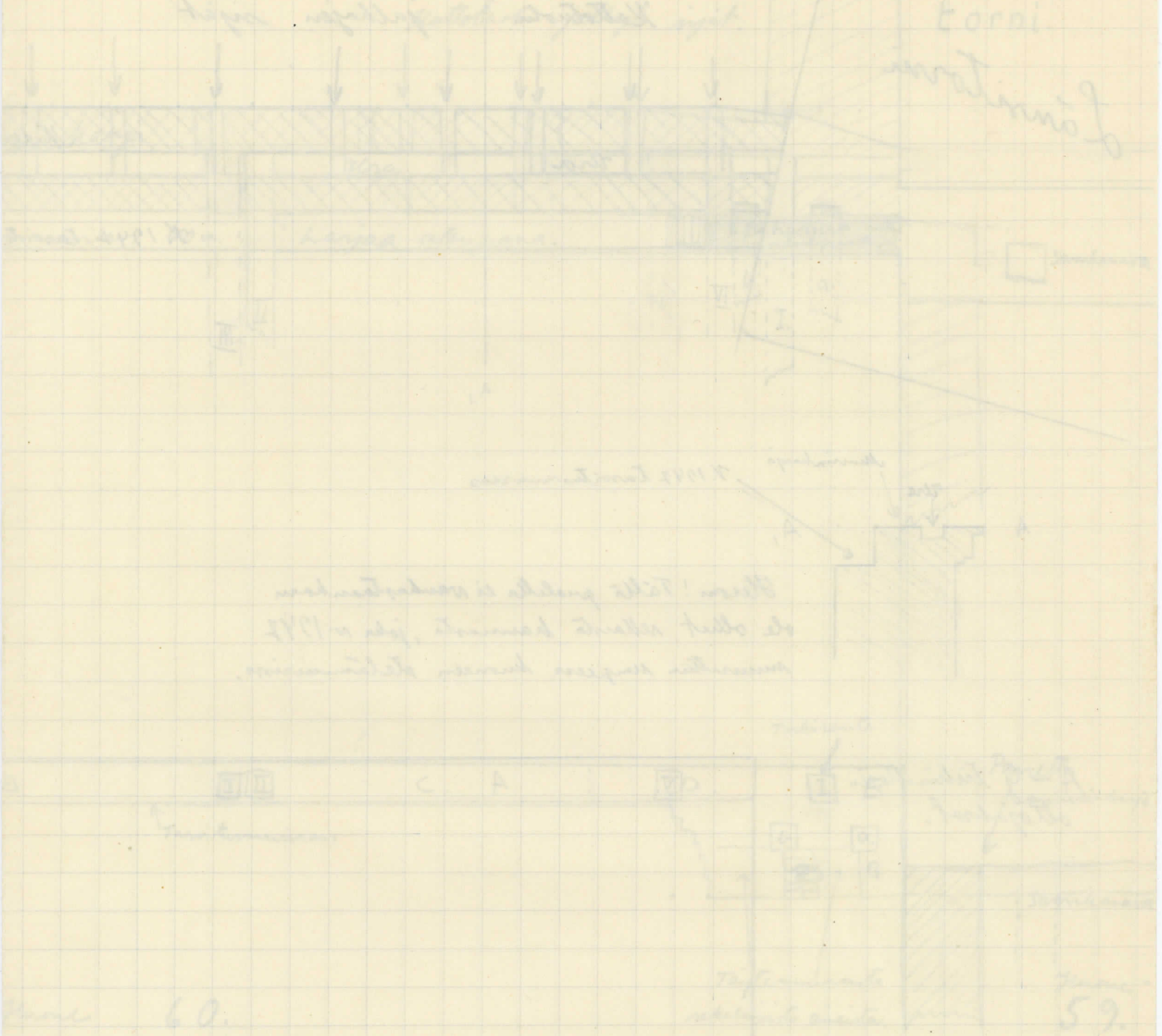

Huom! Tätä puolta ei [illegible] ole ollut [illegible] [illegible], joka v. 1977 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

Tornin 59 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], jota [illegible] on [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] a ja b. ([illegible] [illegible]) Tasot I–IV [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

Huoneen 60 pohjoismuuri Ullakkotaso.

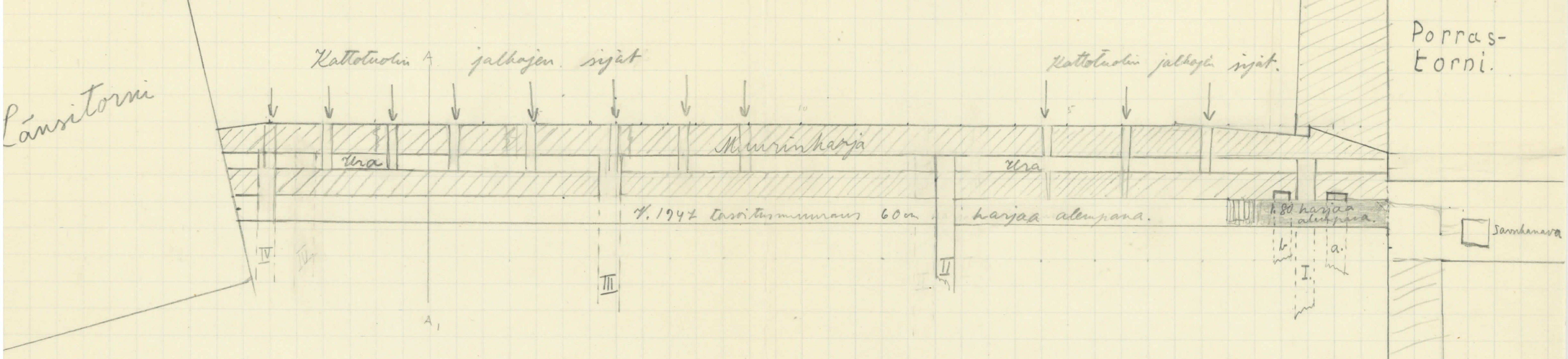

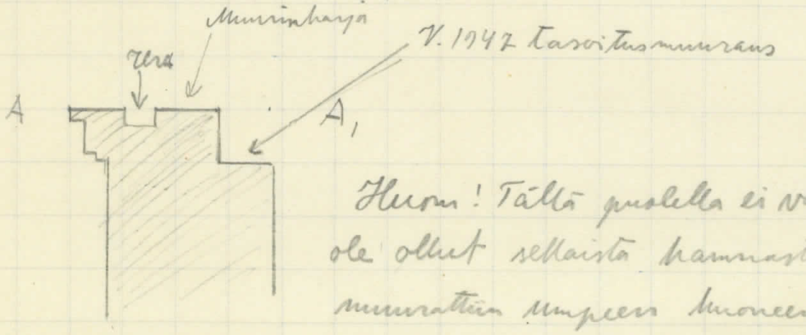

Huom! Tältä puolella ei vanhastaankaan ole ollut sellaista hammasta, joka v 1947 muurattiin umpeen huoneen etelämuurissa.

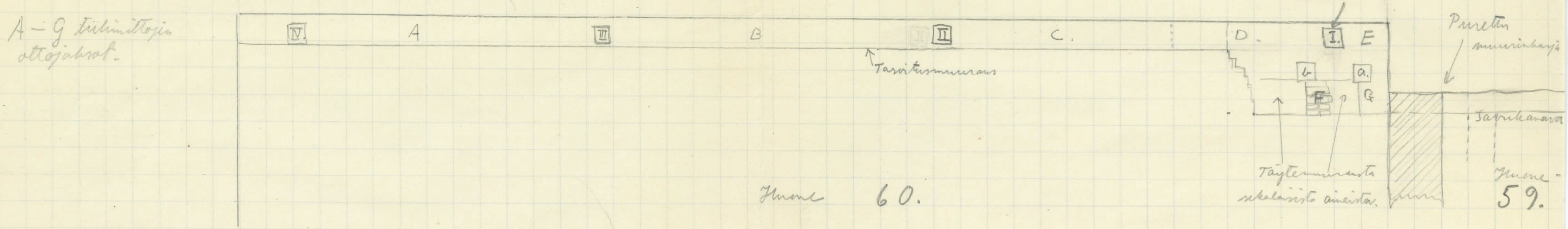

Vuoden 39 mittapiirroksessa eteläseinästä näkyy koko vasankolojen sarja, joita vastaavista on tasoitusmuurauksen jälkeen näkyvissä enään a ja b. (Vaasa-ajan lattia.) Vasat I–IV eivät kuulu mihinkään lattiarakenteeseen, vaan ovat muureja yhdistäviä tukiparruja.

Huoneen 60 ullakkotaso, eteläseinän tiiliä

A

30 × 15 × 7.5
29 × 16 × 7
29 × 16 × 9
29 × 16 × 8.5
28.5 × 15 × 7.
? 15 × 7.5
? 15 × 7
27 × ? × 8
15 × 7.5
27.5 × 18 × 8
29 × ? × 8
14 × 8
30.5 × ? × 9.5
? 13 × 9
27.5 × 8

B

? × 14 × 8
27 × ? × 8
? × 15 × 9
13 × 9.5
12 × 9
12 × 8
12.5 × 9
13.5 × 10
12.5 × 9.5

C

28 × ? × 6.5
11 × 8
13 × 9
13 × 8
13 × 8
29 × ? × 9
13 × 9
14 × 8
16 × 8
13 × 8.5

D

Sekalimitys

15 × 7.5
15.5 × 7.5
15. × 7
14.5 × 7.5
15.5 × 5
15.5 × 7
15.5 × 4
21 × ? × 4
14 × 4
15 × 4.
14 × 4
20 × ~~3~~? × 3.5
20 × ? × 3.5
13.5 × 9.5
23.5 × ? × 8.5
13.5 × 8.5
27 × ? × 8.
29 × ? × 8
12 × 9
30.5 × 15 × 8.5

E

15 × 5
14.5 × 7
15.5 × 6
15 × 7
15.5 × 7
15.5 × 7
14.5 × 9.5
30.5 × ? × 8
13.5 × 9
30 × ? × 10
14 × 8
25 × ? × 9
15 × 8.5
30.5 × ? × 8.5
13.5 × 8
29 × ? × 8.5
14.5 × 8.5
29.5 × ? × 8.5
14. × 9
28 × ? × 9
12.5 × 8.5

Vendiläinen limitys

F

Vendiläinen

27 × ? × 8.5
11.5 × 8
23.5 × ? × 8.5
13 × 9.5
29.5 × ? × 8.5
13 × 8
22.5 × ? × 7.5
28 × ? × 7
13 × ~~6.5~~ 7
27 × ? × 8
12.5 × 7.5
29 × ? × 8
15 × 8.5
11.5 × 8.5
24 × ? × 8
18. × 7.5
29 × ? × 7
15 × 7.5
29 × ? × 8
15 × 7.5

Huone 60: ullakkotaso. Eteläseinä

G. (Sekalimitys)

13.5 × 6
12.0 × 7
15 × 7.5
15 × 7.5
15 × 7.5
15.5 × 7.5
15.5 × 7
12.5 × 9
← 28.5 × 8
← 29.5 × 7
29 × ? × 7.5
30 × ? × 7.5
29 × ? × 7.5
28 × × 8
13.5 × 8.5
29 × × 8.5
29.5 × × 6.5
13.5 × 8.5
27.5 × ? × 9
12 × 8.5
29.5 × ? × 8.5
11.5 × 9
29 × ? × 8
29 × ? × 7.5
13 × 7.5
14.5 × 7.5
29 × ? × 8.5
13.5 × 8.5
29 × ? × 8.5
13 × 8.5
29.5 × ? × 9.5
13 × 9.5
16 × 7.5
20 × ? × 7.5
27 × ? × 8.5
28.5 × × 9
27 × ? × 8.5
13 × 9.
28 × ? × 9.5

H Sekalimitys

29.5 × 16. × 7
26 × ? × 8
26 × ? × 8
28 × ? × 8
13 × 8.5
30.5 × ? × 7.5
13.5 × 8.5
25 × ? × 8
28 × ? × 8
14 × 8
27 × ? × 9
13 × 7
25.5 × ? × 8.5
26 × ? × 9.
15 × 7
20.5 × ? × 8
21.5 × ? × 8
15.5 × 8
30 × ? × 9
27.5 × ? × 9
12.5 × 6
30 × ? × 7.5
15 × 8.5
30.5 × ? × 9
13.5 → × 9.5
12.5 × 9
30 × ? × 9.5
12.5 × 8.5
15. × 7.5

Vendiläis limitys:
12. × 8.5
27.5 × ? × 8
11.5 × 8
29 × ? × 9
16.5 × 9
29 × ? × 7.5
15 × 7.5
29 × ? × 9
12.5 × 9
30.5 × ? × 8.5
15. × 8.5

Reunatiiliä huone 60:n ullakon po eteläseinän kouristereunasta.

29.5 × 15 × 8.5
30 × 15 × 8
29 × 15 × 7.5
30 × 15.5 × 8.5

Länsipää
Samaa tiilimallia, mutta korjausta länsipäässä.

Itäänpäin

32 × 16 × 6
28.5 × 15 × 5
31 × 15 × 8
30 × 15 × 10
31.5 × 15 × 9
30 × 15.5 × 8
30 × 15.5 × 8
30. × 15 × 8
29 × 14.5 × 7
30 × 16 × 8
30 × 15 × 8
30 × 16 × 9
30 × 15.5 × 8.5
24 × 12 × 6 !
30 × 15.5 × 8.5
29.5 × 14.5 × 7.
30 × 15.5 × 8.5
27 × 16.5 × 8
27.5 × 15 × 7
30 × 15 × 8.5
30 × 16 × 8
29 × 15 × 8
29 × 15 × 7.5
30 × 16 × 8
30 × 15 × 7.5
30 × 15.5 × 9
28 × 15.5 × 7
29 × 15 × 8 Itäpää

Noin joka kolmas tiili mitattu.

Huone 60
Ullakkotaso

Eteläseinästä purettuja tiiliä

9.6.47

? ×16.5 ×9
15 ×10.5
14 ×10
25 ×? ×10
27 ×13 ×9
15 ×9
26 ×13 ×9
26 ×12 ×9
27 ×14 ×9
28 ×14.5 ×7
28 ×13.5 ×7.5
29 ×15 ×7
29.5 ×14.5 ×8.5
14 ×9
10.5 ×8
29 ×13.5 ×7.5
12.5 ×9
26.5 ×12 ×9
31 ×14 ×8.5
29.5 ×12 ×7
26 ×12 ×9
29 ×14 ×8.5
15 ×8.5
26.5 ×13 ×8
15 ×8
30.5 ×15 ×8
29 ×14 ×8
14 ×8
13.5 ×9
30.5 ×15 ×8
27.5 ×12 ×9
13 ×9
30 ×15 ×8
13.5 ×6
25 ×13 ×7.5
13 ×8
15 ×8
28 ×13 ×8

26 ×12 ×9
28.5 ×14 ×8
* 15 ×8.5
15 ×8
15 ×9
26.5 ×12 ×7.5
29 ×14 ×8
29 ×13.5 ×8.5
26 ×12.5 ×9
29 ×13 ×8
14 ×9
12.5 ×8
27.5 ×13.5 ×8
16 ×9.5
12 ×8.5
34 ×16.5 ×9
27.5 ×13.5 ×8
27 ×13 ×9
12 ×9
15 ×7.5
15 ×8
13.5 ×7
25 ×12 ×8
14 ×7
31 ×15.5 ×7
29 ×14.5 ×7
30.5 ×? ×8
27 ×13 ×8.5
16 ×6
14 ×8
30 ×13 ×7
15.5 ×7
26 ×12 ×8
32 ×14 ×9
15 ×8
16 ×8
31.5 ×16 ×7
27 ×12.5 ×8.5

29 ×15 ×8
~~28~~ ×16 ×7
16 ×7
16 ×7
29 ×15 ×6.5
16 ×7
12 ×8
32 ×17 ×8
13 ×8
29.5 ×15 ×8
12 ×8
30 ×12.5 ×8
33 ×16.5 ×11.
29 ×14 ×8.5
16 ×6.5
15 ×9
14 ×9
14 ×8
30.5 ×15 ×9
28.5 ×13 ×7.5
26.5 ×? ×7
14 ×8

Hume 60:n ullakkotaso. Pohjoisseinä.

D

12 × 8
13.5 × 9
15.5 × 8.5
13. × 8.5
12.5 × 7.5
14 × 7.5
13.5 × 8.5
14 × 9.5
14 × 9.5
14. × 9
15.5 × 9.5
12 × 9
13.5 × 8
14.5 × 8
13.5 × 9
13.5 × 8.5
13.5 × 7.5
13.5 × 10.
14 × 10
13 × 6
11.5 × 7.5
13. × 7
12 × 8
13 × 7
12.5 × 8
13 × 8
13 × 9

Päittäinen liimitys

F

29.5 × ? × 14
2~~9~~7.5 × ? × 8.5
16 × 8
13.5 × 8.5
18 × 9
13.5 × 9
25.5 ?? × 9.5

E

? × 13 × 9.5
13.5 × 9
15 × 9
13 × 9.5
12.5 × 9
14 × 8.5
14 × 7.5
11.5 × 8.5
11 × 7.5
11.5 × 8
12.5 × 7
13.5 × 10.
14 × 7.5
13 × 7

Päittäinen liimitys.

G.

13 × 8
13 × 9
14 × 9
11.5 × 8
12.5 × 9
15 × 8 Sauman reunassa.
13 × 8
10 × 7.5
15.5 × 9
13 × 7.5
27 × ? × 7.5
13.5 × 9
12 × 7.5
27.5 × ? × 8.5 "
19 × 8.5 "
20.5 × ? × 9 "
15 × 8.5
14.5 × 8.5
12. × 6.5

Paanut   Kaikki koivua

1. 50 x 18

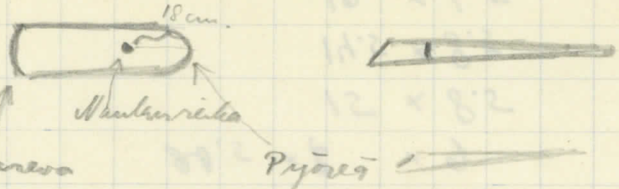

2. 47 x 18

16 cm

3. 48.5 x 16

4.

Huone 60:n ullakkotaso. Pohjoisseinä.

A

Päittäistä limitystä- koko ala.

? × 15 × 7.5
13. × 8
13 × 9.5
12.5 × 9.5
13 × 7
14.5 × 7.5
14 × 7
12.5 × 7.5
12.5 × 8
15 × 8
13 × 8.5
16 × 8
14 × 9.5
13 × 9
11.5 × 8
16 × 9
14.5 × 9.5
12.5 × 9
14.5 × 8.5
15 × 8.5
12.5 × 8.5
14.5 × 9
16 × 8.5
13 × 8.5
24.5 × ? × 8
15.5 × 8
15.5 × 8
14.5 × 9
13 × 8.5
14 × 9
11 × 8
13.5 × 8
10.5 × 8.5
15.5 × 8
13 × 9
14 × 9
15 × 7.5
12.5 × 8.5

B.

Päittäistä limitystä

13.5 × 7
15 × 9.5
12 × 8.5
13.5 × 5.5
14.5 × 8
30 × ? × 10
14.5 × 9
14.5 × 8.5
13 × 6.5
12.5 × 8
14.5 × 7.5
14 × 7.5
15 × 8
14 × 7
13 × 7.5
13 × 9
15 × 9
13.5 × 9.5
16 × 8
13.5 × 8.5
10.5 × 7.5
14. × 8
12.5 × 12
15 × 9
14.5 × 7
15.5 × 7.5
15.5 × 9.5
14 × 8
13 × 5
12.5 × 8
14 × 8.5
14 × 9
14 × 6.5
13 × 8
14 × 9
13.5 × 8
11.5 × 6
13 × 8

C

Päittäistä limitystä

15 × 9
13 × 8
14 × 8
14.5 × 8
14 × 8.5
13.5 × 7.5
14 × 7.5
13 × 9.5
13.5 × 10
13 × 7
13 × 6.5
13.5 × 6
12 × 7
12.5 × 8
13 × 7.5
15 × 7.5
13 × 7
13 × 8.5
12.5 × 6
13. × 8
13 × 8
12.5 × 7.5
14 × 8
15 × 8
14 × 8.5
15 × 8
14 × 9
13.5 × 8.5
13 × 9
14 × 8.5
12 × 7
14 × 9
13.5 × 8
15 × 7
12.5 × 8
14 × 8.5
12 × 8
11 × 7.5

Eteläsiiven kattorakenne:

I. Vanhin kattorakenne, josta on jälkiä säilynyt, on IV rakennuskauden. Länsipäädyn pohjatasoa tiilen paksuuden alempana on kolme suurta parrunkoloa, joiden suunta viittaa samaan pisteeseen huoneen vastapäisellä seinällä. Niistä ovat lähteneet aumakaton kannatinpuut. (ks. s. 4.)

II. Päätykolmiot ovat Vaasa-aikana syntyessään olleet porrastettuja. Tämä näkyy selvästi itäpäädystä, jossa vanha muuraus ulkonee noin 20 cm uudemmista osista; siellä voi vielä hahmoitella portaiden paikan (ks. s. 8) Merkkejä porrastuksesta on länsipäädyssäkin.

III. Kattotuolin "rimsparrut" ovat kummallakin puolella kulkeneet pitkin muurinharjan keskellä olevaa uraa ja sen sisäreunassa olevaa hammasta. Kattotuolien jalkojen paikat olivat matalina syvennyksinä näkyvissä muurinharjassa ja sen koristereunassa. Koska koristereuna on hyvin säilynyt, on se täytynyt uusia vuoden 1614 palon jälkeen. Näin ollen näyttävät k.o. syvennykset meille * 1600-luvun kattotuolin jalkojen paikat (niitten täsmälleen samoissa paikoissa ovat v. 37 mittauspiirustusten mukaan olleet viimeiset kattotuolit.)

Kirkon pohjoisseinästä läheltä länsiseinää löytyi umpeenmuuratusta uunista 13 paanua ja tuohet, jotka olivat olleet niiden alla. Koska viimeinen linnankirkko sisustettiin 1703, on umpeenmuuraus ilmeisesti tältä ajalta. Paanujen mitat olivat pit. 50 cm lev. 18 cm. Tällaisilla oli siis 1600-luvun katto katettu.

IV (Muurinharjan koristereunuksen ikää osoittaa mm., että se kulkee nykyisen länsipäädyn alle ja on siis sitä vanhempi.) Päädyt on tasoitettu nykyiseen muotoonsa 1700-luvun lopulla.

Pihamaa

Kaivaus a: H. 8:n edustalla (koekuoppa)
–"– b: Läntisen tornin ja porrashuoneen välillä (koeoja)
–"– d: No 10 ja 7 välillä
–"– X: Linnan eteläisellä sivustalla.

Huom. a) ja b) kuuluvat
"Pihamaan länsiosaan"

d) kuuluu
"Pihamaan itäosaan"

X) kuuluu
"Linnan perustaan" jn.

Pikamaa. a) Huone 8 edustalla

Kaivaukset pikamaalla näyttävät seuraavat kerrokset alhaalta lukien:

1.	Kivikerros	
2.	Savi-sorakerros (maan seassa pieniä kiviä ja tiiliä).	n. 90 cm.
3.	Täytekerros (laastia ja tiilikiviosia)	n. 20 -"-
4.	Hiekkakerros.	n. 10 -"-
5.	Kivikerros.	n. 10 -"-
6.	Pikeys.	n. 4-5 mm.

---

b) Läntisen tornin ja porrashuoneen välillä:

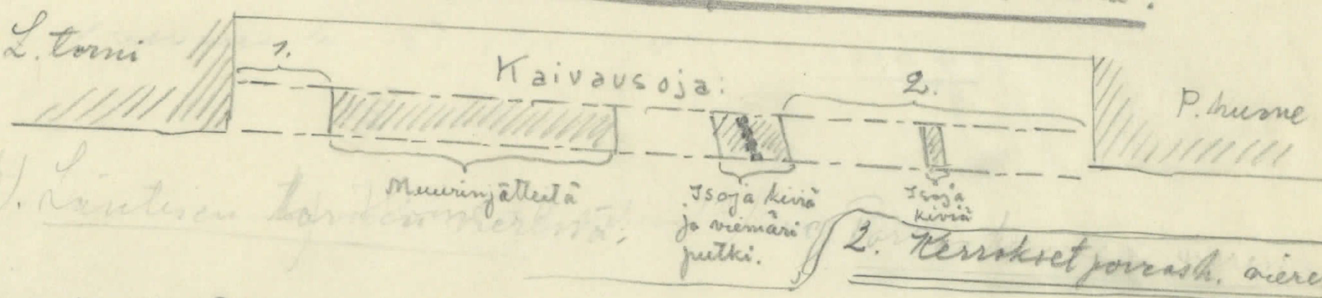

1. Kerrokset länt. tornin vieressä:

1.	Kivikerros.	
2.	Savikerros	n. 55 cm.
3.	Sorakerros.	" 20 -"-
4.	Täytemaakerros	" 80 -"-
5.	Hiekkakerros	" 20 -"-
6	Kivikerros	" 15 -"-
7.	Pikeys.	" 4-5 mm.

2. Kerrokset porrash. vieressä:

1.	Kallio	
2.	Savi-sorakerros	n. 190 cm.
3.	Täytemaakerros	" 10 -"-
4.	Hiekkakerros	" 30 -"-
5.	Kivikerros	" 15 -"-
6.	Pikeys	" 4-5 mm.

Kaivausojassa tuli näkyviin muurinjätteitä ja savesta tehty viemäriputki. Soran seassa tiilikivenpalasia liuta ja vähän hiiliä sekä laastia.

Pihamaa (jatk.)

d) N:o 10 ja N:o 7 välillä:

Seuraavat kerrokset: (70 cm)

1. Kivikerros.		
2. Lasi ja sorakerros	n 30 cm.	Maan seassa tiilikivenpalasia, hiiliä ja luita.
3. Täytemaa	n. 10 cm.	
4. Hiekkakerros	n 20 cm	
5. Kivikerros	n 10 cm.	
6. Pikeys.	n. 2-3 m.	

~~Etel.~~ ~~mitat~~,

~~Kaivaus~~ Koe-oja linnan eteläisellä sivustalla.

kaivaus X

X

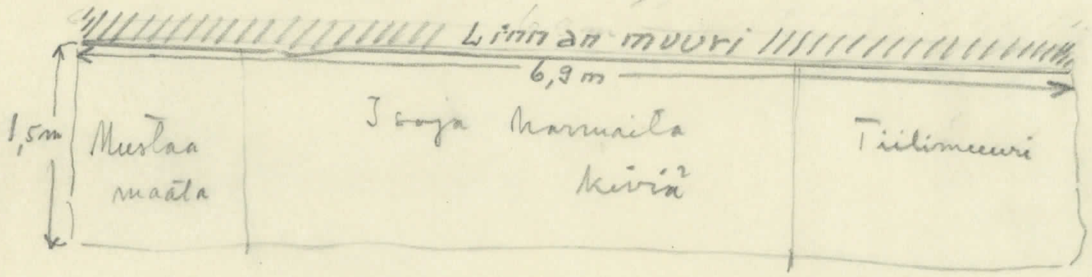

Kuva 1.
Kaivauskuopan pohja.

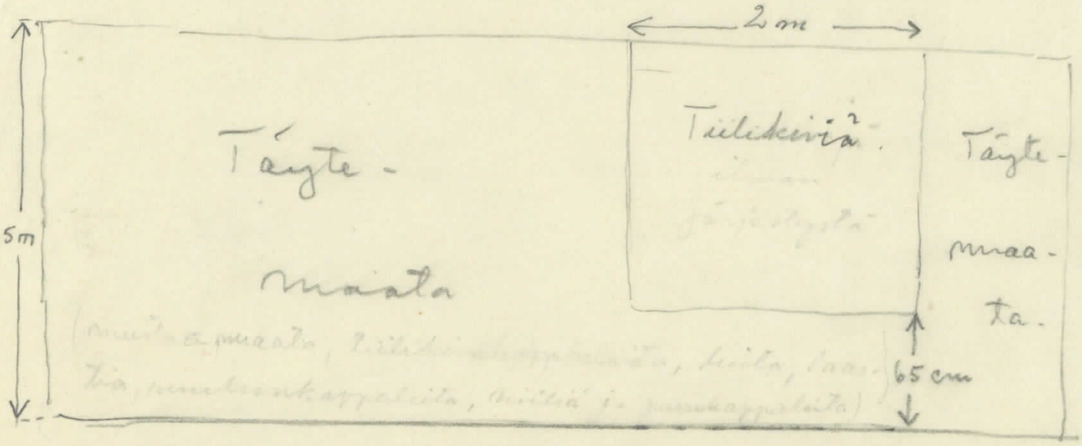

Kuva 2.
Kaivauskuopan eteläseinä.

Täytemaa poistettiin kunnes n. 2.5 m. syvyydellä isoja harmaita kiviä tuli näkyviin. Kaivauksen oikeassa nurkassa ilmestyi laastilla muurattu tiilimuuri jonka keskellä oli syvennys ja syvennyksen pohjalla harmaita kiviä. Täytemaan seassa tiili-

......(Kaivaus I:n et. sivustalla (jatkoa)

kivenpalasia, paljon luita, ruukunpalasia, lasia ja vähän puunkappaleita. N. 1½ m. kaivauskuopan länsireunasta n. 2 m:n alue missä oli tiilikiviä ja laastia ilman järjestystä. Se ulottui n. 2 m:n syvyyteen, sen alla tavallista täytemaata.

TIILIMITTOJA I

irtotiiliä

Huone no 1: irtotiiliä.
—"— no 3: —"— ja ikkuna-aukont.
—"— no 4: —"—
—"— no 5: —"—
—"— no 2 ja 3:n välinen umpeenmuuraus 4s.
—"— no 2: umpeenmuurattu ikkuna-aukko
—"— no 8: irtotiiliä
—"— no 6: —"—
—"— no 7: —"—
—"— no 9: —"—
~~Huone~~ no 1: länsiseinä
—"— no 4A: tiilet
Väliseinä h.5 ja h.8 välillä: tiilet.
Huone no 8: tiilimitat
Huone no 3: —"—
Huone no 6: —"—
Huone no 7: —"—
Huone no 9: —"—
—"— no 10: irtotiiliä
Huone no 10: tiilimitat
Huone no 11: —"—
H. no 11:n porrashuone —"—
Huone no 12 —"—
Huone no 1 —"—

Huone № 1

Irtotiiliä, suuruus 8,5 × 12 × 27 8-9 × 13-13,5 × 27
7,5-8 × 15 × ? 9-9,5 × 16,5 × ? 8,5 × 14 × 31.
10,5 × 16 × ? 10,5 × 19 × ? 7,-7,5 — 14-14,5 × 27
7,5 × 13 × 26,5.

TIILIMITAT: Huoneet 1, 3, 4, 5, 2-3, 2, 8, 6, 7, 9; 8, 3, 6, 7, 9, 10, 11, 12, 1.

Huone № 3

Irtotiiliä, suuruus: 8-9 × 12,5 × 27, 9,5 × 13 × 28
8,5 × 15,5 × 33, 7 × 15 × 23, 7,5 × 16 × 24, 8,5 × 18,5 × 24
7 × 14 × 29, 6,5-7 × 13,5-14 × 28-29. 8 × 12 × 26,5, 9 × 12,5 × 25
8 × 15 × 29, 7,5 × 15,5 × 29 — 30,5, 6 × 25 × 25,5, lattia tiili?
9 × 15 × 32,

Länsiseinällä olevan ikkuna-aukon tiilien koko:
8,5-9,5 × 12,5-13 × 27,5-28.

Huone № 4

Irtotiiliä: 7 × 15 × 30, 8 × 12,5 × 26 8,5 × 13 × ?
7 × 16 × ? (Löytyi pyöreähkö muoto-tiili)

Huone № 5

Irtotiiliä: 9 × 12,5 × 26, 8 × 12,5 × 29, 8 × 15 × 31,5
9 × 14 × ? 7 × 15 × ?

Huone № 2 ja 3^{n}

välisen holvin alla olevan täytemuuraus jossa on suorakulmainen ovi-aukko. kannatin lankku, oven päällä. Täyte muurauksen vahvuus 1 tiili, Limitys: juoksu, pää juoksu, jossain paikoin kaksi juoksua ja pää. Tiilien koko 8-8,5 × 12,5 × 27,5-26,5 Lattia tiili 10 × 20 × 27 (seinässä). Seinä purettiin 5·V·39.

Huone № 2

Itäseinällä umpeenmuurattu ikkuna-aukko Tiilien koko: 7 × 13 × 27, 7,5-8 × 15 × 29, 8,5 × 12 × 26,5 6,5 × 13,5 × 28.

Huone № 8

Irtotiiliä, suuruus: 8 × 12,5 × 26,5, 8 × 13 × 26,
9 × 13 × 28, 7,5 × 12,5 × 28, 8,5 × 15 × 30, 9 × 14,5 × 30
8 × 16 × 32, 6 × 14 × ? 6,5–7 × 13 × 24, 7,5 × 15 × 30
9 × 19 × ? 6,5 × 18,5 × 26, 9 × 17 × ?
Huoneessa, osittain tiililattia, lattia tiilien koko
8–9 × 12–13 × 26–27, 9 × 13 × 28.
(Useita irt. muototiiliä)

Huone № 6

Irtotiiliä, suuruus: 6,5–7 × 13 × 28,5, 8–9 × 13 × ?
6 × 14,5 × . (Vain muutama tiili)

Huone № 7.

Irto-tiiliä, suuruus: 7,5 × 11 × 25. 8 × 13 × 27
8 × 15,5 × 30. 8–9 × 12,5–13,5 × 27–28.

Huone № 9.

Irtotiiliä: suuruus: 8,5 × 13 × 27. 9 × 16 × 30,5.
(Vain muutama tiili.)

Huone № 1

Kiinteät tiilet, länsi seinä melkein kokonaan tiilimuurausta. Tiilien suuruus: 9-9,5 × 13-13,5-14 × 28,5-29
Suurimmassa holvissa profiili kulma, keskimäinen holvi keskeltä poikki. Pienimmän holvin tiilien suuruus: 7-7,5 × 14 × 28-29. Muurattu äskettäin umpeen. Huone № 1, itäisen, holvin alla olevan seinän tiilien suuruus: 7 × 14 × 28
8,5-9 × 13 × 26,5-27.

Huone № 4n ja 5den välillä olevan käytävän ja holvien tiilien suuruus: 8,5-9 × 12-12,5-13 × 27-28. Kokonaan tiilimuurausta.

Huone № 5den ja 8 välillä olevan seinän tiilien suuruus: 8-8,5 × 12,5-13 × 27-28

Huone № 5ssä olevan (matalan) väliseinän tiilien suuruus: 8-8,5-9 × 13-14 × 27-28.

Huone N:o 8.

Pohj. seinässä, läntisemmän komeron tiilien (8 A) suuruus: 6 - 6,5 × 12 - 12,5 × 23,5 - 24 - 25, 8 - 8,5 - 9 × 12 - 13,5 × 26,5 - 27. Täytemuuraus har. kiv.

(8C) Ikkunan alla olevan komeron tiilien suuruus: 8 - 8,5 - 9 × 12,5 - 13 - 14 × 27 - 29, 7 - 7,5 × 13 × 26, - 27

Holvin tiilien suuruus : 7 - 7,5 × 13 - 13,5 × 26,5 - 27,5

Holvi-aukon täytemuuraus, tiilien suuruus: 8 - 8,5 - 9 × 12,5 × 26 - 27. 6,5 - 7 × 14 - 14,5 × 27 - 28,

---

Edellisen komeron ja ovi-aukon välisellä seinällä osittain tiilimuurausta. Tiilien suuruus 8 - 8,5 - 9 × 12,5 - 13 × 26,5 × 28 8 × ? × 30

(8D) Ovi-aukon tiilien suuruus: 6,5 - 7 × 14 - 14,5 × 27,5 - 28, 6,5 - 7 × 15,5 × 31,

Holvissa oven päällä 6,5 - 7 × 14 × 28, 8,5 × 12 × 26, 7, × 15,5 × 31,

Ovi-aukon lattiatiilien suuruus: 6,5 - 7 × 13,5 - 14 × 29 - 30

Huone № 8.

(8E) Pohjois seinän itäisemmän komeron tiilien suuruus: 8 – 8,5 × 13 – 14 × 26 – 26,5, 6,5 - 7 - 7,5 × 14 – 14,5 × 27 – 27,5.

Komeron pohja-tiilien suuruus: 6,5 – 7 × 14,5 – 15 × 28 – 29, 8,5 – 9 × 13 – 13,5 × ?

Itä-ja eteläseinä harmaa-kiveä

Lattia tiilien suuruus: 8 - 9 × 12 - 13 × 26 - 27. 9 × 13 × 28.

Huone № 3.

Länsi seinällä olevan ikkuna-aukon tiilien suuruus: 8 - 9 × 12 - 13 × 27 - 28. 10 × 13 × 28,5 – 29.

Länsi ja pohjois-seinä harmaa kiveä.

Eteläseinän keskellä olevan holvin tiilien suuruus: 7,5 - 8 × 12,5 - 13 × 26,
Eteläseinä harmaa kiveä

Itä seinällä olevan holvin tiilien suuruus: 7,5 - 8 × 13 - 14 × 26 - 26,5.

Itäseinällä olevin pilarien (myöhäsempää muurausta) tiilien suuruus: (6,5 - 7 × 13,5 - 14 × 27 - 27,5. Uusia tiiliä) 8, - 8,5 × 12,5 - 13,5 × 27. 6 × 13 × 28,

Pilarien takana harmaakivi seinä.

Huone № 6,

Pohjois-seinän, ovi-aukko tiilimuurausta, tiilien suuruus: 8-8,5 × 12,5-13 × 26,5-28,-29, 9,5 × 13,5 × 28. Ovi-aukon holvin tiilien suuruus: 8 × ? × 30 9,5 × 12,5 × 25,5 8 × 14 × 28.

Länsi seinällä pohjois-puolella tiilimuurausta. Tiilien suuruus: 8-8,5-9 × 12,5-13,5 × 27

Holvin tiilien suuruus: 8,5 - 9 - 9,5 × 13-14-14,5 × 28-29-30-31.

Holvin eteläinen osa: 9,5-10 × 18,5-20 × 26,5-27.

Länsiseinällä olevan holvin täytemuuraus-tiilien suuruus: 8 × 13 × 26,5-27, 9,5 × 13,? × 29. 6,5-7 × 14,5 × 29,5 -30

Itä-seinän pohjoinen osa: 8,-8,5 × 13-14 × 28-28,5
—— " – eteläinen osa: 8,5-9 × 13,5 × 27,5-28,5-29
Länsi- ja itäseinä enimäkseen harmaa kiveä.

Huone № 7.

Eteläinen seinä: Osittain harmaa-kivi muurausta. Ikkuna-aukkojen kohdalla tiilimuurausta.

Itäisin ikkuna-aukko: 8-9 × 12,5-13 × 26,5-27,5 holvin tiilet; sama suuruus.

Keskimäinen ikkuna-aukko: 8,5-9 × 12,5-13 × 26-27,5, holvin tiilet: sama.

Läntisin ikkuna-aukko: 8-9 × 12,5-13 × 26-27,5, holvin tiilet: sama.

Ikkuna-aukkojen yläpuolella, harmaa-kivi muurauksen päällä, koko etelä seinän osan, myöhäisempää tiilimuurausta. Tiilien suuruus: 7-7,5-8 × 14-15 × 29. Etelä seinällä, harmaakivi muurauksen joukossa, muutamia tiiliä. Tiilien suuruus: 9 × 13 × 28.

Pohjoinen seinä: Enimmäkseen harmaa-kivi muurausta. Näkyvissä vanhaa tiilimuurausta, jossa on myös profiili-tiilet.
Tiilien suuruus: 9,5-10 × 13,5-14 × 27,5-29.

Ulkopuolelle johtavan pienen aukon tiilien suuruus: 6,5-7 × 14,5 × 28,5-29,5

Huone № 7.

Pohjoinen seinä: Harmaakivi muurauksen joukossa muutamia tiiliä. Tiilien suuruus: 8,5-9 × 12,5-13,5 × 26.

I ja II kerroksen välillä myöhäisempää korjausmuurausta. Tiilien suuruus: 7-7,5 × 15 × 29-30.

Länsi-seinä: Harmaa-kivi muurausta. Joukossa muutamia tiiliä. Tiilien suuruus: 8-9 × 12-13 × 27. 9,5 × 12,5 × ?

Länsi seinällä I ja II kerroksen välillä, keskellä, pieni ala myöhäisempää korjaus-muurausta. Tiilien suuruus: 7 × 14-15 × 28-29. (Parrun reikä)

Itäinen seinä enimmäkseen harmaakivi muurausta. Seinän keskellä oleva, huone n:o 9 johtava, ovi aukko, holvineen, tiilimuurausta. Tiilien suuruus: 8,5-9 × 13-13,5 × 27,5-28,5.

Itä-seinällä eteläisessä nurkkauksessa tiilimuurausta. Tiilien suuruus: 9 × 13-14 × 28-28,5. Itä seinällä, harmaakivi muurauksen joukossa muutamia tiiliä. Tiilien suuruus: 9-9,5 × 13,5-14 × 28-28,5. Itä seinän keskellä I ja II kerroksen välillä myöhäisempää korjaus muurausta. (Parrun reikä) Tiilien suuruus: 7-7,5 × 15 × 29,5.

Huone № 9.

Itäinen seinä harmaakivi muurausta, joukossa muutama tiili. Tiilien suuruus: 8-9 × 13-14 × 26,5-28.

Länsi seinä harmaakivi muurausta, joukossa muutama tiili. Tiilien suuruus: 8,5-9 × 13-13,5 × 28.

Pohj. seinä, holvin alusta harmaa kivi muurausta.

Holvi ja eteläinen seinä tiilimuurausta. Tiilien suuruus: 8,5-9,5 × 13 - 13,5 × 27,5-28,5 -

Huone № 10. Nunnakiv. alla

Irtonaiset tiilet: 8,5 × 13 × 27. 9,5 × 13 × 28.
8,5 × 13,5 × 29. 9 × 13 × 31. 8 × 15 × 30,5. 9 × 14 × 30.
8 × 15 × 31
8 × 14,5 × 32. 9 × 16,5 × 32. 8,5 × 17 × 34. 7,5 × 15 × 29.
7 × 12 × 24,5. (Kup. holvientiiliä suuruus: 7,5-8 × 16-17 × 24-25.) 10 × 13,5 × ?

Huone № 10

Pohjoinen seinä harmaakivi muurausta

Itä-seinällä harmaakivi muurausta joukossa muutama tiili. Tiilien suuruus: 8 × 13,5 × ?. Huone № 11:ta johtava, ovi-aukko tiilimuurausta, Tiilien suuruus: 8,5 - 9,5 × 12,5 - 13,5 × 27 - 28,5 - 29.

Etelä-seinällä, osittain harmaakivi, osittain tiilimuurausta. Itäisemmän ikkuna-aukon tiilien suuruus: 8 - 9 × 12,5 - 13,5 × 27 - 28. Ikkunan holvin tiilet: sama suuruus. Läntisemmän ikkuna aukon ja holvin tiilien suuruus: 8, - 9 × 12,5 - 13,5 × 27 - 28. Etelä-seinällä ikkuna-aukkojen ja harmaa-kivi muurauksen päällä I ja II:n kerroksen välillä, tiilimuurausta. Tiilien suuruus: 8 - 9 - 9,5 × 12,5 - 13,5 × 26,5 - 28. Ovi-aukossa vanhaa tiilimuurausta. Tiilien suuruus: 8,5 - 9,5 × 13 - 14 - 14,5 × 27, - 27,5 31.

Länsi-seinä enimmäkseen harmaakivi muurausta. Seinästä ulkoneva kulma, osittain tiilimuurausta. Tiilien suuruus: 8 - 8,5 - 9 × 13,5 - 14 × 27 - 28,5 - 29. Seinällä eteläisessä nurkkauksessa tiilimuurausta. Tiilien suuruus: 8,5 - 9,5 × 13,5 × 28.

Huone № 11

Tiilimuurausta. Tiilien suuruus: 8,5-9×13×28-29. Joukossa muutama suuruudeltaan 8,5-9,5×13,5×30. 8×12×27. Kupolit, ruoteet ja holvit tiilimuurausta. Komeroiden seinät enimmäkseen harmaakiveä. Lattia tiilimuurausta. Lattia tiilien suuruus: 7-7,5-8×16-17×23-24× 8,5×12,5×27,5. 9,5×14×29. 10×16×33. 7,5×12,5×26,5.

Etelä seinällä oleva, torniin päin johtavan aukon ja sen läheisyydessä olevien tiilien suuruus: 8-9×13-14×28-29-30

Huone 11 ssa sisällä olevat kaksi porras-askelta räävelin kiveä.

Irtotiilien suuruus: 7-7,5×14×28-29. 8×15×29. 7×15×30 9×13×? Irtonaisia lattia? tiiliä× 7,5×16×24. 7,5×16,5×24,5.

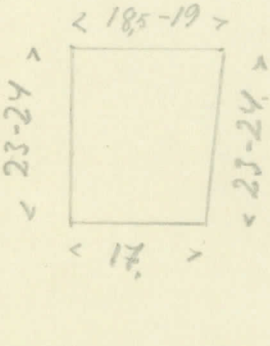

Huoneessa useita irtonaisia laatta tiiliä×, joiden paksuus on: 8-9.
Leveys: toinen pää noin 17,
ja toinen pää 18,5-19.
Pituus 23-24.

× Mahd. kup. holvi tiiliä.
Katso Huone № 10.

Huone № 11sta porrashuone.

Seinät, holvit, lattia ja portaat tiilimuurausta.
Itä- ja länsiseinien tiilien suuruus: 8,5-9 × 12,5-13-13,5 × 27-27,5-28. sekä muutama ÷ 29.
Holvi: 8-9 × ? × 26,5-27,-28.

Portaiden kohdalla itä- ja länsi-seinien tiilien suuruus: 8,5-9,5 × 13-13,5 × 28,5-29,5-30 muutama: 31.
Holvin tiilet: 8,5-9,5 × 27,5-28,5, muutama 29

Lattia ja porras-tiilien suuruus: 6,5-7 × 14,5-15,5 × 27,5-28-29.

Irtonaiset tiilet:
Suuruus: 7 × 14,5 × 29. 8,5 × 14 × 29,5.
8-9 × 16-16,5 × 32,-32,5 8 × 15,5 × 33.

Huone № 11sta ja itätornin välillä olevan välikön tiilien suuruus: Seinä katsottuna pohjoiseen, sekä holvin tiilien suuruus: 8,5-9,5 × 12,5-13,5 × 28-29.
Holvin umpeen muuraus: 8,5-9,5 × 12,5-13,5-27-28.

Huone № 12.

Länsi ja etelä-seinä harmaakivi muurausta.

Pohjois-seinä ja seinä oleva pilari harmaakivi muurausta. Pohjois-seinällä ylhäällä, parrujen alla uutta tiilimuurausta, noin 2-3 varvia. Tiilet uusia.
Seinällä ja pilarissa näkyvissä muutama tiili; Suuruus: 8-8,5×12,-12,5×?

Itä seinä harmaakivi muurausta, joukossa muutama tiili. Suuruus: 8-8,5 × 12,-12,5 × ?
Ulos johtava ovi-aukko tiilimuurausta. Tiilien suuruus: 7,5-8 × 14-15 × 29-29,5.

Irtotiiliä, Suuruus: 8,5 × 13 × 27. 10 × 13 × 27,5.
9,5 × 14 × 28. 8,5 × 15 × 30,5. 8 × 14,5 × 31. 9 × 16 × 31,5
9,5 × 15,5 × 32,5. 10 × 17 × 34. 6,5 × 14,5 × 30,5. 6,5 × 14 × 27,5.
6 × 12,5 × 25,5 10 × 14 × ? 5 × 13,5 × ? 5,5 × 12,5 × 25,5
Lattia tiili: 7 × 16 × 23.

Huone N:o 1.

Länsi seinä. Seinän ja isomman holvin tiilien suuruus: 9.×9,5 × 13,5-14 × 28 -29.
muutama tiili: 10×14,5 ×29,5. 8,5 ×13,×28
Holvin kulmassa profiili tiilet.

Toiseksi suurempi holvi, ja samassa yhteydessä muuratut seinä tiilet: 9-9,5 × 13-14 ×28-29.
Muutama tiili 10× 14,5× 29,5
Holvi ylhäältä keskeltä rikki, ja poikkinainen kohta on muurattu täyteen tiilillä, tiilien suuruus 8-8,5-9,5 ×12,5-13-13,5× 27-28-30.

Pienimmän holvin ja sen seinien tiilien suuruus: 7,5-8 ×14-14,5 ×27,5-28. Sekä muutama tiili: 8,5-9 × 31. Holvi osittain korjattu uusilla tiilillä. Holvi on takaa muurattu umpeen, uutta muurausta vanhoilla eri suuruisilla tiilillä.

Varsinaisessa seinäpinnassa, suurimman ja pienimmän holvin välillä molemmilla puolilla näkyvissä, tiilestä muuratut kulmat. Tiilien suuruus: 9-10×12,5-13,5×?, 9×?×30
Suurin holvi-aukko on alhaalta muurattu umpeen harmaa-kivillä

TIILIMITTOJA II

HUONEET 29, 18, 19, 13, 21, 23, 23A.

H. 29, 18, 19, 13, 21, 23.

(II [illegible] Sivu 1.)

Huone № 29.

Pohjoinen seinä harmaakivi muurausta, joukossa muutama tiili. Suuruus: 9-9,5 × 13 × 28,-29.
Seinällä kaksi tiilestä muurattua komeroa, harmaakivi pohjalla. Tiilien suuruus: 9-9,5 × 13,5-14,5 × 27,5-28,5 × 29. Sekä muutama: 10 × 13,5-14 × 29,5. 9 × ? × 31.
(Jatkoa pohj. seinään seuraavalla sivulla)

Itä seinä harmaakivi muurausta, joukossa vähän tiilimuurausta. Tiilien suuruus: 9,5-10 × 13,5-14 × 29-30. Sekä muutama tiili: 9 × 14 × 29.
Seinällä kaksi tiilestä muurattua komeroa joissa holvina ja pohjana on isot har. kivet. Tiilien suuruus pohjoisimmassa komerossa: 9,5-10 × 13,5-14 × 28,5-29. Sekä muutama tiili: 8-8,5 × 12,5 × 29. 10 × 14 × 29,5.
Eteläisimmässä komerossa: 9-9,5 × 13-13,5-14 × 28,5-29.
Sekä muutama: 10 × 14 × 29,5-30.
Keskellä seinää ulos johtava ovi-aukko holveineen harmaakivi muurausta. Lähellä ulkoseinää tiilimuurausta, tiiliholveineen. (Oven karmin siaisena) Tiilien suuruus: 9-9,5-10 × 16-16,5 × 32-32,5-33, sekä yksi tiili 8 × 14 × 28. Holvin tiilien suuruus: 6,5 × 14,5-15,5-16 × 30-31-31,5. Sekä muutama 8-8,5 × 13-14 × 27-30.
Ovi-aukon lattiana puulattian alla harmaa kiveä.

Eteläseinä enimmäkseen harmaakiveä, osittain tiilimuurausta. Tiilien suuruus: 8,5-9,5 × 13,5-14 × 28,5-29.
Seinällä tiilestä muurattu aukko, (mahd. ovi-aukko) joka on umpeen muurattu harmaa kivillä. Tiilien suuruus: 9-9,5 × 13,5-14,5 × 29-29,5-30. Sekä muutama 10 × 14 × 30
(jatkuu)

(Sivu 2)

Huone 29

Etelä-seinä. Ylhäällä kattoparrujen ,alla ,olevien tiilien suuruus: 8,5 - 9,5 × 13,5 × 29,5. 7,5 × 14 × 29-30 Kattoparrujen välissä ,olevat tiilet: 7 × 14 × ? 7,5 × 14 × ? 8 × 13,5 × ? 8 × 15 × ?

Pohjoinen seinä, ylhäällä kattoparrujen alla olevien tiilien suuruus: 8,5 × ? × 32, 9 × ? 29. Kattoparrujen välillä ,olevien tiilien suuruus: 7 × 14 × ? 9 × 12,5 × ? 7,5 × ? × ?

Länsi seinä. Enimmäkseen harmaakivi muurausta, ,osaksi tiilimuurausta. Tiilien suuruus: 8,5 × 14 × 28. 8,5 - 9 - 9,5 × 13,5 - 14 × 28.

Ylhäällä, lähellä kattoparruja, kantillaan ,olevien tiilien suuruus: 8 - 8,5 - 9 × 12 - 12,5 - 13 × ? Vain muutama tiili.

Seinällä ikkuna-aukko. Harmaakivi muurausta holveineen. Aukon pielissä lähellä ulkoseinää 2 tiiltä, Suuruus: 9 - 9,5 × ? × 29. Lähellä ulkoseinää pieni tiilikolo, tiilien suuruus: 9 - 9,5 × 13 × ? Ikkuna-aukon vesipenkki harmaa kiveä, paitsi ,aivan edessä yksi tiilivarvi. Suuruus: 9 × 13,5 - 14 × ?

Ikkuna-aukon alla tiilikomero, jossa ,on harmaakivi holvina sekä pohjana. Tiilien suuruus: 9 - 9,5 × 13 - 13,5 - 14 × 28,5 - 29,5. Sekä muutama tiili 10 × 13,5 × 30,5.

(Sivu 3.

Huone № 29

Länsi- ja eteläseinän nurkkauksessa, Spiraliportaiden alla holvi, jonka päällä on seinä. joka, on enimmäkseen harmaakiveä, osa kalkkikiveä, sekä muutama tiili. Tiilien suuruus: 8,5-9,5 × 13 × 27,5? Kiviholvin yläpuolella seinäpinnassa näkyvissä tiiliholvi. Tiilien suuruus: 8,5-9-9,5 × 13,5-14 × 27-27,5-28. Seinällä harmaakivien joukossa, olevien tiilien suuruus: 9 × 13,5-14 × 28-30.

Parrujen alla ja välissä, olevat tiilet sama suuruus kuin eteläseinällä.

Irtotiiliä vain muutama. suuruus: 8,5-9 × 12-12,5 × 26-27.

Huone № 18

Länsi sekä pohjois- ja eteläseinä holveineen harmaakiveä.

Itäseinällä, ovi-aukko harmaakiveä. Seinässä muutama tiili 8 × 13 × 29. Seinällä ovi aukosta pohjoiseen tiilestä muurattu komero. Tiilien suuruus komerossa ja läheisyydessä: 7-7,5 × 14-15 × 29-30. 8 × 13 × 29,5. 9 × 17 × ? 6 × ? × 25. (Sekalaisia tiiliä.)

Huone № 19.

Pohjois-seinä kokonaan tiilimuurausta. Tiilien suuruus: 8-8,5-9 × 12,5-13 × 27-27,5-28. Sekä muutama tiili: 8 × 12 × 26,5.
Huoneiden № 19 ja 3:n, I ja II:n kerroksen välillä, mahdollisesti parru-reikien välit, muuratut sekalaisilla tiilillä ehkä seinän tueksi. (Myöhäisempää muurausta) Tiilien suuruus: 6 × 13 × 27,5. 7 × 15 × 29. 8 × 15 × 30. 8,5 × 12,5 × 26. 9,5 × 12,5 × 28. 10,5 × 13,5 × ? 7 × 14 × ? 9 × 13 × ?

Etelä-seinä, osaksi harmaakivi, osaksi tiilimuurausta. Tiilien suuruus: 8-8,5-9 × 12,5-13 × 27-27,5-28. Sekä muutama tiili: 8 × 12 × 27. 8,5 × 12,5 × 28.
Huone № 19 ja 3:n parrureikien välit (Sama kuin pohj. seinällä) muuratut sekalaisilla tiilillä, Suuruus: 8,5 × 12,5 × 28. 7 × 14,5 × 29. 7 × 14 × 28,5. 6,5 × 14,5 × 28. 9,5 × 15,5 × ? 9 × ? × 28. 6 × 13,5 × ? 8 × 12 × ? 8 × 17 × ?

Eteläseinällä, oleva, ovi-aukko tiilimuurausta. Oven itäisessä pielessä muutama harmaa kivi. Tiilien suuruus: 8-8,5 × 13-13,5 × 28. 9 × 14 × 30. 8 × ? × 26. 8 × ? × 27,5 7 × ? × 28. 6,5 × 13 × ? Holvia osittain näkyvissä. Edessä holvin sijaisena puu-parrut. Holvi-tiilien suuruus: 8,5 × ? × 31 9 × ? × 30. Aukon-pohja (-lattia) tiilien suuruus: 6-6,5 × 14-14,5 × 28-28,5-29. Muutama tiili: 7 × 14,5 × 30

Huone № 19.

Itä-seinä, harmaakivi muurauksen edessä 5 tiili pilaria (myöhäisempää muurausta) jotka ovat muuratut III kerroksen seinän tueksi. Pilari-tiilien suuruus: 7×14×28-28,5. 7×14×27,5. 7×13,5×27,5 6,5×13×26,5. 7×14×29. Muutama tiili 7,5×15×30. Enimmäkseen melko uusia tiiliä.

Harmaakivi seinässä, etelästä II ja III pilarin välillä tiilimuurausta pieni ala. Tiilien suuruus: 9-9,5×14×28-29.

Harmaakivi seinassä, etelästä I ja II:n pilarin välillä tiilestä muurattu komero. Tiilien suuruus: 8,5-9×12,5×27,5-28. Holvi tiilet sama. Komeron muutaman tiilen suuruus 8×?×26. 10×?×27. 10×20×?. Komeron pohja harmaa kiveä.

Länsi seinässä enimmäkseen harmaakivi muurausta. Pohjoisempi ikkuna, aukko tiilimuurausta. Tiilien suuruus: 8,5×12,5-13,5×27,5-28,-28,5 Muutamia tiiliä: 9×14×29. 8×12,5×26,5.
Holvin tiilet: sama suuruus:
Ikkuna-aukossa, alas johtavassa kanalissa tiilien suuruus sama. Aukon pohja eli lattia tiilien suuruus: 8,5-12,5-13×27-27,5.

Keskellä oleva ikkuna aukko rappauksen peitossa. (eteläisempi) Seinassä ikkuna-aukon alla näkyvissä muutamia tiiliä. Suuruus: 8,5×12,5-13×27.

Huone № 13. (Porttikäytävä)

Läntisin kupooli, aivan kupoolin alla oleva läntisemmän holvin tiilien suuruus: 8,5-9 × 13-13,5-14 × 28,5-29.

Itäisin kupooli, aivan kupoolin alla oleva itäisimmän holvin tiilien suuruus: 8,5-9 × 13-13,5 × 27,5-28.

Huone № 21.

Etelä-seinä tiilimuurausta. Tiilien suuruus. 10-10,5 × 21-21,5 × 26,5-27. Sekä muutama tiili: 10 × 20,5 × 26.
11 × 21,5 × 27.

Länsi seinä, osittain harmaakivi, osittain tiilimuurausta. Seinän keskellä umpeenmuurattu komero. Komeron tiilien suuruus: 8 × 13-13,5 × 26-26,5-27. Holvi sama. Umpeenmuuraus: 9 × 13,5 × 28-28,5.
Länsi seinällä lähellä etelä-nurkkaa umpeenmuurattu tiilestä muurattu aukko. Tiilien suuruus aukon pohjoispielellä: 8 × 12,5-13 × 26-27. Pielellä, olevat holvi tiilet: sama suuruus. Aukon eteläinen pieli: 10 × 21 × 27.
Aukon umpeenmuuraus: 8-8,5 × 12-12,5 × 27-27,5-28
Sekä muutama tiili: 10 × 21 × 27.

Pohjoinen seinä kokonaan tiili-muurausta. Tiilien suuruus: 8-8,5 × 12,5-13 × 27-27,5. 10-10,5 × 21-21,5 × 26,5-27.
Sekä muutama tiili: 10,5 × ? × 28. 11 × ? × 27. 9 × 12,5 × ? 9 × ? × 28,5

Itä seinä, osittain harmaakivi, osittain tiilimuurausta. Huone № 23:n johtava aukko tiilimuurausta. Tiilien suuruus: 8,5-9 × 13-13,5 × 27-28,5. Muutama tiili 9,5 × 13,5 × 28,5. 9 × 14 × 27. 9 × 13 × 29. 8 × 12,5 × ? 7,5 × 12,5 × ?
Holvi tiilet sama kuin ensin mainitut.

Huone 21.

Itäseinällä, etelä puolella umpeen muurattu aukko. Tiilien suuruus: 8,5-9 × 13-13,5-14 × 27-28. muutama tiili 8 × ? × 28. 9 × ? × 29. 9,5 × ? × 28.
Umpeen muuraus: 10-10,5 × 21-21,5 × 26,5-27.

Huone 23.

<u>Eteläinen seinä</u>. Enimmäkseen harmaakivi muurausta. Ikkuna-aukot tiilimuurausta. Itäisin ikkuna aukko tiilimuurausta. rappauksen peitossa vain muutama tiili näkyvissä. Aukko Suuruus: 8 × 13 × 27,5. 8,5 × ? × 26,5. 8,5 × 12,5 × ? 8,5 × ? × 28. 8,5 × 13 × ? 8 × ? × 26. Holvi tiilien suuruus: 8 × 13 × 27 8 × 13 × 26? 8,5 × ? × 26. 8,5 × ? × 28. 9 × ? × 30. 8 × ? × 28. Vesipenkki tiilimuurausta. Suuruus: 9 × 13,5 × ? ? × 13 × 27. ? × 17 × ? ? × 13,5 × ? (Sekalaisia pätkiä)

<u>Et. seinä.</u>

Keskimäinen ikkuna-aukko rappauksen peitossa. Vain muutama tiili näkyvissä. Tiilien suuruus. 8,5-9 × 13-13,5 × 27-28. Holvi: 8,5-9 × 13-13,5 × 28. Vesipenkki laastin peitossa: ? × 13 × 30

<u>Et. seinä.</u>

Läntisin ikkuna-aukko rappauksen peitossa. Muutamia tiiliä näkyvissä. Suuruus: 8-8,5 × 13 × 27-27,5-28. Muutama tiili: 9 × ? × ? . Holvi tiilet: 8,5-9 × 12,5-13 × 28. Muutama tiili: 9 × 13 × ? . Vesipenkki laastin peitossa, Sekalaisia tiilen pätkiä.

<u>Länsi-seinä</u> enimmäkseen harmaa kiveä. Keskellä seinää II ja III kerroksen rajalla vähän tiili-muurausta, (mahd. parru-reijän ympärystä) Tiilien Suuruus: 8,5-9 × 13-13,5 × 28.

(Jatkuu.)

Huone 23.

Länsi seinällä lähellä pohjois-nurkkaa, huone N:o 21:n johtavan aukon, huone N:o 23:n puoleisen osan tiilien suuruus: Holvi tiilet: 8,5-9× 13-13,5 × 27-28,5. Sekä muutama: 9×14×29. Aukon pohja: 8,5-9 ×15,5 ×30. Aukon pieli ja holvin yläpuoli: 8,5-9× 13× 27-27,5

Itäinen seinä enimmäkseen harmaa kiveä. Lähellä etelänurkkaa, oleva ovi-aukko tiili muurausta. Tiilien suuruus: 9×13-13,5×27-28. Muutamia tiiliä: 8,5×13,5×28 10×13×28. (1 kpl tiili 9×15,5×2) Holvin tiilet sama suuruus kuin ensinmainitut.

Itä-seinällä lähellä pohjoista nurkkaa tiilinen ovi-aukko. Tiilien suuruus: 8,5-9 ×13.-13,5×27,5-28. Muutama tiili: 9,5×13,5×28. 8,5×13×27. Holvin ja seinän sisällä olevan savukanaalin tiilet: Sama suuruus.

Itäseinällä harmaakivi muurauksessa muutamia erillisiä tiiliä, suuruus: 8,5-9 ×13-13,5× 27,5.

Pohjoinen seinä harmaakivi muurausta. Joukossa muutamia, erillisiä tiiliä, Suuruus: 8,5-9 ×13-13,5× 27,5.

23A Huoneiden N:o 23:n ja 24:n välillä, lähellä pohjoista seinää, puu-portaiden alla oleva huone. Huoneessa on 8 eri holvia (kaarta) I:n holvi lännestä, on mainittu huone N:o 23:ssa. II holvi lännestä, tiilien suuruus: 8,5-9×13-13,5×27-28.
I ja II holvin välillä savukanaali, 8,5-9×13,5×27-28.
III holvi lännestä, tiilien suuruus: 7,5×11,5×25.
8×11×25,5. 8×12×26. 9×13×28. 8×12,5×27. 9×13,5×28,5

IV holvi lännestä. Tiilien suuruus: (Uudempaa muurausta) 6,5-7×14×28

V holvi lännestä. Tiilien suuruus: (Uudempaa muur.) 6,5-7×13×27-28. 7-7,5×13,×28-28,5 V holvia kannattava seinä (aikaisempaa) tiilimuurausta, Tiilien suuruus: 8-8,5×12,5-13×27-27,5, sekä muutama tiili 9×13×27. V holvi osittain umpeen-muurattu, (uudempaa) tiilien suuruus: 6,5-7×13×27-28. Sekä muutama: 8,5×13,5×28.

III ja IV holvin alla, olevat seinät (aikaisempaa) tiilimuurausta. Tiilien suuruus etelä-puolella: 8,5-9×13-13,5×27,5-28. Pohj. puolella: 8,5-9×13,-13,5×27,5-28,5. 9×14×29.

II ja III:n holvin välillä, olevat seinät tiilimuurausta. Et. puolella tiilien suuruus: (aikaisempaa muurausta) 8,5-9×13-13,5×27-28. Muutamia tiiliä: 8×13×26 8,×11,5×25,5 8×12×26. Pohjoinen puoli: tiilien suuruus: (uudempaa muurausta) 7×13,-13,5×27-28,5. Sekä alempana muutamia (aikaisempaa muurausta) tiiliä: 9×14,5×30 9×14,5×?

VI holvi lännestä uudempaa tiilimuurausta, samaten sen päällä, oleva savukanaalin (itäinen) seinä. Savukanaalin pohjois- ja eteläseinämät, aikaisempaa tiilimuurausta, tiilien suuruus: 8,5-9 × 13,-13,5 × 27-28. Sekä muutama: 8 × ? × 27.

VII holvi lännestä, aikaisempaa tiilimuurausta tiilien suuruus: 7,5-8 × 14-14,5 × 29-30-31. Muutama tiili: 8 × 14 × 29.

VIII holvi lännestä aikaisempaa tiilimuurausta.

Tiilien suuruus: 7,5-8 × 14-14,5 × 29-30-31. Muutama tiili: 7 × 14 × 29.

VII ja VIII holvin välillä eteläpuolella, osittain jälellä olevaa holvi, aikaisempaa tiilimuurausta. Tiilien suuruus sama kuin holvi VII ja VIII.

VII ja VIII holvin ylä-puolella pieni huone. Länsi seinä uudempaa tiilimuurausta. Pohj. etelä- ja itäseinä, aikaisempaa tiilimuurausta. Tiilien suuruus, eteläseinällä 8,5 × 12,5-13 × 27-28. Muutama tiili: 9,-9,5 × 13-13,5 × 27-28. Pohj. seinällä: 9-9,5 × 13-13,5 × 27,5-28,5.
Muutama tiili: 8-8,5 × 13 × 26-28
Itä seinällä: 8-8,5 × ? × 26,5-28. Sekä muutamia tiiliä: 9 × ? × 28.

Toisen rakennuskauden ulkopuolinen puuparveke, sekä sen muurinsisäiset portaat ja käytävät.

C. J. Gardberg. 1949

Toisella rakennuskaudella on linnanpihan läntisen osan ympäri kulkenut ulkopuolinen puuparveke ensimmäisen ja toisen kerroksen välillä. Tämä parveke on ollut osana suuremmassa käytäväjärjestelmässä, johon myöskin on kuulunut linnan ulkopuolella ollut puinen ampumakäytävä.

Kirjassaan „Turunlinna keskiaikana" sivulla 40, maisteri J. Kronqvist kirjoittaa, että toisella rakennuskaudella oli puinen muurista ulkoneva ampumakäytävä pohjoissiiven läntisen osan ulkopuolella, siinä kohdalla, missä pitkä rivi parrunkoloja vielä on näkyvissä. „Näiden parrunkolojen tasolla seinämuurin sisässä — siis myöhemmin täytettynä — on käytävä, jonka pohjaan muurattuina parrut ovat olleet työntyen siitä sitten ulospäin. Käytävän ulkoreunassa ei ole ollut mitään muurattua kiviseinää, vaan se on ollut ulospäin niin sanoaksemme avoin. Sensijaan on käytävän erottanut sisäpuolisesta huonetilasta kaksi metriä korkea väliseinä. Käytävä on siis ollut ulkoinen ampumakäytävä, missä käytävätila on sekä muurin että siitä ulkonevan puurillan päällä. Käytävää on siis voitu käyttää sekä ampumis- että pudottamispuolustukseen. On sanomattakin selvää, että tällainen ampumakäytävä on peitetty, siis varustettu puuseinillä ja katettu."

Tämä ampumakäytävä lähti huoneesta 31 (länsitornin ja pohjoissiiven välissä, kolmas kerros). Tämän huoneen läntinen ulkoseinä rakennettiin jo toisella rakennuskaudella ja se suojasi sisäänkäynnin tähän huoneeseen huoneesta 30. Vasta tämän huoneen pohjoispuolella alkoi varsinainen puinen käytävä, joka ulospäin oli avoin. Huoneessa ei nähtävästi tähän aikaan ollut pohjoisseinää, vaan se muodosti ampumakäytävän eteläisimmän osan. Huoneen itäseinä jatkui pohjoiseen päin ampumakäytävän väliseinänä (piirros 1). Huone holvattiin luultavasti varta

(jatko sivulla 5)

Tällä kohdalla ovat mahdollisesti olleet portaat, koska eteläisin osa ampumakäytävästä (nykyinen huone 31) oli suunnilleen 1 m. alempana kuin muut osat.

Piirros 1. Toisen rakennuskauden ampumakäytävän läntisin osa pohjoissiivon länsipäässä (nykyinen huone 30). Pohjakaava. Maisteri Kronqvistin mukaan.

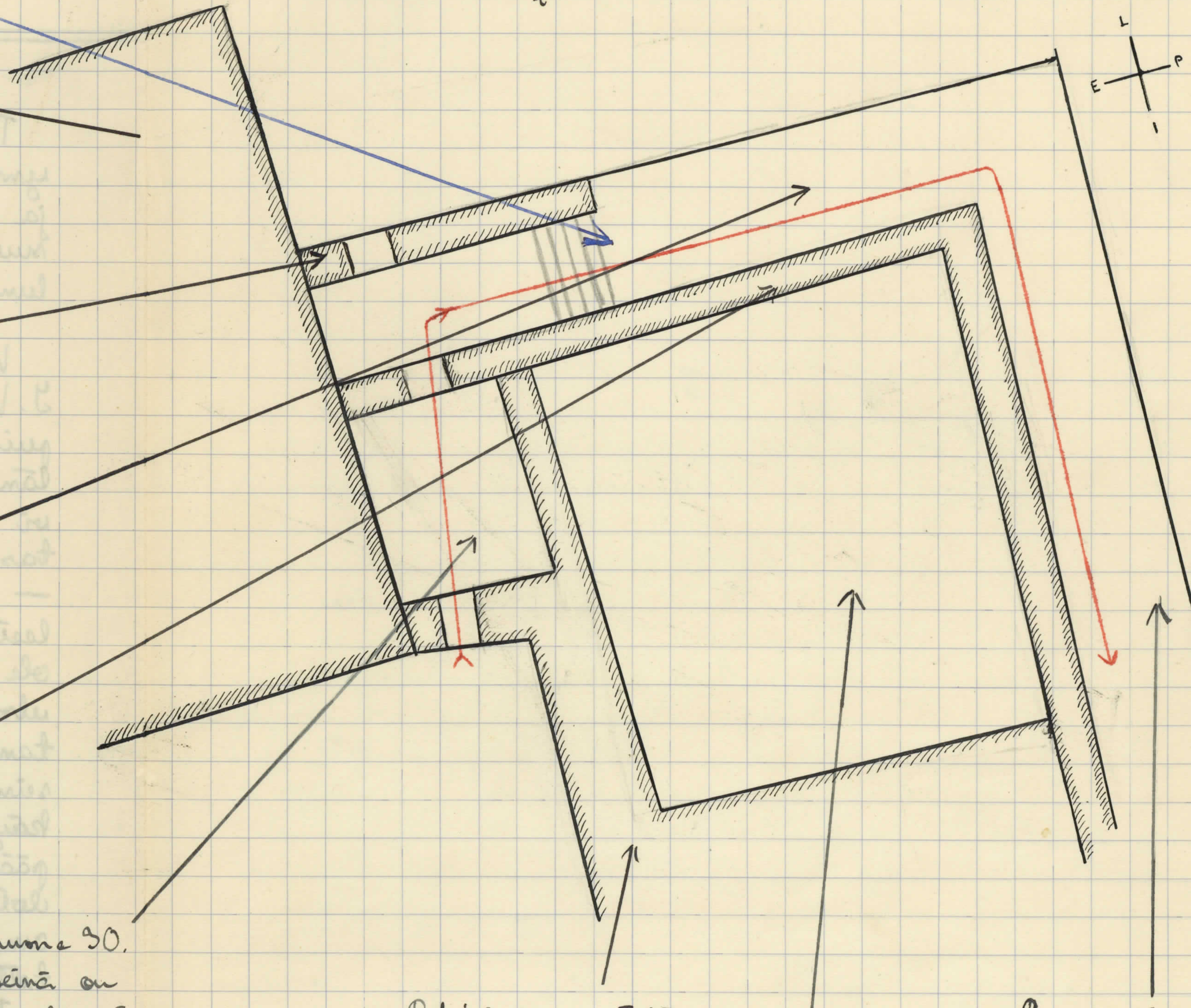

Länsitorni.

Nykyisen huoneen 30 länsiseinä. Rakennettu ampumakäytävän eteläisimmän pään suojelemiseksi.

Ampumakäytävä. Käytävän pohjaan muurattuna on ollut parruja työntyen niitä sitten ulospäin. Käytävän ulkoreunassa ei ole ollut mitään muurattua kiviseinää vaan se on ollut ulospäin avoin. Käytävä on luultavasti ollut peitetty puuseinillä ja katettu katolla.

Kaksi metriä korkea väliseinä erotti käytävän sisäpuolisesta huonetilasta.

Nykyinen huone 30. Sen pohjoisseinä on luultavasti rakennettu kolmannella rakennuskaudella.

Pohjoissiivon etelämuuri.

Nykyinen huone 32.

Ampumakäytävä.

(jatko sivulta 1.)

kolmannella rakennuskaudella. Länsiseinässä on alhaalla jätteitä ensimmäisen rakennusvaiheen rintavarustuksesta. Lattiana on vielä ensimmäisen rakennusvaiheen ampumakäytävän lattia. Tämä lattia on kuitenkin suunnilleen yksi metri toisen rakennuskauden ampumakäytävän lattiatasoa alempana. Sen yllä oli toinen lattia, suunnilleen 0.6 metriä korkeampana, ja se hävitettiin nähtävästi vasta maisteri Kronqvistin tutkimustöiden yhteydessä.

Huoneen länsiseinässä, lähellä eteläseinää (joka on länsitornin pohjoismuuri) on ikkuna-aukko, joka vuoteen 1939 oli umpessa. Tämä aukko voisi mahdollisesti olla vanha oviaukko, josta olisi päästy ympäri tornia kulkevalle puiselle ampumakäytävälle. Tornin eteläpuolella on samalla kohdalla ja samalla korkeudella umpeenmuurattu oviaukko muurissa. Toisaalta tämä mahdollisuus tuntuu mahdottomalta sen tähden että torni tähän aikaan oli linnan pohjoissiipeä kaksi kerrosta korkeampana.

(Lisäys. Joskin ensimmäisen rakennuskauden ampumakäytävän lattiaa on korotettu suunnilleen 60 cm:llä toisella rakennuskaudella, on sen ajan lattia tässä huoneessa kuitenkin ollut puisen ampumakäytävän lattiaa suunnilleen puoli metriä alempana. Tämän huoneen (n:o 31) lattiasta ovat luultavasti pienet portaat johtaneet 50 cm. ylempänä olevalle puiselle ampumakäytävälle.

Huone 31 holvattiin tynnyrikaarella nähtävästi kolmannella rakennuskaudella, ja vasta silloin muodostui tästä entisestä ampumakäytävästä varsinainen huone. Samalla rakennettiin avotakka länsiseinän eteläpuolella olevan ikkuna-(ovi-?) aukon eteen. Samalla rakennettiin myöskin tämän huoneen sisäpuolella (itäpuolella) oleva pieni huone nro 30. Molemmat huoneet muodostuivat linnan vanhimman asuinrakennuksen (pohjoissiiven länsipäässä, huoneet 3 ja 19) korottamistyön yhteydessä (jolloin huone 32 muodostui ja huoneen 19 pohjoisseinä reveteerattiin).)

Nykyisestä huoneesta 31 ampumakäytävä jatkui pohjoiseenpäin ja kääntyi pohjoissiiven luoteiskulmassa, jatkuen sieltä itäänpäin, kunnes se tuli siihen kohtaan, missä huoneen nro 34

(jatko sivulla 9)

Piirros 2. Toisen rakennuskauden ampumakäytävä pohjoissiiven pohjoismuurin länsiosan kohdalla. Pohjakaava. Vronqvistin mukaan.

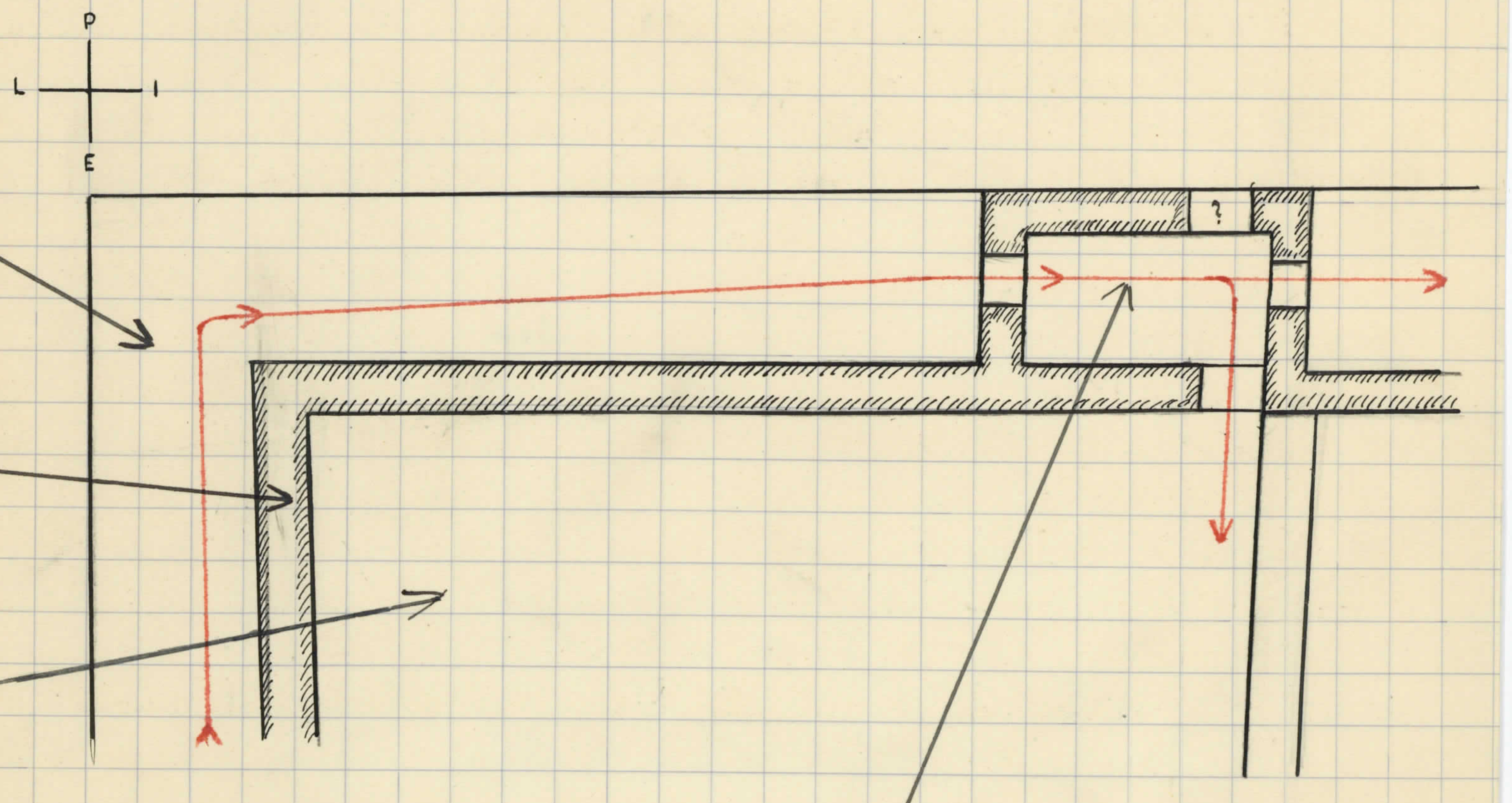

Ampumakäytävä. Käytävä~~än~~ pohjaan muurattuna on ollut parruja työntyen siitä siten ulospäin. Käytävän ulkoreunassa ei ole ollut mitään muurattua kiviseinää, vaan se on ollut ulospäin avoin. Käytävä on luultavasti ollut peitetty puuseinillä ja katettu katolla.

Kaksi metriä korkea väliseinä erotti käytävän sisäpuolisesta huonetilasta.

Nykyinen huone 32. Sen itäpäästä on tehty huone 34.

Vronqvistin mukaan oli muurin päällä pieni huone, josta päästiin ampumakäytävälle sekä länteen päin että itään. Tämän huoneen pohjoisseinässä oli mahdollisesti oviaukko; näyttää kuitenkin siltä kuin olisi nykyinen aukko sillä paikalla veljämmeltä rakennuskaudelta. Tästä pienestä huonetilasta päästiin sisään huoneeseen n:ro 32.

(jatko sivulta 5)

pohjoisseinä nykyään on. Tässä kohdassa oli Vronqvistin mukaan muurin päällä pieni huone, jonka pohjoisseinä oli muurin ulkopinnan tasolla ja sisäseinä (= eteläseinä) oli muurin sisäseinän tasolla (piirros 2). Huoneen länsi- ja itäseinässä olivat oviaukot, joten huoneesta päästiin ampumakäytävälle muurin päälle sekä länteen että itään. Huoneen pohjoisseinässä on mahdollisesti voinut olla oviaukko, joskin se tuntuu mahdottomalta. Nykyinen oviaukko tällä kohdalla on tiilenlaadusta päättäen neljänneltä rakennuskaudelta, ja ulkopuolelta näkyy aivan selvästi, ettei oviaukko ole rakennettu samaan aikaan kuin muuri; se on hakattu harmaakivimuuriin vasta myöhemmin. Sen alareuna on sitäpaitsi toisen rakennuskauden ampumakäytävän parrunkoloja suunnilleen 50 cm. alempana.

Pienestä muurin päällä olevasta huoneesta päästiin edelleen kahteen suuntaan: pitkin muurin harjaa itäänpäin, sekä sisään pohjoissiipeen sen länsipään kolmanteen kerrokseen. Tämä osa oli tällöin vielä yhtenä ainoana huoneena; nykyinen huone 34 muodostui sen itäosaan vasta neljännellä rakennuskaudella, jolloin vuonna 1941 sortunut tiilinen väliseinä rakennettiin (liitoksesta ja tiilimitoista päättäen oli tämä seinä rakennettu neljännellä rakennuskaudella; sen molemmat päät eivät myöskään olleet missään yhteydessä pohjois- ja eteläseinien kanssa). Huoneen itäseinässä oli oviaukko, joten tästä myöskin päästiin vieressä olevaan kuninkaansaliin.

Huoneen eteläseinässä, lähellä kaakkoiskulmaa, oli nähtävästi oviaukko joka sijaitsi aivan vastapäätä sitä aukkoa pohjoisseinässä, josta päästiin pienestä muurin päällä olevasta huoneesta tähän huoneeseen. Eteläseinässä olevan oviaukon kautta päästiin edelleen ulos puiselle parvekkeelle, joka nähtävästi jo tähän aikaan kulki linnanpihan puolella pitkin seiniä. (Piirrokset 3, 4 ja 5.)

Nykyisen huoneen 34 eteläseinässä olevan aukon vanhin muoto on mahdollisesti vasta kolmannelta rakennuskaudelta, mutta tässä on kaikesta päättäen ollut oviaukko

(jatko sivulla 17)

Ampumakäytävä. Käytävän pohjaan muurattuna on ollut parruja työntyen siitä viteen ulospäin. Käytävän ulkoreunassa ei ole ollut mitään muurattua kiviseinää, vaan se on ollut ulospäin avoin. Käytävä on luultavasti ollut varustettu puuseinillä ja katettu katolla.

Kaksi metriä korkea väliseinä erotti käytävän sisäpuolisesta huonetilasta.

Nykyinen huone 32. Sen itäpäästä on tehty huone 34.

Muurin päällä olevan pienen huoneen eteläseinässä oli oviaukko, josta päästiin huoneeseen 32 (nyt 32 ja 34).

Huoneen 32 itäseinässä oli oviaukko, josta päästiin kuninkaansaliin (nyt huone 36).

Huoneen 32 eteläseinässä oli oviaukko (huoneen kaakkoiskulmassa, nykyisen huoneen 34 eteläseinässä), josta päästiin ulos puiselle parvekkeelle, joka kiersi ympäri linnanpihaa. Mainitusta aukosta parveke lähti länteen päin linnanpihan luoteiskulmaan, jossa se kääntyi etelään seuraten länsitornin itämuuria. Pohjoissiiven ja länsitornin välillä oli oviaukko nykyiseen huoneeseen 30. Voitiin siis päästä ympäri koko pohjoissiiven länsiosaa. On mahdollista että huoneen 32 eteläseinässä sijaitsevasta oviaukosta meni toinen parveke itäänpäin pitkin pohjoissiiven etelämuuria.

Piirros 3. Käytäväjärjestelmän jatko pohjoissiiven pohjoismuurista pohjoissiiven etelämuurin ulkopuolelle.

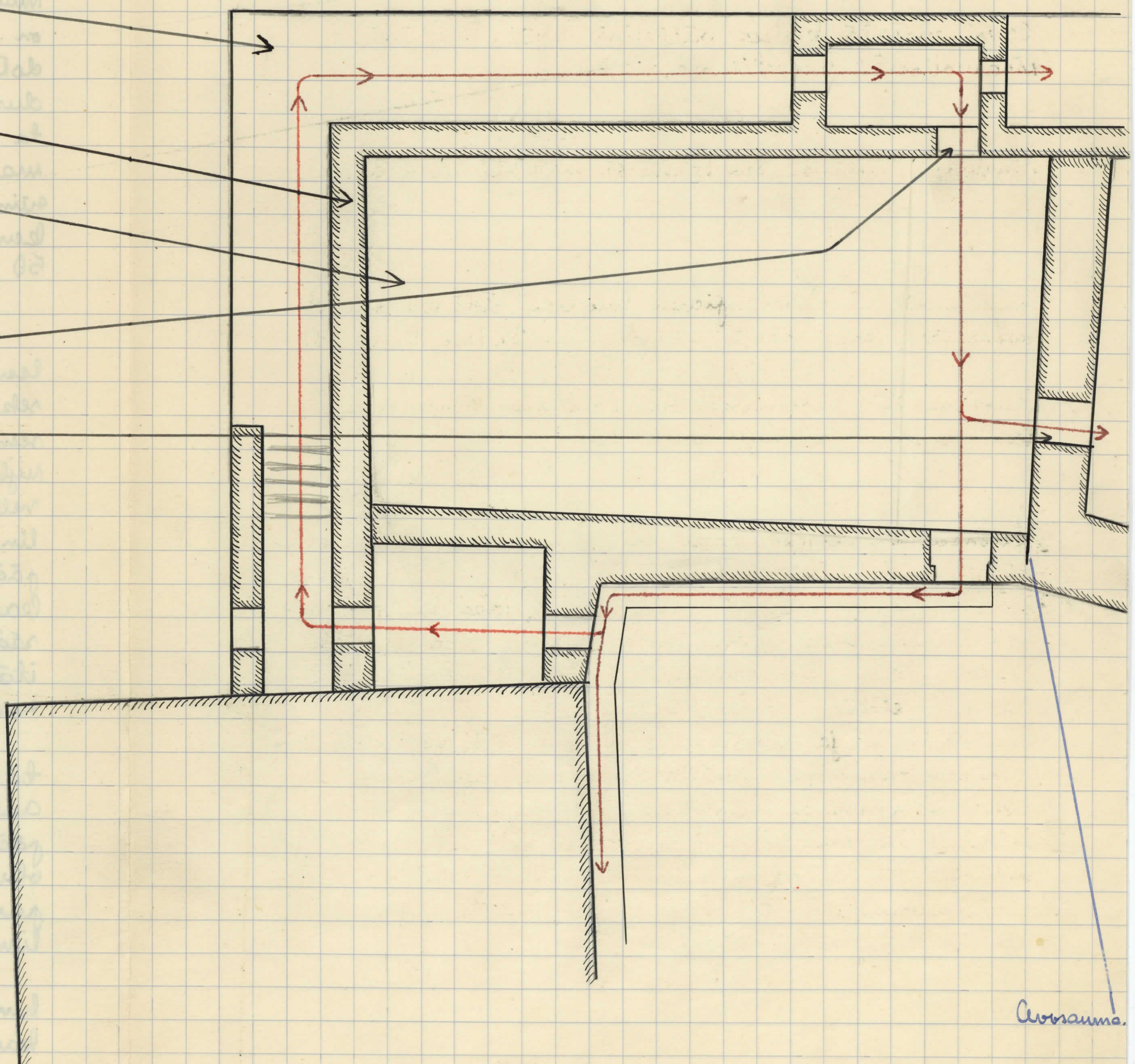

<u>Piirros 4.</u> Huoneen 34 eteläseinässä oleva entinen oviaukko, nykyinen ikkuna-aukko, sisäpuolelta. Alkuperäinen aukko piirretty punaisella tussilla, vaasa-aikainen osa lyijykynällä.

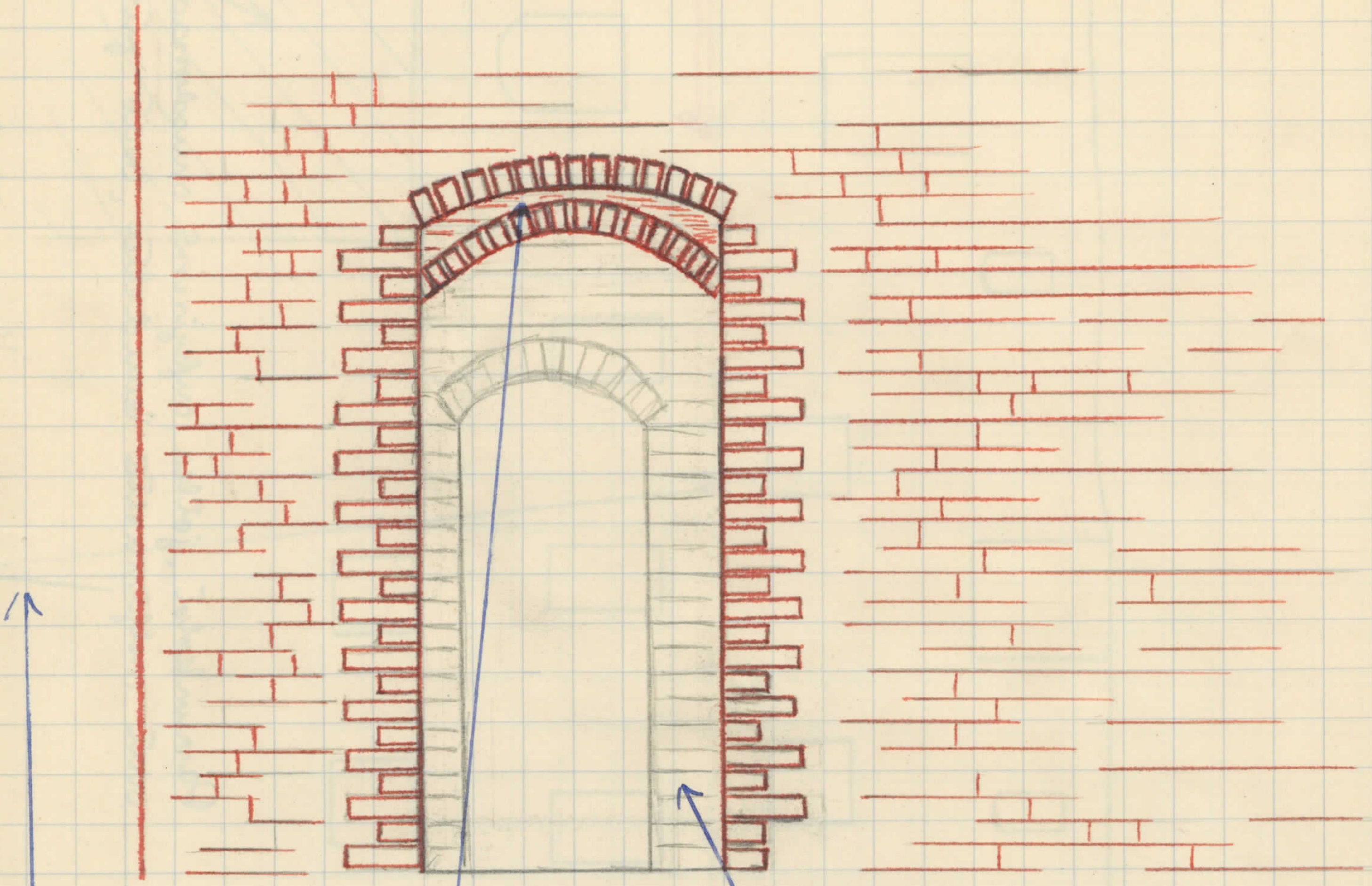

Nähtävästi vaasa-ajalla pienennettiin aukkoa, ja tympanonosa tuli suuremmaksi.

Aukossa oli alusta alkaen pieni tympanonosa aukon sisässä. Ylempi kaari on sisäseinän pinnassa, alempi 70 cm. syvempänä.

P.o. seinä on rakennettu kuninkaansalin länsimuuria vastaan. Kuninkaansalin länsimuuri on siis vanhempi.

Länsitornin itäseinä.

Oviaukko huoneen 34 eteläseinässä.

Parrunkolot, jotka nykyisessä muodossaan nähtävästi ovat neljänneltä kaudelta, ovat piirretty punaisella.

Vaasa-aikainen siltarakennus.

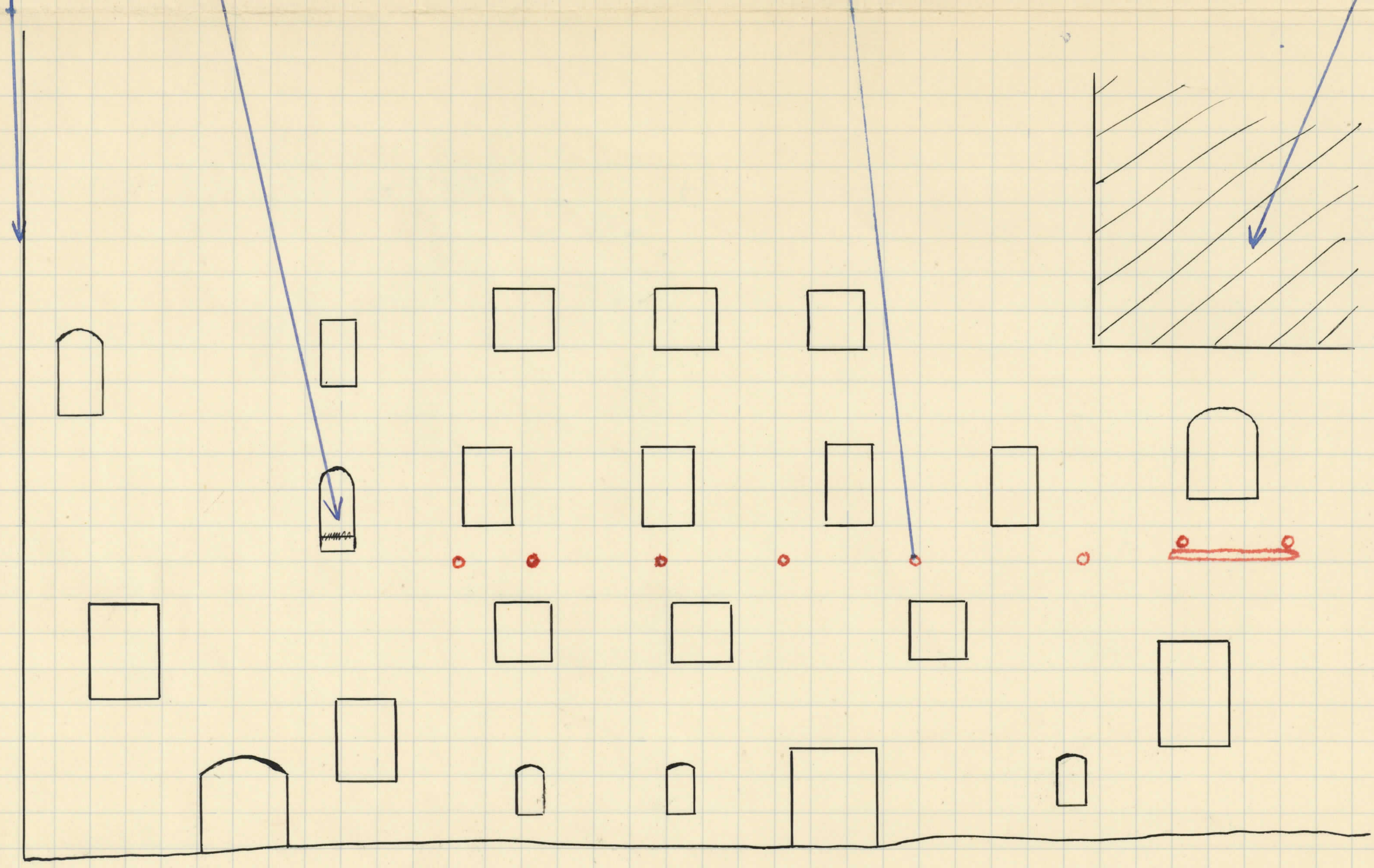

Piirros V. Pohjoisen itämuurin ulkoseinä, läntinen osa.

(jatko sivulta 9)

ko jo toisella kaudella. Muuten olisi m. m. pääsy kuninkaansaliin lännestä tapahtunut ainoastaan pohjoissiiven länsiosan ullakon kautta. Sitäpaitsi on oviaukosta ainoastaan 4 metriä linnanpihan luoteiskulmaan, jossa puuparveke kaikella varmuudella on ollut.

Kuitenkin näyttää siltä kuin olisi huoneen 34 koko eteläseinä nykyisessä muodossa rakennettu kolmannella rakennuskaudella. Seinä on näet selvästi rakennettu huoneen 32 eteläseinässä olevan tiilisen revetteerausmuurin yhteydessä, ja tämä muuri, jossa on vendiläistä limitystä, on kolmannelta kaudelta niinkuin myöskin saman huoneen pohjoisseinän ainoastaan alaosa! revetteraus. Ensimmäinen seinässä ollut oviaukko on rakennettu seinän yhteydessä. Sen oven korkeus on ollut 240 cm, ja se on selvästi toiminut oviaukkona (piirrokset 4 ja 5). Tiilimitat ovat $^{27}/_{28} \times {}^{12.5}/_{13} \times {}^{8.5}/_{9.5}$. Niistä ei voi päätellä mitään, koska sen mittaisia tiiliä esiintyy sekä toisella että kolmannella rakennuskaudella. P.o. seinä on rakennettu kuninkaansalin länsiseinää vastaan, ja se täytyy sentähden ainakin olla tätä muuria (joka on toiselta kaudelta) ~~vanh~~nuorempi (piirrokset 3 ja 4).

Vaasa-ajalla on aukko tehty pienemmäksi muuraamalla siihen uudet pielet ja uuden kaaren mutta vielä sen jälkeen on sen korkeus ollut 180 cm. Tiilimitat ovat $^{30,5}/_{31} \times 14 \times 8,5$. (Piirros 4)

Koska aukko pienennettiin vasta vaasa-ajalla, on mahdollista että se koko kolmannen ja neljännen kauden aikana käytettiin oviaukkona, ja siis että myöskin näillä kausilla oli puinen parveke linnan pihan puolella. Tähän viittaa myöskin se seikka, että oviaukosta itäänpäin on parrunkoloja pitkin koko pohjoissiiven etelämuuria, ja että näissä koloissa on neljännen kauden tiiliä.

On mahdollista että oviaukosta on kulkenut puinen parveke itäänpäin jo toisella rakennuskaudella. Parrunkolot ovat kuitenkin, niin kuin sanottu, nykyisessä muodossaan neljänneltä kaudelta. Pohjoissiiven keskikohdalla olevien portaiden oven yllä on seinän pinnassa vaakasuora puu. Parrunkolot jatkuvat pohjoissiiven vaasa-

(jatko sivulla 21)

Linnanpihan luoteiskulmasta lähti puuparveke edelleen etelään päin pitkin länsitornin itämuuria. Keskellä muuria oli oviaukko huoneeseen 29 tornin toisessa kerroksessa. Linnanpihan lounaiskulmassa parveke kääntyi edelleen itäänpäin seuraten eteläsiiven pohjoismuuria. Heti kulman jälkeen oli oviaukko, josta päästiin pitkälle käytävälle. Pitkin tätä käytävää päästiin huoneeseen 33, joka toimi alla olevan kuilukamarin vahtihuoneena. Tämän huoneen länsiseinässä lähellä länsitornin etelämuuria (joka toimii huoneen pohjoisseinänä) on syvä komero, joka mahdollisesti alunperin on johtanut läpi koko muurin. Huoneen itäseinän eteläosassa olevan oviaukon kautta päästiin edelleen huoneeseen 35 (kolmannella kaudella rakennettiin tänne ritarisali), jonka lounaiskulmassa oli oviaukko siiven eteläisessä ulkomuurissa. Tämän oviaukon kautta päästiin ulos ulkopuoliselle puiselle ampumakäytävälle.

Piirros 6. Puuparvekkeen jatko länsitornin itäseinän ulkopuolella.

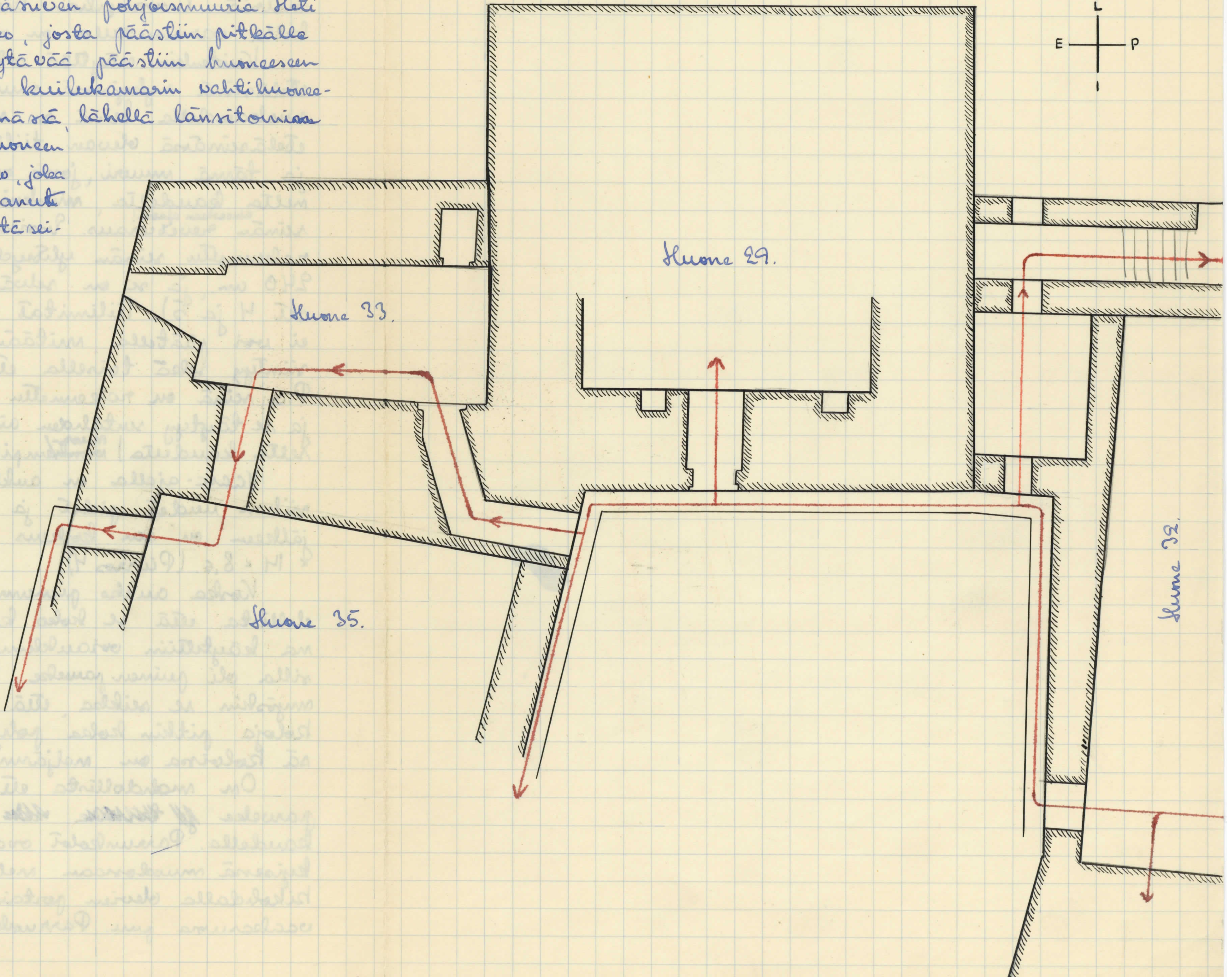

20.

(jatko sivulta 17)

aikaiseen porrastorniin saakka. Koska vielä vaasa-aikainen aukko huoneen 34 eteläseinässä oli 180 cm korkea, on mahdollista että täällä myöskin vaasa-ajalla kulki puinen parveke, ellei tästä ovesta päästy siihen rakennukseen, mikä vaasa-ajalla rakennettiin linnanpihan länsiosalle. Parrunkolot pohjoissiiven etelämuurissa ei ainakaan koskaan ole täytetty; m.m. vanhan kuninkaansalin kohdalla ne kulkevat avoimina ulkoseinän pinnasta kuninkaansalin seinäpintaan.

Niin kuin yllä mainittiin oli jo toisella rakennuskaudella luultavasti puuparveke p.o. oviaukosta länteenpäin. Suunnilleen 4 metriä oviaukosta tuli linnanpihan luoteiskulma vastaan, ja täällä parveke kääntyi etelään, seuraten länsitornin itämuuria (piirros 3). Pohjoissiiven ja länsitornin välillä oli oviaukko nykyiseen huoneeseen 30, siis siihen paikkaan, mistä yllä mainittu ampumakäytävä pohjoissiiven ulkopuolella alkoi. Voitiin siis päästä ympäri koko pohjoissiiven länsiosaa.

Mainitusta oviaukosta huoneeseen 30 puuparveke jatkui etelään päin pitkin länsitornin itämuuria. Samalla kohdalla oli kulkenut puinen parveke jo ensimmäisellä rakennuskaudella.

Keskellä länsitornin itämuuria oli oviaukko tornin toiseen kerrokseen, huoneeseen 29. Oviaukko suurennettiin vaasa-ajalla, ja sen pohja oli luultavasti ennen korkeammalla. Seinässä on vielä näkyvissä vaakasuora parru aivan sen pinnassa, ja se kulkee melkein pitkin koko seinää. Mistä ajasta se on on vaikeaa sanoa, koska tässä nähtävästi on ollut parveke kaikilla keskiajan kausilla. (Piirrokset 6 ja 7.) Parrun yläreuna on nykyistä aukonpohjaa 58 cm. korkeampana.

Länsitornin ja eteläsiiven kulmassa parveke kääntyi itäänpäin seuraten eteläsiiven pohjoismuuria. Tässä on juuri tämän [illegible] ~~k~~ parvekkeen korkeudella näkyvissä parrunkoloja pitkin koko seinää, ja ne päättyvät vasta siihen kohtaan, missä toisen rakennuskauden halki linnanpihan menevä poikkimuuri lähti menemään pohjoissiipeä kohti, siis siihen paikkaan, missä eteläsiiven porrastorni nyt on. (Piirros 8.)

Heti kulman jälkeen oli eteläsiiven pohjoismuurissa oviaukko (piirros 8), josta päästiin pitkälle etelään päin suun-

(jatko sivulla 25)

Piirros 7. Länsitornin itäseinä parrunkoloineen.

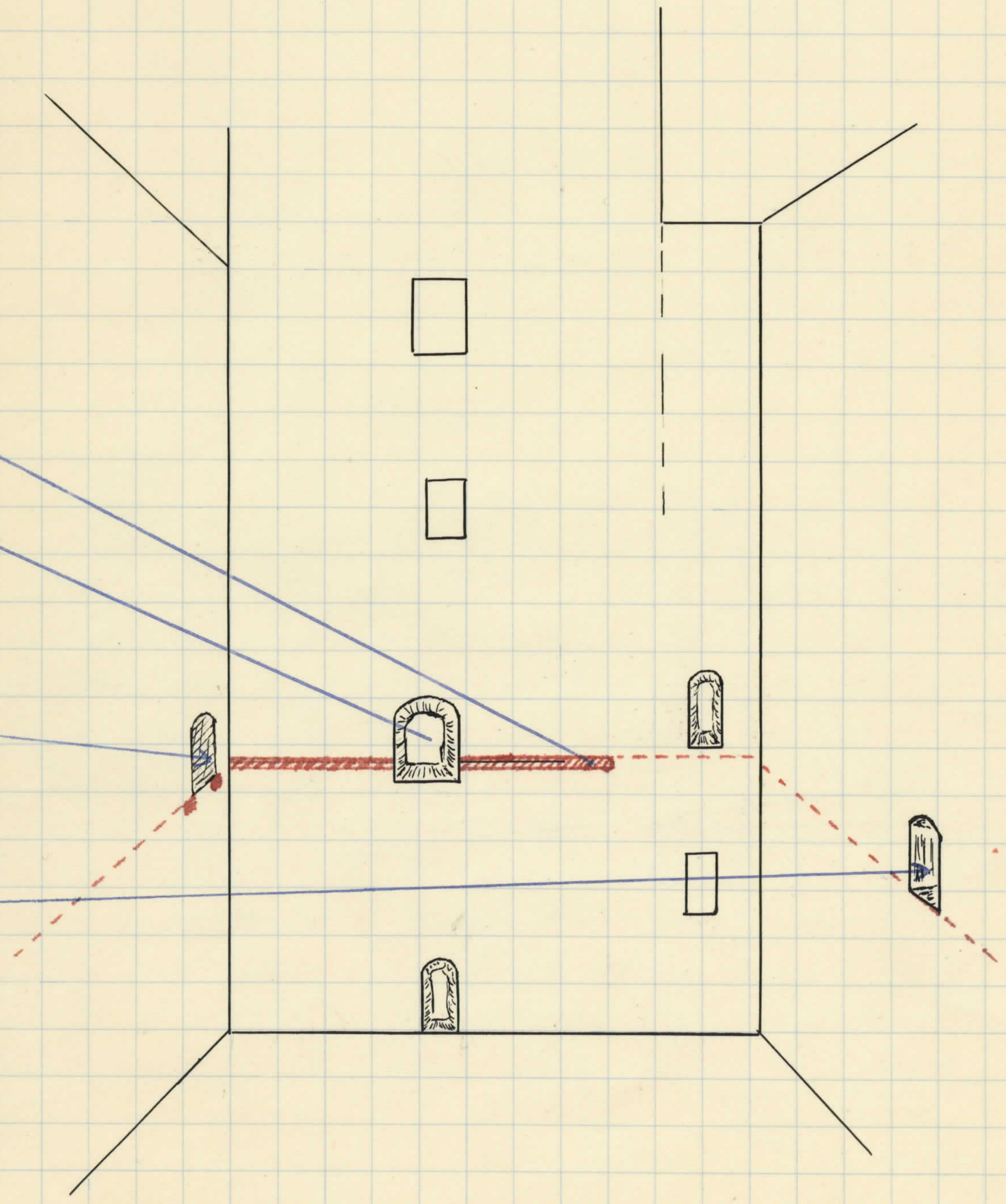

Seinäpinnassa on vaakasuora parru.

Aukko on suurennettu vaasa-ajalla.

Umpeenmuurattu aukko. Sen takana tiilinen käytävä vankinvartijain huoneeseen (n:o 33). Oven alla sekä pitkin muuria parrunreikiä.

Oviaukko huoneeseen 34, josta ~~[illegible]~~ päästiin edelleen ulkopuolella olevalle ampumakäytävälle.

(jatko sivulta 21)

tautuvalle käytävälle, joka muutaman metrin päästä kääntyi lounaaseen päin ja päättyi huoneeseen 33 (piirros 6). Käytävä on muurattu tiileistä ja katettu laakealla segmenttikaarella. Huone 33 oli vankivartijain huoneena, ja sen alla oli toisen rakennuskauden kuilukamari. Lattian eteläosassa on reikä josta päästiin tähän kamariin. Huoneen länsiseinässä, lähellä länsitornin etelämuuria (joka toimii huoneen pohjoisseinänä) on syvä komero, joka mahdollisesti alunperin on johtanut läpi koko muurin.

Huoneen itäseinän eteläosassa olevan oviaukon kautta päästiin edelleen huoneeseen 35 (kolmannella kaudella rakennettiin tänne ritarisali). Tämä oviaukko on myöhemmin, mahdollisesti vaasa-ajalla kavennettu. (Piirros 6.)

Se oviaukko, joka oli eteläsiiven pohjoisseinän länsipäässä, lähellä länsitornia, ja josta huoneeseen 33 suuntautuva käytävä lähti, on nyt umpeenmuurattuna. Se muurattiin nähtävästi umpeen jo kolmannella rakennuskaudella.x) Tällä kohdalla oli kuitenkin puuparveke ainakin vielä kolmannella rakennuskaudella, ja tämän p.o. oviaukon itäpuolelle rakennettiin uusi, nykyään niinikään umpeenmuurattu oviaukko. Sen takana olivat korkeat portaat, joita pitkin päästiin ritarisalin holvien yläpuolelle ja siitä edelleen sen kauden ampumakäytävälle eteläsiiven etelämuurissa.

Niinkuin yllä jo mainittiin, oli vankivartijainhuoneen (huone 33) itäseinässä oviaukko, josta päästiin siihen huonetilaan, johon kolmannella kaudella rakennettiin ritarisali. Tämän huoneen eteläseinässä, aivan lähellä lounaisnurkkaa, on vielä käytävä muurissa suoraan ulos, ja tästä päästiin edelleen muurin ulkopuolella olevalle ampumakäytävälle. (Piirros 6.) Tämä ulkopuolinen ampumakäytävä puusta kulki itäänpäin, kunnes xx) siiven keskiosassa päättyi samanlaiseen sisäänpäin suuntautuvaan käytävään (piirrokset 9 ja 10). On myöskin sellainen mahdollisuus että se olisi kulkenut länteenpäin ja kiertänyt

---

x) oikaisu: aukko muurattiin umpeen tiiliaineesta päätellen vasta vaasa-ajalla. Tällä oli luultavasti parveke vielä IV:nellä kaudella.

(jatko sivulla 29)

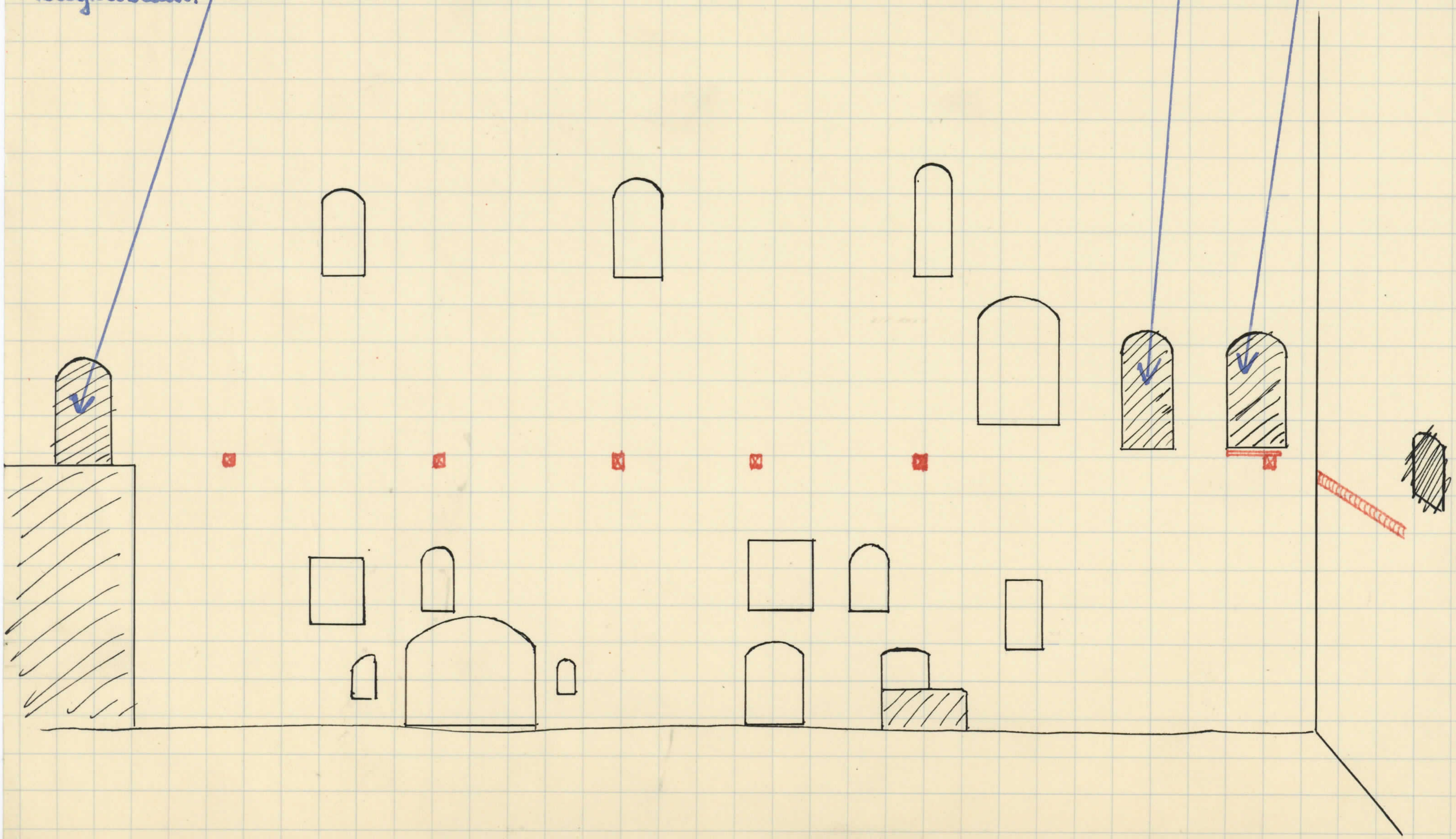

Umpeenmuurattu oviaukko halki linnanpihaa menevän poikkimuurin yläpuolella. Oven takana on pitkä käytävä etelärivin etelämuuriin ja sen ulkopuolella olleeseen käytävään.

Parrut ja parrunkolot ovat piirretty punaisella.

Umpeenmuurattu oviaukko toiselta rakennuskaudelta.

Umpeenmuurattu oviaukko kolmannelta rak. kaudelta.

Piirros 8. Etelärivin pohjoisseinää parrunkoloineen.

(jatko sivulta 25)

ympäri eteläsiiven lounaiskulmaa sekä sieltä jatkunut siihen kohtaan, mihin huoneesta 33 (vankivartijainhuone) tuleva käytävä päättyi. (Piirros 6.)

Aukko on selvästi toiselta rakennuskaudelta. Sen korkeus keskellä — se on katettu loivalla segmenttikaarella — on suunnilleen 190 cm; mies mahtuu siis sinne seisomaan. Aukon pohja laskee ulospäin. Tiilien mitat ovat 27-28 × 13 × 8-9, siis selvästi toisen rakennuskauden tiiliä.

Aukon alapuolella on parrureikä (piirros 9). Suunnilleen 2-3 metriä tästä itäänpäin on rapattu pinta, jonka alla nähtävästi on parrureikä.

Suunnilleen neljä metriä ritarisalin itäisimmän ikkunan itäpuolella on umpeenmuurattu aukko aivan samalla korkeudella kuin yllä mainittu aukko ritarisalin lounaiskulmassa. Aukon sisäpuolella on pitkä käytävä (huone 42) joka kulkee vanhan toiselta rakennuskaudelta olevan poikkimuurin päällä etelämuurista pohjoismuuriin. Etelämuurin ulkopuolella on kulkenut puinen ampumakäytävä, joka on alkanut ritarisalin lounaiskulmassa olevasta aukosta ja päättynyt tähän aukkoon. Tämän viimeisen aukon itäisessä alakulmassa on parru säilynyt. Aukon tiilimitat ovat 27/28.5 × 12.5/13.5 × 8.5/9, siis suunnilleen samat kuin ritarisalin aukossa. Aukko on nykyään umpeenmuurattu.

Heti aukon sisäpuolella ovat portaat jotka nousevat itäänpäin, ja niiden ulkoseinässä on pieni ikkuna-aukko. Nämä portaat ovat nähtävästi ensimmäiseltä rakennuskaudelta, niitä pitkin päästiin portin yläpuolella olevalle puurakennukselle.

Toisella rakennuskaudella päästiin eteenpäin pitkin poikkimuurin harjaa. Tämä käytävä holvattiin vasta kolmannella kaudella, jolloin nähtävästi myöskin sen länsiseinä rakennettiin. Mutta tässä oli kulkutie jo toisella kaudella, ja sen itäseinä oli myöskin rakennettuna jo nyt.

Siihen kohtaan, missä poikkimuuri kohtasi eteläsiiven pohjoismuuria, tuli myöskin se puuparveke, joka niin kuin yllä mainittiin, meni pitkin eteläsiiven pohjois-

(jatko sivulla 33)

Oviaukko käytävän nro 4E eteläpäässä.

Ikkuna-aukko. Parrunreikien nousu merkitsee takana olevien ensimmäisen rakennuskauden portaiden nousu. Portaita myöten päästiin eteläportin yläpuolelle.

Oviaukko ritarisalin lounaiskulmassa. Parrureijät piirretty punaisella.

Ritarisalin ikkunat.

Aukko eteläportin kohdalla.

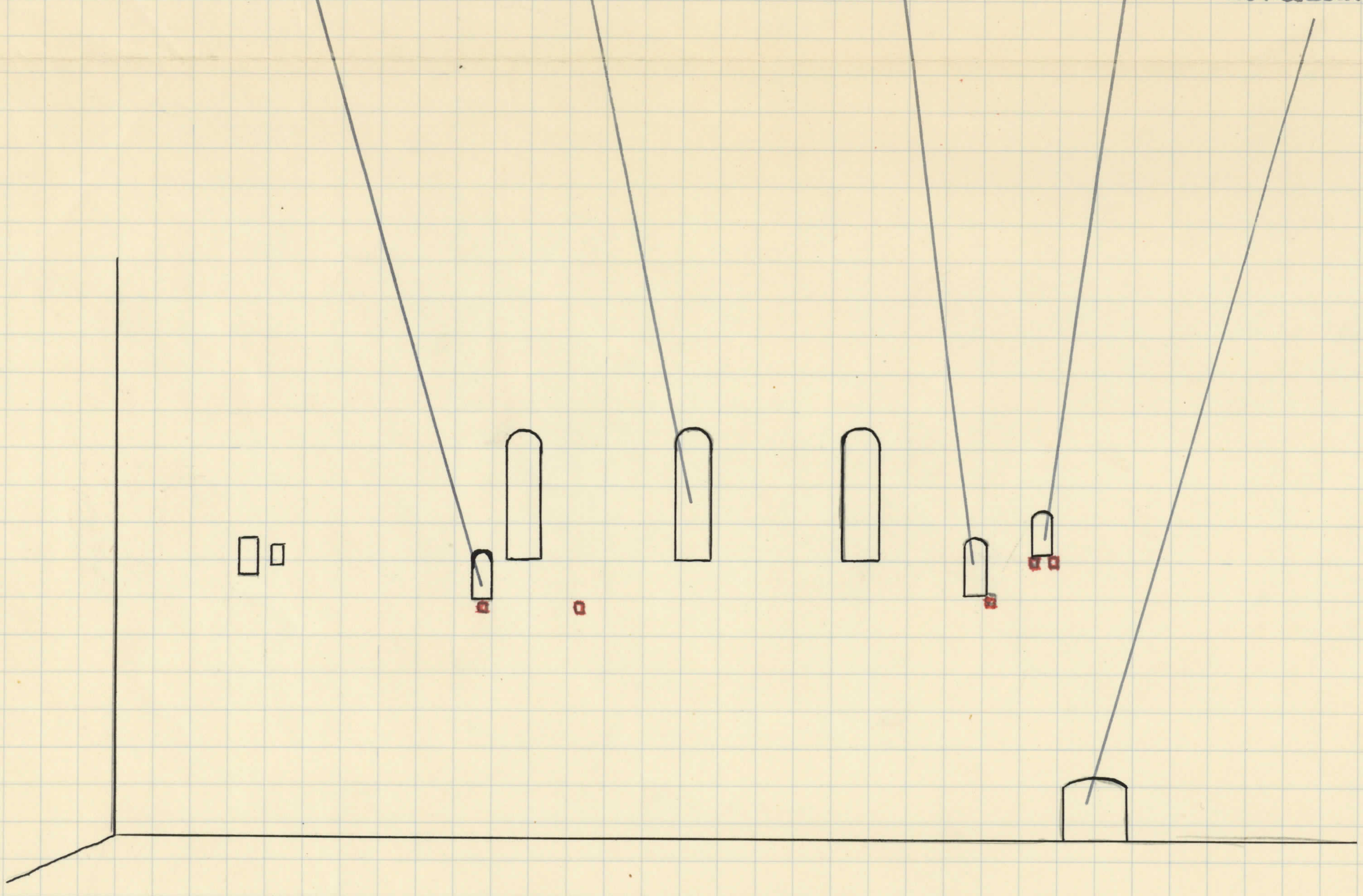

Piirros 9. Eteläsiiven eteläseinää ulkopuolelta.

32.

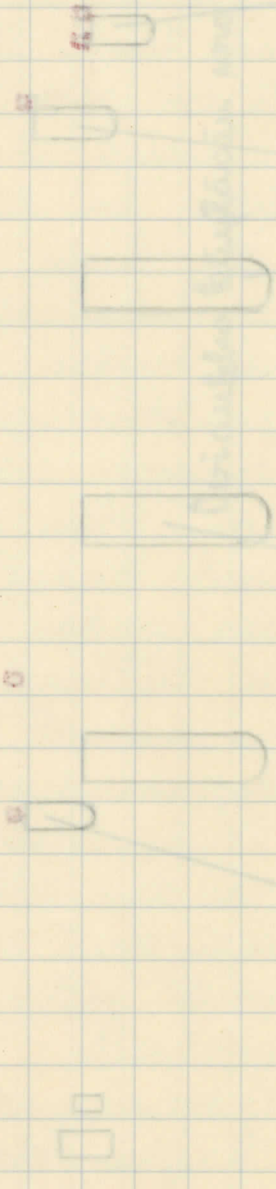

(jatko sivulta 29)

muuria linnanpihan puolella. Voitiin siis päästä ympäri koko etelärivin länsiosaa.

Käytävä etelärivin länsiosan itämuurin harjalla oli rakennettu suuren muuratun kaaren päälle. Tästä käytävästä päästiin edelleen pitkin poikkimuurin harjaa pohjoissiipeen. Täällä kulki toinen käytävä kuninkaansalin itäpuolella, ja sitäpaitsi tulivat portaat linnanpihalta tänne. Myöskin nämä portaat olivat rakennetut kaaren päälle. Tästä käytävästä oli pääsy linnantupaan ja kuninkaansaliin. Sitäpaitsi päästiin tästä myöskin ampumakäytävälle. Käytävän pohjoispäästä nousivat portaat länteenpäin ylös ampumakäytävälle. Luultavasti käytettiin samat portaat kuin ensimmäisellä rakennuskaudella. Voitiin siis kulkea ympäri koko linnan länsiosaa.

Käytävästä päästiin myöskin itäänpäin; pitkin muurin harjaa kulki ampumakäytävä. Linnan itäpäässä oli ympärysmuuri siirretty hiukan itäänpäin, niin että itäisen muurin ulkopinta oli samassa linjassa kuin itätornin itämuuri. Täällä kulki ampumakäytävä kuitenkin edelleen tornin läpi aivankuin ensimmäisellä rakennuskaudellakin. Ampumakäytävä jatkui tornin eteläpuolella ja tuli lopulta siihen kohtaan missä linnan jakomuuri liittyi etelämuuriin. Voitiin siis myöskin käydä ympäri koko linnaa.

Piirros 10. Toisen rakennuskauden ampumakäytävät ja puuparvekkeet.

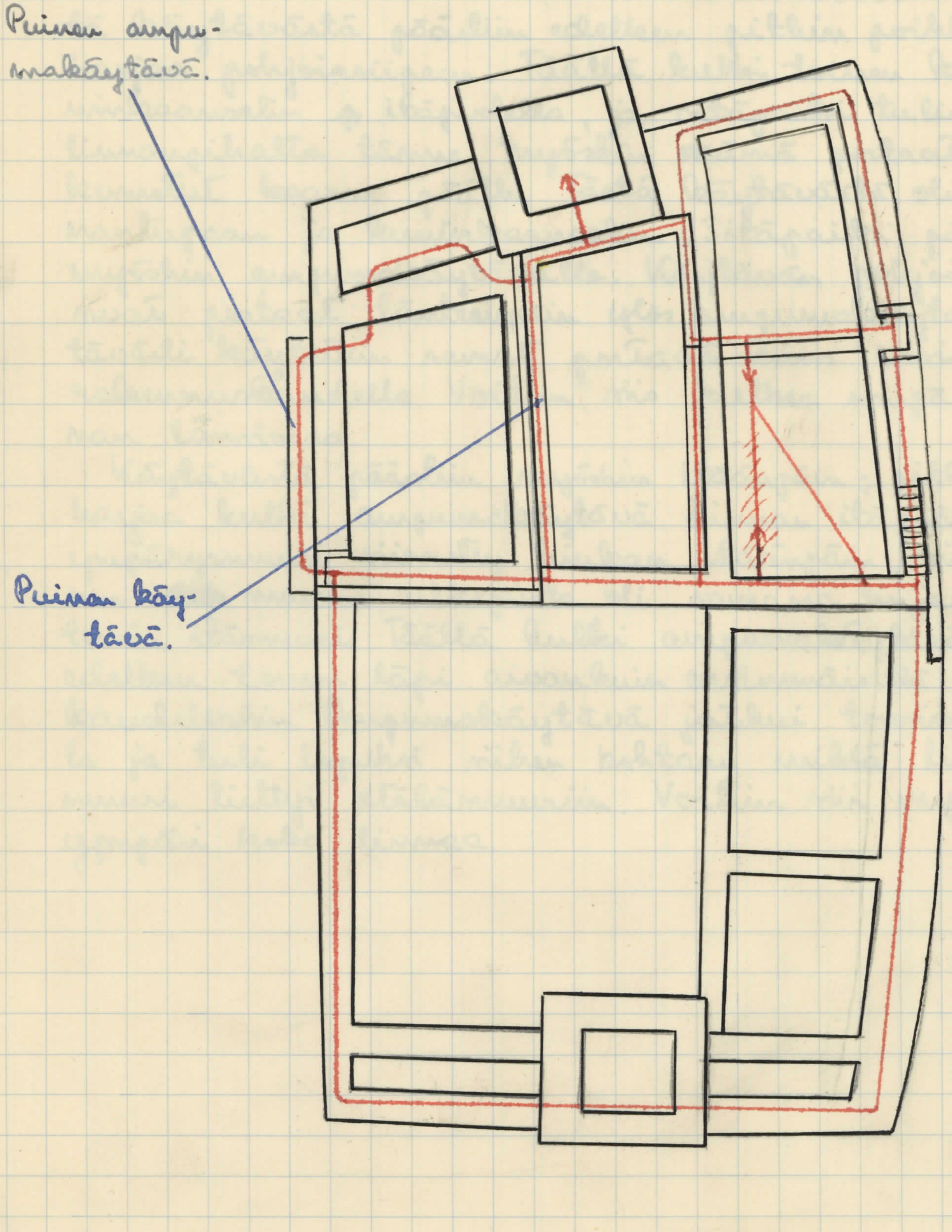

Turun linna 17.6.46.

Pohjoissiiven muurinharjoilla todettavat savukanavien suut

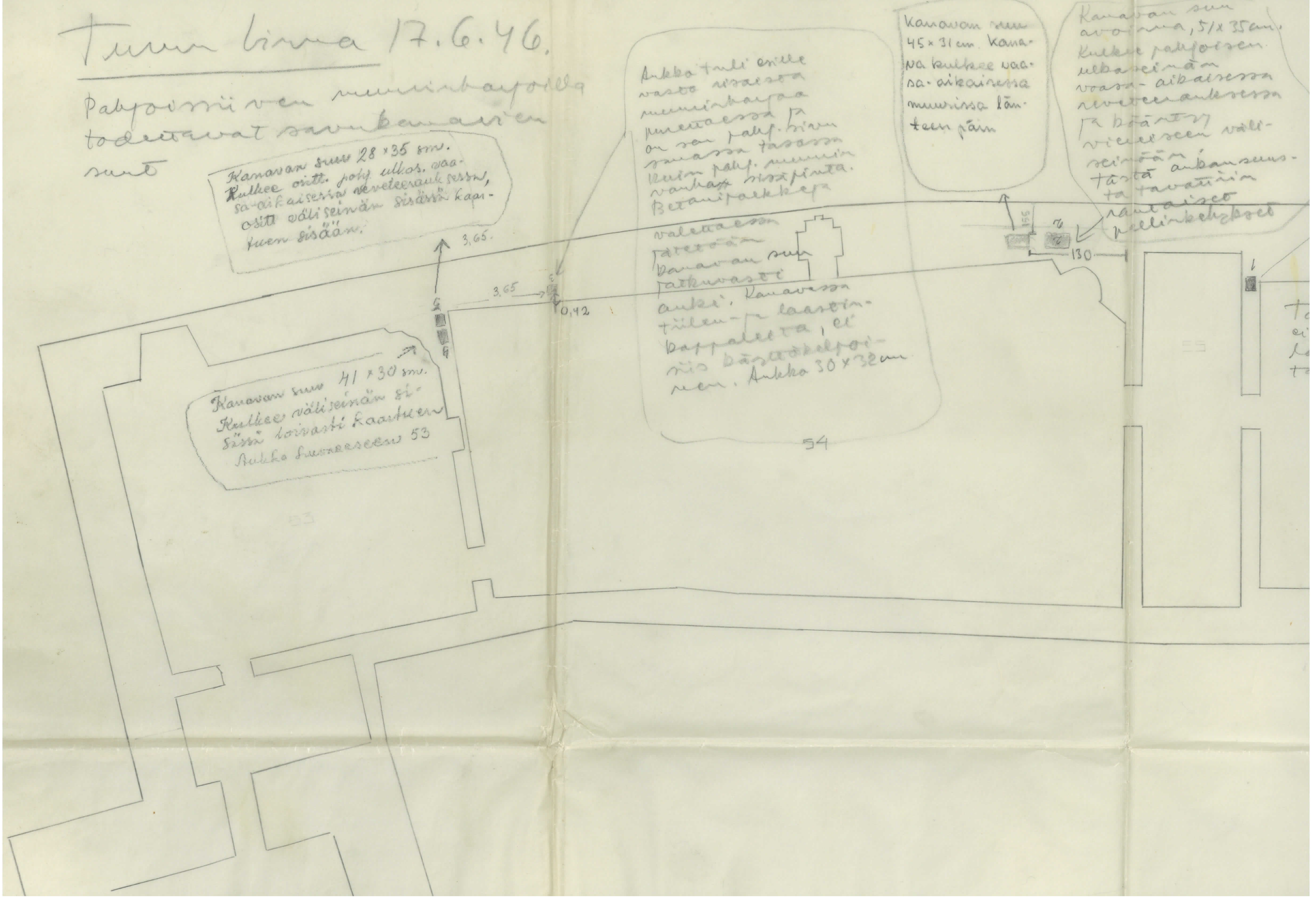

Kanavan suu 28 × 35 sm. Kulkee ositt. pohj. ulkos. vaasa-aikaisessa rakennuksessa, ositt. väliseinän sisässä kaartuen sisään.

Kanavan suu 41 × 30 sm. Kulkee väliseinän sisässä loivasti kaartuen Aukko huoneeseen 53

Aukko tuli esille vasta sisäseinää muurinharjaa purettaessa ja sen pohj. sivu on samassa tasossa kuin pohj. muurin vanhan sisäpinta. Betonipalkkeja valettaessa jätettiin kanavan suu jatkuvasti auki. Kanavassa laastin- tiilen- ja kappaleita, ei [illegible]kelpoinen. Aukko 30 × 32 cm

Kanavan suu 45 × 31 cm. Kanava kulkee vaasa-aikaisessa muurissa länteen päin

Kanavan suu avoinna, 51 × 35 cm. Kulkee pohjoisen ulkoseinän vaasa-aikaisessa rakennuksessa ja kääntyy viereiseen väliseinään. aukon suustästä tavattiin rautaiset pellinkehykset

Ta
ei
la
ta

Kanavan suu
avoinna, 51 x 35 cm.
Kulkee pohjoisen
ulkoseinän
vaasa-aikaisessa
reveteerauksessa
ja kääntyy
viereiseen väli-
seinään
tästä aukon suus-
ta tavattiin
rautaiset
pellinkehykset

Kanavan suu 50 × 45 sm.
Kulkee suoraan alas n. 2 m
osittain pohj. ulkoseinän
vaasa-aikaisessa reveteerauksessa,
ositt. väliseinän sisässä kaartuen
sisäänpäin. Aukko huoneessa 55
Kanava tulee nunnakirkon
alla olevasta hypokaustista,
joka on ollut käyttökelpoinen
vielä vaasa-ajalla.

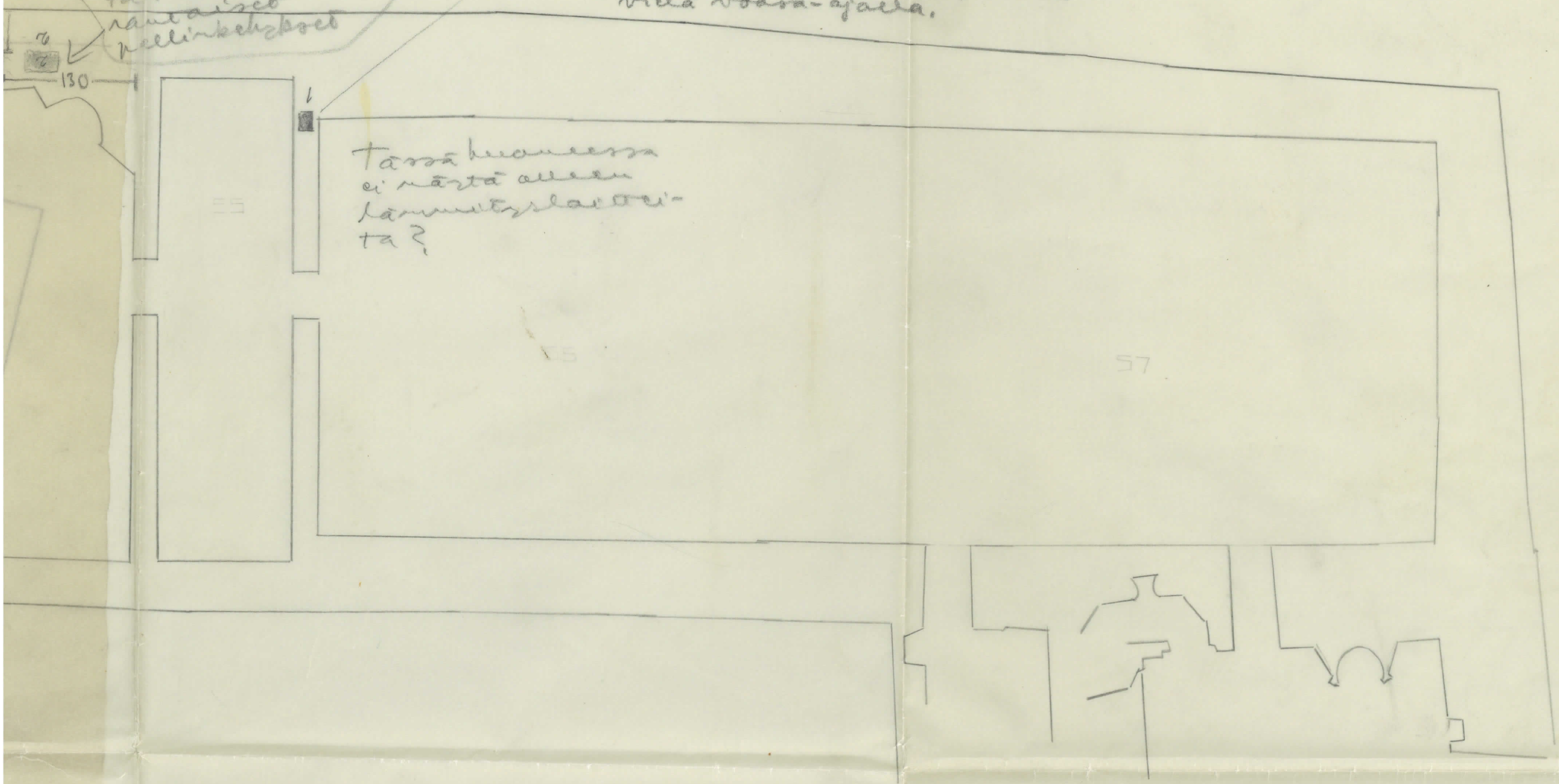

Tässä huoneessa
ei näytä olleen
lämmityslaitteita?

Kungsmakets valv, högsta punkten	+ 8.50	
Nunnekyrkans –"–, –"– –"–	+ 10.60	
Sturekyrkans –"–, –"– –"–	+ 10.40	
Stora borgstugans valv, högsta punkten	+ 10.00	
Kungsmaksgången, valvets översta p.	+ 9.20	
Kungssalens minsta murtjocklek	125	cm
–"– största –"–	260	cm
Nunnekyrkans västra mur, krön und. med.	+ 10.10	
Festsalens farstu, skyttegångens golv	+ 10.15	
Golvet i „Långa salen"	+ 12.30	
Kafeets golv	+ 10.50	
Kyrksalens golv, första	+ 9.05	
–"– –"–, andra	+ 8.70	
Jordankammarens golv	+ 3.35	
Östra tornets port, medeltida golvet	− 0.40	
–"– –"– –"–, vasatida platåns	− 1.20	
–"– –"– –"–, gravens botten	− 3.00	
Dubbeltrappans utgångspunkt, norr	− 5.00	
–"– –"–, söder	− 4.00	
–"– höjdpunkt	− 1.35	
Västra tornets murkrön	+ 27.50	
–"– –"– översta vån, botten i öppn.	+ 24.20	
–"– –"– murkrön 1542-1559	+ 23.60	
–"– –"– inre murkrön	+ 26.50	
Östra tornets murkrön, utan taklisten	+ 26.15	
–"– medeltida murkrön, trol.	+ 25.20	
Skyttegången genom östra tornet, 4. de vån.	+ 12.40	

Kungsgemaket före 1551	+ 3.65	
–"– efter 1551	+ 3.35	
Stora borgstugan	+ 3.90	– 4.00
Västra tornet, nedersta I	+ 8.90	
–"– –"–, –"– II	+ 7.65	
–"– –"–, mellersta I	+ 12.75	
–"– –"–, –"– II	+ 11.80	
–"– –"–, översta I		
–"– –"–, –"– II	+ 16.05	
–"– –"–, –"–, [illegible] högsta p	+ 21.90	
–"– –"–, valvrummet (II vån)	+ 2.15	
Kungens kammare	+ 3.30	
Drottningens gemak	+ 6.60	
–"– klädkammare	+ 7.35	
Nordöstra trapptornet: utanför portvakt.	+ 4.30	
–"– –"–, utanför Sturekyrk.	+ 5.55	
–"– –"–, efter I vån	+ 7.60	
–"– –"–, utanför [illegible]	+ 9.60	
–"– –"–, utanför Kungss.	+ 11.15	
–"– –"–, efter 4 3/4 vån	+ 12.25	
Portvaktarstugan i östra tornet	+ 4.00	
Sturekyrkan	+ 5.00	
Valvet i muren i vasatida kungssalen	+ 10.00	
Gången i IV vån:s mur i östra tornet	+ 12.15	
Sakristians förhöjda golvnivå	+ 9.00	
–"– ursprungliga golvnivå	+	
Östra tornets fjärde våning (ovanp. v.)	+ 12.90	
Nunnegångens dörr mot borggården	+ 4.10	
Trapptornets dörr mot Nunnegången	+ 3.55	
Trapptornets vilplan vid festvån:s nivå	+ 7.00	
Trapptornets dörröppn mot bron, eft trappst	+ 7.75	
Dörren från bron till festsalens trappa	+ 8.25	
Tapetkammarens dörr från fests:s trappa	+ 8.20	
Tapetkammaren	+ 7.90 ?	
Festvåningen i norra längan	+ 10.90	– + 11.10
Trapptornets vilplan utanför slottskyrk.	+ 8.90	, urspr. + 8.70
Korridoren i riddarsalens östra vägg	+ 4:20	
Trappan till kaféet, vid borgg:s mur	+ 7.00	
„Långa salen", bjälkhålens övre kant	+ 12.25	
Nuv. slottskyrkan under Vasatiden	+ 9.00	
Drottningens gemak, taket	+ 10.35	